۱۸۸۰۹
۲-۹۹۷۴

کتابخانهٔ مجلس شورای اسلامی
جمهوری اسلامی ایران
کتاب مجموعه فتاوای علمای اهل سنت در مسائل
مؤلف مختلف
مترجم
شمارهٔ قفسه ۱۸۸۰۹
شماره ثبت کتاب ۲-۹۹۷۴

خطی
کتابخانهٔ مجلس شورای اسلامی
۱۸۸۰۹

فان اجبرها الى المودع الوديعة بعد طلب ربها قادرا علی التسليم ضمن شرح مختصر وكذا فی فصول وغيرها

درين مسئله كه ماركزيدہ او كژدم كذا از در راه نماز كذا انداخته است واين مار و يا كژدم شخص را كزيده بهلاكت رسانيده است بی آنكه از ان موضع انداخته و زيد بمكان ديكری رفته بعده كزيده باشد بشريعت ديت شرعيه اين شخص بر زيد مذكور لازم باشد و نه شرائطها

ذكر مسلمانی بحويلی شخص در امده باشد و صاحب حويلی را سكی كذا بوده است بمجرد داخل شدن اين مسلمان درين حويلی اين سك وی را كزيده بهلاكت رسانيده است بی آنكه از صاحب او اغرا و اشلای واقع شده باشد درينصورت تعرض بر صاحب اين سك المذكور ديت وغيره غير لازم باشد بشرائطها

ولو القی حية او عقربا علی قارعة الطريق فلدغ رجلا فالضمان علی الذی القی حيث الا اذا تحول من ذلك الموضع الی موضع اخر فح يرتفع جنايته ولو دخل رجل دار قوم بلا اذنهم فعقره كلبهم فلا ضمان عليهم لانه لم يوجد الاغراء والاشلاء منهم وفی التجنيس رجل له كلب عقور كلما مر عليه مار يعض بعض اهل يجب عليه الضمان ان يقدموا الی صاحب الكلب قبل العض يضمن وان لم وان لم يقدموا اليه ينبغی ان لا يضمن اذا لم يكن صاحب اشلاء فصول

١٨٨٠٩
٢٠٩٩٧٤

درين مسئله كه اقدام نمودن بر قسمت اقرار و اعتراف درين مسئله كه الاقدام علی اعتراف بلون المقسوم مشتركا هدايه فی كتاب القسمة الاقدام علی القسمة اقرار بان المقسوم مشتركا كافی

درين مسئله كه زيد غايب شده است و مكان اصلا معلوم نيست وحيات و ممات او را نيز كسی نميدانند بشريعت ولايت باشد حضرت قاضی الاسلام را كه منقولا او را بثمن مثل و قيمت عدل فروخته از برای زيد مذكور نكاه دارد واكر جيزيست زيد در فروختن عقاری باشد جنانجه بمرور ايام نقصانی در قيمت اين عقار می شده باشد عقار او را نيز فروختن قاضی مذكور بر وجه مذكور درست باشد بشرائطها باشد والله اعلم للقاضی ان يبيع عبد المفقود و منقوله ولا ينبغی ان يبيع عقاره ولو باع جاز فصول عمادی وللقاضی بيع عبد المفقود وارضه اذا كان ينقص بعض الايام قنيه

درين مسئله كه نماز نافله خاندن در روز ... وغير آن بشريعت مكروه باشد ... باشد والله ... يوم الفطر وغيره
هو المختار مختصر ... ملا شمس ... بعد از خطيب
خطبه بخواند ... بشرائطها باشد
... قنيه فی باب
العيدين

العيدين
من كتاب الصلوة درين مسئله كه اكر در روز عيد جنازه مسلمانی حاضر شده باشد بشريعت بايد مسلمانان حاضرين را كه اول نماز عيد را كذارند و بعده نماز جنازه را كذارند و بعد از ان خطيب خطبه خواند بشرائطها ويقدم صلوة العيد علی صلوة الجنازة اذا اجتمعا ويقدم صلوة الجنازة علی الخطبة قنيه

تكلم بعد وتر
درين مسئله كه بشريعت سخن كردن بعد از خواندن نماز خفتن بی ضرورت حرام باشد بشرائطها هر چند اين سخن فی نفسه مباح بوده باشد والله اعلم فی حاشية الكروری عن المبسوط الكلام المباح لا يحل بعد صلوة العشاء الا فيما فيه ضرورة حكی ان عمر بن عبد العزيز اخذه عيسی ولم يعرف ولم يتكلم به حتی اصبح له لئلا يرتكب المنهی عنه وان كان التعرف مباحا ابراهيم شاهی فی بيان الاستحسان وفی المستفيد الفرورة عبارة عما لا يمكن رفعه الا و له والله اعلم

بيان اقتداء مقيم بر مسافر
درين مسئله كه بشريعت درصورتی كه جمع مقيمين بخالد مسافر در نماز جهار ركعتی اقتداء كرده باشند بر خالد مذكور مستحب باشد كه بعد از فراغ نماز خود برين جمع كويد كه شما نماز خود را اتمام سازيد كه من مسافرم بشرائطها وفی عكسه اتم المقيم وصلاة المسافر فاولا ندبا اتموا صلوتكم فانی مسافر مختصر الوقايه

درین مسئله که شریعت حضرت نبوی صلی الله علیه وسلم هر صبی هرچند مالک نصاب زکوة شده
باشد و هر مجنونی که جنون وی مستوعب یکسال تمام شده باشد زکوة شرعا برو لازم نباشد
مطلق فلا یجب علی الصبی والمجنون الذی جنونه مطبق بان یستغرق
الحول عند محمد وهو روایة ابن رستم عنه ورواية الحسن عن ابی حنیفه رح والمروی عن ابی یوسف
رح فی الاولی قال صدر الاسلام هذا هو الاصح ورویه هشام عن ابی یوسف ان امتداده
باکثر سنة واذا ابلغ الصبی مجنونا فزال جنونه بعد مضی سنة اشهر ثم تم الحول من وقت
البلوغ وجب علیه الزکوة عند محمد رح لانه لا نفرق بین الاصل والعارض ولا یجب عند
ابی یوسف رح بل یستانف الحول من عند الاقامة شرح ملا عبد العلی والله اعلم

بی اذن این ... اکل این شخص از طعام مذکور این جاعت حرام
باشد ... مین مبدا انسته که دخول وی
و خورد ... بیکردند درینصورت دخول
... شرائط نا باشد والله اعلم

ویجتنب الدخول علی قوم فی وقت اکلهم وقد ورد من مشی الی طعام لم یدع الیه مشی فاسقا
واکل حراما الا ان یتیقن دخوله علی قوم یعلم منهم فرحهم لموافقته کنز العباد
درین مسئله که بشریعت حضرت نبوی صلی الله علیه وسلم آبی که مسلمانان در
سقایها از برای خوردن مردم مرور کننده در راها میگذارند ازین در ظرفها
گرفتن وبخانه خود و یا بدکان بردن و خوردن نادرست وناجایز باشد بشرائطها باشد والله اعلم
ولا یجوز نقل الماء عن السقایات لیشربه فی بیته او حانوته قنیه در بیان کفاله

الظاهر زیرا که شتر سیر نمیکند در اقل از سه شبانه بشرائطه هست واز گرمینه تا بخارا لا
بق این است که اینچنین باشد قاضی خان درین مسئله که شرعا از بخارا تا ولایت
نور مدت سفر باشد بشرائطها باشد والله اعلم درین مسئله که امامت بنگی نادرست
بشرائطه زیرا که از ظاهر حال آنست که ... ضاوادو
گردد مثل مغاعلیه و دیو ... اعلم
نباخد بران والله اعلم
اسلام بروایات ...

درست باشد بشرائطها و اگر قاضی موضع کذا در قضیة کذا بروایت غیر معموله حکم کرده باشد این حکم
ازین قاضی نادرست باشد بشرائطه واگر این قاضی و مفتی گویند که بعد از حکم کردن بر او به
غیر معمول روایت استثنا کرده شده مفتی بها میشود و این قول قاضی و مفتی انص نامقبول
باشد بشرائطه باشد اطاعه اولی الامر فیما لیس بمعصیة ولا مخالف للشرع واجبة قاعدی
یجب علی الرعیه اطاعة الوالی ما لم یأمرهم بالمعصیة فتاوی فقیه ابو لیث
درین مسئله که براتهای دیوانیان نوشته آن را بعمال میدهند بشریعت فروختن این
عمال آن را نادرست باشد بشرائطها و فروختن براتهای متولیان شرع اوقاف بمصارف آن
میدهند فروختن این براتها ازین مصارف درست باشد بشرائطها شری البراآت
التی یکتبها الدیوان علی العمال لا یصح فقیل له ایة بخارا جوز وابیع خطوط الائمة قال لان
مال الوقف قایم ولا کذلک ههنا قنیه ولا یجوز شری البرواث لان المال علی الر
الرعایا فیکون هذا بیع المعدوم قاعدی درین مسئله که بشریعت حضرت نبوی صلی
علیه وسلم ... سیده را که از بنات اشرافیست باشد بشرائطها باشد

قال ابو حنیفه رحمه الله تعالی لابی یوسف یوما فی مقام النصیحة تعلم ثم تتول ثم تأهل نقل عن قاضی محمد خان
نسب نامه حضرت امام اعظم رح نعمان بن ثابت بن طاوس بن هرمز بن انوشیروان عادل
نسب نامه حضرت امام ابی یوسف ابو یوسف بن منصور بن عبد الله بن عباس رض
نسب نامه حضرت امام محمد رح محمد بن حسین بن عبد الله بن طاوس بن هرمز بن انوشیروان عادل
نسب نامه حضرت امام شافعی رح شافعی بن عثمان بن عبد الله بن عبد الله بن عباس رض
نسب نامه حضرت امام مالک رح مالک بن انس بن مالک بن انس رض

ولو کثرت الفوایت واراد ان یقضیها یراعی الترتیب فی القضاء وتفسیر ذلک انه اذا
قضا فائتة فان کان بین الاولی والثانیة فوایت وان کان اقل من ستة لا یجوز
قضاء الثانیة ما لم یقض ما قبلها بیان هذا الاصل رجل ترک الصلوة شهرا ثم اراد تلثین
ان یقضی فجرا وقعة واحدة ثم تلثین عصرا کذا فعل فی جمیع الصلوة شهرا قال
الشیخ امام ابو بکر محمد بن الفضل رح الفجر الاول جائز ... یقین
والفجر من الیوم الثانی فاسدة لان ...
ومغربه وعشائه والفجر من الید
الاول واربع من الثانی ...

اما صلوة الظهر فالظهر من اليوم الاول جايزة لانه ليس قبلها متروكة والظهر اليوم الثاني
فاسدة لان قبلها ثلث صلوة من اليوم الاول وصلوة هو الظهر من اليوم الثالث جايز
لان قبلها ستة صلوة متروكات ثلث من اليوم الاول وثلث من اليوم الثاني وما بعدها
من صلوة الظهر الى آخر الشهر جايزة واما صلوة العصر من اليوم الاول جايزة لانه ليس
قبل العصر متروكة من ذلك اليوم وصلوة العصر من اليوم الثاني فاسدة لا عليه
المغرب والعشاء من اليوم الاول وصلوة العصر من اليوم الثاني لث فاسدة لان قبلها
المغرب والعشاء من اليوم الاول والمغرب والعشاء من اليوم الثاني وصلوة العصر
من اليوم الرابع جايزة لان عليه قبلها ستة صلوة من ثلث ايام وكذا العصر الى آخر الشهر
جايزة اما صلوة المغرب فالمغرب من اليوم الاول جايزة لان قبلها متروكة وهي العشاء
من اليوم الاول وصلوة المغرب من اليوم الثالث فاسدة لان قبلها صلوتان العشاء
من اليوم الاول والعشاء من اليوم الثاني وصلوة المغرب من اليوم الرابع فاسدة
لان قبلها ثلث صلوة عشاء اليوم الاول وعشاء اليوم الثاني وعشاء اليوم الثالث ومن
اليوم الخامس كذلك لان قبلها اربع صلوة ومن اليوم السادس كذلك لان
قبلها خمس صلوة ثم ما بعدها من صلوة المغرب الى آخر الشهر جايزة وصلوة العشاء
كلها جايزة لانه ليس قبلها صلوة متروكة قاضي خان من نفسه في فصل الترتيب وقضاء المتروكة

كتاب الطهارت

حكم شريعت غرا آنست كه اگر شخصی كوزه و پاكابه دارد و نجاست اين كوزه و كابه معلوم
نبوده باشد در آب قليل اندازد و هر چند كه چاه باشد اين چاه بسبب اين انداختن نجس
نمی گردد و اگر شخص بمجرد مذكور حكم بنجاست اين چاه كرده باشد اين حكم اين شخص
نامعقول و نامشروع باشد زيرا كه اصل در اشيا طهارت است چنانچه در جميع كتب فقهيه
مسطور شده است و شك و احتمال را در شريعت اعتبار نمی باشد چنانچه در جميع كتب مسطور
و مبين است والشك لا يبنى عليه الحكم وفاقا كذا في حواشي هدايه و شرح مختصر
ولو ادخل الاواني والقصاع في الماء القليل ما لم يتيقن نجاستها فلا بأس بالادخال
نظم وغيره والاصل في الاشياء الطهارت كذا في جميع الكتب وفي التمرتاشي انتشار
الآلة لا ينقض الوضوء عند ابي حنيفة رح وابي يوسف رحمهما الله وعن اصحابنا انها
غير ناقضة بلا ظهور شيء وهو الصحيح كما في الحقايق ملا شمس الدين في تجريد المحيط
اذا خرج من اذنه قيح او صديد ينظر ان خرج بدون الوجع لا ينقض وضوءه وان خرج
مع الوجع ينقض الوضوء في نوادر هشام عن محمد رح للشيخ اذا كان في عينه رمد ويسيل
الدموع منها امره بالوضوء لكل صلوة لاني اخاف انما يسيل قيح او صديد فانه قد يكون
من الجفون جرح صح شرح كنز نهايه لا مس المرأة والذكر اضافت المصدر الى المفعول
اي لا ينقض مس الرجل المرأة والذكر مطلقا بشهوة او بلا شهوة بالكف وقال شافعي
ان مس الذكر بباطن الكف او مس بشرة المرأة ينقض وشهوة مالك الشهوة
شرح ملا عبد الجليل والخارج من الجرح الذي يقال له بالفار... شته لا ينقض
الوضوء وكذا لو خرجت الدودة من الفم او الاذن ا... الدودة
من الاحليل ينقض الوضوء كذا في الخلاصه
انسان ويسمى بالفارسيه رشته
عمر رضي الله عنه اصحاب رض...

شمار جمع
كردند بيامد و نماز از سر گرفت چون نماز تمام كرد اصحاب رضي الله عنهم سوال كردند كه
هرين داشت گفت دو كار پيش آمد شرم شما و ديگر خوف حق شرم شما را ماندم و خوف حق را
پيش گرفتم و آنچنان بود كه در خانه مرا كنيزكي بود حيله از وی قبله گرفتم اندام در حركت آمد از آن
حركت تري ظاهر شد طهارت كردم و نماز را از سر گرفتم ما را از قبل امير المومنين عمر رض
چند مسئله معلوم شد يكی آنكه چون اول نماز بريده آيد از سر گرفتن اولی تر بود و ديگر چه تی كه
اسپرا داشتن حاجت آمد بران نماز بنا توان كرد و در بری وودی غسل واجب شود و ديگر
مس زنان حدث نيست و اگر حدث بودی امير المؤمنين عمر رضي الله عنه هم در ابتدا اين نماز
شروع نكردی پس معلوم شد كه مس نيز حدث نيست صلوة مسعودی باب فساد طهارت
ثم تخليل الاصابع سنة بعد ايصال الماء الى ما بينها فان كانت الاصابع مضمومة تجب التخليل
لا محالة بماء متقاطر وان كانت مفتوحة او غمز رجله في الماء الجاري او الحوض الكبير جاز وان لم
تخلل كذا في الفتاوى الظهيرية عبد العلي حكم شريعت مصطفويه صلعم آنست كه اگر پستان
شتر نجس شود و شتر بچه آنرا مكيد پستان وی پاك شود بعده آنچه از شتر شير گرفته شود پاك است والله
اعلم العلم روايتها في الوصيلة وغيرها من كتب المعتبرة مخفي نماند كه اين تحرير را نوشته شد از خط
شريف استاد الاستاد حضرت خواجه ماه نور مرقده ويشترط الاستيعاب في المسح على
الجبيرة والعصابة في رواية الحسن عن ابي حنيفة رح وهو المذكور في الاسرار وعند البعض يكفي الاكثر
شرح وقايه فالاستيعاب شرط على ذكره القاضي الامام ابو زيد في الاسرار وذكر
الامام خواهر زاده اذا مسح الاكثر جاز في الخزانة الاصح هو الاولى وفي الخلاصة الفتوى على الثاني
شرح ملا عبد العلي ويجوز المسح على الجبيرة فان زادت على موضع الجراحة وينقضه
ناقض الوضوء ونزع الخف ٣ ذكر لفظ الواحد ولم يقل نزع الخفين ليفيد ان نزع احدهما ناقض
ناقض فانه اذا نزع احدهما وجب نزع احدى الرجلين فوجب غسل الاخرى لا جمع بين الغسل
والمسح واذا سقط الجبيرة من غير برء لا يبطل المسح لان العذر قائم والمسح
عليها ... ... باقيا وان سقط من برء بطل ولو نام مع
امرأة ... كان اصفر فعليها الغسل وان كان ابيض فعليه الغسل
ال... مدورا فعليها الغسل مختصر خزانه

در اين مسئله كه خندق پست هموار آب طاهر و اين خندق را عمقی و طولی كه اگر آب اين
خندق را در حوضی جمع كرده شود ده در ده بلكه زياده ميشود شريعت وضو و اغتسال
و آشاميدن از آب اين خندق درست باشد بشرائط ما هر چند اين خندق را دو گز عرض
بوده باشد و پس سموا و لو حروا ماء طويل عميق بلا عرض بعد عشر في عشر لا بأس
من الوضوء فيه في الاصح مسئلة الفتاوى المني معه مع الجنى امرأة قالت معي جني
ويأتي في النوم مرارا واجد في نفسي ما اجد مع زوجي لا غسل عليها خلاصه اگر مردی

فيشد فيروز شاهي مقطوع اليدين من قطعت يداه فلا يمكن الوضوء والتيمم على
قول ابي يوسف رح يصلي بايماء وعندهما لا يصلي ومقطوع اليدين والرجلين يصلي بغير الوضوء
والتيمم وهو الاصح خزانه وقيل عند ابي حنيفة رح يجوز له التيمم اذا كان عامة البدن
الجنب جريحا او عامة اعضاء المحدث فانه تيمم ولا استعمل الماء فيما كان صحيحا وان كان
وضع ... على العكس فانه يغسل والمسح على الجراحة ان امكنه او ... ان كان المسح
يضره ولا تيمم عند علمائنا فان استويا ف...
قال تيمم ولا استعمل الماء ومنهم م...

يقدره المسح ثم اختلف مشايخنا في حد الكثرة فمنهم من اعتبر الكثرة من عدد الاعضاء لا
لكثرة في نفس العضو بيانه اذا كان براسه ووجهه ويديه جراحة والرجل صحيح فانه
يتيمم سواء كان الاكثر من الاعضاء الجريحة او اقل ومنهم من اعتبر الاكثرة في نفس العضو
فقال ان كان الاكثر من كل عضو من الاعضاء الوضوء جريحا كان كثيرا فيجزيه التيمم
مغني من نقه جواز تيمم مسافر و مقيم ويجوز للمسافر ان يتيمم للجنابة اذا خاف الهلاك
على نفسه لو اغتسل عند الكل في الكافي خاف الجنب او المحدث ان اغتسل او توضأ ان
يقتله البرد او يمرضه يتيمم سواء كان خارج المصر او فيه وعندهما لا يتيمم فيه لانه قادر في المصر
فلم يعتبر ولو عجز ثبت حقيقة فيعتبر الا يرى ان المسافر يتيمم لخوف الهلاك مع وجود الماء فكذا
المقيم لان الحرج شامل لهما ولهذا لو عدم الماء في المصر يتيمم كما لو عدم الماء في غير المصر يتيمم كذلك
لو عدم في البرد ذكر في الابرار في الملتقى محمد بيان الجنب خص الجنب لان المحدث اذا لم يجد ماء حارا
في المصر وخاف الهلاك لا يجوز له التيمم اجماعا هو صحيح في الكافي في الجنب والمحدث والحائض
والنفساء سواء في الخلاصة ولا يجمع بين الغسل والتيمم وان كان نصف البدن صحيحا والنصف
جريحا فاختلف المشايخ والاصح انه يتيمم ولا يستعمل الماء في النصاب من عجز عن غسل اكثر الاعضاء
في الوضوء والجنابة يتيمم ويصلي لان الاكثر حكم الكل وان عجز عن غسل عضو واحد غسل سائر
الاعضاء ومسح ذلك العضو به ناخذ كنز العباد وان كان اكثر اعضائه صحيحا بان كانت
الجراحة على راسه وسائر جسده صحيح فانه يمسح الرأس ويغسل سائر الاعضاء ويمسح موضع
الجراحة لان الاكثر حكم الكل وكذا لو كان في جسده جراحات فان كان اكثر اعضاء الوضوء جريحا تيمم
ولم يستعمل الماء وان كان اكثر الاعضاء الوضوء صحيحا غسل الصحيح ومسح الجراحة ان امكنه مسحه
من غير ضرر حتى لو كان الجراحة على راسه ووجهه ويديه وليس على رجليه جراحة لا يباح له التيمم
وعلى عكسه لا يباح وقيل يعتبر الكثرة في الاعضاء حتى لو كانت على راسه ووجهه ويديه جراحة
ولا غسل ... اذا لم يكن الاكثر من كل عضو جريحا وان استوى
اما ... يسقط غسل الصحيح وهو الصحيح لانه احوط

وسار

ويباح التيمم عند خوف الهلاك او تلف عضو يباح له التيمم عندنا اذ خاف زيادة المرض قاضي خان
ومن لا يقدر على الوضوء الا بمشقة لا يباح له التيمم المسافر اذا مر في القلات بماء يوضع في الجب
ونحوه لا ينقض تيممه وليس له ان يتوضأ الا انه اعد للشرب للوضوء قاضي خان قال صلى
الله عليه وسلم بيديه قرح يضره الماء دون سائر اعضائه يباح له التيمم مطلقا كنيه

اي خم

في التيمم بالاجماع عندنا انما ... التراب ليس بشرط ... الخلاف في الاستيعاب بالمسح ففي ظاهر الرواية يشترط الاستيعاب وفي رواية الحسن ... المروية بشرط الاستيعاب ... كذا في كشف الاصول ... عن ابي حنيفة رح لا يشترط ... كان بعض اعضائه جراحة فان كان الغالب صحيحا يغسل ... ويمسح على الجبيرة في الباقي وان كان الغالب هو الجريح يتيمم ... وعلى الصحيح فقط وان كان البعض صحيحا لم يذكره في ظاهر الرواية ... وعن محمد رح انه لو كان عاجزا عن غسل البعض بين ... والوجه يتيمم ولو عجز عن غسل البدن خاصة لا يتيمم ... عن ابي حنيفة رح لو قال صاحب شرح الطحاوي ... نصف بعد ان ثبت ان النصف كالكثير الفصول ... كذا في الطهارات

ولو تركه مسح الجبيرة ان ضره ذلك جاز اتفاقا وان لم يضره فكذلك عند ابي حنيفة رح خلافا
لهما كذا في الظهيرية وفي الخلاصة ان ابا حنيفة رح رجع اخرا الى قولهما عبد العلي
المسح على الجبيرة على وجوه ان كان يضره الغسل ما تحتها يلزمه الغسل بالماء البارد وان كان
لا يضره الغسل بالماء الحار يلزمه الغسل بالماء الحار وان كان يضره الغسل ولا يضره المسح
ما تحت الجبيرة لا يمسح فوق الجبيرة بهذا اللفظ قاضي خان والمسح على الجباير انما يجوز اذا لم
يقدر بان يضره اما اذا كان يقدر على المسح على القرحة فلا يجوز قال برهان الدين ينبغي
ان يحفظ هذا فان الناس عنها غافلون منية المصلي قال غسل بر غسل مستحب است
جانكه وضو بر وضو قال لا لان يكشف العورت وذالك لا ساح ... فاعلم كنز العباد
وفيه اشارت الى ان المس بشهوة حدث ...
والاصل فيه ان السبب الظاهر يقوم ...

الفرج والنساء سبب لخروج الحدث فاقيم مقام الحدث وقلنا انما يقام السبب مقام المسبب اذا كان غالبا
عند تعذر الوقوف على حقيقة العلة وذلك في حالة النوم والغفلة وهذه الحالة اليقظة فيمكن الوقوف على حقيقة
الخروج مصفى وقوله انه سبب لخروج النجاسة قلنا المس ليس بسبب ظاهر بل هو محتمل ولئن كان سببا ف
انما يقام مقام المسبب اذا تعذر الوقوف على حقيقة المسبب وذلك في حالة النوم والغفلة وهذه الحال انقطع
الوقوف على حقيقة الخروج حص

مس بشهوه

... الصلوة ... نافلة ... التيمم ...

جواز اداء صلوة بتيمم بنيت غير نماز

وما قولهم والكلام براى دخول مسجد يا از براى مس مصحف تيمم ساخت وميخواهد كه بدان تيمم نماز فرض بگذارد
شرعا در بصورت جايز هست يا ني والله اعلم فيروزشاهي وفيه ايضا ولو تيمم لدخول المسجد وللمس
المصحف فيصلي بذالك التيمم لم يجوز فيروزشاهي والمتقدمون في لسان نا ابي حنيفة
وتلامذته بلا واسطة المتاخرون بعدهم من المجتهدين من المذهب وقد يطلق المتقدمون
على المتاخرون واصحابنا على المجموع الطائفتين كما في التبصرة وغيرها شرح فقه كيداني
ملا شمس الدين قال النبي عليه السلام من نظر الى محاسن المرأة اجنبية من شهوة صب في
عينيه الانك في يوم القيمة كذا في الهداية قال عمر رضي الله عنه من اكثر النظر الى سهوله عوقب
بالنسيان وفي الشامل الصديق رضي الله عنه الى العورته قط ولا مسها بيمينه وكان اذا دخل
الخلاء غطى وجهه حياء من ربه عز وجل كفاية وروى ان عليا رضي الله عنه قال من اكثر
النظر الى شهوته عوقب بالنسيان كفاية صاحب الجرح السائل اذا اصاب الدم ثوبه وكان
بحيث لو غسل تصيبه مرة اخرى ثانية وثالثة لا يجب عليه غسله على الاصح وان وجب غسله في
كل صلوة عند محمد بن مقاتل ذكره في الخلاصة ملا عبد العلي صاحب الجبيرة اذا مسح على
الجبيرة ولبس الخف عليها ثم احدث ومسح على الخف ثم سقطت الجبيرة عن برء بطل المسح على الخف
قاضي خان سقط من غسالة في الماء فرفع من موضع الوقوع
قد ... الجوز لان عنده الماء كر شرط ومشايخ بخارا

يجوز

منع از نظر بشهوه ونظر بعورت خود

منع متقدمين زمانا

مسح الجبيره ولبس الخف عليها

غسالة درجوز

يجوز لعموم البلوى منية المصلي لا يجوز التيمم مع وجود الماء لسجدة التلاوة
والمختار انه يجوز مختار الفتاوى ولا بماء راكد وقع فيه نجس الا اذا كان عشرة اذرع
في عشرة اذرع ولا ينحسر اي لا ينكشف بالغرف فحكمه حكم الماء الجاري فان كانت النجاسة مرئية
لا يتوضأ من موضع النجاسة بل من جانب الآخر وان كان غير مرئية يتوضأ من جميع
الجوانب وكذا من موضع غسالة شرح وقاية وفي شرح الطحاوي لو كان رجل لم يجد الماء الا
في المحد المسجد فانه يتيمم ويدخل المسجد ولو اجرى الاناءين في الارض بمنزلة ماء
جار مختصر خزانة اناءان اذا كان ماء احدهما نجسا والآخر طاهرا فصبت ماء الاناءين
معا فخرجا في الهواء او اجرى ماء الاناءين في الارض كان بمنزلة الجاري خلاصة
وفي المحيط السيف والسكين اذا اصابه بول او دم ذكر في الاصل انه لا يطهر الا بالغسل
والكرخي رح ذكره في المختصر انه ان السيف يطهر بالغسل من غير فصل بين الرطب واليابس
والقذرة والبول كفاية اي يطهر في حق الصلوة حتى يغتسل نقل من النهاية
من قطعت يداه فلا يملك الوضوء والتيمم على قول ابي يوسف رح يصلي بلا ماء وعندهما
لا يصلي ومقطوع اليدين والرجلين يصلي بغير الوضوء وتيمم وهو الاصح خزانة

كذا في الخلاصة وفي الكافي ... ان كان ينقطع عند ... بلا عمد ... الطهارة ... من ذلك ... ما لم يخرج الوقت فاذا خرج لا يجوز له ... وان كان ... لم يخرج ... اذا لم ينقطع ... من ذلك ... يوم وليلة ... المستفتي ... فاذا خرج ... الا ...

في الواقعات الحامدية رجل احرق رأس شاة فكان متلطخا بالدم فلم يغسل والتحدّ منه
المرقة فان زال عنه الدم يحرقه بالنار جاز لانه حنيذ بصر الطرق كالغسل فيروزشاهي
فاذا وقع كافر في البئر واخرج حيا نزح ماء البئر كله فيروزشاهي وفي فتاوى المغني اذا حكم
بطهارة البئر حكم بطهارة ولو والرشاء قيل هذا في هذا البئر اما في بئر اخرى فلا كدم
في ثوب الشهيد فيروزشاهي ، ويجمع خروق الخف لا خفين معا اذا كان الخروق في
خفين بحال لو جمعت نقص عدد ثلثة اصابع لا يمنع المسح وهذا بخلاف النجاسة المتفرقة
في الخفين فانها تجمع فان زادت على قدر الدرهم يمنع جواز الصلوة شرح ملا
فتح الدين الواقعات الحامدية من اتى امرأته في حيضها فعليه الاستغفار والتوبة
هذا من حيث الحكم واما من حيث الاستحباب يتصدق بدينار او بنصف دينار لما روى
ان رجلا سال رسول عليه السلام من ذلك فامره ان يتصدق بدينار او بنصف دينار
وفي ينابيع وهو قال عليه السلام من اتى حائضا او امرأة في دبرها فهو كافر بما انزل الله
على محمد فيروزشاهي وخروج العقب الى الساق هكذا روى عن ابي حنيفة وهو قول
ابي يوسف رح وعن محمد رح ان من ظهر القدم في موضع المسح قدر ثلث اصابع لم يبطل المسح
وعليه اكثر المشائخ وذكر في المحيط اذا كان صدر القدم في موضعه والعقب يخرج ويدخل
لا ينقض المسح وكذا كان الخف واسعا اذا رفع القدم ترتفع القدم العقب حتى يخرج
واذا وضع القدم عاد القدم الى موضعه لا ينقض ملا فتح الدين • في السراجية المفروض
في المسح الخف قدر ثلث اصابع اليد هو المختار في الهداية وفرض ذلك مقدار ثلثة
اصابع اليد كنز العباد ومان خلاصة المتداولات كالمبسوطين والمحيط
وغيرها اذا خ [illegible] القدم ناقض بلا خلاف واما خروج اكثرها او بعضها او كل العقب
او [illegible] القدم او قدر ما سواه مما يمسح ففيه خلاف
[illegible] على الآخر وهذا كله اذا بدئ له ان ينزع
الخف

الخف فحركة بنية واما اذا زال سجدة او غيرها فلا ينقض بالاجماع كما في النهاية وغيرها
شرح ملا شمس الدين • كون النوم حدثا في حالة القيام والركوع هو
القياس كزوال المقعد عن الارض ووجد اصل الاسترخاء ولكن تركنا هذا القياس
في النوم لحديث الذي روى وهو قوله عليه السلام لا وضوء على من نام قائما الحديث نهاية
والاصل فيه قوله عليه السلام لا وضوء على من قائما او راكعا او ساجدا انما الوضوء على من
نام مضطجعا شرح وقاية ذكر في المحيط اذا نام قائما او على هيئة الركوع او ساجدا خارج
الصلوة ذكر القدوري انه لا ينقض وضوءه وذكر شيخ الاسلام فاما اذا نام ساجدا ان فيه
اختلاف المشائخ وينبغي ان لا ينتقض وضوءه اذا نام على هيئة الساجد على وجه السنة كذا
في حاشية الهداية في الفتاوى الخلاصة السنور اذا بالت في البئر نزح ماء البئر كله فيروزشاهي

في الفتاوى ينبغي الصحيح الانتقاض وفي التمرتاشي النقض احوط ملا فصيح الدين
الاحتياط في العبادة فرض اذا لم يكن في ظرفه ضرورت فتح القدير في المحيط اذا
غد في عضوه شوكا او ابرة فاخرج ذلك منه [illegible] لا ينقض وضوءه
لان الظاهر انه سال عن راس الجرح لا بنية
فيروزشاهي اكر بوريا اذ في [illegible]

انواع غسل

ازبرد بيست به آب شوينده در زير بار كران نهند تم تم هر بار چنين كنند در معنى تا فتن
شود باتفاق پاک شود واكر قالين يا مغزى يا نمد پليد شده باشد باتفاق بشستن پاک شود
بايد كه هر ى ريزد و ميكو بد كه كوفتن وى تافتن است سه بار اكر آب روان نيست سه بار جنبانند
نعوت و بروى آب كشتند بقوت پاک شود صلوة مسعودى اعلم ان الغسل احد عشر نوعا
خمسة منها فريضة وهو الغسل من التقاء الختانين ومن انزال الماء والاحتلام والحيض والنفاس
واربعة سنة غسل يوم الجمعة والعرفة والاحرام والعيدين وواحد منها واجب وهو غسل
الميت وواحد منها مستحب وهو غسل الكافر اذا اسلم خلاصة وقد ذكر من قبل هذا ان الضحك
في الصلوة ينقض طهارة الوضوء ولا ينقض طهارة الغسل ومن التابعين اجرى اللفظ على
ظاهره انها لا يسقط طهارة الغسل والصحيح ينتقض ويلزمه الوضوء قاضيخان

اباحه فهقهه

النوم مضطجعا

ملاء الفم

حد ملاء الفم ان يعجز عن الامساک وقيل عجز الكلام وقيل عن تغطية الفم كما في الزاهدي
وقيل ان يعلم الناظر ان في فمه شئ وقيل تفويض لا راى صاحبه والاول هو الصحيح شمس الدين
ولو [illegible] خفه مقدار الفرض جاز ملا فتح الدين اكر آبى است كه
[illegible] وصد كز درازا و باد و كر پهنا و پنجاه كز درازا

في المبتغى

دارد

دارد و مقدار يد يكى بلندى دارد در وى طهارة روا بود ظاهرا روا نبود و امام ابو نصر سلام
بلخى كفته است هر جا كه در آب يک عضو شوينده كز ازين وده كز از ان طرف مستعمل شود خواجه
ابو حفص كبير بخارى و عبد الله مبارک مروزى رحمهما الله كفته اند كه هر چه در روى آب در
يک ديكر ضرب كنى ده در ده شود طهارة روا بود و فتوى برين است ترغيب الصلوة
الماء اذا كان له طول وعمق وليس له عرض ان كان الطول بحال لو جمع لصار عشرا في عشر لا
باس بالوضوء فيه تيسيرا على المسلمين فتاوى ظهيرية ولو مشى في الحشيش المبتل من
الماء والمطر يجوز وفي العتاب يشترط النية في المسح الخف كما في التيمم ولا يشترط في الجبيرة
جمع لو مشى في الماء واصاب الماء ظاهر خفيه ان ما يجوز عن المسح اذا نوى مختصر خزانة

كتب من خط ميرزا شريف رجل اذا اراد ان يتوضوء فمنعه انسان عن التوضى بوعيد
قيل ينبغي يتيمم ويصلي ثم يعيد الصلوة بعد ما زال عنه ذلك لان هذا عذر جاء من
قبل العباد فلا يسقط فرضية الوضوء عنه كالمحبوس [illegible] ب الطاهر
ولم يجد الماء يتيمم ويصلي فاذا خرج يعيد
الميل ثلث الفرسخ وذلك اربعة آلاف

وعشرون اصبعا بعدد حروف لا اله الا الله محمد رسول الله فيكون ثلث الفرسخ ستة آلاف ذراع ملا عبد العلي لقوله عليه السلام التيمم ضربتان ضربة للوجه وضربة لليدين الى المرفقين كافي ومقطوع اليدين من المرفقين لا بد له في الوضوء من ان يغسل موضع القطع وفي التيمم نصبه ايضا وفوق ذلك ليس توجب عليه لان المرفق من اعضاء الوضوء والتيمم فيجب غسله ومسحه بخلاف ما فوقه لانه ليس من اعضاء الوضوء والتيمم ولوالجي وعن ابي يوسف اذا اصاب النعل والخف نجس رطب ذو جرم ومسحه بالارض وبالغ فيه بحيث لا يبقى اثر النجاسة يطهر وعليه عامة المشايخ وهو الصحيح وعليه الفتوى والمراد بالاثر اللون او الريح او الطعم والمراد بالمبالغة المذكورة زوال امور المذكورة بالكلية وعند محمد ره وهو رواية ابي حنيفة ره وابي يوسف ره لا بد من الغسل حتى يطهر وعند مالك ره لا بد من الغسل في البول والقذرة وفي روث الدواب عنه روايتان وعند شافعي ره في قوله القديم يوافق قول ابي يوسف ره بالطهارة عند المسح وفي قوله الجديد يوافق قول مالك ره كذا في شرح المصابيح اذا اصاب نعله بول او خمر فمشى على التراب ولزق به وجف ومسحه بالارض طهر عند ابي حنيفة ره وعن ابي يوسف ره اذا مسحه بالتراب او الرمل بالغة وعليه الفتوى كذا في الزاهدي وغيره والدخول في حد الاخلاف يورث الكراهة وهو الاصل في هذا الباب شرح مختصر في ترجمة الاحياء في كتاب اسرار الصلوة في باب اب وبس كسي كه نعلين بكشد بايد كه بر دست راست وجب ننهد چراكه دل وي بدان ملتفت ميشود في فتوى النسفية واذا خلعت نعليك وضعها بين رجليك او بين يديك ولا تضع قدام وجهك فانه يكره بين المصلي وبين القبلة شيء حتى المصحف كنز العباد وفي المضمرات الصلوة في النعلين افضل من صلوة الحافي اضعافا لكن في المحيط الصلوة بغير النعلين احمد ملا فصيح الدين وسعر عليه السلام نعلين از پاي بيرون كرده اند ونعد ... سمت جانب دست راست و پا دست جب و دري ز خود نهادن بك ... ترغيب الصلوة فيروز شاهي

نعلس

نعلين پوشيده بمسجد درآيد مكروه است قال فاخلع نعليك كذا في السراجية والفوايد وكنز العباد التيمم بالطين لا يجوز عند ابي يوسف ره وعندهما يجوز مختصر خزانه الامام اذا احدث في الصلوة العيد له ان يتيمم في المشهوره وروى الحسن عن ابي حنيفة ره انه لا يتيمم لانه لا يخاف فوتها فتاوى صغريه اذا سمع الرجل من موضع يتيمم غيره جاز قاضيخان ولو يتيمم لقراءة القران او لدخول المسجد يجوز به اداء الفرايض خلافا لشافعي ره قنيه قيل تضع اليد على الصعيد وهذا اولى قاضيخان قال ابو يوسف ره يجوز التيمم على ظهر الفرس وكل حيوان يوكل ولا يجوز على ظهر الطاهر شرح في العدى معروض آنكه ظاهر اختلاف كه در شرح وقايه فصيحيه نقل كرده است در ناكشيد نعلين بآن مرمانده كه در صورتي باشد نجاست رسيده باشد اصلا وكر نجاست رسيده باشد هرچند بماليدن شود بروجه مذكور اختلاف علما باقيست و مورث كراهت است پس كشيدن اولى باشد هرچند كراهت تنزيهي باشد با آنكه كشيدن را در عامه كتب گفته است بلكه تصريح كرده است پست اينجا چنانچه در سابق مذكور است وحال آنكه در سابق در آمدن در مسجد با نعلين مكروه است كه الله حجاي آنكه در نماز باشد با آنكه حديث مذكور است در هدايه وغير آن كه اذا اتى احدكم المسجد فليقلب نعليه اشاره وار است به آنكه نعلين را كشيده در آمدن و نماز گذاردن چنانچه مولانا عبد الغفور در حاشيه خود بر هدايه بآن افتاده نموده اند وحال آنكه از قديم تا اين زمان عامه علما و مشايخ بر همين نهج بوده اند چه حضرت استاذي خواجه ماه مفتي نور مرقده وما قولهم رضي الله عنهم در آنچه زيد را جراحت روا نيست از انجرة بر بسته است بر وجهي كه منع كرده است اين پستن پيلا از اين شريعت ماداميكه اين پستن در ظاهر حشو ظاهر شود وضو زيد منتقض شود بلا سبب سرعرباني بينوا توجروا وذكر في الفتاوى العتابي في جوامع الفقه ولو ربط الجراحة وشد الرباط الخروج من السيلان فان لم ينشق الخرقة فهو كالصحيح وان نشق الخرقة فهو سايل وكذا المفتصد اذا شد الرباط الخروج فهو كالـ ... انه روى عن محمد ره وابن سلام والهندواني رحمهم الله ان ... المختار روى انه ما لم يجاوز الى ظاهر الحشو لا ...

وهو عاجز عن الوضوء والتيمم يمسح ذراعيه مع المرفقين على الارض ووجهه على الحائط ولا يدع الصلوة وكذا قالوا في المريض اذا لم يكن له مرأة وعجز عن الوضوء وله ابن او اخ يوضيه الا انه لا يمس فرجه الا من يحل له وطيها والمرأة المريض اذا لم يكن لها زوج وعجزت عن الوضوء ولها بنت او اخت توضيها سقط عنها الاستنجاء قاضيخان والاستنجاء بالماء افضل ان امكنه من غير كشف العورة وان احتاج الى كشف العورة يستنجي بالحجر ولا بالماء قالوا من كشف العورة للاستنجاء يصير فاسقا قاضيخان ومسح الرقبة والعنق بظاهر كفيه كما في النظم المسبل بالماء الجديد كما في المنية وليس في اصل رواية عن المتقدمين وقال بعض المشايخ انه ادب هو الصحيح كما في الخلاصة وعند الاكثرين سنة كما في المحيط وليس بسنة ولا ادب كما في قاضيخان وفي الاكتفاء اشعار بان مسح الحلقوم ليس بادب وفي النهاية انه بدعة ملا شمس الدين ، عماد جديد قيل والصحيح انه ادب وفعله اولى من تركه وقيل هو سنة وبه اخذ اكثر المشايخ وذكر في النهاية يمسح رقبته بظهر اليدين بعد مسح الرؤس والاذنين فخ الدين رجل خائف اللترلة بحيث لو كشف رأسه يضر جاز له التيمم كذا في الفتاوى وغيره الشيخ اذا كان في عينه رمد او خشي رمد چشم دارد كه اشك بيرون ميآيد بايد كه در وقت نماز وضو بازد و الحنين در چشم كذا في باب الحيض للامام ابي الفتح

رجل كاف التنزله

ثم الماء انما يصير مستعملا عنده اذا زايل العضو سواء استقر الارض او لم يستقر هو الصحيح ويجوز التوضي بالماء المستعمل في غير البدن كما لو غسل ثوبا او اناء طاهرا ويكره شرب الماء المستعمل مختصر خزانه ويجوز تطهيرها بالماء وبكل مايع طاهر عكس النهاية هدايه وشرح وقايه در شرح شمله كه بشريعت آب مستعمل طاهر غير طهور باشد بروايه معمول و مفتي بها و اين كفته شيخ باشد روايه عمل نيست نامقبول باشد بشرط الطهارة في الماء المستعمل صرح في الزاهدي بانه قال محمد ره شرب الماء المستعمل مكروه على ان جواز التوضي وشرب عند الضرورة فيما اذا كان طاهرا بلغ الشك في الطهورية لا في الطهارية بالاتفاق شرح وقايه ملا فصيح الدين

يطهر الانجاس فيما روى محمد عن ابي حنيفة ره كفايه وذكر في الخلاصه ان الكلب اذا تنجس مطلقا قسم بين الدهقان والعامل يحكم بطهارته عبد العلي وسور الدجاجة المخلاة مكروه لانها تخالط النجاسة ولو كانت محبوسة لا تصل منقارها الى ما تحت قدميها لا يكره لوقوع الامن عن المخالطة هدايه ولو كان ذكر الحمار ... يابس هو الثور اشاره الى انه لو بال عليها ثور تدو ... ق

فی مسئلہ النجاسۃ ان الفتوی علی قول محمد رہ ان بول ما یوکل طاہر فیما اذا اصاب بولہ
الحنطۃ فی الکدیس منہ   ذکر فی الخلاصہ ان الکدیس اذا تنجس مطلقا فقسم بین
الدہقان والعامل یحکم بطہارتہ عبد العلی   کبول فرس و بول ما یوکل لحمہ و ہو طاہر
عند محمد رہ ونجس عند ابی حنیفہ و ابی یوسف رہ لتعارض الحدیث الفریقین و ہو قولہ علیہ السلام
استنزہوا عن البول والاختلاف فی نجاستہ فان محمد رہ قایل بطہارتہ کذا فی الکافی و فی المضمرات
انہ نجس غلیظ عند ابی حنیفہ رہ و خفیف عند ابی یوسف رہ والفتوی علی قول ابی حنیفہ رہ و وقع
فی الماء و علی قول ابی یوسف رہ فی اصابۃ الثوب و علی قول محمد رہ فی اصابۃ الحنطۃ فی الکدیس
ابو المکارم   الروث تختص بذوات الحافر کالخیل والبغال والحمیر والبقر و تختص بذوات
الاظفار کالابل والغنم ونحوہما والخثی تختص بالبقر واشباہہ شرح کنز   ولو بال الثور
علی الکدیس حین الدوس لا حاجۃ الی الغسل علی قول محمد رہ و علیہ الفتوی شرح کنز
کبول فرس و ما اکل لحمہ و ہذا عند ابی حنیفۃ رہ و ابی یوسف رہ و اما عند محمد رہ فبول الفرس
وکل ما اکول اللحم طاہر کذا فی الہدایۃ و قیل ان بول الفرس نجس نجاسۃ غلیظۃ ذکرہ
فی القنیۃ ولعل ہذا لابی حنیفۃ رہ و فی المضمرات نجاسۃ بول ما اکل غلیظ عند ابی حنیفۃ رہ
وخفیفۃ عند ابی یوسف رہ والفتوی علی قول ابی حنیفۃ رہ فی الماء و علی قول ابی یوسف رہ فی الثوب
و علی قول محمد رہ فی الحنطۃ فی الکدیس عبد العلی   الدوس البیرقین ما یوکل فی
لحمہ طاہر عند ابی یوسف رہ و علیہ الفتوی الکدیس اذا تنجس مطلقا فقسم یحکم بطہارتہ
لان فی کل من القسمین نجاسۃ مشکوکا فیہا کذا فی الخلاصۃ و غیرہا من شرح المختصر
اعلم ان النابت المقلوع من الارض اذا تنجس کان بالغسل لا بغیر الغسل علی ما صرح
فی الخلاصہ و فتوی قاضی خان و شرح المختصر و فتح القدیر و النہایہ و الکفایہ
و الوقایہ و المضمرات و غیرہا من الکتب المعتبرۃ والتبن من النابت المقلوع من الارض
[illegible] فعلی ہذا اذا تنجس التبن فی اثناء دیاسۃ الکدیس بابوال

خفیفہ م

علی قول م

بعول

بقول تدویہ و ما اختلاطہا و طہارتہ لا یکون الا بالغسل و من قال بمجرد القسمۃ ایضا
کما فی الحب فعلیہ ان یظہر روایۃ صریحۃ مخالفۃ مغیرہ لروایات الکتب المذکورۃ باعتبار
الحکم ولا یحکم بمجرد زعمہ لطہارۃ التبن بالقسمۃ و یجوز الصلوۃ علیہ من غیر ان یلقی
علیہ شئ طاہر مع ان الصلوۃ تعظیم اللہ تعالی بالمناجاۃ معہ فیجب ان یکون علی احسن الاحوال
و ذلک فی طہارۃ البدن والثوب و المکان و ان کان الاحتیاط فی العبادۃ واجب فیحتاط فی
امر الصلوۃ التی ہی وجہ دینہ و عمادہ و ان الصلوۃ کما فی الغنیۃ المصلی اذا جاز من وجہ
و فسد من وجہ حکم بالفساد احتیاطا الا فی حق القراءۃ و ان ما تردد بین الحظر و الاباحۃ
ترجح معنی الحظر فیہ قال علیہ السلام الحلال بین و الحرام بین و بینہما امور مشتبہات دع
ما یریبک الی ما لا یریبک و ترک الصلوۃ علی التبن المذکور لا یریبہ و التحقیق ان الاحتیاط
عن الحرام فرض و الاقدام علی المباح لیس بفرض فکان الاحتیاط فی ترک الصلوۃ علیہ کیلا
یقع فی الحرام فان قیل و قد وقع فی شرح الوقایہ و غیرہا من الکتب المتداولۃ اذا ذہب او
قسمۃ الحنطۃ یطہر کل واحد من القسمین طاہرا اذ یحتمل کل واحد من القسمین النجاسۃ
فی القسم الاخر فاعتبر ہذا الاحتمال فی الطہارۃ لمکان الضرورۃ و قال فی الفصیحۃ فالبقر
و ما یوکل لحمہ لطریق الاولی و ہذا لعلہ مشترکۃ بین الحب و التبن و غیرہما قلنا ہذا قیاس
مسئلۃ علی مسئلۃ اخری مع التصریح بخلافہ و ذا لا یجوز قال فی الہدایۃ القاضی خان اذا قاس
مسئلۃ علی مسئلۃ و حکم بہ و ظہر روایۃ اخری ان الحکم بخلافہ فالخصومۃ للمدعی علیہ یوم القیمۃ
علی القاضی و علی المدعی لان القاضی آثم بالاجتہاد و لانہ لیس احد من اہل الاجتہاد فی زماننا
و المدعی آثم باخذ المال و قال فی التحقیق المفہوم بالقیاس نظری و لہذا اشترط فی القایس
اہلیۃ الاجتہاد و فی الحنطۃ اصل و التبن تبع لہا الی المہتدین العلماء اجیب غسلہا
و من غسل یدہ من نجاسۃ رطبۃ فیجعل یدہ علی عروۃ القمقمۃ کلما [illegible] فاذا
غسل الید ثلث مرات طہر العروۃ مع طہارت الید لانا نقول

من الاصل کما علل فی الخزانۃ فقال لان نجاسۃ العروۃ من الید فیکون طہارتہا بطہارۃ
الید فان قیل قد ذکر فی الخلاصہ الکدیس اذا تنجس فقسم بین الدہقانین و العامل
حکم بطہارتہ و فی العنایۃ الکدیس اذا وقعت فیہ اخثاء البقر و رفع فقیر منہ و غسل
و خلط بالباقی طہر الکل و کذا قالوا لو وقعت بین الاکار و رب الارض جاز لکل فریق ما
اصابہ لان فیہ احتمال النجاسۃ و لا معتبر و الاصل ان المطلق یجری علی اطلاقہ و لا یقید الا
بدلیل صالح نصا و دلالۃ و کما فی المصطفی و غیرہ لم لا یجوز ان یلحق روایات الکتب معتمدہ
لہذا المطلق مع انہ ان اجری علی اطلاقہ لا یثبت ما زعمہ نعم یلزم علی تقدیر التقیید طہارت
التبن المخلوط بالحب بالقسمۃ قبل الدوس او بعدہ لا التبن المنفصل من الحب
فالکلام فیہ قال الفصول العمادیۃ الظاہر المشہور من اصحابنا انہ قد یثبت تبعا ما لا یثبت
قصدا او یثبت ضمنا ما یبطل صریحا الا یری انہ لو باع حمل الجاریۃ لا یجوز و لو باع جاریۃ
مع حملہا جاز و دخل الحمل تبعا فی البیع لا قصدا و لہذا من اصحابنا نظایر کثیرا

قلنا

[illegible]

عند ابی یوسف رہ و ہذا قول ابی حنیفہ رہ فی الظاہر و بہ نصفی   مسح التنور بخرقۃ
رطبۃ [illegible] نجس ثم الزق الخبز لا باس بہ عند ابی یوسف رہ

احرق

احرق لبس رقین فی التنور یکرہ اکل خبزہ ثم لا باس بہ حم   سقر التنور بالاخثاء و
الاوراث یکرہ الخبز فیہ و لو رشہ بالماء بطلت الکراہۃ قنیہ   موش در روغن بیفتد
افتاد کر دا کر در بردارند و بیرون اندازند و باقی را خوردہ شود و آن نجس اگر خراب کنند
روا باشد و نجس بتہ آنیست کہ چون اروی بردارند کرد کرد روی پس نباید و ہموار شود و مسئلہ السعادات

[illegible]

و رجع السباع غلیظ بحر الفتاوی   دم البق و البراغیث و القمل و العوض لیس بشئ
و ان کثر عندنا ابوال البراغیث لا یمنع الصلوۃ بحر الفتاوی   اگر بول بچوب کار فرمای رسید
ہمچون چرخ و کاسہ چوبین و ہر چوبیک او را صنعت نقرہ کردہ باشند مانند تغارہ چوبین
و ناندان و جوازو و ہاون و غیر آن سہ بار غسل دہد با عدم قدرت و با بلتہ خشک کنند پاک
میشود کما فی المنتخب و سیلہ و غیرہ   فی جوامع الفقہ دم القلب نجس و دم الکبد و
الطحال لا کنز العباد فی فصل الحیض و التطہیر الطحال اذا شق و خرج منہ دم لیس
بسایل لیس بشئ   و کذا الدم الذی فی القلب لیس بشئ شاۃ تعلق و یبلغ ثم طعن عند
الذبح فیخرج منہا دم فہو نجس الدم الذی یبقی فی عروق المذکوۃ بعد الذبح لا یفسد

بحانب

الثوب وان نجس وعن ابي يوسف رح يغسل الثوب اذا نجس ولا يغسل القدر بحر الفتاوى فصل الا
اللحم اذا طبخ بالخمر والحديد اذا امده بالماء النجس عنده لا يطهر ابدا وعند ابي يوسف رح تغلى
اللحم ثلاثا في الماء الطاهر ويمده الحديد بالماء الطاهر ثلاثا وييبس في كل مرة فيطهر بحر الفتاوى
والآجر الغير المفروش ان كان قديما مستعملا يغسل ثلاثا فيطهر عند الكل وان كان جديدا
لا يطهر عنده ابدا وعند ابي يوسف رح يغسل ثلاثا ويجفف في كل مرة وحد التجفيف ان يبقى
فيه الندوة ولا يشترط يبسه وكذا الكوز الجديدة اذا صبت فيه الخمر فيطهر ان يملأه بالماء
ثلاثا وترك كل مرة ساعة عند ابي يوسف رح بحر الفتاوى السيف والسكين لا يطهران من البول
الا بالغسل الخبز الرغيف او البصل في الخمر تخللت يطهر في الصحيح اذ لم يبق رائحة الخمر
بحر الفتاوى مشى كلب على ثلج والثلج رطب بالفارسية آب ناك بحيث لو وضع عليه
تبتل تنجس وان لم يكن رطبا لم تنجس وكذا الطين ولروعة بحر الفتاوى في فصل الانجاس

[illegible]

بالنيل النجس النخل ذا المعصفر النجس يغسل ثلاث مرات طهر ولو مد الحديد بالماء النجس يمده
بالماء طاهر ثلاث مرات فيطهر ظهيريه وان اختلفوا ودك الميتة بالزيت ونحوه لم يؤكل
موت الغائرة في السمن الا عند الضرورة ويباح الاستصباح قدم في طهارة خلاصه الفأرة لو مات في السمن
كان جامدا قور ما حوله ورميه والباقي طاهر فيؤكل البقية تطهار وان كان مائعا لم يؤكل

وينتفع

وينتفع به من غير الاكل مثل الاستصباح ودبغ الجلد فاذا دبغ الجلد به يغسل الجلد بالماء فيطهر
والشرب عضو ويجوز بيعه ويبين عيبه وان لم يبين للمشتري الخيار في رده من شرح الطحاوي وفي
وفي كراهية جامع الصغير شحم الحمار لا يؤكل وهل يجوز ان ينتفع به من غير وجه الاكل اختلف المشائخ
فيه منهم من قال يجوز اذا كان الحمار مذبوحا كالزيت اذا خلطت خالطت ودك الميتة والزيت
غالب لا يؤكل وينتفع به في غير الاكل خلاصه جعل الدهن النجس في الصابون يفتى الصابون بال
بطهارة لانه تغير والتغير يطهر عند محمد رح وبه يفتى للبلوى زاهدي في فصل الانجاس
روغن نجس را صابون بپزند پاک شود ان الدهن النجس اذا صار صابون طهر ذخيره
زاهدي الصابون والنيل ودهن الكتان ببس نجس خلاصه فصل في الطهاره لبن الميتة
طاهر خلافا لهما والبيضة من دجاجة الميتة لا بأس بها عندهم قنيه في باب اعيان النجس قال
الشوري رح يكره لانه فروعا نجس واما الحمار الاهلي لحمه حرام وكذا لبنه وشحمه واختلف المشائخ
في الانتفاع شحمه من غير وجه الاكل فحرمه بعضهم واباحه بعضهم وهو الصحيح فتاوى امام الرسيد في كتاب الصيد

[illegible]

ملتقط ويكره شرب الماء المستعمل واما الماء النجس جاز الانتفاع به كبل الطين وسقي
الدواب وخروج بعض الماء لا يوجب الطهارة في القياس لكن في الاستحسان يحكم خلاصه
بوضع المذكور بالطهارة وان كان دليل الاستحسان الضروره اذا جرى على موجب القياس

لحصل الحرج وهو مدفوع بالنصوص القطعية كذا في الكشف وهذا اذا كانت النجاسة
متيقنة وفي المشكوك لا يوجد له رواية في الكتب المعتبره وبعض مشائخ گفته اند که اگر بعضی
از خرمن را تصدق بکند پاک میشود واستدلالا بالماء الحوض النجس وبنا بر
والقياس اذا عارضه استحسان يرجح الاستحسان وان كان دليل الاستحسان
الضرورة والفارة اذا فرت من الهرة ومرة على قصعة ماء يتنجس الماء مطلقا
تحقيق وكشف هو المختار خلاصه اگر بادار گوش خرمن کوفتن بول کرد چون پاره شوید وباقی را
آميزند حكم پاک کیرد صلوه مسعودی لحنطة علیها حمر ندو بها فيبست او اختلط نحوها
بحيث لم تعد الامتياز فالبقر وما يؤكل لحمه بالطريق الاولى فغسل بلا نجس او وهب بعضها
او قسمت بين الشريكين فيطهر ما بقي تلك الحنطة غير مغسولة وكذا طهر الموهوب به الفقر
وكلا كلا القيم من شرح وقايه قصحيه لحنطة طرف يطهر بال عليها حمر حمار بدوس
توطى ذلك الحمر بقوائمها سنبل تلك الحنطة فيختلطه بغيرها فغسل بعضها بلا نجس
او قسمت فانه صار النجاسة مشكوك فيها او وهب بعضها لما مر في الثوب ايضا وفيه ايماء
الى انه لو تصدق قسم حارت طاره كما قالوا او قال ابو حفظ لا يطهر الا بالغسل وقال
ابو جعفر انها طاهرة للبلوى ومشايخ ابي ليث الحافظ وعن الحكم الترمذي عن اصحابنا
انه لا يعبأ به الا اذا كان في المستنقع بأخذ ويحيط به العلم كما في المضمرات وشمس الدين
نور بدوبه في الكدس فهو معفو شرح ابو المكارم والشك لا يبنى عليه حكم
وفا قال الشك من التصورات ومبنى الحكم على التصديق اقل الظن شرح حواشي ملا
عصام الدين وگفته اند که چون روایة متعامل نبوند وعلم خواص وعوام بران
فع شود و مخالفه بعمل قضاة وحكام متصل گردد و روایتی که مخالف روایة معمول است
اگر چه طاهر معلمه بعلامت فتوى باشد مهجور گردد رساله شهابيه باخری
خرمن ميكوفته است خر مبريده است حكونه كند تا پاک شود بعض مشائخ گفته اند که پاره

صدقه

صدقه بدهد ديگرها پاک شود واستدلالا بماء النجس على قول آنكس كه هر چه اندک بيرون شود ان چاه
صدقه كند باقي پاک شود ونيارى قال علماؤنا رحمهم الله الماء ان كانت بحيث يخلص بعضه الى
اي يصل كان قليلا وان كان لا يخلص كان كثيرا لا ينجس بوقوع النجاسة فيه الا ان تغير
لونه او ريحه كالماء الجاري لكن اختلفوا بعد هذا انه باي سبب يعرف خلوص النجاسة الى
الآخر فقد اتفقت الروايات عن علمائنا الثلاثة ان الحوض يعتبر بالتحريك فانه اذا حرك
طرف منه ان لم يتحرك الجانب الآخر فهو مما لا يخلص بعضه الى بعض وان تحرك فهو مما يخلص
بعضه الى بعض نهايه وحواشي ملا عصام الدين فعلم بهذا ان الرواية اتفقت
عن اصحابنا المتقدمين ان يعتبر خلوص بالتحريك لكن اختلفوا بالتحريك بالاغتسال
او بالوضوء او بالغسل اليد لا انه اسقط النجاسة عن بعض المياه تخفيفا فاعتبر التحريك الوسط
وهو التحريك بالوضوء واختلف المتأخرون من اصحابنا اعتبر الخلوص بشيء الآخر فقد
روى عن محمد ابن سلام الله اعتبر الخلوص بالكدره وحكي عن شيخ الاسلام اسماعيل الزاهد
حسي سمرقندي انه اعتبر الخلوص بالصبغ وعن سليمان الجرجاني انه اعتبر الخلوص بالمساحة
نهايه وحواشي خواجه عصام الدين قال ابي حنيفة رح في ظاهر الرواية يعتبر فيه رأي المبتلى
ان غلب على ظنه بحيث يصل الى النجاسة جانب آخر لا يجوز الوضوء والا جاز وهو
الاصح وهو المختار والتقدير بعشر في عشر وترجيح اخذ ابن حريم البئر وغير منقول
عن ائمتنا الثلاثة قال شمس الائمة والظاهر من المذهب التحري والتفويض الى رأي المبتلى من حكم
بالتقدير ثم قال ابو عصمت كان محمد بن حسن يوقت ثم رجع الى ابي حنيفة رح و
قال لا اوقت فيه شيئا فتح القدير وهو الاصح مبسوط سرخسي وهو الاليق باصل
ابي حنيفة رح في عدم التقدير في ما لم يرد فيه نص فتح القدير وهو مذهب اصحابنا
كذا في احكام القرآن للامام الراضي اما ما يستدل به صدر الشريعة من قوله
وانما قدر به في جواب قول من اسنه الى آخره فهو مردود من ثلاثة اوجه للاول ذكره

الشيخ في شرحه من كون حريم البئر عشرة اذرع من كل جانب وهذا قول البعض و
الصحيح انه اربعون من كل جانب هدايه وكافي وشرح وقايه احياء الاموات
الثاني ما ذكره الفقهاء ان قوم الارض اضعاف قوام الماء فقياسه عليها في مقدار عدم
السراية غير مستقيم كما لا يخفى الثالث ان المختار المعتمد في البعد بين البالوعة وبئر الماء بغير
تغير لونه او ريحه او طعمه خلاصه وقاضيخان وغيرهما وبالجملة كلام الامام اي البينه
على توسعة المتاخرين لازم تام حاشية شيخ الاسلام بر شرح وقايه المشايخ قالوا المراد
من تحرك احد طرفيه بالانخفاض والارتفاع ساعة تحريكه نهاية وغيرها ثم اصحابنا
ابي حنيفه وابي يوسف رحمه الله اذا اتفقوا على امر لا يقضي القاضي بقول غيرهم وان
كان مجتهدا متفقا لان الظاهر ان يكون الحق مع اصحابنا ولا ينظر الى قول غيرهم ولا
يقبل حجته قاضيخان وغيره ودر حكمي كه ابي حنيفه و ابي يوسف و محمد رحمه الله اتفاق
كرده اند دران سواد اعظم بود وانرا اتباع بايد كرد دينار ي والصحيح عن ابي حنيفة
انه لم يوقت في ذلك بشيء وانما هو موكول الى غلبة الظن وقال الحاكم الشهيد في الكافي
الذي هو جمع كلام محمد ره قال ابو عصمة كان محمد بن الحسن يسئل عنه فقال مقدار مسجدي
فذرعوه فوجدوه ثمانية في ثمانية وقال بعضهم عشر في عشر ثم رجع الى ابي حنيفة ره
وقال لا اوقت فيه شيئا شرح ايضاح كرماني وشرح العيني وهو الصحيح وهو الاصح
والمذهب الظاهر التفويض الى رأي المبتلى وهو ظاهر الرواية هو الصحيح معراج
الدرايه وغيرها وهو الصحيح زاهدي واقرب الى التحقيق معراج الدرايه وفي الجملة
الفتوائية مختلفة لا يؤخذ ضابطة واحدة يرجع اليها في الانقياد ولا يوجد كتاب
يكون الفتوى عليه في المسائل كلها يؤخذ مثلا كما يحل وصحح بعض الائمة وجعل المختار
او المفتى به او الاصح او الراجح او المأخوذ به او الحوالة غير ذلك من الالفاظ المشعرة
بالترجيح وبعضهم قدر وبالجملة عشرا في عشر بذراع الكرباس توسعة لامر

على

على الناس وعليه الفتوى هدايه وشروح مختصر وكذا في ترغيب الصلوه وخروج
المني لا عن شهوة بان سقط من مكان مرتفع او ما اشبه ذلك لا يوجب الغسل وينقض
الوضوء والمذي ينقض الوضوء وهو ماء رقيق يخرج عند الشهوة وكذا الودي ما هو ماء رقيق
يخرج بعد البول اذا مصت العلقة وامتلأت من الدم نقض الوضوء لانها لو شقت يخرج منها
دم سائل والقراد منها دم سائل فهو بمنزلة العلقة قاضيخان الجنب اذا اغتسل
قبل ان يبول وصلى جازت صلوته فان خرج من المني بعد ذلك كان عليه الغسل في قول
ابي حنيفة ره ومحمد رحمهما الله خلافا لابي يوسف ره ولا يعيد ما صلى وعلى هذا الخلاف اذا استمنع
بالكف فلما انفصل المني اخذ احليله حتى سكنت شهوته ثم خرج منه المني وكذا اذا جامع
امرأته فيما دون الفرج او احتلم فاستيقظ قبل خروج المني فاخذ ذكره حتى سكنت شهوته
ثم خرج منه المني كان عليه الغسل ابي حنيفة ومحمد رحمه الله وكذا لو اغتسل قبل النوم ثم خرج
ذكره المذي كان عليه الغسل ولو اغتسل بعد ما بال ثم خرج منه مني او مذي لا غسل عليه
في قولهم اذا استيقظ الرجل من منامه فوجد على طرف على فخذه احليله بلة لا يدري انها
مني او مذي فانه يغتسل الا ان يكون قد انتشر ذكره قبل النوم فلما استيقظ وجد البلة
فحينئذ لا غسل عليه لانه اذا كان منتشرا قبل النوم فما وجد من البلة بعد الانتباه يكون من
اثار ذلك الانتشار فلا يلزم الغسل الا ان يكون اكبر رايه انه مني فح يلزم الغسل اما اذا كان ذكره انام
ساكنا حتى نام فجعل تلك البلة منيا ويلزمه الغسل قال شمس الائمة حلواني ره هذه المسئلة يكثر
وقوعها والناس عنها غافلون فلا بد من حفظها قاضيخان در كتاب سماع گفته است كه
اختلاف كرده اند علما كه بروح رسول عليه السلام چيزي بدهد يا ني بعضي گويند نه دهد كه بي ادبي باشد
وبعضي گويند اگر بسيار بدهد روا باشد واندك ندهد كه بي ادبي باشد وبعضي گفته اند كه بسيار
بدهد كه از رحمة خداي تعالى كسي مستغني نيست نه انبيا ونه اوليا ونبي روز عروس رسول
عليه السلام ابا بكر صديق صد شتر را بروح خواجه داد وابو هريره قرص جوين داد بوستان

استنشاق من الغماوين قال اذا اجنب الرجل وهو محدث يلزمه الوضوء لان الوضوء قد لزم قبل
الجنابة فلا يسقط لهما ومنهم من اوجب الوضوء بعد اضافة الماء كذا في المبسوطين وفي جامع
الجوامع من يوجب الوضوء مع الغسل غلط تاتارخاني اذا غسل وجهه في حوض كبير
فتقطر من غسالته في الماء فرفع من موضع الوقوع قبل التحريك قالوا لا يجوز وعلى قول ابي
يوسف ره لا يجوز لان عنده التحريك شرط ومشائخ بخارا قالوا يجوز لعموم البلوى وعلى هذا اذا
كان الرجال صفوفا فيتوضؤن من حوض كبير جاز وفي اجناس الناطفي ان من اغتسل في حوض
كبير فللآخر ان يتوضأ في ذلك المكان جاز منية المصلي الاصح ان يؤخذ بقول رجلين
لهما بصارة في الماء شرح وقايه واذا رفع رأسه من السجدة قبل الامام يعود فتيه
بفتح الواو والياء اي بقول رجلين صاحبي بصارة المقدار الماء وهذا قول نصير بن محمد
وهو الاصح كما في المبسوط وفي بعض وفي بعض النسخ ذي بصارة فيكفي واحد كما في الزاهدي
شمس الدين محمد والا فقدر ما فيها بقول ذوي البصارة اي وان لم يكن نزح كل الماء ر
فينزح قدر ما في البئر من الماء بقول رجلين لهما بصارة في الماء وهذا اشبه بالفقه وفي بعض النسخ
واي البصارة على الافراد وهي مبني على ما في زاد الفقهاء انه يكفي قول رجل ذي بصارة والنسخة الاولى
هي الموافقة كما في الهدايه والظهيريه وغيرها عبد العلي فثبت بهذه النقول المعتبرة عن مشائخنا الفقه
بين ان مذهب الائمة الثلاثة التفويض الى رأي المبتلى واما ما اختاره في ساير الكتب عن الكثير
من مشائخنا من التقدير بعشر في عشر فغير منقول عن ائمة الثلاثة وليس مذهبهم من قبيل الامور
التي تجب فيها على العام تقليد المجتهد فتح القدير وان كانت المسئلة مروية عن اصحابنا
في الروايات الظاهرة بلا خلاف بينهم فانه يميل اليهم ويفتي بقولهم ولا بلا خلاف فيهم فان
مجتهدا متفقا قاضيخان فلا بأس بالجمعة في موضعين او ثلاثة في مصر واحد عند محمد
وعند ابي يوسف ره في الموضعين دون الثلاث في روايته امالي اجاز في موضعين اذا كان
المصر له جانبان بينهما نهر عظيم حتى يصير في حكم مصرين كبغداد وان لم يكن المصر بهذه

الصفة

الصفة فالجمعة لمن سبق منهم باداوها وان صلوا معا فسدت صلوتهم جميعا فتيه وعن
ابي حنيفة ره ان الجنب لو تمضمض او غسل يده فقرأ القرآن وفيه فلا بأس به وبه افتى
نجم الدين بخاري وقيل الاصح المنع ابو المكارم وعن ابي حنيفة ره انه لو تمضمض فلا
بأس به وبه افتى نجم الدين بخاري كما في الزاهدي لان الجنابة تقبل التجزي وفيه اختلاف المشائخ
كما في الجواهر شرح ملا شمس الدين محمد والابراد بالظهر في شدة الحر لطالب الجماعة سنة لقول
عليه السلام فاذا اشتد الحر فابردوا بالظهر فان شدة الحر من فيح جهنم اي من سعة حرها
وقيل الابراد بالظهر رخصة بكونه حكما ثابتا بخلاف دليل افضليته بالتعجيل واستثنى الجمعة
لعدم استحباب الابراد بها والفرق بينها وبين الظهر وجود الخطر في فوات الجمعة وقيل
يكون ايضا سنة لرواية انس الاول في الجمعة وجرى مصنفوا امام محمد غزالي ره وفي الجامع
الصغير الحسامي ويكره ان يصلي الظهر يوم الجمعة بجماعة في مصر لان فيه معارضة على المخالفة
المعارضة على الموافقة بدعة بان يصلوا الجمعة في موضعين فهذا اولى او يقيمهم هذا الجواز
في الموضعين مع كراهته شرح وقايه ملا فصيح الدين الجنب اذا كان يكره في الروضة في
خمس في بعضها يرد الجواب وفي بعضها لا يرد احدها عند الخطبة يوم الجمعة يكره السلام ولو سلم
لا يرد جوابه ويأثم المسلم لان الخطبة كالصلوة والثاني يكره السلام على قوم يشتغلون بالصلوة
ولو سلم عليهم اجابا يأثم المسلم ولا يرد جوابه لانه يفسد صلوته والثالث يكره السلام عند
قراءة القرآن حتى اذا دخل الرجل على قوم وهم يقرؤن جهرا او احدهم يقرأ ويكره السلام ولو
سلم يأثم المسلم ولكن يرد جوابه لانهم يقدرون على تحصيل الفضلين جميعا رد الجواب
والقراءات والاستماع والرابع عند مذاكرة العلم حتى اذا دخل على قوم وهم جميعا او واحد
منهم يذكر العلم والباقي يسمعون يكره السلام فلو سلم يأثم المسلم وعليهم ان يردوا جوابه
بقدرتهم على تحصيل الامرين وانما يكره لانه يقطع عليهم خاطرهم والخامس عند
الاذان والاقامة في جميع الصلوة حتى اذا كان المؤذن يؤذن او يقيم والقوم يشتغلون بثناء

الاذان الاقامة وجاء رجل يكره السلام فان سلم يأثم ويرون جوابه بقدر حجم علي تحصيل الامر من غيران تؤدي ذلك الى قطع شيء ويجب عليها عليه الاعاده   دور كيماى

سجادة اورده است كه چون دو مومن فراهم آيند وسلام كنند صد رحمة در ميان ايشان قسمت شود نود يك از آن سلام كننده ونه از آن جوان كويند را اكر كويند كه اين مسئله مشكل ماند سلام كردن سنت است وجواب سلام فريضه چكونه سنت را ثواب زيادة باشد از فريضه جواب آنست كه ابتدا اكرده ثواب او از آن زيادت باشد   ترغيب الصلوة   تمنا بدكره

الاعلى حكم شريف آنست كه سلام عند الدخول في البيت وعند الوداع سنت است ومصافحه كردن با دو دست با بشاشت نيز از سنن قديمه متواتره است وپشت را خم كردن از براى تعظيم شخصى چنانكه مانند ركوع شود مكروه است ورد سلام فرض است بر وجهى كه سلام كننده را اطلاع دهد وسلام كردن بر مصلى وبر متغوط وبر سامع خطبه در روز جمعه وبر مؤذن در حين اذان واقامة وبر مدرس در حين كفتن درس وبر قارى قران در حين قراءة وبر پادشاه وبر قاضى در حين مشغولى ايشان بعدل وحكم بين المسلمين مكروه است وبر كسيكه بجواب اذان مشغول است نيز سلام كردن مكروه است ليكن بر مجيب اذان وبر قارى ومدرس جواب سلام لازم مى شود وجواب سلام مرد زن اجنبيه لازم نيست ولفظ سلام السلام عليكم است وسلام عليكم واكر كسى بر جميع سلام بكنند واز آن جمع يك كسى جواب كويد از ديكران ساقط شود واكر كسى جواب نكويد همه آثم شوند وافضل آنست كه همه جواب كويند ونيز مستحب است زياده كردن ورحمة الله وبركاته در جواب سلام واكر سلام دوكس برابر واقع شد هردو جواب يكديكر لازم است والله تعالى اعلم بالصواب واليه المرجع والمآب

بهر استادى ملا بافى جان مزين كرديده است   روايتها في الخزانة وكنز العباد وطهيرية وشرح ملا شمنه وقاضيخان وخلاصه وذخيره وتاتارخانى وصلوة مسعودى

مسئله چغزى دراب در حوض بوده در حم عصرا افتاده ومرده باشد اين خم عصير

نجس

نجس شده باشد بانه اجاب في والله اعلم   ذكر في الهدايه وموت ما يعيش في الماء فيه لا يفسده كالسمك الماء لانه ويهما اذا الدموي لا يسكن الماء والدم هو المتنجس في غير الماء قيل غير السمك يفسده لانعدام المعدن وقيل لا يفسده لعدم الدم هو الاصح والضفدع البري والبحري سواء قيل والضفدع البري مفسد لوجود الدم وعدم المعدن وما يعيش وفي الكفايه الضفدع المائي ما يكون بين اصابعه سترة دون البري وفي شرح المختصر الوقايه ولا بأس بموت ما يعيش في الماء ويموت ما المولد في الماء وغيره كالسمك والضفدع والسرطان والكلب المائي اما في الماء فلانه معدن والشيء في معدنه لا يعطى له حكم النجاسة كمن صلى وفي كمه بيضة حال محها دما صحت صلوته ولو صلى وفي كمه قارورة بول لم يصح واما في غير الماء فلا الموجب للتنجيس انما هو الدم هو معدوم في الماء وكذا لا بأس بموت ما ليس له دم سايل مما يلوث في البري كالبق والذباب والزنبور والعقرب والحية والضفدع البري ولا يفسد موته شيئا لعدم الدم لو كانت الحية والضفدع والوزغة كبيرا لها دم سايل يفسد وموت ما لا دم له كالسمك ونحوه كما لا يفسد الماء لا يفسد غيره كالعصير وغيره وكذا الضفدع بريا او بحريا وان كانت الحية والضفدع عظيمة لها دم سايل تفسد الماء وكذا الوزغة الكبيرة كذا في فتاوى قاضيخان   شيباني   حكم شريعت غرا آنست كه ارسال قس   بيان قس

بين الكتفين سنت است وعيب كردن ويا استهزا وتحريب نمودن سنت سيئه بنوى موجب كفر است والعياذ بالله تعالى ونلى نمودن بهر يك از آلات لهو چون تنبور وقانون ورباب ودف وچنك وناى ومانند اينها حرام است ورقص كردن وسرود كفتن وشنيدن آن نيز حرام است وسرود كه جمع اند انقش ملانا ميده بشوق بآن تلهى مينمايند نيز حرام است وموجب كناه عظيم است ولباس ابريشمين كه اتصال ابريشم آن از جانب بود زياده از مقدار چهار انكشت منوسط بوده باشد پوشيدن آن لباس مر رجال را در غير حرب حرام است وموجب اثم وسبب كراهة نماز است هر چند ملاصق بدن نبوده باشد وپوشانيدن

آن لباس مر صبى را نيز حرام وموجب اثم پوشاننده است واستعمالات آلات وظروف زر ونقره حرام وشرب واكل ووضو در ظرف مس مكروه است ودر ظروف سفالين مستحب است وحرام متفق عليه را حلال دانستن ويا سهل انكاشتن ويا تحسين كردن موجب كفر است والعياذ بالله تعالى واكر مسلمانى تير ملنق را كه از ثقل وتيزى نيز هست تسمية كفته بجانب صيد ماء كول اللحم انداخته باشد واين تير ملنق بآن صيد رسيده باين سبب آن صيد بهلاكت رسيده باشد در ينصورت اين صيد حرام است هر چند اين صيد باين تير ملنق مجروح شده باشد چونكه هلاكت آن بسبب جرح تعين نبوده باشد   مولى نا قاضيخان المفتي

الجنب اذا تمضمض كتب في الباب الثاني انه لا يجوز له قراءة القران وكتب الامام السعيد فخر الدين محمد بن محمود المفتي انه يجوز له قراءة القران لان المفروض في باب الاغتسال غسل جميع البدن وكل عضو غسل من الجنابة وآلة القراءة هي الفم واللسان فاذا طهر يجوز فكتبت هل هي المروية فكتبت هي مروية في شرح جامع الكبير منصوص عليه لان الجنابة تقبل التجزي وراء الصلوة لان الصلوة تؤدي بجميع البدن وميل المصلي والتلاوة بوصف خاص فيعتبر طهارته ثم اني رئيته في فتاوى البقالي الخوارزمي انه ذكر اختلاف المشايخ في كلا المسئلتين في القراءة والمس اذا غسل اليد وذكر ان المنع اصح   جواهر   ولو وقع في البئر حيوان وينزح ان اصاب فمه الماء وطوره نجس فالماء نجس وان كان سؤره مكروها فيكره وان كان سؤره طاهرا فهو طاهر   فخر الدين   الكلب اذا اكل بعض البطيخ لا يغسل ويؤخذ ما اصاب فمه ويؤكل ما بقي منه لانه ليس بنجس العين عند ابي حنيفة رح وكذا الذئب والثعلب وكل ما طهر جلده بالذبح   محيط   وكذا في فتاوى فضلي وفيروز شاهي سؤر الكلب

مختصر خزانه   كلب جرح فانتقص فاصاب ثوب انسان فيه ولو اصابه ماء المطر لا يفسد   مختصر خزانه   الكلب اذا اخذ عضو انسان او ثيابه ان ينبل تنجس والا لا   مختصر خزانه   في الخانيه اذا اخذ عضو انسان او ثوبه بفيه ان اخذ بالغضب

لا

لا يفسده وان اخذ بالمزاح واللعب يفسد لان في الوجه الاول يأخذ بسنه وسنه ليس بنجس وفي الوجه الثاني يأخذ بفيه ولعابه نجس   شرح اوراد   الخنزير اذا اكل البطيخ لا يغسل ويقطع ما اصاب فمه ويؤكل ما بقي منه   زاد الاخرة   وفي فتاوى قاضيخان ما يدل على ان الكلب نجس العين وفي موضع آخر منها ما يدل على انه ليس بذلك وسمعت ان الرواية الصحيح عندنا هو الاول وفي المضمرات ان جلد الكلب نجس وشعره طاهر وعليه الفتوى   ابو المكارم

في الواقعات الجنابة المرءة اذا جامعها زوجها فاغتسلت ثم خرج منها مني الزوج لا يجب الغسل عليها   في الواقعات الجنابة من الحدث ... بالاجماع لان هذا ليس بمنزلة الحدث ... فيروز شاهي ... حيضها فعليه الاستغفار والتوبة ... يتصدق بدينار او نصف دينار ... علم السلام عن ذلك فامره ان يتصدق بدينار او نصف ... دينار فيروز شاهي ... الاذان يكون موضع يحتاج للوضوء ... ويكره الوضوء والمضمضة في المسجد ... في الواقعات الخاصة في دبر الابيع الصلوة لان هذا ... لو كان الحجة فليلة ... ليس يخلص فيروز شاهي ... من الشعر يحب بيده ... لا يبلغ بل يجب غسل

اصول الشعر صرح في خزانه   وكل ما يستر البشرة من اللحية عطف على ربع راسه اليه بشعر ذكر لفظ كل وما ذكره اشهر روايتين عن ابي حنيفة وهو الاصح المختار على ما في شرح الجامع الصغير لقاضي خان وعنه ان مسح ربعها فرض وهو المذكور في الكافي والايضاح وفي ربع ما يستر البشرة منها وعن ابي يوسف رح روايتان في رواية يمسح الكل وفي رواية بجزيه ولم يمسح والمحيط ان حين الاقابل مسح الكل   ابو المكارم   ولو منع رفيقه الماء يجوز اخذه بغير رضاه للشرب لا للوضوء   مختصر خزانه في باب التيمم   اعطش له او لغيره بالفعل او بالقوة فلا يتوضأ بماء محتاج لطبخ التماج كما في القنية   مختصر الخزانه   اذا خاف على نفسه الموت من الجوع ومع رفيقه طعام جاز له ان يأخذ من الطعام ما يدفع جوعه بشرط الضمان وفي شرح الناصحي يقاتله بلا سلاح وفي الاجناس ان خاف

على نفسه الجوع والعطش لان تقاتله بالسيف وبحق يقاتله بغير سلاح حتى يأخذ منه ولو كان الرفيق يخاف عليه الموت باخذه البعض يترك بعضه مختصر الكتاب الكرابية فصل الاكل والشرب وذكر في الخزانة انه لو خاف على نفسه الجوع والعطش قتل بالسيف شرح ملا شمس الدين محمد ره وفيه اشعار بحرمة الانتفاع بالخمر من كل وجه كما في المنية ولو خاف العطش المهلك حل شربها فان سكر بها لا يحد الا اذا شرب زايد على قدر الحاجة كما في الزاهدي شرح ملا وفي لقط الحق اشعار بانه لو منعه عن غير المحرره وهو يخاف على نفسه او مركبه شمس الدين محمد ره كان له ان يقاتله بالسلاح لان قصد اهلاكه بمنع حقه وهو الشفة والماء في بحو البر في كتاب الاشربة غير مملوك بخلاف الماء المحروز حيث تقاتله بلا سلاح لانه ملك وهذا اذا كان الماء كثيرا واذا لم يكن لاحد فلا يترك على ملك بمالك كما في النهاية وغيرها شمس الدين محمد ره والى الاذن فغرض غسل ما بين العذار والاذن كما هو مذهب ابي حنيفة ره ومحمد ره وعليه اكثر المشايخ رحمهم الله قال الطحاوي وهو الصحيح وفي الراحة وعليه الفتوى ابو المكارم ومسح ربع راسه بيده مبتلة بللا جديدا او باقيا في الكف من غسل عضو واما الباقي بعد المسح او الماء خود من عضو فغيه كان ابو المكارم وكذا في التيمم ان كان عنده الماء عدوا وسبع يخاف منه ان يهلك ان اشتغل بالماء فيصلي بالتيمم ولا يعيد بخلاف ما اذا احبس حال بين من الماء ولم يترك ليذهب الى الماء فانه تيمم ويصلي في الوقت ولكن يعيد تلك الصلوة والفرق ان العدو والسبع اذا كان على الماء منعه من الذهاب الى الماء رغب في قلبه فجاء الماء نوع من قبل صاحب الحق فلم يبق مكلفا باستعمال الماء بخلاف صورة الحبس فانه نوع من قبل الحابس وهو ليس لصاحب الحق فلا يسقط به حق الله تعالى في الكمال باصل مسئله اگر بیمار را بتیمم وهد نیت بتیمم بر بیمار بود وبعضی گفته اند شرح علیه الجمیل نیت تیمم دهنده باید که ضرب زند یکی روی را و دوی دیگر دستها را و چون بیمار

صحت

صحت باید جنابت بازآید ولیک نمازهای که داده روا بود صلوة مسعودی والمتبادر ان يكون الضارب هو المتيمم فلو يتيمم غيره يضرب ثلاثا للوجه واليمين واليسرى كما في العمان ملا شمس الدين محمد ره وقع فيها نجس والفارش قيل ثلاثة وقيل ما غطى وجه الماء وقيل ما غطى اربعة ما كان بحيث ما يخلو ولو اربع واحد او اثنين منه في الغنية لغلاع المبسوط هو الصحيح ملا ابو المكارم الحوض اذا تنجس فدخل الماء وخرج من جانب وان قل يطهر وهو المختار النجاسة يعرف الى الخارج كبيرا وغيره واما الروس فيلحق خلافا لابي يوسف رضي الله عنه اليابس وذكر صدر الشهيد ان الرطب كاليابس للضرورة قيل هو الصحيح ملا شمس الدين محمد اعلم ان الغسل احد عشر نوعا خمسة منها فريضة وهو الغسل من التقاء الختانين ومن انزال الماء والاحتلام والحيض والنفاس واربعة منها سنة غسل يوم الجمعة وعند الاحرام والعيدين وواحد منها واجب هو غسل الميت وواحد اخر مستحب وهو غسل الكافر اذا اسلم خلاصه واذا حكم بطهارة الاصل يثبت طهارة التبع كما لو اذا طهر الخمر اذا تخلل يطهر الدن والدلو واليد وكالثوب النجس والاجانة واليد وكذا ارکان البئر اذا طهر اليد وعروة القمقمة اذا طهر موضع الاستنجاء وهذا مما في الكتب لا اجد مخالفها والله اعلم انما يشكل العروة انه اذا باد بيده بالحجر فلا باس منهما لان عموم البلوى يوجب سقوط اعتبار النجاسة واقعا نجاسة وحرارة ولو استقى ماء من الوادي وجد في الجب وفيه بعرة الغنم لا ينجس والاواني كالبئر فتح فتاوى خواهر زاده فيه اختلاف الاجوبة وقال بهاء الدين الاسبيجابي لو اغترف ماء من النهر بالكوز فدخل فيه بعرة او غثاء لا ينجس غنيه كل صلوة لا وسوسة فيها لا تقبل لان الوسوسة علامة القبول لان الشيطان لا يوسوس في قلب ليس فيه الايمان فان اليهود والنصارى لا وسوسة لهم في الصلوة وروي عن اصحاب رسول الله صلى الله عليه وسلم انهم يبتلون عن وسوسة الشيطان في الصلوة فقال هي من مخازن الايمان الا يرون ان اللص لا يدخل في

في بيت ليس فيه المال وكذا الشيطان لا يوسوس في قلب ليس فيه ايمان فتاوى كبرى حجة از کوه بفتوجه چیزها حلال است و چه چیزها حرام است و چه مباح است و چه مکروه است اما آنچه حلال است گوشت و چربو و دنبه و دل وشوش اینها حلال طیب است جگر و سپرز مباح است و نره و خصه و غدود و مغز پشت ماذه مکروه است و در شکنبه دو روایت است یک روایت مکروه است و یک روایت مکروه نی خون بسمل و خون دل و زهره و آب دان اینها پلید است صلوة مسعودی جامع حجیه و در ذبح تسمیه و تجرید آن تعظیما لله تعالی وحده لازم است و اگر شخص حیوان ماکول اللحم را بقصد آدمی و یا تقریب مزاری وغیر آن ذبح کند این ذبیحه مردار است هرچند تسمیه گفته باشد و ذبیحه طایفه مرتده قزلباش شیعه خذلهم الله تعالی نیز مردار است و ذبیحه ذمیه کتابیه حلال است والله تعالی اعلم مخفی نماند که ذبح از برای ضیف حلال است زیرا که آن لله تعالی است والله تعالی اعلم مولینا باقی جامع مفتي

[illegible]

مشقوقا بنصفين مع كل نصف من الرأس لا يغسل ولا يصلى عليه ولو وجد الرأس وحده لا يصلى عليه ولو وجد الكل الا الرأس يصلى عليه وكذا في القيامة اذا وجد الرأس وحده في المحلة لا يجب عليه القيامة واذا وجد البدن كله الا الرأس يجب خلاصه گرین مسئله که اکثر مدة حمل زن دو سال بقول ابي حنيفه ره وبقول ابن

سعد الله تعالى یک سال و نزد امام شافعی چهار سال و نزد زهری هفت سال و اقل آن شش ماه باشد بشرایط یافی باشد اکثر مدة الحمل سنتان عند ابي حنيفة ره وعند ابن سعد ثلث سنين وعند الشافعي اربع سنين وعند الزهري سبع سنين واقلها ستة فرائض وقوله تعالى وحمله وفصاله ثلثون شهرا وفصاله في عامين چون ضحاک چهار سال در شکم مادر بود تولد شد خندید و در زمان ابن سعد الله شخص در سه ساله کی تولد شد معنی این آیت این باشد که بقول علما اکثر حمل دو سال است اگر شش ماه دیگر زیاده باشد عجیب نیست چونکه خدای تعالی فصاله ثلثون شهرا گفته است در جای دیگر خدای تعالی یاد کرد که وفصاله في عامين و اما الحبل يثبت بقول النساء في حق الخصومة ولا يرد الشهادة بين فصول

[illegible]

له فوز النجاة اما كفن الصغر والصغيرة في ثوب واحد حتى يبلغ سبع سنين فاذا بلغ سبع سنين ثم مات يكفن في ثوبين حتى يبلغ حد المراهق ثم مات يكفن في ثلثة اثواب والمراهق في حق الكفن كل بالغ كبير است و مستحب در جمیع آن سفید است ويجعل ذنب العمامة على وجهه بخلاف حالة الجلوة فانه يرسل ذنب العمامة من قبل القفا شرح مختصر وما طهر جلده بالدبغ طهر بالذكوة وكذا لحمه وان لم يؤكل نص يجابر ما ذكره الناطق من ان ما كان

سوارہ نجس لا یطہر لحمہ بالزکوۃ فی الخلاصۃ ہو المختار وبہ اخذ الفقیہ وقاضیخان لحم ما لا یوکل یطہر بالزکوۃ حتی لا یفسد الماء ویجوز معہ الصلوۃ ہو المختار ابو المکارم
ولو ماتت المرأۃ وبقی الزوج لا یحل لہ غسلہا خلافا للشافعی رہ ولو مات الزوج وبقی المرأۃ یحل لہا غسلہ بالاجماع ما دامت فی العدۃ واذا انقضت عدتہا فعندنا لا تحل لہا غسلہ ظہیریۃ
وبحر محیط وفیہ اشارۃ الی ان المس بشہوۃ حدث لا غیر کما ہو قول مالک واحد قولی
الشافعی والاصل ان السبب الظاہر یقوم مقام الامر الخفی وموضع الاحتیاط کما مر ومس فرج
او النساء سبب لخروج الحدث فاقیم مقام الحدث وقلنا انما یقام السبب مقام المسبب
اذا کان غائبا عنہ تعذر الوقوف علی حقیقۃ العلۃ وذلک فی حالۃ النوم والغفلۃ وہذہ
فی حالۃ الیقظ فیمکن الوقوف علی حقیقۃ الخروج مصفی وقولہ انہ سبب الخروج
النجاسۃ قلنا لیس ہو سبب ظاہر بل ہو محتمل ولئن کان سببا فالسبب انما یقام مقام
المسبب اذا تعذر الوقوف علی حقیقۃ المسبب وذلک فی حالۃ النوم والغفلۃ وہذہ حالۃ
الیقظ فامکن الوقوف علی حقیقۃ الخروج قال النبی علیہ السلام من نظر الی محاسن امرأۃ
اجنبیۃ من شہوۃ صب فی عینیہ الآنک یوم القیمۃ کذا فی الہدایہ شرح ملا فصیح الدین
روی ان علیا رضی اللہ عنہ من اکثر النظر الی سوئۃ عوقب بالنسیان کفایہ قال عمر رضی
اللہ عنہ من اکثر النظر الی سوئۃ عوقب بالنسیان وفی شمائل الصدیق رضی اللہ عنہ انہ ما نظر
لا عورۃ ولا مسہا بیمینہ وکان اذا دخل الخلاء غطی وجہہ حیاء من ربہ عز وجل کفایہ
والمتقدمون مذکور فی لساننا ابو حنیفۃ رہ وتلامذتہ بلا واسطۃ المتاخرون الذین بعدہم من
المجتہدین من المذہب وقد یطلق المتقدمون علی المتاخرون واصحابنا یطلق علی مجموع الطائفتین
کما فی البصرۃ وغیرہا شرح فقہ کیدانی ملا شمس الدین ولا یجوز التیمم مع وجود الماء
لسجدۃ التلاوۃ والمختار انہ یجوز مختار الفتاوی وفی شرح الطحاوی وان رجل لم یجد
الماء الا فی المسجد فانہ یتیمم ویدخل المسجد امینہ ولا یباور اکما وقع فیہ نجس الا اذا کان عشرۃ

دراع

اذرع فی عشرۃ اذرع ولا ینحسر ای لا ینکشف ارضہ بالغرف فحکمہ حکم الماء الجاری فان النجاسۃ
مرئیۃ لا یتوضؤ من موضع النجاسۃ بل من جانب آخر وان کانت غیر مرئیۃ من جمیع الجوانب
وکذا من موضع الغسالۃ شرح وقایۃ ولو ماتت وفی بطنہا ولد حی یشق بطنہا ویخرج الولد
وحکی انہ فعل ذلک باذن ابی حنیفۃ رہ فعاش الولد ملتقط امرأۃ ماتت والولد مضطرب
فی بطنہا یشق بطنہا ویخرج الولد خزانۃ المفتین امرأۃ ماتت وفی بطنہا ولد حی یشق جنبہا
الایسر بدر محدود ویستخرج الولد تبصرہ ولو استنجی فی حوض لا یجوز ان یتوضأ فی ذلک
الموضع قبل تحریک الماء وفی غسل الوجہ یجوز وان لم یتحرک وان توضأ فی اجمۃ القصب او فی ارض
فیہا ذرع متصل بعضہا ببعض ان عشر فی عشر یجوز واتصال القصب بالقصب لا یمنع اتصال الماء
بالماء ولو کان علی جمیع الماء الطحلب یقال بالفارسیۃ جغر والمہ ان کان بالدف کالنصف
ونحوہ لا یطہر وان کان قلیلا یذہب بالدف یطہر لاحتمال الذہاب بالدف کالکرس النجس
بعضہ یقسم بین الرجلین او بیاع او تغسل شیٔ منہ او یوکل یحکم بطہارتہ لاحتمال وقوع النجس فی
کل طرف فلا نحکم علی کل بالشک احرق السرقین حتی صار رمادا او صار الخنزیر ملحا
طہر عند محمد رہ وعلیہ الفتوی حتی تصح اکل ذلک الملح وجازۃ الصلوۃ علی ذلک الرماد واذا
اصاب الثوب من انتفاض الکلب ان دخل الماء وابتل فاصاب منہ فہو نجس وان کان مطرا
لا لان فی الاول اصاب من جلدہ وہو نجس وفی الثانی لا وفیہ دلیل علی انہ نجس العین وذکر فی البیوع
والذبائح انہ لحمہ یطہر بالزکوۃ ویجوز بیعہ قال فی التجنیس ہو الصحیح وفی الجامع الصغیر جلدہ
یطہر بالدبغ عندنا وعن الثانی ای جلد الخنزیر کذلک فتاوی بزازیہ وعن ابی حنیفۃ رہ و
قعت بعرۃ او بعرتین فی المحالب عند الحلب لا باس بہ اذا اخرجت قبل ان تتفتت ویظہر
فیہ اللون فیہ بلوی کثیر وروث فی الکدس یداس بہ معفو وقیل ینجس اللبن وفی التفاریس
عن ابی حنیفۃ وابی یوسف رہ الاناء کالبئر فی بعرۃ والبعرتین وعند محمد رہ انہ امر بغسل الحنطۃ من
بول الحمار ورثۃ فی الدیاسۃ وعن ابن سلم لا وقیل یجع ویغسل منہ قفیزا وخلط فیحنث الحکم و

وعن شداد ان یوکل منہما حتی یبیع مقدار النجس فغسلہ فلو اشتبہت علیہ موضع النجاسۃ من ثوب وذکر
الطحاوی یغسل کلہ وقیل اذا غسل شیاء منہ فلہ ان تصلی فیہ کما قیل فی المحیط وعن ابی حفظ یصلی علی
موضع منہ وینوی انہ طاہر وذکر ابو زر رہ ولا یجوز التحری فی الثوب الواحد وذکر الحسن یجوز فی احد
الکمین تیمور تاشی قال ابی یوسف رہ اذا احترق الروث وصار رمادا او صارت القذرۃ الواقعۃ فی
البئر بمرور الایام حماۃ او صارت الحمار الواقع فی الملحۃ لا یطہر لبقاء عین ذلک وانما یتغیر وصفہ ولم یات
علیہ ما یطہر وقال محمد رہ یطہر لانہ یتبدل العین الی حقیقۃ اخری فان الرماد غیر الروث حقیقۃ ویتبدل
الاسم بدلیل علی المسمی وکذا الحماۃ غیر القذرۃ حقیقۃ وکذلک الملح غیر الحمار حقیقۃ شرح منظومہ

نجسا فالطین نجس وبہ اخذ الفقیہ ابو اللیث وہکذا روی عن ابی یوسف رہ وقال محمد رہ
ایہما کان طاہرا فالطین طاہر وہذا قول محمد ابن سلمہ حیث صار شیئا آخر واکثر
المشایخ اختاروا قول محمد رہ وہو المختار خلاصہ مغنی فتح القدیر الماء والتراب اذا
کان احدہما طاہرا والآخر نجسا اختلطا وجعلا طینا اختار الفقیہ ابو اللیث ان العبرۃ
للتنجیس ترجیحا للحرمۃ وقال محمد بن سلمہ العبرۃ للطاہر لانہ صار شیئا آخر وہو قول محمد رہ
وقد ذکر ان الفتوی علیہ فتاوی بزازیہ وکل اہاب دبغ فقط طہر خلافا للشافعی رہ فی

خلد

جلد الکلب علی روایۃ الاسرار وفی جمیع ما یوکل لحمہ علی روایۃ المبسوط ابو المکارم
ویدخل فیہ السبع والثعلب فیلو الحدیث حجۃ علی شافعی رہ فی اباحتہا ہدایہ والاکثر
علی ان ایہما کان طاہرا والطین طاہر لانہ صار شیئا آخر فتح القدیر الاحتیاط فی العبادات
واجب اذا لم یکن فی طرفہ ضرورۃ فتح القدیر الاحتیاط فی العبادات فرض اذا لم یکن فی
طرفہ ضرورۃ فتح القدیر تنور حمی بالقذرہ او الحطب النجس فعند ابی یوسف رہ یحمی بالحطب
الطاہر وعند محمد رہ لا یطہر ابدا ولو احمی بالطاہر ثم بالقذرہ یحمی بالحطب الطاہر مرۃ ہذا
احمی اول مرہ بالنجس والا یکفیہ الاحماء بالطاہرۃ عند ابی یوسف رہ وہذا قول ابی حنیفۃ رہ فی
الطاہر وبہ یفتی قنیہ اگر از گلو چیزی برآمد سیاہ و بستہ بباید اندکہ صفراست یا خون
سوختہ یا غذای سوختہ اگر کم بہ پر دہانست وتنگ طہارۃ باقی بود اما باید کہ در آب اندازد
اگر منتشر شود معلوم شود کہ خون بستہ است طہارت تباہ شود واگر ہمہ بر شکر روان شود معلوم
شود کہ نیست غذای سوختہ است طہارۃ تباہ نشود وبزرگان گفتہ اندکہ چلغہ تر را بگوید
وآب وی را بگیرد وبخورد خدای عز وجل ویرا شفا دہد صلوۃ مسعودی باب ف د طہارت

بالقصعة ماء الحوض لم يكن عشرا في عشر وان كان الناس يغترفون من الحوض بقصاعهم
ولا يدخل من الانبوب ماء او على العكس فالاكثر على انه يتنجس وان كان الناس يغترفون
بقصاعهم ويدخل الماء من الانبوب الاكثر على انه لا يتنجس لانه صار بمنزلة الماء الجاري
حوض الحمام اذا تنجس فدخل فيه الماء لا يطهر ما لم يخرج منه مثل ما كان فيه ثلاثا يتنجس
حوض الحمام فدخل الماء من الانبوب وخرج من الجانب الآخر المختار انه يطهر ودخول الحمام
مشروع للرجال والنساء جميعا لانه عليه السلام دخل الحمام اذا لم يكن فيه كشف العورة الماء
الذي صب على وجه الحمام طاهر على الاصح اذا لم يكن فيه نجاسة حتى لو خرج انسان من الحمام
وقد اوشد رجليه في ذلك الماء ولم يغسلها بعد الخروج وصلى جاز وينبغي لمن دخل الحمام
ان يمكث مكثا متعارفا ويصب صبا متعارفا من غير اسراف والاسراف ما يتجاوز السنة
ولو ادخل الرجل في الاناء اصبعا او اكثر منه غيله دون الكف لم يرد غسله لم يتنجس الماء و
ان ادخل كفه يريد غسله الاصح انه لم يتنجس ايضا لان ماء المستعمل طاهر ذخيره مسئله اگر
ابره موزه درست است وآستر دریده بر آن موزه مسح روا بود اما اگر ابره موزه دریده است
بنگریم که اگر استر میشی و یا بختیان بود بر آن مسح روا بود اما اگر از کرباس بود روا
نبود صلوة مسعودی در آنچه شیر یک بره صغیر میخورد و در شکم او جمع میشود بعد از آن
ابرا بشیر خلط میکنند پنیر میشود شریعت این پنیر حلال باشد بشرایط یا بعوض والله اعلم بالصواب
اذا شربت السخلة اللبن يوجد في بطنها وعاء قد اجتمع فيه اللبن فهو الانفحة ويحل الاكل
سواء كان ذكية او ميتة وكذا ما في ضرع الشاة الميتة مباح سراجيه كتاب الاشربه
في الحوض الكبير اذا كان عشرا في عشر فوقعت فيه النجاسة لا يتنجس الا بتغير لونه او ريحه او
طعمه وفيه ايضا الحوض اذا كان مقدارا بعشرة اذرع فالمعتبر ذراع الكرباس لا ذراع
المساحة هو المختار لانه اليق بالتوسعة قال العبد الضعيف ذراع المساحة سبع قبضات
وذراع الكرباس اقصر من ذراع المساحة باصبع كذا ذكره في الكافي شرح اوراد
في الكبير

في الكبير رجل امتخط في ثوبه فوجد ذلك الثوب اثر الدم فان لم يسيل الدم عن رؤس الجراحة
فلا يضره لان ما ليس بحدث ليس بنجس كذا العتابي ذباب المستراح اذا جلس على ثوب
لا يفسده الا ان يغلب ويكثر تتمة الفتاوى ولو نام على المسرح لا ينقض وضوءه قيل
معناه اذا لم يكن رجلاه في الركاب خزانه ولو تيمم بالملح ان كان مائيا لا يجوز واختلفوا
في الجبلي ان كان عليه غبار ايضا يجوز عند ابي حنيفة رح وعند هما لا والاصح انه لا يجوز سواء كان
مائيا او جبليا في النصاب واذا احترقت الارض والتراب بالنار ودق الحجر او طبخ صار
جصا فتيمم بهذا الاشياء جاز وعليه الفتوى شرح اوراد وحك البعير كبير فيه مختصر خزانه
سئل ابو القاسم عن التيمم بالرماد وقال يجوز وبه ناخذ في الجامع الصغير الخاني ولا يجوز
بالرماد وفي الصحيح من الجواب انه ليس من اجزاء الارض شرح اوراد قال الكرخي يجوز التيمم

[illegible]

الوهم على قلب صاحب البيت يجوز الصلوة بالتيمم قاضيخان وعن محمد رح في جلد الكلب
والذئب اذا دبغ لا باس به ويجوز ان يصلي فيه وبابه وكذلك القرد وعليه الفتوى
مضمرات من نفيه اتخذ صوف الغنم لبودا يجوز الصلوة فيه وعليه قيل لهما انها تر بعض

في مرابض فيها البعير الرطب وبولها فيلوث صوفها بها فقالا هو عفو للحرج فتيه في باب الامان
المحلوج النجس اذا ندف ان كان الكل او النصف نجسا لا يطهر اما اذا كان النجس شيئا يسيرا
بحيث يحتمل ان يذهب بهذا الفعل يحكم بطهارته كالكدس اذا تنجس فقسم بين الدهقان
والعامل يحكم بطهارته خلاصه اذا وجد في ثوبه نجاسة وهو صلى عليه يحكم بنجاسته في الحال
لا في الماضي رجل صلى ومعه جرو لا يجوز صلوته وان كان معه جرو او حية يجوز ويكره
سئل الامام محمد بن الفضل عن الفرس اذا مشى على الماء وعليه راكب فاصاب ثوبه من
ذلك الماء قال ان كان في رجل الفرس نجاسة نحو السرقين وغيره صار الثوب نجسا سواء
كان الماء جاريا او راكدا وان لم يكن نجاسته لم يضره ذلك ذخيره السرقين الجاف او
التراب النجس اذا ذهب به الريح فاصاب ثوبا لا يتنجس ما لم ير فيه فيطهر وان كان جديدا
لا يطهر عند محمد رح فتشرب الخمر فيه بخلاف العتيق وعند ابي يوسف رح يغسل ثلاثا ويجفف في كل
مرة وهي مسئله ما لا ينعصر بعصر وقيل عند ابي يوسف يملأ ماء مرة بعد اخرى حتى اذا خرج
الماء صافيا غير متغير حكم بطهارته هدايه رجل رمى العذرة في غدير فانتضح الماء ثوب
انسان لا يتنجس الا ان يظهر فيه لون النجاسة وتظهر هذا اذا بال في الماء واصاب من ذلك
الرش ثوب رجل لم يضره قال الفقيه ابو الليث وبه ناخذه ذخيره مسئله بخته پليد شود
به كان زدن پاك اگر نشوى نيكو تر شود صلوة مسعودى وفي فتاوى قاضيخان الخشب اذا اصابت
النجاسة ثم اصابه المطر بعد ذلك كان ذلك بمنزلة الغسل كالارض اذا اصابتها النجاسة ثم
اصابها المطر طهر بالجفاف اذا لم يبق اثر النجاسة واختلفوا في الشجر والكلاء ما دام قائما
على الارض يطهر بالجفاف وبعد ما قطع لا يطهر الا بالغسل كفايه سر اصاب طهر
قدم الخف نجاسة فغسل ثلاث مرات وامر يده في موضع الغسل بحيث يعمل علم العصير يثوب
عند فقيله جامه را بر رنگ نجس رنگ كردند بعد از آن سه بار شستن پاك شود همچنانكه
عورة

عورة نجاست نجس جنابت وسيلته ماب البوريا يغسل ثلاثا ويطهر بلا خلاف لانه لا
ينشف النجاسة قاضيخان در فتاوى ظهيرى آورده كه بوريا كه نجاسة رسيده است بنگرند
كه نجاسة خشك است يا تر اگر خشك بوده باشد چاره نبود از ماليدن و تراشيدن و اگر تر بوده بار
بر روى آب راننده پاك شود ترغيب الصلوه قال وما كان من ذرق الطير مما يؤكل لحمه من
سباع الطير فهو عند محمد رح وعند ابي يوسف رح لا يفسد و للذكاة فاحشا قال محمد رح نجس قاعدى
خرطير لا نتن له طاهر مختصر خزانه رجل لبس خفا معمولا بالغزل بحيث صار
ظاهر خفه غزلا فاصابته نجاسة لا تحرز فيه الجت والفرك حتى لا يغسل ثلاثا ويجفف في
كل مرة وحكمه حكم الثواب دون الجلد جواهر الفتاوى الروث للحمار والبغل والا
خثاء للابل والغنم والخرء للطيور الاهلي كالدجاج والحمامة والبط والذرق للطيور
الباقي والنجو للكلب والعذرة للآدمي امام حافظ الدين بخارى عبد الرحيم خفني رح
گفته است كه طاهر آنست كه در اشارات كرده است جامه نجس سه بار در طشتى شستن بعد
از آن شستن ان طشت حاجت نيست همچنانكه شستن دلو و وريسمان در كشيدن آب چاه
احكام الصغار الطفل اذا قاء ثدي امه ثم امتصه ثلاث مرات طهر وفي التجنيس
صبي ارتضع ثم قاء فاصاب ثياب امه ان كان ملاء فمه فهو نجس فاذا زاد على قدر الدرهم
يمنع جواز الصلوة وروى الحسن عن ابي حنيفة رح انه لا يمنع جواز الصلوة ما لم يفحش لانه لم
يستر من كل وجه فكانت نجاسته البول بخلاف المرارة لانها متغيرة من كل وجه كذا في غريب
الرواية لابي حنيفة وهو الصحيح غسل الثوب النجس في الطشت فانه يغسل الطشت
ثلاثا في كل مرة بعد عصر الثوب حين يغسل الطشت في الاول ثلث وفي الثانية مرتين وفي
الثالثة فايده والكلاء بوزن فعل بهمزة وبدونه يعني القيام منه على المختار واما
المقطوع فلا يطهر الا بالغسل وذكره قاضيخان شرح وفي الفتاوى الظهيرية المرغيناني
وجلد الكلب نجس وما قولهم موى او پاكست يا پليد پاكست والله اعلم ملا ابو المكارم

وفیها ایضاً وشعره طاهر هو المختار وفیها ایضاً ویتفرع علی هذا ان الکلب اذا اصاب المطر
فانتفض فاصاب ثوب انسان اصاب المطر جلده ینجس فیروزشاهی خون شهید ما
دامیکه بر شهید هست پاک هست فی فتاوی المرغینانیة دم الشهید مادام علیه فهو طاهر و
قولهم واگر آن خون از شهید جدا شد شرعاً در ینصورت پاک نیست یا پلید وفیها ایضاً
فاذا این کان منه نجساً فیروزشاهی فی الواقعات الحمامیة تیمم رجل علی ماء فی موضع
لایستطیع النزول یخوف علی نفسه من العدو والسبع لاینتقض تیممه لانه غیر قادر
فیروزشاهی فی الواقعات الحمامیة جماعة من المتیممین وجدوا من الماء مقدار ما یتوضأ به
احدهم انتقض تیممهم جمیعاً لان کل واحد منهم صار قادراً وفی ینابیع کذا فیروزشاهی

[illegible]

پلید شود وصلوه میخوردی قبیل فصل اشربه اگر در جغرات یا در شیر نجاسة افتاد
بهار است بر کیرند باقیهار اشاید خوردن واگر لحظهٔ توقف شده نشاید خوردن که جغرات
راخاصیت چنانکه آب زبر بزیر همی برد وآب زیر بزبر می برارد نجاسة از زبر بزیر برد
پس پلید شود نشاید خوردن بعض گفته اند که این در حق جغرات کاو نیست اما جغرات

کوبعضد

کو بعضد را همانجا که افتاده باشد بر کیرند باقیهار اشاید خوردن والله اعلم صلوه میخوردی
وکل اهاب دبغ فقد طهر فی الصحاح والمغرب الاهاب الجلد الغیر المدبوغ والدباغة ازالة
النتن والرطوبات من الجلد وهی قد یکون بالادویة وقد یکون بالتتریب والتشمیس و
والمدبوغ بالتراب والشمس اذا اصاب الماء ففی عوده نجاسة عن ابی حنیفه روایتان وعند محمد
یعود نجساً والاظهر انه لایعود ذکره الطحاوی وملا عبد العلی وهو الاصح کما فی المضمرات
الاظهر انه لایعود ابو المکارم والقذرة اذا احترقت فخلطوا ذلک الرماد بالجص
والنورة وطینوا به الحمام فالماء الذی یجری علیه ویدخل حیاض الحمام نجس عند
ابی یوسف لان القذرة اذا صارت رماداً لایطهر عنده مغنی ویتفرع علی کون
خروج الوقت ناقضاً انه لو توضأ مرة للظهر فی وقته ومرة فیه للعصر لایجوز ان
یصلی العصر به لانتقاضه بخروج الوقت وقیل یجوز لان الطاهر لطهارته
للعصر فی وقت الظهر کطهارته قبل الزوال للظهر ولیس فیه تقدیم الطهارة علی الوقت ثم
ان خروج الوقت انما ینتقض الوضوء اذا قارن الحدث الوضوء او اعترض علیه فی
الوقت والا لاینتقض لان عین الخروج لیس بحدث کذا فی الکافی ملا عبد العلی الا
والاصح انه ینتقض تیمورتاشی هو الصحیح ولهذا قال علماؤنا فی حوض الحمام
ان الماء اذا خرج من الانبوب ورفع الماء باناء نجس انه لاینجس الحوض لانه صار کالماء الجاری
بدخول الماء من جانب وهو مروی عن ابی یوسف کذا ههنا مغنی الحوض اذا کان اعلاه اقل من عشر
فی عشر واسفله عشر فی عشر او اکثر فوقعت فیه نجاسة لاشک انه حکم بنجاسة الاعلی وان تسفل
الماء وصار وجه الماء عشراً فی عشر فصاعداً هل یجوز التوضی فیه قیل لایجوز وقیل یجوز وهو الاشبه
ذخیره درین مسئله که بر تقدیر اگر حوض کذا نجس شده باشد وبعده آب پاک طاهر باین
حوض در آمده باشد وموضعی نبوده باشد که ازین حوض براید بشریعت اگر ازین آب بغرف
بی درپی گرفته بیرون این حوض بریتاوند درینصورت بقیهٔ آب این حوض طاهر ومطهر باشد

بشرائط تا بینوا توجروا باشد والله اعلم الحوض الصغیر اذا تنجس فدخل الماء وخرج الطاهر
وان دخل لم یخرج مثل ما فیه وفی فتاوی یطهر وان خرج قلیلاً وان کان لایخرج ولکنه یغترف
غرفاً متدارکاً یطهر کحوض الحمام مختصر خزانه الحوض تنجس فدخل الماء وخرج من جانب
وان قل یطهر وهو المختار لان النجاسة یصرف الی الخارج وغیره کبیری روی المعلی عن
ابی یوسف انه قال ماء الحمام بمنزلة الماء الجاری اذا دخل یده فیه وعلیها قذر لم تنجس واختلفوا
المتأخرون فی بیان هذا القول فمنهم من قال مراد ابی یوسف حالة مخصوصة وهی ما
اذا کان الماء یجری لا حوض الحمام والاغتراف منه متدارک فهذا الماء فی هذا الحالة فی حکم
الماء الجاری ومنهم من قال ماء الحمام عنده بمنزلة ماء الجاری علی کل حال لاجل الضرورة
ویجوز التوضی بماء الحمام وان کان الماء فی الحوض ساکناً لایدخل من انبوبه شیء مالم یعلم
بوقوع النجاسة فیه وان دخل رجل یده فیه فی هذا الحالة وعلی یده قذر فعلی قول ابی یوسف
ذهب الیه بعض المشایخ لاینجس الحوض وعامة المشایخ یتنجس وکذلک اذا کان الناس یغترفون
بقصاعهم الا ان الماء لایدخل من الانبوب فادخل یده فیه وعلی یده قذر تنجس الحوض
عند عامة المشایخ وان کان الماء یدخل من الانبوب فی الحوض والاغتراف متدارک لا
یتنجس الحوض عنده بخلاف بین المشایخ وعلیه الفتوی مغنی اذا کان علی شط النهر اخدود
اوعلی شط الحوض اخدود قد سید ذلک واسعد فیه الماء وهو متصل بماء الحوض متصل
والنهر الا ان جاریان الحوض والنهر لایظهر فیه فتوضأ رجل فی ذلک الموضع ان
کان مقدار ما فیه من الماء من حیث الطول یبلغ ذراعین ونصفاً لایجوز الوضوء فیه
وان کان دون ذلک یجوز لان ذراعین ونصف ربع الماء الکثیر وهو عشر فی عشر و
للربع حکم الکل فلا یکون تبعاً للحوض والنهر غیر انه لیس بکثیر حقیقة حتی لایجوز التوضی
فیه بطریق الاستقبال ولو جاز جاز بطریق التبعیة وان کان هذا المقدار لایکون تبعاً
ذخیره الحوض الحمام اذا تنجس فدخل فیه الماء لایطهر مالم یخرج مثل ما کان فیه ثلاثاً

وقال

وقال بعضهم اذا خرج مثل ما کان فیه ثلاثاً وحده یطهر بجلسه الماء الجاری علیه والاول
احوط قاضیخان وکذا ماء الحمام حتی لو ادخل فیه یده وعلیها قذره لم تنجس قبل هذا
علی ظاهره للضرورة وقال عامة المشایخ انه اذا ادخل الماء من انبوبه والاغتراف متدارک
لم تنجس وعلیه الفتوی شیخ الدین فصل فی الحمام اذا غرف حوض حمام وبیده نجاسة
وکان ینصب من الانبوب فیه والناس یغترفون غرفاً متدارکاً لم تنجس الماء وفی
الاجناس ماء الحمام طهور لان الذی یغتسل فیه الجنب یده یذهب ویسیل ماء آخر وفی
الخلاصه وقعت النجاسة فی حوض الحمام لایصیر نجساً عند ابی حنیفه لانها لایستقر وهو
کالماء الجاری وفی المحیط قال بعض المشایخ ماء الحمام بمنزلة ماء الجاری لاجل الضرورة
واذا الفی ماء الحوض فاخذ رجل من ذلک الماء بالقصعة تحت الانبوب فدخل الماء وسال
ماء القصعة فتوضأ به لایجوز مختصر خزانه واجمعوا ان الرجل اذا اطلع علی ثوبه
نجاسة اکثر من قدر درهم ولایتیقن بوقت اصابها لایعید شیئاً من الصلوة خلاصه

[illegible]

بوجد

السابق فيما لم يعلم بوجود النجاسة في زمان السابق لا يزول الطهارة بالشك واما رواية الثانية المنقولة من الخلاصة فيما اذا تيقن بوجود النجاسة في الثوب نسي فغسل ثم صلى ثم ظهر ان محل النجاسة السابقة المصابة للثوب محل آخر من الثوب واخطا في غسل فصلى مع الثوب النجس ح ظهر خطاه فيتيقن فيلزم اداء الصلوة مع الثوب النجس فيلزم الاعادة واما رواية الثالثة المنقولة من المختصر الخزانة فيما اذا تحرى او لم يتحر وغسل وصلى ثم ظهر نجاسة في ثوبه ولم يدر ان النجاسة حادثة اذ هي النجاسة الاولى واصابه الثوب قبل الغسل ح حصل الشك بوجود النجاسة قبل الصلوة فلا يلزم الاعادة بالشك مع ان الحادث يضاف الى اقرب الاوقات والله اعلم حكم شريعت مصطفويه آنست كه اگر مسلماني بجهت آنكه آب مطلق بروي ضرر ميكند تيمم ميسازد شرعا باين تيمم ما دام كه ناقض آن متحقق نشود هر نماز كه اين مسلمان خواند از فرض ادا و قضا و نفل وغير آن در وقت و در خارج وقت درست باشد والله اعلم اگر مسلماني نماز گذارده باشد و بر جامه خود بعد از ادا درمي نجاسة ديد حكم نماز هاي گذارده وي چه شود كه نجاسة بر جامه كي رسيده است بعضي گفته اند كه اگر بيش جامه است يك روزه نماز كند و اگر پيش جامه است سه روزه نماز قضا كند و بعضي گفته اند كه اگر برابر است يك روزه نماز قضا كند و اگر برابر است سه روزه نماز قضا كند اما صحيح آنست كه از امام اعظم رح روايه ميكنند كه برابر است تا بستان يك روزه نماز قضا كند اگر برابر است زمستان يك روزه نماز قضا كند و اگر خشك است تابستان يك روزه نماز قضا كند اگر خشك است زمستان سه روزه نماز قضا كند صلوة مسعودي صاحب العذر اذا منع الدم عن الجروح بعلاج يخرج من ان يكون صاحب العذر ولو ربط الجراحة ومنع الرباط من السيلان وان لم ينشف الخرقة فهو كالصحيح وان تنشف ... الخرقة فهو سايل وكذا المعصم الذي منع الرباط الخروج فهو كالصحيح وكذا المستحاضة بخلاف الحيض كذا في الخلاصة فتاوى قاضيخان

باب طهارت الانجاس

شقفقت ١٢

منية المصلي

منية المصلي وكذا في الفصول العمادي في كتاب الطهاره رجل غسل اعضاءه قبل الاستنجاء وبعد ذلك فعليه الوضوء وعليه الفتاوى ظهيرية العلامات المعلمة على الافتاء قوله وعليه الفتوى وبه يفتى وبه يعتمد وبه ناخذ وعليه الاعتماد وعليه عمل الامة وعليه عمل اليوم وهو الاصح وهو الصحيح وهو الظاهر وهو الاظهر وهو المختار في زماننا فتوى مشايخنا عليه وهو الاجدر وغيرها من الالفاظ دالة على مثل هذا المعنى مضمرات لفظ الاصح يقتضي ان يكون غيرها صحيحا ولفظ الصحيح يقتضي ان يكون غيرها غير صحيح مضمرات اگر روايت مزيل باشد بلفظ عليه الفتوى يا هو الصحيح يا هو المختار يا هو الماخوذ يا به يفتى يا آنچه مانند آنست مفتي جايز نيست بخلاف فتوى ديد مختار الاختيار رجل رفع قدميه في السجود لا يجوز صلوته بالاجماع واذا رفع قدما واحدا اختلف المشايخ فيه قال بعضهم يجوز وقال بعضهم لا يجوز قاضيخان

بول الرضيع ... اذا لم يطعم طاهر ... بخلاف الصبي ... فتاوى ... يصل الى ... بخلاف المحدث او الجنب ... الطالب الوضوء ... ولو لم ... اعضاءه ... فانه ينجس كل الماء ... بخارج ... فيغسل ... انه يصير الماء ... يجب ... حلله قراءة القرآن ... بعد انقطاع الدم ... فهي كالرجل الجنب ... قبل انقطاع الدم ... نجس

كالرجل الطاهر اذا انغمس للتبرد لانها لا تخرج عن الحيض بهذا الوقوع فلا يصير الماء مستعمل ولو وقعت في البئر خرقة او خشبة نجسة ينزح كل الماء قاضيخان فان اصابه بول فيبس لم يجزه حتى يغسل وكذا ما طل لا جرم له كالخمر لان الاجزاء تتشرب فيها ولا جاذب يجذبها وقيل ما يتصل به من الرجل جرم له هداية اي اذا التزق به رمل او تراب وجف صار كالذي

له جرم كذا عن ابي حنيفة وابي يوسف رحمه كافي ركبتين يستقي بما النجس صار نجس حتى لا يجوز معه صلوة اذا كان زايدا على درهم ولو مسح بالارض او غسل ثم قطع به اللحم او البطيخ او غيرها لا يتنجس لانه لا يتصل بالمقطوع شيء مما في بطنه من النجاسة ثم مسئله اگر مردي خم روغن دارد و خم دوشاب دارد و خم سركه در يك خانه از هر يك پيمانه بر گرفت و در طشتي ريخت و موشي يافت مرده كدام خم پليد شود اگر گويد خم روغن خطا و اگر گويد خم دوشاب خطا و اگر گويد خم سركه خطا جواب با صواب آنست كه موش را شكم بشكافند اگر روغن بيرون آيد خم روغن پليد باشد و اگر دوشاب بيرون آيد خم دوشاب و اگر سركه بيرون آيد خم سركه و اگر هر سه بيرون آيد موش را در پيش گربه اندازند اگر بخورد خم روغن و دوشاب پليد شود و اگر نخورد خم سركه پليد بود حيرة الفقها اگر روزه دار استنجا كرد بكلوخ باز بآب استنجا ميكند بايد كه خود را اندواي تر دارد كه آب يا خاك بموضع حقنه وي رسيد روزه وي را تباه كند از بهر آنكه اظاهر باطن چيزي رفت اصدر الشهيد آورده است كه خاصيت آب آنست كه از بالا به نشيب رود و از نشيب به بالا في از بهر آنكه گمان بود كه آب آن موضع برسيد لاجرم روزه تباه شود اگرچه خويشتن پيچيده داشته باشد صلوة مسعودي الاستبراء طلب البراءة من بقية البول كيفية استبرا آنست كه سر ذكر بر زمين پاك كند و اگر بر زمين نرسد سنگ بدست راست گيرد و ذكر بدست چپ و بر سنگ مالد الاستنقاء ان يمسح موضع الاستنجاء بعد الفراغ بخرقة طاهرة لئلا تسيل الماء على فخذيه ولكن تلك الخرقة والبلة طاهر ان شرح اوراد مسئله در آنچه موش را از خم سركه زنده بيرون آورده باشد شرعا اگر اين سركه را خورده شود جايز باشد تا اجاب باشد ذكر في الملتقط فارة اخرجت من دن او نحوه وهي حية يكره شربه والوضوء وان نحي كب رعاه يشد ون ضرع الشاة بخرقة ملطخة بطين مخلوط ببعرها كيلا يرضعها فعلوا جاز شيباني ولدها ويجف ثم حلبها

ورب

بعد الطين بيد رطبة فيصيب بقية ذلك الطين على الضرع فهو عفو قنية راعي لطخ ضرع الشاة بسرقينها ويبست ثم حلبها بيد رطبة ففي نجاسة اللبن روايتان قنية حكم شريعت مصطفويه صلى الله عليه وسلم آنست كه اگر پستان شتر نشسته و شتر بچه از آن مكيد پستان وي پاك ميشود و بعده آنچه از اشتر شير گرفته شود وسئله السجادات وغيرها رأس شاة ملطخ بالدم اذا احرقت ولم يغسله فاتخذ منه مرقة فهي طاهر مختصر خزانه ولو جاوز المخرج اكثر من قدر درهم فواجب اي اذا جاوز الحدث المذكور المخرج حال كون ذلك الحدث المجاوز اكثر من درهم فغسله واجب ولا يكفي الازالة بالاحجار وهذا بالاتفاق اما اذا كان الحدث المجاوز درهما او اقل من درهم ومع ما على المخرج يصير اكثر من درهم وعندهما لا يفرضه خلافا لمحمد رح كذا في الظهيرية والمراد بالواجب ههنا الفرض صرح به في الخلاصة ملا عبد العلي ويجب في نجس جاوز المخرج اكثر من درهم هذا ثم يعتبر المقدار المانع وراء موضع الاستنجاء مذهب ابي حنيفة وابي يوسف رح وهو ان يكون عند ابي حنيفة وابي يوسف رح سقوط اعتبار ما تجاوز اكثر من درهم اعندي محمد رح يعتبر ما جاوز ذلك الموضع وعند محمد رح مع موضع الاستنجاء شرح وقايه اعتبار لسائر موضع الطهارة استنجا بر نه وجه است چهار از ان فرض است يكي استنجاء جنب دوم استنجاء حايض سيوم استنجا نفسا چهارم استنجا كسي كه وي زيادت از درم نجاسة رسيده است و پنجم واجب است استنجا اگر مقدار درم رسيده است ششم سنت است استنجا اگر كم تر از درم آلوده شده باشد هفتم مستحب است استنجا اگر سر ذكر را بول رسيده باشد هشتم احتياط آنكه باد بيرون آيد و خطر تري داشته باشد نهم بدعت آنكه باد بيرون آيد و پس در استنجا اول پس را شويد بعد از ان پيش را وفتوى برين است وسئله السعادت في فصل استنجاء وكذا كنز العباد في الخانية خرء ما يوكل لحمه الطيور ظاهر الا ما له رائحة كريهة كخرء الدجاجة والبط والاوز فهو نجس نجاسة غليظة خرء ما يوكل لحمه من الطيور جاز الطيور لا يفسد الماء الا الدجاجة

اما يؤكل لحمه من سوى الدجاجة والبط والاوز شرح اوراد
الخلاة وفي رواية البط والاوز
طاهر كالحمامة والعصفور ونحوهما ولو وقع في الماء ولا يفسد كذا ابعره الفارة اذا وقع في
الماء والدهن لا يفسد اذا كان قليلا لعموم البلوى البيضة اذا وقعت من الدجاجة في الماء
والمرقة لا يفسد وكذا السخلة والانفحة من شاة ميتة منية المصلي وفي الخفاش ولده
لا يفسد الماء والثوب لتعذر الاحتراز عنه قاضيخان پس افكنده ماكيان وبط ومرغ
آبی در چاه افتد پليد شود واما پشك كنجشك وكبوتر آب را پليد نسازد واگر چند آب اندكه
باشد ودر جامع الصغير خانی آورده كه مرغابی كه گوشت او حلال است پس افكنده آن آب را پليد
نسازد مگر ماكيان وخروس وبط ترغيب الصلوة كتاب الصلوة
درين مسئله كه مصلی در نماز سمع الله لمن حمده بگويد يا اولی است يا نه كه بينوا وتوجروا
اينكه يا اولی است وقتی كه وقف كند بعضی دم زند ودم را بست كند وبعد ديگر پسنده نكند
بلكه اسكان در حالت وقف از لوازم است واگر وقف نكند تحريك يا لازم بود وفرق ميان تكلم
وميان وقف از مهمات قرائت است كتبه محمد الحافظی اين صورت منقول است از خط بد شريف
حضرت خواجه محمد پارسا درين مسئله كه شريعت ابتداء وقت نماز شام بعد از شتن
آفتاب وغايب شدن آن باشد از نظر بالكليه چون قرص آفتاب بوده باشد عند الغروب ظاهر
ميشده باشد وبعد از اقبال ظلمت باشد از جانب مشرق در وقتی كه ابر حايل آفتاب بوده
باشد بر وجهی كه غروب معلوم نشده باشد واگر شخص ميگفته باشد كه تا اقبال ظلمت از جانب
مشرق نشود افطار ونماز درست نيست هر چند آفتاب نشسته باشد وابر حايل بنوده باشد
درين صورت اين قول ازين شخص نامقبول باشد بشرائط تا سوا وجوا شرح جامع الزبور
اما الصلوة في ارض الغير ان كان لذمی يكره لانه يأبی ذلك ويتضرر به وان كانت لمسلم فان
لم يكن مزروعة ولا مكروبة فلا بأس به لان صاحبها لا يتضرر به وان كانت مزروعة او مكروبة
فان كان بينهما صداقة ومودة او كان صاحبها حسن الخلق يرضی بذلك لا بأس به من كتاب التحری
وان

وان كان بمنزل الرجل مسجدان يذهب الی ما كان اقدم فان كان سواء يذهب الی ما اقرب منزله وان
استويا فهو مخير وان كان قوم احدهما اكثر فان كان فقيها يذهب الی القوم الذی اقل ليكثر الجمع بسببه
وان لم يكن يذهب حيث احب قاضيخان اذا قام الامام الی الثالثة قبل ان يتم المقتدی
التشهد يتم التشهد وان خافت فوت الثالثة لان التشهد موجب اصلی والمتابعة امر عارضی
يثبت بحكم الاقتداء والاصل ان اجتمع الواجب الاصلی والفرض لاجل الغير كان الاشتغال
بالواجب اولی كذا في فتاوی كبير وقاعدی وغيرهما اعلم انه ذكر في الخزانة في باب
التيمم ان مقطوع اليدين والرجلين اذا كان بوجهه جراحة يصلی بغير طهارة في الاصح عند
العلی فصل شروط صلوة والطی والحدث كالبول وغيره مما خرج من السبيلين
فوقه ای فوق المسجد وانما تعرض له فان العرصة والبناء والفنا في حكمه الا تری انه يصح اقتداء
من علی كان في باب المسجد لمن فيه كما في المحيط وغيره لان دفع التوهم عنه ابق من غيره في العادة
وفي الاضافة رمز الی ان المسجد لصلوة الجنازة والعيد ليس له حكم المسجد وهو المختار الا في
جواز الاقتداء بلا اتصال الصفوف كما في النهاية وغيره شمس الدين محمد مسئله در آنكه زيد پسر ساكن نيست
دو ساله ريش بيرون نيامده است وكوسج است وصبيح الخد وخوش شكل نيست وزيد قرآن را
مقدار جواز صلوة خوانده است وآنچه در امامت ميبايد از مسائل عالم باشد بآن شريعت امامت
زيد جايز ومستحق غله بكه مردم بام ميدهند باشد يا اجاب باشد والله اعلم روايه الفتاوی
مسئله در آنكه زيد كامل الاهلية حافظ صبيح الخد خوش شكل وصاحب جمال نيست
امامت ميكند مر جماعت را بشريعت امامت زيد مر اين جماعت را روا ودرست باشد يا نه
باشد روايتها في الفتاوی مسئله وفي فتاوی قاضيخان الاحسن ان يقول نويت
ان اصلی مع الامام ما يصليه الامام كفاية ان الامرد صبيح الوجه اذا بلغ مبلغ
الرجال فمن فوقه الی قدمه عورت ومحاضاة انه مفسد الصلوة ملتقط

ذكر كرمانی ان مصلی العيد في حكم المسجد علی الاصح وبذلك خرج من باسه ويدخل فيه
الدابة حسبه الضياع شمس الدين محمد اعلم ان اداء الكامل للصلوة هو اداء
بالجماعة وهی فرض عين عند البعض منهم الشيخ ابو المنصور ماتريدی وفرض كفاية
عند البعض والاكثرون علی انها سنة مؤكدة في قوة الواجب لا يرخص تركها الا
من عذر لان الله تعالی امر بالصلوة دون الجماعة وقال عليه السلام الجماعة من سنن الهدی
ولا يتخلف الا منافق وقال عليه السلام صلوة الرجل بجماعة يفضل علی صلوة الرجل وحده
بخمس وعشرين درجة وفي رواية بسبع وعشرين درجة ولم يقل صلوة الرجل وحده فاسد
وذكر في المشكاة ان عليه السلام قال من سمع المنادی فلم يمنعه من اتباعه الا من عذر
قالوا اما العذر قال عليه السلام خوف او مرض لم تقبل منه الصلوة التی صلی بها وقال شارح
المشكاة ومعنی عدم قبوله الصلوة انه لا ثواب له فيها عبد الجليل در آنكه اگر مصلی
سهوا بقعده اولی نانشسته برخواسته باشد بر وجهی كه نصف اسفل وی مستوی باشد اگر اين
مصلی كشته نشيند شرعا اين نماز وی فاسد باشد والله اعلم ويعتبر ذلك بالنصف الاسفل
فان كان مستويا كان الی القيام اقرب والا لكان الی القعود اقرب هذا الذی ذكر وانه
عن ابی يوسف رح واستحسنها مشائخنا فخر الدين وان يقعد اولا ای قعودا اولا
او في اول مرة وهو اليه ای القعود اقرب وفي الكافی ان كان النصف الاسفل مستويا
كان الی القيام اقرب والا فالی القعود اقرب عبد العلی يستحب للامام اذا فرغ
عن الصلوة ان ينحرف الی يمين القبلة ولو فرغ يستحب ان يكون تطوعه في يمين القبلة
ما يحاذی يسار المستقبل ويسار القبلة ما يحاذی يمين المستقبل مختصر خزانه
ولا تسافر المرأة بغير محرم ثلثة ايام فما فوقها واختلف الروايات فيما دون ذلك
قال ابی يوسف له اكره لها ان تسافر يوما بغير محرم كذا روی عن ابی حنيفه قال الفقيه ابو جعفر
ره

ابو جعفر ره اتفقت الروايات علی الثلث فاما ما دون الثلث قال الحسن ره هو اهون
ذلك ولا يلوم عليها فيما يكون في الثلث قاضيخان قوله يجهر الامام الخ الاصل
ان النبی عليه السلام كان يجهر بالقراءة في الصلوة كلها في الابتداء وكان المشركون
يؤذونه فانزل الله تعالی ولا تجهر بصلوتك ولا تخافت بها ای لا تجهر بصلوتك كلها ولا تخافت
بها كلها وابتغ بين ذلك سبيلا بان تجهر بصلوة الليل وتخافت بصلوة النهار فكان تخافت بعد
ذلك بصلوة الظهر والعصر لانهم كانوا مستعدين للايذاء في هذين الوقتين وتجهر في
المغرب لانهم كانوا مشغولين بالاكل والشرب وفي العشاء والفجر لكونهم رقودا وهذا
العذر وان زال بغلبة المسلمين لكن الحكم باق [illegible]
والجهر بالجمعة والعيدين لانه عليه السلام اقامهما بالمدينة فما كان الكفار قوت
الايذاء فخر الدين الشهيد من قتل المشركون او وجد في المعركة وبه اثر الجراحة
او قتل المسلمون ظلما ولم يجب بقتله دية فيكفن في ثوب الذی هو فيه ولا يغسل ويصلی
كنز العباد قوله ثم يسلم الخ روی ابن عباس رضی الله عنهما عن النبی عليه السلام انه قال
مع كل مؤمن خمس من الحفظة واحد عن يمينه يكتب الحسنات وواحد عن يساره يكتب
السيئات وواحد امامه يلقنه الخيرات وواحد وراءه يدفع المكاره وواحد عند ناصيته يكتب
ما يصلی علی النبی عليه السلام ويبلغه الرسول وفي بعض الاخبار مع كل مؤمن ملكان و
في بعضها مع كل مؤمن ستون ملكا وفي بعضها مائة وستون
كفاية ذكر مولانا جمال الدين بلخی ولا بأس بعد اداء الفريضة ان يشتغل بالاوراد
ثم شرع بالسنة محيط قال الخصاف ولا بأس بعد اداء الفريضة ان يشرع بالدعاء ثم شرع
بالسنة فعل هذا بتمور تاشی الافضل ان يشتغل بالدعاء ثم بالسنة بقالی
مخفی نماند كه سجده كردن در صلوة فرض است لقوله تعالی واسجدوا وبحث كرده اند كه تكرار
سجده فرض است واز اين آيت تكرار نمی برآيد بعضی گفته اند كه از برای تكرار سر اين است كه

خدای تعالی گفت واسجد وبسجده کردند ملائکه و دیدند که طوق لعنت بگردن شیطان افتاده
است بار دوم سجده کردند یعنی سجدهٔ شکر واین سبب بفرضیت نرسانند مگر این که گفته شود
که فرضیت تکرار با جاعت   فاما الرجلان فسنتهما فی حال القیام الصاق الکعبین
واقبال الاصابع الی القبلة وکذلک فی حال الرکوع اما فی حال السجود والجلوس فعلی
ما بینا من قبل فان خالف ذلک کره جلابی کتاب الطهارة فی باب مایکره فی الصلوه   الصلوه ١٢
وکل صلوه بعدها سنة یکره القعود بعدها بل یشتغل بالسنة کیلا یفصل بین السنة والمکتوبة
خزانة المفتین بقالی   مسئله سنت در قیام تفریج است بین القدمین بروجهی که میان
هر دو قدم چهار انگشت بوده باشد و در حال رکوع اتصال کعبین سنت است کلام ترک تفریج
والصاق کند مکروه است کذا فی ترجمة الشریعة الشرعة المسماه بالفواید لانه ترک الخشوع
عبد العلی   قال العبد محمد صابر فعلی هذا ظهر وجه ما فعلوه الائمه من قراءة الاوراد بعد
فرض الفجر والعصر دون سایر الصلوه   درین مسئله که شرعا در قیام نماز ظهر
دو قدم را از یکدیگر جدا کردن مقدار چهار انگشت سنت باشد شرائط الصلوة باشد
صلوه مسعودی   وقدر مقدار السکوت او التسبیح بثلث تسبیحات ذکر فی
القنیه عن ابی حنیفه رح ان سبح لم یکن به باس وان قرء الفاتحة فهو افضل وان سکت
فهو مکروه وروی ابو یوسف عن ابی حنیفه انه بالخیار ان شاء قرء الفاتحة وان شاء
سبح وان شاء سکت ولا یلزمه السهو بترک القراءة فیهما وهو الاصح کذا فی الخلاصه
وفی المتن اخترنا هذه الروایة وفی الخزانة والظاهر الرکروا انه لو سکت عامدا
کان مسیئا وان کان ساهیا لا سهو علیه عبد العلی   قوله مفرجا لقوله علیه
السلام لانس رضی الله عنه اذا رکعت فضع یدیک علی رکبتیک وفرج بین اصا
بعک هدایه   صاحب الجرح السایل اذا اصاب الدم ثوبه وکان بحیث
لو غسله یصر مرة اخری ثانیة وثالثة لا یجب علیه غسله علی الاصح وان وجب
اگر شوید فوراً باز هیچ جا واشن میر سوم مرتبه تا ثالث واجب نیست مر مجروح غسل جامه   حکم
بر قول اصح

٣٥

غسله فی وقت کل صلوة عند محمد بن مقاتل ذکره فی الخلاصه عبد العلی   رجلان
سبقا ببعض الصلوة فقاما الی قضاء ما سبقا واقتدی احدهما بالآخر فسدت صلوة المقتدی
رجل اقتدی بالامام فی ذوات الاربع فاحدث الامام وقدم هذا الرجل والمقتدی لا یدری
ان الامام کم صلی وکم بقی علیه فان المقتدی یصلی اربع رکعات ویقعد فی کل رکعة احتیاطا   یقعد بدل
اذا ظن الامام ان علیه سهوا فسجد السهو وتابعه المسبوق فی ذلک ثم علم ان الامام لم یکن
علیه سهو فیه روایتان واختلف المشایخ رح لاختلاف الروایتین واشهرهما ان صلوته تفسد
وقال ابو جعفر الکبیر رح لا تفسد وان لم یعلم انه لم یکن علی الامام سهو لم تفسد صلوة المسبوق
فی قولهم الامام اذا سبقه الحدث فی ذوات الاربع واستخلف مسبوقا برکعتین فان المسبوق
یصلی رکعتین ویقعد حتی یتم صلوة الامام ثم یقوم الی القضاء ما سبق ولو ان هذا المسبوق
صلی رکعتین ولم یقعد فسدت صلوتهم کما لو اقتدی المقیم بالمسافر واستخلف المقیم فصلی المقیم
رکعتین ولم یقعد فسدت صلوتهم لان الخلیفة قایم مقام الاول مالم یفرغ من صلوة الامام
الاول لو ترک هذه القعدة فسدت صلوته فکذا اذا ترک الثانی قاضی خان   ودر وقت که جواب
مسئله گوید تواضع بجای آرد وتکبر نکند که مهتر عالم علیه السلام فرموده است که من تواضع لله رفعه الله
ومن تکبر وضعه هر که تواضع کند از بهر خدای تعالی ویرا بلند کرداند وهر که تکبر کند خدای تعالی
ویرا پست کرداند ودر گفتن جواب مسئله تقوی بجای آرد وخشم نگاه دارد روی عن النبی
علیه السلام الغضب حبایل الشیطان بروایت آمده است از مهتر علیه السلام که زنان دام دیو اند پس
فقیه نگاه دارد تقوی را تا بر دل چیزی نگذرد که شاید که گمراه شود وحق بپوشد
صلوه مسعودی   وچون مؤذن از بانگ نماز فارغ شود شنونده این کلمات را گوید
اللهم رب هذه الدعوة التامة والصلوة القایمة آت محمد الوسیلة والفضیلة والدرجة
الرفیعة وابعثه مقاما محمودا الذی وعدته انک لا تخلف المیعاد برحمتک یا ارحم الراحمین   وارزقنا شفاعته
وینبغی ان ینوی الفتح علی امامه دون القراءة هو الصحیح عبد العلی   ویقرء فیهما

بعد الاولیین من الرکعتین او الرکعة الفاتحة او غیرها من القرآن کما فی التنف
وذکر فی منظم انها سنة فقط فلا یضم معها السورة ولو ضم فلا سهو علیه علی
المختار شمس الدین   وفی المضمرات لو قرء الفاتحة مع السورة لا سهو علیه وهو
المختار وعلیه الفتوی وفی المنیه ان ضم السورة ساهیا یجب سجدة السهو فی قول
ابی یوسف رح وظاهر الروایة لا یجب عبد العلی   ولو جهر بالقراءة فی الآخرین
فی الفرض لا سهو علیه لان ترک القراءة فیهما ناسیا لا یوجب السهو فی ظاهر الروا
فبتغیر صفة اولی وکذا لو جهر بالتعوذ او التسمیه ذخیره وکذا قال امام در دو
رکعت آخرین فاتحه بلند خوانده است بفراموشی سجدهٔ سهو لازم نشود لان المخافتة فی
الاخرین سنة کما فی السنة   ومن قرء فی الرکعتین الاخرین جهرا فیجب علیه السهو خلاصه
وعلیه الفتوی کافی   تکرار الجماعة یکره الا اذا کان المسجد قارعة الطریق عن
ابی حنیفه رح انه اذا کانوا ثلثة او دونها وعن ابی یوسف رح اذا لم یکن علی الهیئة الاولی
لا یکره وهو الصحیح فی مسایل المتفرقه در محیط آورده است که اگر مردی در مسجدی
در آید واهل این مسجد نماز گذارده اند این مرد باید که تنها گذارد بی آنکه بانگ
اذان قامت گوید واگر بجماعة گذارد مکروه بود واز برای آنکه تکرار جماعه مکروه
بود نزد علما از انکه در آن تقلیل جماعة است وهم در محیط آورده است که این مسجد که
در شارع عام نبود ومحلی که معین باشد تا اگر مسجدی باشد در شارع عام واو را قوم
معین نبود وگروه گروه می آیند وبجماعة میگذارند وبیرون میروند درچنین مسجد
تکرار جماعة مکروه نبود ترغیب الصلوه   ودر صلوة مسعودی میگوید که اگر
مسلمانی در ملک خود مسجد بنا کرد ومحراب بساخت هرچند که در وی بجماعة نماز
گذارند حکم مسجد نگردد تا اگر جنب وحایض ونفسا در آنجا در آیند بزه کار نشوند
ترغیب الصلوه   اما اگر صف اول را گرفته کم باشند وهیچ فرجه نمانده باشد

در

٣٦

در صف آخر باشند یکی را از صف در پیش خود کشد تا تنها نباشد که تنها ایستادن مکروه است
از برای آنکه رسول فرموده است که لا صلوة للمنفرد خلف الصف واین حدیث محمول
بر کراهیت است نه بر فساد ترغیب الصلوه   امام یحلل یصلی العشاء قبل غیبوبة   للمنفرد ١٢
الشفق آخذا بقولهما فلا فضل ان یصلی وحده بعد البیاض هکذا فی الطحاوی فی کتاب الصلوة
درین مسئله که طریق بر جامه نماز گذاردن آن باشد که ایستاده را در تحت پای زد و برابر
نماز گذارد برین وجه که جانب کتف را در زیر پا کند وسجده را بر دامن کند روایتها فی
الفتوی وکذا فی شرح شمس الدین   واذا سلم واحد علی واحد یقول سلام علیکم
والسلام علیکم ولا یقول السلام علیک او سلام ویقول الراد ایضا وعلیکم السلام و
رحمة الله وبرکاته ولا یقول علیک او سلام لان الحفظه والکرام الکاتبین مع واحد
منهما کنز العباد   ومن دخل علی القاضی فی مجلس حکمه وسعه ان یترک السلام علیه
هیبته واحتشاما وبهذا جری الرسم ان الامراء والولاة اذا دخلوا علیهم لا یسلمون
علیه وعلی الامیر ان یسلم احسانا شرح مختار   بدانکه سال شمسی سیصد شصت
شش روز می باشد فی زوال درین وقت یازده نیم قدم میشود که غایت کوتاهی روز است
وچون آفتاب بجدی آید که اول زمستان است فی زوال در هفت روز نیم قدم کم میشود
تا پانزده هفته که صد پنج روز باشد وبعد از آن در هر نه روز نیم قدم کم میشود تا آنکه
بیست هفت روز باشد وبعد از آن در هر هفده روز نیم قدم کم میشود تا سه هفده که پنجاه
یک روز باشد وبعد از آن در هر   ودر شرح چغمینی مذکور است که اصوب آنست که   چغمینی ١٢
تفاوت میان سال شمسی وقمری یازده روز بیست ساعت است مکرر دقیقه وسه ... وبرین
رفته است بنا فی تفهیم غرایب المسایل   وعن النبی علیه السلام وسلم انه قال سلموا
علی من یستقبلکم فالم یجب هو تجب من هو خیر منه مع کرام الکاتبین ولا یجوز ان یقول
سلام علیک لانه اذا قال ذلک فقد حرم الملائکة عن السلام وحرم نفسه عن جواب

الملائكة ولهذا امر النبي عليه السلام المسلمين ان يقولوا السلام عليكم وكذا الكل الجواب
لان المؤمن لا يكون وحده كنز العباد وغيره   رجل كان جالسا في قوم فسلم عليه رجل
فقال السلام عليك يا فلان فرد عليه بعض القوم يسقط عن من سلم عليه وقيل لا
يسقط عنه وان لم يسلم احد بعينه ولكن اشار الى رجل فرد عليه غيره يسقط عن المشار اليه فان
سلم عليه رجل فرد عليه فلم يسمع قال ابو بكر الاسكاف اخاف ان لا يسقط عنه الرد وقيل
ان كان المردود عليه اصم قال ينبغي ان يريه بجوز للمسافر ان يفتتح الاذان على الدابه
وان لم يكن وجهه الى القبلة المسافر اذا اذن راكبا لا يكره وينزل في الاقامة كنز العباد
يؤذن المؤذن فتعوى الكلاب فله ضربها ان ظن انها تمتنع بضربه والا فلا خلاصه
فان وضع الابهامين على عينين في الاذان عند قوله اشهد ان محمد رسول الله
سنة لقوله عمن سمع اسمي في الاذان عند قوله اشهد ان محمد رسول الله فوضع ابهاميه
على عينيه فانا طالبه في صوف القيامة وانا قائده الجنة كذا في المضمرات
نقل عن النوبا في سمعت من مشايخنا يقولون الافضل للمرءة ان تصلي في الفجر بغلس
لانه اقرب الى الستر وفي ساير الصلوة تنتظر حتى يفرغ الرجال عن الجماعة قنيه
مسئله اگر جامه بر کتف نهاده نماز میگذارد کراهت بود چنانچه آورده اند که
قاضی امام صدر بخارا بضرورتی بسمرقند آمد بمسجد آدینه یکی را دید که جامه
بر کتف نهاده نماز میگذارد گفت ای شیخ این نوع مکن که کراهت بود آن شیخ
نماز تمام کرد گفت ازکجا میگوئی گفت من در نسخه دیده ام اما بر من پوشیده
شده است آن شیخ نزدیک امام رفت و با امام بگفت از وی سوال کردند که ازکجا
میگوئی تو مرد مناظر واین بفقه تعلق دارد وی گفت من نسخه دیده ام و آن بر من
پوشیده شده است امام جمع آمدند بکوی جواله کان درخانه خواجه امام ابو الخطاب
تا مادرخانه امام بلخی درتجرید امام محمد چنانکه در اول باب کتاب کراهة آورده

بوده

بوده است واختیار شیخ الاسلام برهان الدین مرغینانی رح اینست که خواجه امام ابو الفضل
کرمانی رح در تجرید خود آورده است که جهودان علیه اللعنة جامه بر کتف نماز میگذا
رند وترسایان علیه اللعنة دران میان بر بندند وسنیان باید که دست در اندرند ومیان
بکشایند تا هر قوم را خلاف کرده باشند واگر در نماز میان بسته نماز گذارند چون
رکوع وسجود کنند خود را فضیحت کرده باشند پس باید که میان بکشایند تا هر
دو گروه را خلاف کرده باشند صلوة مسعودی باب آداب نماز   جواب المؤذن
مثل ان یقول ما یقول المؤذن الا في حي على الصلوة والفلاح فانه یقول لا حول
ولا قوة الا بالله العلي العظيم وما شاء الله كان وما لم يشأ لم يكن وقيل يقول
مثل قول المؤذن ظهيري من نفسه   ولو صلى في قباء اطراف او ما ارى ينبغي
ان يدخل يديه في كميه ويشد القباء بالمنطقة احترازا عن السدل وعن الفقيه ابي جعفر
انه كان يقول اذا صلى مع القباء وهو غير مشدود فهو مسيئ منية المصلي
جنب را شاید گفتن از برای آنکه روزی پیغمبر علیه السلام از خانه بیرون آمد بود
حذیفه رضی الله عنه رسول را صلی الله علیه وسلم پیش آمد رسول علیه السلام بروی
سلام گفت حذیفه رضی الله عنه جواب گفت رسول علیه السلام دست داد حذیفه
رضی الله عنه دست درکشید رسول علیه السلام گفت یا حذیفه تو را چه بدین
داشت گفت یا رسول الله من جنب ام رسول علیه السلام فرموده اند که المؤمن
لا ینجس گفت مؤمن نجس نیست   وسنت سلام آنست که کلان بر خورد تر سلام گوید
ورونستای شهری را سلام گوید وسواره پیاده را سلام گوید وخواجه غلام را وبی
کنیزک را واوستاد شاگرد را وامام قوم را وتوانگر درویش را مهتر فرموده اند
علیه السلام که خدای تعالی در شب معراج نخست بر من سلام گفت بدین لفظ که
السلام علیک ایها النبی ورحمة الله وبرکاته صلوة مسعودی .   والمعتبر في

والمعتبر في المجاوزة في حق القصر والمجاوزة من الربض والمزارع والقرى المتصله
التابعه للمصر المسمى بالفناء وهو الصحيح وعليه الفتوى والمختار عند المحققين كذا في
شروح مختصر وغيرها   والمعتبر المفارقة من الجانب الذي خرج المسافر وان كان
بحذائه بنيان من الجانب الآخر من حاشية شيخ الاسلام   والصحيح انه يرخص
لمفارقة العمران كذا في شروح مختصر   واذا وجدت بعض الفتاوى يخالف
العامة يحكم بانه غير صحيح وان كان له محل ودليل ولو تعارض الروايتان في حكم
من الاحكام فيؤخذ ما هو الموافق للضوابط والمعنى المعقول ويترك الباقي كذا
التتمه   ورد السلام كلام محض وليس في الاذكار اصلا بل تخاطب محض
كذا في شرح الوقاية الصدورية والقصيرة وشروح مختصر وغيرها.   امام بخارا كل
غداة مع جماعة قرءة آية الكرسي وآخر البقرة وشهد الله ونحوها جهرا لا بأس به والا
خفاء افضل وهذا اذا لم يكن عنده من يشتغل بالورد وغيره والا يكره الجهر كذا المبتغى
وغيرها   اذا دخل المسجد يقعد ويقوم ويصلي تحية المسجد وعامة العلماء
قالوا كما دخل مختصر خزانة آخر كتاب الطهارة   والذي دخل المسجد اذا اشتغل بالفرض
يقوم مقام تحية المسجد كذا فتح القدير   في المضمرات تحية المسجد يسقط باداء
الوقتية قبل الخروج فلو خرج ثم عاد واد الوقتية لا يسقط كذا في شرح اوراد
والظاهر ان المفسد تحد السلام بلا عليكم في المحيط لو قال السلام سهوا ثم علم فسكت
فسد صلوته شرح اوراد   الرد اي رد السلام سواء كان باللفظ او بالاشارة
بالرأس واليد كما في مجموع النوازل لكن في المحيط انهما غير مفسدين ويفسد السلام مطلقا
سواء كان المصلي ناسيا او ساهيا او عامدا كذا في الخلاصه   وفي الهداية جعل السلام
عامدا مفسدا لا ساهيا كنز الدقايق   اذا سلم انسان على المصلي فاشار رد السلام
برأسه او بيده او باصبعه لا تفسد صلوته فصول   ولو زالت الشمس يوم الفطر

قبل

قبل ان يصلي صلوة العيد لا يصلي من الغد الا اذا كان تركوا بعذر فيصلي من الغد قبل
الزوال وان زالت الشمس من الغد يسقط صلوة العيد سواء تركوها بعذر او بغير عذر
خزانه   عك الكلام بعد الفرض لا يسقط السنة لكن ينقص ثوابه صح وكل عمل ينافي التحريمة
ايضا قال وهو الاصح قنيه من نفسه   امام صلى بالناس صلوة العيد يوم الفطر
على غير وضوء وعلم ذلك قبل الزوال اعاد الصلوة وان علم بعد الزوال خرج من الغد
وصلى وان لم يعلم حتى زالت الشمس من الغد لم يخرج خزانه   وان شلت يداه وعجز
الوضوء والتيمم عجيز ذراعيه مع المرفقين على الارض ووجهه على الحايط ولا يدع الصلوة
وكذا قالوا في المريض اذا لم يكن امرءة وعجز عن الوضوء وله ابن واخ فانه يوضئه الا انه
لا يمس فرجه الا من يحل له وطيها والمرءة المريضة اذا لم يكن لها زوج وعجزت عن الوضوء
ولها ابنة او اخت توضيها وتسقط عنها الاستنجاء فاضيخان   ويصلي غدا بعذر اي
اذا حدث عذر في يوم الفطر مانع من الصلوة كعدم حضور الامام او عدم ثبوت رؤية
الهلال الا بعد الزوال ونحو ذلك فانه يصلي من الغد قبل الزوال فان زالت الشمس من
الغد سقطت صلوة العيد والعيد بقوله بعذر يدل على انهم لو تركوها بغير عذر
لا يجوز ان يصلي من الغد اذا صلى الامام لا يقضي من فاته اي من فات العيد فان لم
يصل الامام ايضا يصلي من الغد كما مر وفي القنية قال الامام السرخسي رح اذا شرع في
الصلوة العيد فافسدها قضى ركعتين عندهما وعنده الحنفية رح لا قضاء عليه وقال ابو
حفص الكبير يقضي ركعتين ولا يكبر فيهما وفي المحيط اذا فاته يستحب ان يصلي اربعا عند العلي
دراجه بر مرده نماز گذارند بعده پیدا آمد که آن مرده را غسل نداده اند شرعا آن مرده را غسل
دهند ونماز باز گذارند یا غسل دهند ونماز باز گذارند والله اعلم في الايضاح واذا ذكروا بعد
الصلوة على الميت انهم لم يغسلوه غسلوا واعادوا الصلوة لما انه بمنزلة الامام فيعتبر طهارته
فاذا انعدمت الطهارة لم يعتد بالصلوة فيغسل ويصلي عليه وما قولهم واگر بعد دفن یاد آمد

که او را غسل نداند شرعاً آن مرده را بیرون آرند و غسل دهند و بروی نماز کذارند یا نی والله اعلم فيه ايضاً وان ذكروا بعد ان دفنوه لم ينبشوه عليه لان حرمة النبش ثبت حقاً لله تعالى فيسقط الغسل ولا يعاد الصلوة عليه بدون الطهارة لا يعتبر وروى عنه محمد رحمه الله انه يخرج مالم يهلوا التراب عليه لانه ليس بنبش فما قولهم اگر بعد از ریختن خاک یاد آمد چون آن مرده را بیرون نخواهند آورد چنانچه در فصل ثانی مذکور است شرعاً با او نماز اعاده کنند یا کنند فيهما ايضاً فان اهالوا التراب لم يخرج ويعاد الصلوة عليه لان تلك الصلوة لم تعتد بها لترك الطهارة مع الامكان وان زال الامكان فسقط الطهارة فصلى عليه وكذا في الخلاصة الا انه اضاف الحكم الى محمد رحمه الله وحرجه تكلم في الاهالة فيروز شاهى

ويصلى ثلاثة ايام بعذر ... في الاول بعذر ... بعد الزوال ... [illegible]

من الغد في العيدين اما في الفطر فلفوات الوقت وفي الاضحى فلفوات السنة وعنه انهم يخرجون في دون ذلك واذا لم يخرجوا فالصحيح ان ذلك يجزيهم للعذر وفي الجامع المحبوبي الرواية الاولى رواية البلخي وقالوا هو الصحيح ابو المكارم ويصلي ثلثة ايام بعذر وغيره الا ان الافضل ان يصلي في اول ايام النحر فان آخروا بغير عذر فقد اساؤا وكره في الخلاصة عن المحيط رحمه الله اذا صلى العيد فطر انه كان بعد الزوال لا يخرجون من الغد لفوات الوقت في الفطر وفوات السنة في الاضحى وعنه انهم يخرجون في الاضحى دون الفطر اذا لم يخرجوا فالصحيح ان ذلك يجزيهم للعذر كذا في الكافي عبد العلي

في

وفي المحيط وحكم السهو في صلوة الفرض والنفل سواء لحديث ثوبان رضي الله عنه لكل سهو سجدتان بعد السلام من غير فصل ولان الفرض والنفل انما يفترقان في وصف الفرضية والنفلية دون الاركان والشرط في الذخيرة وحكم الفرض والنفل سواء صلوة مسعود كرم يجب بعد سلام واحد سجدتان وتشهد وسلام اختلفوا في وجوب سجدتي السهو فقال الكرخي واجبة وقال غيره من اصحابنا انه سنة كذا في الظهيرية وكثير من المشائخ منهم صاحب الهداية اخذوا بقول الكرخي واختاره المص واختلف الفقهاء في محلها فعندنا محلها بعد السلام وفي قول شافعي قبل السلام وذكر في الكافي ان الخلاف الاولوية حتى لو سجد قبل السلام جاز عندنا في ظاهر الرواية وفي الظهيرية روى عن علمائنا انه لا يجوز وظاهر عبارة المتن يدل على ان احنا بهذه الرواية حيث جعل الظرف متعلق الوجوب واختلف المشائخ في وحدة السلام ففي الظهيرية الصحيح ان يأتي بالتسليمتين وان سلم تسليمة واحدة شمال لم يجز حتى يترك السلام عليه وهو المختار فخر الاسلام البزدوي وفي الكافي الصواب ان يسلم تسليمة واحدة تلقاء وجهه بلا انحراف عن القبلة وعليه الجمهور لان هذا السلام للفصل بين الاصل والزيادة الملحقة وهذا يحصل بتسليمة واحدة واختاره المص واختلفوا في اتيان الصلوة في قعدة هذه التشهد فعند الكرخي يأتي بها في هذه القعدة وعند الطحاوي في القعدتين جميعاً وقيل يأتي بها في القعدة الاولى عند الشيخين وفي القعدة الاخيرة عند محمد والاحوط ان يصلي في القعدتين كذا في الظهيرية ثم كلام المتن صرح في ان التشهد بعد السجدتين واجب ويلزم من ذلك وجوب قعدته والمذكور في الظهيرية والخلاصة والذخيرة ان هذا القعدة ليست بلازمة وانما امر بها بعد سجود السهو ليقع ختم الصلوة بها فلو تركها وذهب لم يفسد صلوته وهذا اصرح في نفي الفرضية فيحتمل ان لا يكون فرضاً ويكون واجبة كما ذكره المص واما السلام فواجب لانه للخروج والاول افضل كما ذكرنا شرح عبد العلي

ويكره ان يذهب الى العيد يوم الاضحى ويجهر بالتكبير وفي الاضحية المنتقط لا يمنع التكبير في الاسواق في الايام العشرة لا لي الطريق صلوة عيد مختصر خزانة

وسهو الامام لا يوجب على المؤتم السجود وان كان مسبوقاً يدرك محل السهو الا انه لا يسلم بل بعد سلامه حتى يسجد فيسجد معه ثم يقوم الى القضاء فتح القدير ويسجد المسبوق مع الامام بسجود السهو قبل ان يقوم الى قضاء ما سبق وعن ابراهيم النخعي انه لا يسجد معه لان اوان سجود السهو بعد السلام وهو لا يتابعه في السلام فكيف يتابعه فيما يؤديه بعد السلام ولكنا نقول سجود السهو وجب على الامام بعارض في صلوته فيتابعه المسبوق فيها كما يتابعه في سجدة التلاوة وان لم يفعل يسجد في آخر صلوته استحساناً وفي القياس لا يسجد لان وجوب هذه السجدة عليه في حالة الاقتداء وقد صار منفرداً فيما يقضي وكان هذا بمنزلة ما لو اشتغل في صلوة اخرى لان حكم صلوة المنفرد يخالف حكم صلوة المقتدي مبسوط وهداية المفتين اگر تکبیر قنوت گفت سبحانك اللهم وبحمدك خواند چون یادش آمد قنوت خواند سهو لازم شود قیام محل ثناست اما تکبیر قنوت گفت و قرآن خواند سهو لازم آید که آن محل قرآن نیست و ثناء خیر قنوت میشود کنز العباد فاذا كان على الامام سهو فاذا سلم الامام يسجد للسهو لا يتابعه المسبوق في السلام لان السلام للخروج مع بقاء اركانها ولا يقوم الى قضاء ما سبق ولكن يتابعه في سجود السهو لان المؤتم لا يجوز له الاشتغال بالفائتة حتى يفرغ الامام من صلوته وصار بقاء سجود السهو كبقاء سجود الصلوة فيتابعه ولا يقال بان هذا السجود السهو من وسط صلوته لانه لا يمتنع ان يتغير ترتيب الافعال لاجل المتابعة كالمدرك لآخر ركعة من المغرب يقعد مع الامام ثم يقعد في الآخرين في كل ركعة فيصير في كل ركعة من ركعتين صلوته قعدت لاجل متابعة الامام شرح قدوري فان سلم المسبوق مع الامام ان كان ذاكراً لما عليه من القضاء فسدت صلوته وان كان ساهياً لذلك لا تفسد ويجب عليه سجدة سهو بسلام مع الامام خلاصه

اذا

اذا سلم المسبوق مع الامام على ظن انه عليه ان يسلم مع الامام فهو عمد يمنع البناء مختصر خزانة ولو سلم الامام وعليه سهو فسلم المسبوق معه ساهياً فعليه ان يقضي ما فاته وعليه ان يسجد في آخره مختصر خزانة القعدة بعد سجود السهو ليست بفرض حتى لو سجد للسهو ثم قام وذهب ولم يقعد لم يفسد صلوته خلاصه والقيام اي قيام المؤتم الواحد او الزائد عليه خلف صف وجد فيه فرجة فان لم يجد فيه فرجة لم يكره كما في التحفة لكن في الخزانة انه فلو جر احداً من الصف لكان اولى كما في المحيط والاصح انه ينتظر الى الركوع فان جاء رجل والا جر رجلاً او دخل في الصف قلت العيام وحده اولى في زماننا لغلبة الجهل فان جره تفسد صلوته وفي توصيف الصف اشعار بانه لو وجد في صف الاول فرجة دون الثاني يخرق الثاني لانه لا حرمة لهم لتقصيرهم حيث لم يصر الاول كما في المنية شمس الدين

فايده وخلق الارض ليصلون المكتوبات بالجماعة ثم يدعون الله خوفاً وطمعاً الجواح الدين والدنيا عن امام المسلمين رحمه الله قال اذا الامام بعد فراغه من الصلوة حول وجهه الى الجماعة ان كانت الجماعة عشرة من الرجال دون النساء ولا يدعوا الى القبلة لانه جاء البيان عن النبي عليه السلام انه قال اذا كانت الجماعة عشرة من الرجال ترجحت حرمتهم على القبلة والا ترجحت حرمة القبلة شرح مقدمة فقيه ابو ليث قدس سره نقلاً عن الفوائد خواجه خوارزمي كتب من خط مخدومي الامام ملاذ الخواص والعوام اسعادي وقرة عيني لم يكتحل عين الزمان نظام الدين والدنيا قاضي محمد رضا چون سلام گفتی دست بوباید دادن که دست دادن سنت انبیا است ولیکن انگشت نیز را نشاید گرفتن که مشابه میشود بر افضیان و رسول فرموده است که چون دو کس هر یکدیگر سلام گویند و کف بر کف یکدیگر نهند و جنبانند گناهان از ایشان ریزد که برگ درختان تر ریزد خواجه او زجندی رحمه الله حدیثی روایه کرده است باسناد درست از رسول علیه السلام چون دو کس بر یکدیگر سلام گویند و کف بر کف یکدیگر نهند و یکبار صلوة گویند از گناهان

دعاء

باک شوند که کویا از ما در جائی آمده اند صلوة مسعودی اگر کسی بر تو سلام کوید که السلام
علیک جواب باید کفتن که علیک السلام و رحمة الله و اکر وی کوید که السلام علیک و رحمة الله
جواب باید کفتن که علیک السلام و رحمة الله و برکاته و اکر وی همه را کوید جواب باید کفتن علیک
السلام صلوة مسعودی ویکره ان یصلی فی ازار واحد الا من عذر منیة المصلی
فمن صلی فی قباء واحد ینبغی ان یدخل یدیه فی کمیه ویشد بالمنطقة شرح وقه کید ابی سمرالدین
یرید بالقباء الذی هو دو طاق واحد من غیر بطانة ولا قطن مضمرات یقال بالفارسیة
یکتاه ولو حک جسده مرة او مرتین لا یفسد ولکن یکره وکذا اذا فعل مرارا غیر متوالیات
لا تفسد ولو کان متوالیات تفسد منیة المصلی وبعضی از مشایخ رحمهم الله کفته اند که اگر کسی
در یک رکن سه جای متفرق بخارد نماز تباه شود وبعضی کفته اند که نماز تباه شود بشرط آنکه
اگر یک جا خارد و دست بجای خود باز نهد و باز کیرد و جای دیکر خارد و باز دست بجای
خود نهد هر سه جای چنین خارد نماز تباه شود ترغیب الصلوة لا یجوز اداء الصلوة
المکتوبة فی الخانقاه والبیعة والکنیسة لان هذا المواضع معدة للبدعة لا لاداء الصلوة
المکتوبة ولو قال الصلوة حلال یکفر فتاوی اسبیجابی ویکره تاخیر السنة عن حال اداء
الفرض فاذا قام لا ینطوع فی مکانه یتقدم او یتاخر او ینحرف یمینا او شمالا منیة المصلی
ومن المشایخ من قال ان کان اماما یتطوع عن یسار المحراب وقال شمس الائمة حلوانی هذا
هذا اذا لم یکن من قصد الاشتغال بالدعاء فان له ورد یقضیه بعد المکتوبات فانه یقوم
لا الی التطوع کما هو مروی عن الصحابة وما ذکر فی ابتداء المسئلة دلیل علی کراهیة تاخیر
السنن وما ذکره دلیل علی الجواز کره فی المحیط واما المقتدی والمنفرد ان شاء جاز و
ان اقام التطوع فی مکانهما جاز والاحسن ان یتطوع فی مکان آخر منیة المصلی
درین مسئله که بشریعت عمرت در نصب مؤذن مسجد کذا امر قوم این مسجد
را باشد بشرائطها واکر اختلاف واقع شود در میان این قوم در نصب مؤذن

درین

درین صورة مر اکثر این قوم را باشد بشرائطها شنوا بوحرار فی الاحیاء ترفع صوته
بتکبیر الاحرام وسایر التکبیرات الاربع ولا یرفع المأموم صوته الا بقدر ما یسمع نفسه
کنز العباد واقامة غیر المؤذن مع حضوره مکروه عند الشافعی رح وان رضی بها او
عندنا یکره وان لم یرض وان غاب لا یکره اجماعا واکر امام در نماز جنازه پنج تکبیر جنازه ١٢
کفت مقتدی او را متابعه کند یا نی والله اعلم ملا شمس الدین فی الوقعات الحسامیة
اذا کبر علی الجنازة خمسا والمقتدی لا یتابعه لانه منسوخ وما قولهم وچون متابعة
نکند در حال سلام کوید یا منتظر باشد تا امام سلام کوید والله اعلم فیهما ایضا ثم ماذا
تصنع والحال فعن ابی حنیفة ره روایتان فی روایة یسلم فی الحال ولا ینتظر تحقیقا
للمخالفة وفی روایة یمکث حتی اذا سلم فیسلم معه لیصیر متابعا فیما وجب المتابعة
وعلیه الفتوی فیروز شاهی درین مسئله که خالد امام وخطیب موضع کذا
بسبب از اسباب شرعیه معزول شده از امامة وخطابت مذکور بشریعت اکر
بعده اهل این موضع زید را نصب کرده باشند بجهة امامة وخطابت موضع مذکور
حسب الحکم حضرت // کما هو طریقه شرعا درینصورة این نصب درست باشد بشرائطها
یا نی واکر خالد کوید که باوجود مذکور من انرا قبول نی دارم که سابقا امام وخطیب بودم
درینصورة از وی لا بجرد مذکور این قول نادرست باشد بشرائطها شنوا بوحرار
المسبوق برکعتین فی الوتر فی رمضان اذا قنت مع الامام فی الرکعة الاخیرة
ثم قام الی قضاء ما سبق لا یقنت ثانیا فی الثالثة وکذا الو ادرک الامام فی الرکوع
فی رکعة الثالثة نیته جعله کاد رکه مع الامام کنز العباد وفی الفتاوی قاضی
ظهیر الدین اذا سلم انسان علی المصلی فاشار لرد السلام برأسه او بیده او باصبعه
لا تفسد صلوته وکذا لو طلب انسان علی المصلی شیئا فاومی برأسه او قیل له احد هذا
فاومی برأسه بلا او بنعم لا تفسد صلوته وفی الهدایة لو صافح بنیة التسلیم تفسد صلوته
فصول عمادی

فی حاشیة السراجیة من السغناقی وذکر الشیخ الامام ابوبکر محمد بن بوسف المرغینانی
فی نوادر الصلوة عن محمد ره اذا حاذی الامرد رجلا تفسد صلوة غیر الامرد ولانه یخطر بباله
الشهوة بهذا المحاذاة فکان الصبی فیه کالمرأة والیه اشار رسول علیه السلام لا تجالسوا ابناء
الملوک فان فیهم شهوة کالشهوة النساء وفی ظاهر الروایة لا تفسد لا لاعتبار عدم الشهوة
بل باعتبار ان محاذاة المرأة الرجل حکم ثبت بخلاف القیاس فلا یتعدی الی محاذاة غیر المرأة
فی الغیاثیة الصبی اذا بلغ مبلغ الرجال لم یکن صبیحا فهو فی حکم الرجال فان کان صبیحا فهو صبیحام
فی حکم النساء وهو عورة من قرنه الی قدمه قال صاحب الملتقط یعنی لا یحل النظر الیه بشهوة
فاما النظر لا عن شهوة فلا بأس به ولهذا لا یؤمر بالنقاب وفی حکم الصلوة کالرجال خزانة
الروایات کتبه من نفسه قال صاحب الکتاب یجوز ان حکمه حکم النساء فی حق الصلوة
فانه قال فی جامع الکبیر المنسوب الی شیخ الامام خواهر زاده لو قام صبی صبیح الوجه مشتهی بحذاء
الرجل فی صلوة مشترکة یفسد صلوته کما اذا قامت امرأة مختصر خزانة الکتاب الکرهت

والسلام عمدا او رده ای رد السلام مطلقا عمدا کان او لا فانه کلام وفی ... فان
... بخلاف السلام فانه من الاذکار ... وهو مشتغل علی کاف
المشتهد سلم علی النبی علیه السلام ... وذکر عند السهو فلا تفسد و
الخطاب فانه خطاب ... العبد نفسه ... ان نقصد عند الکلام او
المراد من السلام ... سلام الصلوة اذا الصلوة علی ... المصلی لانه داخل فی الکلام
خطاب علیه ... فی المحیط وفی فتاوی قاضیخان والمراد ... علیها هو طریقه
نعم ... السلام بمعنی السلام علی ... فالمراد برد السلام
الکلام ... کان الاولی ... فانه داخل فی الکلام ... باصبع فلا تفسد صلوته
... لو ... اراد رد السلام ... او بیده ... فان ظن
... ان فی الخلاصة ان فی الرد ... والسلام الصلوة اذا کان ساهیا
... ذکر فی الخلاصة ... اعلم ان السلام ... للصلوة تفسد
... ان کان ناسیا ... ولو تکلم قبل العوض
... فی الظهیریة ... وان کان ناسیا ... فیل ... قبل لا
... لکن ... ثواب ... انتقض
... من تواب ... الکلام
مختصر ...

ولو

ولو صلی رکعتی الفجر او الاربع قبل الظهر واشتغل بالبیع او الشراء او الاکل فانه یعید
السنة وکذا الکلام خزانة ومختار الفتاوی رجل صلی سنة الظهر فی بیته ثم یؤدی
الفریضة فی المسجد او صلی العشاء فی المسجد وسنته فی بیته فانه لا ینال ثواب السنة
یعنی لا یقع سنة ولکن یقع نافلة فان السنة ما یفعل علی وجه الذی فعل رسول علیه
السلام تبعا للفرضیة او تقدیما علی الفرضیة فیفعل علی الوجه المسنون لیقع سنة
فاذا فعل علی غیر الوجه المسنون الوارد عن صاحب الشرع فی السنة لم یحصل ثواب
السنة لکن یحصل له ثواب النافلة الا رکعتی الفجر فانه لو اتی بها بیته فانه یکون اتیانا
علی وجه المسنون ثم صلی الفریضة فی المسجد فانه یجوز ویکون اتیانا علی وجه المسنون لقوله
علیه السلام نوروا بیوتکم برکعتی الفجر ولو صلی سنة الظهر فی المسجد ثم خرج قبل
اداء الفریضة ثم عاد الی المسجد او الی مکان آخر فانه یعید السنة لان السنة ما یتبعها
الفریضة علی ذکرنا جواهر المصلی اذا اراد ان یسلم علی غیره وفقا السلام فقد ذکر
فیکث تفسد منیة المصلی وان رد السلام برأسه او بیده او طلب منه شیء فاومی
برأسه ای نعم لا تفسد والسلام للصلوة عمدا واما غیره فان کان علی ظن ان الصلوة
تامة نعم مفسد وان کان ناسیا للصلوة فمفسد ولو سلم علی رجل تفسد صلوته مطلقا
لا یکلام فی الخلاصة وفتاوی قاضیخان لو اراد السلام علی فقال السلام فتنبه ویکت
تفسد صلوته ورده ای رد السلام مطلق لانه کلام محض بخلاف السلام فانه ذکر من
وجه فیجعل کلاما عند التعمد او ذکر عند عدم التعمد ابو المکارم ویکره اداء
المکتوبة بالجماعة فی المسجد بغیر اذان واقامة بما ذکرنا ولا یکره فی البیوت والکروم
وضیاع القری لان اذان القریة والمصر اذان لهم فان ترکوا الاذان والاقامة
جاز وان اذنوا کان اولی قاضیخان درین مسئله که زید منصوب حسب الامر اذان در صلوة
خمس مفروضه در مسجد کذا کما هو طریقه شرعا شریعت اکر شخصی کوید که من زید را عزل میکنم

ایں ؟ ازیں علم بآں بعض خود که من با بقا دریں مسجد موذن بودم درینصورت این قول
از وی بجود مذکور سوجه شرعی نادرست باشد بشرائطه و زید زید را که حصه شرعیه خود
را از اوقاف مسجد مذکور طلب نموده گیرد و بدینصورت تعامل قدیم موافقا للشرع
الشریف بشرائطها سئوالوجروا درین مسئله که زید که امام موضع کذا بوده
است بسبب جنایتی که ازوی صادر شده خود اعتراف بآن نموده عزل کرده از امامة
مذکوره خود را بسبب مذکور بعد از ان که اهل این موضع از اصول نموده اند خالد
درین موضع بجهت امامة آن نصب کرده اند کما هو طریقه شرعا و حال آنکه مده یکسال
که درین موضع امامة میکند و زید درین مدة ترک آن کرده است بشریعت اگر زید
گوید که بعده خود درین موضع امامه کرده خالد را از امامه مذکوره عزل میکنم
چرا درینصورت این قول از زید بجهد مذکور نادرست باشد بشرائطها هر چند
زید گوید که عزل مذکور من درست نیست و هر چند باهر حاکم موضع مذکور باشد
سئوالوجروا مسلمانی در نماز بلند خوانده فی شروع کرد و در یک رکعت
آهسته خواند در رکعة دوم جماعتی باو اقتدا کردند و درین رکعة واجب شد
بروی که بلند خواند و اگر بفراموشی آهسته خواند بروی سجده سهو لازم آید
و اگر بعد آهسته خواند بزه کار شود و مقتدی باید که در پس امام خاموش باشد
اگر امام آیات ترغیب یا ترهیب خواند ترغیب الصلوه اما مستحب آنست که مسافر
در سفر و آن کسی که نماز فرض را در خانه گذارد و در شهر یا در خانه بانگ نماز و اقامة
و بسنده نکند بر قامت در جامع صغیر خانی آورده است که و یکره ترک الاذان و
الاقامت جمعا فی جمیع المواضع یعنی مکروه است ترک بانگ نماز و اقامت هر دو در
جمیع حالها در سفر و در خانه و در صحرا ترغیب الصلوه ویؤذن للفائتة سواء
کان منفردا او بالجماعة غط وفی المحیط رجل صلی سنة الظهر او الفجر و جاء
رجل

رجل علی الفور وقال السلام علیکم فقال المصلی علیکم السلام لم تنتقض السنة فی ظاهر الروایة
لان السلام من اسماء الله تعالی بخلاف کلام لدنیا ولو صافح رجل یرید به التسلیم فسدت
صلوته اما اذا اخبر بشیء فحرک رأسه بلا او نعم او بنعم کم صلی فاشار باصبعه ثلاثا لا تفسد
صلوته ولو نتف شعرة او شعرتین مرة او مرتین لا تفسد صلوته وان نتف ثلاث
مرات تفسد وکذا اقتل القملة مرارا متدارکا فسدت صلوته جامع المنفرقات فی
کتاب الصلوه در انجی بعید در قریه کذا الاکار نام دارد به مسجد است که اکبر آن مساجد
تمام اهل این قریه را که برایشان نماز جمعه است فرا گرفته اند شرعا این قریه مصر باشد و نماز
جمعه و عیدین از اهل این قریه بحکم والی عالی عصر این قریه که خلیفه این قریه است مشروع
باشد و نیز نماز جمعه و عیدین بحکم والی عالی مذکور اهل مواضع دیگر که قریه است با این قریه
بمقدار یک فرسخ درست و مشروع باشد و اگر در موضع دیگر بعیده از این قریه که زیاده
از فرسخ است بحکم عالی مذکور اهل این مواضع مساجد جمعه و عیدین بنا نموده
نماز جمعه و عیدین گذارند نیز درست و مشروع باشد بشرائطها تا جوی جمیع شرایط
دیگر نماز جمعه و عیدین وجوبا و اداء مستحق است درین و این مواضع قریبه و بعیده
موافق شرع شریف باشد بینوا توجروا وان قام علی سطح داره متصل بالمسجد لا یصح
الاقتداء وان کان لا یشتبه علیه حال الامام والصحیح انه یصح الاقتداء خزانة المفتیین
ولو قام علی سطح المسجد واقتدی بامام فی المسجد فهو علی هذا التفصیل ان کان للسطح باب فی المسجد ولا یشتبه
علیه حال الامام صح الاقتداء فی قولهم وان لم یکن له باب فی المسجد لکن لا یشتبه علیه الامام صح الاقتداء
ایضا وان اشتبه علیه الامام لا یصح وکذا لو قام فی المأذنة مقتدیا بامام فی المسجد خزانة وغیرها
وهذا احسن الاقوال محیط وفی الحقائق ویجب علی من بینه وبین المصر فرسخ وعلیه الفتوی

حاشیه شیخ الاسلام وهو الاصح وعلیه اکثر الفقها وعلیه الفتوی کذا فی منیة المصلی
والقری الکبیرة بمنزلة المصر حاشیه شیخ الاسلام المختار للفتوی فی الفتاء قدر فرسخ
وعلیه الفتوی مضمرات وان علی سطح داره متصل بالمسجد لا یجوز الاقتداء وان کان
لا یشتبه علیه حال الامام ولو قام خارج المسجد علی دکان متصل بالمسجد یجوز الاقتداء
لکن بشرط الاتصال الصفوف کذا فی الخلاصه وشرطها اتحاد المکانین فی الاقتداء
کذا فی الجواهر وغیره واما القری الصغیرة فالجمعة فیها بدعة حاشیه شیخ الاسلام
وفی القری الصغیرة الجمعة یختلف فیها تمرتاشی درین مسئله که ولایت کذا که آنرا
چه مسجد و زیاده از انست که در اکثر مساجدی اهل آن ولایت جمعه میکنند بشرعیت اگر
خورشید منزلت و مشتری خاصیت بر جیس مرتبت کیوان رفعت که خلیفه عصر اند
حکم فرموده باشند که در موضع کذا که دوری بمقدار یک فرسخ است از ولایت مذکور
و نماز جمعه وجوبا واداء مستحق است موافقا للشرع درینصورت این حکم از آن عالی
حضرت درست و نماز جمعه و عیدین گذاردن درین موضع درست باشد بشرائطها تا
وما لا یسع اکبر مساجده اهله فهو مصر وعلیه اکثر المشایخ کذا فی شرح المختصر
درین مسئله که بشریعت حضور پادشاه اسلام و یا مأمور آن عالی حضرت شرط باشد
از برای اداء نماز جمعه در موضع ممکن باشد آن بعد تحقق شرائط و اگر جمع حاکمی
شخصی را که ماه مواظفی بوده است از قبل من له الولایة نصب کرده باشند
از برای اداء نماز جمعه در موضع که ممکن بوده است استیذان من له الولایت
و بجهد مذکور اداء نماز جمعه باشند درین موضع درین صورت اداء بوجه مذکور
نادرست باشد بشرائطها یا نی وهذا اذا امکن استیذانه کذا فی الوالجی

ولو صلی

کانت المتروکة قصیرة او طویلة وقید بقوله فی رکعه لانه لو فعل ذلک فی الرکعتین فلا یکره
وان کانت المتروکة قصیرة علی الاصح من الروایات کذا فی الجامع الصغیر الخانی وفی
الخلاصه فان الجمع بین السورتین فی رکعه واحده لا ینبغی ان یفعل ولو فعل لا بأس
له فی الذخیرة ولو جمع بین السورتین بینهما سور او سورة واحدة فان فعل هذا
فی رکعه واحده یکره بالاتفاق وان فعل ذلک فی رکعتین فان کان بینهما سورتان
لا یکره وان کان بینهما سوره واحدة ففیه اختلاف المشایخ قال بعضهم یکره وقال
بعضهم لا یکره شرح فقیه کیدانی ولو قرء یس والقران الحکیم وانک لمن
المرسلین بزیاده الواو لا تفسد صلوته لانه جعل جواب القسم قسما فتفسد صلوته
وان نقص حرفا عن کلمة اذا لم یتغیر المعنی لا تفسد صلوته فی قولهم کما لو قرء
ولقد جاءتهم رسلنا بالبینات ولقد جاءهم بحذف التاء او قرء قالوا انما انت
من المسحرین وما انت الا بشر مثلنا بحذف الواو ولو قرء فسبحان الذی بیده ملکوت
قرء سبحان الذی بیده ملکوت بحذف الفاء وکذا الکل ما جاء فی القرآن بالفاء
والواو وبدونهما اذا قرء بغیرهما لم تفسد صلوته وان حذف حرفا اصلیا من کلمة
وتغیر المعنی تفسد صلوته فی قول ابی حنیفه رح ومحمد رح قاضی خان قرء اسفل سافلین
قرء بالامر واللام لا یفسد صلوته حتی مطلع الفجر لما قال الفجر انقطع نفسه فرکع
لم تفسد صلوته قرء انه علی ذلک الشهید قرء الشدید لا تفسد صلوته وکذا
لو قرء انه لحب الخیر لشدید قرء لشهید لا تفسد صلوته وکذا لو قرء فالمغیرات
صبحا قرء بالسین تفسد صلوته وکذا فاثرن به نقعا قرء نفعا تفسد صلوته
ولسوف یعطیک ربک فترضی قرء فترظی بالظاء لا تفسد صلوته فاما الیتیم فلا
تقهر قرء تکهر لا تفسد صلوته وکذا لو قرء لایلاف قریش قرء کریش لا
تفسد صلوته کلا اذا بلغت التراقی قرء تراغی بالغین مکان القاف قیل لا
تفسد صلوته قاضی خان رح

درین مسئله که مسجد کذا در قدیم در موضع بوده است که دران موضع مسجد اهل این موضع
نماز جمعه و عیدین میخوانده اند بشرایط بعده اهل این موضع متفرقه شده ازین
موضع و حال آنکه این مسجد نیز ویران شده است از انتفاع باز مانده است درین
صورت اگر وارث بانی این مسجد آنرا ملک گرفته بموضع کذا دیگر مسجد کرده دران مسجد
نماز جمعه و عیدین اختیار کرده است و اگر اهل این موضع بعد تحقیق جمیع شرایط
آن جو بادا دا میخوانده باشند کما هو طریقه شرعا این نماز درست باشد بشرایطها
جو به مانعی اصلا موجود نبود کتبه شمس الدین حروا ولو سهی عن القعدة الاولی
فقام منتصبا ثم عاد و جلس لا تشهد بل یقوم ولا ینقض قیامه بقعود لم یؤمر به
وقیل یتشهد والاول هو الصحیح منیه روی عن ابی حنیفة ره فی الوتر ثلاث روایات
احدها انه فرض وهو قول زفر ره وثانیها انه واجب وهذا هو المشهور من
مذهبه وثالثها انه سنة وهو قول ابی یوسف ومحمد ره وقیل یؤل الی واحد لان
معنی قول زفر انه فریضة عملا وقوله واجب انه واجب عملا حتی لا یکفر جاحده
ومعنی قوله سنة ان ثبوته بالسنة وفی الظهیریة قال الامام الاسبیجابی الوتر
اعلی درجة من السنة حتی لو فات یقضی وادنی درجة من الفرض حتی لا یکفر
جاحده ولا اذان وعلا اقامة وفی الکافی روی عن ابی یوسف ومحمد ره فی غیر الظاهر
الروایة ان الوتر لا یقضی ملا عبد العلی وفی ذخیرة الفتاوی وان الخطاء
اخطاء فی الاعراب وان لم یغیر المعنی لا تفسد بالاجماع وان غیر المعنی تغیرا فاحشا
بان قرء عصی آدم ربه بنصب المیم ورفع الباء او قرء الباری المصور
بنصب الواو او قرء انما یخشی الله برفع الهاء بحیث لو تعمد بذلک یکفر فسدت
صلوته وهو قول المتقدمین واختار المتاخرون ان الخطاء فی الاعراب لا تفسد
الصلوة اصلا وعلیه الفتوی فی زماننا وکذا لو قرء ایاک بالکسر الکاف وانعمت

بالکسر التاء وغیر ذلک واذا خفف المشدد او شدد المخفف لا تفسد عند عامة المتاخرین
وهو المختار وان بدل بحرف لا یمکن التمیز الا بمشقة قال بعضهم منهم الصدر الشهید
تفسد اذا غیر المعنی قال المتاخرین لا تفسد وهو اوسع فی حق العامة دفعا للحرج
هذا فی جمیع الکتب المعتبر فتاوی الحجة ولو نسی الفاتحة والسورة والقنوت وذکر فی
الفتاوی ان قرء الفاتحة ونسی السورة فتذکر فی الرکوع یعود بالاتفاق لان قراءة
السورة اصل فی باب القراءة فیقرء السورة ویعید القنوت لان القنوت محبوب
بعد السورة فان قرء السورة ونسی الفاتحة لا یعود بالاتفاق لان اصل القراءة قد
حصل کنز العباد واذا علم المقتدی منه ما یزعم به فساد الصلوة کالفصد
وغیره لا یجزیه الاقتداء به هدایة ولو صلی رکعتی السنة الضحی او الاربع
قبل الظهر فاشتغل بالبیع او الشراء او الاکل فانه یعید السنة اما باکل لقمة او شربة
لا تبطل والله اعلم مختصر خزانة المفتیین ولو ترک القاری جمیع الوقوف من القرآن
یجوز صلوته وکذا بتبدیل الاعراب وان تغیر المعنی تغیرا فاحشا وعلیه الفتوی فتاوی سمرقندی
واعلم ان الفریضة القراءة انما هی بالنسبة الی الاخرس والامی ویلزمهما تحریک اللسان
مکان القراءة عند امام محمد بن الفضل ره وتحریک الشفتین ایضا عند امام حلوانی
ولا یلزمهما شئ من ذلک عند الامام قاضی خان ره کذا فی الروضة وکذا بالنسبة
الی غیر المؤتم فانها لا تفترض علی المؤتم بل یکره له القراءة فی صلوة یجهر اما فی صلوة
یجهر بها ففیه اختلاف المشایخ وعلی قول محمد ره لا یکره ذکره فی الذخیرة عبد العلی
الاخرس یلزمه تحریک اللسان فی الصلوة مقام القراءة عند شیخ محمد بن الفضل
فی لا یلزمه شیخ بوده مر تحریک الشفتین واللسان ویلزمه منه
والامی فیه کالاخرس قال رضی الله عنه فیه نظر لان الاخرس بحرف القراءة فتحریکها
فی الخارج بخلاف الامی قنیه فی الفتاوی الظهیریة المرغینانی ورد فتوی فی زمن

صدر الاسلام الکبیر برهان الائمة ره وکان فیها انا لا نجد وقت العشاء فی بلدنا فان
الشمس کما تغرب تطلع الفجر من الجانب الآخر هل علینا صلوة العشاء فکتب انه
لیس علیکم صلوة العشاء وکذا یفتی شیخ ظهیر الدین المرغینانی فیروزشاهی
اگر مصحف کهنه شد چنانچه در وی نتوان خواند و خوف آنست که ضایع شود اگر آن
مصحف را در جایگاه پاکی بجامه پاکی بپیچند و دفن کنند شعار وا باشد تا بانند
فی الواقعات الجامعیة المصحف اذا صار کهنا ان صار بحال لا یقرء فیها
وخاف ان یضیع یجعل فی خرقة طاهرة ویدفن لان المسلم اذا مات یدفن فالمصحف
اذا صار کذلک کان دفنه افضل من وضعه موضعا یخاف ان یقع علیه النجاسة
او نحو ذلک فیروزشاهی مختصر خزانة المصحف اذا صار المصحف خلقا ینبغی ان یلف فی
خرقة طاهرة ویدفن فی مکان طاهر او یحرق خزانة الروایات سئل در آنچ
شهریست در بلاد اسلام که در سالی چند روز در اقصر لیالی سنة پیشتر از آنکه شفق
فرو میشود صبح میدمد چنانکه شهر بلغار است شرعا بر اهل آن شهر دران روز
ها نماز خفتن واجب شود یا نی اجاب لی در فتاوی ظهیریه آورده است بلغنا
انه ورد فتوی من بلاد بلغار ان الفجر فیها تطلع قبل غیبوبة الشفق فی اقصر لیالی
السنة علی شمس الائمة الحلوانی فکتب علیکم وجوب قضاء العشاء ثم ورد بخوارزم
علی الشیخ الکبیر سیف الدین البقالی فافتی بعدم الوجوب فبلغ جوابه الحلوانی
فارسل من یسأل فی عامة لجامع خوارزم ما یقول ممن اسقط من الصلوة الخمس
واحدة هل یکفر فسال ما جنس به الشیخ فقال ما یقول ممن قطع یداه مع المرفقین
او رجلاه مع الکعبین کم فرایض وضوءه فقال ثلث بفوات محل الرابع فقال
فکذلک الصلوة الخامسة فبلغ الحلوانی ره فاستحسنه ووافقه فیه وفی المرغینانی
نیز ورد فتوی فی زمن الصدر امام الکبیر برهان الائمة وکان فیها لا نجد وقت العشاء

فی بلدنا فانها الشمس کما تغرب تطلع الفجر الجانب هل علینا صلوة العشاء فکتب انه لیس
علیکم صلوة العشاء وکذا یفتی الشیخ ظهیر الدین المرغینانی وذکر فی کنز الدقائق فی منیة
فی کتاب الصلوة ومن لم یجد وقتهما ای لم یجد وقت العشاء والوتر لم یجبا شیبانی
فی الواقعات الحسامیة رجل قام فی الصلوة فسرق منه شئ کانت قیمته درهما له ان
یقطع الصلوة والفریضة والتطوع فیه سواء لان الدرهم مال بدلیل انه لو اقر لرجل
بمال ثم فسر درهما فالقول قوله ولو فسر باقل من درهم لا یقبل وقال علیه السلام قاتل
دون ماله الترتیب اذا سقط بکثرة الفوایت هل یعود ما بقی علیه من الفوایت
فمر وایتان الفضلی ره اختار العود والامام السرخسی ره عدم العود وهو الصحیح وبه
یفتی خلاصه فصل عاشر بعضی گفته اند که صاحب ترتیب آنکس است که یک روز
پنج وقت نماز از و قضا شده باشد و بعضی گفته اند که صاحب آنکس است که در تمام عمر
او پنج وقت نماز قضا شده باشد میان سنت و فریضه و میان واجب و فریضه ترتیب شرط
نیست باتفاق علماء اما اگر یاد آمدش در نماز عید که نماز بامداد بر منست نماز تباه
شود و صلوة مسعودی فی الواقعات بدان ای مؤمن موحد که ایمان بر دو
نوع است ایمان عطای و ایمان عاریتی ایمان عطای آنست که حضرت خدای تعالی چون بندهٔ خود را
عطا فرمود از و باز نستاند و خلعت ایمان و عزت اسلام بدار السلام رسانند ایمان
عاریتی آنست که آدمی در میان مسلمانان کلمهٔ تقلیدی میگویند و عبادت بطریق عادت میکنند
چون بدم مرگ رسید نعوذ بالله من ذلک بی ایمان روند و نشانه ایمان عطای آنست که
بنده از چهار حال بیرون نیست یا در نعمت است یا در محنت یا در طاعت است یا در معصیت است
اگر در نعمت است نعمت او بشکر برکشد و اگر در طاعت است آن طاعت او را باخلاص میکشد
و اگر در محنت است آن محنت او را بصبر میکشد و اگر در معصیت آن معصیت او را بتوبه میکشد
ایمان این مجموع ایمان عطای است و اگر بر خلاف اینها بود ایمان او عاریتی است نعوذ بالله

من ذلك فوايد فيروزشاهي فصل اول ولو قرء آية الرحمة مكان آية العذاب
او على عكسه او الوعيد مكان الوعد نحو قوله تعالى وعملوا الصالحات اولئك اصحاب النار مكان اصحاب
الجنة او ان الابرار لفي جحيم مكان نعيم وان الفجار لفي نعيم مكان جحيم وامثال هذا وقد بينا
نظايره كثيرة في مجموع الفتاوى فعند ابي حنيفة ومحمد رح تفسد صلوته وعند ابي يوسف رح لا تفسد الا ان
يتعمد واليه مال مقاتل بن مبارك وابو نصر وابو جعفر رح والمختار قول ابي حنيفة ومحمد رح
محيط خزانه المصلي اذا اخطا في القراءة فذلك لا يخلو من وجوه اما ان يكون الخطاء
في الاعراب او بتخفيف المشدد او بتشديد المخفف او بترك المد في الممدودات او بادخال المد
في غيره او بذكر حرف مكان حرف او كلمة مكان كلمة او آية مكان آية او بتقديم وتاخير او وصل
المفصول او ضده او الخطاء في السهو وان اخطاء بذكر كلمة مكان كلمة وان كانت الكلمة
الثانية في القرآن فهو على وجهين اما ان كانت موافقة للاولى في المعنى او مخالفة فان كانت
موافقة لا تفسد صلوته في قولهم كما لو قرء الشيطان على العرش استوى وما اشبه ذلك
او ختم آية الرحمة بآية العذاب او على العكس قال عامة المشايخ تفسد صلوته وهو ابي حنيفة
ومحمد رح وعن ابي يوسف رح فيه روايتان والصحيح هو الفساد ولانه اخبر بخلاف ما اخبر الله تعالى
قاضي خان وان وصل في غير موضعه او فصل في غير موضعه فقد ذكرناه نحوه
ان لم يتغير المعنى تغيرا فاحشا بان وقع على الشرط وابتداء بالجزاء ان الذين آمنوا وعملوا
الصالحات ووقف وقفا تاما ثم ابتداء فاولئك هم خير البرية او قرء من عمل صالحا من ذكر
او انثى وهو مؤمن ووقف ثم ابتداء بقوله او فصل بين الوصف والموصوف
بان قرء انه كان عبدا ووقف ثم ابتداء بقوله شكورا فمثل هذا لا يجب ولا تفسد صلوته
وكذا لو فصل بين قوله الا بذكر الله تطمئن القلوب الذين آمنوا لا تفسد صلوته وان كان
لا يستحسن هذا الوقف لان موضع الوصل والفصل لا يعرفهما الا العلماء وان تغير
المعنى تغيرا فاحشا نحو ان يقرء شهد الله انه لا اله ويقف ثم يبتداء بقوله الا هو او قرء وقالت
البهود

خطاء در قراءة

اليهود ويقف عليه ثم يبتدا بقوله عزير بن الله نحو ذلك قال عامة العلماء لا تفسد صلوته
لما قلنا من المعنى وقال بعضهم تفسد قاضي خان في الخلاصة لو ترك التشديد في قوله
اياك نعبد واياك نستعين او في قوله الحمد لله رب العالمين المختار انه لا تفسد صلوته
وكذا في جميع المواضع وان كان قول عامة المشايخ انه تفسد وفي الذخيرة اذا قرء في
الصلوة اياك نعبد بتخفيف الياء قال بعض العلماء تفسد صلوته لان اياك بالتخفيف
ضوء الشمس فكانه ضوء شمسك نعبد ولو اعتقد ذلك يكفر فاذا قرء سهوا تفسد صلوته
والاصح انه لا تفسد في الخلاصة ان وصل حرفا من كلمة بحرف من كلمة اخرى نحو ان
قرء اياك نعبد ووصل الكاف بالنون وغير المغضوب عليهم ووصل الياء بالعين
او سمع الله لمن حمده ووصل الهاء من الله باللام فالصحيح انه لا تفسد وان تعمد ذلك
وكذا لو اجاء نصر الله في السراجية ولو وصل كاف اياك بنون نستعين لا تفسد صلوته شرح اوراد

[illegible]

ان سالي اجرا من غير اكتساب منه وفي الطريق لا اذن له لان الطريق حق العامة يتناول
المسلم والكافر فيروزشاهي وفي الواقعات الحسامية المقتدي اذا شرع في
قراءة التشهد ففرغ قبل فراغ الامام ثم تكلم او ذهب صلوته جايزة لان المعتبر

هو القعدة دون القراءة فقد تم قعدة الامام في حق المقتدي الا ترى ان الامام لو كرر
قوله التحيات لله كان بحال لو قرء التشهد امكنه جازت صلوته فيروزشاهي
قال الفقيه ابو جعفر رح المختار ان ينتظر اذا سلم الامام عن يمينه فيسلم المقتدي
عن يمينه واذا فرغ عن شماله يسلم المقتدي عن يساره فان لم يكبر المقتدي مع الامام
وكبر قبيل قراءة الامام من قراءة الفاتحة كان محرزا ثواب تكبير الافتتاح ولا يقول
في الثناء ويكبر ويركع وان ادرك المقتدي الامام في السجود فانه يكبر للافتتاح
قايما ويأتي بالثناء ثم يكبر ويسجد وكذا لو ادرك الامام في القعدة ولو ادرك الامام
بعد ما اشتغل بالقراءة قال الشيخ الامام ابو بكر محمد بن فضل رح لا يأتي بالثناء بل يسمع
وغيره يأتي بالثناء قال مولانا رضي الله عنه وينبغي ان يكون الجواب على التفصيل
ان كان الامام يجهر بالقراءة لا يأتي بالثناء وان كان يسر القراءة يأتي بالثناء قاضي خان
المقتدي في النية يحتاج الى ان ينوي باربعة اشياء ينوي الصلوة وينوي الاقتداء و
ينوي القبلة والافضل ان ينوي الاقتداء عند افتتاح الامام الصلوة فان نوى
الاقتداء حين وقف الامام موقف الامامة جاز عند اكثر المشايخ رح والمنفرد يحتاج
الى ثلث نيات نية الصلوة لله تعالى وتعين آية صلوة وينوي القبلة وفي نية الكعبة نية
عرصة الكعبة لا البناء فان نوى الصلوة ولم ينو الصلوة لله تعالى كان شارعا في النفل
لان المسلم لا يصلي لغير الله تعالى ولو ترك نية آية صلوة لا يجوز في الفرض لما قلنا والامام
ينوي ما ينوي المنفرد لانه منفرد في حق نفسه ولا يحتاج الى نية الامامة حتى لو نوى ان
لا يؤم فلانا فجاء فلان واقتدا به جاز رجل لم يعرف ان صلوة الخمس فرض على
العباد الا انه كان يصليها في مواقيتها لا يجوز وعليه قضاؤها لانه لم ينو الفرض
فلا يجوز وكذا اذا علم انه منها فريضة ومنها سنة ولم يعرف الفريضة من السنة
ولم ينو الفريضة في الكل جميعا يجوز المكتوبات وان نوى الفريضة في الكل يجوز
وان

يجوز وان لا يعلم ان بعضها فريضة وبعضها سنة فصلى مع الامام ونوى صلوة الامام و
ان كان يعلم الفرايض من النوافل لكن لا يعلم ما في الصلوة من الفريضة والسنة جازت
١٠٣ صلوته لانه نوى الفرض في صلوته وان هذا الرجل غيره لا يعلم الفرايض من النوافل
وصلى ونوى الفرض في الكل جازت صلوته واما صلوة القوم وكل صلوة ليست لها
سنة قبلها كصلوة العصر والمغرب والعشاء يجوز صلوة القوم ايضا وكل صلوة قبلها
سنة كصلوة الفجر وصلوة الظهر لا يجوز صلوة القوم قاضي خان علماء
خراسان بعلماء ماوراء النهر چهار مسئله نوشته اند كه جواب گويند يا تسليم نمايند
علماء ماوراء النهر چند فكر كرده اند چل اين مسايلها نتوانستند كردن علما
تمام در پيش خواجه باحفظ كبير آمدند بر ايشان صورت سوالها راعرض كردند
وايشان گفته اند كه نوشته را بياريد ومكتوب را بياوردند مسئله اول آنكه كسي اگر
امر خدا را كند خوب واگر نكند هم خوب مسئله دويم اگر امر خدا را بكند عاصي اگر
نكند هم عاصي مسئله سيوم اگر امر خدا را كند هم كافر اگر نكند هم كافر مسئله چهارم
اگر امر خدا را كند هم خوب اگر نكند خوب تر حضرت ايشان گفتند جواب مسئله
اين كه مسلماني بيمار شد روزه آمد روزه دارد هم خوب ونه دارد هم خوب جواب
مسئله دوم مسلماني شراب خورد ومست كرديد اگر نماز گذارد هم عاصي اگر
نگذارد هم عاصي لقوله تعالى ولا تقربوا الصلوة وانتم سكارى جواب مسئله سيوم
كافر در جنابت شد اگر غسل كند هم كافر اگر نكند هم كافر جواب مسئله چهارم
آنكه شخصي را شخص كشت وارثان او دعوى كردند وثبوت كردند قصاصا
بايشان سپردند اگر كشد هم خوب واگر نكشد هم خوب تر في الفتاوى الخلاصة
امير خرج مع جيشه في طلب العدو ولا يعلم انه يدركه فانهم يصلون مدة
الاقامة في الذهاب وان طالت المدة وما قولهم واگر دران درنگ كردند شرعا

چهار مسئله [illegible]

درصورت ہمہ نماز مقیمانہ گذارند یا نے گذارند واللہ اعلم فیہا ایضاً و
کذا فی المکث فی ذلک المواضع وما فوقہم واگر دران موضع اگر از طلب بازگشتند
اگر مدت سفر باشد شرعاً نماز مسافرانہ گذارند واللہ اعلم فیہا ایضاً
واما فی الرجوع ان کانت مدت السفر یقصرون الصلوٰۃ والا فلا فیروزشاہی
اگر مسلمانی مسافری در شہری نیت اقامت روزہا ماند جواز او پانزدہ
شبانہ روز نیت اقامت نکردہ ہست شرعاً او مقیم باشد یا نے فی واللہ اعلم
فی الفتاوی الظہیریہ ولا یصیر مسافراً بالنیۃ حتی یخرج لان السفر ہو الخروج فیروزشاہی
نیت اقامت کرد در موضعی کہ دران موضع بنا نباشد درست باشد یا نے فی
رجل صلی بعد الجمعۃ اربعاً لشبہۃ عدم المصر الجامع فانہ یقرأ فی الرکعات الخ
فی فتاوی السراجیۃ نیۃ الاقامۃ فی موضع لا بناء فیہ لا یصح فیروزشاہی
ثم اختلفوا فی القراءۃ فقیل یقرأ بالفاتحۃ والسورۃ فی الاربع وقیل فی الاولین
کما الظہیریہ الظہر وہو اختیاری قنیہ درین مسئلہ زید امام در وقت
امامت تنحنح میکند وحال آنکہ در غیر موضع وقف ایستادہ وقف میکند وحال
آنکہ نیز بسیار صرف میکند در نماز شریعت مع تحقق شرایط امامت زید
مکروہ ہست بشرایط یا نی سوا تو جرو این کہ میگوید کہ سواد اعظم
تفسیر وی چیست ابی یوسف ابی حنیفہ ومحمد رحمہم اللہ در ہر حکمی کہ ایشان
اتفاق کردند اتباع سواد اعظم بود اذا اطباع کردو فتلہ و کتاب النکاح
النکاح وفی نوازل الفقہ سئل ابوبکر رضی اللہ عنہ معنی قولہ صلی اللہ علیہ
علیکم بسواد الاعظم یعنی جماعۃ الفقہاء وذکر ابن ابی رہ فاذا اجتمع ثلاثۃ
من الفقہاء علی شی فہم جماعۃ ووجب اطباعہم واللہ اعلم زوائد مجموعہ
زیرا کہ بی ترس با معصیت برابر ہست ہر وقت چنان شود کہ عامان حرام
خوار

دی ترس
ونی جماعت
باکفر برابر ہست صح

خوار شوند عامیان کافر شوند وکفر بالا کبیرد قال النبی علیہ السلام العالم بلا عمل کشجرۃ
بلا ثمرۃ نہ عالم کو را علی عمل ہمراہ نیست نہ جان او از علم او کاہ نیست نہ جوز درخت
بی برست اندر مثل نہ کیش بجز آتش پناہ راہ نیست حیرت الفقہا فی الظہیریۃ
تحیۃ المسجد سنۃ عندنا وعند شافعی رہ واجبۃ یکفی لتحیۃ المسجد رکعتان لکل یوم
ثم اختلفوا فی تحیۃ المسجد انہ یجلس ثم یقوم ویصلی او یصلی ثم یجلس قال بعضہم
یجلس ثم یقوم وعامۃ العلماء قالوا کما دخل المسجد کنز العباد ولو ادرک یصلی ہ
الامام المقتدی فی الرکوع فلیکبر للافتتاح ویترک الثناء ویکبر ویرکع ولو ادرک فی
السجود فانہ یکبر للافتتاح ویاتی بالثناء ثم یکبر ویسجد وکذا ادرک فی القعدہ ولو ادرک
الامام بعد ما شتغل بالقراءۃ قال شیخ ابو بکر محمد بن الفضل رہ لا یاتی بالثناء بل
یستمع وقال غیرہ یاتی بالثناء وینبغی ان یکون الجواب علی التفصیل ان کان الامام یجہر
بالقراءۃ لا یاتی بالثناء وان یخفی بالقراءۃ یاتی بالثناء قاضیخان واذا ادرک
الامام وہو یجہر یسمع وینصت وقال بعضہم یاتی بالثناء عند سکتات الامام کلمۃ سکتات
کلمۃ وعن الفقیہ ابو جعفر اذا ادرک الامام فی الفاتحۃ یثنی بالاتفاق شرح فقہ الخ
کید انی امام مختار ہروی ومنیۃ المصلی وعن النبی علیہ السلام انہ قال سلموا علی
ما یستقبلکم فان لم یجب ہو یجیب من ہو خیر منہ یعنی کرام الکاتبین ولا یجوز ان یقول
السلام علیک لانہ اذا قال ذلک حرم الملائکۃ عن السلام وحرم نفسہ عن جواب الملائکۃ
ولہذا امر النبی صلی اللہ علیہ وسلم المسلمون ان یقولوا السلام علیکم وکذلک الجواب
الا ان المؤمن لا یلوا وحدہ کنز العباد وان صلی عریاناً یصلی قاعداً یومی بالرکوع
والسجود وکیف یقعد قال یقعد کما یقعد فی الصلوٰۃ وقال فی الاخرہ یقعد وید
رجلہ الی القبلۃ ویضع یدہ علی عورتہ الغلیظۃ سواء صلی نہاراً او فی لیلۃ مقمرۃ
مظلمۃ او فی البیت او فی الصحراء وہو الصحیح وان صلی قائماً اجزاہ والاول افضل

منیۃ المصلی فی فصل ما یکرہ قولہ لا ینبغی ای لا یصلی بہذہ التحریمۃ رکعتین آخرین
لئلا یقع سجود السہو فی خلال الصلوٰۃ وہو غیر مشروع فلو بنی صح لکنہ یعید السجود
فی الاصح علی ما مر فی الکافی فی حواشی شرح وقایہ عن من تلا عن یجب علیہ الصلوٰۃ
او اکثر مع حروف السجدہ ولو قرأہا وحدہا لا یجب ابو المکارم وان قرأ حروف
التی سجد فیہ لا غیر لم یسجد الا ان یقرأ اکثر آیۃ السجدۃ وفی روایۃ نصف الآیۃ ولو
قراءۃ آیۃ السجدۃ بالتہجی لم یجب محیط خزانہ علی من تلا لا ہو یتہجی او کتب آیۃ تامۃ
او اکثرہا او نصفہا مع کلمۃ السجدۃ علی الخلاف وقیل کلمۃ السجدہ کما فی تیمم تاشی
تبیین الوبن قد قرأ بسم ربک فلما قال واسجد وسکت ولم یقل واقترب یلزمہ السجدۃ
فیہ ثم قرأ فصرنا علی آثارہم مکان آذانہم تفسد ولو قرأ ما تنزل الملائکۃ مکان ما نولہ
ما تنزل الملائکۃ او وعد اللہ قلیلا مکان حقا تفسد قرأ مسلمات مکان ثیبات
تفسد صلوتہ ووجوب اعادۃ مثل ہذا الصلوٰۃ لا یوجب الترتیب لا من علماء من قال
تفسد ترغیب الصلوٰۃ بخطاء القاری اصلا ومنہم من لا تفسد اذا کان مثلہ فی القرآن
قلت فعلم بہذہ الاجوبۃ الثلثۃ ان الفتوی فی مثلہ علی قولہما لا علی قول ابی یوسف انہ
اذا تغیر المعنی تفسد وان کان مثلہ فی القرآن قنیہ ینبغی ان یقف الی القبلۃ مستویا
ولا ینحرف فی الخراف خاشعا ولا متعصبا ولا شاکا فی ایمانہ وان لا یتوضأ فی الماء الرا
کد القلیل وان یغسل ثوبہ من المنی او یفرک الیابس منہ وان لا یقطع الوتر و
ان یراعی الترتیب فی الفوائت وان یمسح ربع رأسہ وذکر الامام التمرتاشی عن الشیخ الامام
الامام المعروف بخواہرزادہ رہ انہ اذا لم یعلم منہ ہذہ الاشیاء بیقین یجوز الاقتداء
بہ ویکرہ ثم قال ولو شاہد احتجامہ ولم یتوضأ او غسل موضع الحجامۃ الصحیح انہ لا
یجوز الاقتداء بہ ان شاہد ذلک ولو غاب عنہ ثم راہ یصلی الصحیح انہ یجوز الاقتداء
وذکر الامام التمرتاشی رہ انہ قال شاہد انہ مس المراۃ ولم یتوضأ ثم اقتدت بہ فان
اکثر

اکثر مشایخ قالوا یجوز وقال الہندوانی لا یجوز کفایہ جنب وجد فی المسجد و
لیس معہ احد یتیمم ودخل فان لم یصل الماء یتیمم ثانیا للصلوٰۃ لان نیۃ الصلوٰۃ شرط لصحۃ
التیمم للصلوٰۃ وکذا لو تیمم لمس المصحف او القراءۃ القرآن عند عدم بخلاف سجدۃ التلاوۃ
وصلوٰۃ النافلۃ فانہ یصلی بذلک التیمم المکتوبات ویتیمم لصلوٰۃ الجنازۃ یصلی بہ المکتوبات
منیۃ المصلی من نفسہ در محیط مراد کہ جنب یا محدثی آیہ سجدہ خواند یا شنید روا
بود کہ بتیمم سجدہ کند جواز قادر بآب بود ترغیب الصلوٰۃ رجل صلی التطوع قاعدا
فاذا اراد الرکوع قام ورکع فالافضل لہ ان یقوم ویقرأ شیئا من القرآن ثم یرکع
ولو لم یقرأ ولکنہ استوی قائما ورکع لا یجزیہ مذکور فی التنجیہ والخلاصہ محیط خزانہ
واختلفوا فی کیفیۃ القعود والمختار انہ یقعد کما یقعد فی التشہد عند اشروعا فی
الصلوٰۃ ہدایہ عن ابی حنیفہ رہ انہ یقعد کیف شاء وعن ابی یوسف رہ یحتبی وعن
محمد رحمہ اللہ یتربع وعن زفر رہ انہ یقعد کما یقعد فی التشہد وذکر فقیہ ابو لیث ان الفتوی
علی زفر رہ نہایہ وہذا ہو بیان المحل ثم فیہ نفی بقول مالک رہ فانہ یقول ان کان
سہوہ عن نقصان یسجد قبل السلام لانہ جبر نقصان وان کان عن زیادہ یسجد بعد
السلام لانہ ترغیم للشیطان نہایہ ثم القیام لیس بفرض فی النوافل وفی الصلوٰۃ
المریض والصلوٰۃ علی الدابۃ اما فی صلوٰۃ النذر المطلق ای التی لم یعین فیہا القیام ولا
القعود ویخیر قبل یصلی قائما ذکرہ فی الخلاصہ عبد العلی وفی الخلاصہ اذا صلی الامام
التراویح قاعدا او القوم قیاما اختلف المشایخ والاصح انہ صح بالاتفاق عبد العلی
وکرہ بقاء ای اذا افتتح النافلۃ قائما ثم قعد من غیر عذر جازہ ویکرہ وہذا عند ابی حنیفہ رہ لان
البقاء اسہل من الابتداء وعندہما لا یجوز لان الشروع یلزم کالنذر قدر ان یصلی قائما یخیر ان
یصلی قاعدا وہذا انما ہو مختار بعض المشایخ والصحیح ان الناذر اذا نص علی القیام یلزمہ القیام
وان ینص علیہ لم یلزم کذا فی الکافی برجندی القراءۃ فی الفرض واجبۃ فی الرکعتین

وقال الشافعي رحمه في الركعات كلها لقوله عليه السلام لا صلوة الا بقراءة وكل ركعة صلوة
وقال مالك رحمه في ثلث ركعات اقامة للاكثر مقام الكل تيسيرا الا ان الامر بالفعل لا يقتضي
التكرار وانما اوجبنا في الثانية استدلالا بالاولى ولانهما متشاكلان من كل وجه
فاما الاخريان فيفارقان هما في حق السقوط بالسفر وصفة القراءة وقدرها فلا يلحقان بهما
هداية روى حسن البصري رحمه ركن في ركعة لان الامر لا يقتضي التكرار وقال ابو بكر
الاصم ليست بركن في شيء من الصلوة وانما هي سنة كسائر الاذكار لان مبنى الصلوة على
الافعال والاقوال ولهذا يخاطب العاجز عن الاقوال القادر على الافعال بالصلوة
وبالعكس لا يخاطب كفاية احترز عما روى الحسن عن ابي حنيفة رحمه ان القراءة في الاخريين
واجبة حتى لو تركها ساهيا يلزمه السجود السهو كفاية رجل صلى على سطح المسجد
مقتديا بالذي في المسجد فان كان خلفه جازه وان كان بحذاء رأسه قال الشيخ الامام
الحلواني لا يجوز وقال الشيخ الامام السرخسي رحمه يجوز شرح سراجية في الكبرى يكره
ان يدخل في الصلوة وبه بول او غائط لان ذلك ربما شغله عن الصلوة فاذا فعل
ذلك فان كان يشغله عن الصلوة قطعها لانه قطع بعذر وان مضى عليها اجزاه لانه
ادى وقد اساء عاقلنا وان اصابه ذلك بعد الافتتاح فكذلك لان المعنى يجمعهما كنز العباد
ولو علم الفساد صلوته اعلم المقتدين بكتاب او رسول ملتقط في القنية فان
سطح المسجد له حكم المسجد حتى لو قام على سطحه مقتديا بالامام ولو صعد اليه
المعتكف لا تفسد اعتكافه ولم يجد يفعل للجنب والحائض عليه فتح الوجيز
وروى ان عليا رضي الله عنه قال في الرجل يصلي بالقوم جنبا يعيد ويعيدوا
وان صلى بالناس وهو جنب او على غير وضوء فاعاد وامرهم ان يعيدوا وروى
عن النبي عليه السلام دخل في صلوة الفجر امر بيده ان مكانكم ثم جاء ورأسه يقطر
ماء فاما بهم الصلوة قال انما انا بشر واكنت جنبا كذا فتح القدير في باب الامامة

انهم زملائنا ثم قال انه كافرا او صليت مع العلم بالنجاسة المانعة او بلا طهارة ليس عليهم
اعادة لان خبره غير مقبول في الديانات لفسقه باعترافه فتح القدير رجل ام قوما
شهرا ثم قال كنت على غير وضوء وقال كان في ثوبه قذر قال يعيدون صلوتهم الا ان
يكون ماجنا فحينئذ لا يلتفت الى قوله ولا يعيدون صلوتهم وقد فسر بعض المتقدمين الماجون
بالمايل الى اللهو واللعب مغني رجل ام شهرا قال كنت مجوسيا فصلوتهم
جايزة ويضرب له ضربا شديدا ويجبر على الاسلام لانه اذا اخبر انه مجوسيا كان ارتداد
الامامة افضل من الاذان لمواظبته عليه السلام عليها وكذا الخلفاء الراشدون بعده وقول
عمر رضي الله عنه لولا الخليفي لاذنت لا يستلزم تفضيله عليها بل مراده لاذنت مع الامامة
لا مع تركها فيفيد ان الافضل كون الامامة هو المؤذن وهذا مذهبنا وعليه كان ابو حنيفة
كما نعلم من اخباره فتح القدير في آخر باب الاذان ويجوز ان يصلي المكتوبة على
الدابة بعذر ولا يجوز بلا عذر ومن الاعذار الخوف من اللص والسبع وطين المكان ونزول
المطر وكون الدابة جموحا ولا يمكن الركوب بلا معين وكون الراكب شيخا لا يمكن ان يركبه
بنفسه من يركبه وكون الشخص في البادية ولا قافلة يسير ويخاف من نفسه وثيابه لو نزل
فتح الوهن ابنه وفي المحيط عن ابي يوسف رحمه من دخل المسجد يقوم بانقص الجانبين
من الصف فان استويا فلليمين ويصير الامام بحذاء وسط الصف والقيام في الصلوة الصف
اول افضل من الثاني وفي الثانية افضل من الثالث هكذا الى آخر الصف لانه روى في الاخبار
ان الله تعالى اذا انزل الرحمة على الجماعة ينزلها اولا على الامام ثم يتجاوز عنه الى من يحاذيه
في الصف الاول الى الايمن ثم الى الايسر ثم الى الصف الثاني وروى عنه عليه السلام قال
يكتب للذي خلف الامام بحذائه مائة صلوة وللذي في جانب الايمن خمسة وسبعون صلوة
وللذي في جانب الايسر خمسون صلوة وللذي في سائر الصف خمسة وعشرون صلوة قنية
وانما قيد بالبلوغ لانه قهقهة الصبي يبطل صلوته دون وضوئه لانه في صلوته صلب حدثا

باعتبار الجناية والصبي لا يوصف بها ولم يذكر في الهداية انه قيد البلوغ اكتفاء بانه ضطجاع
احكام المكلفين فصيح الدين والاضطجاع وضع الجنب لغة بالارض والمراد ههنا
اعم من الاتكاء والاستلقاء على القفاء لاشتراكها في السبب والاتكاء ان يضع مرفقه
على شيء سواء على احد ركبتيه ام لا ثم يميل بدنه الى المرافق بحيث يتجافى المقعد والاستناد
وضع الظهر على شيء لو ازيل ذلك الشيء لسقط النائم اما كونه حدثا في الاضطجاع لاسترخاء ضطجاع
المفاصل ونحن نريد الحكم على السبب والاسترخاء لا يعري عن وجود شيء عادة والثابت
عادة كالمتيقن به اما الثاني فلانه يزيل محافظة اليقظان لزوال المقعد واما الثالث
فلانه بهذه الهيئة في حكم الاضطجاع فصيح الدين وقد رايت بخط خال ام الذي
هو ثقة في الآفاق في الفتوى فصيح الدين نقلا عن الجامع الصغير ان القهقهة تباح خارج الصلوة
بخلاف ما قال الناس انها كبيرة ولنسم صغيرة فانه لم يرد نهي عن القهقهة والناس على
خطأ ولكن هو محظور الصلوة فصيح الدين وقهقهة بالغ سواء كان يا قظا
او نائما عامدا او ساهيا مغتسلا او غيره ناقضة وقال بعض المشايخ انها من النائم
والناسي والمغتسل غير ناقضة كذا في المحيط ولو كان السهو في المسجد حين سمع
الاذان ليس عليه الاجابة حتى لو كان في قراءة القرآن في المسجد لا يترك القراءة ان سمع
الاذان وكذا ليس عليه جواب الاقامة هداية المفتين في نفيه وفي القراءة في الصلوة
الخمسة مذاهب احدها انها فرض في الركعتين وهذا باتفاق علمائنا والثاني انها فرض في
الركعات وهو قول مالك رحمه والرابع انها فرض ركعة وهو قول الحسن البصري
والخامس انها ليست بفرض في شيء من الصلوة وهو قول ابي بكر الاصم وابن
علية كذا شرح الهداية والمحيط فان قلت فعلى هذا فرضيتها مجتهد فيه مع
انه قال في الصغار ان من انكر فرضية القراءة في الصلوة فقد كفر لانه انكر الا
الاجماع قلت خرج في العيان والنهاية ان هذا القول خلاف الاخلاف فان

نود مخالف للدليل القطعي فلا يعتبر كذا في المجتبى الفصيحة اعلم ان الاختلاف
من آثار الرحمة والخلاف من آثار البدعة ويقال اختلف القوم اذا كان مقصدهم واحدا
وطرقهم متعددا او خالفوا اذا كان مقصدهم وطرقهم متعددا وقيل الخلاف يستعمل
في المعتقدات والاختلاف في المجتهدات والتنحنح بلا عذر ان لم يكن مضطرا
بل كان لتحسين الصوت ان ظهر به حرفا نحو اخ بالفتح والضم يفسد عندهما وان كان العذر
بان كان مدفوعا اليه لاجتماع البزاق في حلقه لا يفسد كالعطاس فانه لا يقع وان
حصل كلاما لانه مدفوع عليه قطعا اما الحث وان حصل به حروف ولم يكن مدفوعا
اليه تفسد عندهما وان كان مدفوعا اليه لا تفسد كافي في الكافي الصبي فاذا بلغ
الولد عشر سنين لا يجوز ان ينام مع امه او مع اخته او مع امرأة اجنبية الا ان
تكون جاريته او امرأته فحينئذ يجوز ان ينام معها في السراجية يكره النوم والاكل في
المسجد لغير المعتكف واذا اراد ان يفعل ذلك ينبغي ان ينوي الاعتكاف فيدخل فيه
ويذكر الله تعالى بقدر ما نوى او يصلي ثم يفعل ما يشاء المشهور عاش النبي عليه
السلام ثلث وستين سنة ومضى اربعين سنة بالتمجيد والتهليل وبعد اربعين سنة
جاء القرآن وبعد اثني عشر سنة من منزل القرآن امر الصلوة وبعد امر الصلوة ثلث
سنة امر عليه الصوم وصام النبي عليه السلام ثمانية سنة من رمضان جاء ستة منها
تسعة وعشرون يوما وثلثة منها ثلثون يوما نقل من مبسوط درين مسئله كه زيد
امام در مسجد موضع كذا باذن ورضاء قوم اين مسجد با مامت اين مسجد منصوب
شرعيست وبعد ذلك زيد مذكور بعذرا از اعذار شرعيه بولايت سمرقند نامده پس
دوز رفته آمده است شريعت درين صورت اكر خالد كويد كه من درين مسجد امام مقوم
وامامت ميكنم وزيد مذكور را عزل ميكنم اين قول از خالد مذكور بي توجه شرعي نامسموع
باشد يشرائط تا وحالا اكر قوم مسجد مذكور زيد مذكور را تجديدا امام كرده درعقب

نماز میکند اگر نتوانسته بود گردانید   والتدبیر فیما بینهما یتعلق بالمسجد الی اهل المسجد
دون غیره هدایه   اهل المسجد یختص بالتدبیر ولهذا کان فتح الباب واغلاقه ونصب
المؤذن والامام الیهم لا غیرهم قاضی خان ومغنی وخزانه وذخیره وغیرهم
من قرا رجله الحمد اشتناه والیمق او ادجاو نسرالله بالسین فانه یفسد صلوته لانه
اسم شیٔ آخر فیتغیر المعنی جواهر   والحاصل من الجواب فی الجنس المسایل ان الکلمه مع حرف
البدل اذا کانت لا یوجد فی القرآن والحرفان من مخرج واحد او بینهما قرب المخرج ویجوز
ابدال احد الحرفین من الآخر لا یفسد صلوته علی ما اختاره بعض وعلیه الفتوی محیط برهانی
من قرا غیر باغ بالعین المهمله لا تفسد صلوته لان البغو هو الجنایة والجرم فلم یتغیر المعنی
تغیرا فاحشا فلا تفسد قنیه من نفسه   اما اذا قرا ان الابرار لفی جحیم وان الفجار لفی نعیم
وان الذین آمنوا وعملوا الصالحات اولئک هم شر البریه   ان الذین کفروا من
اهل الکتاب الی قوله خالدین فیها اولئک هم خیر البریه   وجوه یومئذ علیها غبره ترهقها
قتره اولئک المؤمنون حقا تفسد عند عامه علمائنا وهو الصحیح خلاصه
واستغفره وغیر ذاکر خا کلمه ید چنانکه واسخفره درین اختلاف مشایخ است نزد بعضی تباه
شود و نزد بعضی تباه نشود و همچنین اختلاف است در دعاء قنوت اگر نستغفرک را
نستخفرک گوید بقول بعضی نماز تباه شود و این اصح اقوال است   فیروز شاهی
بیان مفسدات   والقسم الثانی من هذه الوجوه ان یکون مع مخالفة فی
المعنی نحو ان یاتی بالظاء مکان الضاد او بالضاد مکان الظاء فالقیاس ان تفسد
صلوته هو قول عامة المشایخ واستحسن بعض مشایخنا وقالوا بعدم الفساد للضرورت
فی حق العوام خصوصا للعجم وهذا فی الحروف المقارنة فی المخرج فاما فی الحروف المتباعدة
فی المخرج وقد تغیر المعنی نحو ان یقرا وینبرک مکان وینبرک تفسد صلوته والحاصل من
الجواب فی جنس هذا المسایل ان الکلمة مع حرف البدل اذا کانت لا یوجد فی القرآن
والحرفان

والحرفان من مخرج واحد او بینهما قرب المخرج ویجوز ابدال احد الحرفین عن الآخر لا
تفسد صلوته عند بعض المشایخ وعلیه الفتوی وعن هذا قلنا اذا قرا فی صلوته فاما الیتیم
فلا تکهر بالکاف لا تفسد صلوته علی ما اختاره بعض المشایخ لاجماعة العرب یبدلون
الکاف عن القاف ومخرجهما واحد والمعتبر فی ذلک کله ان الحرفین اذا کان من مخرج واحد
وکان بینهما قرب المخرج واحدهما یبدل عن الآخر کان ذکر هذه الحروف لذکر ذلک الحروف
مثل قرآن معنی فلا یوجد فی الصلوة ذخیره من تتمه   قیل ینبغی ان تفسد علی ما
اختاره المتأخرون انه اذا تقارب المخرج لا یلوح الجنا   مفسد للصلوه اذا اتحد
المخرج فکیف اذا اتحد المخرج وهذا القدر من التغیر لا یختلف المخرج فینبغی ان لا تفسد
علی ما اختاره للفتوی قنیه   العرب یبدل الحروف بعضها بعضا او یقیم بعض
الحروف مقام البعض اذا مخرجها واحد لا تفسد صلوته خزانه واقعات
الغالب فی قرب المخرج اتفاق المعنی خزانه واقعات   وبعض العلماء ذهب
الی انه لا تفسد صلوته بخطاء القاری اصلا ذکره فی القنیه وحکی عن ابی القاسم الصفار
الصلوه اذا جازت من وجه وفسدت من وجه حکم بالفساد احتیاطا الا فی باب القراة
لان للناس فیها عموم البلوی عبد العلی   ولو قرا فی الصلوه بخطاء فاحش وان تغیر المعنی
تغیرا فاحشا قال عامة العلماء لا تفسد صلوة قاضیخان وبه یفتی مضمرات وسلة البیعات
وفی العتابیه لو قرا الله الصمد بالسین مکان الصاد او الصالحین بالسین او غیر
المغضوب بالظاء او لظالمین بالضاد والذال قال بعضهم لا یفسد منهم ابو القاسم
ومحمد بن سلمة وکثیر من المشایخ افتوا به قال القاضی الامام ابو عاصم ان تعمد فی ذلک
تفسد وان جرت علی لسانه او لا یعرف التمیز لا تفسد وهو المختار خزانه الفتاوی و
مختصر خزانه   ویکره ان یتنفل بعد صلوة العصر حتی تغرب الشمس وبعد
الصلوه الفجر حتی تطلع الشمس لقوله علیه السلام لا صلوة بعد صلوة الفجر حتی

تطلع الشمس ولا بعد العصر حتی تغرب الشمس ولا باس بان یصلی فی هذین الوقتین الفوائت
ویسجد للتلاوة جامع الفتاوی   ولو جاء الصبی وارتضع من ثدیها وهی کارهة فنزل
لبنها فسدت صلوتها وان مص مصة او مصتین لم ینزل لبنها لم تفسد صلوتها وان مص ثلث
مصات تفسد صلوتها وان لم ینزل اللبن فی سبحان   وفی ذخیرة الفتاوی وان اخطأ فی
الاعراب وان لم یغیر المعنی لا تفسد بالاجماع وان غیر المعنی تغیرا فاحشا بان قرا وعصی آدم ربه
بنصب المیم ورفع الباء وقرا الباری المصور بنصب الواو قرا انما یخشی الله برفع الهاء بحیث لو
تعمدت بذلک فسدت صلوته ویکفر وهو قول المتقدمین واختار المتأخرین ان الخطاء فی
الاعراب لا تفسد الصلوة اصلا وعلیه الفتوی فی زماننا وکذا لو قرا ایاک بکسر الکاف والنعمت
بکسر التاء وغیر ذلک واذا خفف المشدد او شدد المخفف لا تفسد عند عامة المتأخرین وهو
المختار وان بدل بحرف لا یمکن التمیز الا بمشقة قال بعضهم منهم صدر الشهید تفسد اذا غیر المعنی
قال اکثر المتأخرین لا تفسد وهو اوسع فی حق العامة تبصره اداب المفتین
واختار المتأخرون ان الخطاء فی الاعراب لا تفسد الصلوه اصلا وعلیه الفتوی فی زماننا کذا
فی حاشیة الملتقط وجدت بخط القدیم   القسم الثانی ان یکون مع مخالفة فی المعنی فالحاصل
من الجواب ان الکلمة مع حرف البدل اذا کانت لا یوجد فی القرآن والحرفان من مخرج واحد
او بینهما قرب المخرج ویجوز ابدال احد الحرفین من الآخر لا تفسد صلوته عند بعض المشایخ و
علیه الفتوی مغنی   وفی نصاب الفقه التهذیب ان فی استبدال الاعراب لا تفسد وعلیه
الفتوی وفی جمع الاختیار من فتاوی قاضیخان اگر مردی در نماز فاحش خواند پس باز
گشت وصحیح خواند درست است همچنین اگر نصب بجای رفع یا رفع بجای نصب وخفض
بجای رفع یا بجای نصب خواند درست باشد ونمازش فاسد نشود وبه یفتی وفیه ایضا و
همچنین در وقف غیر موضع وقف کرد اگرچه تغیر معنی باشد این تغیر فاحش مفسد صلوة
نیست وعلیه الفتوی کما فی الخلاصه والخانیه وذخیره   اگر مصلی نماز خوانده شود
در

در قراة اگر اعراب بجز او ودلالت بر فساد ویجز او بر صلاح حمل بر صلاح اولی بود وهو
المختار کذا فی محیط وملتقط   اگر ترکی الرحمن الرحیم را بجا میخواند یا هندوی
بها میخواند اگر همه عمر آموختن باشد چون نتواند آموختن روا بود ولیکن امامت را
نشاید واگر جهد نشاید نمازش روا نبود کذا فی الفتاوی   ان کانت الکلمة التی
قرها مکان کلمه تقرب معناها لا تفسد نحو ان یقرا مکان العلیم الحلیم السمیع او مکان
اثیم الفاجر خلاصه فی فصل الثانی فی زلة القاری   فصل فی زلة القاری والخطاء فی الاذکار
رجل قرا فی الصلوه الحمد بالهاء او غیر المغضوب بالذال وقل اذ بالدال
والله الصمد بالسین او التحیات بالهاء او سبحانه ربی العظیم بالضاد او الذال او
سمع الله لمن حمده بالهاء فصلوته فاسدة الا ان یکون الدهر کله فی تصحیحه
وفی العتابیه لو قرا الله الصمد بالسین مکان الصاد اغیر المغضوب بالظاء او الظالمین لمین
بالضاد والذال بعضهم لا تفسد منهم ابو القاسم ومحمد بن سلمة وکثیر من المشایخ
افتوا به وقال القاضی الامام ابو القاسم ومحمد بن سلمة ان تعمد فی ذلک تفسد وان
جرت علی لسانه او لا معه   لا تفسد وهو المختار مختصر خزانه   الصلوة
علی سطح الکنیف مکروهة   درین مسئله که طریق بر جامه نماز گذار
دن آن باشد که بستر را در تحت اندازد وبر ابره نماز گذارد وبر وجهی که جانب کثیف
را زیر پای کند وسجده را بر دامن کند فی الفتاوی ملا شمس الدین
کل عمل ینافی التحریمة اذا اتی بها بعد الفریضة قبل السنة ولکن ینقص الثواب
کالتکلم وهو الاصح حسب الروایه وکذا فی الغنیة فی کتاب الصلوه
وان لم تقعد فی التوسط والاربع قبل الظهر حکمها حکم التطوع عند محمد واما
عند ابی یوسف وفی الاسبیجابی ان لا تفسد صلوته وفی القیاس تفسد کذا فی الخلاصه
من تکلم او شرب بعد اداء سنة الظهر او الفجر اعاد السنة   جامع   وکره التکلم

بالمباح بعد سنة الفجر الى اداء الصلوة ابو المكارم مرد فریضه گذارد پیش از آنکه نفل شروع کند سخن میگوید سنتش از وجهی سنتی افتد یا نه مشایخ را اختلافست درین قول قول بعضی آنست که سنت نماند وقول بعضی دیگر آنست که ماند ولیکن ثواب وی ناقص است از ثواب سنتی که میان سنت و فرض سخن نگوید هدایة المفتین
من تکلم بکلمتین او ثلث کلمات بعد ان یصلی سنة الفجر یجب الاعادة وعلیه الاعتماد قاضیخان واذا [7]ربعا ولم یقعد فی الثانیة وقعد فی الرابعة فی القیاس تفسد ولم یجز عن شیء وفی الاستحسان لم تفسد واذا کان لم تفسد فالصحیح انه ینوب عن التسلیم لان فی هذا قیاس واستحسان فاخذنا بالقیاس فی فساد شفع الاول وبالاستحسان فی صحة الشروع فی شفع الثانی ولو صلی ثلث رکعات ولم یقعد فی الثانی بل قعد فی الثالثة فالصحیح انه لاینوب عن شیء لان فیهما ایضا قیاسا واستحسانا فالقیاس انها تفسد شفع الاول وفی الاستحسان وان صح الشروع فی شفع الثانی لکن شفع الثانی لایتم بل قصر علی رکعة وقعد فی الثالثة والقعدة بعد الثالثة من النفل غیر مشروعة فاما فی المسئلة الاولی فان ترک القعدة فی الثانیة اوبها بعد الرابعة وانه مشروع محیط وذخیره وقاضی خان والخزانة والهدایة وشروح المختصر وغیرها کذلک قال النبی علیه السلام من صلی سنة الفجر فی بیته توسع له فی رزقه وقلّ المنازعة بینه وبین اهله وله بالایمان کنز العباد رجل یسکن دارا بغیر اذنه لیصلوا ویصوموا فانه یکره المقام بغیر اذن المالک الدار ولا کراهة للصوم جواهر الفتاوی درین مسئله که اگر شخصی کفش خود را که پاک بوده است از پای خود نابرآورده نماز خوانده باشد بشریعت این عمل ازوی مشروع وغیر مکروه باشد بشرائطه یا الصلوة فی النعلین یفضل علی صلوة الحافی تاتارخانی وعلی کل ترویحة ای اربع رکعات بتسلیمتین ویجوز بسلام واحد علی الصحیح قال بعض المصححین انه لایجوز الا

عن

عن تسلیمه فلو صلی کلها بسلام جاز عن عشر تسلیمات علی الصحیح وهذا اذا قعد وسط کل اربع فانه لو صلی اربعا بلا قعدة لایجوز الا عن تسلیمه اخذا بالقیاس وعلیه الفتوی کما فی المحیط لکن فی الخزانة انه لو تعمد ذلک یکره علی الصحیح شمس الدین واداء التراویح بالجماعة مستحب کنز العباد وفی البرجندیة قاعدا بغیر عذر جایز کنز العباد من الاصل التراویح بغیر جماعة لایکون تراویحا بل یکون تطوعا کافی قال النبی علیه السلام اذا فرغ العبد من الصلوة یجب علیه الثلث الشکر علی التوفیق والعذر علی التقصیر والخوف عن الرد فرمود پیغامبر علیه السلام که بندهٔ مومن چون از نماز فارغ شود بروی سه چیز واجب شود شکر بر توفیق وعذر بر تقصیر و خوف از رد دعا بر سه نوع است دعاء رغبت دعاء رهبت دعاء و دعاء خفیه است آنچه دعاء رغبت است در وقت باید دستهارا برهنه دارد وگشاده برابر سینه دارد ودستهارا از یکدیگر جدا دارد وایمان خود را شفیع آرد وحاجت خواهد و چشم در آسمان ندارد که رسول علیه السلام یکی را دید که در وقت دعا چشم را در آسمان میدا[شت] رسول علیه السلام ویرا منع کردن که همچنین مکن تا کسی را در دل شبهه نیاید وخدای منزه است از مکان وازز مان واورا بمکان احتیاج نیست تا خدای تعالی حاجت اورا نزدی روا کرداند اما آنچه دعاء خفیه است باید که دست دست راست راست کند وانگشتان مسبحه را راست کند ودر هر حاجت خواهد آنچه خواهد بزودی روا کرد دو انچه دعاء رهبت است بگوید اللهم انی اسألک الجنة وما فیها وکفهای دست خود برابر دارد و باز کفها دست فرو بدارد و بگوید نعوذ بک من النار وما فیها و این روایتها خواجه امام من باب صلوة مسعودی من الخانیة ولو قرأ فی الوتر فی الثالثة القنوت ولم یقرأ القرآن او قرأ الفاتحة دون السورة فتذکر فی الرکوع فانه یعود الی القیام ویقرأ ویقنت ویرکع لانه عاد الی القیام بما هو فی

فی حکم الفرضیة فی المحیط ولو اوتر وقرأ فی القنوت ولم یقرأ الفاتحة ولا السورة او قرأ الفاتحة دون السورة فرکع ثم تذکر ذلک فی الرکوع فانه یعود الی القیام ویقرأ ثم یرکع لان رکوعه قد ارتفض فی هذه الصورة اما لم یقرأ اصلا فان القراءة فرض وجاز نقض الفرض بالفرض واما اذا قرأ الفاتحة دون السورة فلان ضم السورة الی الفاتحة تصیر الکل فرضا فیکون هذا نقض الفرض لاجل الفرض کنز العباد باب فی التراویح والوتر صلی العشاء وحده فله ان یصلی التراویح مع الامام ولو ترکوا الجماعة فی الفرض لیس لهم ان یصلوا التراویح ولا فی الوتر وکذا لم یتبعه فی بعض التراویح لیتابعه فی الوتر اذا صلی معه شیئا من التراویح یصلی الوتر معه وکذا اذا لم یدرک شیئا منها وکذا صلی التراویح مع غیره له ان یصلی الوتر معه وهو الصحیح کذا ذکره فی القنیة ابو المکارم الامام اذا تذکر فی رکوع الوتر انه لم یقنت لاینبغی ان یعود الی القیام مع هذا ان عاد وقنت لاینبغی ان یعید الرکوع مع هذا ان عاد الرکوع والقوم ما تابعوه فی الرکوع الاول وانما تابعوه فی الثانی او علی القلب لاتفسد صلوتهم وهذا مشکل لانهم اتوا بالرکوع بعد الامام فیعتبر کما فی سایر الافعال اذا اتی بها بعد الامام فی الاصل الامام اذا رکع فی قیامه رکوعین فالمعتبر احدهما وهو الاولی والاخر باطل خلاصه ولو ترک الجهر فی التراویح والوتر یلزمه السهو فیه ولم یعلم من هذه الروایة ان جهر التراویح والوتر واجب علی الامام شرح مختصر قاضی خان وقنیه لو ترک الامام فی الوتر والتراویح یلزمه السهو فصیح الدین ولو ختم فی التراویح فی لیلة لم یصل التراویح جاز بلا کراهة لان ما شرع التراویح الا للقراءة کما فی المحیط وکونه سنة یدل علی جواز ترکه بلا عذر وسن التراویح علی الصحیح للرجال والنساء جمیعا سنة مؤکدة باجماع الصحابة ومن بعدهم من الائمة منکرها مبتدع فقال بعضهم مردود الشهادة کما فی المضمرات قال صلعم ان الله سن لکم قیامه فیکون سنة الله وفریضته وصلی

مع الصحابة اربع لیال کما فی البخاری وانما ترک المواظبة علیها خشیة الافتراض علینا وصلوا بعد فرادی الی ایام عمر بن خطاب رضی الله عنه ثم تعاهدوا عنها فجمعهم علی ابی بن کعب بلا نکیر احد شمس الدین والسنة فی الصلوة التراویح علی الکفایة عند الجمهور والجماعة سنة علی وجه الکفایة حتی لو امتنع اهل المسجد من اقامتها کانوا مسیئین ولو اقامها البعض فالمتخلف الی عنه تارک للفضیلة فصیح الدین لا التراویح لم یشرع بحق نفسها بل للختم فیها وقد حصل فخر الدین ذکر بعض الائمة الکبار اذا لم یصل الفریضة معه لا یتبعه فی التراویح ولا فی الوتر وذکر یوسف بن فی الصغیر اذا صلی معه شیئا من التراویح یصلی الوتر معه وکذا اذا لم یدرک شیئا فیها وکذا اذا صلی التراویح مع غیره له ان یصلی الوتر معه هو الصحیح قنیه ویجوز الترویحات بعد الفاتحة بآیة قصیرة بغیر کراهة مدها متان وقال اسماعیل الزاهد البخاری بکذا اکثر من المتقدمین یفعلون کذا هذا حتی لایودی الی تطویل الجماعة فانه مکروه واختار شمس الائمة حلوانی فی الترویحات ان الله مع الذین اتقوا والذین هم محسنون وذکر الامام صدر الکبیر برهان الدین جاز بغیر کراهة وعلیه الفتوی محیط قوله جلسة استحسانا بفتح الجیم فان کل بلده یسبح او یهلل کما فی المحیط بعد رها التی ترویحة فقال ثلث مرات سبحان ذی الملک والملکوت تا آخر کما فی منهاج العباد شمس الدین در آنچه اگر شخصی فرض نماز خفتن را باین امام نگذارد و باشد شرعا نماز وتر با این امام تواند گذاردن بلا سبب شرح یانی والله اعلم ویجوز ان یصلی الوتر بالجماعة وان لم یصل شیئا من التراویح مع الامام او صلی با مع غیرها وهو الصحیح لکنه اذا لم یصل الفرض معه لایتبعه الوتر کذا فی المنبع شرح ملا مسکین الدین ولو ترکوا الجماعة فی الفرض وصلوا وحدانا لیس لهم ان یصلی التراویح بجماعة الفرض قبل ولو اقتدی فی الوتر وهو لایصلی العشاء معه فکیف الجواب قال المحیط عنه ولکن لاینال ثواب الوتر ولکن ینال ثواب السنة والنفل کذا فی المنیة من یصلی التطوع قاعدا بعذر او بغیر عذر

یعلون [۱۲]

كيف يقعد في التشهد يقعد في ما يقعد في سائر الصلوة واختلفوا في حال القراءة فعن ابي حنيفة رح
يخير ان شاء تربع وان شاء احتبى وان شاء تقعد كما تقعد في التشهد وتفسير الاحتبى ان
ينصب ركبتيه ويجمع يديه عند ساقيه واذا جاء وقت الركوع والسجود يقعد كما في تشهد
المكتوبة وروى الحسن انه تربع واذا اراد ان يركع يثنى رجله اليسرى وافترشها وروى
ابن مالك عن ابي يوسف انه يتربع متربعا قال زفر رح يفترش رجليه اليسرى في جميع صلوته
وذكر الفقيه ابو الليث على قول زفر رح مختصر خزانه ومن يختم في الصلوة اذا فرغ عن
عن المعوذتين في الركعة الاولى يركع ثم يقوم في الثانية ويقرأ الفاتحة وشيئا من سورة
البقرة مختصر خزانه الحدث في الصلوة والبناء عليها والاستخلاف احدث في الصلوة
فذهب وتوضأ فاستنجى تحت الثياب بحيث لم يبد عورته لا تفسد صلوته وان بدا
عورته فسدت صلوته ولو استخلف فالخليفة ينوى الامامة في ذلك المكان والاستخلاف
ان يكون بالاشارة لركعة واحدة باصبع واحد وان كان اثنين اشار باصبعين هذا
اذا لم يعلم الخليفة بذلك واما اذا علم فلا حاجة بذلك وفي سجدة يضع اصبعه على
الجبهة واللسان وللسهو على قلبه وقيل يحول رأسه يمينا وشمالا مختصر خزانه
اما بايد كه هنگام فتح نيت فتح كند بر امام نه نيت قراءة زيرا كه او در فتح مرخص است
اصلاح نماز خويش وان قراءة ممنوع است ترغيب الصلوة لان التنبيه يقام
مقام الخلف في موضع الحاجة كما التعيين مقام القراءة في الحق الامي حق من
لا يشعر له في الحج هدايه كتاب البيع والكلام يشير الى انه لا يسال الا في
القبر ولو بقي في غيره اياما وقيل يسال بعد الموت بلا فصل وقيل في التابوت وبالاول
اخذ ابو داود والسؤال الانس والجن كبيرا او صغيرا ولو رضيعا يلهم الله او ملك
الكل في الروضة وقال العلامة النسفي انه اذا مات في الماء او اكله سبع فهو مسئول
والى ان الانبياء يسالون والاصح انهم لا يسألون وتوقف ابو حنيفة رح في سؤال
اطفال

اطفال المشركين وولاان الحوة يعاد في الجسد وتوقف اصحابنا في اعادة الروح وقال
الحكيم ان السؤال يختص بهذه الامة شرح قصيدة امالي ملا شمس الدين
وفي الخبر توقف العبد على الصراط سبع مواقف الاول يسال عن الايمان والموقف الثاني يسال
عن الوضوء او الاغتسال والموقف الثالث يسال عن الصلوة والموقف الرابع يسال عن
الصوم والموقف الخامس يسال الحج والموقف السادس يسال عن الزكوة والموقف السابع
يسال عن بر الوالدين سمرة امام ابو المعين نسفي واذا فارق المسافر بيوت المصر
صلى ركعتين لان الاقامة يتعلق بدخولها فيتعلق السفر بالخروج عنها وفيه الاثر عن علي
رضي الله عنه لو جاوزنا هذا الخص يقصرنا هدايه والمسافر يؤذن ويقيم لقوله عليه السلام
لابني مليكه رضي الله عنهما اذا سافرتما فاذنا فان تركهما جميعا يكره هدايه
در مضمرات در كفايه شعبي ميگويد كه بزرگي را پرسيدند كه عورات را در سن زيارت رفتن روا
باشد يا نه ايشان گفتند از روا بودن چه مي پرسي از لعنت بپرس كه چه مقدار لعنت ان عورت را
مي رسد هر وقت كه آن عورت نيت زيارت ميكند خداى تعالى فرشتگان را فرمان ميدهد كه لعنت
بران عورت اندازيد وچون آن عورت از خانه بيرون رود شياطين آن عورت را گرد
مي آيند وچون در گور ميت ميرسد آن ميت نيز بران عورت لعنت ميكند تا ان زمان كه
در خانه آيد زن در لعنت است مجموعه خاني روى ان عليا رضي الله خرج الكوفة
الى المدينة فنزل عند الخروج منها وقت الظهر واتمها وقال لو جاوزنا هذا الخص يقصرنا
وكان ذلك من بنايا اسات الكوفة ولان الانسان انما يصير مسافرا في الخروج عن موضع
الاقامة وانما يصير خارجا مطلقا لخلع ابيات المصر حاشية شيخ الاسلام
لا يكره ان قام الامام في المسجد بالفتح وسجد بالطاق اى طاق يتخذ في المحراب كما اشير
اليه الكرماني لكن في النهايه انه اريد بالمسجد المعهود وبالطاق المحراب كما ذكره المص لكن
في المحيط مشير الى انه ما في الكرماني حيث قال ان كان المحراب منسكا وقام الامام

في الطاق لم يكره لعدم الاشتباه وكذا آخر منه حيث قال لو اقتدى بالامام القايم في المحراب
هو عبد الله فاذن هو جعفر جاز وكذا باب الصلوة الكعبة من الاحتيار حيث قال ان
قام الامام في الكعبة والحلق المقتدين حولها جاز اذا كان الباب مفتوحا لانه كقيامه في
المحراب وغيره من المساجد وفيه دلالة على ان المحراب كالطاق من المسجد وانما فصل
بينهما لانه لم يتعود الصلوة في الطاق لانه ليس من المسجد كما زعم بعضهم وعاب ابي حنيفة
في ذلك الامر الصلواب فقعد تحت هذا المعاب كما في الكرماني والضرورة مستثناه فلو
ضاق المسجد لم يكره قيامه في الطاق كما في الكفايه شمس الدين قوله وسجوده في الطاق
المراد من الطاق المحراب ان يقوم في الطاق وقال شمس الائمة الحلواني رح وفيه طريقان
احدهما انه اذا دخل الطاق صار ممتازا عن القوم في المكان لانه معنى بيت آخر وذلك
صنع اهل الكتاب والتشبيه بهم مكروه قال عليه السلام من تشبه بقوم فهو منهم خصوصا
في الصلوة كذا في الكفايه والنهايه لا بأس بان يكون مقام الامام في المسجد و
سجوده في الطاق ويكره ان يقوم في الطاق لانه يشبه صنع اهل الكتاب من حيث
تخصيص الامام بالمكان هدايه لا يكره التخصيص الا ان قام في المسجد وسجد
في الطاق اى المحراب لان العبرة لموضع القدم ابو المكارم ويدخل في تخصيص
الامام لمكان قيامه في الطاق اى المحراب بحيث قدماه فيه وتقدمه على القوم وان كان
تخصيصا له بمكان لكنه مستثنى شرعا كما اليه اشار بقوله لان قام في المسجد وسجد في الطاق
لمكان العذر كذا في الخلاصه عبد العلي قوله كما اذا صلى الى شمع او سراج على ما قالوا
وانما ذكر قوله ما قالوا ايذانا بخلاف البعض وذكر الامام تمرتاشي رح واختلف فيمن صلى
وبين يديه شمع او سراج فقيل يكره كما اذا كان بين يديه كانون فيه جمرة او نار موقدة و
الاصح الصحيح انه لا يكره لان السراج والشمع لا يعبده احد نهايه والاصح انه لا يصلي في النوافل
والسنن في القعدة الاولى كذا في المنيه وحكم الفرض والنفل سواء وانما التفاوت بينهما
من

من حيث الفرضية والنفلية كذا المحيط والذخيره والتطوع والفريضة في حكم السهو
سواء كذا في المغني وقاضي خان وخلاصه وغيرها والزيادة على التشهد في القعدة الاولى
ولو حرفا الصلوة على النبي عند ابي حنيفه يوجب السهو وقالا تاخير موجب للسهو ولو زاد كلها
كما في الخزانه افتى بعض اهل زماننا كما في الروضه فالفتوى على قول ابي حنيفة رح كما في المضمرات وغيرها
من شروح المختصر ومن صلى في قباء او مطرف في بارد ينبغي ان يدخل يديه في كميه ويشد
القباء او المنطقة احترازا عن السدل والخليفة اذا سبق فيصلي الصلوة كغير الخليفه هكذا في
النوازل وقيل الخليفه اذا طاف في ولايت لا يصير مسافرا وا الحاج اذا وصلوا بغداد شهر رمضان
ولم ينووا الاقامة صلوا صلوة المقيم لان في عزمهم لا يخرجوا الا مع القافلة ذخيره
تاخير القيام الى الثالثة قال ابو يوسف رح ومحمد رح لا سهو عليه في الصلوة على النبي صلعم لانه لا نقصان
فيه والسهو للجبر وقال ابو حنيفة رح عليه السهو لتاخير الفرض اى القيام وعليه اكثر المشايخ كما في
المنيه وهو المختار كما في الخلاصه وخزانة المفتين قدر اللهم صلي على محمد وعن ظهير الدين المرغيناني
قدر ما يؤدى فيه ركن حاشيه شيخ الاسلام بر شرح وقايه وقد اقتداء النافل بالناذر لا يجوز
وعن هذا كره الاقتداء في الصلوة الرغايب وصلوة البرات وليلة القدر ولو بعد النذر الا
اذا قال نذرت كذا ركعة بهذا الامام بالجماعة لعلم امكان الخروج عن العهدة الا بالجماعة ولا
ينبغي ان يتكلف لا لتزام ما لم يكن في الصدر الاول كل هذا التكليف لانه امر مكروه وهذا
اداء النفل بالجماعة [illegible] الاقتداء فلو ترك امثال هذه الصلوة تارك ليعلم الناس انه
ليس من الشعار فحسن والدليل عليه ما قال الائمه ان صوم الاربعين مكروه مع ان صوم
مطلق اربعين مذكور في القرآن فتاوى برهانيه نماز رغايب در اول جمعه ماه رجب
ونماز براة در شب پانزدهم ماه شعبان ونماز قدر كه در شب رمضان ست اصلا درست نشده
است واكابر علما وفقها گفته اند كه اين از جمله بدعتها است ترجمه حسن حصين مرحال الدين
سئل الفقيه ابو جعفر عن قوم قرأوا واقرأوا وكبروا بعد ذلك جهرا فان ارادوا بذلك شكر

ولو قال اللهم صلي على محمد لا يلزم هو المختار خلافا لهما والفتوى بما مع [illegible]

فلا باس واذا کبروا بعد الصلوة علی اثر الصلوة فانه یکره لانه بدعة واذا کبروا فی الرباط
لایکره اذا ارادوا اظهار القوة والموضع موضع یخوف واذا کبروا فی مساجد الرباط ولم یکن
الموضع مخوفا یکره جامع متفرقات مغنی ودرین مسئله که اکر خالد ماذون بخطابت
نماز جمعه موضع کذائی بوده است از قبل من له الولایه بر تقدیر انکه خالد امامت وخطابت این
موضع بجای میاورده باشد با انکه من له الولایه درین نماز فی بوده است بشریعت این امامت وخطابت
نادرست باشد یعنی مذکور بعد تحقیق شرایط یا هرچند بقیه شرایط دیکر وجود باداء او
متحقق بوده باشد بینوا توجروا ولو صلی بغیر اذن الخطیب لایجوز الا اذا اقتدی
من له الولایه الصلوة سراجیه وغیرها ومن شرایط الاولاد السلطان او نائبه
مختصر الله ودرین مسئله که بر تقدیر آنکه جویلی کذا و خالد میان دو مسجد بوده است
و بر تقدیر انکه این هر دو مسجد قدیم بوده باشد بشریعت درینصورت اولی مر خالد را در
ادای فرایض خمس بجماعة اقرب ازین دو مسجد باشد بشرائطه تا هرچند این جویلی بنام
مسجد دور باشد بینوا توجروا تکلموا فی نصب الامام والموذن والمختار ان
البانی اولی الا اذا کان من یرید العوم هو اصلح دون من یرید البانی فح اهم واولی لانه
منفعة ذلک یرجع الیهم فتاوی کبیری تدبیر المسجد الجامع الی الامام الذی نایب
عن المسلمین محیط والتسمیة قبل الفاتحة فی کل رکعة لمن سن وهو الامام و
والمنفرد ولکل منهما ان یسمی فی کل رکعة من ایة صلوة قبل الفاتحة وهذا قول ابی یوسف
وذکر فی المصفی ان الفتوی علی قول ابی یوسف فاخترنا بذلک وذکر فی المحیط و
المختار قول محمد وهو ان یسمی قبل الفاتحة وقبل کل سورة فی کل رکعة وعند ابی حنیفة
لایسمی الا قبل الفاتحة فی اول رکعة ووقع الاختیار هنا علی قول ابی یوسف لان لفظ
الفتوی آکد وابلغ من لفظ المختار ولان هذا القول وسط وخیر الامور اوسطها شرح
فقه کیدانی وقاضی اختیار هروی والصحیح انه یاتی بالتسمیة فی اول رکعة

وامامه

بالتسمیه

لاغیر فتاوی کبیری وکذا فی الکفایه ولا یاتی بین الفاتحة والسورة بل یکره عند الکل
منیه وعند محمد یاتی فی اول السورة وقال فی العنایة هو المختار کذا فی شرح مختصر
والصحیح فی موضع اطلاقه اولی من المختار فی موضع اطلاقه فکیف اذا کان المختار
فی ذیل قول البعض کما نحن فیه کذا فی الآداب والفصیحیة وغیرها اذا دار شئی بین
کونه سنة ومکروه فالترک اولی وهو المختار عند الکل فاعلم والفتوی علی قول ابی یوسف
یاتی بالتسمیة فی اول کل رکعة وعند محمد یسمی فی اول کل سورة وعند ابی یوسف فی اول کل
رکعة یسمی وهو الاحوط کما فی المحیط والذخیره هو المختار به مضمرات والمغنی وهو الاحتیاط
کما فی شرح منظومه وعلیه الفتوی کما فی المضمرات وفتاوی الحجة وترغیب الصلوة شرح
ملا شمس الدین شرح نظم مکروه است تسمیه کفتن میانه فاتحه وسوره وبعضی انکه نزد امام
محمد مکروه نیست او در نمازی که جهر نیست شرح فقه کیدانی وترک الکراهة مقدم علی فعل
فتح القدیر ولا یاتی بین الفاتحة والسورة ای لا یسن التسمیة بین الفاتحة والسورة بل
یکره عند الکل کما فی النتف وشروح مختصر وقایه وقد تتبعت الکتب المعتبرة ووجد
الصحیح والفتوی به قول ابی یوسف دون قول محمد الا فی بعض الکتب قال وهو المختار
نقلا عن غیره وهو مشعر بالضعف کما صرح به شرح فقه کیدانی ملا محمد امین
ویسمی ای یقول بسنته بسم الله الرحمن الرحیم قبل الفاتحة وهی سنة قبلها فی
کل رکعة فی قول اصحابنا علی قول ابی علی الدقاق او فی قول ابی یوسف وعنه فی الرکعة
الاولی والاول احوط کما فی المحیط وعلیه الفتوی کما فی المضمرات لایسمی عند الکل
بین الفاتحة والسورة لکراهتها کما فی النتف وعنه انه یسمی وعن محمد انه یسمی الا فی
الجهریة کما فی المحیط والاول قول ابی یوسف کما فی النظم وهو قول محمد وهو المختار
کما فی المضمرات شمس الدین شرح جدید ویسمی فی الرکعات لا بین الفاتحة والسورة
وهذا عند ابی یوسف وفی روایة عنه وهو الاحوط کما فی المضمرات وذکر فی النظم قال

ابی یوسف لایسمی فی اول کل سورة وفی المحیط انه لو یسمی مع کل سورة وفی البدایه لایسمی بین الفاتحة
والسورة الا فی صلوة المخافة عند محمد کما فی النتف التسمیة مکروه عند الکل وفی الظاهر
الاحسن ان یسمی قبل الفاتحة فی کل رکعة فی حوال اصحابنا کلهم لاختلاف الروایه عنهم
ملا شمس الدین سنة شششم در قیام تسمیه است در فتاوی حجه میارد که مصلی تسمیه
کوید در اول هر رکعه وبعد از ان الحمد خواند واین قول امام ابی یوسف است وفتوی بر
قول اوست ترغیب الصلوه واذا تم الصلوة الامام مخیر ان شاء انحرف
عن یساره وان شاء ذهب الی حوایجه وان شاء استقبل الناس بوجهه اذا لم یکن بحذائه
مصلی منیه خواجه امام ابوبکر خواهر زاده میکوید که منحرف شنید چنانکه دست
چپ وی بسوی محراب قبله شود وصلوه مسعودی وفی الصلوة لاتطوع فیها انحرف الامام
وجهه الی یمین القبلة فتاوی طرزی ویستحب للامام اذا فرغ من الصلوة ان ینحرف الی یمین القبلة
ولو فرغ یستحب ان تطوعه فی یمین القبلة ویمین القبلة بحذاء یسار المستقبل ویسار القبلة
بحذاء یمین المستقبل مختصر انه فی فضل صلوة بالجماعة هی وعن سمرة بن جندب قال کان
رسول الله صلعم اذا صلی صلوة اقبل علینا بوجهه رواه البخاری وعن انس قال کان النبی صلعم
ینصرف عن یمینه رواه مسلم وعن عبد الله بن مسعود قال لا یجعل احدکم للشیطان
شیئا من صلوته یری ان حقا علیه ان ینصرف الا عن یمینه لقد رأیت رسول الله صلعم کثیرا
ینصرف عن یساره متفق علیه وعن البراء قال کنا اذا صلینا خلف رسول الله صلی الله علیه وسلم
احببنا ان نکون عن یمینه یقبل علینا بوجهه فسمعت یقول رب قنی عذابک یوم تبعث او تجمع
عبادک رواه مسلم مشکوة قوله فان سافر هل یقرا المقیم فی رکعتین فی الکافی والعدة
الاصح ان لا یقرا والیه قال الفقیه ابو جعفر المذکور فی فتاوی قاضی خان وقیل یقرا لانه
کالمسبوق وکذا یلزمه سجدة السهو اذا سهی فی الخلاصه والیه مال الکرخی وفی الکفایه
مال الی الاول والیه یشعر کلام قاضی ابو المکارم درین مسئله که بر تقدیر انکه خالد

بر میتی که مسلمان است نماز جنازه خوانده اما منع کرده چهار تکبیر کفته سلام داده باشد
بشریعت این نماز وامامت از خالد درست باشد بشرائطه تا سبحانک اللهم وصلوة ودعائی
نخوانده باشد بینوا توجروا فالفرض فی الصلوة الجنازة التکبیرات الاربع والبواقی
سنة کذا فی شرح المختصر ودرین مسئله که حافظ چین منصوب است بامر امامت
صلواة خمس در مسجد کذا بشریعت اکر قوم این مسجد کویند که ما بایان حافظ چین را
عزل میکنیم جبرا آن بجهت خود که در بر آن حافظ چین سفیدی برص است درینصورت
این قول ازین قوم در حق حافظ مذکور حالا آنکه حافظ چین منکر است نادرست باشد وحالا
آنکه حافظ مذکور عالم بقراءة وحافظ قران واعلم است بینوا توجروا درین مسئله که بر تقدیر
آنکه خالد خطیب بعد از حمد خدا تعالی ودرود بر حضرت پیغامبر صلعم وبر آل واصحاب آنحضرت
محلا ودر وقت تفصیل یکی ازین اصحاب را هرچند که از خلفاء راشدین باشند ترک بکند
باشد وحالا آنکه بسهو بوده بشریعت تعرض برین خطیب مسلم نادرست باشد بشرائط یا نی
بحر بر حضرت استاذ الاسعاد ایشان خواجه ماه نور مرقده فلا باس بالجمعه فی موضعین
او ثلثة فی مصر واحد عند محمد واجاز ابی یوسف فی الموضعین دون ثلاث وفی روایة اما
اجاز فی موضع اذا کان بینهما نهر عظیم حتی یصیر فی حکم مصرین کبغداد وان یکن المصر بهذه
الصفة فالجمعه لمن یسبق منهم باداءها وان صلوا معا فسدت صلوتهم جمعا مغنی
درین مسئله که حکم شریعت غراء مصطفویه آنست که اکر ملا امام موضع کذا در نماز
شام در رکعه اولی قل یا ایها الکافرون قراءه کرده باشد بطریق سهو در رکعه دوم انا
اعطیناک بر وجه مذکور خوانده باشد این عمل ازین ملا امام مشروع وغیر مکروه باشد واکر
شخصی بسبب مذکور حکم بر وجوب اعاده این نماز را اعاده کرده باشند درینصورت این
حکم نامشروع باشد واین نماز اعاده کرده شد مکروه باشد بشرائطه تا بینوا توجروا باشد
والشغل بالثلاث مکروه کذا فی الکافی وکل ذلک مع تعمد اما بدونه فلا یکره کذا

این نماز کرده باشد و

فی الکافی وشرح فقه کیدانی   قال ویجوز قاعدا مع القدرة علی القیام لقول عایشة رض
کان یصلی قاعدا فاذا اراد ان یرکع قام فقرا آیات ثم رکع وسجد ثم عاد الی القعود ولان الصلوٰ
فیما یشق القیام فی نزله ذلک احتراز للتخییر وهذا مما لا ینقل فیه خلاف مختار الفتاوی
ویقوم المسبوق الی قضاء ما سبق بتکبیرة ویسمله عنده وتعوذ محمد ره وبه اخذ الفقهاء کما فی الروضة
فهو قاضی لاول صلوته فی حق القراءة کما قال الشیخان وآخرها فی حق التشهد اتفاقا فاذا ادرک
رکعة من المغرب مثلا یقضی رکعة مع القراءة وقعد ثم رکعة کذلک کما فی الجلالی ملا شمس الدین
مسبوق بثلاث رکعات یصلی رکعة بقراءة ویقعد لانها ثانیة صلوته ثم رکعتین احدیهما
مغنی   والمسبوق یتابع ویسجد مع امامه ثم یقضی ما سبق به ولا یسلم مع الامام و
ان سلم فان کان ذاکرا لما علیه من القضاء فسدت صلوته والا فلا وان لم یتابعه فی السجود وقام
یقضی جازت صلوته ویسقط سجود السهو عنه وفی القیاس وفی الاستحسان سجد فی آخر صلوته
ولو قام المسبوق یقضی ثم تذکر الامام انه علیه سجود السهو ان لم یقید المسبوق الرکعة
بالسجدة عاد ویسجد مع الامام ثم یقوم ولا یقید بالذی اول لانه صار رافضا له بالعود
الی متابعة الامام وقضی جازت صلوته استحسانا کما ذکرنا وان قید المسبوق الرکعة بالسجدة
لا یتابع الامام فی سجود السهو لانه استحکم انفراده بالرکعة ولو تابعه تفسد
صلوته محیط الدین   لان القیام فرض والقعدة الاولی واجبة فلا یترک الفرض
لاجل الواجب فان قلت یشکل هذا اذا تلا آیة السجدة حالة فانه یترک القیام قصدا
وهو فرض ویاتی بسجدة التلاوة وهی واجبة قلنا قال الشیخ الامام خواهر زاده کان القیاس
هناک ایضا ان لا یترک القیام الا انه جوز ذلک بالاثر فان النبی علیه السلام والصحابة
کانوا یسجدون ویترک القیام لاجله فترکنا القیاس به والمعنی فیه ان المقصود بسجدة
التلاوة اظهار التواضع مخالفة للکفرة فانهم کانوا یتکبرون عن السجدة فجوز لهم
ترک القیام تحقیقا لمخالفتهم   والمسبوق یسجد هذا اذا کان فی الوقت

وسجد للسهو فی آخر صلوته م

سو

والمسبوق یسجد مع امامه ثم یقضی ما سبق به حتی لو قام قبل ذلک یکون مسیئا ذکره فی الخلاصة
قال الامام ابو بکر بن محمد بن فضل هذا اذا کان فی الوقت سعة فان کان الوقت بحیث
لو تابع الامام یخرج ففی الظهر والعصر والمغرب والعشاء یتابع الامام لانه لا تفسد هذا
الصلوة بخروج الوقت ففی الفجر والجمعة والعیدین لا یتابع لانها تفسد بخروج الوقت کذا
فی الروضة قال الامام خواهر زاده ان کان یخاف المرور بین یدیه لا یکره ان یقوم قبل
سجدة الامام کذا فی الظهیریة وقید المسبوق لا اللاحق لان اللاحق لا یتابع الامام فی السجود
السهو ولکن یسجد فی آخر صلوته ذکره فی المضمرات ملا عبد العلی   واذا لم یقعد اولا
ای قعودا اولا اول مرة وسها ای القعود واقرب فی الکافی ان کان هو ~~...~~
نصفه الاسفل مستویا کان الی القیام اقرب والا فالی القعود والمفهوم من فتاوی قاضیخان
اذا رفع رکبتیه عن الارض فهو الی القیام اقرب وان لم یرفع رکبتیه فهو الی القعود ملا عبد العلی
والا قام ویسجد ای الا یکون الی القعود اقرب قام ویسجد للسهو وهذا روایة عن ابی یوسف ره
واستحسانا مشایخنا وفی ظاهر الروایة ان لم یستو قائما یعود وان استوی قائما لا یعود
لانه ح یشتغل بفرض القیام فلا یترک الفرض ~~بسبب~~ للواجب کذا فی الکافی ملا عبد العلی
ویعتبر ذلک بالنصف الاسفل فان کان مستویا الی القیام اقرب والا لکن ای القعود
اقرب وهذا الذی ذکر روایة عن ابی یوسف ره واستحسان مشایخنا محمد الدین
ولا یتنفل ای یکره التنفل عند العامة شمس الدین   ولا یتنفل فی المصلی قبل العید لان
النبی علیه السلام لم یفعل مع احرصه علی الصلوة ثم قیل الکراهة فی المصلی خاصة وقیل فیه
وفی غیره عامة لان النبی علیه السلام لم یفعله هدایه   ای قبل صلوة العید وعن ابی بکر
الرازی معناه انه لیس قبلها صلوة مسنونة لان الصلوة قبلها مکروهة والکرخی نص
علی الکراهة قال محمد بن مقاتل ره لا باس بصلوة الضحی قبل الخروج الی الجبانة وانما یکره
فی الجبانة وعامة مشایخنا علی الکراهة علی الاطلاق کذا فی شرح الظهیریة

درشرح علائی آورده است که پیش از نماز عید نماز نافله گذاردن در نمازگاه ویا در خانه مکروه است
مرد انرا ونانرا اما نزد امام شافعی ره مکروه نیست ترغیب   بانکه رسول صلی الله علیه وسلم
حریص بودند در نماز در روز عید نفل را نگذارد ونه در راه ونه خانه عبد الجلیل   وبعضی گرد
گفته اند بعد از نماز عید نافله را در عیدگاه نه در وقت دیگر شرح ملا جلال   ولا یتنفل نگذارد نماز نافله را قبل از نماز عید
حیران ومختار اینست خلاف مر شافعی را شرح ملا جلال   فایده جمله ملائکه فی جمع الجمعة والاعیاد قیل تذکیر
لجمع القیامة وتشبیها بها کما قیل اجعلوا اخر حکم من منازلکم الاعیاد کم کخروج کم من قبورکم الی المحشر کم واجب الله تعالی
احیاج المومنین والتنعم الفتهم فامرهم بالجمع فی الصلوة ثم اب زیارة الجمع فامرهم بالاعیاد ثم بعرفات یجمعهم یوم القیامة وقیل
اراد الله تعالی ان یعرضهم علی الملائکة فامرهم فی الصلوة بالصفوف والنداء وبالجماعات والاعیاد وفی الوقوة بالبطن
وفی العباد وبالاعیاد وبالحج بالجوار فشهوتهم عند الطاعات ویسترهم عند المعاصی والذلات فلفضل الله والثناء علیها
ولهذا قال جعفر یا من یستر علینا القبایح وشهر منا المدایح وقال رسول الله صلی الله علیه وسلم یا من اظهر الجمیل وستر علی
القبیح قیل اراد براعلی الاسلام وظهوره وقهر الکفرة البدعة جمعه فامرهم بالجمع رغما الی طوفا الکافرین وعدالیهم
وقال النبی علیه السلام ما اجتمع قوم فی بیت من بیوت الله الا نزلت علیهم السکینة کذا فی الکتب المعتبرة
واستیعاب الجبیرة بالمسح شرط ذکر القاضی ابو زید فی الاسرار وذکر امام خواهر زاده انه اذا مسح الاکثر جاز
ولو سقطت الجبیرة فابدل غیرها مکانها جاز وقیل الاولی ان یعید المسح علی الثانی ولو لم یعد اجزاه وفی جواهر جلال الدین
اشتر وشنی ره ان المسح علی الجبیرة علی ان یعتبر المسح مرا ما ان لم یضره وعیل بالجبیرة یجب علیه وکذا اذا ضره
الماء البارد ولا یضره الماء الحار غسل بالماء الحار وان ضره غسل العلیل اهل المسح علی الجبیرة ومن کان ببعض اعضائه جراحة
فان کان الغالب صحیحا غسله ومسح علی الجبیرة فی الباقی وان کان الغالب هو الغوریتیم وعیل المسح ساقطا عنده وان کان
النصف صحیحا لم یذکر فی ظاهر الروایة وعن محمد ره انه لو کان عاجزا عن غسل القدمین والوجه تیمم ولو عجز عن غسل الید
فاصبته لا یتیمم هذا الغیر قول ابی حنیفة ره قال صاحب شرح الطحاوی ره بهذا انه لو کان النصف کل اکثر فهو
اما اگر امام را در حال قیام دریافت ونمازوی اندر آمد بدین حال ثنا خواند یا نی جواب اتفاق است که
اگر امام نرم میخواند وی ثنا خواند واگر وی بلند خواند بدان ساعت اکنون انجا بعضی گفته اند وی ثنا خواند اندر برا که

حرا

خدای عز وجل گفت که سبح بحمد ربک حین تقوم وثنا گوی بیدخدای خویش را بوقت قیام در نماز مراد ازین ثنا دل اعادت
واندر آیت فرق نیست میان اگر نرم خواند یا بلند خواند یا بدر که بهر حال مقتدی ثنا بر خواند اما بعضی از علما چنین گفته اند که
ثنا خواندن بدین حال که امام بلند میخواند برای آنکه فایت که این ثنا خواندن وی سنت است وگوش داشتن قران
فریضه است واستعمال کردن فرض فاضلتر است از استعمال کردن سنت صلوٰة مسعودی   ثم المراد
من اجتماع العیدین هنا اتفاق کون یوم الفطر او یوم الاضحی فی یوم الجمعة وتغلیب لفظ العید علی لفظ الجمعة ابابکت
الحروف کما فی القمرین التغلیب المذکور علی المونث کما فی القمرین نهایه   وفیها شعار وبین بانه اذا افرغ عن
القراءة یکون قضاء وهو علی الفور کما قاله ابو یوسف ره لکنه لیس علی الفور عندنا لجمع العمر وقته سوی المکروه کما فی
الکتب الاصول والفروع والتاخیر لیس بمکروه وذکر الطحاوی انه مکروه وهو الاصح کما فی التجنیس ویستحب
ان لا یقوم قبلها ولعدها شمس الدین   ثم انهم اجمعوا علی ان سجدة التلاوة تتأدی بسجدة الصلوة خلف
فی الرکوع قال الامام خواهرزاده لا بد للرکوع من النیة نص علیه محمد ره کذا فی الخلاصة واختاره فی شرح مجمع البحرین
وذلک للمخالفة صورة ویعلم من هذا ان النیة لا یشترط فی سجدة التلاوة بالطریق الاولی والتتمة اذا
اوجب علیه السجدة لیس علیه نیة التعیین بل علیه حفظ العدد ثم ان ههنا تفصیلا لا بد من ایراده وهو انه لو قرء
آیة السجدة فی الصلاة فهی اما ان یکون وسط السورة کما فی الرعد والنحل وغیرهما او فی خاتمة السورة ولعدها آیتان
او ثلاث آیات کما فی بنی اسرائیل واذا السماء انشقت او فی آخر السورة کما فی الاعراف والنجم واقرا فاما
اذا کانت فی وسط السورة فالافضل ان یسجد للتلاوة علی الفور ان لم یمنع مانع ثم یقوم ویختم السورة ویرکع
فان وصل الیها شیئا آخر من سورة اخری فهو افضل واما اذا کانت فی السورة فالافضل ان یرکع بها
وینوی ولو سجد للتلاوة فلا بد من ان یقرا شیئا ویرکع جازت صلوته وان لم یرکع ولم یسجد وتجاوز الی وضع
آخر فلیس له ان یرکع بها وان نوی علیه ان یسجد ما دام فی الصلوة فتح الدین   والی هذا اشار شمس
وشنشت واذا کانت الی آخر السورة ثلاث آیات او اکثر ان شاء رکع ینوی بالتلاوة وان شاء سجد ثم یقوم
فیقرء ثلاث آیات او اکثر وان لم یرکع للحال ولم یسجد للحال لکن قرا ثلاث آیات او اکثر ثم رکع ینوی به التلاوة او
او سجد للصلوة نیة بالتلاوة ولا ینوی آخر الرکوع الصلات ولا السجود الصلات عن التلاوة ولو لم یسجد

آخر م

في الفور ولكن قرا بعده ثلاث ايات او كانت في آخر السورة او قريبا منه الى السورة لم يجزه الركوع عن السجود فاما على السجدة اذا كانت
في اخر السورة كالاعراف والنجم او قريبا منه مثل بني اسرائيل والانشقت وركع حين فرغ من السورة اجزته سجدة الركعة عن
سجدة التلاوة فظاهر ما روي ابن سماعة عن ابي يوسف رحمه الله انه اذا قرا وقرا بعدها ما يجري في ركعته نحو ثلاث ايات ثم ركع لم يجز
الركوع عن السجود ويقتضي ان لا يجزي الركوع عن سجدة اذا السماء انشقت حتى المنتهى وقد ذكر في الاصل ولا يجوز ان يجزيه
في ظاهر مذهب اصحابنا رحمهم الله فيحمل على وجهين احدهما ان يستحب ان يضم السورة اذا بلغ اخرها او نصفها ان تمام الكلام في اية السجدة يختم
هذه السورة منه   ذكر في الواقعات فيمن قرا اية السجدة كلها الا الحرف الذي في اخرها قال لا يسجد ولو قرا الحرف الذي
يسجد فيه وحده الا ان يقرا الاكثر من اية السجدة وفي فوائد الامام السمرقندي ان من تلا من اول السجدة اكثر من نصف الاية
وترك الحرف الذي فيه السجدة ان قرا ما قبله او بعده من نصف الاية تجب السجدة والا فلا وعن ابي علي الدقاق فيمن سمع سجدة من قوم قرا
كل من قوم حرفا ليس عليه ان يسجد لانه لم يسمعها من تال   لا خلاف ان ركوع الصلوة لا ينوب بدون النية واما سجدة الصلوة
ينوب بدون النية قال محمد ان سجد بجماعة من الترتيب ما ينوب ما لم ينوي في ركوعه او بعده يستوي قائما اثر سجدة الصلوة تجزي عن التلاوة
وعن بعضهم قالوا النية فيها ليست بشرط وسجدة ينوب عن السجدة الصلبية والتلاوة بدون النية محيط   ولو قرا في الصلوة وركع
يجزيه لكن بشرطين احدهما ان ينوب الركوع عن السجدة والثاني ان لا يتخلل بين التلاوة والركوع ثلاث ايات وقيل يجزيه وقدرها
واكثر من ثلاث ايات لا ينوب حتى يصير فاصلا مختصر خزانه   اعلم اني مهدت اصولا لمعرفة مسئلة الاتية منها ان الفرض
في الصلوة ان كان قطعيا تبطل الصلوة بتركه والواجب لا يفسد الصلوة بتركه ولا يبطل بها بناء على ان الماموربه هو العبادة على
الكمال ولهذا اوجب الاعادة بتركه كذا في الكشف وشروح المختصر ومنها ان القراءة فرض في اولين على التعيين في الصحيح هو
مذهب المحققين ولهذا لو ترك قضاها في الاخريين ومنها ان الاصل في باب قراءة السورة دون الفاتحة ولهذا لو ترك
السورة في الاولين قضاها في الاخريين دون الفاتحة لو تركها في الاولين ومنها ان الفاتحة شرعت في الصلوة على جهة
الثناء في الاخريين ولهذا شرعت في الصلوة مكررا في جميع ركعات بلا خلاف بل بطريق الوجوب في الاخريين ايضا على
رواية الحسن ولهذا لو قرا الفاتحة في الاخريين على قصد القراءة يجب ضم السورة عند البعض بخلاف السورة ولهذا
قالوا يكره تكرار السورة الواحدة في ركعة واحدة بلا خلاف وفي الجنس عند البعض بل الحسب سهوة عند ابي يوسف رحمه الله علم
انه اذا ترك السورة في الاولين ولم يقرا في الاخريين تجب اعادة الصلوة لتدارك النقصان الذي في الصلوة من اصل ترك

الحسن

ترك سوره

ترك سورة والله اعلم   در اينچه نماز كاهي كه در روي نماز عيد ميكذارند حكم مسجد دارد يا في ايجاب دارد والله اعلم
والمتخذ لصلوة العيد الاصح انه ليس له حكم المسجد كذا في الخلاصة   تكلموا في مصلى العيد فعند بعضهم لا يأخذ حكم المسجد والاصح
انه ياخذ لانه اعد لاقامة الصلوة فيه بالجماعة الاعظم على وجه الاعلان ويخرج من ملك من جعله كذلك الا انه ابيح ادخال الدواب
في بقعة المسجد لحاجة الناس البعد وعدد وذلك ان النبي عليه السلام طاف بالبيت على ناقته شيباني كتاب صلوة
مصلى العيد له حكم المسجد عند بعض المشايخ والاصح عدمه وبعضهم جوز نعم اختار الاول حال اداء الصلوة فيها والعدم عند العدم
فتاوى حجة ازربيه   الجبانة ومصلى الجبانة لهما حكم المسجد عند اداء الصلوة حتى صح الاقتداء وان لم يكن الصفوف متصلة
وليس لهما حكم في حق المرور ودخول الجنب والحائض خزانة وقاضي خان وواقعات   ويكره ان يتبايع الرجل فيه اذا الصلاة
عيد لانه ليس في الوقف كما في شرح ملتقط   واما المتخذ لصلوة عيد الاصح انه ليس له حكم المسجد بجميع اشكال
نداو الاحكام وقال الصدر الشهيد لها حكم المسجد جواز الاقتداء وان انفصل الصفوف رفقا بالناس الا المحارم
والذي اتخذ لصلوة العيد والمختار في حق جواز الاقتداء وان انفصل صفوف فاما في ما عدا ذلك فلا كشي
والمتخذ لصلوة عيد ليس له حكم المسجد الا في جواز الاقتداء بلا اتصال الصفوف كذا في النهاية وغيره شمس الدين محمد
ويصلي ثلاث ايام بعده وغيره الا ان الافضل ان يصلي في اول ايام النحر فان اخر بغير عذر فقد اساء وكذا ذكره في الخلاصة
عبد العلي   النبي صلى الله عليه وسلم حط على ناقة والسفها الشروح مختصر وكشف وهداية
وضع الى وجه انسان يكره لانه تعظيم له كافي   الاصل ان كل ما يقع تشبيها بهم
تعظيمو نه يكره الاستقبال بالصلوة تمرتاشي   ويجب على من سمعها بالفارسية فقها
او لم يفهم بعد ان اخبر انها اية السجدة عند ابي حنيفة رحمه الله وكذا من سمعها بالعربية وقال
ابو يوسف رحمه الله لا يجب الا ان يفهم بخلاف العربية تجب وان لم يعلم به كالصلوة تجب عليه
والسجدة واجبة في المواضع على التالي والسامع سواء قصد سماع القران
او لم يقصد لقوله عليه السلام السجدة على من سمعها او تلاها وعلى كلمة على ايجاب و
هو غير مقيد بالقصد هداية   معرو معلوم او مجهول صح اي ادخل
في الارض واثبت والمجهول اولى لان نصبها يجوز من غيره كما مر وفيه اشارة

الى انه بعد لم يوضع الا ان عامة المشايخ قالوا بالوضع لتقريب الامر بالسنة كما في
الكرماني تمرتاشي   ويكبر جهرا في الطريق اي طريق المصلى بلا خلاف وفيه اشارة
الى انه قطعه اذا انتهى اليه وفي رواية يكبر الى ان يفتتح الامام صلوته الى انه لا يكبر في
الفطر جهرا في الطريق وفي رواية عنه انه يكبر وهو قولهما كما في المحيط وقال الطحاوي ان الجهر
به في الطريق سنة عند اصحابنا وهو الصحيح على ما قال الرازي كما في المحيط الجلابي وعنه انه يكبر
خفية كما في الزاهدي والمختار عند اكثر المشايخ ان يكبر فيهما خفية وبه نأخذ كما في المضمرات
تحرزا عن بدعة الجهر بالذكر ومدار الفعل حاما حول السنة والبدعة معا كان الترك اولى من
اتيانه كما في الكرماني واعلم انه ذكر ابو بكر الرازي قال مشايخنا التكبير جهرا في غير هذه الايام لا يسن
الا باذن العدو واللصوص تهيبا لهم وصل وكذا في الحريق والمخاوف كلها وكذا الكل بلغ جمعا
او على شرفا او هبطوا واديا كما في الدراية شمس الدين   فاذا اراد غير المعذور والمسافر
الجمعة في موضع وقع الشك في جواز الجمعة ينبغي ان يصلي غير المعذور بعد الجمعة اربع ركعات
والمسافر ركعتين احتياطا على بطلان الجمعة وعدم تغير فرض كل واحد منهما حتى لو صلى المسافر
اربع ركعات وقعد على قعدة الاولى قدر التشهد ينبغي ان يكون آثما يستحق النار على تقديم
عدم وقوع الجمعة موضع الظهر لفقد شرطها لا فرض كل واحد منهما لم يتغير ولهذا قال
في مختار الفتاوى في كتاب الصلوة في الفصل الثامن من القسم الرابع واختار استاذنا
في هذا الزمان ان ينوي في الاربع التي بعد الجمعة نية الظهر يصليها كما يصلي الظهر يوم الخميس
وهذا في حق الجميع المقيم لان الاصل الاقامة وقال في القنية في باب الجمعة احتياطا ثم اختلفوا
في نيتها قيل ينوي السنة وقيل ينوي ظهر يوم وقيل ينوي آخر ظهر عليه وهو الاحسن لانه
ان لم يجز الجمعة فعليه الظهر وان جازت اجزته الاربع عن ظهر فاتت عليه والاحسن ان
يقول نويت ان اصلي آخر ظهر ادركت وقته ولم اصليه بعد فعلى هذا كيف ينوي المسافر
الاربع لانه لم يكن فرضه اربعا فاذا نوى اربعا ولم يجز الجمعة وان تم فرضه بالقعدة على

رأس

رأس الركعتين لكنه آثم واستحق النار وان نوى ركعتين وجازت الجمعة وقعت نفلا او عن
ظهر فائتة في السفر لا يقال ان المسافر بعد الاقتداء صار مقيما في الجمعة وما يتعلق بها و
لهذا يقع عن الفرض ان صليها كما اذا صلى الجمعة غير المعذور لانا نقول لا نسلم ذلك اذ لا
فرق بين المعذور وغير المعذور في الجمعة في انه سقط عنهما الظهر بعد الاداء وغير المعذور
مأمور باسقاط الظهر باداء ركعتي الجمعة والمعذور غير مأمور بل رخص له كما مر آنفا
ولا مدخل له لاقتداء المعذور بغير المعذور ولهذا اذا ام المسافر في الجمعة جاز كما
صرح به الفاضل مولانا فصيح الدين في شرح وقايته ولئن سلم بعد زوال الاقتداء
يصير مسافرا كما كان اذ بالسعة في حق هذه الصلوة صار مقيما فاذا زال الاقتداء
صار مسافرا كما كان قال في الكفاية في شرح قول الهداية اذ في الوقت
يصير فرضه اربعا بالتبعية الخ لانه التزم المتابعة مع الامام بالاقتداء ولكن لو افسده
بعد الاقتداء صلى ركعتين لانه مسافر على حاله وانما كان يلزمه الاتمام لاجل المتابعة
وقد زال ذلك حين افسده وهذا بخلاف ما لو اقتدا بنية النفل ثم افسده فانه يلزمه
قضاء اربع ركعات لا هناك بالشروع ما قصد التزام شيء فانما قصد اسقاط فرض
عن وقته وتغير فرضا حكما للمتابعة فاذا انعدمت المتابعة صار كانه لم يشرع صلوته
اصلا كذا في نوادر المبسوط هذا اخر ما حررت وتتبعت من الكتب المعتبرة والله اعلم
بحقيقة الحال واليه المرجع والمآل وانا العبد المحتاج الى رحمة الباري محمد شريف المفتي الحنفي
البخاري بن محمد سعيد البخاري عصمها عن المناهي بعد ما سئلت من جواب هذه المسئلة
بعد المخالفة بين العلماء الكرام والاكابر العظام واجبت بان يصلي المسافر الظهر
يوم الجمعة ركعتين كما حققت وذكرت بعون الله الملك العليم   درس مسئلة
خالد دويست فلوس دارد كه قيمت ان بد ويست درهم شرعي ميرسد ويكسال بر ان
كذشته است بشريعت بر خالد پنج درهم زكوة ازان لازم شده باشد يا نه بينوا توجروا

في الواقعات الحسامية الفلوس ان بلغت قيمتها مائتي درهم وحال الحول عليه زكى چنانچه دراهم
در همين صورت اگر اين فلوس دويست دينار باشد قيمت آن مد ويست درهم شرعي نه رسيد
زكوة واجب شود يانه اجابت في الرواية في واقعات شيباني وفي تبر الذهب و
الفضة وحليهما والآنية منهما الزكوة وقال الشافعي لا تجب في حلي النساء وخاتم الفضة للرجال
لانه مبتذل في مباح فشابه ثياب البذلة ولنا ان السبب مال نام ودليل النماء موجود لاعداد
للتجارة خلقه والدليل هو المعتبر بخلاف ثياب هدايه صدقة الفطر واجبة على
حر مسلم مالك لمقدار النصاب فاضلا عن حاجته الاصلية عن نفسه واولاده الصغار و
عبيده للخدمة ومدبره وام ولده وان كانوا كفارا لا لغير مختار الفتاوى
درين مسئله كه بشريعت درين زمان دادن زكوة وصدقة نافله بسادات وبني هاشم درست باشد
بشرائطها سوا توجروا وبالجواز نأخذ من شرح المختصر فاضل عن حاجته الاصلية
كحاجة السكنى واللبس والركوب والاستعمال والاستخدام وغير ذلك فلا تجب في دور
السكنى وثياب البذلة واثاث المنزل وعبيد الخدمة وسلاح الاستعمال والكتب لاهلها
والآلات المحترفين وكل ما هو مشغول بالحاجة كالمعدوم فخر الدين في الينابيع اذا
قال لعبده انت حر اذا جاء يوم الفطر في يوم الفطر يجب عليه صدقة الفطر في الواقعات
الحسامية كذا فيروزشاهي في الهداية وتؤدي المسلم الفطرة عن عبده الكافر
لاطلاق ما روينا ولقوله عليه السلام في حديث ابن عباس رضي الله عنه ادوا عن كل
حر وعبد يهودي او نصراني او مجوسي وفي الايضاح كذا فيروزشاهي وما قولهم
داكر كافر بندهٔ مسلمان دارد شرعا اين بندهٔ مسلمان را بر مولى كافر واجب آيد يانه والله اعلم
فيهما ايضا ولو كان على العكس فلا وجوب بالاتفاق فيروزشاهي درين مسئله كه عالي حضرت
خلافت مرتبت كه والي عصر اند قطعه زمين كذا مملكت پادشاهي ربيع را بنديد طالب العلم
بطريق سيورغال مرحمت نموده حكم فرموده اند كه زيد مذكور زمين مذكور را بر وجه
مذكور

مذكور متصرف شده حاصلات او را صرف معاش خود سازد بشريعت اين حكم از آن عالي حضرت
درست باشد بشرائطها يا نه واگر ورثه بكر متوفا بر خلاف حكم آن عالي حضرت ميگفته باشند كه
ما نميگذاريم زيد را كه اين اراضي را حسب الحكم متصرف شود بان سخن خود با كه اين زمين
سابقا بطريق سيورغال بتصرف عمرو متوفا مورث ما بود واز وي بما ميراث ميرسد در
صورت اين قول از ين ورثه بيوجه شرعي نامسموع باشد بشرائطها سوا توجروا والله اعلم
في الواقعات الحسامية رجل له على رجل دين مؤجل فاحتاج هل له اخذ الصدقة مقدار
ما يحتاج وقت حلول الاجل فيروزشاهي وكذا المسافر اذا كان له مال في وطنه حل له
اخذ الصدقة مقدار ما يبلغه الى وطنه لا يحتاج اليه فيروزشاهي قال ابو حنيفة و
ابو يوسف لا تجب الصدقة على الصبي والمجنون اذا كان لهما مال فيروزشاهي في الايضاح
ولا يجب على المكاتب عن نفسه لانه ليس له ملك حقيقة فيروزشاهي قال النبي
عليه السلام خلق الرجال الطويل لاجل الهيبة ~~والكمال والحكم~~ والكمال والرجال الاوساط
لاجل العلم والسخاوة وخلق الرجال القصار لاجل الفتنة والعداوة صدق رسول الله
مشكوة قال النبي عليه السلام البركة في طوال امتي والسخاوة في اوساط امتي
والفتنة من قصار امتي فانهم اشرار امتي مشكوة درين مسئله كه خالد ارادهٔ رحلت بدار بقا
نموده در موضع كذا مدفون شد بشريعت زيد اولاد خالد را كه خالد را اخراج كرده
در مقام آبا و اجداد خود مدفون سازد بشرائطها بنوقيع الاسلام اسناد الاعلم برأي شريف
وان نقل من بلد الى بلد لا اثم فيه لما روى ان يعقوب عليه السلام مات بمصر وحمل الى الشام و
موسى عليه السلام حمل تابوت يوسف عليه السلام بعد ما اتى من ارض شام تكون على عظام
آبائه خزانة المفتين ويتنجس دهن الشارب اذا لم يكن من قصده التزيت لانه
يعمل عمل الخضاب ولا يفعل طويل اللحية طولها بعد القبضة وما وراءه يجب قطعه هكذا
روى عن رسول الله صلى الله عليه وسلم انه كان يأخذ من اللحية من طولها وعرضها آورده

اذا كان بقدر المسنون وهو القبضة هدايه بضم القاف فان الكسر صح

كتاب الصوم

ابن عيسى في خلفه نهايه اذا دخل دخان او غبار او ذباب من غير صنع حلق
الصايم لم يفطر وكلها طاهرا فتاوى ويكره للصايم مضغ العلك والذوق و
قبلة ان لم يأمن على نفسه مختار الفتاوى ولا يصام يوم الشك الا تطوعا ويلتمس هلال
الشوال في تاسع عشر من رمضان مختار الفتاوى ووقت الصوم من الطلوع الفجر
الثاني الى غروب الشمس وهو الامساك عن الاكل والشرب والجماع مع النية بشرط الطهارة
عن الحيض والنفاس والنية ان يعلم بقلبه انه يصوم مختار الفتاوى والدخان حرام
كالشراب في المتفرقات تاتارخاني يؤيده في المضمرات ومن رآه وحده لا يفطر
وان كان بالسماء علة قبل شهادة رجلين او رجل وامرأتين وان لم يكن علة فجمع كثير و
ذي الحجة كشوال مختار الفتاوى اگر روزه دار بوي خوش بويد شرعا روزه را
مضر باشد يا نه في ريح العطر لا يضره فيروزشاهي في الفتاوى الخلاصة واذا دخل
الغبار او الدخان او ريح العطر او الذباب حلقه لا يفسد صومه قاضي خان وما قولهم
در آنچه اگر شخصي را چشم درد ميكند يا مريض است ميترسد كه اگر افطار نكند درد چشم او زياده
ميشود يا تب او زياده ميشود بشريعت اين شخص را حلال باشد افطار كردن بشرائطها
اجاب باشد لو خاف المريض انه ان لم يفطر يزداد عينيه وجعا او حمى شدة حل له
ان يفطر تاتارخاني وما قولهم در آنچه زيادتي در درد چشم و زيادتي مرض يا جهتها
خود يا بقول طبيب مسلم حاذق باشد بشرائطها بيان رسيد والله اعلم ولو اكل بعد الفجر او
قبل الغروب وهو لا يعلم ثم اكل متعمدا فعليه القضاء دون الكفارة محيط
وانه يعرف ذلك باجتهاده او بقول الطبيب مسلم حاذق تمرتاشي وفي فتاوى رشيد
الدين الدخان يفسد الصوم ان كان دخول الدخان في فمه بالقصد قاضي عياض
اذا جامع بالليل فاطلع الفجر فدام على ذلك الفعل فعليه القضاء ولا كفارة عليه ولو
اطلع ثم عاد فعليه القضاء والكفارة فتاوى فقيه ابو الليث والدخان من
مفسدات

حرام ان كان ...

مفسدات الصوم ان كان داخلا بالقصد مبسوط افطر في يومين يكفيه كفارة وان افطر
وكفر ثم افطر قال محمد رح في الكيسانيات يتعدد الكفارة قال مشايخنا الاصح انه يكفيه كفارة
وان افطر في رمضانين فيه كفارتان وروى زفر عن ابي حنيفة رح كفارة تمرتاشي وهو
الصحيح وعليه الاعتماد كذا في شرح مختصر ولو ابتلع حصاة او نواة او حجرا فعليه
القضاء ولا كفارة وكذا لو اكل القطن او الحشيش او التراب او الكاغذ او السفرجل اذا
لم يكن مدركا او الجوزة الرطبة فعليه الكفارة خلاصه ثم التسحر مستحب لقوله عم
ثلاث من اخلاق المرسلين تعجيل الافطار وتاخير السحور والسواك هدايه اذا خرج الدم
من الاسنان ودخل حلق الصايم ان كانت الغلبة للبزاق لا يضره وان كانت الغلبة للدم
يفسد صومه واذا كانا سواء يفسد صومه استحسانا خلاصه اعلم بان الصوم
هو الكف من المفطرات شرعا وفي قنية شرط من اهله واهله العاقل والبالغ والمسلم
خلاصه صوم رمضان فريضة على كل مسلم بالغ اداء وقضاء مختار الفتاوى
المرأة لا تصوم التطوع الا باذن زوجها لانه امكنه وطيها وله ان يفطرها وكذا المملوك
الا اذا كان غائبا فيها في ذلك خلاصه وخلوف فم الصايم اطيب عند الله من ريح
المسك روضة الاعلى ومن صام يوما وافطر يوما فهذا كما روى عن النبي عليه السلام
افضل الصيام كان يصوم يوما ويفطر يوما فتاوى ظهيريه الصوم لي
وانا اجزي به حديث قدسي قوله يحق تمليخا الح اين اسامي اصحاب كهف است
وقصهٔ اصحاب كهف آنست كه جباري بود نامش دقيانوس دعوى خدائي ميكرد
وايشان فرزندان ملوك بودند پدر ايشان مر ايشان را فرستاده بود تا او را خدمت
كنند تا از شر او ايمن باشند روزي ايشان پيش او ايستاده بودند و كمر به جنگ كنان
از بام قصر پيش او افتاد ندوي بيفتاد و بيهوش شد ايشان با خود انديشه كردند و گفتند
كيف يكون هذا الها وانه يخاف من الهرة فتفكروا وقالوا ربنا رب السموات والارض

فتفكروا ١٢

نوقع الایمان فی قلوبهم پس از شهر بیرون آمدند و میرفتند رسیدند به شبانی او را گفتند بنشانمن عن هذا الرجل و دقیانوس فقال لما ذا تستمعون منی فقالوا انه زعم الله رب ولیس برب فقال من ربنا فقالوا ربنا رب السموات والارض فآمن الراعی و قال ههنا غار فذهب الیه فیدخل حتی یتوارى عن الخلق الی ان یهبنا الله تعالی من امرنا رشدا فاقبلوا الی الغار فطبع کلب الراعی واسم الکلب القطمیر فصاح ولم یرجع فوصلوا الی الغار فدعوا بهم فقالوا ربنا اتنا من لدنک رحمة وهیی لنا من امرنا رشدا دعا کردند و گفتند بده ما را از نزد خود رحمتی و بنمای برما رحمة کند و کار ما بساز و بغار درآمدن و سگ هر دو دست خود را بدر غار بگسترانید اهل ایشان ایشان را طلب کردند نیافتند ملک را خبر کردند بهر جانبی و بهر راهی که طلب کردند ایشان را نیافتند گفتند این عجب کاریست که قوم غایب شدند خیانتی ملک فرمود تا تخته زرین بیاوردند و نامهای ایشان بروی نقش کردند و در خزانه نهادند خدای تعالی کار ایشان بساخت خواب بر گوشهای ایشان نهاد و چشمهای ایشان بیدار داشت خواب بود بر چشم بود نه بر گوش تا بیانکی بیدار شوند و باد را بایشان راه داد و آفتاب را از ایشان باز داشت تا راحت باد بر ایشان رسید و روی آفتاب بایشان نبودی و هر هفته فرشته فرستادی تا جب در است ایشان می گردانیدی تا زمین گوشت ایشان نخورد و قیل هر سالی و قیل چهار سالی و قیل هر هفت سالی و قال ابن عباس هر شش ماهی و بجوابا بنید شان سیصد نه سال درین که ایشان بودند عیسی علیه السلام آمده بود و دعوت کرده و با سمان رفته و خبر داده قوم خود را از اصحاب کهف که ایشان در غار خفته اند و بعد از سیصد نه سال بیرون آیند کرونده که عیسی علیه السلام آن تخته را که دقیانوس نوشته بود بیرون آوردند و تاریخ شمار میکردند و مضطر بودند چون مدة تمام شد بیدار شدند ولبثوا فی کهفهم ثلاث مائة سنین وازدادوا تسعا الآیة قال قائل منهم کم لبثتم قالوا لبثنا یوما روزی درنگ کردیم بدر غار نگاه کردند آفتاب را دیدند گفتند او بعض یوم

باز

بار علامات دیگر دیدند که موی سر بالیده و ناخن نهادر از گشته و جامه ها خرگناک شده و در غار دیگر گون گشته جواب مؤمنانه گفتند ربکم اعلم بما لبثتم پس گفتند نان میباید چه کنیم تیونس گفت یکی را بفرستید و درهم دهید تا بشهر رود و برای ما طعام آرد و آن وقت که ایشان رفته بودند خوک و مردار میخوردندی و فروختندی وصیت کردند خریدن طعام را که طعام حلال بخرد و از خوک و مردار بر هیزگی کند از مروت نبود تملیخا درم برد کان خباز بر یکی رفتی که تو گنج یافته گنج دقیانوس است یا مرا از وی نصیب کن یا نزد ملک بر مت تملیخا گفت درم ملک شماست دقیانوس ما نوا گفت چه میگوی باین سخن او را پیش ملک بردند قصه با ملک بر داخت ملک چون درم بدید و مرد را بدید و قصه شنید گفت این آنست ما را عیسی علیه السلام خبر داده است ملک گفت یا ران تو کجا اند گفت بفلان غار ملک با تملیخا روان شدند چون نزدیک غار رسیدند تملیخا گفت ای ملک تو با این جا باش تا من روم و ایشان را خبر دهم تا نترسند تملیخا پیش رفت و بغار درآمد و ایشان را خبر داد که چندین روزگار گذشته است و عیسی علیه السلام آمده است و بسیاری خلق بروی گرویده اند و وی با سمان رفته است احسن که قصه شنیدند در وقت همه بمردند و در روایة دیگر آمده است که تملیخا بغار درآمد پس کسی راه نیافت با او این قوم که رفته بودند اختلاف کردند در ایشان چه ترسایان با مؤمنان آمیخته بودند ترسایان گفتند کنیسا میسازیم بر در غار که از ما بودند مؤمنان گفتند مسجد میکنیم که از ما بوده اند مؤمنان غلبه کردند مسجدی برآوردند و نام ایشان بر تخته نقش کردند و بر در غار نهادند و در غار سنگی برآوردند و ایشان هفت تن بوده اند و اختلاف است در حال ایشان که مرده اند یا خفته بهر حال که هستند زنده خواهند شد چون عیسی علیه السلام فرو آید و ایشان هر روز مینالند تا چون زنده شوند با عیسی علیه السلام گرد عالم بگردند و هر کجا حصار بود که از وی بلند تر نبود و آن حصار ایشان را از سینه نگذرد و حصار را بجنبانند و ویران کنند تا همه

و در خریدن نکس نکنی ۴

و قصه ایشان

زاپاهی
حصارها ویران کنند و از علی منقول است که هر که اصحاب کهف در گوشه کشتی بنویسد کشتی غرق نشود و اگر در قبضه کمان بنویسد تیر راست رود و اگر بر کاغذ بنویسد و ما بر سفالی که آب نرسیده باشد و در میان آتش انداز آتش کشته شود و در کاغذ بنویسد و در میان مال نهد آن مال در امان حق تعالی باشد و بر کاغذ بنویسد و در ران راست بر بندد از راه رفتن مانده نشود و چون رنج ولادت سخت شود بر دو سفالی که آب نرسیده باشد بنویسد و بگوید تا بر زمین نهد و بهر دو دست قوت کند بشکند حمل بر زمین نهد و بعضی گفته که بر کاغذ بنویسد و بر جامه بپیچد و در ران چپ بندد خلاص یابد میگوید بنده ضعیف علی ابن احمد غوری غفر الله له ولوالدیه که در اسامی اصحاب کهف اختلاف است اما آنچه در اوراد شیخ و وصیلة القلوب مذکور است اینست تملیخا مکسلمینا تبیونس کشفوطط اذرفطیونس کشافطیونس یوانس یونس فی الخانیة اذا دخل الغبار او الدخان او الریح العطر او الذباب حلقه لا نفسد صلوته شرح اوراد ولو شهد اثنان علی طلوع الفجر وشهد آخران انه لم یطلع فافطر ثم اکل ثم ظهر انه قد طلع علیه القضاء والکفارة بالاتفاق اذا تسحر علی یقین ان الفجر لم یطلع او افطر علی یقین ان الشمس قد غربت فاذا الفجر طالع والشمس لم تغرب علیه القضاء ولا کفارة فیه ولو تسحر وهو شاک فی طلوع الفجر فالمستحب له ان یدع الاکل فان اکل فهو شاک فصومه تام وان شک فی غروب الشمس علیه ان یدع الاکل فان فهو شاک یلزمه القضاء واختلفوا فی وجوب الکفارة ولو تسحر واکثر رأیه ان الفجر طالع قال مشایخنا رحمه الله علیه ان یقضی ذلک الیوم ولو افطر واکثر رأیه ان الشمس لم تغرب علیه القضاء والکفارة هذا فی نسخة الشیخ القاضی الامام ره فی التجرید ان اکل واکثر رأیه ان الفجر طالع علیه القضاء والصحیح ان لا قضاء علیه وان کان اکثر رأیه انه اکل قبل غروب الشمس قضی ولو شهد اثنان ان قد غابت وشهد آخران انها لم تغب

فافطر

فافطر ثم ظهر انها لم تغب علیه القضاء دون الکفارة بالاتفاق فی نصاب لا بأس للصائم ان یستنقع فی الماء او تطییب الماء علی بدنه او رأسه او وجهه وان یتلفف بالثوب المبلول هو المختار لما روی عن النبی علیه السلام انه صب علی رأسه ماء من شدة الحر وهو صائم وعن ابن عمر رضی الله عنه انه کان یبل الثوب ویتلفف به وهو صائم ولانه لیس فیه تعریض الصوم علی الفساد شرح اوراد فی بیان الاحکام بنده را در کفارة روزه روا نباشد مگر روزه داشتن اگر مولی برای او بنده اداد کند با طعام و بده روا نباشد شرح اوراد فی المصابیح عن ابی هریرة رضی الله عنه قال قال رسول الله صلی الله علیه وسلم من سبح الله فی دبر کل صلوة ثلاثا وثلثین وحمد الله ثلاثا وثلثین وکبر الله ثلاثا وثلثین فتلک تسع وتسعون ثم تمام المائة لا اله الا الله وحده لا شریک له الملک وله الحمد وهو علی کل شیء قدیر غفرت خطایاه وان کانت مثل زبد البحر قوله قل اعوذ برب الفلق بالتسمیه هفت بار و قل اعوذ برب الناس بالتسمیه هفت بار هاتان سورتان مکیتان و قیل مدنیتان الاان الفلق خمس آیات والناس ست آیات و قیل سبع آیات قال سعد بن المسیب سبب نزول المعوذتین آن بوده است که جادوی کرده اند رسول را علیه السلام شش ماه دختران لبید الاعصم الیهودی تا عایشه گوید رضی الله عنها که رسول علیه السلام شش ماه با عیال خود صحبت نتوانست کردن و یاران چنان دانستی که وی تندرست است چون فرقت چنان رفتی که وتا حال بحالی رسید که بر بستر خفت تا رسول علیه السلام میگوید روزی در میان خواب و بیداری بودم که جبرئیل علیه السلام آمد با فرشته که من او را هرگز ندیده بودم جبرئیل بیالین من نشست و آن فرشته بپایان نشست آن فرشته جبرئیل را پرسید ما اصاب الرجل فقال جبرئیل طب الرجل جادوی کرده اند فقال من طبه یعنی گفت که کرده است فقال جبرئیل بنات لبید الاعصم الیهودی و گفته اند آن فرشته میکائیل بوده است

بجیب ۲۰

آن فرشته گفت چگونه کرده اند جبرئیل گفت صورتی کرده اند و به ده کمان به یازده گره بر ولایت
و بجوب خرما اندر کرده اند و بچاه ذی زروان زیر سنگی نهاده میکائیل گفت چه باید کرد تا جبرئیل
گفت علی را باید فرستادن تا بیارد تا آن این بگفتند هر دو برفتند رسول علیه السلام از خواب
بیدار شد شادمان عایشه گفت رضی الله عنها که چه شد شادمان میبینمت خدای شادیت
بیفزاید رسول علیه السلام گفت یا عایشه یا فتم آنچه میجستم و قصه با وی بگفت و امیر المؤمنین
علی و عمار و ابو ذر را رضی الله عنهم بخواند و گفتشان که بروید بدان چاه و بیارید این جادوی
را و این چاهی بود در عرب ایشان رفتند و یافتند آن چاه را چون چنانکه گفته جستند و یافتند و برا
وردند و بسوی پیغامبر علیه السلام آوردند و پیش وی نهادند هر چند جهد کردند که گره از وی
باز کنند نتوانستند گشادن جبرئیل علیه السلام در حال آمد و این هر دو سوره که یازده آیت
و بران صورت یازده گره بود هر آیتی که حضرت رسول علیه السلام بخواندی گرهی
گشاده شدی چون آیة آخرین بخواندی رسول علیه السلام از جای برخواستی کانما نشط البعیر
عقاله چون شتر که زانو بند وی کشایند و انما عمل ذات رسول الله صلی الله علیه وسلم واثر
الله تعالی بحفظ عن سحر السحرة لان الکفار ینسبونه بالسحر و قالوا انه ساحر کذاب فیظهر
الله اثر السحر فیه لان السحرة اتفقوا علی ان لا تعمل سحر ساحر ساحر آخر و لان من سحر الناس
یدفع السحر عن نفسه فثبت انه علیه السلام لم یکن ساحرا قوله عز و جل قل اعوذ برب الفلق
قال قتاده ره الفلق الصبح الفلق شکافیدن بود کما قال الله تعالی ان الله فالق الحب والنوی
و قال الله تعالی فالق الاصباح و قال ابن عباس رضی الله عنه الفلق الخلق و قال سدی ره
هو بئر فی جهنم قیل بیت فی النار اذا فتح بابه صاح جمیع اهل النار من شدة حره و قیل اسم
ابسماء جهنم من شر ما خلق کلمة ما بمعنی الذی ای من شر الذی خلق و من شر غاسق الغاسق
اللیل اذا وقب ای اذا دخل یقال وقب الوتر فی الحایط اذا دخل و انما امر بالتعوذ من شر
اللیل لان انبثاث الشر فیه و التحرز منه اصعب و اسند الشر الیه لحدوثه فیه و من شر النفاثات
فی

فی العقد ای من شر السحرة اللواتی تعقدون عقدا ثم ینفثن فیها و یتفلن و قیل ان النفث
بالنفثتین من غیر ریق و التفل الذی یخرج العاریق و من حاسد اذا حسد اذ الحسد ادخال الغیظ
فی نفسه لنعمة اصابها الله تعالی لمن یحاربه قال ابن عباس رضی الله عنه ختم الله السوره بشر
اذ لو کان فی الدنیا شر اعلی منه الحتم و قال حسین بن افضیل جمع الله الشر و ذر فی هذه السوره و
ختمها بالحسد و الله اعلم اذا ظهر البزاق ثم اعاده فابتلعه فسد و قیل اذا جا
حمرة الشفة و هو لا یظهر اذا ضم الشفة لا تفسد کذا فی الظهیریه و فی موضع آخر منها اذا سال لعابه
من غیر ان ینقطع من داخل فمه ثم رده و ابتلع لا یفطر بخلاف ما انقطع شرح قدیم عبد العلی
و مما لا یوکل عاده الحصاة و النواة و البزاق الذی جعله فی کفه کذا فی الخزانه و غیرها قال عثمان
البتی لا تفسد کتناول ما لا یتناول اکله لانه لا یقضی به شهوة بتمرتاشی فی الصوم ولو
اخرج بزاق فمه علی یده و جمعه فیه ثم رده الی فمه فابتلعه فطره و لو اخرجه عن فمه الی ذقنه و لم ینقطع
عما کان داخل فمه ثم رده الی فمه و ابتلع لا یفطر کذا فی الخلاصه و غیرها ولو نذر بصیام الابد
عجز لذلک او لاشتغاله بالمعیشة لکونه صاعته شاقه له ان یفطر و یطعم لکل یوم مسکینا
و اذا لم یقدر علی ذلک لعسرته یستغفر الله انه هو الغفور الرحیم کذا فی حواشیه
و اذا بقیت لقمة السحور فی فیه فطلع الفجر ثم ابتلعها او اخذ کسرة الخبز لیاکلها و هو ناس فلما
مضغها ذکر انه صایم فابتلعها مع ذکر الصوم اختلف المشایخ فیه علی اربعة اقاویل بعضهم لا کفارة
علیه و قال بعضهم علی الکفارة و قال بعضهم ان ابتلع ها قبل ان یخرجها علیه الکفارة و ان اخرج ثم
اعادها لا کفارة علیه هو الصحیح اذا تسحر علی یقین ان الفجر لم تطلع او افطر علی یقین ان الشمس
قد غربت و اذا الفجر طالع و الشمس لا تغرب علیه القضاء فیهما لوجود مناقض و لا کفارة فیهما لمکان
العذر و ان تسحر و هو شاک و صومه تام و ان شک فی غروب الشمس علیه یوم الاکل و هو شاک یلزمه القضاء
و اختلفوا فی وجوب کفارة قاضی خان و اذا اکل او شرب او جامع ناسیا لم یفطر و لا فرق بین الفرض
و النفل لان النص هو قوله علیه السلام ثم علی صومک فانما اطعمک الله و سقاک لم یفصل محیط

ولو مضغ ناسیا فتذکر فابتلعها قیل یجب و قیل لا یجب ان ابتلعها قبل ان تخرج با ثم ابتلعها و
قیل بالعکس و صححا ابو لیس لانها بعد اخراجها تعاف و قبله تلذذ و قیل ان کان تحنثه بعد
فعلیه القضاء لا ترکها بعد الاخراج حتی بردت لانها تعاف ح لا قبله فالحاصل ان المنذور
المنظور یدل الیه عند الاکل فی السقوط العافته غیر ان اکلا وقع عنده الا الاستکراه انما یثبت
عند کذا الا کذا فتح القدیر و فی مهر متفرقات فقیه ابی جعفر الدمع اذا دخل فم الصایم
ان تلذذ فعلیه القضاء و الکفارة لان الناس قل ما یعافون ذخیره عن بزق
صدر یقیهم الغبار و الدخان و طعم الادویه و ریح العطر اذا وجد فی حلقه لا یفسد لا التحرز
عنه غیر ممکن محیط اگر پرسند که روزه دار آب دهن دیگری را بخورد قضا و کفارة
لازم شود یا نی اگر گوی شود خطا باشد اگر گوی نشود هم خطا باشد جواب با صواب آنست
که بنگریم که ان آب دهن محبوب خود خورد است قضا و کفارة لازم و اگر آب دهن او
نیست روزه تباه شود و کفارة لازم نشود حیرت الفقها وان طار فی حلقه
ثلج او مطر فقد اختلف مشایخنا فیه و الصحیح انه یفطر لان هذا مما یستطاع الامتناع
عنه بان یکون تحت السقف لان هذا یتغذی به مبسوط و اذا اکل او شرب او
جامع ناسیا فظن ان ذلک فطره فاکل متعمدا لا کفارة علیه لان صوم فیه قیاسا
فصار شبهة فان بلغه الحدیث و علم ان صومه لا یفسد فی النسیان روی عن ابی یوسف و محمد ره
ان علیه الکفارة و روی الحسن عن ابی حنیفه ره انه لا کفارة علیه و هو الصحیح قاضی خان خلاصه
هفتادم استشمام فواکه عمری از برای قوت هفتاد یکم استشمام اطعمه از برای
نیلی و قوت هفتاد دوم در بازار شیرازان رفتن و نشستن از برای استشمام
هفتاد سوم در بازار خبازان رفتن از برای رساله آداب الصوم مولانا فتح الوس استشمام
و ذکر فی الملتقط انه اذا افطر ناسیا فالاولی عندنا ان یقضی ذلک شرح ملا عبد العلی
وان ولدت فی غرة رمضان و استمرار الدم من تمام رمضان ثم جاء بولد آخر
بستة

بستة اشهر و نصف من الولادة یقضی صیام النصف الاول و یصح صومها فی النصف الاخر و کذا
صلوتها اذا کانت اغتسلت بعد النصف الاول لابتداء الحبل من نصف الاخر قنیه
اکل الحصاة او النواة لم یکفر لقصور الجنایة و علیه القضاء لفوات الاداء که والثانی
عشر فیما لا یفسد اذا ابتلع شیئا یکون خروجه من البطن علی مثل دخوله الجوز و الدنانیر و الدرهم و
الفلس و الفستق و الجوزة الیابسة و نحوها فی قول ابی عبد الله نتف الفتاوی و متی وجد ادخال
ما هو معتاد فی مخرج معتاد ففیه خلاف ملا فصیح الدین و ع فی النهایه ذکر بعض ما یعتمد
علی قوله ان الصوم لا یفسد بابتلاع الحصاة و نحوها عبد العلی او ابتلع حصاة و نحوها فا
لیس فیه صلاح البدن و لا یرغب الناس فی اکله شمس الدین محمد اذا اکل الصایم ما لا یوکل
عادة کالحصاة و النواة و القطن و الحشیش و البزاق و الکاغذ و التراب فسد صومه قاضی خان
و فسد باکل العاشر و العدس و الجاورس و الارزن لکن فی الزاهدی انه غیر مفسد شرح
ملا شمس الدین و قد یترک الجواب بناء علی غلبة الاعوبه و ظهور الفساد فی الارض آداب
المفتیین کما فی المنیه ثم حاصل المذهب عندنا بان الفطر متی حصل بما یتغذی به و یتداوی به
یتعلق الکفارة به زجرا فان نعود الطباع یدعو الی الغذاء و کذلک یفید الی الدواء لحفظ الصحة
او اعادتها فاما اذا تناول ما لا یتغذی به کالتراب الحصاة بعد صومه الاعلی قول بعض من لا
یعتمد علی قوله فانه یقول حصول الفطر بما لا یکون به اقتضاء الشهوة و لکنا نقول رکن الصوم
الکفارة عن ایصال الشیء الی باطنه و قد انعدم ذلک بتناول الحصاة ثم لا کفارة علیه الا علی
قول مالک ره مبسوط و هو قول عثمان البتی ایضا من المتقدمین درکافی میگوید که مردی یک
روز عمدا خورده و کفارة نداده است دوم روز هم خورد عمدا و کفارة کافی است و اگر کسی روز
عمدا خورد یک کفاره است فاما یک روز عمدا خورد و کفارة داد بعد از آن دوم روز خورد او را
کفاره دوم روز هم باید داد و فتوی برین قول است مجموعه خانی اگر شخص یک ماه روزه ماه
رمضان عمدا خورد و کفارة نداده است و یک ماه روزه یک رمضان دیگر را خورده او را یک کفاره

بجهت هر دو ماه کافی ست و فتوی برین قول است مجموعهٔ خانی در حدیث آمده که در هفتم
روز ولادت فرزند دو گوسفند بجهت پسر و یک گوسفند بجهت دختر بنیت عقیقه قربانی کند و طعام
پخته بدرویشان دهد و استخوانهای آن گوسفند را هیچ نا شکسته باید که از گوشت جدا کرده
در زیر خاک دفن کنند و سر کودک را تراشند و مویش را با نقره وزن کنند و این نقره را تصدق کند پس
آنگاه نام نیکویش نهند و سیوم آنکه نیکویش پرورش کنند از شیر و غذا و غیر آن چهارم آنکه از مال
حلالش برورند پنجم آنکه ختنه اش کنند ششم آنکه از قران و علم انچه لابدی باشد از فرایض
و ارکان مسلمانی و ادب نیکویش بیاموزند و قال رسول الله صلی الله علیه وسلم ما نحل والد
ولدا من نحل افضل من ادب حسن منهاج العباد در انچه زنی در سفر مرده است و آنجا ان
کسی نیست او را غسل کند بشریعت باید که مردی که ذی رحم محرم او باشد او را تیمم دهد و گر
ذی رحم نباشد اجنبی خرقه بدست خود بپیچد و او را تیمم دهد بشرائط تا باید والله اعلم

[illegible]

باب الاعتکاف

الاعتکاف فی اللغة الاحتباس من عکفه حبسه یعکف بالضم والکسر عکفا ومنه قوله تعالی
والهدی معکوفا اما قولهم عکف علیه بمعنی اقبل علیه مواظبا فهو من العکوف ومنه قوله
تعالی یعکفون علی اصنام لهم وهو سنة مؤکدة علی الکفایة وهو الصحیح وقیل یجب
قال الزهری عجبا من الناس کیف ترکوا الاعتکاف وما ترک النبی علیه السلام حتی قبض

فان

۲۷

فان قیل ینبغی ان یکون واجبا اذ المواظبة دلیل الوجوب قلنا هی دلیله عند الانکار علی التارک
ولم ینکر النبی علیه السلام علی تارک علی ان الترک مرة مروی عنه علیه السلام وهو لیس صایم
فالصوم شرط فیه وفی الروایه انه لیس بشرط فی النفل وهو قولهما وعنه تا بروایة الحسن
انه شرط فیه وعند الث فی ان الصوم افضل فیه مطلقا ابو المکارم اعتکاف سنة
مؤکده است که پیغمبر صلی الله علیه وسلم برای آن مداومت کرده اند و این سنة بر سبیل کفایه
اگر بعضی بجای آرند از ذمه باقی ساقط میشود و بعضی گفته اند مستحب است و اولی
آنست که در رمضان در دههٔ اخیر روزه نشیند فارغ برای عبادت ملا صلاح
و بعضی گفته اند که اعتکاف مستحب است ولیکن اصح آنست که سنت مؤکده باشد بر سبیل
کفایه که چون بعضی بآن قیام نمایند سایر ناس تارک سنت نشوند و اولی آنست که
در دههٔ اخیر رمضان معتکف شوند ملا عبد الجمیل

[illegible]

والدخول فی المنفذ المعتاد خزانت الروایات عن انس بن مالک رضی الله عنه
قال رسول الله صلی الله علیه وسلم یوما لاصحابه رضی الله عنهم اتدرون لم یسمی
رمضان قالوا الله ورسوله اعلم قال لانه یرمض الذنوب یعنی یحرقها ولکن
قولوا جاء شهر رمضان کنز العباد ویکره جوار بمکة فی قول ابی حنیفه ولا
یستوفی فی الحرم قصاص فی نفس ویستوفی فیما دون النفس وعن ابی حنیفه لا
یقطع ید السارق فی الحرم خلافا لهما ولو دخل الحربی لا یعترض له ویمنع عنه الطعام
والشراب فی قول ابی حنیفه قاضی خان کتاب الحج فصل مقطعات

وعند ابی حنیفه من لزم القتل والقصاص او ردة او زنا فالتجی الی الحرم لم یتعرض له الا انه لا
یؤوی ولا یطعم ولا یسقی ولا یبایع حتی یضطر الی الخروج وقیل امنا من النار وعن النبی علیه
علیه السلام من مات فی احد الحرمین بعث یوم القیمة امنا وعن النبی علیه السلام الحجون و
البقیع یؤخذ باطرافهما وینثران فی الجنة وهی مقبرتان بمکة والمدینة وعن ابن مسعود
رضی الله عنه وقف رسول الله صلی الله علیه وسلم علی بیت الحجون ولیس لها مقبرة فقال
یبعث الله تعالی من هذه البقعة ومن هذا الحرم کله سبعین وجوههم کالقمر لیلة
البدر یدخلون الجنة بغیر حساب یشفع کل واحد منهم فی سبعین الفا کالقمر لیلة
البدر وعن النبی علیه السلام من صبر علی حر مکة ساعة من نهار تباعدت من جهنم
مسیرة مائتی عام کشاف

[illegible]

کتاب النکاح

درین مسئله که مسماة عایشهٔ حرهٔ مکلفهٔ در وقتی که خالیه از فراش غیر بوده است
بنفس نفس خود را بخالد کفو خود بخشیده است و خالد قبول ازان نموده است شهود عدول که
ایجاب و قبول ایشانرا معا میشنوده اند که باین طریقه بشریعت این بخشیدن بزوجه مذکوره
درست باشد بشرائط تا سواه نوحرو النکاح ینعقد بایجاب وقبول مختصر وغیره
درین مسئله بر تقدیر انکه میانهٔ مسماة عایشه و زید فاتحه خوانده باشند بی انکه بینهما
عقد نکاح شرعی واقع شده باشد بشریعت بر تقدیر انکه بعد ذلک مسماة مذکوره فوت شده باشد

درین

۲۸

درین صورت اگر ورثهٔ مسماة مذکوره گویند که بجهد مذکور از زید مهر بی وی را میگیریم
این قول ازین ورثه بی وجه شرعی نادرست باشد بشرائط تا المتناصمة والمزاحمة بلا سبب
شرعی لا یجوز قاضیخان درین مسئله که مسماة عایشهٔ زوجهٔ خالد در ذمهٔ خالد مبلغ
کذا مهر معجل است بشریعت رسد مسماة مذکوره را که خواهد مثل این مذکور مهر معجل خود را که
در ذمهٔ وی دارد طلب نموده گیرد بر وجه صحت شرعیه بشرائط تا سواه نوحرو
للمعجل یعجل کافور وغیره درین مسئله که زید دعوی زوجیت خود بر مسماة داشته
است گذشته است و ابرای ذمه نموده است بشریعت این گذشتن و این ابرا درست باشد بشرائط
درست باشد و رسد مسماة مذکوره را که بنکاح شرعی خالد کفو خود در آید بعد تحقق شرائط تا
واگر زید گوید که من نمیگذارم مسماة مذکوره را که بنکاح خالد در آید بآن خود که مسماة
مذکوره منکوحهٔ من است درین صورة این قول از وی بجهد مذکور نادرست باشد بشرائط تا
سواه نوحرو ولو ابرء ثم دعوی بعد ذالک لا یصح خلاصه فصول درین
مسئله که مسماة عایشهٔ حره و حالا آنکه پدر وی نیز حی است بنکاح کذا غلام مملوک زید در آمده
است بی اذن و رضاء عمرو که برادر عینی و اقرب عصبا نسبیهٔ مسماة مدره است بشریعت رسد
عمرو را که فسخ نکاح مذکور نماید بجهت عدم کفاءة بعد تحقق شرائط تا هر چند زید این غلام را
آزاد کرده باشد فلیس عبد و معتق کفوا لحرة اصلیة شرح وقایه درین مسئله
بر تقدیر انکه زید مسماة عایشه را بنکاح خود در آورده باشد و حالا قبل از انکه مسماة مذکوره
موطوءهٔ زید شود زید مسماة مذکوره را طلاق کرده است و حالا آنکه خلوه صحیحه یا
خلوه فاسده میان مسماة مذکوره و زید اصلا واقع نشده است و حالا آنکه مسماة مذکوره
فوت شده است بشریعت اگر وقع چنین بوده باشد حال زید که مسماة فاطمه دختر مسماة مذکوره
برضاء وی بنکاح شرعی خود دارد بعد تحقق شرائط یا جواز دیگر اصلا واقع نشده است سواه نوحرو
وبنتها ای روجة حال کون تلک الزوجة موطوءة حتی لو لم یکن موطوءة لا تحرم بنتها بمجرد العقد

كما هو النص من تقييد النساء بالمدخول بهن عبد العلي   درين مسئله كه جمع كردن
بشريعت ميانه عايشه و فاطمه اجنبيه در نكاح درست و مشروع باشد بشرائطها هر چند فاطمه
رابور عايشه بنكاح خود در آورده باشد چون مانع بينهما محقق نبوده است بينوا توجروا
درين مسئله كه بشريعت عقد نكاح شرعي ميان خالد اجنبيه و ميان زينب اجنبيه
درست باشد بشرائطها چون چيزي كه مانع ازين نكاح بوده باشد اصلا موجود نبوده است
هر چند عايشه اما در حالد تنها گويد كه من اول را بايام رضاع زينب شير داده ام و زينب منكر
آنست بينوا توجروا   درين مسئله كه بر تقدير آنكه اقرباي خالد گويند كذا
و برنج كذا و آرد كذا و خالد را با مروي آورده در خانه زيد آب و آتش كرده تقل تلغ كرده
باشند كه عايشه دختر زيد را بنكاح خالد در آريم و بعد اكر خالد گويد كه من توان آنرا
از زوجيت قبول نميكردم اين قول از خالد نا درست باشد بشرائطها بينوا توجروا   درين مسئله
خالد مسماة زينب را در وقتي كه خاليه از فراش غير بوده است بخشيداه شرعيه كرده بنكاح خود
در آورده است المهر المعين كما هو طريقة شرعا لكن اين بخشيده كردن بر وجه مذكور درست باشد
و بر تقدير آنكه دو شخص گواهي داده گويند كه خالد منكر ايام رضاع خود از شير پستاني مادر مسماة
مذكوره را خورده است چون دو شخص اين گواهي را مده بگماه تبعز شرع تا دخير كرده اند داده اند پس را
زانكه اين دو شخص عالمين بوده اند بر آنكه خالد و زينب مدت شش سال است كه با يكديگر معيشت
ازدواج ميكرده اند كما هو طريقة درين صورت بمجرد مذكور اين گواهان از جهت گواهان غير عدلين درين
قضيه نا درست باشد بشرائطها بينوا توجروا   درين مسئله كه بر تقدير آنكه عايشه
موطوءه خالد شده باشد و بعده عايشه بنكاح صحيح شرعي زيد در آمده و در فراش زيد مذكور
از عايشه دختر شده باشد و نسب اين دختر از زيد ثابت باشد و بعده از خالد در فراش زينب زوجه
خود پسري شده باشد بمجرد مذكور عقد نكاح شرعي ميان اين دختر و اين پسر اجنبيين درست
باشد بعد تحقق شرائطه چون مانع اصلا از نكاح مذكور موجود نبوده است كما هو طريقة شرعا
بينوا توجروا

فرع الموطوءة حرام على الواطي ان كان ثابت النسب من الغير ولا يحرم على
اولاد الواطي من تلك الموطوءة لا نسب بينهما اصلا كذا في شفا   درين مسئله كه
بر تقدير آنكه عايشه مادر زينب صغيره نفس وي را بخالد بخشيده باشد اين صغيره را
برادر حقيقي مكلف حاضر بوده است بي اذن و رضاء اين برادر چون درين برادر هيچ مانع
ني بوده است و اين برادر بعد از علم بآن تجويز آن نميكند بل كه رد آن ميكند پس بنابر
بشريعت عايشه را ولايت ان ني بوده است درين صورت اين نكاح و بخشيدن نادرست
باشد بشرائطها هر چند از جانب خالد بور خالد بحضور شهود قبول آن نموده
باشد بينوا توجروا   درين مسئله كه اختلاف واقع شده است ميان زيد
و بقيه ورثه مسماة عايشه متوفاه زوجه زيد برين وجه كه اين بقيه ورثه
ميگويند كه مسماة مذكوره را در ذمه زيد مبلغ كذا و تنكه كذا بوده است زمان
موطوءه و زيد منكر آنست و مهر مثل مسماة مذكوره شاهد قول اين بقيه ورثه
است بشريعت قول اين بقيه ورثه مع اليمين باشد بمقدار مهر مثل وي بعد
تحقق شرائطه و اگر زيد گويد كه من سوگند ميخورم كه مسماة مذكوره را در ذمه
من مهر نيست با آنكه مسماة مذكوره زوجه من بوده و من با اين بقيه ورثه از وجه
مهر وي چيزي نميدهم درين صورت اين قول از قول وي بمجرد مذكور نا درست باشد
بينوا توجروا   درين مسئله كه زيد اشياء كذا خود را بمسماة عايشه فرستاده است
بقصد آنكه مسماة مذكوره را بنكاح خود در آرد قبل از آنكه مسماة مذكوره را
زيد بنكاح خود در آرد مسماة مذكوره فوت شده است بشريعت مع تحقق شرائط
رسيده بود كه اين اشياء خود را كما هو طريقة عار ورثه مسماة مذكوره كه
الحال متصرف اند طلب نموده گيرد بر وجه صحت شرعيه بشرائطها هر چند مسماة
مذكوره را قابض باشد بينوا توجروا   درين مسئله كه بشريعت رسيد مسماة

درين مسئله كه بشريعت رسيد مسماة عايشه زوجه زيد متوفا را كه بعد از انقضاء
عده خود از زيد كما هو طريقة شرعا اكراه كند بنكاح خالد كفو خود در آيد بشرائطها
و اگر هر يك از پدر و برادر زيد گويد كه ما آن مسماة مذكوره را جبرا بنكاح يكي
از خود ها ميدرايم با اين بحث خود كه مسماة مذكوره منكوحه ما بانست و ورثه ويم
درين صورت اين قول از ايشان بمجرد مذكور نا درست باشد بشرائطها بينوا توجروا
النكاح لا يورث بلا خلاف صغرى امسه   درين مسئله كه مسماة عايشه مكلفه كه
خاليه از فراش غير بوده است نفس خود را بزني بعمرو مكلف كفو خود بخشيده است و
قبول آن نموده است بحضور شهود عدول كه ايجاب و قبول ايشانرا شنوده اند
معا بشريعت عقد نكاح شرعي ميانهما منعقد شده باشد بشرائطها و اگر برادر مسماة
مذكوره گويد كه من اين بخشيدن را قبول نه دارم درين صورت اين قول از وي بمجرد
مذكور نا درست باشد بشرائطها بينوا توجروا   درين مسئله كه بشريعت جمع كردن
خالد ميان عايشه و زينب زوجه مطلقه عمرو پسر عايشه در نكاح بعد تحقق درست
باشد بشرائطها چون مانع از جمع مذكور متحقق نيست اصلا بينوا توجروا
ولا بأس بالجمع بين المرأة والزوجة ابنها لا لو فرضت احديهما ذكرا لم تحل له
الاخرى دون العكس لانه لا نسب بينهما كذا في شرح صحيح البخاري   درين مسئله كه
زيد مسماة عايشه دختر خود را حال آنكه صغيره بوده است بزني بعمرو بخشيده است بر تقدير
آنكه عمرو قبول آن نمود بحضور شهود عدل بشريعت چون عمرو قبل از بخشيدن مذكور گفته
كه من حر الاصل و ابا و من احرار بود و بعده ظاهر شده كه عمرو از آزاد كرده شخص بوده
است و حال آنكه حر الاصل ني بوده است و زيد بگفت و تقرير عمرو مسماة مذكوره را
بوي بخشيده است و مسماة مذكوره حر الاصل و حال آنكه مسماة مذكوره با اين فسخ نيز
راضي است چون عمرو و مسماة مذكوره دخول كرده است بنكاح مذكور درين صورت مهرين

بمسماة

مسماة مذكوره بر عمرو لازم باشد بشرائطها بينوا توجروا   درين مسئله كه
مبارك آزاد كرده خالد عايشه را بنكاح شرعي خود در آرد كما هو طريقة شرعا بشريعت
اگر خالد گويد كه من نميگذارم كه مبارك زن گيرد از براي خود درين صورت اين قول
از خالد بمجرد مذكور نا درست باشد هر چند خالد خطاء آزادي اين غلام بعد از آزاد
كردن ني داده باشد بشرائطها   درين مسئله كه غلام كذا خالد برضاء خالد
عايشه را بمبلغ كذا مهر بنكاح خود در آورده است و عايشه موطوءه اين غلام شده است
بشريعت رقبه اين غلام متعلقه با اين مبلغ مهر بر عايشه شده باشد بشرائطها
بيانه بينوا توجروا   وان اذن ببيع القن للمهر محضر   در مهر مثل خويش بود اعتبار كن
عند العدم زيبوة غير اعتبار كن   در خود هما ثلث شود تو عيان   در هشت چيز
تسويه را اعتبار كن   پس بكارة چو هست جمال مال   انكه بعصر بلده دين اختيار كن
درين مسئله كه بشريعت ولايت باشد مر خالد را بمسماة زينب زوجه مطلقه بائنه
خود را كه حامله از وي و معتده وي است برضاء مسماة مذكوره بنكاح شرعي خود
در آرد بر وجه صحت شرعيه بشرائطها چون مانع ازين نكاح ني بوده باشد اصلا
موجود ني بوده است بينوا توجروا   درين مسئله كه مسماة عايشه را زوجه خالد را
در ذمه خالد مبلغ كذا مهر معجل است بشريعت رسيد مسماة مذكوره را كه هر وقت كه
خواهد مثل اين مبلغ مهر معجل خود را معه نفقه لا بديه خود از مطعوم و ملبوس و
مسكني خانه كه ازو در بند علي حده باشد از وي طلب نموده گيرد بشرائطها
بينوا توجروا المعجل كالفوري وغيره   الاستنكاح يمنع دعوى الزوجية في
الحرة اذا لم يكن النكاح ظاهرا بينهما قنيه   في الصغرى اذا الف ذكره بخرقة
وادخل فرجها فان وجد الحرارة تحل والا فلا   وفي المنتقى قال محمد في رجل
تزوج صغيرة لا طوطاء مثلها من صغرها كان زوجها طلقها ثلاثا ثم تزوجت

بآخر فوطيها بهذا الزوج الثاني فاصابها خافها بهذا الوطي لاتحل بها على الزوج الاول ولو كان
طوطاء من مثلها فوطيها حل للزوج الاول وفي النسخة امام شمس الايمة السرخسي وفي اول
كتاب الطلاق ولو قضا القاضي بالحل على الزوج الاول بدون الدخول اخذ بقول
سعيد بن المسيب لاينفذ قضاءه وذكر القضا امام فخر الدين في شرح الجامع الصغير
المطلقه بثلاث تزوجت بآخر ولم يدخل بها الزوج الثاني ثم طلقها لايحل للاول
في قول عامه العلماء وقال سعيد ابن مسيب يحل وهو قول بشر بن غياث المريسي
وهو قول مهجور يخالف الاجماع حتى لو قضى القاضي بقوله لاينفذ قضاءه ومن افتى
بهذا القول فعليه لعنت الله والملئكة والناس اجمعون كذا قال صدر الشهيد
خلاصه باب ما يتعلق بالتحليل ونكاح المطلقه الثلاث وعلى ان سعيد بن المسيب
رجع عن مذهبه في ان دخول بها ليس بشرط في صيرورتها حلالا ولو قضا به
قاضي لاينفذ قضاءه فان شرط الدخول ثبت بالآثار المشهورة شم
والزوج الثاني لايهدم مادون الثلاث الابدخول قنيه ولو قضى القاضي بما روى
عن سعيد بن المسيب ان دخول المحلل بها ليس بشرط للحلق الاول لاينفذ قضاءه
فان شرطيته ثبت بالآثار المشهورة قنيه درين مسئله كه جمع معلومين آمده
بسماه عايشه زاهد ميكويند زيد قبل ازين بمدت كم امقتول شده بود در راه كذا وحال زوجه زيد غايب م
آنكه اين قول ايشان هيچ مكذبي نمي باشد بشريعت زيد مسماه مذكوره راكه قبول اين قول
ان جمع نموده بعد از انقضاء عدة خود ازوي كما هو طريقه شرعا بنكاح كفو خود در آيد
بعد تحقق شرائطه آن سوا بوجروا والاصل انها ظهر اذا لم يكن له منازع ولا يلزم
على الغير بقيل سواء كان المخبر رجلا او امرءة او عبدا او انه عدلا او فاسقا كرماني
درين مسئله كه بشريعت عقد نكاح شرعي ميان زيد و مسماه عايشه اجنبيه درست
باشد بشرائطه آن مادر زيد برا در مسماه مذكوره را شير داده باشد چون زيد و مسماه
مذكور

مذكوره از يك پستان آدمي شير نخورده اند سوا بوجروا والرجل اين تجمع
بين امرءة وبنت زوج كان لها كذا في المختصر الكافي من الكتب الحنيفية في المرءة وبنت
زوج كان لها قبل لو فرضت بنت زوج ذكرا لايجوز له التزوج بامرءة ابيه ذكرا جاز
التزوج بهذا البنت فعندنا يجوز الجمع بينهما وعند زفر لايجوز كذا في الهدايه
درين مسئله كه زيد مبلغ قليل كويان بمسماه عايشه بخشيده شرعيه خود آورده است
ومسماه مذكوره قبض آن نموده است از براي مسماه مذكوره برضاء وي كما هو طريقه بعد
بشريعت اگر پدر زيد بعد از فوت وي كويد كه انكار دانيده ميكيرم بآن بخش
خود كه زيد فوت شده بود و مسماه مذكوره را مالك برده بود بعد از بخشيدن شرعيه
بروجه مذكوره درين صوره اين قول اروي بمجرد مذكور نا درست باشد شرائط
بائن سوا بوجروا ولو بعث اليها شيئا بلفظ فبلك فهو من المهر فلو قبضها
فهو لها واقعات ولو قضا بجواز نكاح مشرية اين لاينفذ الاب او مشر
ابن لاينفذ عند ابي يوسف رح لا الي دليله منصوص عليها في الكتب وعند محمد رح ينفذ
ما روي عن ابن عباس رضي الله عنهما موقوفا ومرفوعا انه قال الحرام يحرم
الحلال يؤيد قول محمد رح فكان مجتهد فيه فينفذ حكمه كذا ذكره في المحيط وفي بعض فوايد
شمس الائمة القاضي اذا قضى بجواز النكاح التي زني بامها او بنتها انفذ عند محمد رح خلافا
لابي يوسف رح وذكر في المحيط اذا زني رجل بامرءته ولم يدخل بها فرد القاضي انك لا
يحل بها عليه فاقرها معه وقضى بذلك نفذ قضاءه لانه قضى في محل مجتهد فيه ثم
نفاذ هذا القاضي في حق المحكوم عليه متفق عليه في حق المقضي له ان كان عاميا
فكذلك عند ابي حنيفه رح ومحمد رح وعند ابي يوسف رح اذا كان المحكوم له يعتقد
الحرمه وقضى القاضي بالحل لا يترك راي نفسه باباحة القاضي درمسئله كه
بشريعت زيد زيد را كه مسماه زينب زوجه خود را از موضع هزاره حضرت

شاه نقشبند بيرون شهر بخارا كه مسافه بينهما مسيرت سفر نيست بر وجه ۴
صحت شرعيه بشرائطه آن هر چند زيد از مهر مسماه مذكوره چيزي نداده
باشد و حال آنكه زيد مفلس است سوا بوجروا درين مسئله كه خالد مسماه
عايشه را آنكه در ولايت بخارا در نكاح خود در آورده است بر تقدير آنكه خالد قبل
از آنكه مهر معجل مسماه مذكوره را بمسماه مذكوره دهد مسماه مذكوره را بولايت بلخ
برده باشد بشريعت زيد مسماه مذكوره راكه بجهت حاجت خود بولايت بخارا
بيايد بعد تحقق شرائطه آن هر چند خالد باين آمدن مسماه مذكوره راضي نبود باشد
وحال آنكه خالد هنوز مهر معجل مسماه مذكوره را ني داده است سوا بوجروا
البالغة اذا اقامت البينة على رد النكاح عند البلوغ والزوج على اقام البينة
على العدم وهو السكوت يقبل بينة المرءة لانها تثبت الفعل فصولين وقاعدي
الا فيما خالف الكتاب والسنة المشهورة كالقضاء بحل المطلقة ثلاثا بنكاح
الزوج الثاني بلا وطي على قول سعيد بن المسيب وهي قوله عليه السلام لاتحل حتى
تذوق من عسيلتها الحديث في القنية لو افتى مفتي بمذهبه يعذر عند العلي
وفي المضمرات الفتوى على انه لاولاية لغير العصبات برجندي درين مسئله كه
اگر قاضي موضع كذا مسماه عايشه بخشيده شرعيه زيد را كه حامله است از وي خطبة
تجديد عقد بينهما سازد برضاء ايشان كما هو طريقه بشريعت اين عمل ازين قاضي
مشروع باشد بشرائطه آن سوا بوجروا الاولى ان يتزوج جارية نفسه حتى لو كانت
حرة كان الوطي حلالا لاحكم النكاح ولا تعتق بمجرد النكاح الاولى في هذا الزمان
ان يتزوج الجارية نفسه حتى لو كانت حرة كان الوطي حلالا لاحكم النكاح سراجيه
لا يصح للمولى نكاح امته اي لاترتيب عليه ما ترتيب على النكاح من وجوب المهر وبقاء
النكاح بعد الاعتاق ووقوع الطلاق وغيرها فيصح تزوجها تنزها عن وطيها
حراما

حراما لاحتمال كونها حرة او معتقة الغير او محلوفا عليها بعتقها وقد حنث الحالف
وهذا ليس بغريب سيما اذا تداولتها الايدي لهذا كان الامام الشهيد يفعله كما في المضمرات
والينابيع ملا شمس الدين انكار النكاح لايكون طلاقا جواهر كتاب الاقرار
وهو قوله عليه السلام لايحل للاول حتى تذوق عسيلته الآخر هدايه
القاضي اذا اخطاء في قضاءه لايجب عليه الضمان وكذا المفتي اذا اخطاء في
وجوب المسئلة لايجب عليه الضمان مختار الفتاوى قال رسول الله صلى الله عليه وسلم
رفع عن امتي الخطاء والنسيان وما استكرهوا عليه اكتب كذا في جميع المعتبرة والمراد
بالوطي هو الاتيان في القبل حتى اتاها في الدبر لايحل للاول رجع به في المحيط ينبغي ان
يلتقي الختانان وتغيب الحشفة وفي القنية اولج في موضع البكارة يحل للاول
واطلاق الوطي يشعر بانه لو وطيها في حالة الحيض او النفاس او الصوم يحل على الاول
لكنه يصير عاصيا ذكره في الخلاصه وانما اشترط الوطي لان مجرد النكاح او الخلوة لايكفي
في التحليل وعند سعيد بن المسيب مجرد عقد النكاح يكفي للتحليل وقوله غير معتبر حتى لو قضى
به القاضي لاينفذ ذكره في الهدايه وفي القنية لو افتى بمذهبه شرح ملا عبد العلي وهو ما
روي عن النبي عليه السلام انه قال لامرءة رفاعة وقد طلقها ثلاثا ثم نكحت بعبد الرحمن
ابن الزبير جاءته متهمة بالعنة قالت ما وجدته الا كهدبة الثوب هذا اتريدون الى ان
يعود الى رفاعة قالت نعم فقال لا حتى تذوق من عسيلته وتذوق من عسيلته فخر الاسلام
وفي الواقعات الحسامية رجل تزوج امرءة على انها بكر فدخل بها فوجدها غير بكر
فالمهر واجب عليه بكماله لان البكارة لاتصير مستحقا بالنكاح كذا في الشيباني وذكر في العدة
ايضا تزوج امرءة على انها بكر فاذا هي ليست ببكر فالمهر لازم عليه كذا ذكره في المنتقى و
في فتاوى قاضيخان اذا تزوج امرءة على انها بكر فوجدها غير بكر عليه كل المهر لان المهر لا
يقابل البكارة لان فيها يستحق بعقد النكاح كذا قال ابو القاسم الصغار رح والله اعلم
فصول في آخره

درین مسئله که خالد مسماة عایشه را بنکاح شرعی خود بمبلغ کذا مهرین درآورده است باین شرط که مسماة مذکوره بکر است و بعده خالد گوید که من مسماة مذکوره را بکر نیافتم بشریعت بعد از ادعای طلاق این مبلغ مهرین مسماة مذکوره که زیاده از مهر مثل مسماة مذکوره نیست بر خالد لازم شده باشد بشرائط تا سوال و جواب . وان شرط البکارة ووجدها ثیبا لزم کل المهر مختصر وقایه   برتقدیر انکه

والصبی لو طلق امرئته او اعتق عبده او وهب ماله لا یصح سواء اذن له ابوه فی ذلک او لم یأذن وفی المختصر القدوری والصبی والمجنون لا یصح عقودهما ولا اقرارهما ولا طلاقهما وان اتلفا شیئا لزمهما ضمانه وفیه من وهب لصبی شیئا فقبضه الصبی بنفسه جاز وفی الذخیرة الصغیر والصغیرة اذا تزوجها بغیر اذن ثم اجاز الولی جاز ولهما الخیار اذا بلغا اذا کان المجیز غیر الاب والجد فصول   اذا تزوجت امرءة غیر کفو فسکت الولی عن المطالبة لیس برضا فان طالب ذلک وله الخصومة اذا شاء لان الموانع کثیرة کما ذکره فی شرح المختصر الخبازی وکذا سکوت امرءة العنین لیس برضا وان اقام معه سنین فصول عمادی   درین مسئله که زینب بنکاح زید غیر کفو خود درآمده است وولی زینب بعد ازین نکاح مدتی سکوت کرده است بشریعت این سکوت ولی رضا باشد باین نکاح و مانع مطالبه تفریق باشد مادام که از زینب فرزندی در فراش زید تولد نکرده باشد بلا سبب شرعی تا سوال و جواب   اذا تزوجت المرءة من غیر کفو فسکت الولی عن المطالبة بالتفریق لیس برضا وان طال ما لم تلد فصول وشرط القضاء بفسخ من بلغ مختصر   درین مسئله که شرعا واجب باشد در عقد فاسد بر همه مسلمانان که زن را از مرد جدا کنند و مرد را تعزیر کنند و نیز عاقد را چون دانسته اند که در عقد است شرائط تا سوال و جواب   ومن نکح معتدة الغیر یعزر ویسواء کان عاقدا او متزوجا لانه من نفس التعزیر التشهیر فرع من التعزیر وفی شرح مختصر الفصیح الدین ان کیفیة التعزیر مفوض الی رای الامام شرح وقایه وکذا فوض النجاة

درین

درین مسئله که بشریعت عقد نکاح شرعی میان زینب و زید شوهر فاطمه خواهر زینب که الحال فاطمه در نکاح زید است مشروع باشد بشرائط تا سوال و جواب   ویحرم نکاح امرءة وعدتها نکاح امرءة اختها فرضت لم تحل له الاخری مختصر   وفی فتاوی قاضیخان الفقیر کفو للعلولان شرف الحسب فوق شرف النسب وهکذا ذکر فی المحیط قال فی المضمرات الاصح ان لا یکون کفوا رو جاه کالسلطان والعالم للعلو عبد العلی   ذکر ام

درین مسئله که خالد مسماة عایشه بخشیده شرعیه زید را بنکاح خود درآورده است بعد از آنکه خالد عالم بوده است بر ان بشریعت این عمل از خالد موجب تعزیر مناسب علی ما یراه القاضی شده باشد بشرائط تا تا سوال و جواب   درانچه زید بر زینب زنا کرده و زینب دختر رضاعی دارد حفظه شرعا درین صورت رسید زید را که حفظه را بنکاح خود درآورد یا نه اجاب نعم والله اعلم   ذکر فی الفتاوی القاعدیة نکاح بنت رضیعه زانیه بر زانی حرام بود یا نه اجاب بود لانها بنتها من الرضاع ومن وطی امرءة حرمت علیه بناتها نسبا ورضاعا کما فی الوطی الحلال شیبانی   درین مسئله که برتقدیر انکه کنیزک کذا مملوکه عایشه برضاء وی بنکاح غلام کذا او خالد درآمده باشد بشریعت ولایت باشد عایشه را که این کنیزک را با همراهی اموال کذا وی کرفته بموضع دیگر برد بشرائط تا هرچند کنیزک گوید که عایشه مرا مدبره کرده است سوال و جواب   درین مسئله که برتقدیر انکه خالد مسماة عایشه را بخشیده شرعیه خود کرده مبلغ کذا فلیس کویان برده بمادر وی داده باشد که جهاز سازم قبولها وقبضها بشریعت رسید خالد را که بمقدار این مبلغ جهاز از مادر وی طلب نموده کیرد و برد جهت شرعیه بشرائط تا سوال و جواب   درین مسئله که عایشه زوجه خالد اصلا موطوئه نشده است باین نکاح کما هو طریقه شرعا وخلوة صحیحه اصلا واقع نشده است باین نکاح بشریعت ولایت باشد عایشه را که منع خالد را از وطی کردن خود

تا کرفتن کذا مهر معجل خود را کما هو طریقه شرعا بشرائط تا سوال و جواب   درین مسئله که اگر مسماة عایشه زوجه زید گوید که من از ولایت بخارا که پاکنه است و حال آنکه نکاح وی در بخارا است بولایت بلخ میروم جرای آنکه همراه مسماة مذکوره شخص محرم از مردان بوده باشد کما هو طریقه شرعا بشریعت حال آنکه زید راضی بآن نیست درینصورت این از مسماة مذکوره بموجود مذکور نادرست باشد بشرائط تا و اگر مسماة مذکوره گوید که من زید را بزور گرفته میروم بولایت بلخ درین صورت این قول از وی بموجود مذکور نادرست باشد هرچند مسماة مذکوره مهرین خود را گرفته باشد سوال و جواب   ولا یجوز للمرءة ان تخرج للسفر بغیر محرم کذا فی الکتب المعتبرة   درین مسئله که بشریعت عقد نکاح میان خالد اجنبی و زینب اجنبیه درست باشد بشرائط تا چون چیزی که مانع این نکاح بوده باشد اصلا موجود نه هرچند عایشه مادر خالد تنبیها گوید که در ایام رضاع زینب

درین مسئله که بشریعت رسد زید را که مسماة عایشه بخشیده شرعیه خود را از خانه پدر و مادر بخانه خود که مسافت بینهما مسیره سفر نیست برد بشرائط تا هرچند که زید قبولیهای مسماة مذکوره نیاورده باشد و هرچند زید ایفاء مهر معجل مسماة مذکوره را نکرده باشد سوال و جواب   فی القنیة للزوج ان یخرجها من البلدة الی قریة اذا لم یکن مسافة سفر باتفاق بین ابی حنیفه و صاحبیه وان لم یوفها عبد العلی   درین مسئله که غلام کذا از زید مسماة عایشه را بنکاح خود درآورده است و بعده زید این غلام را برضاء مسماة مذکوره بمبلغ کذا بخالد فروخته باشد مع التقابض فی البدلین بشریعت اگر مسماة مذکوره گوید که من مبلغ کذا مهرین خود که در ذمه این غلام دارم جبرا از زید میکیرم درینصورت بموجود مذکور نادرست باشد بشرائط اخذ مال الغیر حرام محیط سوال و جواب   درین مسئله که اختلاف واقع شده است میانه خالد و عایشه برین وجه که خالد میکوید عایشه را پدر وی و برابولایت ابوت در وقتی که حالیه صغیره و خالیه از فراش غیر بوده است بزنی نفس عایشه بمن بخشیده است و عایشه میکوید که پدر

پدر من نفس مرا بزنی بخالد بخشیده است دروغ که من بالغه بودم بی اذن و رضاء من و من بعد از علم بآن تجویز آن رای کرده ام بشریعت برتقدیر انکه هریک از خالد و عایشه وفق مقال خود اقامت بینه کنند درینصورت بینه عایشه اولی بسماع باشد بلا ثبت غبنت خود بر وجه مذکور از سه خالد بر وجه مذکور بشرائط تا سوال و جواب   اذا ادعی علی امرءة آن ولیها زوجها منه حال صغرها وادعت هی انه زوجها منه بعد البلاغت بغیر رضاها فالبینة بینة المرءة والقول قولها ایضا علی اصح الروایتین محیط   وفی المحیط مطلقة ثلاثا اذا زوجت نفسها من غیر کفو   عند ابی حنیفه و زفر و هذا الجواب مستقیم عند ابی حنیفه علی ظاهر الروایة واما علی روایة الحسن عنه اذا تزوجت نفسها من غیر کفو لا یجوز فلا یستقیم قال والاولی ان یکون المحلل حرا بالغا لان مالکا شرط الا نزال وعن ابی یوسف انه اذا زوجت نفسها عبدا لا یجوز لعدم الکفاءة وقد ذکرنا علی روایة الحسن وفی مجموع النوازل رجل طلق امرءة ثلاثا وانقضت عدتها وتزوجت بعبد من غیر اذن سیده فدخل بها ثم اجاز السید النکاح فلم یطاها بعد ذلک حتی طلقها فانها لا تحل للزوج الاول حتی یطاها بعد الاجازة خلاصه   زوجت م

درین مسئله که مسماة عایشه بنکاح خالد غیر کفو خود درآمده و در فراش خالد فرزندی تولد کرده از خالد کما هو طریقه بشریعت اولیاء مسماة مذکوره کویند که ما یان مسماة مذکوره را با وجود مذکور از خالد میبازیم درینصورت بموجود مذکور این قول از ایشان نادرست باشد بشرائط تا سوال و جواب   درین مسئله که خالد مسماة عایشه مطلقه بائنه معتده با وجود عده زید دانسته بنکاح درآورده بشریعت این نکاح نادرست و نامسموع باشد بشرائط تا و خالد بسبب مذکور مستحق تعزیر مناسب علی ما یراه الحاکم الشرع الشریف من الضرب والحبس وغیرها شده باشد بشرائط تا سوال و جواب   من نکح معتدة الغیر یعزر   بکر م

بهوادکان عاقداً او متنز وجا تتمه من بعد — درین مسئله که خالد از ما در سیدهٔ
صحیح النسب خود تولد کرده است کما هو طریقه شریعت خالد سید باشد بشرائط تا هرچند
پدر خالد سید نبوده باشد سوالو جروا — الولد یتبع خیر الابوین شرح شمونی
کل نکاح اختلف العلماء فی جوازه کالنکاح بغیر شهود فالدخول فیه موجب للعدة
اما نکاح منکوحة الغیر ومعتدة الغیر فالدخول فیه موجب للعدة اما نکاح الغیر ومعتدة الغیر فالدخول
فیه لا یوجب العدة ان کان یعلم بانها للغیر لانه لم یقل احد بجوازه فلم ینعقد اصلا زاهدی
یجوز الشهادة علی النکاح بالتسامع وکذا یجوز بالمهر بالشهود والتسامع والاشهاد نوعان عرفی
وهو ان یسمع من قوم لا یتصور اجتماعهم علی الکذب وشرعی وهو ان یشهد عنده رجلان عدلان
او رجل وامرأتان بلفظ الشهادة من استشهاد ولا یکفی شهادة الواحد مختصر خراه

درین مسئله که شریعت توکیل بنکاح بی حضور شهود درست باشد بشرائطها بینوا توجروا — توکیل بنکاح بلا شهود

[illegible]

درین مسئله که بر تقدیر آنکه عایشه زوجهٔ غیر حامله خالد متوفی بعد از موت سه ماه بنکاح
زید در آمده موطوءه زید شده باشد شرعاً حکم شریعت اگر بعد از موت چهار ماه ده روز
از فوت خالد عایشهٔ مذکوره بنکاح شرعی زید مذکور در آید این نکاح ثانی باشد بشرائط
یا نه هر چند عدهٔ عایشه از زید نگذشته باشد بینوا توجروا — رجل تزوج امرأة فی عدة الوفاة و جامعها فلما انقضت عدتها تزوجت ثانیا لا یجوز فلا

درین مسئله که خالد کنیزک کذا ملک خود را در وقتی که خالی از فراش غیر بوده است بملک یمینی خود وطی کرده از ین کنیزک در فراش وی فرزندان تولد کرده اند و خالد این فرزندان را که خود دعوت کرده است کما هو طریقه شریعت نسب این فرزندان از خالد ثابت شده این فرزندان احرار باشند بعد تحقق شرائطها بینوا توجروا — المتوفی عنها زوجها اذا وطئت بشبهة الاولی بانقضائهما — تولد کنیزک و نسب

درمسئله که

درین مسئله که مسماة عایشه زوجهٔ متوفات زید در ذمهٔ زید مبلغ کذا مهر بر بوده است زمان
موتهاو نیز مسماة فاطمه زوجهٔ متوفای دیگر زید را بعد از فوت وی بنکاح شرعی خود در آورده
بوده است زمان موتها بشریعت رسد مسماة زینب مادر مسماتین مذکورتین را حصهٔ شرعیهٔ
خود را ازین هر دو مبلغ کذا از نامبرها از زید طلب نموده گیرد بر وجه صحت شرعیه بشرائط
یا نی سوالو جروا — درین مسئله که بر بعد پر آنکه عایشه اجره بنکاح خالد غیر کفو خود در آمده
موطوءه شده باشد پدر زید فسخ نکاح نموده باشد نزد قاضی اسلام کما هو طریقه شرع عایشه بعد
تمام مهر عایشه بر خالد لازم شده باشد بشرائطها و ولایت باشد زید پدر عایشه را که بوکالت
عایشه از خالد طلب نمود که بشرائطها سوالو جروا — درین مسئله که کذا را حبیب طاهر — خالد کنیزک
در زمنی که بنده وی بوده است بنکاح شرعی غلام مملوکهٔ خود در آورده است و حال آنکه
ازین کنیزک در فراش غلام فرزندان متولد شده اند بشریعت اگر حبیب شرح شریف
حرة الاصلیه بودن کنیزک به بینهٔ معدله و بحکم قاضی اسلام مرافع الله ثابت شده باشد — درین صورت
رقبهٔ غلام متعلقه بمبلغ کذا امهر مثل این کنیزک شده باشد بعد تحقق شرائطها سوالو جروا
درین مسئله که میرزا احمد حرالاصل پدر مسماة نیاز بیگه که آبا وی نیز احرار اند گفته آنکه
ندر محمد حرالاصل است و میرزا احمد بگفت و تقریر راضی شده است بنکاح مسماة مذکوره بندر محمد
و بعده معلوم شده است که ندر محمد معتق شخص بوده است کما هو طریقه شریعت ولایت باشد
میرزا احمد را که فسخ نکاح مذکور کند کما هو طریقه بشرائطها سوالو جروا — درین مسئله که
مسماة عایشه زوجهٔ خالد با آنکه مهر خود را که در ذمهٔ خالد بوده است بوی بخشیده است در
هر یک هفته یا زیاده از یک هفته مرتبهٔ بجانب مادر و پدر میرود بشریعت بعد از شرائطها آن
ولایت باشد خالد را که مسماة مذکوره را از آن منع نماید حال آنکه مسماة مذکوره رفته
در آنجا بکی میکند و مردم نامحرم نیز آنجا میباشند سوالو جروا — درین مسئله که
مسماة عایشه سیدهٔ صحیح النسب بنکاح عبد الله که لولی است و کفو نیست بی رضاء عم عینی — اذن م

خود که اقرب عصبات نسبیه وی است در آمده است بشریعت رسد ابن عم عینی مسماة مذکوره را که طلب نماید
از قاضی اسلام مرافع الله تا آنحضرت امر فرماید عبد الله را که فسخ نکاح مذکوره نماید بعد تحقق
شرائطها سوالو جروا — درین مسئله که جمع معلومین بعمرو و عایشه دختر وی که از احرار اند
خبر داده که خالد از احرار الاصل است و عایشه برضاء عمرو بنکاح خالد در آمده است بنابر اخبار
مذکور و بعده معلوم شده که خالد بنده و مملوک شخص بوده است بشریعت رسد عمرو را که
فسخ نکاح مذکور نماید بعد تحقق شرائطها سوالو جروا — درین مسئله که بر تقدیر آنکه
خالد در وقتی که صغیر بوده است بمسماة زینب نکاح کرده باشد حال آنکه خالد قادر بر وطی مسماة
مذکوره نبوده است بشریعت اگر عمرو مذکور مسماة مذکوره را از وی جدا ساخته باشد بی آنکه از
خالد چیزی واقع شده که موجب حرمت مصاهرت بوده باشد درینصورت عمرو مذکور جایز
خالد را که مسماة عایشه همشیره مسماة مذکوره را بنکاح شرعی خود در آرد بشرائطها و حال آنکه
خالد میگوید که من اصلا ازین نکاح خبری دارم و مردم میگویند که تو نکاح کرده بودی
سوالو جروا — درین مسئله که جمع کردن میان عایشه و فاطمهٔ اجنبیتین در نکاح درست
و مشروع باشد بشرائطها هر چند فاطمه را پدر عایشه بنکاح در آورده باشد چون مانع بینهما تحقق
نبوده است سوالو جروا — درین مسئله که زید خواستگاری عایشه کرده چند قند
آورده و اهل مجلس این قندها را خورده فاتحه خوانده اند و ایجاب و قبول نکاح بینهما واقع
نشده است بشریعت درینصورت رسد عایشه را که بنکاح شرعی خالد در آید و از برای زید
صبر نکند بشرائطها سوالو جروا — درین مسئله که مسماة عایشه جدهٔ مکلفه مادر
زینب یازده ساله بولایت امومت مسماة مذکوره بزید کفو وی بزنی بخشیده است و زید
قبول آن نموده است بحضور شهود عدول که ایجاب و قبول ایشان را میشنوده اند معا
بعد از آنکه مسماة مذکوره ولی قریب بوده است و مسماة زینب در تحت ولایت وی بوده است
و مسماة زینب را ولی اقرب حاضر و موجود نبوده است بشریعت این بخشیدن بر وجه مذکور

مذکور درست باشد بشرائطها چون جمیع شرائط متحقق بوده است سوالو جروا
درین مسئله که بر تقدیر آنکه زید عایشه که در فراش هیچ شخصی نبوده است نکاح کرده
خطبه خوانده بنکاح خالد در آورده باشد بعد از آنکه جمیع تحقیقات را کرده است موافق
شرع شریف و حال آنکه عایشه سوگند خورده است که مانع از نکاح مذکور موجود نیست
بشریعت بعد تحقق شرائطها اگر عایشه و خالد غایب شده باشند درینصورت تعرض عمرو
بر زید تا آنسخن خود که من عایشهٔ مذکوره را یک طلاق کرده بودم و یا دو طلاق زن من بود
نادرست باشد بشرائطها سوالو جروا — درین مسئله که فولاد مسماة عجب بیگه
را از برای خود خواستگاری کرده است و مسماة مذکوره از آن ابا نموده است بشریعت اگر
بعده فولاد دعوی نموده گوید که مسماة مذکوره بنفس خود را بمن بخشیده است و من
قبول آن نموده ام درینصورت عمرو مذکور این قول از وی نادرست باشد بشرائطها یانی
چون نکاح بینهما ظاهر نبوده است سوالو جروا — باشد والله اعلم

[illegible]

مذکوره داده است و خالد مذکور قبض آن نموده است بی آنکه این اموال و اشیا را از
جملهٔ مهر مسماة مذکوره داده باشد و بی آنکه فلین گفته داده باشد بلکه شیر بها
گفته داده باشد بشریعت رسد زید را که این اموال و اشیاء خود را از خالد مذکور استرداد
نموده گیرد و یا از مبلغ کذا مهر مسماة مذکور که حین العقد مسمی شده است برضاء مسماة

مسماة مذکوره ازان مهرین حساب نماید بشرائطها سئوال وجوا والذی یاخذ الاتراک وقت النکاح یسمون شیربها للزوج استرداد ذلک خزانة المفتین در این مسئله که مسماة عایشه بخشیده شرعیه زید بنکاح خالد در آمده است با وجود نکاح شرعی زید بشریعت این نکاح خالد مسماة مذکوره را نادرست باشد بشرائطها هرچند مسماة مذکوره را پدر وی بولایت ابوت بزید بخشیده شرعی کرده باشد کما هو طریقه و الحال مسماة مذکوره گوید که من بالغه شده ام انرا قبول نه دارم و هرچند این نکاح ثانی در غیبت زید شده باشد بزعم آنکه زید فوت شده است و الحال معلوم شد که زید زنده بوده است سئوال وجوا

در این مسئله که بر تقدیر آنکه زید عایشه را از برای خود خواستگاری کرده و عایشه ازان ابا نموده باشد بشریعت اگر بعده زید دعوی نموده گوید که عایشه نفس خود را بزنی بمن بخشیده است و من قبول آن نموده ام درینصورت این قول از زید بمجرد مذکور نادرست باشد بشرائطها چون نکاح بینهما ظاهر نه بوده است سئوال وجوا در این مسئله که خالد امام موضع کذا مسماة عایشه زوجه مطلقه زید را در عدة وی بعمرو نکاح کرده است با آنکه عالم بوده است بآن بشریعت این نکاح نادرست باشد بمجرد مذکور بر وجه صحت شرعیه بشرائطها و خالد بسبب مذکور مستحق تعزیر بما یجعل ما یراه الحاکم شرع الشریف من الحبس و الضرب و غیرهما شده باشد بشرائطها و این ملا امام این موضع مستحق عزل بسبب مذکور از امامت شده باشد بشرائطها سئوال وجوا الاستنکاح فی الامة یمنع دعوی الملک فیها کما یمنع دعوی النکاح فی الحرة فوائد استروشنی در این مسئله که مسماة عایشه میگوید شوهر غایب من فوت شده است مدة کذا است و یک شخص معتمدی بمن این خبر داده است و عدة من از وی منقضه شده است و مدة وی متحمله آن نیست و مسماة مذکوره را هیچ مکذبی نه بوده است شریعت این قول از مسماة مذکوره مقبول باشد بشرائطها و نیز حلال باشد که زید مسماة مذکوره

راکه

راکه بنکاح شرعی شخص دیگر که کفو وی باشد در آید بعد تحقق شرائطها سئوال وجوا

در این مسئله که بر تقدیر آنکه عایشه بنکاح شرعی خالد در آمده باشد در غیبت پسر عم خود که از اقرب عصبات نسبیه وی است بشریعت اگر بعد ذلک این پسر عم عایشه حاضر شده گوید که من فسخ این نکاح مذکور میسازم بآن سخن خود که خالد معتق زید است و عایشه که آبا و وی احرار اند کفو وی نیست و من راضی باین نکاح نیستم خالد میگوید که من حر الاصلم و پدر و پدر کلان من احرار اند درینصورت قول قول خالد باشد کما هو طریقه شرعا بشرائطها سئوال وجوا من ادعی انه حر الاصل فالقول قوله فصول عمادی الناس احرار بغیر بینة الاصل فی بنی آدم الحریة فقبل شهادته اذا کان عدلا و یجد قاذفه عبد العلی فان الاصل فی الانسان الحریة شرح قایه فی کتاب الدعوی

در آنچه زید زینب دختر صغیره خود را بزنی بطلح پسر صغیره خالد بخشیده و خالد ازبرای طلح قبول کرده و ایجاب و قبول جمع از عدول معاشنوده بشریعت درینصورت زینب باین ایجاب و قبول که در عرف گهواره بخشی میگویند منکوحه و حلال طلح شده باشد بشرائطها و اگر طلح بعد ذلک طلب تجدید نکاح کرده باشد که طوی و خطبه خوانده شود این طلب تجدید نکاح برین وجه موجب افتراق حرمت بینهما باشد بلا سبب شرعی باعث سئوال وجوا در این مسئله که مسماة زینب در حویلی کذا خالد بطریق عاریه نشسته است بشریعت اگر جمعی گویند که نمیگذاریم مسماة مذکوره را درین حویلی نشیند بآن سخن خود ها که زید مسماة مذکوره را نفقه میدهد بقصد آنکه بعد از انقضاء عده مسماة مذکوره که مطلقه بائنه شخص است بنکاح خود در آورده این حویلی مسماة مذکوره نشسته است مردم دیگر نیز میباشند که از احوال وی مطلع اند درینصورت این قول ازین جمع بمجرد مذکور نادرست باشد بشرائطها و بمجرد مذکور

تعرض بر زید و مسماة مذکوره نادرست باشد بشرائطها سئوال وجوا در این مسئله که زید بوکالت شرعیه خود بزنی نفس مسماة عایشه مکلفه را که خالد از فراش غیر است بوکالت مذکوره خود بعمرو صغیر بخشیده است و خالد پدر عمرو بولایت ابوت قبول آن نموده است بحضور شهود عدول که ایجاب و قبول ایشانرا شنوده اند معا بشریعت عقد نکاح شرعی بینهما منعقد شده باشد بشرائطها و اگر عمرو بعد از بلاغت خود گوید که فسخ نکاح مذکوره میکنم و من این نکاح را قبول نه دارم درینصورت این قول از عمرو بمجرد مذکور نادرست باشد بشرائطها سئوال وجوا در این مسئله که بر تقدیر آنکه خالد اموال کذا خود را بزید تسلیم نموده باشد و زید دختر خود را بنکاح خالد در آورده و بعده زید بر تقدیر آنکه دختر خود را بنکاح خالد بمبلغ کذا مهرین داده باشد و بعده این دختر زید فوت شده باشد بشریعت رسد خالد را که این اموال خود را بملکیت خود تصرف نموده گیرد در دست هر کسی که باشد بشرائطها چراکه خالد انرا فلس یا از جمله مهرین نه داده است لصاحب الحق ان یاخذ حقه مغنی للمالک ان یاخذ الملک اینما وجد قنیه در این مسئله که مسماة عایشه زوجه مطلقه زید بعد از انقضاء عده خود از زید کما هو طریقه شرعا بنکاح شرعی خالد کفو خود در آمده است مع تحقق شرائطه بشریعت این نکاح خالد مسماة مذکوره را درست باشد بشرائطها و اگر زید گوید که من این نکاح قبول نه دارم درینصورت قول از زید بمجرد مذکور نادرست باشد بشرائطها سئوال وجوا در این مسئله که زید نفس عایشه دختر مکلفه خود را حال آنکه بکر است باذن و رضاء وی بخالد بخشیده است و عمرو وکیل خالد قبول آن نموده است بحضور شهود عدول که ایجاب و قبول ایشان شنوده اند معا بشریعت اگر بعد ذلک هر یک از زید و مسماة مذکوره گویند که فسخ نکاح مذکور میسازیم بآن سخن خود که خالد بما یان کفو نیست

در

درصورت قول هر یک از زید و مسماة مذکوره نادرست باشد بشرائطها هرچند که گوید که من پسندم سئوال وجوا در این مسئله که خالد عایشه حره را بنکاح غلام خود در آورده است کما هو طریقه شرعا بمبلغ کذا مهرین بشریعت رقبه این غلام متعلق باین مبلغ مهرین عایشه شده باشد بشرائطها هرچند خالد این غلام را فروخته باشد بشخص ببیع صحیح رسد عایشه را که تکلیف نماید این مشتری را ببیع این غلام از برای مهر معجل خود بعد تحقق شرائطها سئوال وجوا و نفقه عرس الفن علیه یباع مرة بعد اخری مختصر در این مسئله که بر تقدیر آنکه عایشه مادر زینب صغیره نفس وی را بخالد بخشیده باشد با آنکه این صغیره را برادر حر مکلف حاضر بوده است که ولی اقرب بوده است بی اذن و رضاء این برادر و چون درین برادر هیچ مانعی نه بوده و این برادر بعد از علم بآن تجویز آن نمیکند بلکه رد آن میکند شریعت عایشه را ولایت آن نه بوده است درینصورت این نکاح و این بخشیدن نادرست باشد بشرائطها هرچند از جانب خالد پدر بحضور شهود قبول آن نموده باشد سئوال وجوا

در این مسئله که بر تقدیر آنکه عایشه صغیره را غیر پدر کلان پدری وی هرچند که اعصبات نسبیه وی است بشخص بزنی بخشیده باشد چون مسماة مذکوره را پدر و پدر کلان پدری نه بوده است که تجویز آن نماید بشریعت رسد مسماة مذکوره را که وقت العلم و بابلاغت خود فسخ نکاح مذکور نماید بعد تحقق شرائطها سئوال وجوا و ان زوجها الاب والجد لزم و فی غیرهما فسخ الصغیر ان حین بلغا او علما بالنکاح بعد مختصر در این مسئله که مسماة عایشه حره که آبا وی احرار اند بی اذن و رضاء عمرو پدر خود که از اقرب عصبات نسبیه وی است بنکاح خالد که پدر وی آزاد کرده شخص بوده است در آمده باشد بشریعت عمرو مذکور را که فسخ نکاح مذکور نماید کما هو طریقه شرعا بشرائطها سئوال وجوا

زوجه

درین مسئله که اختلاف واقع شده است میان زید بقیه ورثه مسماة عائشه متوفاة زید
برین وجه که این بقیه ورثه میگویند که این مسماة مذکوره را در ذمه زید مبلغ کذا تنکه
کذا مهر بوده است زمان موتها و زید منکر است و مهر مثل مسماة مذکوره شاهد قول این
بقیه ورثه است بشریعت قول قول این بقیه ورثه مع الیمین باشد تا مقدار مهر مثل وی را
بعد تحقق شرائطه از زید بگیرند و اگر زید گوید که من سوگند میخورم که مسماة مذکوره را در
ذمه من مهر نیست با آنکه مسماة مذکوره زوجه من بود و من با این ورثه او چه مهر
چیزی نمیدهم درین صورت این قول از وی بوجه مذکور نا درست باشد بشرائطه تا سواه والجواب

درین مسئله که بر تقدیر آنکه ملا امام موضع کذا عائشه را بنکاح شرعی زید در آورده
باشد بشریعت بمجرد مذکور تعرض بر ملا امام مذکور نا درست باشد بشرائطه تا هر چند این
ملا امام مامور از جانب قاضی نبوده باشد درین نکاح سواه والجواب

درین مسئله که زید مسماة عائشه زوجه خود را طلاق کرده باشد بشریعت مسماة مذکوره بر زید طلاق
شده باشد بشرائطه تا هر چند مسماة مذکوره غایبه بوده باشد و رسید زید را که زینب خاله
مسماة مذکوره را بعد از انقضاء عده مسماة مذکوره از وی برضاء وی بنکاح شرعی خود
در آرد بوجه صحت شرعیه بانی چون مانع نبوده است سواه والجواب

درین مسئله که زید مسماة عائشه زوجه خالد متوفا مبلغ کذا غله داده است برای آنکه مسماة مذکوره
بعد از انقضاء عده خود از خالد بطریقه شرعا بنکاح زید در آید و مسماة مذکوره
این مبلغ و این مقدار غله را گرفته بزوجه مذکور بعد از انقضاء عده خود از زید
ابا کرده بنکاح شرعی شخص دیگر در آمده است بشریعت رسید زید را که آنچه مسماة مذکوره
داده است از وی طلب نموده بگیرد از نقده و غله کی بطریقه شرعا بشریعت بانی سواه

درین مسئله که غلام کذا بنده و مملوک خالد عائشه را حال آنکه عائشه حره و ابا
وی نیز احرار بوده است بی اذن و رضاء خاله بنکاح خود در آورده است و خالد بعد از

علم

علم بآن تجویز نکرده فسخ نکاح میکنند حال آنکه عائشه بحضور قاضی اسلام مرافع | عالم م
الیه نموده است و حال آنکه عائشه بینده بودن این غلام نبوده است بلکه عائشه را خبر
داده بوده اند که غلام حر الاصل است چون عائشه میگوید که عده من از وی بعد از فسخ مذکور
کما هو طریقه شرعا منقضیه شده است و مده من منجمله آنست و حال آنکه عائشه سوگند
مغلظه میخورد بوجه مذکور بشریعت این قول عائشه معتبر و جایز باشد و رسید
عائشه را که بنکاح شرعی شخصی که کفو وی است در آید بشرائطه تا

درین مسئله که خالد کنیزک کذا و عائشه را بی اذن و رضاء وی بنکاح خود در آورده
است چون عائشه بعد از علم بآن تجویز آن نمیکند بلکه رد آن مینماید بشریعت
این نکاح نا درست و غیر نافذ باشد بشرائطه تا سواه والجواب درین مسئله که
بشریعت ولایت باشد پدر و مادر عائشه زوجه خالد را که هفته یک بار آمده عائشه
را زیارت کنند و نیز عائشه را ولایت باشد که هفته یکبار آمده پدر و مادر خود را
زیارت کند بشرائطه تا هر چند خالد بآن راضی نبوده باشد بشرائطه تا سواه والجواب

نقل من فتاوی الزاهدی و قاضیخان و عن الجرجانی و خلاصه و فتوی الکرخی یجب للمصلی ان
یتوقف بعد القراءة مقدار تسبیحة ثم یکبر للرکوع حتی تمیز صفات الله من ذاته
وان لم یتوقف ان علم بهذا المسئلة یکفر و حرمت امرأته وان لم یعلم الفقر بطلت صلوته | صلوة مسعودی

العنق و حرمت دارد حکم اول و باعتقاد و حلت دارد حکم ثانی که شده است و با کمال شهید باشد در زنا
باعتبار مفارنت بشر که و فاده کردن بابن معنی که ترجیب زانی بمشابه الیست که بهم محبی مشرکه التزام کند

درین مسئله که غلام کذا بنده و مملوک خالد عائشه را حال آنکه عائشه حره و ابا
وی نیز احرار بوده است بی اذن و رضاء خاله بنکاح خود در آورده است و خالد بعد از

علم

و آنچه نظر در تفاسیر آمده است که علما را در معنی آیه کریمه قوله تعالی الزانی لا ینکح الا
زانیة او مشرکة والزانیة لا ینکحها الا زان او مشرک و حرم ذلک علی المؤمنین اختلاف واقع
شده است و در حکم وی نیز خلاف واقع شده است بعضی از علما گفته اند که در آن هنگام که مهاجرین
قدم آوردند بمدینه در میان ایشان فقرا بودند که مال نداشته اند و قبایل نداشته اند
و تنگ شدند از وجه گرانی نرخ طعام و غیره و بود در مدینه زنان زناکار خوب روی
مال دار پس گفتند مهاجرین که اگر زنا کنیم این زنان را پس ارزان شود و منتفع
شویم از ایشان طلاق بازیم ایشان را پس بیغامبر صلی الله علیه وسلم سوال کردند
ازین معامله پس این آیت نازل شد و بعضی گفته اند که در جاهلیت آن بوده است
که مردی زنی زناکار را میخواسته و ماده اوقات گذری خود میساخته است و مرد در
زمان اسلام از پیغامبر صلی الله علیه وسلم این طریقه را درخواست کرد پس این
آیه نازل شد و بعضی گفته اند در ماده زنی که مشهور بود بزناکاری در مکه و آنرا
اعتاقه میگفته اند شخصی از اصحاب پیغمبر صلی الله علیه وسلم خواست که آنرا بنکاح
در آرد بعد از سوال از پیغمبر صلی الله علیه وسلم این آیه نازل شد و بعضی گفته اند که
این آیه در ابتداء حکم اسلام بوده بعده منسوخ شده او بابن قول الله تعالی وانکحوا الایامی منکم چون مراد بایامی
مجموعه زنانیست برابر است که بکر باشد و یا ثیب کبیر باشد یا صغیره و بعضی گفته اند که ناسخ اجماع است
فاما اصح اقوال اینست که آیت در بیان اعراض دوری از نکاح زناکاران است برابر است که مرد که
باشد و یا زن و تاویل اینست که اهل السلام و ایا طریق ایشان اینست که رغبت نمیکنند مگر در اهل
عقد و صلاح پس زانی میل نمیکنند مگر بر زنی که در مذهب وی باشد در زنا و فسق
و یا زنی که اعتقاد حلت زنا دارد که موادی بکفر بشود و زانیه نیز بر زانی الخبیث میل میکند پس زنا را اگر
العنق و حرمت دارد حکم اول و باعتقاد و حلت دارد حکم ثانی که شده است و با کمال شهید باشد در زنا
باعتبار مفارنت بشر که و فاده کردن بابن معنی که ترجیب زانی بمشابه الیست که بهم محبی مشرکه التزام کند

والله تعالی اعلم و بعضی گفته اند که مراد از نکاح وطی است و این معنی ظاهر بجز زنا است بر تقدیر اعتقاد حرمت
و بالاتر است بر تقدیر اعتقاد حلیت باشد و بعضی گفته اند که نکاح زانی را بر زن حرام است همیشه و بر عکس الیها
بعد ازان که نکاح نیز زانیا نشده چنانچه قبل از نکاح و بعضی گفته اند که زانی که زانی که حد زده شده است نکاح
نمکنند مگر زنی را که حد زده است و بر عکس آن و این معنی تغلیظ است در حق زنا کار والله تعالی اعلم و این اقوال
در تفاسیر بر سبیل تفصیل مذکور و مسطور است لیکن بر سبیل اختصار نقل کرده شده از جهت ضیق حال و تشتت احوال
والله المستعان علی کل حال
در مسئله که بر تقدیر آنکه خالد گفته باشد که عایشه خواهر رضاعی من است
چون خالد تکذیب نفس خود را کرده می گوید که من وهم کرده ام و خطا و نسیان کرده ام و فی الحقیقه دروغ گفته ام
درین تکذیب نفس وی بر وجه مذکور بشرعیت حلال و جائز باشد خالد را که عایشه را بنکاح شرعی خود بر رضای
عایشه در آورد و بر وجه صحت شرعیه بشرایطها چون مانعی نبوده باشد ازین نکاح میشود چرا در حل قال
انتهی من ارضاعه او امی او بنتی ثم اراد ان یتزوج و قال او همت او خطات او نسیت و صدقته
المرأة فی ذلک جاز له ان یتزوجها کذا فی خزانة الفقه و کذا الکافی
درین مسئله اگر چه در کتب فقه مسطور و مشهور است بطریق که بیان کرده اند که ناتمام جمع معلوم مین زنکار را در کاغذی جدا جدا نوشته اند
جمع و بادر کل گرفته بنهان کرده شخصی بر آن انثی داده شود و هر کدام را که این شخص ادا الله از دوائر اختیار
کرده می شود بشرعیت این فرعه مشروع باشد ان الیطها و اگر خالد گوید که این فرعه نا مشروع است و فرعه زمان
نا مشروع است درین صورت بحجه مذکور این قول از خالد نادرست باشد بشرایطها چنانچه نمی شود چرا
درین مسئله بر تقدیر آنکه خالد در وقتی که عایشه را بنکاح خود داده است بشرعیت بحجه مذکور این رضایانه داده نا
درست باشد بشرایطها فلا یجوز اخذ المال علی شیء الا قیمته له فقول عمم الرشوة حرام مطلقا فقولهم
درین مسئله که بشرعیت عقد نکاح شرعی مباز بنت و زید شوهر فاطمه خواهر زینب که الحال فاطمه در نکاح زید
است نادرست باشد بشرایطها و یحرم نکاح امرأة و عده شما النکاح ابنهما فرضت ذکرا لم تحل الا خری
مختصر شرح

تزوج منکوحة الغیر و هو لا یعلم انها منکوحة الغیر و دخل بها لا یوجب العدة صغرای در مسئله که خالد بسماة فاطمه
خواهر عینیه عایشه زوجه مطلقه ثلاثه زید را که الحال عایشه حامله از وی و در عدت وی است با وجود مذکور
دیده و دانسته بنکاح زید در آورده است بشرعیت این نکاح فاسد واقع شده باشد بشرایطها و بحجه مذکور هر یک
از خالد مذکور و زید مذکور مستحق تعزیر مناسب علی ما یراه القاضی و الحاکم الشرع التعزیر یوم الضرب و الحابس
و غیرهما منه باشد بشرایطها چنانچه می شود چرا در مسئله که خالد مسماة عایشه را که خاله از قرابت عمر بوده است
بنکاح شرعی خود به رضای وی در آورده است که ظاهر نبوع در غیر شرعیت این نکاح درست باشد بشرایطها هر چند چند
عایشه بعد از مدة پنجماه بچه زاییده باشد چون این بچه ثابت النسب از غیر خالد فی بوده است چنانچه چرا و صحیح النکاح
جمل من زنا مختصر در آنجا زید دعوی زوجیت زینب از برای خود میکند و زینب دفعه میگوید که زید طلب نکاح
کرده است و استنکاح مانع دعوی زوجیت است و زید جواب میگوید که میان من و زینب ایجاب و قبول نکاح بود
معلوم عموم خلایق نبود طلب نکاح کرده که میان عموم خلایق واقع شود چون اعلان سنه است در آن صورت بشرعیت
این جواب زید مقبول و بطلان این دفعه از زینب باشد بشرایطها چنانچه التناقض یرتفع عند التوفیق فقولهم
مجموعة الروایات و فی مطلة التوفیق در مسئله که مادر عایشه هفت ساله غیر مشتهاة که طاقت وطی نه دارد در
حیات مادر خود در خانه زید زوج او ایشان میباشد که ظاهر نبوده شرعیت اگر گویند که من مسماة مذکوره را نگذارم
دختر را از من مادر و پدر وی گرفته از نکاح او لایت فر اگر گویند میرم با آن سخن خود که مسماة مذکوره را ایجاب
و قبول است درین صورت بحجه مذکور این قول از زید نامسموع باشد بشرایطها چنانچه چرا در مسئله
که مسماة عایشه صغیره بخشیده که از عمر خالد که صغیره در ملا تطیق الرجال و یخاف علیها المرض است همراه پدر
و مادر خود باشد کما هو طریق الشرعیت اگر خالد گوید که مسماة مذکوره را از پدر و مادر وی گرفته و بخانه
خود که مسافت بینهما مسافت شرعیت میبرم چرا این پدر و پدر را گرو میسازم که و بر آن تسلیم نکند درین صورت
این قول از خالد بحجه مذکور نادرست باشد بشرایطها هر چند خالد گوید که مسماة مذکوره کبیر السن است

وان کانت نحیفة مهزولة لا تطیق الرجال و یخاف علیها المرض لا یخلی الزوج و ان یدخل بها و ان کبر سنها و هو الصحیح خانی
پس زید طلب تسلیم لا بعد ما صارت اهلا للزوج ای صالحة للوطی فاعدم او النکاح اذا زوج
الرجل امرأة کبیرة فطلبت النفقة و هی فی بیت الاب لا بعد ملهما ذالک اذا طلبها الزوج بالنفقة لا النفقة حق المرأة و لا
تنقال منع الزوج فاذا لم یطالبها بالنفقة فقد ترکت حقها و هو لا یوجب بطلان حقها و قال بعض المشائخ رحمهم الله
البلخی انها لا تستحق النفقة اذا لم تزف الی زوجها و الفتوی علی جواب الکتاب و ان کان طالبها بالنفقة و امتنعت الا
تنقال فان کان الامتناع بحق بان امتنع لیوفی المعجل فلها النفقة و ان کان الامتناع بغیر حق بان اوفاها
المهر او کان المهر مؤجلا او وهبته فلا النفقة لها کذا الجواب فی صغیرة یجامع مثلها او ان کانت لا تصلح للجماع فلا نفقة
لها فی غیر حال تطیق الجماع سواء کانت فی بیت الزوج او فی بیت الاب فقولهم و فی فوائد صاحب
المحیط لو قال للفضولی بئس ما صنعت یکون اجازة فی النکاح و البیع و الطلاق و غیر ذلک کذا ذلک کذا
محدود فی ظاهر الروایة یکون ردا و علیه الفتوی فقولهم صدر مسئله در مسئله که زید لو کان شرعیه
علیه خود بر نفس مسماة عایشه مطلوبه را که خانه و فراش غیر بوده است بوکالت مذکور خود با عمرو صغیره بخشیده
باشد و خالد پدر عمر و بولایت قبول آن نموده است در مسئله بر تقدیر آنکه خالد عایشه زوجه مطلقه
رجعیه خود را در اثنای عدت وی از خود و بیرا وطی کرده باشد بشرعیت این وطی کردن خالد عایشه را احلال
باشد و نیز این وطی رجوع باشد بشرایطها چنانچه چرا در مسئله که مسماة عایشه زوجه مطلقه بائنه زید
بعد از انقضای عدت خود از زید کما هو طریقه شرعیه بنکاح شرعی خالد کفو خود در آمده است مع تحقیق شرایط
بشرعیت این نکاح خالد به مسماة مذکوره را درست باشد بشرایطها و اگر زید گوید که من این نکاح را
قبول نه دارم درین صورت این قول از زید بحجه مذکور نادرست باشد بشرایطها چنانچه چرا
در مسئله که زید توکیل مسماة عایشه دختر مطلقه خود را حال آنکه بکر است بالغ و رضای وی بخالد حال
آنکه غیر است بزنی بخشیده است و عمرو وکیل خالد قبول آن نموده است بحضور شهود عدول که ایجاب
وقبول

و قبول این از اعمام شنوده اند بشرعیت اگر بعد ذلک هر یک از زید و مسماة مذکوره بگوید که فسخ نکاح مذکور
میسازم چرا بسبب سخن خود که خالد به آنان کفو نیست درین صورت قول هر یک از زید و مسماة مذکوره
نادرست باشد بشرایطها هر چند زید گوید که من سید نسب هستم و خالد بن سید نیست چرا در مسئله که خالد سید
انکه از کنیزک تولد کرده است هر چند از مالک آن باشد بشرعیت عمر کفو باشد بعایشه سیده صحیح النسب بعد
تحقیق بشرایطها سوا او چرا در مسئله که زید وقتی که مسماة عایشه را بنکاح خود در آورده مبلغ کذا فلوس کوبانی
به مسماة مذکوره داده است بشرعیت این مبلغ از مهر مسماة عایشه مذکوره محسوب باشد بشرایطها چرا و لا
لیس دلالیسمی بالفارسیه قلبش جواهر والذی یرسله و یسمی ملتمس تلاو فهو من المهر کذا فیه رجل خطب بلت رجل
و بعث الیها هدایا و لم یزوج الاب البنت منه قالوا ما بعث للمهر فهو قائم او هالک یسترد و کذلک یسترد
کل ما بعث ان کان قائما فان هالکا او مستهلکا لا لشیء له فصول الرابع عشر و اگر بعد فوت زید مسماة مذکوره
مذکور گوید که این اموال و این مبلغ را در مهر خود حساب نمیکنم و از وارث زید مذکور تمام مهر خود را میگیرم
درین مسئله درین صورت این قول از مسماة مذکوره بوجه شرعی نامسموع باشد بشرایطها چنانچه نمی شود
در مسئله که خالد اموال کذا خود را از مسماة عایشه روان کرده است قلبش گویان ربیله پدر مسماة عایشه مذکوره او را
بنکاح شرعی طلب از خالد ردا کرد و زید از رضای مسماة مذکوره برای او قبض کرده است و بعده زید و مسماة مذکوره را
بنکاح شرعی در آورده است بشرعیت اگر بعد خالد گوید که من از از کرده دهند میگیرم درین صورت بحجه این
قول از خالد نادرست باشد بشرایطها فلو بعث الیها بلفظ قلبک فهو لها من المهر فلو قبضت عادوا فقالوا
اذا وقع الرجل شیئا لابنته البکرة و الصغیرة ان یتزوج علیهما او کانت فی عیاله و حمایته یصیر بمنزلة المهر و بسیل الی ان
یرجع فیه و لو دفع الی امهاتها ان کانت فی عیالهما و حمایتها یصیر بمنزلة المهر الواقعات رجلا اذا
اعطی المال علی ان یزید علی طلب الزینب لنکاح الابن بفوت رجا فی عدم المعقود و الطلب اقررنا الرجل

سر مردی که دختر مطلقه او را ... مرد ... معجّل تموده بود ... حجره نی

ما يعطى وطلبها يحصل من المال في قول ابي حنيفة رح وليطلب بالحيث في قول محمد رح ونقل في قول ابي حنيفة رح الا
وابرين الخلاصة المال المبعوث لطمع ما يكون مضمونا كذا في جامع الفتة رجل بعث بهدية الى رجل
لتزوج ابنته فلم يتزوجها ذلك فله ان يسترد ما بقى ما كان باقيا في يده نقل في فتاوى صوف كذا و يسلم
الحمل يسمع للام ويجب المثل بالمثلي وفي غير المثلي تجب القيمة كذا شرح مصر در بیمسئله که زید
اموال و اشیاء کذا را خود نهر کفته بعایشه دختر خالد داده است که وی را بنکاح شرعی خود دارد و قبل از آنکه
نکاح بینهما واقع شود زید فوت شده است بشریعت رسد و ورثه زید مذکور را که اگر قایم باشد از این
اموال و اشیا عین او را و اگر هالک باشد از مثلی مثل و از قیمی او را از عایشه مذکوره گیرند بشرایط ...
رجل بعث بهدایا الی الخطبة البنة ثم مات الابن قبل الزفاف يرجع الاب بالقيام منها دون الهالك وان بعث
بهدايا من مال الابن برضاه لا يرجع فقط در بیمسئله بر تقدیر آنکه عایشه موطوءه خالد شده باشد و بعده
مطلقه وی شده بعد از انقضاء مدت عدت خود از وی کما هو طریقه شرعا بنکاح صحیح شرعی زید و راعه در فراش
زید مذکور آن عایشه دختر شده باشد و نسبت این دختر از زید ثابت باشد و بعد از خالد در فراش ثبت
زوجه خود برای شده است بشریعت مجرد مذکور عقد نکاح شرعی میان این دختر و لیسر جنین ... بعد تحقیق شرایط
بلطابات چون مانع ازین نکاح مذکور را لا ثبت کما هو طریقه شرعا بینوا توجروا در بیمسئله خالد اموالی که خود را ...
داده است که زید را داد و زید این اموال را قبض نکاح خالد داده آن را ... نموده است بشریعت رسد خالد را
که این اموال را داد ... زید است از زید طلب نموده گیرد و اگر زید ... در زید طلب نموده گیر بشرایط ...
بینوا توجروا لیجل خطب بنت رجل و بعث الیها هدایا و لم یزوجها الاب البنت من قال او ما بعث للمهر قایم او هالک
یسترد کبری و الرحیم الرابع ان قبل العقد ینبرسل الزوج الى بيت العروس لا امر بالعوض ثم ترک النکاح
ولیسترد الرجل ان كانت قايم ولیسترد القيمة ان كانت هالكة ... المعسل ... و ...

الموطوء

الموطوءة حرام على الوطي ان كان ثابت النسب من الغير والحرم على او لا دالواطي تلك الموطوءة لا دالاتيب ... كذا
في الفتاوي ... در بیمسئله بر تقدیر آنکه کسی که کذا خالد را در ذمه زید مبلغ کذا اشهر معجل بوده است ... زید
مفلس است و جزای ذی دارد بشریعت باید خالد را که بعد از ظهور افلاس زید بر زید مدارا و مواسای شرعی کند تا زید
کسب شرعی کند الخ از نفقه وی و عیال وی زیاده الدان زیاده را خالد از وجه این دین مذکور گرفته باشد و اگر
خالد گوید که من تمام مبلغ کذا مهر بی این کس ترک را با وجود بقاء نکاح جرا میکیرم در بیصورت این قول از وی
بجو دمذکور نادرست باشد بشرایط ... بینوا توجروا در بیمسئله ممساة عایشه زوجه خالد با همراه ... بار کنج رفته باشد
و بر تقدیر آنکه ممساة مذکوره با وجود نکاح خالد در از کنج بنکاح شخص دیگر در آمده باشد بشریعت این نکاح
دوم نادرست باشد بشرایط او ممساة مذکور منکوحه و زن خالد بنکاح در سابق بود بشرایط ... بینوا توجروا و في
فتاوى الصغرى تزوج بمنكوحة الغير و هو لا يعلم بذلك و دخل بها يجب العدة و ان كان يعلم انها منكوحة
الغير لا يجب العدة بالدخول حتى لا يحرم على الزوج وطيها و به يفتى فصول ... در بیمسئله خالد عایشه خواهر
خود را بنکاح عمرو معتق این شخص است بشریعت اگر خالد بعد گوید که من فسخ نکاح مذکور میکنم جرا در بیصورت
این قول از وی بجو دمذکور نادرست باشد بشرایط ... بینوا توجروا در بیمسئله بر تقدیر آنکه خالد در وقت که
کبیر بوده است ممساة زینب نکاح کرده ... آنکه خالد قادر بر وطی ممساة مذکوره فی بوده است بشریعت ... مذکور
ممساة مذکوره را از وی جدا ساخته باشند ... آنکه از خالد مجری واقع شده باشند که موجب حرمت مصاهرت باشند
در بیمسئله در بیصورت بجو د مذکور جایز باشد خالد را که ممساة عایشه ... ممساة مذکوره را بنکاح شرعی خود دارد
بشرایط ... و حالانکه خالد میگوید که من ازین نکاح اطلاع ... دارم و مردم میگویند که تو نکاح کرده ... الا
بینوا توجروا ... الاذان ... فی حق تغیبه کذا فی کتب المعتبرة و الا ... فی الحل و الحرمة ... و بین
العقد کذا فی الکتب در بیمسئله زید ممساة عایشه را بنکاح شرعی خود را او ... است بر رضای وی

سکوت

سکوت البكر عند العلم بنكاح وكيل الاب كسكوت عند نكاح الاب ... در بیمسئله ... عایشه
حره که ... بشرایط ... از زید ... بنکاح غلام معتق خالد در آمده است رضا ... اقرب عصبات ... خود ... بعد
این نکاح نادرست بشرایط ... و ولایت باشد ممساة مذکوره را که موطوءه این غلام ... باین نکاح
مبلغ کذا مهر معین خود را اگر اقل از مسمی و مهر مثل خود است ازین غلام طلب نموده گیرد بر وجه صحیح ... شرایط ...
و للعقود لا يكون كعقد ... الاصلية ... وفي النكاح الفاسد وان لم يطأ لا يجب شيء ... وطي ثبت
النسب ... وقت الوطي ومهر المثل لا يزاد على المسمى مختصر وقاية اي ... مهر المثل في النكاح الفاسد ...
شرح ... عبد العلي وذكر في الذخيرة واذا وقع النكاح الفاسد ... فرق بينهما ان لم يكن دخل بها فلا مهر و
لا عدة عليها وان دخل بها فلها الاقل من المسمى ومن مهر المثل ان كان هناك مسمى وان لم يكن مسمى فلها مهر المثل
بالغا ما بلغ ويجب العدة فصول ... در بیمسئله بر تقدیر آنکه کس ... کذا خالد را که بعد از ظهور
افلاس زید بر زید مدارا و مواساة شرعی کند تا زید کسب شرعی کند الخ از نفقه وی و عیال
وعیال وی زیاده الدان زیادتی را خالد از وجه این دین مذکور گرفته باشد و اگر خالد گوید که من
با وجود بقای نکاح مذکور مهر ... میکیرم از وی در بیصورت این قول از وی بجو دمذکور نادرست
باشد بشرایط ... بینوا توجروا طریقه نکاح فضولی اینست که شخصی بی اذن و رضای شوهر از برای شوهر زن
گیرد و یا از برای زن شوهر گیرد بعد از آنکه این ... نکاح شوهر و یا زن ... زیرا که فضولی
که وکیل نباشد و نیز اصیل نباشد و نیز ولی نکاح نباشد پس اگر فضولی از جانب مردی باشد باید که فلان
زن را از برای این ... بشرایط اضافت با این مرد ... نکاح بعد از آنکه ... این
مرد ... و اگر این مرد ... تزوج کند ... باید که این فضولی با این مرد ... گوید که من
... فلانه بنت فلانی را از برای تو ... باین مبلغ مهر ... در وقت نکاح
نکاح ... از جمله این مهر ... این زن ... از جمله ... بجانب این زن ...

عدم اکتفا به عقد مسکوت

و این سخن نا کرد و سکوت را ... لازم شمرده از جمله مهر بین این زن و یا از جمله نفقه ایجاب این
ارسال نماید خواه باین زن رسد و خواه نرسد بر روایت مفتی به و احتیاط آنست که باین زن رسد و یا بوکیل
وی بر تقدیر یکه این زن بالغه باشد و یا بولی وی بر تقدیر یکه صغیره باشد و اگر این مرد نکو کند لذا ازانکه تزوج
بکند خواه اجازت بقول نماید و خواه بفعل بر وجهی که در شریعت مبین شده است نکاح نافذ میشود بعد از تلقین
کردن فضولی بر وجه مذکور و اگر فضولی از جانب زن است باید که نفس مرد را از برای این زن خواهد شوهری
فضولی باد یا نفس این زن را باین مرد بزنی دهد بطریق فضولی بعد از انکه اضافت باین زن در نکاح بعد از
انکه علم اسم و نسب این زن را بیان کند بعده تفصیل بمالست که فضولی بمرد آمده میگوید که و یرا باین زن آمده
که نفس ترا بفلان ابن فلان بزن داده ام باین مبلغ مهر بین و جهار امور متعارفه که مبین شده است در و
قت نکاح و این زن تجویز این نکاح کند خواه بقول و خواه بفعل مثل تمکین در وطی و قبله و مس بشهوت
و مانند ان در کتب فقه مبین شده است هر وقتی که این زن نیز نیکو کند لذا شد مثل مرد و الا تجویز بفعل کند
و بس و در کتب فقه گفته است که مباشرت نکاح فضولی را عالم متدین باورع باید که بکند و اگر مرد یا زن
حاجت بنکاح فضولی بفضولی دارد باید که بسوی عالم متدین باورع رود و حاجات خویش را معلوم کند
و بگوید که تو نکاح فضولی ساز زیرا که این قول توکیل میشود و علما این وجه شرط کرده اند که بعضی جهال فضولی را
نکاح نخود میکنند و بعضا ان مخالف می بخشند و این خطا ظاهر است زیرا که بمجرد اضافه نخود زن وی میشود و
بخشیدن وی مخالف نادر است و نیز باید که ان را شرط کرده اند زیرا که مجازفه نکنند درین باب والله اعلم در
بیمینکه بر تقدیر انکه زید از برای خاله فضولیا زن خواسته باشد چون خاله مذکور قبول انرا کرده است
بقول و نی بفعل شریعت بمجرد مذکور عقد نکاح بینهما منعقد شود بلا سبب شرعی باشد هر چند زید قبل ان
عقد مذکور کاره در طرف خالد را کرفته باشد و خالد بوی داده باشد بینوا توجروا درینکه خالد
عایشه را که در نکاح زید است دعوی زوجیت خود می نماید و بسماة مذکوره انکار انرا نموده دفعا میگو

که خالد

خالد مرا طلاق کرده است و بعده عدتم از خالد کذشته است و بعدم نکاح زید مذکور در آمده ام و بعده جمیع مهر و مؤنتی جو
مطلوبه ابطال شده بر بدل مبلغ کذا میان ایشان خلع کرده باشند بشریعت درینجا که عدة بر بسماة مذکوره و
تجدید نکاح بینهما غیر لازم باشد نیز البطال بینوا توجروا او عن النکاح امرأة ذات زوج وهی تقول کنت امرأة فلان طلقنی
وانقضت عدتی ثم تزوجت بهذا الثانی یدعیها وادعته للاول فهو بسط المتوسطون بینهما فوقع الافراء علی الاختلاف
فاختلفوا منه بلا یحل للثانی غیر تجدید عقد نجهره نوازل درینجا که خالد مطلق که پسر عم عینی و اقرب عصبات
زینب بسماة عایشه صغیره است نفس زینب بسماة مذکوره را در وقتی که خالد فراش غیر بوده است بخود
بخشیده است بحضور شهود عدول کما هو طریقه شرعا شریعت این بخشیدن بر وجه مذکور درست باشد نیز
البطال بجو ار مانع اصلا موجود نبوده است ازان بینوا توجروا ویجوز لابن العم ان یزوج بنت عمه من نفسه هدایه
درینجا که خالد بسماة عایشه زوجه خود را یک طلاق باین کرده است و بعده عدت بسماة مذکوره از خالد کذ
شته است و بعده بسماة مذکوره نکاح شرعی زید کفو خود بر رضای زید در آمده کما هو طریقه بشریعت این نکاح
درست باشد نیز البطال بینوا توجروا درینجا که بر تقدیر انکه خالد از دعوی زوجیت خود که بر عایشه داشته است
کذاشته است باشد چون بینهما هر چیزی که موجب عدت عایشه باشد اصلا موجود نبوده است بشریعت اجلا
که بعد تحقیق نیز البطال بنکاح زید کفو خود بر رضای وی در آید بینه البطال بجو چیزی که مانع این نکاح است
موجود نیست بینوا توجروا درینجا که بر تقدیر انکه خالد بسماة عایشه زوجه خود به تنکه جهار انیمی نقره تنکه
نقره کهدر مهر بنکاح شرعی خود در آورده است طلاق کرده باشد بشریعت زیاده از اقل مهر که ده درهم
شرعیست کما هو طریقه شرعا چیزی بر خالد غیر لازم باشد نیز البطال هر چند این ده تنکه کم از ده درهم
شرعی بوده باشد بینوا توجروا در الجز زینت بکر بالغ بنکاح غیر کفو خود در آمده است بر دعوت ... النکاح
باطل باشد نیز البطال والله اعلم دربوی البطلان ... کما فی المحیط

کما قال محمد و ذکر شمس الائمة السرخسی المختار فی النکاح بغیر ولی عند ابی یوسف ان الزوج ان کان کفوا یصح وان لم
یکن کفوا لا یصح مختصر ملک شمس الدین محمد وروی البطلان من غیر کفو روایة الحسن عن ابی حنیفة وبه اخذ کثیر من مشایخنا
قال شمس الائمة السرخسی هذا اقرب الی الاحتیاط فلیس کل ولی یحسن المرافعة الی القاضی ولا کل قاضی والی یعدل
فالاحوط سد باب التزوج من غیر کفو علیهما وقال القاضی الامام فخر الدین الفتوی علی قول الحسن فی زماننا ... ملا عبد العلی
وروی البطلان بلا کفو ... الحسن عن ابی حنیفة وبه اخذ کثیر من مشایخنا ... وقال شمس الائمة السرخسی هذا اقرب الی الا
حتیاط وقال القاضی الامام فخر الدین الفتوی علی قول الحسن فی زماننا کذا فی الکافی شرح قدیم ملا عبد العلی درین
مسئله که بر تقدیر انکه حالم و کد خدایان فاتحه خوانده در عیب یار علی طریقی ... کرده باشند فضولیا جو نیار
بعد از علم بان تجویز ان نمی کند بلکه رد آن می نماید بشریعت این بخشیدن غیر معتبر باشد نیز البطال بینوا توجروا
ثبوت النسب ولیعتبر ابتداء المدة من وقت النکاح صحیحا کان او فاسدا او هذا عندهما و کذالک عند محمد رح فی النکاح
الصحیح ... درینجا که خالد بسماة عایشه منکوحه را که در نکاح زید است دعوی زوجیت
خود نموده است و بر تقدیر انکه جمع معلومین و اشتباه بر بدل مبلغ کذا خالد را ازین دعوی کذار اینده باشند
بشریعت عدة بسماة مذکوره و نکاح جدید غیر لازم نیز البطال بینوا توجروا او عن النکاح علی امرأة ذات زوج و
انکرت و اقرت للاخر ای غیر بد فیه بسط المتوسطون حتی اختلفت بحال هذا الاحتیاج اعتداد الی التجدید النکاح مع زوجها
فالاولی وجه لعدم الخلع لان النکاح لم یثبت فکیف یصح الخلع فلم یجب بدل الخلع و کان النکاح علی حاله
صحیحا فصول مختصر ... کتاب الصلح ذکر شمس الائمة السرخسی فی دعوی المبسوط باب
الولادة والشهادات علیها اذا اتی المرأة بموت زوجها فاعتدت و تزوجت باخر و ولدت منه ثم جاء الاول
فعند ابی حنیفة الولد للزوج الاول سواء جاءت لاقل ستة اشهر او لاکثر من سنتین او لاکثر لانه صاحب الفراش
الصحیح والثانی صاحب الفراش الفاسد فصار کمن زوج امته فجاءت بولد یثبت النسب من الزوج

الولد

المولی وان ادعی ذکر مختصر الوافیه ... حجة ابی حنیفة انهم اتفقوا ان الاول لو کان حاضرا او کان منتقبا
متغیبا مختفیا فالولد للاول بکذا ذکر ابو یوسف ... فی هذا الفصل اتفاقا وان نفی الاول والاخر الولد او نفاه
احدهما فهو للاول علی کل حال ولا حد علیه ولا لعان و روی عبد الکریم الجرجانی عن ابی حنیفة انه رجع بهذا القول و
قال یثبت النسب من الزوج الثانی وقال ابو یوسف ان جاءت به لاقل من ستة اشهر منذ تزوجها الثانی فهو للاول وان
ان جاءت لستة اشهر فصاعدا منذ تزوجها فهو الثانی سواء ادعاه او نفاه وقال محمد رح ان جاءت به لاقل
من سنتین منذ دخل بها الثانی فهو للاول وان جاءت لاکثر من سنتین منذ دخل بها الثانی فهو للثانی قال الفقیه
ابو اللیث رح فی شرح دعوی المبسوط قول محمد رح اصح و به ناخذ فصول

فصل فی النکاح

الغایبة والنسب فی ذلک رجل غاب عن امرأة وهی بکر او ثیب عشر سنین مثلا فتزوجت وجاءت باولاد فقا
ل ابو حنیفة الاولاد للزوج الاول حتی جاز للزوج الثانی ... الی ... رد یجوز شهادته لهم ... و روی
عبد الکریم الجرجانی ابی حنیفة رح الاولاد للثانی الی هذا القول وعلیه الفتوی ... علی القول الاول
مختصر الکبری النکاح الفاسد ان یتزوج امرأة هی فی نکاح الغیر او تزوج امة بغیر اذن مولاها او زوج
صغیر بغیر اذن ولیه او تزوج بالغ بغیر الشهود کبری کذا فی ... وان کان الحمل ثابت النسب فالنکاح باطل بالا
جماع انت بولد فی النکاح الفاسد یثبت بغیر دعوی ... بالاجماع واگر تزوج کند حامل من الزنا فالنکاح فاسد
للاثنا ثابت و ان تزوج ام ولده وهی حامل فالنکاح باطل لانها فراش مولاها حتی یثبت نسب ولدها من غیر دعوة
فلو صح النکاح لحصل الجمع بین الفراشین هدایه ویثبت النسب و مدت من وقت دخول عند محمد رح وبه یفتی
ای ان کان من وقت الدخول الی وقت الوضع ستة اشهر یثبت النسب وان کان اقل لا و عند ابی حنیفة
وابی یوسف ... وقت النکاح کما فی النکاح الصحیح ... علی الصحیح
مردی مدتی غایب شد زن دو شوهر خواست و فرزندان شدند و مرد غایب حاضر شد زن از ان او باشد و فرزند
از ان شوهر دوم باشد و فتوای برین است نور المواعظ درینجا که بسماة عایشه زوجه منکوحه خالد

از ولایت بخارا با همراهی بالغ بولایت از کنج رفته الحاصل زید دارا آمده است با وجود نکاح حالیه و بعده از مسماة
مذکوره فرزندان تولد کرده الله کما هو طریقة الشریعت این فرزندان بروایت مفتابها معمول بها ثابت
النسب از زید باشند بشرایط آنها چون چیزی که مانع از آن بوده باشد اعلام موجود نبود دلیست بینوا توجروا
کتاب الرضاع — درینمسئله که زید مسماة عایشه را بخشیده است به زنی و عذر چون بخشیده است کما طریقه شرعا
بشریعت بر تقدیر آنکه شخصی گوید که حرمت رضاع بینهما محقق است چون زید منکر البنت در بنصورت
که دو مرد عدلین و یا یک مرد و دو زن عدول موافق شرع بر حرمت رضاع مذکور گواهی دهند بجرد مذکور بینهما حرمت
رضاع ثابت نشود بلا السبب شرعی بیانی بینوا توجروا — ولا یثبت الرضاع الا بشهادة رجلین او رجل و امرأتین
کما فی سایر الحقوق هدایه و غیرها — صغیر و صغیرة بینهما شبهة الرضاع ولا یعلم حقیقته اذا اخبر به
ثقة یؤخذ بقولهما ولا یجوز — درینمسئله که خالد مسماة عایشه مطلقه بکر را برضای او بنکاح
شرعیه خود در آورده است کما هو طریقه شرعا بشریعت بر تقدیر آنکه مادر مسماة مذکوره تنها گوید که زن
خالد را شیر داده ام چون خالد منکر آن است در بنصورت این قول در حق فساد نکاح معتبر باشد یا نه اذا
مادام که دو مرد عدلین و یا یک مرد و دو زن عدول بر رضاع بینهما گواهی ندهند کما هو شرعا در
بنصورت بمجرد مذکور تعرض از ازواج این نکاح بر خالد نا درست باشد بشرایطها بینوا توجروا
درینمسئله که خالد میخواهد که مسماة عایشه بکر مطلقه را برضای او بنکاح شرعی کما هو طریق شرعا
و بعده در ارد بشریعت بر تقدیر آنکه زینب زوجه مطلقه خالد تنها گوید که من عایشه را در ایام
رضاع وی شیر داده ام و خالد و حال آنکه زن مسماة مذکوره منکر بر آنند در بنصورت بمجرد گفته
زینب حرمت بینهما ثابت نشود بلا السبب شرعی یا بینوا توجروا — ولو زنی بامرأة فولدت منه
فارضعت بهذا اللبن صبية لا یجوز لهذا الزانی ان یتزوج بهذه الصبیة ولا لابیه ولا لابنه ولا اجداده
و کذا لم یجل بینهما من الزنی ولکنها ارضعت لا بلبن الزانی یحرم علی الزانی کما یحرم بینهما من الثیب خلاصه
مختصر [illegible]

رجل

رجل زنی بامرأة فولدت منه فارضعت بهذا اللبن صبیة لا یجوز لهذا الزانی ولا احد اباؤه و اولاده نکاح هذه الا
الصغری — لتزوج امرأة ولم تلد منه قط فانزل لها لبن فارضعت صبیا کان الرضاع من المرأة دون
زوجها حتی لا یحرم علی الصبی اولاد هذا الرجل من غیر هذه المرأة — خزانة المفتین — ثبت الرضاع
زانیه بزانی حرام بوده اجاب لیود لا شبهة بینهما من الرضاع و من وطی امرأة حرمت علیه نسبا
سبهانیا ورضاعا کما فی الوطی الحلال — تماعدی فی کتاب النکاح — زنی بامرأة فولدت فارضعت
بهذا اللبن صبیة فاراد الزانی ان یتزوج بهذه التی ولدت الصبیة — خزانة المفتین معا
کتاب الرضاع — زنی بامرأة یحرم علیه بنتها من الرضاع و هی مسئلة تحریم فتکثیر فی باب
الرضاع من کتاب النکاح — قلیل الرضاع او کثیره سواء اذا حصل فی مدة الرضاع
تعلق به التحریم هدایه — ولا یجوز شهادة امرأة واحدة علی الرضاع اخبر کانت او بعد
اخذ الزوج حین مختصر خزانه — واذا انزل للبکر اللبن فارضعت صبیا تعلق به الحرمة نافع قال
رسول الله علیه الصلوة والسلام رفع عن امتی الخطاء والنسیان و ما استکرهوا علیه کذا
فی جمیع الکتب المعتبرة القاضی اذا اخطأ فی قضائه لا یجب علیه الضمان و کذا المفتی اذا اخطأ
فی الوجوب المسئلة لا یجب علیه الضمان — الصبی اذا ارتضع من ثدی نائم ثبت الرضاع عدة
الفتاوی — مختار الفتاوی — درینمسئله که بشریعت عقد النکاح شرعی میان
خالد ابن درست باشد بشرایطها هر چند خالد از طرف مادر عایشه مذکوره در غیر مدت
رضاع خود شیر خورده باشد و بر تقدیر آنکه از مفتی اسلام در باب تحریر فتوی مذکور بروجه مذکور
لفظ غیر ترک یافته باشد خطاء این مفتی را بجرد مذکور جرم گردن نام شروع باشد و سعی کردن در باب
جرم مفتی مذکور را از مفتی دیگر و غیر وی نا مشروع باشد بشرایطها بینوا توجروا — درینمسئله که بغول الطب
حاذق شیر آدمی را از جهت دفع درد چشم دوا میکنند اهل اسلام بشریعت این عمل از اهل اسلام مشروع

بیع در حطاء [illegible]

باشد بشرایطها — آیا حرمت لبن الادمی للتداوی کذا فی الکتب المعتبرة و اقوال العلماء اذا ارضعت الامرأة صبیا یحرم
علیه اولادها من تقدم او تأخر اخوانه لانهن اخواته ولد ولدها اعتبار بالنسب کما فی اما المرأة اذا ادخلت
حلمة ثدیها فم الصبی ولا تدری ادخل اللبن حلق الصبی ام لا لا یثبت حرمة الرضاع — فتاوی الغنی خلاصه و قنیه
التجنیس و فی الاحتیاط یثبت خزانة المفتی ولا یثبت الحرمة بعد سنتین و نصف وان لم یعلم علامه هر چند که طعام خوار نشده
باشد ولا یقبل فی الرضاع شهادة النساء منفردات و انما یثبت بشهادة رجلین او رجل و امرأتین — قدوری — بحر الغایب فان
کان اللبن غالبا ثبت به الحرمة ولا فلا — فتاوی قاضی خان — حال ان لم یغیر الدواء اللبن یثبت الحرمة وان لم یغیره لا و قال
ان غیر طعمه او لونه لا یثبت وان غیر احدهما یثبت و قیل علی قول ابی حنیفة اذا اللبن دواء او ماء لا یثبت الحرمة کل حال
لبن امرأتین فیه الکافی والحرمة الی الحرمة علیهما عند الشیخین و عند محمد و زفر قال قاضی خان الا یتعلق به الحرمة
المستوی بها عند الشیخین وجه الاستحسان فی کتاب الیمن او المکارم — درینمسئله که بر تقدیر آنکه مسماة عایشه فرزند
دختر خود را شیر پستان خود داده باشد بشریعت بمجرد مذکور اگر شخصی گوید که این دختر مسماة مذکوره بر شوهر خود حرام است
در بنصورت بمجرد مذکور این قول از این شخص نا درست باشد بشرایطها — درینمسئله که خالد مسماة عایشه زوجه خود را
طلاق بائن کرده است و مسماة مذکوره را از خالد یک فرزند رضیع شیر خوار هست که فقیر است و مالی ندارد و پدر خالد مفلس است و العلا
چیزی ندارد و این فرزند شیر از پستان هیچ کس دیگر السلام نخورده و مسماة مذکوره متعنت است و احتیال برای ابن ارضاع
بشریعت اگر مسماة مذکوره گوید که من این فرزند را شیر نمیدهم — درینمسئله که در بنصورت بمجرد مذکور این قول از مسماة
مذکوره نا درست باشد بشرایطها بینوا توجروا — رجل طلق امرأته ثلاثا ثم اراد ان ینکحها بغیر التحلیل فالحیلة فیه ان یتزوج المرأة
من ذات البارکة و معادة فان کانت علیة لا یجوز نکاحها بغیر التحلیل وان کانت مجامعة یجوز بلا التحلیل — فتاوی کبری
صغیر لیس له مال ولا لابیه و امتنعت الام عن الارضاع و هو لا یقبل ثدی غیرها اجبرت الام علی الارضاع و علیه الفتوی — خزانة المفتین
ولیس علی الام ارضاعه الا اذا تعینت ای بان لا یوجد من یرضعه او لا یأخذ لبن غیرها شرح وقایه باب النفقات
ولا یحل لها الافطار الا اذا تعینت فحینئذ یجب علیها الارضاع فیحل لها الافطار شرح وقایه کتاب الصوم کتاب
الطلاق — واذا اختلط اللبن بالماء و هو الغالب تعلق به التحریم وان غلب الماء لم یتعلق به التحریم خلافا للشافعی
هو یقول انه موجود فیه حقیقة و نحن نقول المغلوب غیر موجود حکما الا یظهر بمقابلة الغالب فی الیمین وان اختلط بالطعام لم یتعلق به التحریم

اللبن

وان کان اللبن غالبا عند ابی حنیفة و قالا اذا کان اللبن غالبا یتعلق به التحریم قال رضی الله عنه
قولهما فیما اذا لم تمسه النار حتی لو طبخ بها لا یتعلق به التحریم فی قولهم جمیعا لهما ان العبرة
للغالب کما فی الماء اذا لم یغیره شیء عن حاله و لابی حنیفة ان الطعام اصل واللبن
تابع له فی حق المقصود فصار کالمغلوب ولا معتبر بتقاطر اللبن من الطعام عنده
هو الصحیح هدایه — الصبی اذا ارضعت ام امه حرمت امه علی ابیه فالوا
لان امه صارت اختا له متفق و علی هذا جامع الصغیر — المرأة اذا ادخلت ثدیها
فی فم صبی ولا تعرف مص اللبن ففی القضاء لا یثبت الحرمة بالشک و فی الاحتیاط یثبت
خزانة المفتین — الصبی اذا ارضعت ام امه حرمت علی ابیه لان امه صارت
اختا له من الرضاع نقلا من الواقعات — ولو ارضعت بنت بنتها
لم یحرم البنت علی زوجها واقعات — صغیر و صغیرة بینهما شبهة الرضاع
اذام — لا تعلم ذلک حقیقة قالوا لا بأس بالنکاح بینهما هذا اذا لم یخبر بذلک انسان
فان اخبر به عدل ثقة یؤخذ بقولهما ولا یجوز النکاح بینهما وان کان الخبر بعد
النکاح وهما کبیران فالاحوط ان یفارقها روی ذلک عن رسول الله صلی
الله علیه وسلم امر بالمفارقة وان اخبر بعد ذلک لا یجوز النکاح و علیه الفتوی
قبل م — مختار الفتاوی و کذا فی فتاوی قاضی خان — ولا بأس للرجل ان یتزوج مرضعة
ولده واخت ولده من الرضاع لان نکاح اخت ولده من النسب جائز اذا
لم یکن ولد موطوءته فان الجاریة اذا کانت بین رجلین فجاءت بالولد وادعیاه
ولکل واحد من الشریکین ابنة من امرأة اخری کان لکل واحد من المولیین
ان یتزوج ابنة شریکه وان کانت اخت ولده من النسب و نظایرها کثیرة قاضی خان
کتاب الطلاق — درین مسئله که زید مسماة عایشه زوجه خود را بلفظ صریح طلاق یک طلاق
کرده است کما هو طریقه بعده قبل از گذشتن عدة مسماة مذکوره در اثناء عدة

مسماة مذکوره از خود قولا مسماة مذکوره رجوع کرده است کما هو ظاهر شرعا بشریعت درینصورت
این رجوع از زید بر وجه صحت شرعیه درست باشد بشرائطها هر چند مسماة مذکوره باین رجوع
راضیه نبوده باشد سوالو جوابا تصح الرجعة فی العدة وان ابت نحصر درین مسئله که
خسرو محمد مسماة عوض بیبی زوجه خود امر داده است که اگر وی از نزد مسماة مذکوره مذکوره
مدة شش ماه پیوسته بلا نفقه کفاف غیبت نماید مسماة مذکوره وکیل باشد که امر انداخته
نفس خود را بیک طلاق باین حرام کرداند هر وقت که خواهد مع قبولها فی المجلس وبعده وی از
نزد مسماة مذکوره در مدة مذکور بلکه زیاده بلا نفقه غیبت نموده است وشرط امر مذکور
وجود گرفته است بشریعت رسد مسماة مذکوره را که امر انداخته نفس خود را بروی بیک طلاق
باین حرام کرداند بعد از گذشتن عدة خود اروی بنکاح شرعی خالد کفو خود برضاء خالد درآید
بر وجه صحت شرعیه بشرائطها سوالو جوابا المعلق بالشرط ینزل عند وجود الشرط

درین مسئله که بشریعت باید قاضی اسلام مرافع الیه را که از برای مسماة عایشه زوجه
خالد غایب تعیین مقدار نفقه لابدیه مسماة مذکوره بطلب وی از اجره غلام کذا غایب
مذکور نماید بعد از آنکه مسماة مذکوره را سوگند دهند مغلظه بر عدم نفقه وکفیل گیرند از
برای غایب بجهت نفقه مذکوره بعد جمیع شرائطها سوالو جوابا فی السراجیة والناشزة
لامرأة الغایب ان یرفع الامر الی قاضی حتی یامر عبد الغایب ان ینفق علیها من کسبه و
ینفق القاضی علیها من غلة الدار والعبد الذی هو لا غایب لان ذلک نظر علی الوجه الذی
قلنا قبل هذا ذخیره فی النفقات درین مسئله که شریعت حفظ ونگاه داشت
اموال مسماة عایشه وزید صغیرین مر خالد پدر وی را که محمود الحالست باشد کما هو
ظاهر شرعا بشرائطها واگر مادر کلان این صغیرین اموال این صغیرین را گرفته نگاه
داشته باشد درین صورت رسد خالد را که ازو گرفته از برای این نگاه دارد کما هو ظاهر
شرعا بشرائطها سوالو جوابا المعروف عرفا کالمشروط شرطا فصول عم کذا فی

شرح وقایه کتاب الوکالت درین مسئله که مرد را از نزد زن خود مدة شش ماه بلکه یکسال
پیوسته بلا نفقه کفایه غیبت نموده است شرعا درینصورت بر تقدیر آنکه این مرد در صلب
عقد نکاح بصریح تفویض امر بدینب زوجه اش نکرده باشد اما چون امور اربعه
متعارفه درین بلاد ودرین زمان معتاد ومتعارف شده است بنا علی المتعارف
این مسماة مذکوره تواند که امر انداخته نفس خود را بیک طلاق باین برین امر
حرام ومحرمه گرداند بشرائطها سوالو جوابا درین مسئله که زینب میگوید
که زید غایب شوهر من در حینی که مرا در نکاح در آورده بود امور اربعه متعارفه را
بمن تفویض کرده بود مع قبولها ومدة شش ماه پیوسته است که زید بلا
نفقه از نزد من غیبت نموده است بشریعت رسد که مسماة مذکوره را که بسبب
تفویض مذکور امر انداخته ونفس خود را بر زید بیک طلاق باین حرام
هر چند که مسماة مذکوره اقامة بینه بر تفویض مذکور نتوانند کرد سوالو جوابا
درین مسئله که زید دختر عاقله بالغه را خواسته بنکاح صحیح وامر داده اگر
من از تو غایب شوم یکسال بگذرد ودرین مدة من با نفقه نرسد بعد از آن پای
خود را گشاده کرداند هر چه گاه خواهد تا جمیع شرائط صحت شرعیه آن وبیش
از آنکه دخول کند این مرد غایب شده ویکسال وزیاده گذشته ونه من نرسیده
وهیچ نفقه نرسیده درینصورت این دختر که منکوحه وی است تواند پای خود را
گشاده کرداند شرعا اجاب تواند والله اعلم درین مسئله که درین زمان
مردمان نکاح را بی امور اربعه نمیکنند مگر نادرا مردی از نزد زنش بی نفقه کفایه
غیبت نموده وگواه محل قبول امر نیست بنا بر عادة این زمان این زن تواند
امر انداختن اجاب تواند مجموعة الفتاوی وکذا فی کاملة الفتاوی
فی غیاث المفتین رجل قال ان غبت فامرک بیدک والمرأة غیر مدخوله

البلدة
فی بیت الاب ان غاب عن البلدة التی فیها المرأة یصیر الامر بیدها لان المصر باطرافه له
مکان حکم واحد حتی یظهر فی تسلیم المسلم فیه فاذا کان الزوج فی البلدة فی العرف لا
یکون غایبا فتاوی کبیر لا بد ان یبین انه غاب عنها بعد الدخول بها او بعد
الخلوة الصحیحة او یقول بعد تسلیم النفس الیه لا الغیبة قبل تسلیم النفس لا
یکون غیبة فلا یحقق الغیبة اسبتروشنی فی محضر دعوا الکفالة درین مسئله
غلام بچه صغیر یست او را پدر نیست ومادر وی بنده است بشریعت حق حفظ و
نگاه داشت این غلام بچه مر خالد آزاد کننده ومعتق وی را باشد بشرائطها
حق از مردان کس دیگر که اولی نگاه داشت این غلام بوده باشد نی سوالو جوابا
درین مسئله که بر تقدیر آنکه خالد تعلیقا گفته باشد که اگر کنیزک کذا خود را
کذا ارم که خمیر کرده نان پزد زن وی سه طلاق باشد بشریعت اگر خالد بعده
بعد مذکور این کنیزک را بشخص دیگر تملیک شرعی کند واز ملک خود دل کلیه
بیرون کند درینصورت اگر این کنیزک خمیر کرده نان پزد بعد مذکور زن
خالد بروی سه طلاق شود بلا سبب سوالو جوابا المعلق بالشرط ینعدم
عند عدم الشرط کفایه وغیرها درین مسئله که مسماة عایشه زوجه زید بر بدل
اسد مبلغ کذا مقبوض از زید از مبلغ کذا مهرین خود که در ذمه زید کذا داشته گذشته
ابرا از ذمه وی نموده است مع قبوله فی المجلس بشریعت بر تقدیر آنکه زید بر سبیل
مسماة مذکوره زن خواسته باشد اگر مسماة مذکوره گوید که مثل مبلغ مذکور
مهرین خود را از زید میگیرم درین صورت این ادعا از مسماة مذکوره بعد مذکور نا
درست باشد بشرائطها سوالو جوابا ولو ابرائه ثم ادعی لم یسمع دعواه
عائشه فصول درین مسئله که زید مسماة زوجه خود امر داده است که اگر زید مسماة
مذکوره بی جنایت شرعیه لت کند مسماة مذکوره وکیل باشد که امر انداز د

ونفس خود را بر زید بیک طلاق حرام کرداند هر وقت که خواهد مع قبولها فی المجلس بشریعت
اگر بعده زید مسماة مذکوره را لت کرده باشد بی جنایت شرعیه وشرط امور مذکوره
وجود گرفته باشد وحال آنکه مسماة مذکوره بحضور قاضی اسلام مرافع الیه دعوی
نموده است وجود شرط مذکور را بر وجه مذکور بر زید مذکور وزید اقرار بوجود
شرط مذکور بر وجه مذکور نموده است کما هو ظاهر شرعا مسماة مذکوره بعد تحقق شرائط
بلیغ امر انداختن بر وجه مذکور درست باشد مع تحقق شرائطها وولایت باشد
مسماة مذکوره را که بعد امر انداختن مذکور مبلغ کذا مهرین خود را که در ذمه
وی دارد طلب نموده گیرد بر وجه صحت شرعیه بشرائطها سوالو جوابا
درین مسئله که صغیره فقیره ایست که پدر وی فوت شده است واین صغیره
را مادر هست مسماة عایشه وپدر پدر وی نیز هست که خالد بشریعت مع تحقق
شرائط سه یک نفقه لابدیه این صغیره بر وی ودو حصه دیگر آن بر پدر پدر وی
باشد کما هو ظاهر شرعا بشرائطها سوالو جوابا وعن ابی حنیفه ان نفقة
الولد علی الاب والام اثلاثا بحسب میراثهما کذا فی الکافی ولو کان
الصغیر ام واب الاب فثلث النفقة علی الاب وثلثاه علی الاب الاب کما
فی قاضی خان وغیره درین مسئله که زید بچه گفته است که اگر زید کار کذا کند
زن خواسته وناخواسته بر وی سه طلاق باشد وزید کار کذا کرده است بعد
از آن زینب را خواسته است بشریعت زینب بر زید سه طلاق شده باشد بلا
سبب شرعی یانی اذا قال اگر من این کار کنم هر زنی که بخواهم خواسته وناخواسته
زن من بر من سه طلاق فعل کذا ثم تزوج امرأة لا تطلق کذا فی الفصول
درین مسئله که زینب اجنبیه را بکر انداخته است بلکه زده است بغیر حق و
سبب لکه مذکور بکارت زینب زایل شده است بشریعت مهر مثل زینب بر زید

[illegible]

لازم نه باشد بشرائطها اجاب عنه رجل دفع بكراجنبية فسقطت وذهبت بكارتها فعليه مهر المثل
في ماله والتعزير ولا فرق بين الصغيرة والكبيرة كذا في اخر فصل موجب القتل في كتاب الجنايات
قاضي خان در ین مسئله که عشور مسماة ماه بی بی زوجه خود را مکابرة دفعه سه طلاق کرده
است بشریعت مسماة مذکوره بروی سه طلاق شده باشد بشرائطها وولایت باشد مسماة مذکوره
را که مبلغ کذا مهر خود را که در ذمه وی دارد طلب نموده گیرد بشرائطها وبسبب مذکور عشور
مستحق تعزیر بود بنا بر سبیل ما یراه الحاكم الشرع الشريف من الضرب الحبس وغیرهما شده باشد
بشرائطها ونهایت تعزیر بدره بیست دره باشد یا نی سوالوجوا در ین مسئله که
بر تقدیر انکه خالد تعلیقا گفته باشد که اگر مسماة زینب زوجه من تمام آنچه دار ریمن
دیه من ویرا پس دهد هم ومسماة مذکوره تمام آنچه داشته است بوی داده است چون شرط
حنث مذکور وجود گرفته است بشریعت بمجرد مذکوره بروی سه طلاق شود بلا سبب
شرعی یا نی سوالوجوا در ین مسئله که خالد مسماة عائشه زوجه خود را یک طلاق
باین کرده است بشریعت ولایت باشد مسماة مذکوره را بعد از گذشتن عده خود از خالد بنکاح
شرعی زید کفو خود در اید بشرائطها واگر خالد گوید که من این نکاح را قبول نمی دارم بآن
سخن خود که باعث این طلاق باین که من مسماة مذکوره را کرده ام زید صاحب نکاح
شده است درینصورت بمجرد مذکور این قول از خالد نادرست باشد بشرائطها وبمجرد مذکور
تعرض حاکم از زوجه مذکور بیرغو وجرمانه گویان بر زید ومسماة مذکوره نادرست باشد
تا سوالوجوا رجل طلق امرته وانقضت عدتها منه فليس ان يمنع من التزوج
بزوج آخر کفایه در ین مسئله که بر تقدیر انکه مسماة زینب زوجه خالد بسبب
تعلیق کذا وی وجود تعلیق مذکور وی دو طلاق شده باشد وپس بشریعت رسید
خالد را که در اثنا عده مسماة مذکوره از خود قولا بمسماة مذکور رجوع نماید
یا نی هر چند مسماة مذکوره راضیه باین رجوع نبوده باشد چون جمیع شرائط صحت
رجع

رجعت مذکوره متحقق بوده است هر چند این سوگند را بوی ملازم حاکم داده شد
سوالوجوا وتصح الرجعة العدة وان ابت مختصر در ین مسئله که خالد
مسماة عائشه زوجه خود را یک طلاق گفته لفظ ان شاء الله را جدا ومتصلا بلفظ
طلاق گفته است که بهو طریقه بشریعت اگر مضمون بحسب شرع شریف ثابت شود ومسماة
عائشه در خانه پدرش بروی طلاق شود بلا سبب شرعی یا نی وولایت باشد خالد را که
مسماة مسماة مذکوره را از خانه پدر ومادر وی بخانه خود که مسافه سفر ما بینهما میبرد
بغیر نیت برد بشرائطها هر چند مسماة مذکوره وان پدر ومادر وی راضیین بآن نمی
بوده باشد وهر چند خالد مهر وی را نداده باشد واگر پدر ومادر وی گویند که ما یان
مبلغ کذا را صرف خوراک وپوشاک مسماة مذکوره کرده ایم وتاوان آنرا از خالد میگیریم
جبرا درینصورت بمجرد مذکور این قول از ایشان نادرست باشد بشرائطها سوالوجوا
ولو تخلل الشرط فقال انت طالق ان دخلت الدار انت طالق ان دخلت
الدار انت طالق ان دخلت الدار وقدم الشرط ما لم تدخل لا يقع الطلاق و
ان دخلت وقع ثلاث تطليقات بالاتفاق خلاصه واعلم ان ما ذكرته ابتنى
اذا علق الطلاق بفعلين لا يقع ما لم يوجد معا وهذا اختيار المتقدمين والمتاخرين
على انه يحنث باحدهما عبد العلي شرح قديم وفي الاصل رجل اقر انه طلق امرته
منذ خمس سنين ان كذبته المرأة وقالت لا ادري يقع الطلاق من وقت الاقرار وان
صدقته يقع من الوقت الذي طلق وفي المختار للمشائخ انه يقع من وقت الاقرار ولكن
لا يجب لها نفقة العدة ومؤنة دار السكنى وفي الاصل لو كان الزوج غائبا وطلق امرته
اما لا تجب العدة من وقت الطلاق والموت خلاصه وفي الاصل امرأة جاءت
الى رجل قالت طلقني زوجي فانقضت عدتي ووقع في قلبه انها صادقة وهي
عادلة او لا حل له ان يتزوجها خلاصه قال صاحب المحيط وغيره

اذا اقر الرجل انه طلق امرته منذ خمس سنين ان كذبته في الاسناد او قالت لا ادري تجب العدة
من وقت الاقرار قالوا هذا الجواب في حق النفقة والسكنى اما في حق التزوج باختها واربع سواها
يعتبر العدة من وقت الطلاق وقيل حل التزوج باختها واربع سواها تعتبر من وقت الاقرار
ايضا وان صدقته في الاسناد وذكر في الاصل ان عليها العدة من الطلاق نهايه والله الفتوى
وزوال الملك بانقضاء العدة من رجعية او رجعتين او من باين كذلك على عند
بعض وقيل ان الزوال بمجرد بينونة كما في المتفرقات الايمان منيه وغيرها ومنها ان يحتاط
في باب الايمان وباب حفظ الفروج فيجتنب الكفر واثبات الايمان وبعد الطلاق منها امكن
اداب فصيحيه در ین مسئله که مسماة زینب زوجه خالد متوفا را در ذمه وی
مبلغ کذا مهر بوده است زمان موته وبر تقدیر آنکه بحسب شرع شریف ثابت شود که عائشه
زوجه دیگر متوفات خالد را که در ذمه وی مبلغ کذا مهر بوده باشد زمانه موتها و
از خالد ترکه مانده است که غیر وافیه است بان مبلغین بشریعت باید که هر یک از مسماة مذکوره
وبقیه ورثه عائشه را که هر کدام از ین ترکه وی باندازه دین خود گرفته هر یکدیگر
سهم شریکی نسازند بشرائطها هر چند این بقیه ورثه گویند که نکاح عائشه متوفه مایان
سابق بر نکاح مسماة مذکوره است وهر چند مسماة مذکوره شوهر کرده باشد سوالوجوا
الدين مقدم على الميراث فصولا وغيره قال ذكره في ايمان العيون عن ابي يوسف
انه قال لامرته وهي حائض اذا حضت فانت طالق فان هذا يقع على حيض مستقبل
وكذا لو قال وهي مريضة اذا مرضت فانت طالق يقع بحدث في المستقبل ولو قال
لها وهي طاهرة وصحيحة اذا طهرت فانت طالق واذا صححت فانت طالق فانها
يطلق للحال لان الصحة والطهارة اصل والحيض والمرض من العوارض التي يحدث جزء
فجزء فالم يكن الصحة والطهارة من الحوادث لا يراد به الصحة التي تحدث ولا الطهارة
التي تحدث واذا كان المرض والحيض من الحوادث يراد به الحادث دون الحال لان
الحيض

الحيض والمرض ذو اجزاء يتجدد شيئا فشيئا فلو اراد الجزء الذي تحدث بعد الجزء الحالي
صحت ارادته قاعدي في ايمانه قال اگر در سخن کسی هزار وجه دلالت کند بر تکفیر
ویک وجه دلالت کند بر منع آن بر مفتی واجب است که میل کند بران وجه که منع از تکفیر است
روضة المفتين وينبغي للعالم ان لا يبادر بتكفير احد من اهل القبلة وبنا بر ی
در ین مسئله که اشیا که از زید متوفا انتقال کرده است از انا منه بزن وفرزندان وی این
اوان تمامی آنرا متصرف شده است که مرا در ذمه زید مبلغ کذا مهر بن است زمانه موته وانی
فرزندان انکار این مقدار مینمایند بشریعت این قول از ین زید در حق اخذ این مقدار
بی اثباته شرعی نادرست باشد بشرائطها چون چیزی که مصحح این قول وی باشد اصلا
نبوده است بینوا اجروا در ین مسئله که خالد در موضع کذا اسا کن است بجهه زراعت
وغیر آن بشریعت اگر اهل این موضع گویند که مایان خالد را نمیگذاریم که بمجالس و
محافل المسجد بجهة نماز ی میرفته باشد واز ین موضع خالد را اخراج میکنیم تا آن سخن
خود که بخالد ضعف جزام عارض شده است درین صورت این قول از ایشان بمجرد
مذکور بی مصحح آن نادرست باشد بشرائطها سوالوجوا واتفقوا على اباحة المجذوم
والثواب يجذمه وتمريضه واقامة مصالحه كذا في الحواشي الهداية فتح القدير
قال الله تعالى آمَنَ الرَّسُولُ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَبِّهِ اراد به الايمان بالقرآن لانه كان
مؤمنا بالله وبوجدانيته قبل نزول القرآن ولم يكن عليه الايمان بالقرآن قبل
نزوله وهو معنى قوله ما كنت تدري ما الكتاب ولا الايمان بالكتاب والمؤمنون بالله
بانه حد لا شريك له وَمَلَائِكَتِهِ بانهم عباده وَكُتُبِهِ بانها وحيه وكلامه وتنزيله
وَرُسُلِهِ بانهم حق لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ نسبتها اضمار اي يقولون لا نفرق
بين احد من رسله واحد يقع على الواحد والجماعة والمعنى لا نفرق بين احد
من رسله كما قالت اليهود والنصارى نؤمن ببعض ونكفر ببعض وقالوا سمعنا

واطعنا ای سمعنا باسماعنا واطعنا بقلوبنا وابداننا وقیل سمعنا قولک واطعنا امرک غفرانک ربنا ای مغفرتک نصب علی المصدر ای اغفر غفرانک والیک المصیر ای المرجع بعد الموت وفیه اقرار بالبعث والجزاء لا یکلف الله نفسا الا وسعها الوسع الطاقت لها ما کسبت ای لنفس ما عملت من الخیر وعلیها ما اکتسبت ای من الشر ربنا قوله ربنا لا تواخذنا ان نسینا او اخطانا یجوز علی جواز المواخذه بالنسیان والخطاء خفف الله تعالی عن هذه الامة فرفع فیها المواخذه والاثم الی لفه کانوا ماخوذین بهما ای لا تواخذنا بالنسیان والخطاء وهذا یدل علی جواز المواخذة فی النسیان والخطاء ولا جواز المواخذة بهما لم یکن للسوال معنی وخفف الله عن هذه الامة فرفع فیها المواخذة وقال علیه السلام رفع عن امتی الخطاء والنسیان وما استکرهوا علیه فدل انهم مخصوصون بهما والاثم الی لفه کانوا ماخوذین بهما ربنا ولا تحمل علینا اصرا الامر الثقل جمعه الاحکا کما حملته علی الذین من قبلنا فان توبة البعض من قبلنا القتل ومن اذنب منهم سرا ظهر ذلک علی جبینه او علی باب داره فعلت کذا وعقوبته وکفارة کذا فالم یا خر تلک الکفارة لا یغیب ذلک عن جبینه وباب داره وکان لهم لا یجوز الصلوة الا فی الملک او فی المسجد ویفرض علیهم خمسون صلوة فی الیوم واللیلة وادا ربع اموالهم زکوه ولا یجوز لهم التیمم عند عدم الماء فکا لا یطهر ثیابهم بالغسل اذا اثابتها نجاسة وانما یطهر بالقلع وان کان الثیاب نفیسا ومن طلق منهم امرأته لم تحل له غیرها حتی تموت تلک المرأة وضعت هذه الآثار عنا ربنا ولا تحملنا ما لا طاقة لنا به قیل هو حدیث النفس والوسوسة وقیل شماتت الاعداء قیل القطعة یقال قطع الاوصال ایسر من قطع الوصال واعف عنا ای اترک عقوبتنا بذنوبنا واغفر لنا ای استر ذنوبنا وارحمنا

انت

اخطانا
بل

انت مولینا ای ناصرنا وولینا ومصلح امورنا فانصرنا علی القوم الکافرین کیلا یظنون انهم علی الحق ونحن علی الباطل شرح اوراد وفی الفصول العمادیة اذا طلقها الثانی بعد الوطی ثم تزوجها وطلقها ثم تزوجها الاول قبل انقضاء العدة وحکم القاضی بصحته نفذ لانه هو مجتهد فیه فان عند زفر لا حاجت لها الی العدة عبد العلی لقوله علیه السلام لا یحل لامرأة تؤمن بالله والیوم الاخر ان تحد علی میت فوق ثلاثة ایام الا علی الزوج اربعة اشهر وعشرا ولانه الدین مقدم علی المیراث کما فی التمسک به ظاهر لانه اخبر عن حدادها الخبر آکد من الامر فی اقتضاء الوجوب لما عرف فکان الحداد واجبا نهایه درین مسئله بر تقدیر انکه مردم میگویند که خالد اقرار کرد که من زن خود را زده ام بجرم مذکور زن وی از میان از دو این زن را بر وجود شرط گواه لازم نیست بالکه خالد میگوید که من وی را بسبب جنایتی که از وی واقع شده است زده ام شرعا این قول از بن مردم در حق ثبوت امر مذکور بجرم مذکور نا درست باشد بشرائطها سوالو جوابا درین مسئله که خالد تعلیقا گفته است که اگر وی عائشه اجنبیه را بنکاح خود در آرد عائشه بروی سه طلاق و بعده خالد عائشه را بنکاح خود در آورده است و شرط تعلیق مذکور موجود گشته است شرعا بمجرد مذکور عائشه بر خالد سه طلاق شده باشد بشرائطها سوالو جوابا درانجه زید بخالد گفته است که اگر مقدار غلهٔ تو از مقدار کذا زیاده باشد زینب زوجهٔ من تو طلاق باشد و خالد در جواب گفته است که باشکو و نه گفته است که همچنین نیز باشکو و نیت زید ازین گفتن زینب زوجه اش نیز نبوده شرعا بمجرد مذکور زینب مذکوره بر زید طلاق شده باشد بلا سبب شرعی ولو قال باشکو ولم یقل همچنین باشکو لا یطلق بدون النیة کامل الفتاوی درین مسئله که زید زینب زوجه غیر مدخوله

خود را سه طلاق کرده است شرعا اگر بعد ازانکه بنکاح غیر در آید زینب را بنکاح شرعی خود در آورده باشد این نکاح بینهما درست باشد بشرائطها سوالو جوابا صورة اسقاط العدة التی فی باب التحلیل وطی الزوج الثانی ینبغی للزوج الثانی ان یتزوجها بنکاح صحیح ومهر مقدر ویعزل ماءه من حبلتها وعزل ماءه احتیاطا لئلا یکون رحمها مشغولة بماءه وان لم یعزل لا یضره ثم تهب المرأة مهرها ثم یطلقها طلقة بائنة او حراما ثم تزوجها ثانیا بنکاح فاسد مثلا بلا شهود فلا یدخل بها ویقول فسخت نکاحک او تارکتک نکاحک ملکه فیها او متارکته وسقط العدة الاولی التی وجبت بسبب وطی الزوج الثانی ویحل للزوج الاول قبل الاعتداد وهذه المسئلة معمول من العلماء اتفاقا صلاح اکبر درانچه زید گفته است که طلاق بی آنکه این طلاق را اضافه بزینب زوجه اش کرده باشد وبی آنکه اسم ونسب زینب مذکور شده باشد وبی آنکه بینهما مذاکرهٔ طلاق واقع شده باشد شرعا بمجرد مذکور زینب مذکوره بر زید طلاق شده باشد بلا سبب شرعی یا نی نی اذا قال لاجنبیة ان نکحتک فانت طالق فاذا وقع النکاح وقع الطلاق عقیبه عبد العلی فصل شرط صحت التعلیق وذکر فی المبسوط ایضا لا بد من معرفة استحقاق بدل العقود فان بدل الخلع یوجب الرجوع بقیمته واستحقاق بدل المبیع یوجب الرجوع بقیمة ما یقابله البدل ان کان هالکا وان لم یکن هالکا یرجع بعینه واستحقاق الاجرة یوجب اجر المثل الذی هو قیمة المنفعة واستحقاق المنفعة یوجب الرجوع بالاجرة او بقیمتها لو کانت هالکة فصول عم وان مات الزوج بعد ما قضا علیه بالنفقة ومضت شهور سقط النفقة وکذا اذا مات الزوجة لان النفقة صلة والصلات تسقط بالموت کالهبة تبطل بالموت قبل القبض وقال الشافعی تصیر دینا قبل القضاء ولا تسقط بالموت لانه عوض عنده فصار کسائر الدیون وجوابه قد بیناه هدایه درین مسئله بر تقدیر انکه مسماة عائشه زوجه خالد اشیاء کذا را بخالد داده باشد

وخالد

وخالد آنرا قبول کرده بر بدل آن میان مسماة مذکوره وخالد خلع شرعی واقع شده باشد کما هو طریقه وبعده بر تقدیر آنکه این مستحقه شده باشد کما هو طریقه شرعا بشرعا بمجرد مذکور ولایت باشد خالد را که رجوع بقیمة این اشیاء مستحقه شده بر مسماه مذکوره غایه بر وجه مذکور صحت شرعیه بشرائطها یا فی جواز چیزیکه مانع این رجوع باشد اصلا نبوده است سوالو جوابا ومشایخنا افتوا فی قوله انت علی حرام حلال بر من حرام هر چه حلال است مرا بر من حرام او قال حلال ایزد بر من حرام او قال حلال بر من حرام او قال حلال مسلمین علی حرام ان فعلت کذا فهذا کله طلاق بائن بالاتفاق وهکذا ذکره فی الذخیرة فصول عم فصل ۲۶ وانت علی حرام ان نوی به الطلاق فبائنة وان نوی الظهار او الثلاث او الکذب فما نوی وان نوی التحریم او لم ینو شیئا فایلاء فهو کل حل علی حرام وهر چه بدست راست گیرم بروی حرام طلاق این شود بلا نیة للعرف وبه یفتی شرح وقایه فی باب الایلاء درین مسئله که زید مسماة عائشه زوجه خود را بصحیح طلاق یک طلاق کرده است بعده قبل از گذشتن عدة مسماة مذکوره در اثناء عدة بمسماة مذکوره قولا رجوع کرده است شرعا درین صورت این رجوع از زید بر وجه صحت شرعیه درست باشد بشرائطها هر چند مسماة مذکوره باین راضیه نبوده باشد سوالو جوابا تصح الرجعة فی العدة وان لم ترض مختصر درین مسئله که مسماة عائشه مطلقهٔ ثلاثهٔ خالد در موضع کذا همراه طلحه میباشد حال آنکه طلحه امینه وثقه وقادر است بر منع فسوق شرعا بمجرد مذکور تعرض بر چنین پسر طلحه بمجرد مذکور نا درست باشد بشرائطها هر چند گویند که مسماة مذکوره بعد از انقضاء عدة خود بنکاح چنین میدر آید ومسماة مذکوره در یک خانه ویک منزل کنند اصلا سوالو جوابا درین مسئله که زید مسماة عائشه

زوجهٔ خود را بسه طلاق کرده است شریعت مسماهٔ مذکوره بروی بسه طلاق شده باشد بشرایطها
هرچند زید گوید که من مسماه مذکوره را کرها وجبرا بسه طلاق کرده ام سوالو جوابا
وصح طلاقه ای طلاق المکره رجل اکره به رجلا علی طلاق امرئته او اعتاق عبده
ففعل وقع ما اکره به علیه هدایه وفی فتاوی اجاب عنها شیخ الاسلام علاء الدین
محمود الحارثی المورزی وصورتها قال لامرئته ان غبت عنک شهرا امرک بیدک این مرد
را کافر اسیر کرد و هل یصیر امرها اجاب نعم والله تعالی اعلم وافتی فی هذه المسئلة بعض
مشائخنا ان اجبروا علی الذهاب فذهب لنفسه ینبغی ان یتحقق الشرط و هو الغیبة عنها
لان الاتیان بالشرط مکرها او ناسیا او عامدا سواء فی تحقق الحنث فصول درین مسئله
مسماهٔ زینب زوجهٔ زید مبلغ کذا مهر خود را که در زمهٔ وی داشته است گذشته بوی
بخشیده است مع قبوله شریعت بر تقدیر آنکه زید مسماه مذکوره را طلاق کرده باشد
بعده مسماه مذکوره رجوع نموده باشد بر قول کما هو طریقة شرعا درینصورت اگر بعده
زید فوت شده باشد و مسماه مذکوره گوید که من اشیاء متروکهٔ زید را از وجه مهر
مذکور میگیرم با سبب رجوع کردن مذکور مهر من عفو میکند یا مهر دیگر لازم
میشود این قول از وی بوجه مذکور نادرست باشد بشرایطها سوالو جوابا
اذا قبل رجل ابنته علی الفم یحرم علیه ام هذه الابنة سواء کان علی الشهوة او لم
یکن وتقبیل ابن الزوج یسقط النفقة مختصر ای تقبیل المرئة ابن الزوج بشهوة
حکم شریعت مصطفوی آنست که اگر شخصی بحضور قاضی الاسلام مرافع
الیه اقرار کرده باشد که من عائشه زوجهٔ خود را بسه طلاق کرده ام این اقرار
ازین شخص درست و این شخص مؤاخوذ باین اقرار خود باشد و بعده اگر این شخص
گوید که این اقرار از من غیر معتبر و نادرست است بآن سخن خود که من سابقا عائشه را
یک

یک طلاق کرده بودم و عدهٔ عائشه از من منقضیه شده بود و این سه طلاق بعد از
انقضاء عدة واقع شده بود این شخص غیر معتبر و نادرست باشد شرایطها هرچند
عائشه تصدیق قول این نماید و آنچه در قنیه از اشراف الائمه مکی نقل کرده است در صورتیست
که اقرار سه طلاق میکند شوهر و طلاق شوهر سابقا زن خود را هرچند که یک
طلاق باشد معروف و مشهور میان آدمیان و انقضاء عدة این زن از من شوهر
بعد ازین طلاق نیز مشهور و معروف باشد میان آدمیان و بعده اگر این
شوهر این زن خود طلاق گوید این طلاق غیر معتبر است و آنچه از تتبع کتب معتبره
منیة الفقهاء و بزازیه و غیره مستور است آنست که مراد بمشهور و معروف بودن آنست
که همه آدمیان دران موضع دانند که آنرا حاجت بثبات و حکم قاضی نباشد بجهة
آنکه شوهر درین قول خود متهم است و قول متهم مقبول نمیباشد و دعوی نیز مقبول
نمیباشد بجهت این دو قول متناقض قض میباشد و طلاق حق امید است درین
صورت براویه مفتی به قول و تصدیق زن معتبر نمیباشد شوهر خود را پس اگر
قاموضع کذا بجهة گفتهٔ شوهر که این شخص است سخن این شوهر را قبول کرده
این شخص را سو کند داده حکم به سه طلاق عائشه کرده باشد در همین صورت این
حکم ازین قاضی نادرست و غیر معتبر باشد و مفتی علماء دیگر که نیز اتفاق باین قاضی
نموده عمل کرده اند با آنکه این عمل ازین قاضی مفتی و این علما نادرست و غیر
معتبر باشد و آنچه بعضی از مفتیان این روایه شنیده باشد بظاهر و از حقیقت
این روایه خبر دار نبوده اند و علم فقه را ادق علوم گفته اند و از جمله آداب
فتوی آنست که مفتی حنفی میباید چهارصد هشتاد دو کتاب از کتب معتبر
از مذهب امام اعظم دانسته مطالعه کرده جواب گوید والله اعلم نعلم
المفسد من المصلح والحق ما قال صاحب الآداب قال النبی علیه السلام

بسخن از وی

الفقهاء ال

ان فی آخر الزمان اقوام فی منصب فتوی فافتوا بغیر علم فضلوا واضلوا والله اعلم
بالصواب هذا ما حرره استاذ الاعظم خواجه میرماه المفتی الحسینی البخاری
ولو اقر بالثلاث ثم ادعی انها طلاق بواحدة قبل ذلک بواحده وانقضت عدتها لا یقبل
لانه مؤاخذ باقراره کذا فی الکتب المعتبر شرف الائمة المکی از جملهٔ معتبر است والفتوی
علی انهما لا یصدقان انهما متهمان کذا فی القنیه ومشایخنا فی الاقرار بالطلاق ان
یعتبر العدة من وقت الاقرار طلقها ثلاثا و یقول کنت طلقتها قبل ذلک بواحدة
وانقضت وعلیه الفتوی حسما لابهام لفساد الزمان کذا فی الکهداانه وغیره عدتها فان
کان ذلک معلوما عند الناس لا یقع الا یقع کسه درین مسئله زید مسماهٔ
عائشه زوجهٔ خود را طلاق کرده است چون مسماه مذکوره قبل ازین طلاق
نزید و طلاق ثلث شریعت مسماه مذکوره بزید به سه طلاق شده بشرایطها و چون
زید سکنیٔ خانهٔ کذا و خود را در وجه مهر مسماه مذکوره داده است مع قبولها و قبضها
درینصورت این سکنیٔ خانه ملک مسماه مذکوره باشد بشرایطها و ولایت باشد
مسماه مذکوره را که مبلغ کذا مهر خود را که در زمهٔ زید دارد باهمراهی این
سکنیٔ خانه از و طلب نموده کیرد چه صحت شرعیه بشرایطها سوالو جوابا
درین مسئله که بر تقدیر آنکه زید گفته باشد که اگر زید زن حلال سازد و بارن در نکاح
وعقد زید در آید این زن طلاق باشد شریعت اگر بعد ذلک فضولی نقل عائشه
را برای زید خواسته و قبل از آنکه عائشه تجویز این عقد کند زید تجویز این عقد
کرده باشد و بعده تجویز عقد میان زید و عائشه واقع شده باشد درینصورت بوجه
مذکور عائشه بر زید طلاق شده باشد بلا سبب شرعی مانع سوالو جوابا وکذا
سید الامام رح فی نکاح الجامع فی الفتاوی و فتوی با فیما اذا کل امرءة تدخل فی نکاح
فهی طالق ثلاثا انه تحنث اذا عقد له الفضولی و سواء جاز بالفعل او بالقول
فا

فاطمه درین مسئله که بر تقدیر آنکه خالد گفته باشد که بحلال مردان تماکو کشم شریعت بر تقدیر
آنکه خالد بعده تماکو کشیده باشد درینصورت بوجه مذکور زن خالد بروی طلاق شود
بلا سبب شرعی مانع سوالو جوابا ولو قال بطلاق لیس بیمین کذا فی الکتب المعتبرة
درین مسئله که بر تقدیر آنکه خالد مست بوده باشد چون خالد درین وقت زایل العقل بوده است
و اصلا از خود خبر نداشته شریعت بر تقدیر آنکه مسماهٔ عائشه زوجهٔ خالد گوید که مرا
سه طلاق گفته بود و من بسبب مذکور بروی سه طلاق شده ام و خالد انکار نموده
میگوید که من مسماه مذکوره را سه طلاق نکرده ام و این از من صادر نشده است
درینصورت قول قول خالد باشد بشرایطها و بوجه مذکور این قول از مسماهٔ مذکوره غیر
معتبر باشد بشرایطها و حال آنکه مسماه مذکوره را باین قول خود گواه نبوده است
سوالو جوابا والسکران لم یمیز کان تصرفه باطلا کذا فی الزاهدی درین مسئله که
بر تقدیر آنکه فاطمه معتدهٔ به سه طلاق خالد شده است شریعت باید فاطمه را که در جای که
مطلقه شده است در آن جا باشد و سکنی کند ما دام العدة بعد تحقق شرایطها بر تقدیر
آنکه عدهٔ فاطمه از خالد منقضیه شود در صورت مذکوره چون این خانه که فاطمه
میباشد در بند علیحده دارد و حال آنکه فرزندان فاطمه باوی همراه میباشند
و حال شخص امین است که از احوال فاطمه مطلع بوده آید وی را از بودن دریک
خانه با خالد مذکور درینصورت نیز رسد فاطمه را که درین خانه میباشید باشد چون
مانع اصلا موجود نیست بشرایطها هرچند خالد در خانهٔ دیگر این حویلی میبوده باشد
سوالو جوابا درین مسئله که اگر بحسب شرع شریف ثابت شود که خالد دیوانه که
جنون وی مشهور و معروف بوده است باین التباس زن خود را درین حال سه طلاق
گفته است شریعت این طلاق از وی غیر معتبر باشد بعد تحقق شرایطها سوالو جوابا
المصروع اذا طلق امرئته فی حال الصرع لا یقع الطلاق عبد العلی نقلا عن الفصول عم

انکه

درین مسئله که شریعت زید مسماة عائشه زوجه مطلقه ثلاثه زید را که مسماة مطلقه مذکوره
فرزند صغیره یک نیم ساله خود را که از زید دارد و در حضانه مسماة مذکوره هست از زید
طلب نموده گیرد بر وجه صحت شرعیه بشرائطها سوال و جواب احق الناس بحضانة
الصغار حال قیام النکاح او بعد العدة الام کذا فی قاضی خان و جامع الصغر

درین مسئله که زید دوازده ساله کامل که چند بالعانه دارد از قبل حلم مثله
هست اقرار ببلاغت خود میکند که هو طریقه شرعا و حال آنکه زید را هیچ مکذب نیست
شریعت این اقرار او روی درست باشد بشرائطها سوال و جواب

درین مسئله که مسماة عائشه زوجه زید را در ذمه وی مبلغ کذا مهرین بوده هست و قبل از آنکه مسماة
مذکوره مثل مبلغ مذکوره مهرین خود را از زید گیرد مسماة مذکوره فوت شده هست
و قبل از آنکه بقیه ورثه مسماة مذکوره حصص شرعیه خود را از مثل مبلغ مذکور
مهرین را ارثا منها از زید گیرد زید نیز فوت شده هست و از وی ترکه مانده هست که غیر
وافیه هست باین حصص شرعیه بقیه ورثه شریعت تمامی ترکه غیر وافیه مذکوره باین
حصص شرعیه این بقیه ورثه از مثل مبلغ مذکوره مهرین شده باشد بشرائطها
سوال و جواب

درین مسئله که اگر بحجت شرع شریف ثابت شود که زید در وقتی که
مسماة عائشه زوجه وی از وی طلب طلاق خود کرده هست گفته باشد در جواب
این طلب وی که ترا طلاق میکنم شریعت درینصورت بمجرد مذکور مسماة مذکوره
بروی طلاق شده باشد بشرائطها سوال و جواب

درین مسئله که بر تقدیر آنکه زید
مسماة عائشه زوجه خود امر داده باشد که اگر زید بر سر مسماة مذکوره زن خواهد
مسماة مذکوره وکیل باشد که امر انداز و نفس خود را بزید بیک طلاق باین جاری
گرداند مقبول لها فی المجلس المجلس شریعت بعد آنکه مسماة مذکوره بزید دعوی
نموده گوید که بر سر من زینب را بزنی خواسته هست و من در غیبت زینب اصل

مع قبولها
لا

نکاح

نکاح زینب را اثبات نموده امر من انداز هم که مسماة مذکوره در اثبات اصل نکاح
مذکور حصم شرعی بوده باشد چون زید انکار نکاح مذکور مینماید درینصورت بمجرد مذکور
این قول از مسماة مذکوره نادرست باشد بشرائطها سوال و جواب المتعلق المتعلق
غیر ان عند وجود الشرط تمامه

درین مسئله که بر تقدیر آنکه زید تعلیق
گفته باشد که اگر زوجه مطلقه بائنه کرده خود را ازین کرده نکاح کنم مسماة طلحه بروی
سه طلاق باشد شریعت اگر خالد نفس عائشه را فضولیا از برای زید خواسته باشد مع
قبولها و زید قبول آن نموده باشد بفعل نه بقول درینصورت بمجرد مذکور طلحه بروی
طلاق شود بلا سبب شرعیها سوال و جواب

درین مسئله که شریعت بر آمدن زوجه
خالد حال آنکه بی رضای وی از خانه وی بر آمده بخانه شخص دیگر از اجنبیها که از
جمله محارم نیست رفته اختلاط کردن و سخن کردن با این زن نامشروع باشد
با آنکه درین رفتن ضرورت نبوده هست بشرائطها و نیز بغیر حق دشنام دادن این زن
خالد را با الفاظ قبیحه موجب تعزیر نامشروع باشد بشرائطها و نیز موجب تعزیر مفوض
علی ما یراه القاضی من الضرب والحبس و غیر هما شده باشد بشرائطها و هو بسبب
مذکور بر خالد عار لاحق شده هست سوال و جواب

درین مسئله که شریعت زید
مسماة عائشه مطلقه ثلاثه معتده زید را که مبلغ کذا مهرین خود را که در ذمه زید
دارد و نفقه لابدیه خود را مادام عدة و نفقه لابدیه دختر هشت ماه صغیره فقیره
خود را که از زید دارد و در حضانت مسماة مذکوره هست طلب نموده گیرد بعد تحقق
شرائطها سوال و جواب

درین مسئله که زید شوهر مسماة عائشه متوفات میگوید من
عائشه را نکاح شرعی خود در آورده ام بی آنکه از برای وی مهر نام برده شده باشد و حالی مسماة
مذکوره مهو فوت شده هست شریعت مبلغ کذا مهر مثل مسماة مذکوره بر زید لازم
شده باشد مع لحوق شرائطها و رسد بقیه ورثه مسماة مذکوره را که حصه شرعی خود را از

از مثل مبلغ مذکور ارثا منها از زید طلب نموده گیرد بر وجه صحت شرعیه بشرائطها سوال و جواب

درین مسئله که زید تعلیقا گفته هست که اگر زید بعده در مسجد کذا امامت کند زن زید
بروی سه طلاق واگر بعده مسماة عائشه زوجه خود را بر بدل مهرین وی که در ذمه وی بوده
هست خلع صحیح شرعی کند برضای وی که هو طریقه شرعا قبل از آنکه زید امامت کند در مسجد مذکور
و بعده زید هر چند که در عده مذکوره در مسجد مذکور امامت کند و بعده زید مسماة مذکوره
را برضای وی نکاح صحیح شرعی خود در آورده باشد شریعت هر چند که بعده زید در مسجد مذکور
امامت کند درینصورت بمجرد تعلیق مذکور مسماة مذکوره بر زید سه طلاق شده باشد بلا
سبب شرعیها و حال آنکه این تعلیق را در وقتی کرده هست که بقوم این مسجد نزاع و خصومت
کرده باعث تعلیق مذکور شده هست و بعد این نزاع و خصومت بالکلیه زایل شده باشد سوال و جواب

درین مسئله که بر تقدیر آنکه زید گفته باشد که اگر عائشه باین خانه وی در آید زن
وی بروی طلاق باشد و بعده زید این خانه بر آمده بخانه حویلی دیگر رفته باشد و حال آنکه این
این حویلی ملک وی نبوده هست و حال آنکه زید سوگند در وقتی خورده هست که جنگ و نزاع
بعائشه کرده بوده هست و الحال نزاع بالکلیه مرفوع شده و حال آنکه قصد زید بجز این
خانه مشار الیه بوده هست شریعت بمجرد مذکور فاطمه زن زید بر زید طلاق شود بلا سبب
شرعیها چون شرط حنث مذکور وجود نگرفته هست هر چند عائشه بعده باین خانه دیگر که الحال
زید میباشد در آمده باشد سوال و جواب

درین مسئله که زید تعلیقا گفته هست که اگر زید
بمجلس قبیله کذا رود زن وی بروی طلاق باشد شریعت بر تقدیر آنکه زید بعده در غیبت
مسماة مذکوره بمجلس قبیله کذا رفته باشد و شرط طلاق وجود گرفته مسماة عائشه بر زید طلاق
شده باشد بسبب مذکور درینصورت رسد زید را که در غیبت مسماة عائشه بعایشه در اثناء
عدة وی از قولا رجوع نماید بشرائطها چون جمیع شرائط رجعت متحقق هست هر چند مسماة مذکوره
راضیه نبوده باشد بعد از علم بآن سوال و جواب

درین مسئله که مسماة عائشه زوجه

خالد

مستهلها

خالد متوفا را در ذمه خالد مبلغ کذا مهرین بوده هست زمان موته و از وی ترکه غیر وافیه مانده
باین مبلغ مهرین مسماة مذکوره شریعت تمامی این ترکه غیر وافیه خالد مذکور متعلقه باین
مبلغ مهرین مسماة مذکوره شده باشد بشرائطها واگر بقیه ورثه حال گویند که با وجود این مبلغ
مهرین مسماة مذکوره از ترکه مذکوره خالد چیزی میگیریم ارثا منه درینصورت این قول ازین
بقیه ورثه بیوجه شرعی نامسموع باشد بشرائطها واگر بقیه ورثه خالد گویند که ما یان مبلغ کذا
صرف آب و آتش و برداشتن خالد کرده ایم و ما یان آنرا میگیریم از مسماة مذکوره یا از ترکه
خالد درینصورت این قول از بقیه ورثه بمجرد مذکور نادرست باشد بشرائطها سوال و جواب
الدین مقدم علی المیراث کافورس

درین مسئله که تعلیقا گفته هست که اگر زید
شفتالوی چهار باغ کذا را خورده باشد عائشه زوجه بروی سه طلاق باشد چون زید شفتالوی
چهار باغ کذا را خورده هست و شرط حنث مذکور وجود گرفته هست شریعت مسماة مذکوره
بر زید سه طلاق شده باشد بشرائطها سوال و جواب

اعلم ان صورت الاخراج مکرها
باذا حمله انسان فاخرجه مکرها فانه لم یوجد منه الفعل مطلقا لانه لا یخرج بل اخرجه فلا
یحنث و اما اذا هدده غیره فخرج هو بنفسه خوفا عن المکره حنث لوجود الفعل منه
و یؤیده ما تقرر فی الاصول کذا فی النهایه و فتح القدیر و غیرهما وان ذکر فی
المحیط و الذخیره فی هذه المسئله خلاف یرجع الیها

درین مسئله که مسماة
عائشه زوجه زید متوفا را در ذمه وی مبلغ کذا مهرین بوده هست زمان موته چون
زید فوت شده هست و از وی ترکه مانده هست که غیر وافیه هست باین مبلغ مهرین مسماة
مذکوره شریعت بر تقدیر آنکه جمع معلومین دیگر را در ذمه زید مبالغ کذا دین
بوده باشد از وجه اشیاء مبیعه مقبوضه درینصورت باید هر یک ازین جمع و مسماة
مذکوره را که ازین ترکه غیر وافیه باندازه حصص خود ها گرفته بیکدیگر قسمت
شریکی کنند بر وجه صحت شرعیه بشرائطها سوال و جواب

درین مسئله که

برتقدیر انکه حسب کذا از خالد داده کفته باشد که تماکو بیت و خالد باین کفت فریب خورده
این حسب تماکو کوبان کرفته کشیده است و بعده معلوم شده است که این جرس بوده است
بشریعت برتقدیر انکه خالد درین وقت مسماة عائشه زوجه خود را طلاق کفته باشد
جون خالد درین وقت بیخود کردیده است درین صورت اکر واقعه معلوم شود این طلاق
از حالت غیر معتبر باشد بشرائطها سوال و جواب درین مسئله که مسماة عائشه زوجه
زید میکوید که زید بمن امر داده است که اکر زید از نزد من مدت شش ماه پیوسته بلا
نفقه کفایه غیبت نمایم و کیل باشم که امر انداز م و نفس خود را برای بیک طلاق حرام کردانم هر وقت که خواهم
مع قبولی بیان المجلس و بعد زید از نزد من بهمان مدت مذکور بلکه زیاده بی النفقه کفایه غیبت نموده است
و شرط امر مذکور وجود کرفته است و از وجود شرط مذکور من امر انداخته و نفس خود را بر
وی بیک طلاق حرام کردانیده ام و عدة من از وی منقضه شده است کما هو طریقه
شرعا و حال آنکه این مدة متجاوز آنست و حال انکه مسماة مذکوره مقال خود سوکند
مغلظه میخورد و حال آنکه دو مرد عدلین بروفق مقال مسماة مذکوره نیز خبر میدهند
بشریعت مع تحقق شرائط این قول از مسماة مذکوره معتبر باشد بشرائطها
سوال و جواب المعلق بالشرط ینزل عند وجود الشرط نهایه درین مسئله که بیست
ساله مصلح الحال واورا رای و عقل تمام است و رسیده شده است بشریعت اکر عم
عینی وی کوید که من نمی کذارم زید را بحضور مادر خود رود بولایت بخارا درین
صورت این قول ازین عم وی بحد مذکور نادرست باشد و رسد زید را که هرجا
خواهد بنفس خود باشد سوال و جواب درین مسئله که آنکه زید تعلیقا کفته باشد که
اکر من بر خالد پول را دعوی نمایم زن زید بروی بسه طلاق باشد بشریعت اکر بعد ذلک
زید بر عمرو مبلغ کذا را که جرمانه کوبان بغیر حق کرفته است دعوی نماید درین صورت
اکر کوید که بحد مذکور زن وی بروی بسه طلاق شده است این قول از ایشان
بحد

بحد مذکور نادرست باشد بشرائطها سوال و جواب درین مسئله که برتقدیر انکه
زید تعلیقا کفته باشد که اکر مسماة عائشه دختر خود را با فرباخته بخالد بدهم زن
زید بروی بسه طلاق باشد بشریعت اکر بعد ذلک برتقدیر آنکه خالد بوکالت خود
اقبل مسماة مذکوره مکلفه نفس وی را بنفی بیکر دهد و بکر قبول آنرا نماید درین
صورت بحد مذکور زن زید بروی طلاق شود بلا سبب شرعی تا و حال انکه
زید میکوید که من نمیدهم سوال و جواب درین مسئله که عائشه زوجه
مطلقه زید را از وی یک فرزند دو ساله است فقیره در حضانه مسماة مذکوره است
زید نیز فقیر و مفلس است و چیزی ندارد بشریعت زیاده از نفقه کفایه این دختر
چیزی بر زید غیر لازم باشد کما هو طریقه شرعا بعد تحقق شرائطها سوال و جواب
درین مسئله که زید مسماة عائشه زوجه خود امر داده است که اکر زید
بر سر مسماة مذکوره زن خواهد مسماة مذکوره وکیل باشد که امر اندازد و نفس
خود را بر زید بیک طلاق باین حرام کرداند هر وقت که خواهد مع قبولها فی
المجلس و بعده زید بر سر مسماة زن خواسته است و شرط امر مذکور وجود کرفته است
بشریعت رسد مسماة مذکوره را که امر انداخته نفس خود را بر زید بیک طلاق
باین حرام کرداند و مبلغ کذا مهر خود را که در ذمه زید دارد از وی طلب نموده
کیرد بر وجه صحت شرعی بشرائطها سوال و جواب درین مسئله که خالد بر
تقدیر آنکه بر سر عائشه بخشیده خود زن حلاله کرده باشد حال آنکه شخص
فضولیا این زن را از برای خالد خواسته است و خالد قبول آن نموده
تجویز کرده باشد بفعل نه بقول بشریعت اکر عائشه مذکوره کوید که من امر
میاندازم درینصورت این قول از وی بحد مذکور نادرست باشد بشرائطها
سوال و جواب درین مسئله که بشریعت حفظ و نکاه داشت

عائشه صغیره سه ساله مز ینب مادر وی را ما دامی که در حضانه وی است باشد بشرائطها
و اکر برادران مسماة مذکوره کویند که جبرا مسماة مذکوره را از مادر وی با خود نکاه میدا
رایم درینصورت این قول از ایشان بحد مذکور نادرست باشد بشرائطها سوال و جواب
درین مسئله که هر یک از زید و عمرو تعلیقا کفته اند که اکر هر یک از زید و عمرو فلا
سخن را در قضیه کذا کویند زن وی بروی بسه طلاق باشد هر یک از زید و عمرو درین قضیه
این سخن کفته است و شرط حنث مذکور وجود کرفته بشریعت مع تحقق شرائط بسبب مذکور
زن هر یک از زید و عمرو بر وی به طلاق شده باشد بشرائطها سوال و جواب درین مسئله که
بشریعت رسد زید پدر خالد صغیر که این صغیر را از مادر وی که شوهر اجنبی دارد از
وی طلب نموده کیرد بر وجه صحت شرعیه بشرائطها جون از نساکسی که از وی بحضانه باشد
صغیر را نبوده است سوال و جواب درین مسئله که خالد وکالة از قبل عائشه امر
انداختن وی را بنابر وجود شرط طلاق باین بر عمرو شوهر عائشه دعوی کرده به بینه معدله کما
هو طریقه شرعا در زمن مرافعه شرعیه ثابت ساخته است بشریعت درینصورت عائشه را
سوکند دادن باین که محقه است درین دعوی و درین اقامت بینه غیر معتبر باشد بشرائطها
سوال و جواب در کتاب قضاء خلاصه اورده که اکر بعد از ان که مدعی اقامت
بینه کند مدعا علیه التماس کند از قاضی که مدعی را سوکند دهد که درین دعوی بحق بوده
با کواهان بحق کواهی داده اند قاضی سوکند نود هند ایشان را و همچنین در هر موضع
خلاف شرع باشد دادن سوکند را قاضی سوکند ندهد بمختار الاختیار درین مسئله که
زید مسماة عائشه زوجه خود را مکابرة طلاق کرده است و حال آنکه عده مسماة مذکوره را
وی منقضیه شده است بشریعت رسد مسماة مذکوره را که مبلغ کذا مهر ش که در ذمه زید
دار د از وی طلب نموده کیرد بر وجه صحت شرعیه بشرائطها سوال و جواب
درین مسئله که بشریعت رسد مرا در عینی خالد صغیر را که اقرب عصبات نسبیه وی است
این

این صغیر را که ده ساله است از مادر وی کرفته با خود نکاه دارد و حال انکه مادر وی شوهر
اجنبی کرده است و نیز رسد این برادر را که اموال صغیر را بوصایت شرعیه از مادر وی کرفته
از برای این صغیر حفظ نماید کما هو طریقه شرعا بشرائطها سوال و جواب درین مسئله که
برتقدیر انکه خالد تعلیقا کفته که اکر از کرباس رشته زن خود بوشم این زن من طلاق باشد
بشریعت جون خالد بعده از کرباس رشته زن خود نی بوشیده است و شرط حنث مذکور
وجود نکرفته است درینصورت بحد مذکور این زن خالد بروی طلاق شود بلا سبب
شرعی تا هرچند کرباس را بود وی رشته شخص دیکر باشد بوشد و هرچند تار
این کرباس رشته این زن وی بوده باشد سوال و جواب ولو حلف لا یلبس من
غزل فلانة فلبس ثوبا من غزل فلانة وغزل غیرها کان حانثا وان کان غزل فلا
مثل خط واحد فتاوی قاضی خان فصول عم فی ١١٢ ولو حلف لا یلبس ثوبا من غزل فلانة
فلبس ثوبا من غزلها ومن غزل غیرها لا یکون حانثا فصول عم ١١٢ درین مسئله که
زید متوفا را در ذمه خالد مبلغ کذا دین لازم الادا بوده است زمان موته و قبل از انکه
عائشه زوجه زید را مبلغ کذا مهر بوده است در ذمه زمان موته مثل مبلغ مذکور را
در وجه دین مذکور خود از خالد کیرد و نیز خالد فوت شده است و از خالد ترکه مانده
است که وافیه است باین مبلغ مذکور که در تصرف ورثه وی است بشریعت رسید عائشه مذکوره
را که بعد از معلوم ساختن مهرین خود بخصوصیته ورثه زید مبلغ مذکور موصوف را
ازین ترکه مذکوره خالد که از وجه ترکه غیر وافیه زید است از ورثه خالد که متصرفین
وی اند طلب نموده کیرد بر وجه صحت شرعیه بشرائطها سوال و جواب درین مسئله که
برتقدیر انکه زید عائشه زوجه خود را سه را دم کفته باشد حال در حال غضب بوده است
بشریعت بحد مذکور تعرض دارد غه و حاکم بر زید غیر معتبر و نادرست باشد بشرائطها سوال و جواب
درین مسئله که مسماة زوجه زید متوفا را در ذمه وی مبلغ کذا مهرین بوده زمان موته

چون مسماة مذکوره قبل از آنکه این مبلغ مهر خود را از وی بگیرد فوت شده است وارث وی ترکه مانده است که غیر وافیه است باین مهر پس شریعت اگر زید پسکنیات باغ کذا را که متصرف بوده و از جمله این ترکه بوده است و در وقتی که مریض مرض موت بوده است و مدت مرض وی کم از یکسال بوده است بمبلغ پانصد تنکه کذا بخالد اجنبی فروخته باشد قیمت این پسکنیات مبلغ هزار تنکه موصوف است درین صورت رسد بمسماه مذکوره را که بخالد گوید که از اله محابات مذکوره کرده این مبلغ هزار تنکه را تمام بپاز دو یا خالد فسخ بیع مذکور نماید بعد تحقق شرایطها و این صحت در زمه زید است و حال آنکه بسبب این و این متعلوم است معدم باشد و راه از ترکه زید برین وجه که بمجرد اقرار زید در وقت بیمار مذکور کرده است که بسبب وی معلوم نی بوده است بعد تحقق شرایطها سوابوحروا والمحابات فی البیع من المباهلة والتهانی شرح الوقایه بالتفصیل کتاب فی الوصایا

درین مسئله که خالد شوهر عائشه دو مرد عدلین را گواه کرده است که عائشه از من طلاق میطلبد و من عائشه را قصد طلاق کردن ندارم و بتاء منقوطه و عین میگویم این لفظ را از برای دفع وی میگویم شریعت بعده بر تقدیر آنکه خالد این لفظ را بر وجه مذکور گفته باشد درینصورت اگر دو عدلین بحضور قاضی السلام مرافع الیه بر وجه مذکور گواهی دهند باید قاضی مذکور را که حکم بطلاق عائشه بسبب مذکور نکند بعد تحقق شرایطها سوابوحروا

درین مسئله که مسماة عائشه زوجه زید بسبب تعلیق کذا وی و وجود شرط وی بروی سه طلاق شده است شریعت اگر نایب قاضی موضع کذا مسماه مذکوره را بزید نکاح کرده باشد بی آنکه تحلیل شرعی واقع شده باشد بعد از سه طلاق مذکور درینصورت این امر از نایب قاضی نامشروع و این نکاح نیز نامشروع باشد بشرایطها سوابوحروا

درین مسئله که زید عائشه زوجه خود را سه طلاق کرده است بشریعت عائشه بعده بی آنکه بنکاح شخص دیگر کفو خود در آمده مدخوله شده باشد کما هو طریقه شرعا درینصورت نکاح عائشه بمجرد ملاعت بر زید

نادرا

نادرست باشد بشرایطها سوابوحروا درین مسئله که بر تقدیر آنکه خالد عائشه را یک طلاق کرده باشد و بس و بعده خالد عائشه را طلاق دیگر نی کرده است و عده عائشه از خالد منقضیه شده است بنکاح شرعی زید کفو خود در آمده است کما هو طریقه شرع عائشه موطوه زید شده است باین نکاح و بعده بر تقدیر آنکه زید عائشه را طلاق کرده عائشه بعد از انقضا عده خود از زید کما هو طریقه شرعا بنکاح شرعی خالد در آمده است و بعده بر تقدیر آنکه عائشه بر خالد دو طلاق باین شده باشد بشریعت ولایت باشد خالد را که عائشه را بنکاح شرعی خود در آرد برضاء عائشه کما هو طریقه شرع عائشه بشرایطها سوابوحروا درین مسئله که بر تقدیر آنکه زید تعلیقا گفته باشد که اگر زید دهقانی کرده زراعت کند زن وی بروی طلاق باشد بشریعت زید دهقانی و زراعت نی کند و شرط وجود نی گرفته باشد درینصورت بمجرد مذکور زن وی بروی طلاق شود بلا سبب شرعیها شخص دیگر با وی زراعت و دهقانی کرده است تخم هی پاشیده باشد و هر چند وی پر کار کرده زراعت را آب می داده باشد چون وی پابقا خود مباشر زراعت و دهقانی بوده است سوابوحروا

درین مسئله که خالد عائشه را بنکاح خود در آورده است کما هو طریقه شرعا و بعد ازین خالد اقرار کرده است که قادر بر وطی عائشه زوجه خود نی شده است قاضی اسلام مرافع الیه یکسال قمری تاجیل کرده اند خالد را بطلب وی و این مدة یکسال گذشته است درین مده قادر بر وطی نی شده است و هیچ یک از خالد و عائشه را مانع نی بوده است از آن کما هو طریقه و ظاهر شده است که خالد عنین بوده است بشریعت رسد قاضی مذکور را بطلب عائشه تفریق بینهما پا زند و نیز ولایت باشد عائشه را که مبلغ کذا مهر خود را که در زمه وی دارد طلب نموده بگیرد بشرایطها سوابوحروا درین مسده ۳ درین مسئله که عائشه زوجه زید از وی طلب طلاق خود کرده و زید درین وقت در جواب این طلب عائشه گفته است که مانده ام ترا یکی و دو و بشریعت بسبب مذکور عائشه سه طلاق شده باشد بعد تحقق شرایطها و اگر

زید گوید که عائشه بر من سه طلاق نمیشود بآن سخن خود که من عائشه قبل ازین یک طلاق دیگر کرده بودم و قصد ازین کلام یکطلاق بود و خبر دادن بآنکه یکطلاق سابق و سه طلاق قصد من نی بود و مفتی موضع کذا نیز اعانت کرده بر زید گفته است که این قول از زید مقبول بد است درینصورت این قول از زید و مفتی مذکور نادرست باشد بشرایطها سوابوحروا

رجل طلق امرءة ثم قال لها طلاق دادم تراېقع الثانیة خلاصه وغیرها وفی کفایة التی لا یحمل الیسب ولا دا اذا وقع فی مذاکرة الطلاق یقع فان قال لم انو الطلاق لا یصدق شرح مختصر درین مسئله که زینب زوجه زید بروی دعوی مینماید که مرا زید بر خود سه طلاق کرده است در حال صحت و هشیاری خود و زید منکر آنست بشریعت بی اثبات شرعی آن این دعوی از مسماه مذکوره در حق سه طلاق بود و مسماة مذکوره بر زید غیر جایز باشد بشرایطها سوابوحروا درین مسئله که بشریعت رسد زید پدر مسماه عائشه صغیره ده ساله که مسماة مذکوره را از طلحه مادر وی گرفته با خود نگاه دارد بشرایطها و حال آنکه طلحه شوهر اجنبی دارد سوابوحروا و بنکاح غیر محرم یسقط حق الحضانة مختصر درین مسئله که بشریعت رسد زید را که عائشه نه ساله کامله و خالد یازده ساله را از مسماه زینب خاله ایشان گرفته با خود نگاه دارد بر وجه صحت شرعه بشرایطها چون زید عم عینی پدر این صغیرین و اقرب عصبات پنسبه ایشانست سوابوحروا درین مسئله که زید در وقتی که بیمار و مدهوش بوده بر تقدیر آنکه زن خود را سه طلاق گفته است بشریعت اگر مضمون بحسب شرع شریف ثابت شود کما هو طریقه شرعا درینصورت این طلاق از وی غیر معتبر باشد بشرایطها سوابوحروا درین مسئله که بر تقدیر آنکه خالد فوط دار حمام کذا تعلیقا گفته باشد که اگر خالد زید اجنبی پسر ترا شش را درین حمام گذارد که درآید زن خالد بروی طلاق باشد چون این حمام وقف در تصرف عمرو است که باجارت گرفته است و خالد را ولایت منع بفعل نمیباشد بشریعت بر تقدیر آنکه خالد بقول گوید که نمیگذارم که زید درین حمام

درآید

درآید درینصورت بمجرد مذکور زن خالد بروی طلاق شود بلا سبب شرعیها هر چند عمرو منع نمیکرده باشد سوابوحروا ولو قال ان ترکت فلانا یدخل هذا الدار امرءته طالق فان لم یکن الدار ملکا للحالف فمنعه بالقول کذا فی الکتاب المعتبر درین مسئله که بر تقدیر آنکه از خالد صادر شده باشد که سه طلاق چون اضافه بزن خود نی کرده و تسمیه و اشارت بزن خود خالد نی کرده است و خالد نیز میگوید که قصد من ازین کلام طلاق زن خود نی بود و حال آنکه خالد بو کند مغلظ میخورد بدان بشریعت بمجرد مذکور عائشه زوجه خالد بروی طلاق شود بلا سبب شرعیها سوابوحروا

درین مسئله که بر تقدیر آنکه زید ملا امام موضع کذا تعلیقا گفته باشد که اگر در موضع مذکور قصاب بوده قصابی میکرده باشد زن وی بروی یکطلاق چون درین موضع قصاب اصلا نی بوده است و شرط حنث مذکور وجود نی گرفته است هر چند این بو کند را بر زید بر اثبی داده باشد بشریعت درینصورت بمجرد مذکور زن وی بروی طلاق شود بلا سبب شرعی هر چند خالد که از موضع مذکور است اسپ کذا خود را بسبب قصابی گذاشته آنرا فروخته باشد چون در عرف آنرا قصابی نمیگویند سوابوحروا درین مسئله که بر تقدیر آنکه خالد مسماه عائشه زوجه خود را امر داده باشد که اگر وی بر سر مسماه مذکوره زن خواهد مسماه مذکوره وکیل باشد که امر انداز د نفس خود را بروی بیکطلاق باین حرام گرداند هر وقت که خواهد مع قبولها فی المجلس و بعده بر تقدیر آنکه بر سر مسماه مذکوره زن خواسته شرط امر مذکور وجود گرفته باشد و بعد از وجود شرط امر مسماة مذکوره امر انداخته نفس خود را بروی بیک طلاق باین حرام گردانیده باشد کما هو طریقه و چون بعده خالد مسماه مذکوره را برضاء مسماة مذکوره بنکاح شرعی خود در آورده است بشریعت بعده اگر باوجود مذکور مسماه مذکوره گوید که من بسبب زن خواستن خالد مذکور دوم مرتبه امر می اندازم درینصورت بمجرد مذکور این قول از مسماه مذکوره نادرست باشد بشرایطها چون چیزی که مصحح قول مسماة مذکوره باشد اصلا موجود نی بوده است سوابوحروا ولو قال لها امرک بیدک اذا شئت

او متى شئت فلها ان تختار نفسها مرة واحدة في ذلك المجلس او غيره في اى وقت شاءت اما الاقتصار
على المرة الواحدة فلان كلمة اذا او متى لا يقتضيان التكرار ولو قال حرمت يقع الطلاق بغير
نية يعني اذا اجازها الزوج لان تحريم الحلال في عرفنا صار طلاق فصول عم وسوم
اذا علق الطلاق بالمشية صار بمنزلة اليمين ما يقطع الاحلاف فصول عم فصل مدكو
ولو قال لزوجها حلال خداى بر تو حرام طلاق فقالت ارى حرمت عليه بتطليقة خلاصه
ولو قال للزوج انت على حرام او انت منى باين او انا عليك حرام او انا منك باين فهذا كله
طلاق كذا ذكره قاضى ظهير الدين في فتواه ورايت في بعض الكتب المنتقى قال لامرأة طلقى
نفسك فقالت انا حرام او خلية او برية او باين او بتة او نحوها فالاصل في ذلك كله ان كل شئ
يلى من الزوج طلاقا اذا ردت المرأة فاوجابها به واذا اوقعت المرأة مثل ذلك على
نفسها بعد ما صار الطلاق بيدها يقع ايضا الطلاق فصول عم وسوم ٢ رجل قال لامرأته
انت على حرام يسأل عن نيته هذا هو المذكور في كتب محمد ره فان نوى الطلاق يسأل كم نوى
فان نوى الثالثة فالثلاث وان نوى واحدا او اثنين فواحد بالنية الثنتين في الامة
يصح وفى الذخيرة وحكى عن شيخ الاسلام الاسبيجابى ره انه كان يقول ينبغى للمفتى فى
جنس هذا المسائل ان ينظر الى سوال السائل ان كان السائل الى قد قلت كذا هل يكون
طلاق يقول في جواب نعم ان نويت الطلاق وان كان سائل انى قد قلت كذا كم يقع الطلاق
يقول في الجواب انه يقع واحدة ولا يتعرض للنية وانه حسن فصول عم ٢ ٦ اذا لم يعلم معناه
لا يصح عقد من العقود فصول عم وان لم يعلما معناه اى معنى لفظها سواء كان لفظ
عربيا او عجميا وسواء علما انه مما ينعقد به النكاح او لا هذا في القضاء واما فيما بينه وبين
الله تعالى فلا ينعقد ان لم يعلما انه مما ينعقد به النكاح كذا في قاضى خان وشرح مختصر
واذا علم انه مما ينعقد به النكاح والا فلا ينعقد كذا في الظهيريه وهو المعمول في زماننا
لفساد الزمان محرره مير ماه مفتى

اذا قال لها في حالت الغضب اگر تو زن منى سه طلاق لا يقع شئ لانه حذف الياء فلم يكن خطابا
اليها فلا يكون كذا في المحيط ووجهه ان قوله سه طلاق لم يكن كلاما تاما في وقوع الطلاق بدون
تقدير ويجزاء ويكون كلاما تاما وقوله سه طلاق وقع في موقع الجزاء فاذا كان الياء مذكورا فالظاهر
انه متعلق ومرتبة بالشرط لانه حرف مقتضى الارتباط بما قبله ويؤيده انه قال موضع آخر اذا قال تو
سه طلاق او اشار الى امرأته وقال سه طلاق يقع ولكن اذا قال سه طلاق في التنجيز يقع وما يقع في
عبارة الفقهاء انه لا يقع في صورت التعليق ووجه ما ذكرنا يعرف من له حذاقة ومعرفة من العربية
والاصول والفروع وحرره مير ماه مفتى البخارى في الينابيع للاب ان يختن ولده الصغير و
يداوته في الظهيرية قال شمس الائمة الحلوانى ره في الختان ثلاثة اقوال قال بعضهم سنة وقال بعضهم
واجب وقال بعضهم فريضة والصحيح انه سنة لانه روى ان النبى عم قال الختان للرجال سنة و
للنساء مكرمة وكانت النساء تختن في زمن النبى عم واصحابه رضى الله عنهم وانما كان ذلك مكرمة لانه
الذ للرجال عند المواقعة في السراجية اهل مصر اجمعوا على ترك الختان يحاربهم الامام لان الختان
سنة مؤكدة وفي كفاية الشعبى قال بعض المتقدمين بانه يؤخر الختان الى ان يبلغ سبعة سنين
وقال بعضهم يؤخر الى عشرة سنين والصحيح انه ما قال ابو حنيفة ره بانه لا يوقت ولكن ينظر
الى حال الصبى فان كان به من القوة ما يطيق ذلك فانه لا يؤخر واما اذا كان ضعيفا فانه
يؤخر الى ان يتقوى ثم يختن في السراجية ابتداء الوقت المستحب للختان من سبع سنين الى ثنتى
عشر سنة هو المختار وقال الفقيه ابو الليث الى عشر سنين وفيه ايضا غلام ختن فلم يقطع الجلد
كلها ولكن قطع الاكثر جاز وان قطع النصف لا يجوز وفيه ايضا يجوز النظر الى الفرج للخاتن و
القابلة والطبيب عند المعالجة ويغض بصره ما يستطاع في الشرعة وشبهين ممن يولد مختونا
مسرورا وقد ولد الانبياء عليهم السلام مختونين مسرورين كرامة لهم لئلا ينظر الى عورتهم احد
ان ابراهيم عليه السلام من اسره فانه اختتن وبين سنته من بعده في فتوى الزاهدى ان ابراهيم
عليه السلام اختتن وهو ابن ثمانين سنة بالقدوم وهى قرية في الشام في الينابيع ولو ولد وهو
شبه المختونين لا يقع منه شئ في ترجمة الاحياء پيغمبر گفت يا ابو هريره قلم ظفر کن فان الشيطان
يقعد على ما طال منها كنز العباد

وفى اول طلاق فتاوى قاضيخان قال امرأتى طالق ولم يسم وله امرأة معروفة صدقت استحسانا
فان قال لى امرأة اخرى واياها عنيت لا يقبل قوله الا ان يقيم البينة ولو قال امرأتان كلتاهما معروفتان
كان له ان يصرف الطلاق الى ايهما شاء وفى فوائد شرف الدين ره قال اگر فلان كار كنم زن از من بطلاق
وله امرأتان ولو فعل ذلك الفعل يقع الطلاق عليهما ولو قال نويت واحدة منهما يصدق فصول عم
اذ قال امرأته قد طلقتك امس وهو كاذب كانت طالقا في القضاء محيط في فصل الرابع من كتاب الطلاق
مردى با زن خود ظهار بست ظهار بستن آن بود كه گفت زن خود را كه پس تو بر من همچو پس مادر
من است يا شكم تو همچو شكم مادر من است يا فرج تو همچو فرج مادر من اين لفظ در ابتداء طلاق بود اما آن
روز زن نزديك پيغامبر صلى الله عليه وسلم آمد وگفت يا رسول الله شوهر من مرا همچنين گفت مهتر عليه السلام
فرمود كه بر شوهر خود طلاق شدى آن زن گفت يا رسول الله بر من ببخشاى زن كلان سالم دمراكه نخواهد
مهتر عليه السلام فرمود كه تو بشوى خود طلاق شد زن گفت يا رسول الله همچنين مفرماى كه فرزندان
خورد دارم مهتر عليه السلام فرمود كه تو بشوى خود طلاق شدى جبرئيل عليه السلام آمد اين آيت را آورد
قوله تعالى والذين يظاهرون من نسائهم ثم يعودون الخ صلوة مسعودى والاصل احد الى
الزوجين اذا باشر الفرقة بعد ما تعلق حق الآخر بماله ورثه الآخر وانما يتعلق حق اذا صار بحال كان
الغالب حالة الهلاك بمرض او غيره لا باصل المرض لان الآدمى لا يسلم عن المرض وليس كل مرض الى الهلاك
فلا بد من حد ضابط قالوا ان كان المريض رجلا اضافه المرض حتى صار صاحب الفراش وعجز عن
القيام بمصالح الخارج ويزداد كل يوم مرضه تعلق حق الآخر بماله لان الغالب حالة الهلاك واذا
طلق امرأة في هذه الحالة يكون فارا وان كانت المرأة مريضة قال بعضهم ان كانت لا تقدر ان تصلى
قائما ولا تذهب الى المخرج من غير معين كانت صاحبة فراش ويعتبر في حاجتها عن المصالح الداخلة وفي
جانبه عن المصالح الخارجة اما الذى يذهب في حوائجه وكل يوم فهو كالصحيح فصول عم كتاب الطلاق
امرأة قالت لزوجها من با تو نمى باشم مرا طلاق كن فقال الزوج طلاق ميكنم وكرر ثلاثا طلقت ثلاثا بخلاف
قوله كنم لانه استقبال خلاصه لفظ مردر فارسى حال را بست در بود ونفى مرا استقبال است
درس

درين بيت كه خالد مطلق مسلمان عايشه مشتهات را مس ببابس كرده بوسه كرد ثابت شهوت كما هو ظاهر او بحرمت مذكور
نادر مشتهات مذكور بر خالد حرام ابدى شده باشد بغير حائل يا او جميع شرائط آن متحقق بوده ثابت شهوت حرام وحرم فرع
مشتهى بعضو با ايجاد ابكا هو المتبادر فان كان بينهما ثوب لا يجد حرارة الممسوس لا يثبت الحرمة والا تثبت وما
بين اذا اصعد حتى الرجل انه بشهوته شرح مختصر ولو قبلها تثبت الحرمة ما لم يظهر انه كان بغير شهوة و
لو مسها لا تثبت ما لم يعلم انه كان عن شهوة لان الغالب في التقبيل هذا الشهوة والعاقبة كالنظر كا خان
وغيره تثبت الحرمة بالمس والتقبيل والنظر الى فرج بشهوة سواء كان بنكاح او ملك او فجور عنده اذا كان
محل مشتهاة الى تحريم فرج امرأة مسه بسواء كان عن حلال او حرام او سواء كان المس قليلا او كثيرا حتى لو
مس ظفرها تثبت الحرمة ولا فرق بين ان المس عمدا او خطا فان النسب بمشتهات اذا نامت مع
الاب والام دفرجها ابوها بيده بشهوة على ظن انه امرأته حرمت عليه امرأته ظهيريه وغيره ولو قصد الرجل
جل امرأة ليجامعها وهى نائمة مع بنتها المشتهاة فوقعت يده على النسب فقرصها بشهوة بظن انها
زوجته حرمت عليه امرأته اختيار شرح مختار وشرط كونها مشتهاة حالا او ماضيا فلو مس عجوزا
بشهوة او جامعها تثبت الحرمة وكذا اذا كانت صغيرة تشتهى ولا فرق في ثبوت الحرمة بالمس بين كونه
عامدا او ناسيا او مكرها او مخطئا حتى اى فقط امرأته ليجامعها فوصلت تعدية الى ابنته منها فقرصها بشهوة
وهى ممن تشتهى يظن انها امها حرمت عليه الام مؤبدة من جانبها بان ايقظت ههنا كذلك فورا بينهما
منح الغفار والو اختلعت نفسها من زوجها بمهرها ونفقة ولدها من سنين وهى معتدة الغفار
على نفقة ولدها فلها ان تطالب الزوج نفقة الولد ولو بذل الخلع دين عليها فلا يسقط النفقة وله عنه دين له
عليها كما اذا كان عليها دين آخر وهى تقدر على قضاء ما لا يسقط النفقة عنه قال ره الاعتماد على ما اجاب به سائر
المفتين انه لم يسقط منه باب الخلع قبل امرأة جل ما فعلت بام امرأتك قال جامعتها تثبت الحرمة ولا
يصدق انه كذبت وان كان هازلين والاصرار ليس بشرط في الاقرار بالحرمة حلال محيط وغيره فان مات الولد
قبل تمام الوقت كان للزوج ان يرجع بحصة الاجر الى تمام المدة فان ارادت المرأة ان لا يكون عليها حيلة
الرجوع قالوا الحيلة في ذلك ان تقول خالعتك على انى برئ من نفقة الولد الى سنين ان مات لو قبل تمام

البينين ثلاث رجوع لا عليك سيباني حالعماد شرطا ان تمسك بهذا بين الولد من عشر سنين نفقتها كرتها
فتزوجت وذهبت الى قرية اخرى فالنفقة ابوها عليها يرجع عليها بنفقة ما النفقة فى تلك المدة لا بها النفقة وسايح
اختلعت نفسها بالمهر ونفقة العدت ونفقة الولد سنة ثم مات ولد بعد جمعة ايام وتزوجها يرجع بنفقة
بقية العدة وبقية نفقة ولده منها فتح واعلم انه الطلع على لها الولد اربين المدت فان لم تبين المدت
سواء كان الولد رضيعا او فطيما فى المشتقى ان كان الولد رضيعا صح وان لم يبين المدة وترضع حولين وكذا فى
الخلاصة سيباني
در جواب مسماة مذكوره نفقه است كه از مهر حقى كه برابر من است ابرا وذمه من بسازم من ترا طلاق سيازم
بعد ازان مسماة مذكورة قبول ابرا نموده از حقى كه خالد داشته است كه انشئت ابراء ذمه وى نموده است
مع قبول بعده خالد مسماة مذكوره را يك طلاق كرده است بشريعت محمديه مذكور اين طلاق باين بائنه باشد
ولو سألت الطلاق زوجها فقال الزوج ابرئى عن كل حق لك على حتى اطلقك فابرأته فطلقها واحدة
فى فورة ذلك يقع بائنا وان كان بعد ذلك بها الحجة صاحب الهداية وعليها فما وقع فى خلوص الخلافي و
افتوه وهي ان رجلا ابان امرأته ثم طلقها ثلاثا او بها فى العدة الحق فيه انه يلحقها لما سمعت من ان
الصحيح وان كان بائنا يلحق البائنة ومع ان المراد بالبائن الذى لا يلحق ما كان على سبيل الكناية
فتح العدا البائن يلحق الصريح يلحق البائنة او الصريح اما البائن لا يلحق البائن الا اذا كان
البائن معلقا صورة قال لها ان دخلت الدار فانت بائن ونوى به الطلاق ثم طلقها بائنا كذا فى شرح
الوقاية مجمع
در ينمسئلكه بشريعت ولايت بائنه خالد راكه مسماة عائشه راكه خالد از
فراش بر بوده است بنكاح شرعى خود برضاى مسماة مذكور ولادر بروجه صحت شرعيه بشر الطاى موجه كه
كه مانع ازين نكاح بوده باشد اصلا موجود فى بوده است حسب چند كه مسماة مذكوره حالا ازين نكاح
خالد بوده باشد بشر الطا سوء قول حرا رجل قال امرأته ان لم اطلقك اليوم ثلاثا فانت طالق ثلاثا
او ان لا يطلق امرأته ثم دلالة حاشيه اما ابو الحلية هذا اما روى عن ابى حنيفة عليه الفتوى

ان يقول لامرأته فى اليوم انت طالق ثلاثا على ان يعطى الف درهم فاذا قال لها ذالك تقول الامرأة لا اقبل
فاذا قالت المراة ذلك ومضى اليوم كان الزوج بارا و فى اليمين ولا يقع الطلاق ولانه طلقها فى اليوم ثلاثا وانما لم
يقع الطلاق عليها بردة المراة وبهذا الايجاب كلام الزوج من ان يكون تطليقا كذا فى قاضى خان و
اذا قال طلقت امرأتى او بعت دارى وانا صبى او مجنون وكان جنونه معروفا فالقول قوله كذا فى كتاب الايمان
باب جنايات
در ينمسئلكه بر تقدير انكه از خواهر متوفات مسماة عائشه فرزند شش ماهه مانده
باشد بانكه اين فرزند را خواهر عائشه اولى بحضانت و پرورش بوده باشد و حالانكه اين فرزند را پدرم باشد
كما هو طريقة بشريعت اگر مسماة مذكوره گويد كه من اين فرزند را گرفته نگاه مى دارم حالانكه شوهر
بسر فرزند بالغه درين صورت اين قول او بمجرد مذكور نادرست باشد بشر الطا سوء قول حرا
فلو قال ان دخلت الدار فانت طالق ثلاثا فاراد ان يدخل الدار من غير ان تقع الثلاث فحيلته
ان يطلقها واحدة وتنقضى العدت فيدخل الدار حتى يبطل اليمين لا يقع الثلاث ثم زوجها فان دخل
الدار لا يقع شئ كذا ذكره المصنف وفى فتاوى قاضى خان اذا قال الزوج ان وطئتك ما دامت فانت
ثلاثا فحيلته ان يطلقها بائنة ثم يتزوجها من ساعته فيطأها فلا يحنث فهذه الرواية يدل على انها
انما لم يطلق الانقضاء العدة فيما اذا كان الطلاق رجعيا واما فى الطلاق البائن فلا يشترط انقضاء العدة بعد شرط
حجت البعده احق الناس بحضانة الصغير حال قيام النكاح او بعد الفرقة الام فان ماتت او تزوجت
فالام فان ماتت او تزوجت فام الاب فان ماتت او تزوجت فالاخت لاب وام فان ماتت او تزوجت
فبنت الاخت لاب وام فان ماتت او تزوجت فبنت الاخت لام ثم يختلف الروايات فى تر
تيب هذا الحجة انما اختلف الرواية بعد هذا ام هى خالة والاخت لاب غير رواية كتاب النكاح
الاخت لاب اولى من الخالة وفى الرواية كتاب الطلاق الخالة اولى بنات الاخوات اولى
من بنات الاخوة وبنات الاخت لاب وام اولى من الخالة لاجل قولهم واختلف الروايه

بنت الاخت لاب مع الخالة والصحيح ان الخالة اولى واو الخالة الخالة لاب وام ثم الخالة لاب
وبنات الاخوة اولى من العمات والترتيب فى العمات على نحو ما قلنا فى الخالات ولا حق للاولاد اب والد
فى الحضانة حال كسبه مفصل صح سنة واعلم انه اذا اجتمع النساء من المذكورات وتهكن
ازواج فالقاضى يسلم الولد الى من شاء منهن لانه حق لهن فى الحضانة ومن ممنعن ايمن
لا قرابة لها شرح بهو المحار قاضى خان معبود على سبيكها كما فى اخزانة الحرة المطلقة
اذا اقرت بانقضاء العدت لا يصدق فى اقل من شهرين هو المحتار قاضى خان درينمسئلكه
بر تقدير انكه عائشه مطلق اين غلام شده باشد بشريعت اگر عائشه گويد است بايد گويد كه نفقه
ابن فرزند را از خالد و امهار از اين غلام چرا ميكيرم درينصورت بمجرد مذكور اين قول از عائشه مادر است
باشد بشريعت اگر عائشه گويد كه نفقه اين فرزند را از خالد و از اين غلام چرا ميگيرم درينصورت
بمجرد مذكور اين قول از عائشه مادر است باشد بشر الطا
فلا نفقة عليه ابو المكارم ولا يجب على العبد نفقة ولده الصغير ولا يجب على الحر نفقة ولده مملوكا كذا
فى الخلاصة وان كانت الام مملوكا
كلا الا كلما احله مستقلة بتعلق بالشرط لان تعليق الثانى بغير شرط الاول بل بواسطة الاول بخلاف مسئلة تكرار شرط
فتح القدير ولو احد طلق بعض لبعض منهما فتزين جميعا عقد انشاء
دافع فان اضاف الى حالة سرسام فليس بها ءخود دالا اجماع وكذالك فى هذا الى حالة النوم فصول العم
المريسم اذا صح وقال كنت طلقت امرأتى طلقا منه ان الطلاق فى تلك الحالة
كرده درينمسئلكه خالد عائشه را بنكاح خود كه طلقه شرعا داور داده است وبعد ازان خالد
اقرار است كه فاد بروطى عائشه كه الانتفاع زوجه خود فى نشده است وقاضى اسلام مرافعه الربيع بلسيل
تمرس تا تحصيل كرده خالد را بطلب درين مدة يكسال گذشته خالد درين عادر بروطى عائشه فى
نشده است و هيچ يكى از عائشه و خالد درين مدت مانع فى بوده است ازان كما هو طريقه و ظاهر شده است
كه خالد عنين بوده است بشريعت رسيده قاضى مذكور را كه بطلب عائشه تفريقه سيازد بينهما بشر الطا

ان يقول الامرأته فى اليوم انت طالق ثلاثا على ان تعطينى الف درهم فاذا قال لها ذالك تقول الامرأة
لا اقبل فاذا قالت المرأة ذلك ومضى اليوم كان الزوج بارا فى اليمين فلا يقع الطلاق ولانه طلقها فى اليوم
ثلاثا وانما لم يقع الطلاق عليها بردة المرأة وبهذا الايجاب كلام الزوج من ان يكون تطليقا كذا فى قاضى خان
اذا قال طلقت امرأتى او بعت دارى وانا صبى او مجنون وكان جنونه معروفا فالقول قوله كذا فى كتاب الايمان
باب جنايات درينمسئلكه بر تقدير انكه از خواهر متوفات مسماة عائشه فرزند شش ماهه مانده باشد
بانكه اين فرزند را خواهر عائشه اولى بحضانت و پرورش بوده باشد و حالانكه اين فرزند را پدرى باشد
كما هو طريقة بشريعت اگر مسماة مذكوره گويد كه من اين فرزند را گرفته نگاه مى دارم حالانكه شوهر
بسر فرزند باشد درين صورت اين قول او بمجرد مذكور نادرست باشد بشر الطا سوء قول حرا فلو قال
ان دخلت الدار فانت طالق ثلاثا فاراد ان يدخل الدار من غير ان تقع الثلاث فحيلته ان يطلقها واحدة
وتنقضى العدت فيدخل الدار حتى يبطل اليمين ولا يقع الثلاث ثم زوجها فان دخلت الدار لا يقع شئ كذا
ذكره المصنف وفى فتاوى قاضى خان اذا قال الزوج ان وطئتك ما دامت فانت طالق ثلاثا فا
حيلته ان يطلقها بائنة ثم يتزوجها ان يحنث فيطأها فلا يحنث فهذا الرواية يدل على انها انما يشترط
انقضاء العدت فيما اذا كان الطلاق رجعيا واما فى الطلاق البائن فلا يشترط ملاعبد العلى بعد شرط
العبده احق الناس بحضانة الصغير حال قيام النكاح او بعد الفرقة الام فان ماتت او تزوجت
فالام فان ماتت او تزوجت فام الاب فان ماتت او تزوجت فالاخت لاب وام فان ماتت
وتتر رسيد عائشه را كه مبلغ كذا مهر خود را در ذمه خالد داد طلب نموده كرد بروجه صحت شرعى بشر الطا
شود توجرا درينمسئلكه خالد مسماة عائشه زوجه خود را گر يك طلاق لفظه الثلث ان شاء الله راجعا او متصلا
بلفظ طلاق گفته است كما هو طريقه بشريعت اگر اين مضمون بحسب شرع شرعى ثابت شود درينصورت
بمجرد مذكور مسماة مذكوره بر خالد طلاق شود بلا سبب شرعى سوء قول حرا وان وصل الثناء الله بكلام
ابطل المختصر ومن حلف على يمين وقال ان شاء الله متصلا بيمينه فلا حنث عليه لقوله عليه السلام من حلف

علی یمین و قال ان شاء الله متصلا فقد بر فی یمینه لانه لا بد من الاتصال الا اذا لعذر الواع ربجوع ولا رجوع فی الیمین بعد آن کتاب الایمان فصل کفارت یمین [illegible] درینمسئله که مسماة عایشه زوجهٔ زید میگوید که

من بر زید سه طلاق شده ام و زید منکر آنست بشریعت این قول از مسماة مذکوره در حق سه طلاق بودن بجهت بر کرد

سه اسباب شرعی آن نادرست باشد بشرایطها سوبجرا در درینمسئله که بر تقدیر انکه تعلیقا

گفته باشد که اگر زید از رشته عایشه بعد از بین پوشیده عایشه بر زید سه طلاق باشد و قبل از انکه زید از

رشته عایشه پوشیده باشد عایشه را بر بدل مهر بین وی خلع کند و بعدت عایشه از وی گذرد کما هو طریق شرعا

و بعد زید از رشته عایشه بعد از بین پوشیده و بعد عایشه را بنکاح شرعی خود در آورد بشریعت مجرد مذکور کوها

بسبب تعلیق مذکوره طلاق طلاق نشود بلا سبب شرعی اما هر چند از بین بعد از بین از رشته عایشه پوشید

فان قال ان دخلت الدار فانت طالق ثلاثا فاراد ان یدخل الدار من غیر ان یقع الثلث فحیلته ان یطلقها

واحده و ینقضی العدة ثم یدخل الدار حتی یبطل الیمین ولا یقع الثلث ثم یتزوجها فان دخلت الدار لا یقع

ببطلان الیمین شرعی هو قایه درینمسئله که مسماة عایشه زوجهٔ زید بر بدل کذا مقبوض از زید مبلغ کذا مهر

خود که بر وی داشته است گذشته را امرای دنیوی نکوکات مع قبوله فی مجلس العقد بر تقدیر انکه سه بر مسماة مذکور

زن خواسته باشد اکنون مسماة مذکوره گوید که مبلغ کذا مذکور مهر بین خود را از زید میگیرد درینصورت این

قول از مسماة مذکوره نادرست باشد بشرایطها درینمسئله که زید مسماة عایشه زوجهٔ خود را یک طلاق

کرده است و عدت عایشه از زید کما هو طریق شرعا گذشته است بعد از انکه مطلقه بودن مسماة مذکوره

وانقضاء عدت وی از زید بر وجه مذکور بین معروف و مشهور بوده است بین القایلین کما هو طریقه شرعا

بشریعت بر تقدیر انکه بعده زید مسماة مذکوره را سه طلاق کردم گفته باشد درین صورت مجرد مذکوره طلاق

دیگر نشود بلا سبب شرعی سو بجرا درینمسئله بر تقدیر انکه مسماة عایشه زوجهٔ خود را امر داده باشد اگر

زید مسماة مذکوره را بجنایت شرعی ... کند مسماة مذکوره وکیل باشد امر ان دو بعد اگر مسماة مذکوره زید را

بالفاظ فحش و موجب التعزیر دشنام و اهانت کرده باشد بغیر حق و زید بسبب مذکوره مسماة مذکوره را ... کرده باشد

بشریعت درینصورت اگر مسماة مذکوره گوید که امر فی الیکم درینصورت این قول از وی بوده شرعا

مسموع باشد بشرایطها چنانکه مسماة مذکوره امراه زید از خانه وی بر رود اختلاط بغیر محارم خود

کرده است سو بجرا درینمسئله بر تقدیر انکه خالد تعلیقا گفته باشد که اگر دهقانی خود را از برای خود جدا

فی نبیازم زن وی بر وی سه طلاق و بعده حال بی اپیط خالد دهقان خود را از برادر خود جدا ساخت کما

هو طریق و بشرط حجت خصومت و نزاع میان خالد و این برادر باعث بر این تعلیق بوده بشریعت حال

انکه این نزاع و خصومت بینهما بالکلیه زایل شده است درینصورت بمجرد مذکور زن خالد بر وی طلاق

نشود بلا سبب شرعی اما هر چند بعد از خالد همراه این برادر خود دهقان میکرده باشد سو بجرا

درینمسئله که مسماة عایشه مطلقهٔ ثلاثه خالد میگوید که بعد از انقضای عدت خود از خالد کما هو

طریقه شرعا بنکاح شرعی عمرو کفو خود در آمده ام و بعد از انکه موطوءه عمرو شده ام عمرو مرا طلاق کرده است و عدت

من از عمرو نیز منقضی شده است کما هو طریقه شرعا و این هر دو مدت محتمله الثبت و خالد تصدیق قول وی نیز

میکند و حال انکه مسماة مذکوره بعد از این ان مراتب مذکوره بر وفق مقال خود بیو کند بخود شرعا بعت

مسماة مذکوره را بر قضاء وی درست باشد بشرایطها سو بجرا و لو قالت المطلقة ثلاثا انقضت عدتی

وتزوجت بآخر ودخل بی وطلقنی وانقضت عدتی فله ان یصدقها ان کانت المدة بعد الشهر بعد نکاح الثانی ودخوله وطلاق کذا فی

المدة الملتقط سنبهاتی درینمسئله بر تقدیر انکه مسماة عایشه زوجهٔ زید بسبب تعلیق کذا ای

وجود شرایط بر وی یک طلاق شده باشد بشریعت هر چند این بگوید که زید اجهور زید را داده باشد درینصورت

رعبه زید اگر مسماة مذکوره در اثنای عدت وی از خود قولا رجوع نماید بعد تحقق بشرایطها جواز جمیع

بشرط قلیلا رجعت والحیلة للمطلقة الثلث اذا خافت من ممسکها المحلل ان یقول زوجت نفسی منک

علی ان امری بیدی و قال الزوج قبلت جاز النکاح و صار الامر بیدها فصول وان قالت طلقنی ثلاثا علی الف

درهم فطلقها واحدة فلا شیء علیها عند ابی حنیفة رحمه الله و یقع واحدة و هو الصحیح کما فی تحقیق است هر چند مسماة

مذکوره باین رجوع راضی نبوده است سو بجرا درینمسئله زید را فرزند بسبب اینکه در حضانت مسماة

عایشه والده خود میباشد چون این فرزند را اجرت بنوه که این فرزند را بی اجرت نگاه میدارد و از مال

ارلعه

ولی بالغ زید و مسماة عایشه مذکوره از برای نگاه داشتن این فرزند که فقیر است از زید اجرت مطالبه ولی اجرت

نمی دارد و حال انکه زید مفلس است بشریعت رعیه زید را که مسماة مذکوره گوید که مسماة مذکوره این فرزند

را بلا اجرت نگاه دارد و یا این فرزند را با ابن عمه کذا ارد تا این عمه این فرزند را بی اجرت نگاه داشته تربیت

کند بعد تحقق بشرایطها سو بجرا درینمسئله که بشریعت رعیه زید مسماة عایشه را که بخانه های کذا جمیع محلو

مسکن نه بیگانه و غیر محارم الذی فی مروت مسیر رفتن باشد از برای دیدن دیگران و حال انکه زید شوهر مسماة

مذکوره بحج الحج وی راهی برادر و بعد از انکه زید مانع می آید و از آن منع کند مسماة مذکوره را از برآمدن

در رفتن بر وجه مذکور بعد التحقق بشرایطها بلا سبب شرعی سو بجرا درینمسئله که زید را در ولایت

بجا را بنکاح شرعی خود در آورده است کما هو طریقه شرعا و بعده از مسماة مذکوره در فرانس زید دو

فرزند دو ساله شده است بشریعت بر تقدیر انکه مسماة مذکور مطلقه ثلاثا شده باشد و این

لاایت دیگر که بینهما مسافت سفر است درینصورت اگر مسماة مذکوره گوید که من فرزند مذکور را از ولایت بخارا

بشرایطها هم جبرا این قول از مسماة مذکوره بمجرد مذکوره نادرست باشد

و حال انکه مسماة مذکوره لولی و غیر ماء مولد نیست ولا له فی مطلقة بولدها الی بلد

ولدها ان الله الذی تزوجها ابو الولد بها فیه من الامصار الا او طنها الاول الذی نکحها فیه لانه رضی ظاهرا بالمقام

معاشهما فی ذلک کما هو المتعارف لتکون بولده ثم و لو لم نکحها فی وطنها لیس لها انتقل بها فی بالدو لو

الوطنها بعد ان التزوج و قبله باوطن لانه لو وقع العقد فی مصر غیر وطنها لیس لها الانتقال بولدها الی ذا

لک المصر بوجه ان هذا لا روایة الاصل عند العلماء درینمسئله بر تقدیر انکه زید مسماة عایشه

زوجهٔ خود را امر داده است که اگر زید مسماة مذکوره را بجنایت شرعی ... کند مسماة مذکوره وکیل باشد

که امر انفاذ و نفس خود را یک طلاق بائن حرام کند و انکه بشریعت چون مسماة مذکوره از خانه زید

زیرا حال انکه بر رضای وی بر آمده بغیر حج ... رضم خود اختلاط کرده است و بعده بر تقدیر انکه بسبب مذکور

زید مسماة مذکوره را ... کرده باشد درینصورت اگر مسماة مذکوره گوید که امر من الی ... این

قول از وی بمجرد مذکور نادرست باشد بشرایطها سو بجرا الزوج ان یضرب امراته علی

ار ترک ... و منعها بخروج من البیت کذا فی الاختیار و غیرها درینمسئله که زید بر تقدیر انکه تعلیقا گفته باشد

اگر زید از دیهم کذا از روز سه شنبه روز زن وی بر وی طلاق باشد بعده زید از دیهم مذکور

روز مذکور رفته است و نیت زید بخود خروج بوده است پس بشریعت بمجرد مذکور زن وی بر وی

طلاق نشود بلا سبب شرعی هر چند تنها بر آمده زن خود را از دیهم کی آورده سو بجرا

و قال ان لم تخرج من هذا الدار و قال ان لم اذهب و نوی عین الذهاب و عین الخروج و لم

یرو السکنی فیها لا یحنث اذ لم یرو الفور و ان نوی بذلک السکنی یعنی لا یحنث فی

بعد الیمین حنث بشرایطها المعتبرین درینمسئله که میان خالد و مسماة عایشه ازوجهٔ وی

فرقت بطلاق واقع شده است و مسماة مذکوره را از خالد صغیره رضیعه است و بیساله و مسماة

مذکوره این صغیره را بی نفقه و اجره رضاع نگاه نمی دارد و مبرک ... نیز دارد و این

صغیره را عمه است مسماة زینب که این صغیره را بی نفقه و اجره نگاه می دارد و از عایشه باز نمی دارد

بشریعت زینب خالد را که مسماة مذکوره گوید که این صغیره بی اجره نگاه دارد و اگر اجره مطلبد

از خالد مسماة زینب عمه وی تسلیم نماید او را بی اجره نگاه داشته تربیت کند کما هو طریقه

شرعا بشرایطها سو بجرا و اذا طلقت المراة زوجها بینهما صغیرة و لها عمة تربیها

من غیر اجره و نفقه والام تطلب الاجره و النفقة فان ابت فالعمة اولی عند الفقاوی

الصحاح یقال للام اما ان تمسک الولد بغیر اجره او ترفع الی اخته او عمته و اقعات

درینمسئله خالد بر تقدیر انکه مسماة عایشه زوجهٔ خود را امر داده باشد که اگر بجنایت شرعی

شرعیه مسماة مذکوره را ... کند مسماة مذکوره وکیل باشد که امر انفاذ و نفس خود را از

خالد یک طلاق حرام کردانم مع قبوله بشریعت اگر بعد ذالک اختلاف واقع شود

باشد میان خالد و مسماة مذکوره برین وجه که مسماة مذکوره میگوید که مرا خالد بجنایت شرعی

... کرده است و شرط امر مذکور وجود گرفته است و خالد میگوید که مسماة مذکوره را بجنایت

شرعی ... نکرده ام و شرط امر مذکور وجود نگرفته است قول خالد مع الیمین باشد عند عدم

عدم البینة علی خلاف شرائط‌ها بسمو بوجرا دربیسیلکه مسماة عایشه و این مختلق شده بود الست فما
نقول ان الاثیم جهلها بجهتها الخمس اختلفا فقال الزوج بجهتهایت دربیسیلکه مسماة عایشه بر بیل فلک
مخصوص ام زید شوهر خود از دعوی مهر یعنی دعوی خود بری داشته است که گفته ابرا و ذمه او ساخته
داده است مع قبول او علی المجلس شریعت بعد ذلک زید مذکور مسماة مذکوره را یک طلاق کرده باشد در بنصورت
زید مذکور اکه در اثنای عدت مسماة مذکوره از خود قول ار جوع نماید بمسماة مذکوره نماید بعد تحقیق
هر چند مسماة و مادر پدر راجعه بابن رجوع فی بوده است و هر چند این رجوع در غیبت مسماة مذکوره
بوده باشد بسمو بوجرا دربیسیلکه زید عایشه زوجه خود را یکطلاق کرده است لیکن بعد از آن زید را
بمسماة مذکوره حاصل است از وی مادام المحل قول ار جوع نماید بعد از آنکه جمیع شرائط صحت
متحقق است لشرائطها هر چند قبل از این مسماة مذکوره در مجلس دیگر مهر خود را بزید بخشیده باشد
هر چند مسماة مذکوره باین رجوع راضی نبوده است بسمو بوجرا دربیسیلکه مسماة عایشه از زوج
مطلقه عایشه زید گفته است که بعد از مدت که عدت من از زید به حیض منقضیه شده است و بعد نکاح
شرعی خالد کفو خود در امور متوطه او شده ام و بعد خالد مرا طلاق کرده عدة من از خالد نیز بسه حیض منقضیه
است و این هر دو مدت محتمله است و مسماة مذکوره را امکان این مدت امکان است و زید نیز تصدیق قول وی نموده است
شریعت اگر بمجرد مذکور مسماة مذکوره بنکاح شرعی زید در آمده باشد کما هو طریق شرعا در بنصورت این نکاح
درست باشد بعد شرائطها هر چند کو نیده که مسماة مذکوره را بسو کند داد اند بسمو بوجرا
والمذکور
وان قال حلت ای قال بمقت مدت من الاول و تزوجت باخر دخل بی فطلقنی و مضت العدت
بتحلیل مضی باحتمال العدتین و غلبه علی ظنه صدقت سواء کانت عدت اولا ذکره و حل نکاحها لانه کان کالامر
دینیا التعلق لحل بر تبع بعد الکاسد المبانته بثلث لو قالت حلت و مدت تحتمل و غلب علی ظنه صدقها حلت
للاول قبل نقل المدة لتسعه و ثلاثون یوما لانه لابد من ثلاثة حیض و طهرین فاقل مدة الحیض ثلاثة ایام
و اقل الطهر خمسه عشر یوما شرح وقایه‌ها اخیر باب رجعت دربیسیلکه مسماة عایشه مطلقه ثلاثه
زید بعد

زید بعد از تحلیل و ادای شرائط‌ها تحلیل است کما هو طریق شرعا بنکاح شرعی زید در آمده است الشریعت بر وی بمجرد
مذکور نعوض غیر جایز باشد لشرائطها هر چند مسماة مذکوره بعد از نکاح گفته باشد در مدت سه ماه سه حیض
دیده ام و عدت من بر وجه مذکور گذشته است بسمو بوجرا دربیسیلکه عایشه از جمیع دعاوی خود از
مهر یعنی دعوی که بر ذمه شوهر خود داشته است بر بیل شنا کو امعقوض اروی گذشته ابرا او ذمه کرده
نموده است مع قبول الشریعت بر تقدیر آنکه زید بمسماة مذکوره رجوع نموده باشد بعد از طلاق وی و مدت
که مسماة مذکوره را نگاه داشته زن خود ساخته باشد بعد از تحقیق شرائطها اگر زید بر تقدیر آنکه
بعد مسماة مذکوره طلاق دیگر کند در بنصورت اگر مسماة مذکوره گوید که من کابین و مهر
بسبب تعلیق مذکور را از زید میگیرم این قول از وی بمجرد مذکور نادرست باشد شرائطها
دربیسیلکه مسماة عایشه زوجه زید بسبب تعلیق کذا او و وجود شرائط آن بر وی سه طلاق بیکبار
و حالانکه زید اقرار بدو طلاق دیگر مسماة مذکوره را اگر داده است بعد از تحقیق تعلیق مذکور و وجود شرط آن
شریعت اگر علما امام موضع اگر مسماة مذکوره را باوجود مذکور بنکاح زید بمجرد مذکور قبل از تحلیل
شرعی در آورد باشند در بنصورت این عمل از این علما امام نامشروع و نادرست باشد لشرائطها
دربیسیلکه مسماة عایشه زوجه زید متوفا میگوید که عده وفات من از زید چهار ماه و ده روز بلکه
زیاده گذشته است کما هو طریق شرعا و حال آنکه بعض مردم علمای بر وفق مقال مسماة مذکوره نیز حکم
میدهند و حال آنکه مسماة مذکوره نیز خبر میدهند و حال آنکه مسماة مذکوره بر صدق قول خود بسو کند مطلع
نخورد و حال آنکه مسماة مذکوره را هیچ منکر فی نیست بشریعت این قول از مسماة مذکوره معتبر و مقبول باشد
شرائطها دربیسیلکه مسماة عایشه زوجه خود را سه طلاق کرده است بشریعت عایشه بعد
آنکه بنکاح شخص کفو خود در آمده مدخوله وی شده باشد کما هو طریق شرعا در بنصورت نکاح عایشه
بمجرد مذکور بر خالد نادرست باشد شرائطها و اگر عایشه گوید که حلاله کرده ام بی آنکه عایشه بطریق
حلاله کما هو طریق شرعا کرده باشد در بنصورت این قول از عایشه بمجرد مذکور نادرست باشد شرائطها

موضع کذا اگر گوید که بمجرد مذکور عایشه را بسو کند داده بخالد نکاح میکنم در نکاح و در درست است خالد لی آنکه عایشه موافق
شرع تحلیل کرده باشد در بنصورت این قول از وی بمجرد مذکور نادرست باشد لشرائطها بسمو بوجرا
دربیسیلکه خالد عایشه دختر صغیره خود را بمسماة ارسست تسلیم نموده اقرار صحیح معتبر شرعی کرده امر کرده است که بمسماة
مذکوره هر ماه مبلغ کذا از مال خود از وجه نفقه دختر بدهید عایشه مذکوره مرفوع نماید بشرط الزوج علی و مسماة
مذکوره بامر مذکور خالد این مبلغ را از مال خود از وجه نفقه مذکوره عایشه داده مذکوره مرفود کرده
کما هو طریق شرعا لیسترجع علیه بمثله بشریعت رسید مسماة مذکوره را که مثل این مبلغ را از خالد طلب
نموده است که در هر روز صحت شرعیه بعد تحقیق شرائطها چنانچه بر اقرار و امر مذکور وی حفظ
نمودی بحضور قاضی اسلام مرافع الیه نا ملحق بسمو بوجرا دربیسیلکه بسماة عایشه زوجه خالد غایب
میگوید که از برای من خالد مذکور النفقه گذاشته است و من محتاج نفقه دا ابدیه دارم و خالد مذکور را
در نزد شخص مبلغ کذا در این لازم الاوست و مسماة مذکوره از قاضی اسلام مرافع و الیه طلب نفقه خود
نماید کما طریق شرعا و این شخص قابل بنکاح و دین مذکور است الشریعت باید قاضی اسلام مرافع
الیه را که از برای مسماة مذکوره بطلب وی از این دین النفقه مفروض نماید کما هو طریق بعد از انکار مسئله
مذکور کفیل گرفته از برای این غایب مسماة مذکوره را بسو کند مغلظ دهند که غایب نفقه لی گذاشته است
امر از برای مسماة مذکوره بعد تحقیق شرائطها بسمو بوجرا
و یفرض نفقه عرس الغایب و طفله و ابویه فی مال له من جنس حقهم فقد عنده مودع او مضارب او
مدیون ان اقر بهما و بالنکاح هو علم القاضی ذالک یحلفها الا لم یعطها النفقه و یکفیها مختصر
دربیسیلکه خالد بمسماة عایشه زوجه خود امر داده است که اگر خالد از نزد مسماة مذکوره مدت
یکسال اسو به فی نفقه کفایته غیبت نماید مسماة مذکوره و کیل باشد که امر اندازد و نفس خود را بر خالد
بیکطلاق

بیکطلاق
بائین نموده حرام کرداند هر وقت که خواهد مع قبولها فی المجلس و بعده خالد از نزد مسماة مذکوره مدت
مذکوره بلکه زیاده بی نفقه کفایه غیبت نموده است و شرط امر مذکور وجود گرفته است بشریعت در بن صورت
رسید مسماة مذکوره را که امر الفاختة نفس خود را بر خالد بیکطلاق باین کرداند هر چند در مدت
مذکوره در موضع کذا که مسماة مذکوره نیز در بن موضع است بوده باشند چون هر یک در بن مدت غیبت
مرد و خالد و عایشه بوده اند و چون دو مرد عادلین در حضور مرافعه شرعیه بر وفق قول مسماة مذکوره
گواهی میدهند بر وجود شرط امر مذکور در بن صورت این گواهی درست باشد لشرائطها هر چند
خالد انکار آن نموده که گوید که نفقه داده ام وی را غایب نشده ام بر وجه مذکور بسمو بوجرا
والتعلق باشد طه کالمتجر عنده و جوه هدایه کتاب الایمان فصل کفارت دربیسیلکه خالد بر تقدیر آنکه بر عایشه مطلقه ثلاثه شرعیه خود زن حلال کرده باشد چنانکه شخصی
فضولی این زن را از برای خالد خواسته است و خالد قبول آن نموده تجویز کرده باشد بالفعل
الشریعت اگر عایشه مذکوره گوید که من امر الله ام در بن صورت این قول او بمجرد مذکور
نادرست باشد لشرائطها بسمو بوجرا دربیسیلکه الشریعت رسید عایشه زوجه
خالد را که مبلغ کذا خالد را که او ولایت بهند اجرا عمرو از برای عایشه قرار نداده است
از عمرو با مرد طلب نموده مبلغ کذا گیرد بعد تحقیق شرائطها دربیسیلکه
بر تقدیر آنکه زید بمسماة عایشه زوجه خود را امر داده باشد که اگر زید بمسماة عایشه
مذکوره را بجنایت شرعیه لت کند مسماة مذکوره و کیل باشد که امر اندازد و نفس
خود را بر وی بیکطلاق باین حرام کرداند بشریعت بعد ذالک بر تقدیر آنکه زید بمسماة

مذکوره را بسبب جنایت از وی واقع شده است لت کرده باشد در این صورت اگر
مسماة گوید که بسبب مذکور امر الله اختیار کرده ام این قول از وی عجز دمذکور نادرست باشد بشرح السلطان
و قول زید مع الیمین باشد کذا در شرح الوقایه هر چند زید بیان جنایت نکرده باشد
بینوا توجروا در این مسئله که مسماة عایشه زوجه زید بسبب تعلیق کنانیدی وی وجود
شرطان بروی سه طلاق شده است بشرع بعد اگر نایب قاضی موضع کذا مسماة مذکوره را بزید
نکاح کرده باشد بی آنکه تحلیل شرعی وقوع شده باشد بعد از سه طلاق مذکور در این صورت این
عمل از این نایب نامشروع و این نکاح نیز نامشروع باشد بشرح السلطان بینوا توجروا
در این مسئله که زید بر بول آشنا و کذای معقوبه جبر از مسماة عایشه زوجه خود مبلغ کذا المهر
مسماة مذکوره که در ذمه وی بوده است مسماة مذکوره را طلاق کرده است مع قسم لیهاء نعمت
این طلاق باین باشد بعد تحقیق بشرح السلطان باوجود مذکور نایب قاضی موضع
کنانی حکم بر بقای نکاح بینهما نموده است امر برجعت نموده زید رجوع نموده باشد
بمسماة مذکوره بی آنکه نکاح جدید بینهما واقع شده باشد در این صورت
این عمل از این نایب نامشروع باشد و این نکاح نیز نامشروع باشد یا
در این مسئله مسماة عایشه زوجه زید بحضور قاضی اسلام مرافع البه الله میگوید که زید مرا این کرده
میزند و در خانه که مسماة مذکوره نشسته است از اقربای زید است و آنجه مسماة مذکوره میگوید حق است و این اقربا
دم که مردم صالح نیستند نکو بند دعا است نکنند نوبت بعد از معلوم شدن این مضمون مذکور باید قاضی
اسلام مرافع الیه را امر فرمایند زید را که مسماة مذکوره را در نشیند که قوم صالح باشند و آنچه حق است کویند
در این مسئله
کما هو

کما هو ظاهر بشرح السلطان بینوا توجروا وجب سکنها فی بیت لیس فیه احد من اهله و لو لده من غیرها الا ان یرضی کذا فی المختصر
در این مسئله که خالد شوهر عایشه مطلقه که طلاق وی مشهور و معروف است میگوید که عدت عایشه از این
منقضی شده است بعد از طلاق مذکور در مدت کذا از وقت طلاق مذکور احتمال انقضاء مذکور دارد و لکن
یاد است و حالا اگر خالد را مکذب شرعی نیست الصلابشرح لعت این قول از خالد معتبر باشد مع تحقق السلطان
و اگر خالد عایشه بالنکاح غیر خود را در این صورت این نکاح نیز جایز باشد مع تحقیق بشرح السلطان
در این مسئله که زید بر تقدیر آنکه مسماة عایشه زوجه زید مقدار اقرار داده باشد که اگر زید بیرون مسماة مذکوره را
و کیل باشد که امر الله از دست بعد بر تقدیر آنکه کتبر عاک کذای خود را وطی کرده باشد بی الکه در برای این کنیزک
خانه علی حده مرتبا مباح باشد بشرح السلطان غایبی را اجاز آورده باشد در این صورت اگر مسماة مذکوره گوید که
بسبب مذکور امر الله او خت نفس خود را بروی یکیه طلاق باین حرام میکرد الحکم این قول از مسماة مذکوره
بعجز و مذکور نادرست باشد بشرح السلطان در این مسئله که زید و لی شرعی جمیع معلومین صغار میگوید که
مبلغ کذا اموال این صغار صرف نفقه لا بد این صغار در مدت کذا کرده ام و این مبلغ در این مدت نفقه
مثل این صغار است کما هو ظاهر بشرع از بشرع این قول از زید مقبول و معتبر باشد مع الیمین بشرح السلطان
و اگر شخصی حال آنکه چنین است اگر گوید که این قول زید را قبول نمی دارم و اشتباه میکنیم که حرف
نمی کرد است در این صورت این قول از این شخص را ولایت آن نبوده است غیر معتبر و نادرست
است باشد بینوا توجروا لوصی اذا قال انفقت من مال علی الصبی نفقة مثله فالقول
قول الوصی مع الیمین رد الامین لان لا ید علی دنیا و انما ید علی رد الامانة الی موضعها و القول
قول الامین فی الامانة الی موضعها لکن مع الیمین کذا فی العقول فی فصل احکام
در این مسئله بر تقدیر آنکه قاضی بجهت نفقه فرزند صغیره زید که در حضانت مسماة
عایشه مادر خود که مطلقه زید است میباشد هر ماه مبلغ کذا فرض کرده باشد مع الامر بالا

بستدانه علیه و مسماة مذکوره مدت کذا هر ماه مبلغ کذا اموال خود صرف این صغیره کرده
باشد بشریعت اگر بعد ذلک مسماة مذکوره گوید که آنچه در این مدت کذا گشته صرف نفقه
این صغیره از مال خود کرده ام از زید میگیرم در این صورت این قول از مسماة مذکوره
بنوع شرعی است غیر مسموع باشد بشرح السلطان بینوا توجروا در این مسئله عایشه
زوجه زید بحضور نایب قاضی موضع کذا اقرار است زید شوهر من که غایب است مرا طلاق باین
کرده بود و عدت من از وی منقضی شده است به حیض و مدت انقضاء آن بوده است و خالد که خاطب وی است بتصدیق قول
مذکور عایشه نموده است و عایشه را هیچ مکذب شرعی نبوده است و حالا آنکه عایشه را ابتهاج خانه مذکور بر مقال
خود بو کند با مغالطه خورده بشریعت اگر نایب قاضی مذکور عایشه را ابتهاج خانه مذکور گفته در آورده
باشد بر مقال این ایتام در این صورت این عمل از این نایب قاضی مشروع و این نکاح درست باشد بشرح السلطان و حالا آنکه دو مرد
عدلین بر وقوع عایشه اخبار نموده است و اگر شخصی گوید که این عمل از این نایب قاضی نامشروع است در این صورت این قول
از این شخص بمجرد مذکور نامشروع است باشد بعد تحقیق بشرح السلطان و بمجرد مذکور تعرض دارد و عزل این
نایب قاضی و عایشه و خالد نادرست باشد بعد تحقیق بشرح السلطان بینوا توجروا در این مسئله که بر تقدیر آنکه
خالد مطلق صاحب آلت عایشه بکر حره مطلق را برضای وی بنکاح شرعی خود در آورده باشد بشرع
اگر بعد ذلک بر تقدیر آنکه عایشه بحضور قاضی الاسلام مرافع الیه خالد را بروی دعوی کند خالد قادر بر
وطی من نشده است بعد از این نکاح در مدت بعد شرعی و خالد عنین است و در وقت نکاح مذکور عالم
نبوده ام بر آن و بعد از علم با آن راضی نبوده ام و طلب حق معهود و مطالبات از خالد میکنم باید
و بر تقدیر آنکه اقرار کند بر عدم وطی خود عایشه را در مدت نکاح بعد شرعی گشته در این صورت باید قاضی اسلام مذکور
که خالد مذکور را در مدت یک سال قمریه هلالیه تا اجل شرعی کنند وقت خصومت مذکوره بالتسلیم بعض عایشه
خالد در این سال در او فات که عذر شرعی نباشد و هیچ کدام کما هو ظاهر بشرعا بشرح السلطان بینوا توجروا
در این مسئله

نکاح عنین

[illegible]
در این مسئله که بر تقدیر آنکه عایشه زوجه خالد در وقتی که ایمان از طلحه همسایه خود بود خصو
بوی داشته خالد جنگ و نزاع کرده گفته است که تو بطلحه کار داری و به پیش وی رفته بد کاری
میکنی و بر تقدیر آنکه خالد از برای تسلی خاطر عائشه و دفع تهمت مذکور از خود بوکند خورده
باشد که اگر خالد بطلحه کار داشته باشد بر وجه مذکور خواسته وی بر وی طلاق باشد و خالد
میگوید که من بطلحه بر وجه مذکور کار نمی داشتم بشرع قول قول خالد مع الیمین باشد در علم
طلاق مذکور هر چند بعد از فوت عائشه خالد طلحه را برضای وی بنکاح خود در آورد
بینوا توجروا لا یبطل خیار المرأة بالسکوت و ترک الخصومة و المقام و ان الزمان
مالم ترض بذلک و کذا الحکم فی المجبوب و متی رفع الی القاضی یؤجل سنة من یوم الخصومة
قمریة بالاهلة فی ظاهر الروایة مختصر وقایه نکاح العنین جایز علمت المرأة وقت
النکاح لخصومة کما لو علم المشتری بالعیب وقع البیع و ان لم یعلم وقت العقد ثم علمت
بعد ذلک کان لها حق الخصومة و لا یبطل حقها بترک الخصومة و ان الزمان مالم ترض
بذلک فصول و لو وطیها مرة ثم عجز لا خیار لها و الزیادة علی المرأة مستحق دیانة
و لو لم یکن له ما و یجامع و لم ینزل فلا یکون حق الخصومة مختصر خزانه زوج الامة
اذا کان عنینا فالخیار الی المولی عند ابی حنیفة و علیه الفتوی و العنین ان اقر انه لم
یطاها ان یجامع امرأته بهذا النکاح اصلا و غاقید نا بذلک لانه اذا تزوجها مرة و وطئها
و وقعت الفرقة بینهما ثم تزوجها ثانیا و لم یطئها کان لها حق الخصومة سواء تزوجها
ثانیا فی العدة او بعدها و لو وطئها مرة ثم عجز عن الوطی فی هذا النکاح لا یکون لها حق
الخصومة ذکره فی الخزانة شرح ملا عبد العلی زوج مات و امرأته تطلب النفقة
لیس لها ذلک لانه لا نفقة للمتوفی عنها زوجها و المراد بذلک النفقة المفروضة فی حیوته
فکذلک لانها سقطت لموته جواهر الفتاوی فالعنین هو الذی لا یصل الی النساء
مع قیام الآلة او یصل الی الثیب دون البکر او الی بعض النساء دون البعض و انما یکون

ذلک عرض له او الفتحۃ فی خلقتہ او لکبرہا و نحو فہو عنین یحق من لا یصل الیہا لفوات المقصود
درمسئلہ کہ زید مسماۃ عائشہ زوجۂ خود را بر بدل مبلغ کذا مہرین وی کہ در ذمۂ وی ہست و بر بدل
یک کرتہ اشار الیہ ہر چند کہ در بدن مسماۃ مذکور ہست طلاق کردہ باشد مع قبولہا بشریعت
مع تحقق شرائطہ بدل دادن و معاملہ بر وجہ مذکور درست باشد بشرائطہا و چون مادر
عروس و پدر عروس اشیاء کذا از زید اگرفتہ اند بغیر حق بآن سخن خود ہا کہ زید
دختر ما یا ترا طلاق مکابرہ کردہ ہست و آن کرتہ در بدل مسماۃ مذکورہ بدل نمیشود
درینصورت رسد زید را کہ اشیاء خود را کہ در دست مادر عروس و پدر عروس موجود ہست
از ایشان طلب نمودہ گیرد بر وجہ صحت شرعیہ بشرائطہا سئل و تو جروا درین مسئلہ کہ
خالد تعلیقا گفتہ ہست کہ اگر من زید را کشتم زن خالد بر وی سہ طلاق بشریعت چون
مقصود خالد خودنی بودہ ہست درینصورت بمجرد مذکور مادامی کہ خالد ما دو پس از
فعل خودنی شود زن وی طلاق نشود بلا سبب شرعی سئلو تو جروا و ان قال انت طالق ان
لم اطلقک لم تطلق حتی یموت لان العدم و ہو الشرط کما فی قولہ ان لم آت البصرۃ و موتہا
بمنزلۃ موتہ ہو صحیح درین مسئلہ کہ بر تقدیر آنکہ از زید وقع شدہ باشد کہ رد و چال انکہ
این کلام در حالت غضب بودہ ہست و حال آنکہ زید میگوید کہ قصد من از ین طلاق زوجۂ
خودنی بود بشریعت بعد تحقق شرائط درین صورت اگر اقرباء زن وی گویند کہ بمجرد مذکور
عائشہ زوجۂ زید طلاق شدہ ہست این قول از ایشان بمجرد مذکور نا درست باشد بشرائطہا
و اگر بمجرد مذکور کہ ایشان اشیاء زید را گرفتہ باشند اقرباء مسماۃ مذکورہ بغیر حق درین
صورت رسد زید را کہ این اشیاء خود را کہ در دست ایشان موجود ہست از ایشان طلب
نمودہ گیرد بر وجہ صحت شرعیہ بشرائطہا سئلو تو جروا درین مسئلہ کہ بر تقدیر آنکہ
امیان زید و مسماۃ عائشہ بر بدل مبلغ دویست تنکۂ کذا خلع شدہ باشد چون فاطمۂ صغیرۂ
فقیرۂ ہشت ماہہ در حضانت مسماۃ مذکورہ مادر وی و از پدر بشریعت رسد مسماۃ مذکورہ را کہ
نفقۂ

نفقۂ لابدیۂ این صغیرہ را مادامی کہ در حضانۂ وی ہست از زید طلب نمودہ گیرد بر وجہ صحت
شرعیہ و حال آنکہ مسماۃ مذکورہ معسرہ ہست و قادرہ برین نفقۂ صغیرہ نیست ہر چند مسماۃ
مذکورہ این مبلغ گنی دادہ باشد سئلو تو جروا فلہا ان تطلب نفقۃ لاجل الولد و ما
شرط دین علیہا و بدین الزوج علیہا لا یسقط نفقۃ الولد و علیہ الاعتماد فی المسئلۃ
درین مسئلہ کہ زید بمسماۃ عائشۂ زوجہ خود امر دادہ ہست کہ اگر زید مسماۃ مذکورہ
را جنایت شرعیہ لت کند مسماۃ مذکورہ وکیل باشد کہ امر اندازد و نفس خود را بر زید
بیک طلاق باین حرام گرداند ہر وقت کہ خواہد مع قبولہا فی المجلس بشریعت اگر بعدہ زید
مسماۃ مذکورہ را جنایت شرعیہ لت کردہ باشد و شرط امر مذکور وجود گرفتہ باشد و حال
مسماۃ مذکورہ بحضور قاضی اسلام مرافع الیہ دعوی نمودہ ہست و وجود شرط مذکور
اقرار بر وجہ مذکور نمودہ ہست کما ہو طریقہ شرعا و مسماۃ مذکورہ بعد تحقق شرائط امر
انداختہ نفس خود را بر زید بیک طلاق باین حرام گردانیدہ ہست درینصورت این امر
انداختن بر وجہ مذکور درست باشد مع تحقق شرائطہا و ولایت باشد مسماۃ مذکورہ را کہ
بعد از امر انداختن مذکور مبلغ نہ ہزار تنکۂ کذا مہرین خود را کہ در ذمۂ زید دارد
از وی طلب نمودہ گیرد بر وجہ صحت شرعیہ بشرائطہا سئلو تو جروا و عن ابی حنیفہ
رہ ان نفقۃ الولد علی الاب و الام اثلاثا بحسب میراثہما کذا فی کافی عبد العلی و لو
کان للصغیر ام و ام الاب فثلث النفقۃ علی و ثلثاہ علی ام الاب کما فی قاضی خان و غیرہ
درین مسئلہ کہ خالد تعلیقا گفتہ باشد کہ اگر خالد اموال بودہ باشد زن وی
طلاق باشد بشریعت بر تقدیر آنکہ بخالدہ عائشۂ زوجہ خالد را اموال مخصوص بودہ ہست
و حال آنکہ این اموال در تصرف مسماۃ مذکورہ ہست و حال آنکہ نیت خالد این اموال
نبودہ ہست از تعلیق مذکور درینصورت بمجرد مذکور عائشہ زوجۂ زید طلاق نشود بلا
سبب شرعیہ شرائطہا و تعرض دار وغہ از خالد بر وجہ مذکور غیر جائز باشد سئلو تو جروا

درین مسئلہ کہ بر تقدیر آنکہ مسماۃ عائشہ زوجۂ زید بسبب تعلیق کذا وی و وجود شرط مذکور بیک طلاق
شدہ باشد بشریعت رسد زید را کہ در اثناء عدۂ مسماۃ مذکورہ رجوع نماید مع تحقق شرائطہا ہر چند
مسماۃ مذکورہ راضیہ باین رجوع نبودہ باشد بشرائطہا سئلو تو جروا درین مسئلہ کہ بر تقدیر آنکہ
زید تعلیقا گفتہ باشد کہ اگر زید شراب و عرق خورد خواہند و نا خواہندۂ وی بر وی طلاق و بر
تقدیر آنکہ زید تعلیقا گفتہ باشد کہ اگر خالد این بیگاہ بخانۂ وی نی آید و بوی سخن کنم زن
وی بسہ طلاق بشریعت اگر بعد ذلک زن زید فوت شدہ باشد و در ملک وی اصلا زن موجود
نبودہ ہست و بعدہ زید شراب و عرق خوردہ ہست و خالد بخانۂ این زید نی آمدہ و بخالد زید
سخن نکردہ ہست و بعدہ بر تقدیر آنکہ زید زن دیگر بنکاح خود در آوردہ باشد درینصورت
بمجرد مذکور زن زید بر وی و بسبب تعلیق مذکور طلاق نشود بلا سبب شرعی ہر چند زید
بعدہ شراب و عرق خوردہ باشد و بخالد سخن کردہ باشد سئلو تو جروا درین مسئلہ کہ
مسماۃ عائشۂ زوجۂ زید بسبب تعلیق ثلاث وی و وجود شرائط آن بر وی سہ طلاق شدہ
ہست بشریعت اگر زید گوید کہ من انرا قبول نی دارم و بجہت نفقۂ خود از خالد آرد و ہیزم
غیرہ ہمراہ میگیرم چرا درینصورت این قول از وی بمجرد مذکور نا درست باشد بشرائطہا
سئلو تو جروا درین مسئلہ کہ زید عمرو را امر دادہ ہست کہ عمرو مبلغ کذا از مال اموال
خود از وجہ نفقۂ لابدیۂ مسماۃ عائشۂ زوجۂ وی دہد بشرط رجوع بر عمرو بامر مذکور وی
از مال خود این مبلغ را بمسماۃ مذکورۂ زوجۂ وی از وجہ نفقۂ وی دادہ ہست لیرجع علیہ
بمثلہ بشریعت رسد عمرو را کہ این مبلغ را از زید طلب نمودہ گیرد بر وجہ صحت شرعیہ بشرائطہا
سئلو تو جروا درین مسئلہ کہ زید اشیاء کذا و مقبوضۂ از مسماۃ عائشۂ زوجۂ خود گرفتہ
مسماۃ مذکورہ را طلاق کردہ ہست مع قبولہا بشریعت این طلاق باین شدہ باشد بشرائطہا
و اگر زید گوید کہ بمسماۃ مذکورہ آشتی کردہ چرا بنکاح خود مید ارم درین صورت این قول
از وی بمجرد مذکور نا درست باشد بشرائطہا و رسد مسماۃ مذکورہ را کہ بعد از انقضاء
عدہ

عدہ خود از زید بنکاح شرعی خالد کفو خود در آید بشرائطہا سئلو تو جروا درین مسئلہ کہ
مسماۃ عائشہ زوجۂ متوفاۂ در ذمۂ زید مبلغ کذا مہرین بودہ ہست زمان موتہ و از وی
ترکۂ غیر وافیہ ماندہ ہست باین مبلغ مہرین مسماۃ مذکورہ بشریعت تمام این ترکۂ غیر
وافیۂ زید متعلق باین مبلغ مہرین مسماۃ مذکورہ شدہ باشد بشرائطہا و مقدار مہر مثل مسماۃ
مذکورہ قول قول مسماۃ مذکورہ باشد مع الیمین بشرائطہا و اگر بقیۂ ورثۂ زید گویند کہ ما
یان از ین ترکہ حصہ میگیریم از شامنہ و یا گویند کہ از ین ترکہ بمسماۃ مذکورہ چیزی نمیدہیم
تا آن سخن خود کہ مسماۃ مذکورہ شوہر اجنبی کردہ ہست درین صورت بمجرد مذکور این قول از ین
بقیۂ ورثہ بوجہ شرعی غیر مسموع باشد بشرائطہا سئلو تو جروا درین مسئلہ کہ مسماۃ
عائشہ زوجۂ زید غایب میگوید کہ زید بمن امر دادہ ہست اگر زید از نزد من مدۂ یکسال
بی نفقۂ کفایہ غیبت نماید مسماۃ مذکورہ وکیل باشد کہ امر اندازد و نفس خود را بر زید
بیک طلاق باین حرام گرداند ہر وقت کہ خواہد مع قبولہا فی المجلس بعدہ از نزد
مسماۃ مذکورہ زید مدہ یکسال و زیادہ بی نفقۂ کفایہ غیبت نمودہ ہست و شرط امر مذکور
وجود گرفتہ ہست و حال آنکہ مسماۃ مذکورہ را درین قول ہیچ مکذب بغیبت و حال آنکہ
مسماۃ مذکورہ درین قول سوگند میخورد کما ہو طریقہ شرعا بشریعت این قول
از مسماۃ مذکورہ معتبر و مقبول باشد بشرائطہا و نیز اگر مسماۃ مذکورہ امر انداختہ
نفس خود را بر زید بیک طلاق باین حرام گردانیدہ باشد درینصورت این امر انداختن
نیز درست و معتبر باشد بشرائطہا ہر چند مسماۃ مذکورہ را درین قول خود گواہ نبودہ
بشرائطہا سئلو تو جروا درین مسئلہ کہ زید مسماۃ مذکورۂ عائشۂ زوجۂ خود را
سہ طلاق کردہ ہست بشریعت مسماۃ مذکورہ بر وی سہ طلاق شدہ باشد بشرائطہا
سئلو تو جروا ہر چند زید گوید کہ من مسماۃ مذکورہ را کرہا و جبرا سہ طلاق کردہ ام
وصح طلاقہ مختصر و ان اکرہ رجل رجلا علی طلاق امرأتہ او عتق عبدہ ففعل

وقع ما اکره علیه کذا فی الهدایة　　درین مسئله که عائشه زوجهٔ خالد بروی درضمن
مرافعهٔ شرعیه دعوی مینماید بر مبلغ کذا مهرین خود را از خالد نگرفته ام و خالد یمین
داده بود که اگر بر سر عائشه زن خواهم عائشه وکیل باشد که امر اندازد و نفس خود را بر
خالد بیک طلاق باین حرام کرداند هر وقت که خواهد مع قبولها و بعده خالد بر سر
زینب را خواسته است و بعد از وجود شرط مذکور من امر انداخته نفس خود را
بر خالد بیک طلاق باین حرام کردانیده ام و مبلغ مذکور مهر موجل من معجل شده
است و حال انکه زوجیت خالد مر زینب را مشهور و معروف بین الناس بوده
حاجت باقامة بینهٔ عادله بر اصل زوجیت نبوده کاست دران حضر زینب
است بشریعت اگر دو مرد عادلین بر وفق مقال عائشه گواهی دهند که بوطرنعه
شرعا درینصورت این گواهی مقبول باشد بشرائطها هر چند در غیبت زینب باشد
سئوالوجواب　　فالحاصل ان الاثبات اذا اقام بینة علی شرط باثبات حق جعل
علی الغایب فان لم یکن فیه ابطال حق الغایب تقبل هذه البینة فصول استروشنی
درین مسئله که بر تقدیرانکه زید بیماه عائشه زوجهٔ خود امر داده باشد که اگر
زید بر سر مسماة مذکوره زن خواهد مسماه مذکوره وکیل باشد که امر اندازد و نفس خود را
بر زید بیک طلاق باین حرام کرداند بعده بر تقدیرانکه مسماه زینب نفس خود را
بر زید بخشیده باشد و خالد فضولیا از برای زید قبول نموده باشد و زید قبول
آن نموده تجویز کرده باشد بفعل نه بقول بشریعت اگر مسماه عائشه گوید که من امر
میاندازم بسبب مذکور درینصورت این قول از وی بحجة مذکور نادرست باشد
بشرائطها سئوالوجواب　　ان تزوجت امرأة فامرک بیدک ثم دخلت امرأة فی　　عکیکم
نکاحه بنکاح الفضولی واجاز بالفعل لیس لها ان تطلقها ولو قال ان دخلت
امرأة فی نکاح فلها ذلک کذا فی القنیة نقل من الشیبانی و فی العدة ولو قال

لامرئه

لامرئته ان تزوجت علیک فامرک بیدک فتزوج امرأة بنکاح الفضولی واجاز
هو بالفعل لا تصیر امرها بیدها فصول عم　　درین مسئله که خالد عائشه زوجهٔ
خود را طلاق کرده است و درمیان ایشان یک پسرک نارسیده است از خالد و عائشه میگوید
که این پسرک شش ساله است و من بحضانهٔ وی اولی ام و خالد میگوید که این پسرک
هفت ساله است و من بنگاه داشت وی اولی ام و این پسرک مستغنی است از عائشه
مادر خود و این پسرک تنها چیزی میخورد و می آشامد و جامهٔ خود میپوشد بشریعت
باید قاضی اسلام مرافع الیه را که پسر را از عائشه مادرش بگیرد و بخالد دهد تا خالد
او را تربیت کرده نگاه میداشته باشد و حال آنکه عائشه رعایت حال این پسرک
نمیکرده است و نمیگذاشته است که بمکتب میخوانده باشد بشرائطها و بعد از نظر
کردن حضرت قاضی مذکور حال این پسرک را و معلوم شدن آن بسوکند و بینه نیز
بر خالد غیر لازم باشد بشرائطها سئوالوجواب　　لو کان اختلاف فیهما فی سن
فقالت الام هو ابن ست سنین فانا احق بامساکه وقال الزوج هو سبع سنین
فانا احق بامساکه فالقاضی لا یشتغل بتحلیف احد لکن یدعوا الصبی فینظر فی حاله
فان کان یستغنی عن الوالده بان یاکل ویشرب ویلبس وحده دفعه الی الوالد
کبیری وغیره　　الطلاق الرجعی خمس شروط الاول ان یکون صریحا فی الطلاق
والثانی ان یکون مدخولا بها والثالث ان لا یکون الطلاق بالمال والرابع ان لا ینوی ثنتان و
الخامس ان لا یکون جملا بلفظ الثلث حاشیهٔ هدایه　　درین مسئله که بر تقدیرانکه خالد
مسماه عائشه زوجه مطلقهٔ رجعیهٔ خود را در اثناء عدة وی از خود دوی وطی کرده باشد بشریعت
این وطی کردن خالد حلاله باشد و نیز این وطی رجوع باشد بشرائطها سئوالوجواب
قال الخلوة قایما مقام الدخول فی تاکید المهرین ووجوب العدة دون الرجعة سراجی
قال لو طلقها بعد الخلوة الصحیحه هل یکون رجعیا ام لا اجیب لا فهو طلاق قبل المسمی قاعدی

۶

من طلق امرأته وانقضت عدتها فلیس ان یمنع من التزوج بزوج آخر کفایه وابرئته من
نحو فیها من غیر معاوضة منه او منها فطلقها صریحا کان رجعیا تتحسب لا ابراء عن نفقة
المتقبلة لا یجوز خلاصه　　درین مسئله که عائشهٔ صغیره را بران اعیانیست و از نیا
کسیکه اولی بحضانه باشد نیست و از عصبات کس دیگر نه دارد بشریعت اصلح ایشان
اولی باشد بنگاه داشتن این صغیره و اگر همه در صلاح برابر باشند هر کدام بسال کلان
تر باشد اولی باشد بر وجه صحت شرعیه بشرائطها سئوالوجواب　　الطلاق نوعان طلاق
سنیة وطلاق بدعیة فالسنیة فی الطلاق نوعان سنیة من حیث العدد وسنیه من حیث
الوقت والسنی من العدد نوعان حسن واحسن وتفسیر بهما ما ذکر فی المتن وقال فی افاده
الزیاده لا یعتبر بانه المباح کفایه　　الطلاق عبارة عن لفظ صادر عن الزوج رافع عقد
النکاح عن المبراة المنکوحة کفایه　　اذا اجتمع علی الزوج من النفقة بقضاء القاضی
ثم خالعها سقطت النفقة عنه بالاجماع ولا یسقط نفقه العدة الا شرطا وکذا ذکره والذخیره
لو قالت خویشتن را خریدم بهر حقی که مرا بر تست لا یقع البراءة النفقه العده لان النفقه
لیس لها علیه فی الحال فصول عم　　اذا خالعها بما لها علیه بقیة المیراث ثم ظهر انه لم
یکن لها شیء کان علیها رد المهر کما لو باع شیئا بدین له علیه ثم تصادقا انه لا دین علیه
فصول عم　　اذا قال لامرأته ان لم اطلقک الیوم ثلاثا فانت طالق ثلاثا فالحیله ان
یقول لها فی هذا الیوم انت طالق ثلاثا ان شاء الله فلا یقع الطلاق وعلیه الفتوی محیط خزانه
رجل قال لامرأة ان اطلق الیوم ثلاثا فانت طالق ثلاثا فالحیلة ان یقول لها انت
طالق ثلاثا علی ان یعطی الف درهم ولا تقبل الامرأة فلا یقع الطلاق محیط خزانه
امرأة طلبت من القاضی ان یفرض علی زوجها النفقه ان کان الزوج صاحب مایدة
وطعام کثیر ولا یفرض لها النفقه وان لم یکن کذلک یفرض بالمعروف فی شهر اقال
مشایخنا رحمهم الله یختلف باختلاف حال الزوج محترفا یفرض علیه النفقه یوما فیوما

لانه

از تعجیل
لانه عسی لا یعطی علی النفقه شهرا دفعة واحده وان کان من التجار یفرض شهرا وان کان
من دهقان سنة سنة ینظر الی ما کان الایسر ویفرض الکسوة فی السنة مرتین فی کل سنة
قاضی خان　　درین مسئله که زینب که سه ساله و زیاده است در حضانهٔ مادر خود میباشد　　عائشه
و عائشه معروفه است بفجور و غیر مأمونه است و حال انکه عائشه از خانه بر آمده و زینب را در
خانه ضایع مانده رعایت حال زینب نه کرده بی پروای کرده است بشریعت ولایت باشد
خالد پدر زینب را که زینب را از عائشه مادر وی باز گرفته خود نگاه دارد بعد تحقق شرائطها
چون مانع اصلانه بوده است سئوالوجواب　　درین مسئله که عائشه زوجه خالد گفته است که
همین زمان مرا طلاق کن و بر تقدیرانکه خالد در جواب وی بالفور گفته باشد که اگر
بیاری همین زمان من ترا سه طلاق میکنم تو سه طلاق چون قصد خالد فور بوده و عائشه
بالفور همین زمان کسی نه آورده است و شرط تعلیق و حنث مذکور وجود نه گرفته
است بشریعت بحجة مذکور عائشه بروی طلاق سود بلا سبب شرعیها　　درین مسئله که
بر تقدیرانکه خالد گفته باشد که اگر عائشه از خانه نه براید عائشهٔ زوجهٔ وی بروی
هزار طلاق باشد و قصد خالد ازین کلام بحجة خروج بوده است و پس بشریعت و حال انکه
عائشه ازین خانه بالفور بر امده است درینصورت بحجة مذکور عائشه بر خالد طلاق شود
بلا سبب شرعیها هر چند بعده خالد عائشه را در خانهٔ دیگر ازین حویلی خود دمینشانیده
باشد سئوالوجواب　　درین مسئله که بر تقدیرانکه خالد تعلیقا گفته باشد که اگر
من زید مکلف برادر خود را گذارم در خانه کذا و من در اید زن وی بروی طلاق
باشد بشریعت بر تقدیرانکه زید بعده باین خانه بی رضا و اذن خالد در امده باشد
و حال انکه خالد منع کرده است از در امدن مذکور زید را بقول و فعل خود و زید از ان
ممنوع نه شده درینصورت بحجة مذکور زن وی بروی طلاق شود بلا سبب شرعیها سئوالوجواب
درین مسئله که خالد مسماه عائشه زوجهٔ خود را که در ذمهٔ وی مبلغ کذا مهرین دارد

وی
مکابرهٔ یک طلاق رجعی کرده است بشریعت رسید مهامذکوره را که مبلغ کذا مهر معجل خود را که در ذمهٔ
دارد و ما دام العده نفقهٔ آن را که مهر موجل است بعد از انقضاء عدهٔ خود از وی طلب نموده
بروجه صحت شرعیه بشرائطها سئوا وجوا   درین مسئله که بر تقدیر انکه خالد تعلیقا
گفته باشد که اگر خالد خود را گرفته از ده بهٔ کذا آرد زن وی بروی سه طلاق باشد چون بعده
بالفور خالد از ده بهٔ پسر خود را گرفته برده است و قصد خالد ازین کلام مجرد خروج بوده است
و بس و شرط حنث مذکور اصلا وجود نگرفته است بشریعت مجرد مذکور زن خالد بر وی
طلاق نشود بلا سبب شرعی یا هر چند خالد بابن مراد باشد سئوا وجوا
درین مسئله که خالد مسلم مکلف ناطق غیر محدود در قذف عایشه مسلمه عفیفه از زنا و از تهمه
زنا منکوحهٔ خود را که بنکاح صحیح بوده است بصریح زنا نسبت داده است و عایشه مذکوره
تصدیق قول خالد نمیکند و خالد از آوردن چهار مرد احرار بر وفق مقال خود عاجز
است و عایشه با وجود بقای نکاح و اهلیت هر یک از خالد و عایشه مطالبت میکنند
بموجب قذف مذکور اقامت بینهٔ لعان میخاید که هو طریق شرعا در ینصورت باید
خالد را که لعان کند کما هو طریقه شرعا بعد تحقق شرائطها چون عایشه مذکوره دفع اثر
عار از نفس خود نماید بحجهٔ مذکور و خالد اکذاب نفس خود نمیکند در قذف سئوا وجوا
درین مسئله که بر تقدیر انکه خالد تعلیقا گفته باشد که اگر خالد از موضع کذا پسر خود
را گرفته رود زن وی بروی سه طلاق شود چون مقصود خالد ازین کلام فورا یا
چیزی که دلالت بر فور کند نبوده است و مقصود خالد ازین کلام مجرد خروج بوده
است و بس و خالد میگوید که مقصود من آنکه بعد ازین جا حمل خود را ازین موضع
گرفته روم بشریعت قبل از وجود شرط حنث مذکور زن وی بروی طلاق شود
بلا سبب شرعی یا سئوا وجوا   والمتعلق بالشرط لا ینزل قبل   درین مسئله که
بر تقدیر انکه خالد تعلیقا گفته باشد که اگر خالد کنیزک کذا را از مالک این بمبلغ

هفت

هفت صد تنکه کذا زیاده نخریده باشد زن خالد بروی دو طلاق باشد و خالد میگوید
که من این کنیزک زیاده ازین مبلغ خریده ام و شرط تعلیق مذکور وجود نگرفته است
بشریعت درینصورت قول قول خالد است در عدم طلاق این زن خود مع الیمین باشد
بشرائطها سئوا وجوا   درین مسئله که خالد تعلیقا گفته است که اگر خالد
درخت زردالو نشانده باشد زن وی بروی طلاق باشد چون خالد میگوید که من
این درخت زردالو را نشانده ام و شرط حنث مذکور وجود نگرفته است بشریعت
قول قول خالد باشد مع الیمین در عدم طلاق این زن وی بروی باشد بشرائطها
سئوا وجوا   درین مسئله که خالد شوهر عایشه دو مرد عدلین را گواه کرده است که عایشه از من طلب
طلاق میکند و من عایشه را قصد طلاق کردن نه دارم و باو منعوطه و عین میگویم
این لفظ را از برای دفع وی بشریعت بعده بر تقدیر انکه خالد این لفظ را بر
وجه مذکور گفته باشد درینصورت اگر دو مرد عدلین بحضور قاضی اسلام
مرافع الیه بر وجه مذکور گواهی دهند باید قاضی مذکور را که حکم بطلاق عایشه
بسبب مذکور نکند بعد تحقق شرائطها سئوا وجوا   ولو قال لها انت
طلاغ او طلاغ او طلاک فعن الامام الفضلی انه ان کان عالما لا یقع وان کان
جاهلا یقع کما هو جواب الامام الحوانی ثم رجع عنه وقال یقع مطلقا وعلیه الفتوی
فان قال تعمدت بذلک کیلا یقع الطلاق صدق دیانة لا قضاء ابو المکارم
درین مسئله که بر تقدیر انکه خالد عایشه زوجهٔ خود را یک طلاق کرده باشد
و بس و بعده عایشه را طلاق دیگر کرده است و عدهٔ عایشه از خالد منقضیه شده باشد
و بعده عایشه بنکاح شرعی زید کفو خود در آمده است کما هو طریقه شرعا و عایشه موطوءه
زید است باین نکاح و بعده بر تقدیر انکه زید عایشه را طلاق کرده و بعد از انقضاء
خود از زید کما هو طریقه شرعا بنکاح شرعی خالد در آمده است و بعده بر تقدیر انکه

عایشه بر خالد دو طلاق باین شده باشد بشریعت ولایت باشد خالد را که عایشه را بنکاح
شرعی خود دارد برضاء عایشه کما هو طریقه شرعا بشرائطها سئوا وجوا
المرءة المطلقة اذا اقرت بانقضاء عدة بالحیض لا یصدق فی اقل من شهرین هو
المختار کذا فی الکتب المعتبرة   ولو ابان الزوج امرأته ان ابان فی الصحة ثم مرض و
مات وهی فی العدة فصول   النفقة المفروضة لا یسقط بالطلاق علی الاصح حرام
المفتی   الابراء من النفقة العدة لا یصح الا اذا جعلتها بدل الخلع واذا
اقرت بقبضها یحکم به بموجب اقرارها یحمول علی انها بدل الخلع جواهر الفتوی
واذا لم یسم امرأته او لم یصف الطلاق الیها لا یقع جواهر   وفی طلاق
الرجعی الفتوی علی انها لا یسقط جواهر   ولو انفق بعد العدة من غیر شرط ان
تتزوج بها ثم انقضت عدتها ثم تزوج به له استرداد النفقة وکذا اذا
تزوجت به لانه مال فتاوی   ولو کشفت المرأة وجهها عند غیر محرم فقد قیل انه جنایة
والصحیح انها لو کشفت وجهها عند من یتهم بها فهو جنایة والتحدث ورفع الصوت
مع غیر المحرم جنایة بلا خلاف ظهیریه و فصول   ولو کانت البکر قد خلت فی السن
واجتمع لها رأیها وعقلها واخوها وعمها یخوف علیها فلها ان تنزل حیث شاءت
فی مکان لا خوف علیها کفایه   حد شهوة تسعة سنین وعلیه الفتوی حبس الولی
للاب ولایت اخذ الجاریة اذا بلغت حد الشهوة والاعتماد علی هذه الروایة
لفساد الزمان خلاصه   قال لامرأة المدخول بها یکطلاق دادمت و دو طلاق دادمت
یقع علیها ثلاثا وهو بالفارسیة عطف بمنزلة قوله و ثنتان فی العربیة ولو قال
دو بغیر حرف الواو ان نوی العطف یقع ثلاثا وان لم ینو العطف یقع واحد وفی
فتاوی النسفی اذا قال لامرأته المدخول بها تو یکطلاقی و دو طلاق فهو بمنزلة قوله
انت طالق ولو قال بها دادمت یکطلاق و سکت ثم قال و دو طلاق فقال یقع
ثلاثا

ثلاث طلاو تطلیقات لان کلام الثانی بنی علی الاول بدلیل ادخال حرف العطف و المجلس
واحد فلا یفد قوله و دو والکلام مبتدأ غیر مضاف الی المرءة وان ذکر بغیر العطف بان بعده یکت
و دو طلاق فان نوی العطف طلقت ثلاثا وان لم ینو العطف یقع واحدة ذخیره فی باب الطلاق
درین مسئله که بر تقدیر انکه عایشه زوجهٔ غیر حاملهٔ خالد متوفا بعد از مده په ماه
از فوت خالد بنکاح زید در آمده موطوءه بشبهه زید شده باشد بشریعت اگر بعد از مدة
چهار ماه و ده روز از فوت خالد عایشه مذکوره بنکاح شرعی زید مذکور در آمده این نکاح
ثانی درست باشد بشرائطها هر چند عدهٔ عایشه از زید منقضی نشده باشد سئوا وجوا
المتوفا عنها زوجها اذا وطئت بشبهة تتربص الاولی باربعة اشهر وعشر افاصحان
رجل تزوج امرأته فی عدة الوفات وجامعها فلما انقضت عدتها تزوجت ثانیا یجوز خلاصه
الذی شرب الدواء مثل البنج فیفر عقله لا یقع الطلاق وعن ابی حنیفة ره وسفیان
الثوری ره الذی زال عقله بالبنج علم انه بنج یقع الطلاق وان لم یکن عالما لا یقع وعن
ابی یوسف و محمد ره لا یقع من غیر فصل وهو الصحیح مخفی نماند که اگر خبر دهند که زید در وقتیکه
این کلام از وی صادر شد بحصر خزانه وامده   زایل العقل بود بدین وجه که کلام و
افعال وی مثل کلام و افعال عقلا نبود درینصورت قول قول زید باشد مع الیمین شرعا
در انکه زایل العقل و مطلع از طلاق نبود فی فتاوی الظهیریة   رجل اکره بالضرب و
الحبس علی یکتب لطلاق   حرره حضرت میرزا شریف   امرأته فکتب فلانة بنت فلان
امرأة طالق لا یطلق لان الکتابة اقیمت مقام العبادات باعتبار الحاجة فلا حاجة عند الاکراه
اکراه قران خوانی   جری بین الزوجین کلام فقالت له بالفارسیة تو از من چه میخواهی
آنچه مراد کردن نیست بیزار گشتم درست از من بیزار فقال لها علی الفور یکطلاق بایل
کرده کردمت بسال له ان قال ماارادت جوابها والواقع رجعی جواهر   ولو اکره
علی عقد من العقود وان کان عقدا لا یبطل الهزل کالنکاح والطلاق والعتاق جاز   العقد

وکذا الرجعیة والتدبیر والعفو عن دم عمد والیمین والنذر والظهار والایلاء والاسلام والاکراه لا یعمل فی هذه المواضع خلاصه اذا جاءت امرءة غریبة الی القاضی فقالت لی زوج ببلد آخر فطلقنی ثلاثا او مات ومضت عدتی فزوجنی من هذا الرجل تقبل قولها ولا یمین علیها ولا بینة مصباح العصابات اذا جاءت الغریبة وقالت لیس لی زوج فللقاضی ان یزوج فلا حاجة الی البینة او الیمین درین مسئله که میان زید و زینب زوجهٔ زید اختلاف واقع شده است برین وجه که زید میگوید که از زینب مبلغ کذا خلع گرفته ویرا طلاق کرده ام بر بدل مذکور لیکن کلمهٔ ان شاء الله را جهرا و متصلا بلفظ طلاق گفته ام و زینب میگوید که مرا بر بدل مبلغ مذکور بی استثنا طلاق کرده است بشریعت اگر زینب بر وفق مقال خود اقامت بینهٔ عادله کند درینصورت این بینه از وی مقبول باشد و زینب بر زید طلاق شده باشد و اگر زینب از اقامت بینهٔ عادله عاجز آید و زید اقامت بینهٔ عادله بر وفق مقال خود کند این بینه معمول باشد و زینب بر زید طلاق شده باشد بلا سبب شرعی تا و مخفی نماند که در همین صورت اگر زید از بینهٔ عادله بر خلع عاجز آید قول زید که خلع کرده و استثنا را متصلا گفته ام در حق استثنا غیر مقبول باشد و حکم قاضی مرافع الیه بر خلع این درست باشد بشرائطها سئوالو جوا فالحاصل ان الاستثناء فی الاموال باطل حتی من قال بعه بع عبدی ان شاء الله کان المأمور ان یبیعه والاستثناء فی الایجاب صحیح والفرق ان الایجاب یقع ملزما بحیث لا یقدر علی ابطاله بعد ذلک فیحتاج لغیر المأمور فلا یحتاج الی الاستثناء فیه ذخیره درین مسئله که بر تقدیر انکه خالد تعلیقا گفته باشد که اگر عایشه زوجهٔ خود را هر جای که خوش آید میبرد عایشه بروی طلاق باشد بشریعت چون قصد خالد فورا یا چیزی که دلالت بر فور کند نبوده باشد و بعده خالد عایشه را بموضع کذا که عایشه آنرا خوش کرده باشد برد درینصورت بمجرد مذکور عایشه بر خالد طلاق شود بلا سبب شرعی تا هر چند خالد بعده عایشه را ازین موضع بخانه پدر خود برضای وی میبرده باشد سئوالو جوا

کنند

درین

درین مسئله که خالد بسماة عایشه زوجهٔ خود امر داده است اگر خالد بر سر سماة مذکوره زن خواهر یا زن خواهر زادهٔ وی ظاهر کرد و سماة مذکوره وکیل باشد که امر انداز دو نفس خود را بروی بیکطلاق حرام کرداند هر وقت که خواهد مع قبولها و بعده ظاهر شده است که خالد زن خواهر بوده است و زن خواهر زادهٔ وی معلوم شده و شرط امر مذکور وجود گرفته است بشریعت ولایت آن باشد سماة مذکوره را که امر انداخته و نفس خود را بروی بیکطلاق باین حرام کردانیده مبلغ کذا مهر بن را که در ذمهٔ وی دارد از وی طلب نموده کیرد بشرائطها سئوالو جوا درین مسئله که خالد تعلیقا گفته باشد که اگر عمرو مکلف پسر خود را کذارم که بخانهٔ من در آید زن من سه طلاق باشد اگر عمرو کی اذن خالد بخانهٔ وی در آید با وجود انکه خالد منع میکرده باشد از در آمدن وی بقول خود کما هو طریقه درینصورت بمجرد مذکور زن خالد بروی طلاق شود بلا سبب شرعی شرائطها سئوالو جوا ولو قال رجل ان دخل فلان من بیتی فامرءته کذا فشرطه الحنث ان ید حل فلان بامره قاضیخان درین مسئله که میان زید و عایشه طلاق واقع شده است و عایشه را از زید یکدختر چهار ساله است که معتاد باکل طعام شده است و با عایشه می باشد و عایشه بجهت این دختر نفقه مرطلبد از زید و زید مفلس است و میگوید که نفقه را قدرت نی دارم که فرستانیده بوی دهم و این دختر قادر به رفتن بخانهٔ زید است که رفته طعام خورده پیش عایشه آید بشریعت رسد زید را که گوید این دختر بخانهٔ من آید و طعام خورده و بعده بخانهٔ عایشه باوی باشد شرائطها سئوالو جوا رجل معسر وله بنت صغیرة فطمت قد طعمت واعتادت کل اکل الطعام وهی مع امها وقال الاب لیس لی نفقه بعثت بها الی بیت الام والابنة بلغت بالسن یجی وقت الطعام ویاکل ثم یخرج الی بیت الام یلزم له ذلک من غیر رضاء الام فصول استروشنی درین مسئله که بر تقدیر انکه از خالد صادر شده باشد که سه طلاق جون اضافه خالد بزن خود نی کرده و تسمیه و اشارة بزن خود کرده است

وخالد میگوید که قصد من ازین طلاق کلام زن خود نی بود و حال انکه خالد پیو کند مغلظه میخورد بران بشریعت بمجرد مذکور عایشه زوجهٔ خالد بروی طلاق باشد بلا سبب شرعی بالی بیسوالو جوا لانه لا بد من التسمیة والاضافة جواهر وان لم یسم المرءة ولم یضیف الطلاق الیها لا یقع شی ذخیره و جواهر درین مسئله که بر تقدیر انکه زید سماة عایشه زوجهٔ خود را گفته باشد که رخصت سماة مذکوره را دادم چون زید میگوید که مقصود من ازین کلام طلاق سماة مذکوره نی بوده بشریعت درینصورت قول قول زید در عدم طلاق سماة مذکوره مع الیمین باشد بشرائطها چون چیزی که مکذب این قول زید باشد اصلا موجود نی بوده است سئوالو جوا درین مسئله که بر تقدیر انکه خالد تعلیقا گفته باشد اگر زید برادر خالد زن نکاح کند زن خالد وی سه طلاق باشد بشریعت بر تقدیر انکه بعده عایشه نفس خود را بزنی بزید داده باشد حال انکه عمرو فضولیا قبول آن نموده باشد و زید نیز تجویز نموده قبول کرده باشد بفعل نی بقول کما هو طریقه شرعا درینصورت بمجرد مذکور زن خالد بروی طلاق شود بلا سبب شرعی تا سئوالو جوا درین مسئله که بر تقدیر انکه عم عایشه دواز ده ساله بوده باشد خالد بی باک و غیر مأمون است بر عایشه بشریعت اگر با وجود مذکور خالد گوید که من عایشه را جبرا گرفته نگاه میدارم درینصورت این قول از وی بمجرد مذکور نا درست باشد بشرائطها سئوالو جوا درین مسئله که بر تقدیر انکه خالد گفته باشد من عایشه را وطی کنم عایشه بروی طلاق بعده عایشه بروی طلاق شده است قبل از وجود شرط مذکور موطوئهٔ عمرو کفو خود بنکاح شرعی شده است بشریعت بعده بر تقدیر انکه عایشه مطلقهٔ عمرو شده بنکاح شرعی خالد در آمده باشد و بعد بر تقدیر انکه خالد عایشه را باین نکاح وطی کرده باشد درینصورت عایشه بسبب تعلیق مذکور که باطل شده است بر خالد طلاق شده باشد بلا سبب شرعی تا و ایلاء مثل تعلیق مذکور ساقط شده باشد بشرائطها سئوالو جوا و بقی الحلف بعد ثلاث لا الایلاء مختصر

قوله

قوله بقی الحلف بعد ثلث فیه تفصیل ای کان الحلف بالله یبقی الحلف فی حق الکفارة وان کان الحلف بغیر طلاق فهما یبقی الحلف وان کان بطلاق فهما لا یبقی الحلف لان التنجیز یبطل التعلیق شرح فانه درین مسئله که بر تقدیر انکه جمع معلومین تعلیقا گفته باشند که تا خالد درمیان ما حاکم و صاحب دخل باشد زن این جمع طلاق باشد بشریعت اگر بمجرد مذکور خالد از میانهٔ این جمع بر آمده معزول شده باشد درین صورت بمجرد مذکور زن این جمع طلاق شود بلا سبب شرعی تا چون شرط حنث مذکور اصلا وجود نی گرفته است هر چند خالد از مده دو سال زیاده صاحب دخل و حاکم درمیان این جمع شده باشد سئوالو جوا ولو قال لامرءته ان تزوجتک فانت طالق ثلاثا و اگر ترا کسی بزنی عقد کند و بمن بخشد تو سه طلاق و اگر بفضولی زن کنم ترا سه طلاق ومع هذا بزوجها فضولیا منه واجاز بالفعل لا یحنث خلاصه ولو قالت مرا طلاق کن فقال الزوج کردم کردم کردم تطلق ثلاثا مختار الفتاوی ولو قال لها ترا یکطلاق کردم وسکت ثم قال ودو یقع الثلاث ولو قال دو بغیر الواو وان نوی العطف یقع الثلاث وان لم ینوی یقع واحدة خلاصه فقالوا علی قول ابی یوسف که یقبل قول الزوج ولا یقع الطلاق وعلی قول محمد که یقع الطلاق ولا یقبل قول الزوج وعلیه الاعتماد وعلیه الفتوی احتیاطا لامر الزوج قاضیخان درین مسئله که زینب زوجهٔ زید گفته است که مرا طلاق ده و زید گفت که ترا طلاق نمانده است بشریعت بمجرد مذکور زینب مذکوره بر زید طلاق شود بلا سبب شرعی تا سئوالو جوا و فی مجموع النوازل امرءة طلبت الطلاق من زوجها وقال لها دادم ودو و سه یقع الثلاث بدون النیة خلاصه امرءة قالت لزوجها مرا طلاق ده وقال الزوج ترا طلاق نمانده است لا یقع الطلاق جواهر و امسه رجل خاصم مع امرءته فقیل له ما فعلت امرءتک اطلقتها فاشار و نعم برأسه ولم یفصل باللسان لا یقع الطلاق ما لم یتلفظ به جواهر و امسه درین مسئله که

ولو ادعى الاستثناء في الطلاق او في الخلع او ادعى الشرط القول قوله فلو شهد الشهود انها تطلقها او خالعها بغير استثناء او شهدوا انه لم يستثن تقبل وهذه من المسائل التي تقبل الشهادة على النفي في جامع الصغير وهذه لو شهدوا انه قال المسيح بن الله ولم يقل قول النصارى تقبل خلاصه دعوى الاستثناء عن الزوجين يختلف ان عند القاضي الزوجة تدعي ايقاع الطلاق والزوج يقول كان مع الاستثناء الا بالبينة قالوا ادعى الزوج اني قلت انت طالق ان دخلت الدار كان القول قوله لانه ادعى التعليق فقد انكر التطليق والقياس في الاستثناء كذلك وبه كان يقول مشايخ المتقدمين غير ان مشايخ المتأخرين استحسنوا في ان الزوج لا يصدق الا بالبينة لا يدعي خلاف الظاهر جواهر در ین مسئله که بر تقدیر آنکه خالد عائشه زوجه خود را گفته باشد که تو مادر و خواهر منی و حال آنکه خالد ازین کلام نیت طلاق عائشه نکرده است بشریعت بوجه مذکور عائشه مذکوره بر خالد طلاق شود و بلا سبب شرعی و حال آنکه عائشه معروف النسب از غیر است سوال و جواب ولو قال تراطلاق مانده ام في المتاخر يقع الطلاق بدون النية خلاصه ولو قال لامرأته هذه اختي او بنتي او امي ولها نسب معروف لم يفرق بينهما وان ثبت على ذلك لانه اقر له مكذب الكل في الاصل خلاصه ولو قال بالتركية قوي دم يقع بها الطلاق او تشدوم يقع بها تطليقة رجعية وان لم ينو الطلاق لانه قوله قوي دوم كناية وتوشدوم صريحا انباری انداق بولسون معناه همچنین باشد کو طلاق میشود از غیر نیت اما در بولسون موقوف بر نیت است جمع من الاستاد انت مثل امي ولم يقل علي ولم ينو شيئا لا يلزم شيء في قولهم جميعا قاضيخان اگر تو بکار آیی مرا یکی و دو و سه لا يقع بدون النية ولو قال لها مرا با تو کار نیست و ترا با من نه اعطني ما كان عندك واذهبي حيث شئت لا يقع بدون النية خلاصه قوله عليه السلام من حلف بطلاق او عتاق وقال ان شاء الله متصلا لا حنث عليه ولانه اتى بصورة الشرط لا يحمل تتميما اعدامًا من الاصل هدايه

رص

رجل قال لامرأته ان لم يكن ذكري من الحديد فانت طالق لا يقع لانه ينقص الاستعمال خلاصه سئل شمس الائمة عن امرأة قالت لزوجها لو كانت الطلاق بيدي طلقت نفسي الف تطليقة فقال الزوج من بتو هزار دادم ولم يقل دادم ترا قال يقع لان كلامه خرج جوابا خلاصه

كتاب العتاق

در ین مسئله که زید کنیزک کذا او خود را مدبر ساخته است برین وجه تا زید زنده باشد این کنیزک خدمت وی را میکرده باشد و این کنیزک پس از فوت زید بیکماه آزاد باشد بشریعت رسید مر زید را این کنیزک را که بهو طریق میفروخته باشد بشرائطه ولو قال انت حر قبل موتي بشهر حتى صح بيعه كذا في شروح مختصر در ین مسئله که غلام کذا بعد از فوت خالد دعوی مینماید که مرا در حال حیات و نفاذ تصرفات خود از ملک خود آزاد کرده است که بهو طریقه شرعا بشریعت اگر بوجه مذکور زید پسر و اخ و ورثه خالد گوید که آزاد نه کرده است و این نکار آن نموده که طریقه شرعا سوگند خورد بعد از عاجز آمدن این غلام از بینه ادعا وله بر وفق مقال خود از قیمت وی جزئی بر غلام غیر لازم باشد بعد تحقق شرائطه و اگر زید گوید که غلام را میفروشم درینصورت این قول از وی بوجه مذکور غیر صحیح و نادرست باشد بشرائطه سوال و جواب در ین مسئله که بر تقدیر آنکه خالد غلام کذا را که مشترک بوده است میان وی و عمرو و بکر و زید ارثا از طلح متوفا پدر مورث ایشان بی اذن و رضاء این بقیه ورثه آزاد کرده باشد چون بقیه ورثه بعد از علم بآن تجویز نمیکنند ملک رد آن می نمایند بشریعت این آزاد کردن در حصص این بقیه ورثه ازین غلام نادرست باشد بشرائطه و ولایت باشد این بقیه ورثه را که استسعایت فرمایند این غلام را در حصصهای خود کما سوط بعد علا سوال و جواب

اگر — اگر خواهند

كل تصرف لا يقع في الحر نحو البيع ممتنع خزانة المفتين في المدبر

در ین مسئله که کنیزک کذا از مسماه عائشه زوجه متوفات ورثه خالد بوی و بزید و زینب

دختر خالد پسر و عائشه انتقال کرده است ارثا منها بشریعت اگر خالد این کنیزک را در وقتی که خالد

خالد از فراش غیر بوده است وطی کرده است از وجه مذکور و بعده ازین کنیزک که در فراش فرزند تولد کرده خالد از آنجو دعوت کرده گفته است که این فرزند از من است کما هو طریقه درینصورت این فرزند از خالد ثابت شود و این کنیزک ام ولد خالد باشد و بعد از فوت خالد آزاد شده باشد بعد تحقق شرائطه چون مانع اصلا موجود نشده است سوال و جواب در ین مسئله که بر تقدیر آنکه خالد حصه خود را از غلام کذا که مشترک بوده است میان وی و میان بقیه ورثه زید متوفا پدر مورث ایشان آزاد کرده باشد بی رضاء این بقیه ورثه بشریعت بر تقدیر آنکه این بقیه ورثه اختیار تضمین خالد موسر کرده حصص خود را از قیمت این غلام کما هو نفقه گرفته باشند از خالد درینصورت ولایت باشد خالد را که رجوع نماید بآن غلام تا آنچه ضامن شده است از وجه حصص شرعیه این بقیه ورثه بشرائطه سوال و جواب وللعتق ان ضمنه ورجع به على العبد خلاصه مختصر وقايه والدهر لم يدر توقف ابو حنيفة في معناه منكرا لانه لا نص فيه وقالا انه ستة اشهر والدهر عندهم للابد اي العمر معروف على ما قال بعض المشايخ المتقدمين وعنه لم ادره و قيل الخلاف في الفصلين كما في المحيط والصحيح ما في المتن كما في الهدايه واعلم انما توقف فيه اربع مسائل منها الخنثى المشكل ووقت الختان ومحل اطفال المشركين في الآخرة كما هو في جامع المحبوبي وذكر في المضمرات انها ثماني منها ان الملائكة افضل ام الانبياء وحكم سؤر الحمار والجلالة طاب لحمها واما الكلب متى صار معلما وفي التوقف تصريح بكمال العلم والورع و روى ان ابن عمر رضي الله عنهما سئل عن شيء فقال لا ادري ثم قال بعد ذلك طوبى لابن عمر سئل عن شيء لا يدري فقال لا ادري وفي الكرماني سئل رسول الله صلى الله عليه وسلم عن افضل البقاع فقال لا ادري حتى اسئل جبرئيل فسأله فقال لا ادري حتى اسئل ربي فقال عز وجل خير البقاع المساجد وخير اهلها اولهم دخولا واخرهم خروجا وشر اهلها

احرهم

احرهم دخولا واولهم خروجا وفي الحقايق انه تنبيه لكل مفت ان لا يستنكف عن التوقف فيما لا وقوف له عليه اذ المجازفة افتراء على الله تعالى بتحريم الحلال وضده ملا شمس الدين محمد ولو اراد ان يدخل في نكاح امرأة لا تطلق فله طريقان احدهما نكاح الفضولي والاجازة بالفعل والثاني فسخ اليمين والاول في زماننا اولى وهو ظاهر فاراد ان يزوجه فضوليا جاء الى العالم وقال من سوگند خورده ام برین وجه و نکاح فضولی حاجت است تزوج العالم امرأة فاجاز الحالف بالفعل لا يحنث وكذا لو قال الحالف لجماعة مرا بنکاح فضولی حاجت است فزوجه واحد من الجماعة امرأة فاجاز الحالف بالفعل وبالفارسية کسی میباید که مرا زن خواهد بخوار اولا يكون ذلك توكيلا لان التوكيل في المجهول باطل ولو قال لرجل از برای من مرا عقد فضولی کن قالوا يكون ذلك توكيلا اذا زوجه المامور حنث واذا اراد الحالف ان يجيز عقد الفضولي بالفعل يجزيه ان يسوق مهرا ولا يقبل ولا يلمس كيلا يكون ابتداء الفعل قبل نفاذ النكاح وان بعث اليها عطية او هدية لم يكن ذلك اجازة حتى لو اجازها بالقول بعد ذلك تطلق وان بعث اليها بالمهر ثم اجاز بالقول بعد ذلك لا تطلق لا بعث الهدية والعطية ليس من خصايص النكاح واحكامه فلم يكن اجازة بخلاف سوق المهر كذا في مختصر خزانه كتاب الايمان

در ین مسئله که زید در حال صحت ذات و نفاذ تصرفات خود اقرار کرده است که غلام کذا فرزند من است بشریعت بر تقدیر آنکه نسب غلام از شخص دیگر ثابت نشود درینصورت مع تحقق شرائطه این غلام زید آزاد شده باشد بشرائطه سوال و جواب غلام معروف النسب را مولی گفت فرزند من است فانه يعتق بالاجماع قاعدی كمن اقر بحرية عبد انسان وكذبه المولى لا يبطل اقراره حتى لو اشترى بعد ذلك يعتق عليه نهايه وقاضيخان در ین مسئله که مسماه دلشاد آزاد کرده مسماه عائشه متوفات فوت شده است و از وی وارث مسماه مادر کلنکار و یک برادر عینی و مسماه عائشه معتقه مذکوره خالد

مانده اند و بس و ترکه از مسماة دلشاد اشیاء کذا مانده است بشریعت تمام ترکه فارغه ایجاة
مذکوره را بین الوارثین بر سه تیر قسم باید کرد چنانچه مسماة کلسکار را یک تیر و خالد را دو تیر داده
شود بر وجه صحت شرعیه بشرائطها   الولاء للمعتقة ثم لعصبة الاقرب فالاقرب کذا فی
الکتب المعتبرة لاعصبة المعتق فیرث من المعتق کما یرث من المعتق ذخیره   درین مسئله که
خالد غلام کذا ملک خود را آزاد کرده است بشریعت این آزاد کردن صحیح و درست باشد بشرائطها یا نه
و چون بعده خالد مبالغ کذا ازین غلام گرفته است مقاطعه گویان بغیر حق درینصورت رسد این غلام را که آنرا
طلب نموده گیرد بر وجه صحت شرعیه بشرائطها یا نه هر چند خالد خط آزادی این غلام را داده باشد بعد از آزاد کردن
خود این غلام را بینوا توجروا   اخذ مال الغیر حرام فصول   درین مسئله که زید در حال صحت ذات و نفاذ
تصرفات خود کنیزک کذا ملک خود را آزاد مطلقة العنان شرعی کرده است بشریعت این آزاد کردن درست باشد
بشرائطها یا نه و اگر بعد ذالک بعد از فوت زید خالد پسر وی این کنیزک را دعوی بنده گی خود کند از تامنه
درینصورت این دعوی از وی که بوجه شرعی است نامسموع باشد بشرائطها یا نه حال آنکه خالد نیز اقرار
معتبر شرعی کرده است که این کنیزک آزاد است بینوا توجروا   درین مسئله که زید کنیزک کذا را
که مشترک بوده است میان وی و جمیع معلومین از کبار و صغار بقیه ورثه اعانت بی متوفاة ارثا منها
آزاد کرده است بلا اذن و رضای این بقیه ورثه و چون کبار این بقیه ورثه بعد از علم باین تجویز آن نکنند بلکه
روا نمی نمایند بشریعت رسد عمرو را که از جمله کبار این ورثه است حصه شرعیه خود را و حصص صغار این
بقیه ورثه را بولایت ابوت اگر خواهد ازین کنیزک و یا از متروکه زید بعد از فوت وی از قیمت این کنیزک
کما هو طریقه شرعا طلب نموده گیرد بر وجه صحت شرعیه بعد تحقیق جمیع بشرائطها یا نه بینوا توجروا
درین مسئله که زید غلام کذا خود را که در دست وی بوده است بعمرو نبیره خود بخشیده است
حال آنکه عمرو را پدر وی فوت شده است و وصی پدرش نبوده است بشریعت مع تحقیق شرائطها این بخشیدن
درست باشد بشرائطها یا نه و بعده آزاد کردن زید این غلام را نادرست باشد بشرائطها یا نه بینوا توجروا
اقر بعتق عبد و کذبه العبد لا یعتق الا قرار   الولد یتبع الام فی رقه و الحریة نهایة

الولد یتبع

الولد یتبع امه فی الملک والرق والعتق و فرعه و ولد الامة من زوجها ملک لسیدها و ولدها من سوالهما کما العتاق شرح وقایه
و ولدها من زوجها مملوک لسیدها بالترجیح جانب الام باعتبار الحضانة او لاستهلاک مائه بمائها هدایه کتاب العتاق
درین مسئله که دولت کیلدی فوت شده است و از وی وارث یک پسر پسر معتق پدر خالد مانده است و بس از وی ترکه
اشیاء کذا مانده است بشریعت تمام ترکه فارغه دولت کیلدی مر خالد را باشد بشرائطها یا نه بینوا توجروا
فان مات المعتق ثم المعتق فولاءه لاقرب عصبة سیده و کذا الحکم فی معتق الاب   فان مات السید ثم المعتق ولا
وارث له من نسب فارثه لاقرب عصبة سیده ای مات السید ثم المعتق کذا فی الوجیزه   ولا وارث له من النسب فارثه
لاقرب عصبة سیده علی الترتیب الذی یعرف فی علم الفرایض شرح وقایه   درین مسئله که زید پسر
پسر عمرو متوفی بر هر یک ازین جمیع معلومین دعوی مالیه کذا می نماید ارثا از خالد متوفی معتق عمرو متوفی مورث
خود هر یک ازین جمیع انکار این می نمایند بشریعت اگر هر یک ازین مدعا علیه را زید عاجز آید از اقامت بینة عادلة
بر وفق مقال مذکور درینصورت باید قاضی اسلام مرافع الیه را که هر یک ازین جمیع را که مدعا علیه است
سوگند مغلظ دهند بطلب زید بعد تحقیق شرائطها یا نه بینوا توجروا   فان مات السید ثم المعتق فولاءه
لاقرب عصبة سیده مختصر   درین مسئله که بر تقدیر آنکه خالد مریض مرض موت مدیون غلام
کذا خود را در بیماری خود آزاد کرده باشد چون ترکه خالد با همراهی این غلام این غلام با این دین نمی
رسید و حال آنکه صاحب این دین تجویز این آزادی در حیوة وی نکرده است و بعد از وفات وی نیز نمی کند و این
بیماری کم از یک سال بوده است و وی بهمین مرض فوت شده است بشریعت ولایت باشد صاحب این دین
را که این غلام در تمام قیمت وی سعایت نماید از برای این آزاد شدن وی بعد تحقیق شرائطها یا نه
بینوا توجروا   قوله و منها الرق وهو فی اللغة الضعف ومنه رقة القلب و ثوب رقیق ضعیف النسج
وفی الشریعة عجز حکمی بمعنی ان الشارع لم یجعله اهلا لکثیر مما یملکه الحر مثل الشهادة والقضاء والولایة
ونحو ذلک وهو حق الله تعالی ابتداء بمعنی انه ثبت جزاء للکفر فان الکفار لما استنکفوا عن عبادة الله تعالی
والحقوا انفسهم بالبهائم فی عدم النظر والتأمل فی آیات التوحید جازاهم الله تعالی بجعلهم عبید عبیده
متملکین متبذلین بمنزلة البهائم ولهذا لا یثبت الرق علی المسلم ابتداء ثم صار حقا للعبد بقاء بمعنی ان الشرع

جعل الرق ملکا من غیر نظر الی معنی الجزاء و جهة العقوبة حتی انه یبقی رقیقا وان اسلم و اتقی   تلویح
کتاب الایمان   درین مسئله که خالد تعلیقا گفته است که اگر خالد قمار
کند زن خالد بروی به طلاق باشد و بعده خالد مبلغ کذا را بشخص داده امر کرده است این شخص را باین مبلغ
از برای خالد قمار زد این شخص با عمرو از برای وی قمار کرده است با آن مبلغ بشریعت درینصورت زن
خالد بر خالد به طلاق شده باشد بشرائطها یا نه بینوا توجروا   و فی القاعدی   سوگند خورد که
قمار نکند کسی را بسیم داد که از بهر من بکن و گفت داده است و اگر فرموده است که از بهر من کن نعم   فتاوی شیبانی
قال لفلان و الله لا اقضین دینک الی یوم الخمیس فلم یقضه حتی طلع الفجر من یوم الخمیس حنث و لو قال الی خمسة
ایام والمسئلة بحالها لم یحنث حتی تغرب الشمس من الیوم الخمیس و قد وجد بطلوع فجر الخمیس و فی
الثانی الغایة خمسة ایام و ذالک لا یوجد الا بغروب الشمس من الخامس کذا فی التجنیس والواقعات حلف
لیقضین دینه الی خمسة ایام لا یحنث ما لم یغرب الشمس من الیوم الخامس   فصول   فصل
درین مسئله که بر تقدیر آنکه زید گفته باشد که کلام الله بر جان من زن که از خالد عوض کنم و حال آنکه قصد
زید فورا بوده است بشریعت بمجرد مذکور عوض بر زید نادرست باشد بشرائطها یا نه و اگر شخصی گوید که
زید گفته که اگر من از خالد عوض نکنم زن بر من طلاق باشد چون زید میگوید که قصد من فور و چیزی که
دلالت بر فور کند بوده درینصورت مادام که زید از فعل مذکور فارغ نشود بمجرد مذکور زن
وی بروی طلاق نشود بلا سبب شرعی یا نه و حال آنکه نزاع و خصومت خالد داعی بر سوگند مذکور بوده و الحال
ان بالکلیه ذایل شده است بینوا توجروا   و ذکر فی فتاوی الدیناری   سوگند خورد که اگر
پنج روز این کره پیهار بجویش دامن بر سانم فامرأتی کذا اکنون خویش را نمی یابد و نمی داند بقاضی
برده است قاضی یکی را نصب کرد که با پیهار قبض کرد درینصورت زن طلاق شود یا نه
قال برادیه حنث از ابا حنیفة رح   والله اعلم   فصول عمادی   واذا کان قوله
هر زنی که مرا است خواسته و ناخواسته بمنزله قوله هر زنی که مرا هست و بخواهم لا یقع اذا کان
تزوجها بعقد فضولی علی القول المختار فاحفظ هذه فانه کثیر الوقوع   فواید صاحب المحیط

ولو قال امرأة

ولو قال امرأته طالق وله امرأتان کلتاهما معروفة له ان یصرف الطلاق الی ایتهما شاء
قاضی خان   وحنث فی لا یخرج لو حمل بامره لان فعل المأمور مضاف الی الآمر شرح عبد
وان کان الحالف من بلاد العجم لا یحنث ما لم یدخل الدار لان الناس لا یعرفون ذلک دخولا فی الدار
وعلیه الفتوی   واقعات حسامی
[illegible]
لا بد ان غاب عنها بعد الدخول
بها او بعد خلوة الصحیحة
او یقول بعد تسلیم النفس لان الغیبة قبل تسلیم النفس لا یکون غیبة فلا یتحقق الغیبة عنها
کما لا یخفی
[illegible]
و فی الکافی ان کان یطلب مسکن آخر و یترک متاعه فیها ابدا لا یحنث فی الصحیح و طلب المنزل من عمل النقل
[illegible]
فان کان فی عیال غیره او کان ابنا کبیرا یسکن مع ابیه لا یحنث بترک المتاع لان المعتبر سکناه بنفسه فقط
عبد العلی   درین مسئله که بر تقدیر آنکه خالد مجرد در وقتی که صغیر بوده است تعلیقا گفته باشد که
اگر وی کار کذا را بسازد زن خواسته و ناخواسته وی به طلاق بشریعت بمجرد مذکور این قول از وی
غیر معتبر باشد بشرائطها یا نه بینوا توجروا   والصبی لیس من اهل القول الصحیح والیمین قول صحیح کذا
فی الهدایة   ومعلوم من اصلیات الشرعیة ان التصرف لا ینعقد الا ممن له اهلیة التصرف و اد
ناها بالعقل والبلوغ فتح القدیر   و فی آخر باب التعلیق من فتاوی قاضی خان صبی قال ان شربت فکل
امرأة اتزوجها فهی طالق فشرب وهو صبی ثم تزوج وهو بالغ فقطع صهره ان الطلاق واقع و قال بهذا

البالغ ارای حرام است برمن قالو بهذا اقرار منه بالحرمة فتحرم امراته ابتداء وقال بعضهم لا تحرم امراته
وهو الصحيح لانه ما اقر بالحرمة ابتداء وانما اقر بالسبب الذي تضادقا عليه وذالك السبب باطل وفي
فتاوي النسفي قال في حال صباه ان فعلت كذا فكل امراة اتزوجها فهي طالق وفعل في حال صباه والحل
يمينه ثم تزوج امراة بعد البلوغ وقال لها تو برمن حرامي بدان سوكند قال اين اقرار بود بحرامي زن
بروي ويكون هذا اخبار عما مبتداه ويكون القول قوله انه اراد الواحدة والثلاثة فصول عم
اگر سوگند خورد که می نخورم ومقامری نکنم ونبکی نخورم یکی ازین ها خورد سوگند فرود آید زیرا که هر یک
شرط علحده بود اندر فارسی تاتارخانیه هرگاه که صورت نفی بود هر یک شرط علحده بود
قال ان دخلت دار فلان فامراته طالق فدخل دار الامراة فلان فيها ساكن ان لم
يكن لفلان دار ينسب اليه سوى هذه الدار حنث لان السكنى للزوج والمراة تابعة والدار ينسبت
بالسكنى حلف لا يدخل دار فلان فدخل دار ابن فلان وغيره وفلان ساكنها حنث لان جميع الدار تنسب
اليه بعضها بالسكنى وكلها بعضها بالسكون تجنيس واقعات صاحب هدايه وذكر في مايل
اليمين على الدخول اذا حلف لا يدخل دار فلان فدخل دار مشتركة بينه وبين غيره فان المحلوف على داره
فمن يسكن الدار يحنث لانه اذا كان لا يسكنها فالاضافة باعتبار الملك والملك في كل غير مضاف اليه
وان الدار مشتركة بين المحلوف عليه وبين غيره وكل واحد منهما يسكن بيتا منها على حدة فدخل
الحالف الصحن الدار او دهليزا لا يحنث في يمينه فصول عم ٢٢
حلف لا يدخل دار فلان فدخل دار امراته وهو ساكن فيها حنث وكذا لو قال والله لا ادخل دار فلانة فدخل
دار زوجها وهي ساكنة فيها معه حنث قنيه
درين مسئله که زید سوگند بطلاق زینب مطلقه خود شن خورده است بر ینوجه که اگر باز زینب آشتی
کند زینب بر زید طلاق باشد وبعد از سه روز زید زینب را در نکاح خود در آورده است بشریعت
زینب زوجهٔ زید بر زید طلاق شده باشد بسبب تعلیق مذکور چون معنی آشتی صلح است وصلح قطع
خصومت است وبراءت از دعوی بلا سبب شرعی اجاب مولانا محمد امین المفتی الحنفی البخاری

دراینجا زید تعلیقا گفته باشد که برین وجه که اگر زید درین خانهٔ خالد در آید زینب زن وی بروی
طلاق باشد وزید در منزل خالد در آمده است ودرین خانه خالد در آمده است شرعا زینب بر زید طلاق
شده باشد یا نی اجاب باشد شیبانی وفي غريب الرواية ان دخلت دار فلان وفلان يدخل
دارك فانت طالق لامراته فدخلت دار فلان وفلان لم يدخل دارها فانها تطلقها ولا يراد
بها الجمع وذكر في الاصل اذا حلف لا يكلم فلانا وفلانا فكلم احدهما وقد مر غير مرة وذكر صدر
الشهيد في هذه المسئلة في ايمان الواقعات في باب الاول وجعلها على ثلاثة اوجه اما ان ينوى
الحالف يحنث بكلام كل واحد منهما فيحنث واما ان ينوى ان لا يحنث ما لم يكلمهما فلا يحنث
ما لم يكلمهما واما اذا لم يكن له نية ففي هذا الوجه اختلف المشايخ والمختار انه لا يحنث
ما لم يكلمهما فصول عم ذكر في ايمان المنتقى اذا كانت اليمين بالفارسية
بان قال اگر من این خانه اندر آیم هکذا فاليمين على دخول المنزل فان قال عنيت به دخول ذالك البيت
صدق ديانة لا قضاء وهذا كله اذا لم يشر بيتا بعينه فان اشار فالحكم كذالك وذكر في ايمان المنتقط
ولو قال اگر من در خانه اندر آیم فاليمين على دخول الدار فان عنى به دخول بيت لا يصدق في القضاء و
يصدق فيما بينه وبين الله تعالى لان خانه اسم لجميع المنزل اذا لم يشر الى بيت خاص وكاشانه وتاكانه
اسم خاص رجل جالس في بيت من المنزل فقال ان دخلت هذا البيت فامراته طالق فاليمين على دخول
ذالك البيت صدق ديانة لا قضاء فلو اشار الى ذلك البيت فهو عليه بكل حال كما
كذا في الخلاصه وشيبانی صوره دراینجا تعلیق کرده باشد بر ینوجه که اگر بخانهٔ خالد در آید زینب
منکوحهٔ زید بسه طلاق بعده زید بخانهٔ خالد در اید بعاریت یا باجاره نشسته است در آمده است شرعا درینصورت
زینب منکوحهٔ زید بر زید بسه طلاق شده باشد یا نی اجاب والله تعالی اعلم
ونیز اجوبه صاحب المحیط ره مردی سوگند خورد که بر خر فلان سوکند نشیند بر خر
مستاجر فلان یا بر خر مستعار فلان نشیند فرود آید یا نی اجاب حانث نمیشود بخلاف ما اذا حلف لا يدخل
بيت فلان بخانه مستاجره وی در آمد حانث شود لان بيت المستاجر يضاف للمستاجر شرعا وعرفا بخلاف

داية المستاجرة فانها يضاف الى المستاجر عرفا لا شرعا وحديث را گو نبود که هذا العرف شيبانی
درین مسئله که ولو قال بر من سوگند بطلاق که شراب نخورم فشرب طلقت
امراته وان لم يكن يحلف ولكن قال لدفع تو ضيهم فان قال قلت ذالك كذبا لا يصدق لانه رجوع عن الاقرار
وتحليف المؤكد ما كان كاذبا قول ابي يوسف اختاره المتاخرون للفتوى ومسايل الكتاب موضوعة
على مذهب ابي حنيفة ره معي ان الفرق بين المسئلتين مسئلة اقرار بالدين ومسئلة الاقرار بالطلاق
بين فان العادة بين ان المقرض لا يقرض حتى يقر ويكتب الصك ويشهد اثباتا على اقراره فمن الظاهر
يقر ويكتب الصك ويشهد الناس ولا يا خذ المال فيحلف المؤكد نظرا للمقر شرح كنز حمو نقيه
درین مسئله که بر تقدیر آنکه زید تعلیق گفته باشد که اگر روز کذا بموضع کذا رود
زن وی بروی طلاق باشد وحال آنکه مقصود زید ازین رفتن همان روز بوده است
چون زید همان روز بموضع مذکور نمیرفته است وشرط حنث مذکور وجود نگرفته
است بشریعت اگر گویند که زن زید بر زید بسه طلاق شده بسبب مذکور درینصورت
این قول بمجرد مذکور نا درست باشد بشرایطه یا نی هر چند زید بموضع بعده میرفته
باشد مکرر سوالو جوابا درین مسئله که زید گفته است که اگر خالد پسر وی
درخانهٔ زید باشد زوجهٔ زید بسه طلاق باشد بشریعت اگر بعد ذلک جامهٔ خالد در
خانهٔ زید ظاهر شده باشد وزینب گفته باشد که این جامهٔ پسر زید است وزید گفته
باشد که جامهٔ منست که پسر من بمن بخشیده است قول قول زید باشد در حق عدم
وقوع طلاق زینب زوجهٔ زید بشرایطه تا سوالو جوابا اجاب باشد درین مسئله که
بر تقدیر آنکه زید بشرکت جمع معلومین دیوار کذا حاکم کذا را میزده اند از برای
این حاکم تعلیقا گفته باشد که هر شخص خالد را که ازین جمع است از شرکت مذکور
نبرار د زن وی بروی طلاق باشد وحال آنکه زید این تعلیق را در وقع گفته است
که خالد ترک این کار را کرده بصحرا رفته بوده است وعدا وت باعث مر سوگند
مذکور

مذکور شده است از وجه مذکور وحال آنکه مقصود زید ازین سوگند بمجرد بر آوردن
از شرکت مذکوره بوده است وحال آنکه این عداوة بالکلیه زایل شده است بینهما وحال
آنکه زید را قدرة بر آوردن از این شرکت بوده است بقول ویس وزید میگوید که خالد را
ازین شرکت بر آورده ام بر وجه مذکور بشریعت بعده بر تقدیر آنکه حاکم موضع مذکور
زید را وخالد را بدیوار زدن مذکور مشغول ساخته باشد درینصورت بمجرد مذکور زن
زید بروی طلاق شود بلا سبب شرعی یا نی سوالو جوابا درین مسئله که بر تقدیر آنکه زید
وعمرو بیکدیگر هم سوگند شده باشند بر وجه که بعده اگر او ولا هر که ضرر رسانیده بر آن
دیگر زن وی بروی بسه طلاق باشد شریعت بر تقدیر آنکه زید اولا در قضیهٔ کذا بر عمرو
رسانیده باشد وزن وی بسبب مذکور وعهد شکستن وحانث شدن وی بر زید
بسه طلاق شده باشد درینصورت بمجرد مذکور چیزی از طلاق وغیره بر عمرو غیر لازم باشد
بشرایطه تا سوالو جوابا ولو حلف لا يأكل الحشيش فاكل الافيون او اكل
بنس ابنه او رواية لا يحنث لان الاسم فيه غير قايم في العرف لانه لا يقال حلف المحتمل
ايضا شرح كنز كافي المعلق بالشرط لا ينزل قبل وجود الشرط هدايه درین مسئله که بر تقدیر
آنکه رعایای موضع کذا باقی را سوگند بسه طلاق وطلاق داده باشند که مبلغ کذا از وجه
رعیتی که در ذمهٔ وی است نی داده از مایان که جدا نی شود بشریعت معلوم شده است که
این مبلغ از وجه مذکور در ذمهٔ وی نی بوده است وشرط طلاق مذکور اصلا وجود نی
گرفته است درینصورت بمجرد مذکور زن باقی بروی طلاق شود بلا سبب شرعی یا نی هر چند
باقی آنرا نی داده از ایشان جدا شده باشد سوالو جوابا درین مسئله که بر تقدیر
آنکه مشرف موضع کذا میرک جان را سوگند داده باشد که اگر فردا میرک جان نوی تنگه
سکه از وجه جرمانه ندهد زن وی طلاق چون این تنگه در ذمهٔ میرک جان نی بوده است که
بهوط بعد بشریعت بمجرد مذکور زن میرک جان بروی طلاق شود بلا سبب شرعی یا نی هر چند

این سکه را بوی نداده باشد شوا بود   درین مسئله که میر طاهر تعلیقا گفته است که اگر میر طاهر
قمار بازی کند زن خواسته و ناخواسته وی سه طلاق باشد و بعده میر طاهر قمار بازی کرده است و شرط
مذکور وجود گرفته است شرعیت درینصورت که دریکه زوجه میر طاهر بر میر طاهر سه طلاق شده باشد
بشرائطه تا هرچند میر طاهر بر مسماه مذکوره را بعد از تعلیق مذکور و قبل از وجود شرط مذکور نکاح
خود در آورده باشد و بعده شرط مذکور وجود گرفته باشد چون میر طاهر ماوراء النهری است و موضعی که
این لفظ درین دیار من حیث العرف تزوج است و خطبه نیست شوا بود شده باشد والله اعلم
نقلته من خط الاستاد الاعظم مولانا باقی جان الاعلم ره   معنی قوله هر زنی که مرا است خواسته
و نا خواسته عند العوام هر زنی که خواسته ام و بخواهم خواستن فصار کانه قال هر زنی که بخواهم
از من طلاق ان فعلت کذا فواید ملا کلان سمرقندی و فواید استروشنی و کذا فی الشیبانی
قال ظهیر الدین مسئله عن هذه المسئلة زید مجرد گفته است که اگر من شراب خورم زن خواسته
و نا خواسته من بر من سه طلاق حرام قبل التزوج شرب الشراب ثم تزوج تطلق هذه المرأة
ام لا اجاب لا تخفه ومثله فی حسیب المفتی ـ نحد و ماجنین معلوم میشود که علماء ماوراء
النهر را باین روایه عمل نبوده است والله تعالی اعلم   درین مسئله که زید گفته است که اگر
بخانه عمرو در آید هر زنی که زید را است خواسته و نا خواسته از وی سه طلاق باشد شرعیت اگر
از اهل موضع باشد که اراده میکرده باشند اهل این موضع باین لفظ تزوج را چنانچه عرف دیار
ماست زینب زوجه زید بر زید سه طلاق شده باشد و اگر زید از اهل موضع بوده باشد که اراده
میکرده باشند اهل این موضع باین لفظ خطبه را چنانچه عرف اهل خراسان است این یمین
زید غیر معتبر و زینب منکوحه حلال بر زید باشد بشرائطه تا باشد   اذا قال اگر فلانه را
بخواهم او قال هر زنی که بخواهم ففی کل موضع یلوی بهذه اللفظ بینهم تفسیر الخطبة لا ینعقد الیمین
و هو عرف خراسان و فی موضع یراد بهذا اللفظ التزوج ینعقد الیمین و هو عرف دیارنا محیط
کتاب التحبیل هکذا اجابو جمیع ائمه بخارا و در سمرقند مولانا عصمه الله و مفتیان دیگر

سمرقند

سمرقند بر اطلاق نوشته اند که سه طلاق میشود فی سنه ۱۱ و حضرت استاد الفقها مولانا محمد امین ره
این تفصیل نوشته اند و بنا بر مفتیان اتفاق کرده اند   من فواید صاحب المحیط ره اذا قال
هر زنی که مرا است خواسته و نا خواسته از من بطلاق اگر من فلان کار کرده ام و کانت له امرأة
وقت الحلف الحلف و قد تبین انه فعل ذلک الفعل وقع الطلاق علی امرأته ولا یصیر قوله نا خواسته
فاصلا بین قوله هر زنی که مرا است و بین قوله از من بطلاق لان معنی قوله هر زنی که مرا است خواسته
و نا خواسته عند العوام هر زنی که بخواسته ام و بخواهم خواست فصار کانه قال هر زنی که بخواهم
از من بطلاق ان فعلت والله اعلم فواید استروشنی   زید مجرد گفته است که اگر
درین مسئله که بر تقدیر انکه خالد گفته باشد که اگر خالد پیش عائشه زوجه خود خواب رفته
وطی کند فاطمه زوجه دیگر خالد بر خالد طلاق باشد و خالد قبل از گذشتن چهار ماه از وقت
سوگند مذکور پیش عائشه رفته وطی کند و بر اثر شرعیت بر تقدیر انکه فاطمه بر وی بیک طلاق رجعی
شده باشد بسبب مذکور بعد تحقق شرائطه درینصورت بعده سوگند مرتفع و ساقط شده
باشد بشرائطه تا هرچند خالد بعده پیش عائشه رفته وطی میکرده باشد شوا بود
فان قربها فی مدة حنث و سقط الایلاء کذا فی جمیع الکتب المعتبرة   قال ذکره فی ایمان
القدوری عن ابی یوسف ره انه لو قال لامرأته و هی حایض اذا حضت فانت طالق فان هذا
یقع علی حیض مستقبل و کذلک لو قال لها و هی مریضة اذا مرضت فانت طالق یقع علی مرض
تحدث فی المستقبل و لو قال لها و هی طاهرة صحیحة اذا طهرت فانت طالق و اذا صححت فانت
طالق فانها یطلق للحال لان صحت الطهارة اصل و الحیض و المرض من العوارض التی تحدث
جزأ فجزأ فاذا المریکن الصحة و الطهارة من الحوادث لا یراد به الصحة التی تحدث و لا
الطهارة التی تحدث و اذا کان المرض و الحیض من الحوادث یراد به الحادث دون الحال
الا ان الحیض و المرض ذو اجزاء یتحدث شیئا فشیئا فلو اراد جزء الذی تحدث بعد الجزء الحالی
اراده به فاعدرا   ولو قال بری من کل آیة فی المصحف فهو یمین واحده کما لو قال

بری من التوراة و الانجیل و الزبور و الفرقان فیمین واحدة و لو کرر مع لفظ البراءة فاربع
ابو المکارم   قوله کالنبی بان یقال و النبی و القرآن انا بری منهما تکون یمینا کذا فی الهدایة
و فی الخلاصه کل ما یکون البراءة عنه کفرا کالقران و الصلوة و صوم رمضان فاذا قال انا بری
منه فالمختار انه یکون یمینا و فی الفتوی الکبری لو قال و القران ما فعلت کذا و هو یعلم انه
کاذب یستغفر الله و یتوب عنه غب   ولو قال ان کذا فعلت فانا بری من القران او القبلة
او الزکوة او الصلوة او صوم رمضان الکل یمین هو المختار و کذا البراء من الکتب
الاربعة و یجب کفارة   ولو قال انا بری من التوراة و بری من الانجیل و بری من الزبور و
من القران فعلیه اربعه کفارة و لو قال انا بری مما فی الکتاب ان فعلت کذا ان کان فیها بسم
الله الرحمن الرحیم یکون یمینا و ان کان کتاب الحساب و الفقه مختصر خزانه   درین مسئله که
بر تقدیر انکه خالد براث دار ظلما عمرو را که از جمله رعایای موضع کذا است سوگند داده که
اگر عمرو مبلغ کذا وجه براتی را که درین موضع است نه داده در روز کذا زن عمرو بر وی سه طلاق
باشد چون بعده معلوم شده است که این مبلغ وجه براتی مذکور درین موضع نبوده است و بر شخصی
دیگر بوده است که این شخص جدا از این موضع بوده است حال انکه با وجود مذکور عمرو دار وجه مذکور
داده نبوده است این مبلغ را در روز مذکور خالد را نیافته است و این مبلغ را بقاضی موضع
مذکور را دا نموده قاضی مذکور را امر کرده شخص دیگر را بقبض آن از قبل خالد کما هو طریقه
شرعا شرعیت بر تقدیر انکه این روز گذشته باشد و خالد غایب شده باشد و ادای این
مبلغ بخالد نشده باشد درینصورت بمجرد مذکور زن عمرو بر وی سه طلاق شود بلا تسبب
شوا بود   لا بغیر الله حرام عن ابن مسعود و عباس انه قال لو حلف بالله کاذبا
احب الی من انه حلف بغیر الله صادقا و عن ابن مسعود انه قال الاشتراک بالله ثلاثه
و اهم بینها الحلف بغیره و عن ابن عمر و انه قال الحلف بغیر الله شرک کما فی کفایة الشعبی ره فا قسم
الله تعالی بغیر ذاته و صفاته من اللیل و الضحی و غیرها لیس للعبد ان یحلف بها و ما اعتاده

الناس

الناس من الحلف بجان بهو کند و سر تو فان اعتقد انه حلف و البر به واجب یکفر و قال علی
البزازی انی اخاف الکفر علی من قال بحیوتی و حیوتک و ما اشبه ذلک کما فی النهایة و ذکر فی المنیة
ان الجاهل الذی یحلف بروح الامیر و حیوانه و لم یتحقق البلاهة بعد شمس الدین محمد
اذا قال الغریم للطالب ان لم اقضک مالک الیوم فامرأته کذا فتواری الطالب و خشی المصل
ان لا یظهر الیوم فیحنث هو فی یمینه فاخبر القاضی بالقصه فنصب عن الغایب و کیلا و امر
الوکیل بقبض المال من المطلوب حتی یبرأ فقبض المال و حکم به حاکم آخر فان ابی یوسف ره
قال لا یجوز کذا ذکره فی الاقضیه و هذا قولهم جمیعا و ان خص قول ابی یوسف ره بالذکر و
ذکر ناطقی ان القاضی ینصب وکیلا عن الغایب و یقبض ماله و لا یحنث المطلوب قال
الناطفی ره و علیه الفتوی من المحیط و قد ذکر المسئلة فی القضاء فی المجتهدات فصول عم

کتاب البیع

درین مسئله که خالد برضای فرزندان کبار بکر متوفا زمین
کذا ملک کذا را بمبلغ کذا به بیع صحیح بعمرو فروخته اند مع التقابض فی البدلین کما هو طریقه
بشرعیت این مبلغ بر وجه مذکور درست باشد بشرائطه تا و اگر بعد از این فرزندان بکر
این زمین را دعوی ملکیت خود با نماید بعمرو ارثا منه درینصورت بمجرد مذکور این دعوی از
ایشان نا درست باشد بشرائطه تا شوا بود   درین مسئله که خالد چوبلی کذا او مسماة
زینب را بمبلغ کذا از وی خریده است باین که شرط خیار مر زن را باشد اگر زن راضیه باین
بیع نشود این درست باشد و اگر زن من راضیه باین بیع نشود بیع نباشد و حال آنکه این
زن وی راضیه باین بیع نشده است شرعیت بمجرد مذکور این بیع نا درست باشد بشرائطه
یا فی شوا بود   درین صوبین مسئله که خالد مرکب کذا از زید را بمبلغ کذا به بیع صحیح
از وی خریده است مع التقابض فی البدلین شرعیت این بیع درست باشد بشرائطه تا و اگر
شخص این مرکب را آورده در خانه از زید بر تافته باشد این مرکب عیب دار دکوبان و من
مبلغ را از برای خالد میگیرم بی آنکه و براو لایت بوده باشد درینصورت بمجرد مذکور این

کتاب البیع

من م

این قول ازوی نادرست باشد بشرائطها سوا او حررا   البیع ینعقد بایجاب وقبول
مختصر وقایه   المخاصمة والمزاحمة بلا سبب شرعی لا یجوز قاضیخان   درین مسئله که زید
اسب کذا خالد را بمبلغ کذا ازوی خریده است باین شرط که این اسب خراس رود و این اسب را
باین مبلغ گیرد و اگر این اسب خراس نرود نباشد خالد آنرا بر وجه مذکور فروخته است
بشریعت بوجود مذکور این بیع نادرست باشد بشرائطها سوا او حررا   درین مسئله که خالد
یکشبانه باغ کذا بمبلغ کذا به بیع صحیح بزید فروخته است مع التقابض فی البدلین شریعت
این بیع درست باشد بشرائطها سوا او حررا   درین مسئله که مسماة عوض بیکه یکشبانه
لو حویلی کذا خود را بمبلغ کذا به بیع صحیح باغا بیکه فروخته است و وی خریده است مع
التقابض فی البدلین المبیع وبعض الثمن شریعت این بیع درست باشد بشرائطها و زید
عوض بیکه را که بقیهٔ ثمن این یکشبانه را از اغا بیکه طلب نموده گیرد برد چه صحت شرعیه
بشرائطها و اگر اغا بیکه گوید که بقیهٔ ثمن این یکشبانه را نمی دهم وفسخ بیع مذکور میکنم
جبرا در نیصورت این قول ازوی بوجه شرعی مسموع باشد بشرائطها سوا او حررا
البیع ینعقد بایجاب وقبول مختصر واذا وجد الزاما مختصر   درین مسئله که خالد گاو
کذا خود را بمبلغ کذا بمیرزا علی فروخته است برانکه میرزا علی این مبلغ را در وقت نوروز
بخالد دهد و میرزا علی بر وجه مذکور خریده است مع التقابض فی المبیع چون اسقاط اجل
مجهول قبل از حلول آن واقع نشده است بشریعت این بیع بر وجه مذکور نادرست
باشد بشرائطها و اگر این گاو بوجود مذکور در دست میرزا علی تلف شده باشد درینصورت
زیاده از قیمت یوم القبض این گاو به میرزا علی جبر غیر لازم باشد بشرائطها هر چند
میرزا علی این گاو را متصرف شده کار خود کرده باشد سوا او حررا   لا یجوز البیع الی
اجل جهل مختصر ثم المبیع بیعا فاسدا مضمون فی ید المشتری بقیمة یوم القبض ان کان
من ذوات القیم وبالمثل ان کان ذوات المثل لانه مضمون بالقبض کالمغصوب کذا
فی شرح الطحاوی   طحاوی
درین

درین مسئله که زید باغ کذا خود را بمبلغ کذا بخالد فروخته است و کاتب از اقرار زید نوشته است
که بلا غبن و بلا غرور و لا شرط فاسد بشریعت اگر آن زید عامی گوید که معنی این الفاظ نمیدانستم
دعوی غبن و غرور کند این دعوی از زید مسموع باشد بشرائطها سوا او حررا
اجاب ملا احمدی و ملا ترسون و ایضاً حضرت ملا نظام الدین و قاضی محمد رضا و میرزا
شریف سلمهم الله تعالی و به لا یعمل   درین مسئله که مسماة عایشه یکشبانه خانه کذا را بمبلغ
کذا به بیع صحیح بزید فروخته است برضای زینب دختر خود مع التقابض فی البدلین و بعد
زید آنرا بمبلغ کذا به بیع صحیح بخالد فروخته است مع التقابض فی البدلین بشریعت این دو بیع
درست باشد بشرائطها و اگر بعده زینب از دعوی ملکیت خود نموده گوید که من این بیع را
قبول نه دارم درینصورت بوجود مذکور این قول ازوی نادرست باشد بشرائطها سوا او حررا
البیع ینعقد بایجاب وقبول   درین مسئله که بر تقدیر انکه مسماة عایشه قطعه
زمین مملکهٔ پادشاهی را بمبلغ کذا بخالد فروخته باشد بی انکه وی را ولایه بیع ان بوده باشد
بشریعت این بیع نادرست باشد بشرائطها و حال انکه زید شریک مسماة مذکوره راضی باین
نیست هر چند برین بیع مدة یکماه گذشته باشد سوا او حررا   تفویض امور المملکة
الی رای السلطان فی المعاملات مغنی   درین مسئله که زید یکشبانه باغ کذا خود را
بمبلغ کذا بعمرو فروخته است و وی خریده است مع التقابض فی المبیع بعده عمرو این
یکشبانه را بمبلغ کذا دیگر بخالد پسر زید فروخته و وی خریده است باین مبلغ کذا دیگر
خالد پسر زید فروخته و وی خریده است باین مبلغ کذا از برای خود مع التقابض فی البدلین
بشریعت این هر دو بیع درست باشد بشرائطها هر چند خالد پسر زید همراه بوده باشد
سوا او حررا   درین مسئله که زید یکشبانه حویلی و اشیٔ مسماة عایشه را بی اذن
و رضای وی بمبلغ کذا بخالد فروخته است و مسماة مذکوره بعد از علم به بیع مذکور تجویز
آن نمیکند بلکه رد آن مینماید بشریعت این بیع غیر نافذ و نادرست باشد بشرائطها و زید

مسماة مذکوره را که این یکشبانه و اشیٔ و حویلی را از خالد متصرف آن طلب نموده گیرد برد چه
صحت شرعیه بشرائطها سوا او حررا   ولا یجوز ان یتصرف فی مال الغیر بغیر اذنه قاضیخان
من باشر عقد فی ملک الغیر لا قاعدی   بیع مال الغیر لا یجوز بلا رضاه و بلا سبب من اسباب
تحفة الفقهاء   درین مسئله که زید کنیزک کذا خود را بمبلغ کذا بعمرو فروخته است که عمرو
این مبلغ را هر وقت که یابد بوی دهد و عمرو بر وجه مذکور خریده است چون عمرو تمامی این مبلغ را
نداده و اسقاط اجل مجهول واقع نشده است بشریعت این بیع نادرست باشد بشرائطها
هر چند عمرو بعضی از این مبلغ را بوی داده باشد سوا او حررا   درین مسئله که زید اسب
کذا عمرو را بمبلغ کذا بکل عیوب آن دیده و دانسته خریده است مع التقابض فی البدلین
بشریعت بر تقدیر انکه این اسب به سبب عیب کذا قدیم مرده باشد درین صورت اگر
زید گوید که رجوع بنقصان عیب مذکور بوی میکنم جبرا این قول ازوی بوجود مذکور
نادرست باشد بشرائطها سوا او حررا   درین مسئله که خالد درو بها علف خود
را تا سیزده ماه پیشتر خواهد بمبلغ کذا بزید فروخته است بشریعت هر چند که وقت البیع
یکبار درو موجود بوده باشد چون درو های دیگر معدوم بوده است و بیع یکی بوده است
درینصورت این بیع نادرست باشد بشرائطها سوا او حررا   و بیع المعدوم غیر
جایز شرح وقایه باب الربوا   درین مسئله که بر تقدیر انکه نایب قاضی موضع
کذا اشیاء کذا خالد صغیر را که این در تحت ولایه این قاضی بوده است بمبلغ کذا
بشخصی بغبن فاحش فروخته باشد چون این بیع بثمن مثل و قیمت عدل آن واقع نه
شده است بشریعت این بیع بر وجه مذکور نادرست و غیر نافذ باشد بشرائطها سوا او حررا
والصحیح انه یفتی بالرد اذا وجد الغبن مغنی   درین مسئله که خالد ماده گاو
کذا او زید را بمبلغ کذا ازوی خریده است و درین بیع از جانب خالد بر زید بغبن فاحش
مع التغریر واقع شده بشریعت ربط زید را که فسخ بیع مذکور کند بشرائطها سوا او حررا
درین

بمقدار
درین مسئله که زید انگور باغ کذا خود را بمبلغ کذا بخالد فروخته است برانکه انگور این باغ بیست
من است بوزن کذا و خالد بر وجه مذکور خریده است و بعده معلوم است که انگور این باغ
بیست من بوزن مذکور نه بوده است و چهار من بوده است بوزن مذکور که اهو طریقه
شرعا بشریعت ثمن این شانزده من انگور موجود نبوده است از وجه مبلغ مذکور
بر خالد غیر لازم باشد بشرائطها سوا او حررا   اذا اشتری عنب کرم علی انه الف من
فلم یخرج منه الا قدر تسعمائة من فللمشتری ان یطالب البایع بحصة مائة من الثمن فصول عم
درین مسئله که زید اشیاء کذا خود را که خریده بوده است بعمرو بدهد فروخته است شریعت
بر تقدیر انکه بیان ثمن اول این اشیا شده باشد چون بعده معلوم شده است که درین بیع غبن
فاحش واقع شده است از زید که اهو طریقه درینصورت رسد عمرو را که اگر خواهد فسخ
بیع مذکور نماید بعد تحقق شرائطها هر چند زید گوید که این اشیا را فروخته ام سوا او حررا
وفی الملتقط التغابن فی العروض ده نیم و فی الحیوان ده یازده و فی العقار ده
دوازده مختصر انه   درین مسئله که بر تقدیر انکه مسماة عایشه و فاطمه یکشبانه باغ کذا
موروثی را که مشترک بوده است ارثا از عمرو پدر متوفای موروث ایشان میان ایشان و فرزندان
صغار وی تمامی آنرا بمبلغ کذا بخالد فروخته باشند بی انکه ایشانرا ولایه بیع مذکور در حصص
این صغار بوده باشد بشریعت این بیع در حصص این صغار نادرست باشد بشرائطها
هر چند این صغار شخصی را وصی ساخته باشند و حال انکه این بیع بغبن فاحش واقع
شده است سوا او حررا   درین مسئله که بر تقدیر انکه زید یکشبانه باغ کذا را که مشترک
بوده است میانه وی و مسماة عایشه خواهر وی ارثا از پدر متوفای موروث خود بمبلغ کذا بشخصی
فروخته است بی اذن و رضای مسماة مذکوره چون مسماة مذکوره بعد از علم به بیع تجویز آن
نمیکند بلکه رد آن می نماید بشریعت این بیع در حصهٔ مسماة مذکوره نادرست باشد بشرائطها
یا فی سوا او حررا   درین مسئله که بر تقدیر انکه زید مقدار کذا گندم را بمبلغ کذا

به بیع مطلق بخالد فروخته باشد وحال انکه در ملک زید کندم موجود نبوده است وآنچه بوده
است تلف شده است بشریعت این بیع نادرست باشد بشرایطها سواه حروا در ین مسئله که
خالد شتر کذا خود را بمبلغ کذا بعمرو فروخته است برانکه عمرو را اختیار باشد که این شتر را
عمرو ببرادر خود نماید اکر برادر عمرو راضی شود کیرد از اد عمرو بروجه مذکور خریده است وحال
انکه تعین مدة خیار نشده است اصلا بشریعت این بیع نادرست باشد بشرایطها سواه حروا
او اباع بشرط خیار اکثر من ثلاث ایام فالبیع فاسد فصول در ین مسئله که
ملا عبد الباقی زمین ملک کذا خود را به بیع جایز شرعی بمبلغ کذا بخالد فروخته است مع
التقابض فی البدلین والاذن بالانتفاع فی الکل ودرین مدة کذا کذشته است که ملا
عبد الباقی درین زمین زراعت کذا کرده رفع بمحصول ان کرده است درین مدة بلا عقد
من العقود والشرعیه بشریعت مع شرایطها رسد خالد را که مالکانه این را از ملا
عبد الباقی طلب نموده کیرد بروجه صحت شرعیه بشرایطها سواه حروا در ین مسئله که
در اسب کذا مشتری در دست مشتری آن عیب قدیم موجب الرد ظاهر شده است که
مشتری آن عالم بآن عیب نبوده است فی عند البیع و فی عند القبض بشریعت رسد خالد
را که این اسب را بسبب عیب مذکور بر بایع خود رد کند بشرایطها
والمشتری وجد مشتریه عیبا بمنعه عند التجار رده مختصر در ین مسئله که مسماة
شاه بیکه همراه فرزندان خود زمین مملکه خراجیه را که خراج آن بطریق سیول غار
بجمع معلومین دارد متصرف اند وخراج شرعی ان را امین له الاخذ میدهند وحال انکه
این زمین کنده کاو مسماة مذکوره است بشریعت اکر یوسف کوید که من این زمین را از
ایشان میکیرم جبرا بان سخن خود که این زمین را از زید غایب خریده ام حق تصرف
وی را درینصورت بمجرد مذکور این قول از وی نادرست باشد بشرایطها سواه حروا
در ین مسئله که در اسب کذا مشتری در دست خالد مشتری آن عیب کذا قدیم
ظاهر

ظاهر شده است مشتری مذکور را علم بعیب ان فی بوده است عند البیع وفی عند القبض بشریعت
درینصورت رسد مشتری مذکور را که این اسب را بسبب عیب مذکور بر زید بایع ان رد
کند بروجه صحت شرعیه بلا سبب شرعی ها چون این مشتری بعد از علم آن راضی بعیب
مذکور شده کار خود کرده است بان کما هو طریقه شرعا سواه حروا در ین مسئله که
خالد مشتری اسب کذا این اسب را بسبب عیب کذا قدیم موجب الرد بر زید بایع خود
به بینه عادله معدوده بحکم قاضی اسلام مرافع الیه رد کرده است کما هو طریقه شرعا
بشریعت رسد زید را که این اسب را که در دست وی موجود است بر عمرو بایع خود بسبب
عیب مذکور نیز رد کند بعد تحقق شرایطها وحال انکه عیب مذکور در دست عمرو نیز موجود
بوده است سواه حروا در ین مسئله که مشتری اسب کذا بسبب عیب قدیم
موجود الرد که قلعه است بر بایع خود رد کرده است اذا کما هو طریقه شرعا بشریعت رسد
این بایع را که این اسب را که بسبب مذکور بر بایع خود رد کند بعد تحقق شرایطها
سواه حروا در ین مسئله که زید کنیزک کذا را بخالد فروخته است برانکه این مبلغ را
خالد بزید بخشد وخالد بروجه مذکور خریده است بشریعت این بیع نادرست باشد بعد
تحقق شرایطها وحال انکه عایشه مالکه این کنیزک این بیع را تجویز نمیکند بی اذن ورضای
وی واقع شده است سواه حروا در ین مسئله که غلام کذا ماذون خالد غلام
کذا دیکر را از مالک آن بمبلغ کذا به بیع صحیح خریده است مع التقابض فی البدلین بشریعت
اکر این مشتری این غلام مبیع را بمبلغ کذا بعایشه زوجه این غلام مبیع را فروخته
باشد به بیع صحیح درینصورت این بیع نادرست باشد بشرایطها ورسد این غلام ماذون
خالد را که مثل مبیع ثمن مذکور انرا از عایشه طلب نموده کیرد بروجه صحت شرعیه بشرایط
بالغ وحال انکه آن حر است سواه حروا در ین مسئله که زید اسب کذا عمرو را
بقصد خریدن مدت کذا متصرف شده است وسوار شده است بر تقدیر انکه ثمن این اسب را

عمرو کرفته است بشریعت اکر عمرو کوید که من کرای این اسب خود را از زید میکیرم جبرا درین
صورت این قول از عمرو بمجرد مذکور نادرست باشد مع تحقق شرایطها چون نصحیح قول عمرو
اصلا موجود نبوده است سواه حروا وبیع المعدوم غیر جایز شرح وقایه
در ین مسئله که زید یکنیات باغ کذا از خالد صغیر را بمبلغ کذا مع حاصل آن
بعمرو فروخته است بشریعت هر چند این بیع بامر این صغیر بوده باشد که محجور است درینصورت
این بیع نادرست باشد بشرایطها چون زید را بمجرد مذکور ولایت این بیع فی بوده است سواه حروا
در ین مسئله که بر تقدیر انکه زید رهین یا بیعی ملک ده یکی خالد را این یابی عبارت
از خراج مستقبله آن است بمبلغ کذا بعمرو فروخته باشد بشریعت فروختن نادرست باشد
بشرایطها سواه حروا در ین مسئله که زید حویلی ملک خود را به بیع جایز شرعی
بخالد بمبلغ کذا فروخته است ونیز زید اشیاء کذا خود را که درین حویلی است بخالد بخشیده
است وخالد قبول آن نموده حویلی را با همراهی این اشیا قبض شرعی نموده است بعد از
از انکه این مبلغ را قبض شرعی نموده است بشریعت این بیع جایز واین بخشیدن درست باشد
بشرایطها سواه حروا مخفی نماند که درهمین صورت بعد از انکه خالد این حویلی را بر
وجه مذکور مفرغا قبض شرعی نماید وبعده خالد این حویلی را بزید با جازه شرعی هر یک
روز بمبلغ کذا بدهد وزید قبول ان نماید بعد از انکه خالد این حویلی را تسلیم نماید در
این صورت این اجازت درست باشد بشرایطها در ین مسئله که خالد حویلی کذا خود
را بمبلغ کذا به بیع جایز بعمرو فروخته است مع التقابض فی البدلین وبعده عمرو این حویلی
را برضاء خالد فروخته این مبلغ را کرفته است بشریعت اکر جمع معلومین کویند که
آنچه عمرو فروخته است مایان میکیریم بآن سخن خود ها که مایان را در ذمه خالد مبالغ کذا
دیون است وعمرو اثبات آن می نماید بر مایان با انکه خالد مقر است بآنچه عمرو میکوید که درین
صورت این قول از ین جمع بمجرد مذکور نادرست باشد بشرایطها چون قول این جمع را مصحح اصلا
موجود

موجود نبوده است سواه حروا در ین مسئله که مسماة عایشه مریضه مرض موت که
مدة مرض وی کم از یکسال بوده است یکنیات باغ کذا خود را بمبلغ کذا بخالد شوهر
خود فروخته است چون مسماة عایشه بر همین مرض فوت شده است وبقیه ورثه وی بعد
از فوت وی تجویز آن نمیکنند بلکه رد آن می نمایند بشریعت این بیع بروجه مذکور نادرست
باشد بشرایطها سواه حروا بیع المریض من وارثه لایجوز ان کان بمثل القیمة کذا فی الفصولین
در ین مسئله که زید کنیزک را که بحسب ظاهر در ذل بنده کی وی بوده است بنکاح شرعی غلام کذا
خود در آورده است وبعد از ان زید این کنیزک را وغلام را بخالد فروخته است مع التقابض فی البدلین
بشریعت اکر بعده به بینه معدله وبحکم قاضی اسلام مرافع الیه حرة الاصل بود این کنیزک
ثابت شده است کما هو طریقه شرعا بعد از انکه این کنیزک موطوءه این غلام شده است در
این صورت نکاح مذکور چون مهر از برای این کنیزک نام برده فی شده است درینصورت مهر مثل
این کنیزک متعلقه برقبه این غلام شده است باشد کما هو طریقه شرعا شرایطها هر چند
این غلام در دست خالد بوده باشد سواه حروا باع بعبده بعد ما وجه امرءة
فالمهر فی رقبته یدور معه اینما دار کدین الاستهلاک کذا وهو الصحیح فی المنیة شرح مختصر
در ین مسئله که خالد غلام کذا عمرو را از برای خود خریدار کرده است وعمرو از وی ابا
نموده است بشریعت اکر خالد این غلام را دعوی ملکیه مطلقه خود بر عمرو نماید درینصورت این
دعوی از وی بمجرد مذکور نادرست باشد بشرایطها سواه حروا الاشتراء یمنع دعوی
الملک فصول در ین مسئله که بر تقدیر انکه عایشه وطلحه نصف حویلی کذا را که مشترک
بوده است میان ایشان وزینب وحفصه از خالد متوفا مورث ایشان بمبلغ کذا بزید
فروخته باشند بی اذن ورضاء زینب وحفصه مذکورتین چون زینب وحفصه مذکورتین
بعد از علم به بیع مذکور تجویز آن نمیکنند بلکه رد ان می نمایند بشریعت این بیع در حق حصص
زینب وحفصه نادرست باشد بشرایطها سواه حروا ولا یملک التصرف فی نصیب شریکه
الا باذنه فصول

درین مسئله که خالد اشیاء کذا خود را به بیع کذا بها کرده بزید فروخته است و زید این اشیاء را
بر وجه مذکور خریده تلف کرده است به بیع تسلیم چون درین بیع غبن فاحش مع التغریر واقع
شده است از جانب خالد بزید شریعت زیاده از قیمت یوم القبض در اشیاء قیمیه و از مثل
اشیاء مثلیه درین اشیاء مبیعهٔ مقبوضه بر وجه مذکور بر زید غیر لازم باشد بشرائطها
سوانح و حوادث
درین مسئله که زید بر خالد دعوی مالیه کذا کرده است و خالد دفع
گفته است که زید ازین دعوی خود گذشته ابراء ذمهٔ خالد کرده است مع قبولها شریعت اگر
خالد از اقامهٔ بینهٔ عادله بر دفع مذکور خود عاجز آید درینصورت باید قاضی اسلام
مرافع الیه را که قبل از اثبات مدعای مذکور زید به بینهٔ معدله بر خالد منکر حکم بمدعای
مذکور بکند بشرائطها و بمجرد این دفع خالد مقتضی سبق حق زید باشد بلا سبب شرعی
بانی سوانح و حوادث
درین مسئله که بر تقدیر آنکه کنیزک کذا که زید به عمرو فروخته
بوده است و بعده برضا یکدیگر بینهما اقاله شرعیه واقع شده زید این کنیزک را متصرف
شده بوده است و از نزد زید این کنیزک غایب شده باشد اگر زید گوید که من پسر عمرو را
قبض میسازم بآن سخن خود که احتمال دارد که این کنیزک بخانهٔ او رفته باشد و پسر عمرو
از من مخفی میداشته باشد شریعت این قول از وی نامسموع باشد بشرائطها سوانح و حوادث
الاضرار بالناس حرام شرعا و عقلا اختیار شرح مختار
درین مسئله که
بسه ماه عائشه مشتریه کنیزک کذا بر خالد بایع آن دعوی مینماید که درین کنیزک عیب ارتفاع
حیض قدیم ظاهر شده است و از زمان خریدن آن کنیزک تا زمان دعوی مذکور مدة دو ماه
و پنج روز گذشته است و خالد منکر آنست شریعت مادام از زمان بیع مذکور دو ماه
و پنج روز گذرد درینصورت این دعوی از سه ماه مذکوره بمجرد مذکور نادرست
باشد بشرائطها سوانح و حوادث
وادنی مدته شهران و خمسة ایام و علیه الفتوی
فتح القدیر
القول قول البایع و یمینه والعیب اذا کان فی ید المشتری لا یوجب ردا قاعدة
درین مسئله

درین مسئله که خالد اسب کذا خود را بعمرو بمبلغ کذا فروخته بر آنکه خالد کفیل بهر جزو کفیل
حاضر و معین در مجلس آن باشد که کفیل شده باشد کما هو طریقه شرعا واقع نشده است و عمرو بر
وجه مذکور خریده است شریعت این بیع نادرست باشد بشرائطها سوانح و حوادث   درین مسئله که
در کنیزک کذا اشتراط بر تقدیر آنکه در دست زید مشتری آن عیب قدیم ظاهر شده است که مشتری
مذکور عالم شده است شریعت اگر بعده مشتری این کنیزک را بمبلغ کذا بشخصی فروخته باشد
مع التقابض فی البدلین و بعده بر تقدیر آنکه این شخص این کنیزک را بر زید رد میکرده
باشد بعیب مذکور درینصورت اگر زید گوید که این کنیزک را بسبب مذکور بر بایع این
کنیزک رد میکنم جبرا این قول از وی بمجرد مذکور نادرست باشد بشرائطها سوانح و حوادث
ولو اشتری بعیرا فلما ادخله داره سقط فذبحه انسان بامر المشتری فظهر به عیب
قدیم کان للمشتری ان یرجع بنقصان العیب علی بایعه عندهما و به اخذ المشایخ فصولین
ولو اشتری عبدا فعمل به عمل قوم لوط ان کان مجانا فهو عیب و ان کان باجر فلیس
بعیب بخلاف ما لو اشتری جاریة فوجدها زانیة فهو عیب باجر و بغیر فصولین
حمل اگر کنیزک فروشد بشرط آنکه جمیله دارد اگر جاریه جمیله باشد روا باشد و اگر
کاری بود فروختن آن بشرط آنکه بار دارد روا نباشد نوادر الفتاوی   وجه آن باشد که
درصورت جمیله بودن جاریه مقصود در عرف استفراش باشد و حمل درین جاریه عیب
مانع استفراش نیست و درصورت کاری بودن جاریه مثل بهایم و حیوان خواهد بود
و حمل در حیوان وصف مرغوب و زیادتیست از همین جهت در حیوان مطلقا
مفسد است بشرط حمل حرره استاذ الاستاذ خواجه میرزاه اعلم العلما   درین مسئله که
خالد گوسفندان کذا خود را بمبلغ کذا به بکر و عمرو فروخته است بنا بر آنکه ایشان بعضی ازین
مبلغ را بوی دهند و بقیهٔ آنرا بعد از فروختن این گوسفندان هر وقت فروشند دهند و
ایشان را بر وجه مذکور خریده اند چون اسقاط اجل مجهول قبل از حلول آن واقع نشده است

و خالد این مبلغ را از ایشان قبض کرده است شریعت بمجرد مذکور این از خالد نادرست
باشد بشرائطها و چون این گوسفندان بمجرد بیع مذکور در دست بکر و عمرو تلف شده است
به بیع و تسلیم درین صورت زیاده از قیمت یوم القبض این گوسفندان بر ایشان غیر
لازم باشد بشرائطها سوانح و حوادث   یجوز البیع الی اجل مجهول محیط
درین مسئله که خالد حویلی کذا زید را از وی بمبلغ کذا خریده است مع التقابض
فی البدلین از برای عمرو و بعده بمبلغ کذا بمبلغ مذکور رکم کرده است و خالد دیده و
دانسته این حویلی را گرفته است به بقیه آن بعد از آنکه دعوی غبن و غرور کرده است
شریعت اگر عمرو این حویلی را بمبلغ کذا و دیگر بیکر فروخته باشد مع التقابض فی
البدلین درینصورت بر تقدیر آنکه بکر گوید که اگر بالاخانهٔ کذا را از زید کهنه بدهد این
حویلی را بر عمرو رد میکنم اگر عمرو گوید که بعد از آنکه بکر حویلی را بمن رد بکند بسبب
مذکور من این حویلی را بسبب مذکور بر خالد رد میکنم جبرا این قول از وی
بمجرد مذکور نادرست باشد بشرائطها هر چند خالد این بالاخانه را بوی دهد
و حال آنکه این بالاخانه ملک خالد نبوده است سوانح و حوادث   درین مسئله که
بر تقدیر آنکه خالد اراضی کذا ممملکهٔ پادشاهی یا پسر خود را بمبلغ کذا بعمرو
فروخته باشد بی آنکه وی را ولایت آن بوده باشد شریعت این بیع بر وجه مذکور
باشد بشرائطها سوانح و حوادث   بیع المملکة لا یجوز خلاصه   درین مسئله که
بر تقدیر آنکه زید اسب کذا خود را بمبلغ کذا بعمرو فروخته باشد مع التقابض فی
البدلین و بعده عمرو این اسب را بمبلغ کذا بخالد فروخته باشد مع التقا
بض فی البدلین و بر تقدیر آنکه شخصی این اسب را بر خالد دعوی نموده استحقاق
شرعی آورده باشد از خالد و بعده میان خالد و عمرو از دعوی مثل مبلغ مذکور ثمن
این اسب صلح واقع شده باشد قبل از الزام قاضی کما هو طریقه شرعا شریعت اگر
بعده

چیزره

بعده عمرو بر زید مثل مبلغ مذکور ثمن این اسب را دعوی نموده اقامهٔ بینه نموده اثبات کرده
سجل قاضی داده باشد بوی و بمجرد مذکور این مبلغ را از زید گرفته باشد جبرا درینصورت
این دعوی و اثبات و گرفتن هر چند که بحکم قاضی نادرست باشد بمجرد مذکور بشرائطها سوانح و حوادث
وصلح المشتری قبل الزام القاضی یمنع الرجوع علی البایع کذا فی الفصولین
درین مسئله که زید اسب کذا را بعمرو فروخته است که عمرو این مبلغ را بزید هر وقت که بیابد بدهد
و عمرو بر وجه مذکور خریده است چون عمرو این مبلغ را بزید نداده اسقاط اجل مجهول
قبل از حلول واقع نشده است شریعت این بیع بر وجه مذکور نادرست باشد بشرائطها
بانی سوانح و حوادث   درین مسئله که زید کاو کذا خود را بمبلغ کذا بعمرو فروخته است که عمرو این مبلغ
قبل از آنکه م   را بزید در نوروز دهد و عمرو بر وجه مذکور خریده است چون از اسقاط اجل مجهول مذکور
واقع شود اجل مذکور حلول که مصحح بیع مذکور اصلا واقع نشده است شریعت این
بیع مقرر فاسد شده باشد بشرائطها و بمجرد مذکور زیاده از قیمت این کاو چیزی بر
عمرو بعد از تلف شدن این کاو غیر لازم باشد بشرائطها و بمجرد مذکور بعد از حلول
اجل مذکور اگر زید تمامی ثمن مذکور را زیاده از قیمت یوم القبض این کاو است گرفته
بشخصی دیگر بمبلغ کذا و دیگر زیاده برین مبلغ ساخته داده است گذران گردانیده باشد
درینصورت این زیاده از قیمت این کاو بمجرد مذکور بر وی غیر لازم باشد بعد تحقق شرائط
بانی و چون خالد مقدار کذا غواجی خود را بمبلغ کذا بعمرو نیز فروخته است که این مبلغ را
عمرو در نوروز دهد و عمرو بر وجه مذکور خریده است و بمجرد بیع مذکور این غواجی در
دست عمرو تلف شده است درین صورة زیاده از مثل این مقدار غواجی بر عمرو غیر لازم باشد بشرائط
بانی چون اسقاط اجل مجهول قبل از حلول آن واقع نشده است سوانح و حوادث و لا یجوز البیع الی اجل
مجهول محیط
درین مسئله که زید شتر کذا را بمبلغ کذا بخالد فروخته است مع التقابض فی
البدلین و بعده خالد این شتر را بمبلغ کذا بعمرو فروخته است مع التقابض فی البدلین و بعده این

این شتر را شخصی استحقاق شتر آورده گرفته است کما هو طریقه شرعا بشریعت بعد تحقق
شرایطه اگر بعد ذلک عمرو رجوع بمثل مبلغ مذکور ثمن متلف مؤدی بر عائشه زوجه زید
که متصرف ترکه وافیه وی است طلب نموده از وی گیرد کما هو طریقه شرعا بشرایطها تا
سوا او حروا   درین مسئله که زید کنیزک کذا را بمبلغ کذا بعمرو فروخته است مع
التقابض فی البدلین و بعده عمرو این کنیزک را بمبلغ کذا بخالد فروخته است مع التقابض
فی البدلین بشریعت اگر بعده بر تقدیر آنکه خالد این کنیزک را بر عمرو برضاء عمرو
از ثمن مذکور مبلغ کذا کم کرده باشد مع قبضه درینصورت اگر عمرو گوید که من این کنیزک
را بر زید رد میکنم این قول از وی بمجرد مذکور نا درست باشد بشرایطها تا سوا او حروا
درین مسئله که زید بمبلغ کذا خود از برای خود سکنیات باغ و درختان کذا از خالد
از خالد بمبلغ کذا خریده است مع التقابض فی البدلین بشریعت اگر بمجرد مذکور بعد
از فوت پدر زید بقیه ورثه وی گویند که ازین سکنیات میگیریم اثا منه تا آن بحق
خود که زید این سکنیات را در حیات پدر خود حاصل ساخته بود و زید در یک حویلی
میبود درینصورت این قول ازین بقیه ورثه بمجرد مذکور نا درست باشد بشرایطها
ثانی و چون زید زمین کذا او مملکه یا دیهی را از انتقال متصرف آن بنیابه متصرف
بوده است کما هو طریقه شرعا مدة بیست سال و زیاده درینصورت اگر بقیه ورثه
گویند که ما یان چیزی میگیریم بواسطه پدر خود که بر وجه مذکور فوت شده است
درینصورت این قول این بقیه ورثه نیز بمجرد مذکور نا درست باشد بشرایطها تا
سوا او حروا   درین مسئله که زید حویلی کذا را بمبلغ کذا بعمرو فروخته است که
عمرو این مبلغ را هر وقت که یابد بزید دهد و عمرو بر وجه مذکور خریده است چون عمرو
تمامی این مبلغ مذکور را بزید داده است و اسقاط اجل مجهول قبل از حلول آن
واقع نشده است بشریعت این بیع بر وجه مذکور نا درست باشد بشرایطها تا و حال آنکه
درین

برخلاف آنکه بر تقدیر آنکه بر تقدیر صورت شده باشد درین صورت زید خالد را که بمجرد بیع مثل مبلغ مذکور ثمن متلف موده از ترکه میراث م

درین بیع غبن فاحش مع التعذر بر واقع شده است ازین بایع برین مشتری سوا او حروا
درین مسئله که خالد دینار سبز و سرخ کرده خود را بمبلغ کذا بزید مع التقابض
فی البدلین فروخته است شرط کرده که اگر رنگ این دینار هر وقت رود این مبلغ را بزید
دهم و زید مغرور شده بر وجه مذکور خریده است بشریعت رسد زید را که فسخ نماید بشرایطها تا
سوا او حروا   درین مسئله که بر تقدیر آنکه زید کنیزک کذا را بمبلغ کذا از خالد خریده است
مع التقابض فی البدلین و بعده زید این کنیزک را قابض ساخته وطی کرده است بشریعت بر تقدیر
آنکه زید گوید که درین کنیزک ارتفاع حیض ظاهر شده است و من این کنیزک را به سبب مذکور
بخالد رد میکنم چرا بمجرد گفته این کنیزک و گواه میگذرانم بر این مذکور درین صورت این
قول از وی بمجرد مذکور نا درست باشد بشرایطها تا   درین مسئله که زید کنیزک کذا
خود را بمبلغ کذا بعمرو فروخته است بر آنکه این کنیزک نان پزد و آش پزد است مع قبوله و بعده
معلوم شده است که این کنیزک نان پز و آش پز نبوده است بشریعت رسد عمرو را که
بسبب مذکور فسخ بیع مذکور نماید بر وجه صحت شرعیه بشرایطها تا سوا او حروا
و عبد مشتری بشرط خبزه او کسبه و وجد بخلافه اخذ بثمنه او ترکه فان الاوصاف
لا یقابلها شیء من الثمن شرح وقایه   درین مسئله که اختلاف واقع شده است
میان ولد خالد متوفا و بقیه ورثه وی برین وجه که زید میگوید که زمین ملک کذا را که
در تصرف من است تمامی آنرا بمبلغ کذا از عمرو خریده ام از برای خود مع التقابض فی
البدلین و این بقیه ورثه میگویند که این زمین را خالد بمبلغ مذکور از برای خود خریده
است و از جمله ترکه وی است بشریعت بر تقدیر آنکه هر واحد از ایشان اقامة بینه معدله بر وفق
مقال خود نماید درینصورت بینه عادله زید بر وجه مذکور اولی بسماع باشد از بینه ورثه
بر وجه مذکور بعد تحقق شرایطها با حال آنکه بمهر قاضی اسلام ناطق است بر وفق مقال زید بر
وجه مذکور سوا او حروا   درین مسئله که بر تقدیر آنکه در مرکب کذا او مشتری در دست خالد

بقیه این م خطام

خالد مشتری آن عیب ماده قلغنه قدیم ظاهر شده که این مشتری عالم بان نبوده است نه و عند
البیع و نه عند القبض چون این ماده قلغنه در دست مشتری ظاهر شده جراحت آن حادث شده
است و حال آنکه این مشتری داغ کرده است درین مرکب که عیب حادث دیگر است بشریعت
اگر مشتری گوید که این مرکب را بزید بایع آن چرا رد میکنم درین صورت این قول ازین
مشتری بمجرد مذکور نا درست باشد بشرایطها تا سوا او حروا   درین مسئله که خالد زمین
کذا را بمبلغ کذا از مالک آن خریده است و درین بیع غبن فاحش مع التعذر بر واقع شده
است از خالد برین بیع بشریعت رسد این بایع را که فسخ بیع مذکور نماید بر وجه صحت شرعیه
بشرایطها تا و حال آنکه خالد این زمین را بمبلغ کذا خریده است و بهای این زمین زیاده
از آن مبلغ مذکوره رسیده است هر چند خالد گوید که این ملک من بود و من خریده ام و من
قبول ندارم این فسخ را از وجه مذکور سوا او حروا   والصحیح انه یفتی بالرد اذا
وجد التغریر مغنی   درین مسئله که بر تقدیر آنکه مسماة عائشه زمین کذا موروثی
را که ارثا از زید متوفا مورث شوهر خود که میان وی و فرزندان صغار وی بوده است
تمامی آنرا بمبلغ کذا بخالد فروخته است و حال آنکه مسماة مذکوره را ولایت بیع مذکور در
حصص این صغار نبوده است و حال آنکه این بیع در حصص این صغار بغبن فاحش واقع
شده است بشریعت این بیع در حصص این صغار نا درست باشد بشرایطها تا و رسد این صغار
را که الحال بالغ شده اند حصص شرعیه خود را از زید متصرف آن طلب نموده گیرد مع منافع اعیان
بینه آن بر وجه صحت شرعیه بشرایطها تا سوا او حروا   درین مسئله که زید و عمرو سکنیات
باغ و درختان کذا و حویلی کذا جمیع معلومین صغار را بمبلغ کذا بشخصی فروخته است حال
آنکه ایشان را ولایت این بیع نبوده است حال آنکه بغبن فاحش نیز واقع شده است بیع
مذکور بشریعت این بیع نا درست باشد بشرایطها تا سوا او حروا   درین مسئله که بر تقدیر
آنکه زید اسب کذا را بعمرو فروخته باشد مع التقابض فی البدلین و بعده بر تقدیر آنکه درین
اسب

اسب عیب جراحت قلغنه در دست عمرو ظاهر شده باشد بشریعت اگر عمرو گوید که این اسب را بسبب
عیب مذکور بر زید رد میکنم درین صورت این قول از عمرو بمجرد مذکور نا درست باشد بشرایطها
تا و حال آنکه از زمان بیع تا زمان ظهور این جراحت مدت یک سال گذشته است سوا او حروا
والبیع ما یعد التجار عیبا و نقص ثمنه کما فی جمیع الکتب   المشتری اذا وجد بالمبیع عیبا و
تعذر رده علی بایعه بعیب حدث عنده فیرجع بایعه بنقصان العیب علی البایع الاول
خزانة فتاوی و مثله فی الهدایه   درین مسئله که در سکنیات حویلی کذا مشتری در
دست مشتری آن عیب قدیم موجب الرد ظاهر شده است که مشتری مذکور عالم بان عیب نبوده
است نه عند البیع و نه عند القبض بشریعت درینصورت رسد مشتری مذکور را که سکنیات این حویلی
را بسبب عیب مذکور بر بایع خود رد کند کما هو طریقه شرعا بشرایطها تا سوا او حروا
درین مسئله که خالد و عمرو وصیین بکر و طلح صغیرین زید متوفا زمین کذا
ملک این صغیرین را بمبلغ کذا که ضعف قیمت آنست بشخصی فروخته اند مع التقابض فی البدلین
و حال آنکه این زمین رو بخرابی داشته است و این صغیرین حاجت بثمن مذکور داشته اند و
حال آنکه نیز در ترکه دین بوده است که حاجت به بیع مذکور بوده است بشریعت این بیع
بر وجه مذکور درست باشد بشرایطها تا و اگر این صغیرین بعد از بلاغت خود این زمین را
دعوی ملکیت خود نموده گویند که فسخ بیع مذکور میکنیم چرا درینصورت این قول ازین
صغیرین بمجرد مذکور نا درست باشد بشرایطها تا سوا او حروا   اذا باع مال صغیران
کان منقولا یصح بثمن المثل کذا فی شرح الوقایه   درین مسئله که خالد و عمرو وصیین
شرعی صغیرین سکنیات باغ کذا این صغیرین را بمبلغ کذا که ثمن مثل و قیمت عدل آن بوده
است بزید فروخته اند به بیع صحیح مع التقابض فی البدلین بشریعت این بیع نافذ
و غیر نافذ باشد بشرایطها تا و اگر بعد از بلاغت خود این صغیرین هر چند که این سکنیات تلف
شده باشد دعوی نمایند بر زید درینصورت این دعوی بمجرد مذکور نا درست باشد بشرایطها تا سوا او حروا

العیب بکل البایع ان یرجع بالنقصان

درین مسئله که زید یکینات یکدر خانه کذا خود را بمبلغ کذا بخالد به بیع جایز فروخته است مع التقابض فی البدلین و بعده اگر ربع یک دیوار این یکینات را بمبلغ کذا به بیع بات بشخص دیگر فروخته باشد به اذن و رضاء خالد و خالد بعد از علم بآن تجویز آن نمیکنند بلکه رد آن می نماید بشرعیت این بیع در حق خالد نادرست و غیر نافذ باشد بشرایطه تا
سوا بو حروا

فاما حکم النقصان فان انتقص المبیع فی ید المشتری کان للبایع ان یاخذ المبیع مع ارش النقصان و کذلک اذا کان النقصان بفعل المشتری او بفعل المبیع وان بفعل البایع صار مستردا حتی لو هلک عند المشتری و لم یوجد منه حبس عن البایع و ان کان بفعل الاجنبی فالبایع بالخیار ان شاء اخذه من المشتری و المشتری یرجع علی الجانی و ان شاء اتبع الجانی و هو لا یرجع علی المشتری کالغصب بهذه الجملة فی البیوع شرح الصدر الطحاوی فصول

درین مسئله که بر تقدیر انکه خالد اسپ کذا را به بیع فاسد بمبلغ کذا بزید فروخته باشد به بیع فاسد مع التقابض فی البدلین چون در دست زید درین اسپ کذا عیب کذا بآفت سماویه و یا بفعل مشتری و یا بفعل اجنبی حادث شده باشد کما هو طریقه شرعا و نقصان در قیمت این اسپ پیدا شده است بشرعیت اگر بعده زید گوید که من این اسپ را بخالد رد کرده تمامی ثمن مذکور را میگیرم از خالد درین صورت بجهت مذکور این قول از زید نادرست باشد بشرایطه تا و ولایت باشد خالد را که این اسپ را با همراهی تاوان نقصان مذکور را از زید طلب نموده گیرد بشرایطه تا
سوا بو حروا

قال کاو یا شیر فروخت پس شیر آمد تواند رد کردن اجاب اگر بشرط با شیر فروخته باشد تواند و اگر بوصف با شیر فروخته باشد فی ازانکه بشرط با شیری فاسد بود و بوصف با شیری فی چنانچه گفته بود که این کاو با شیر را فروختم فاعدری
ولو اشتری علی انها معیب فاذا هو سلیم صح البیع و لیس له الخیار فاعدری کتاب البیع

درین مسئله که خالد جولی کذا عمرو را بمبلغ کذا از وی خریده است مع التقابض فی المبیع و بعض الثمن و حال انکه خالد این جولی را دیده قبض شرعی نموده است

درین

و مدت دو سال نشسته است شرعیت اگر بعده خالد گوید که من این جولی را بخیار رویت برمی رد میکنم درین صورت بجهت مذکور این قول از وی نادرست باشد بشرایطه تا بعد خالد گوید که من از زان برای زن خود خریده ام
سوا بو حروا

درین مسئله که مسماة عائشه یکینات در ختان کذا فرزندان صغار خود را بمبلغ کذا که ثمن مثل و قیمت عدل آن بوده است بخالد به بیع صحیح مع التقابض فی البدلین کما هو طریقه شرعا بشرعیت این بیع بر وجه مذکور درست باشد بشرایطه تا
سوا بو حروا

قال صغیر له اخ او عم او ام فلیس لهم ان یتصرفوا فی ماله الا الحفظ و بیع المنقول بمثل القیمة من الحفظ لان حفظ ثمن المنقول ایسر من حفظ المنقول فلهم ذلک و لیس لهم بیع عقاره لانه لا یحتاج الی الحفظ فاعدری فی کتاب الوصایا
لیس للصغیر فسخ بیع الذی نفذ علیه فی صغره فصول فصل اول

درین مسئله که ماده کاو کذا و کذا زید را از وی بر تقدیر انکه بمبلغ کذا به بیع فاسد خریده باشد و بعده وی این ماده کاو را به وی رد کرده باشد چون خالد زواید منقطعه و منفصله این ماده کاو را از شیر و غیر آن تلف کرده است بغیر حق بشرعیت رسد زید را که تاوان از زان خالد طلب نموده گیرد بشرایطه تا
سوا بو حروا

درین مسئله که
ولا یمنع الرد الزواید المنقطعه المنفصله ببیع الفاسد فصول
و لو استهلک المشتری هذه الزواید فانه یضمن بالاستهلاک فصولین
و لو هلک الزواید یجب الزواید فصول
و طریق معرفة النقصان ان یقوم صحیحا لا عیب به و یقوم و به العیب فان کان ذلک العیب ینقص عشر القیمة مثلا فان حصة النقصان عشر الثمن علی هذا فصول عم
مبطخة بین شریکین باع احدهما نصیبه من انسان بغیر رضی شریکه لا یجوز لان فی قطعه ضرر البطیخ بغیر البایع و الانسان لا یجبر علی تحمل الضرر و ان کان رضی به هکذا ذکر فی التجنیس فصول عم و غیره
و ان کان عنب الکرم اجناسا قالوا ینبغی ان لا یکون البیع فی شیء عند ابی حنیفة رحمه الله و عندهما ره یجوز فی الکل کما قالوا لو قال

بعت منک هذا القطیع کل شاة بدرهم عنده لا یجوز بیع فی شیء و عندهما یجوز البیع فی الکل و الفتوی علی قولهما تیسیرا علی الناس فصول عم فصل مذکور فی موضع المذکور

کاو یا کو سفند پلیدی میخورد اگر پیوسته خورد عیب بود و اگر در هفته یکبار یا دو بار خورد عیب نبود و همچنین اگر مکس خورد و فی الملتقط اذا اشتری دابة فوجد لم یاکل الذباب ان کثر ذلک فهو عیب و ان کانت تاکل فی الاحایین فلیس بعیب فصول المسعی ره

درین مسئله که خالد اسپ کذا خود را که حاضر نبوده است بمبلغ کذا بزید فروخته است و زید این اسپ را که در دست خالد بوده است نا دیده خریده است بشرعیت این بیع درست باشد بشرایطه تا و ولایت باشد زید را که این اسپ را از وی طلب نموده گیرد بر وجه صحت شرعیه بشرایطه تا
و صح شراء ما لم یره مختصر و للمشتری الخیار مختصر

درین مسئله که اختلاف واقع شده است میان زید و خالد برین وجه که زید میگوید که اسپ کذا را که بمبلغ کذا بخالد فروخته ام دیوانه بودم و گواه دارم و خالد میگوید که زید اسپ را که بمن فروخته بود هشیار بود شرعیت بعده بر تقدیر انکه هر یک بر وفق قول خود اقامة بینه نمایند درین صورت بجهت مذکور بینه عادله خالد بر وجه مذکور اولی بسماع باشد از بینه زید بر وجه مذکور بر وجه صحت شرعیه بشرایطه تا
سوا بو حروا

درین مسئله که خالد غلام کذا را از زید بمبلغ کذا خریده است و بعده ظاهر شده است این منکوحه داشته است که خالد عالم بآن نبوده فی عند البیع فی عند القبض بشرعیت رسید خالد را که این غلام را بسبب عیب مذکور بزید بایع آن رد نماید بر وجه صحت شرعیه بشرایطه تا
سوا بو حروا

و النکاح عیب فی الجاریه و الغلام فصول عم فی اقسام الخیارات
و ان یسرق من الماکولات لیاکل فمن المولی لا یکون عیبا و من الاجنبی یکون عیبا و لو یسرق بطیخا من الاجنبی یکون عیبا هو المختار و ان یسرق شیئا من الماکولات للادخار یکون عیبا و الاجنبی فیه سواء فصول

دکثرة

و کثرة الملح فی الشحم عیب اذا کان خارج عن العادة مختصر خزانه
و لو اشتری عبدا فابق من یده و قد کان ابق عند البایع لا یکون له ان یرجع بنقصان العیب ما دام بنقصان العیب و فی فواید جدی رحمه الله اذا ابق العبد من ید المشتری لیس له ان یطالب البایع بالثمن قبل عود العبد من الاباق و ان کان البایع و المشتری مقرین فصول عم
و کذا لو ابق عنده ما دون السفر کان له ان یرده لان یسمی یارقا و آبق فصول عم
و العنة عیب و الخصی و لو اشتری عبدا علی انه خصی فوجد فحلا لا یرده و علی القلب یرد و شبابی
و ذکر قاضی ظهیرالدین کذام
فی فتواه و الاباق فیما دون السفر عیب و اختلف المشایخ هل یشترط الخروج من البلد لکونه عیب و فی باب البایع من فتاوی البزازی الاباق من البلدة الی القریه و کذلک الاباق فی البلدة من المولی عیب لان العیب ما ینقص القیمة و هذا بهذا المثابة فصول عم اوراق مذکور

درین مسئله که در غلام کذا امشتری در دست خالد مشتری آن عیب دندان افتادن کذا ظاهر شده است در دست زید بایع آن که این خالد عالم بآن نبوده است فی عند البیع و فی عند القبض بشرعیت رسید خالد مذکور را که این غلام را بسبب عیب مذکور رد نماید بر وجه صحت شرعیه بشرایطه تا
سوا بو حروا

السن السافط عیب ضرسا کان او غیره و هو صحیح کذا فی الفتاوی
و یرد بالعیب یعنی اذا وجد البایع بعد الاقالة عیبا حدث عند المشتری برده نهایه اول باب الاقالة
رجل اشتری جاریه و قبضها و خاصم البایع فی عیب بالجاریه ثم ترک الخصومة ایاما ثم خاصمه فقال له البایع لم امسکتها طول المدة بعد ما اطلعت علی عیب فقال المشتری انما امسکتها لانظر انه یزول العیب قال محمد ابن الفضل ترک الخصومة بهذا لا یکون رضی بالعیب و له ان یردها علی البایع و کذلک لو اراد الرد بالعیب فلم اجد البایع فاطعمه و امسکه ایاما و لم یتصرف فیه تصرفا یدل علی الرضی ثم وجد البایع فله ان یرد قال الفقیه ابو اللیث ره علی هذا ادرکت مشایخ زمانی ره فصول عم
اشتری بعیرا و قبضه ثم وجد به عیبا فذهب به الی البایع لیرده فعطب فی الطریق فانه یهلک علی المشتری غیر ان المشتری ان

اثبت العیب یرجع بنقصان علی البایع ہذہ الجملۃ فی فتاوی قاضی خان فصول عم
اشتری جاریۃ وقبضہا فوطیہا او قبلہا بشہوۃ ثم وجد بہا عیبا لا یردہا ولکنہ یرجع
بنقصان العیب الا ان یرضی البایع ان یاخذہا ولا یرفع النقصان فصول عم درین
مسئلہ کہ میر محمد امین بر ملا فاضل مبلغ کذا از وجہ ثمن اراضی کذا و ملک دہیکی کہ بوی
فروختہ ام گوید دعوی بنماید و ملا فاضل منکر آنست بشریعت این دعوی از میر محمد امین
در حق اخذ این مدعای اثبات شرعی آن نادرست باشد بشرایطہا سواہ و حررہ ادعی
آخر دینا علی مورثہ وشہدوا انہ کان لہ علی المیت دین لا یقبل حتی یشہدوا انہ مات المیت م
وہو علیہ قنیہ درین مسئلہ کہ در غلام کذا مشتری در دست مشتری آن عیب اثر
جراحت قدیم موجب الرد ظاہر شدہ است کہ این زید عالم بآن عیب نبودہ است فی عند البیع
وفی عند القبض بشریعت ولایت باشد این زید را کہ این غلام را بسبب عیب مذکور بر
خالد بایع آن رد نماید بر وجہ صحت شرعیہ بشرایطہا وجواز این عیب ظاہر ست عند
القاضی وعند الناس کما ہو ظاہر درینصورت بینہ بر ظہور عیب مذکور بر زید بخبر لازم
باشد بشرایطہا سواہ و حررہ آثار القروح والجروح من الاطباء انہا عیب
فاعدل اختلفا فی کون القرحۃ قدیمۃ فشہد البصراء فی لا یحدث مثلہا
فی المدۃ قبضہا المشتری منہ تقبل شہادتہم و یرد قنیہ کتاب البیع والاستحاضۃ
وارتفاع الحیض بنت سبع عشرۃ عیب لان استمرار الدم وارتفاعہ علامۃ الداء
والمعتبر فی الارتفاع اقصی غایۃ البلوغ وہو عند ابی حنیفۃ رہ سبع عشرۃ سنۃ وعندہما خمس عشرۃ
سنۃ ومعرفۃ ارتفاع الحیض بقول الامۃ فترد اذا انضم الیہ نکول البایع سواء کان قبل
القبض او بعدہ وہو الصحیح وعن محمد رہ انہ یرد قبل القبض بلا یمین البایع قال فی
ظاہر الروایۃ لا قول للامۃ فی ذلک کذا فی الکافی وفی الخزانۃ ان طریق اثبات
ارتفاع الحیض انما ہو اقرار البایع او نکولہ عن یمینہ ولا وجہ لہ سوا ذلک
واعلم

واعلم ان لا فی مدت ارتفاع الحیض حتی یعد عیبا بشہر واحد کذا فی فتاوی قاضی خان
وفی فصول العمادیۃ اذا وجد المشتری الجاریۃ مرتفعۃ الحیض ففی قول ابی حنیفۃ رہ
یدعہا حتی یتبین انہا لیست بحامل وقال ابو مطیع رہ یدعہا تسعۃ اشہر وقال
محمد رہ یدعہا اربعۃ اشہر وعشرا وفی الخلاصۃ فی روایۃ عن محمد رہ یدعہا شہرین
وخمسۃ ایام وعلیہ عمل الناس الیوم وفی الکافی ان المدۃ التی یسمع فیہا دعوی
ارتفاع الحیض مقدر بثلثۃ اشہر عند ابی یوسف رہ وباربعۃ اشہر عند محمد رہ وبسنتین
عند ابی حنیفۃ وزفر رہ فان کان مجتہد القاضی یقضی بما ادی الیہ اجتہادہ والا
یاخذ بالمتفق علیہ وہو بسنتان شرح ملا عبد العلی وفی فتاوی الدینار اشتری
جاریۃ فوجدہا لا یحیض قال طریق اثبات این عیب اقرار بایع باشد یا نکول
وی از یمین وجز این وجہ دیگر نباشد فصول عم درین مسئلہ کہ بشریعت
طریق اثبات ارتفاع حیض قدیم موجب الرد کنیزک کذا او مشتراۃ اقرار
باشد و یا نکول بایع از یمین باشد بشرایطہا سواہ و حررہ درین مسئلہ کہ
زید اسپ کذا خالد را بمبلغ کذا بہ بیع فاسد از خالد خریدہ است مع التقابض
فی البدلین وبعدہ زید این اسپ را بمبلغ کذا بہ بیع صحیح بعمرو فروختہ است مع المبیع م
التقابض فی البدلین کما ہو ظاہر بعہ شرعا بشریعت اگر خالد گوید کہ من فسخ بیع
مذکور کردہ این اسپ را کہ در دست عمرو ست استرداد کردہ میگیرم درینصورت
بحجۃ مذکور این قول از خالد نادرست باشد بشرایطہا سواہ و حررہ
قال فان باعہ المشتری نفذ بیعہ لانہ ملک التصرف فیہ ویسقط حق الاسترداد
لتعلق الحق بالثانی ونقض الاول لحق الشرع وحق العبد مقدم علیہ لحاجتہ ہدایہ
فان باع المشتری او وہب وسلمہ او اعتقہ صح وعلیہ قیمتہ ویسقط حق الفسخ
لانہ تعلق بہ حق الغیر وانما یفسخ حق اللہ تعالی واذا اجتمع حق اللہ تعالی وحق العبد یرجح حق
العبد لحاجتہ شرح وقایہ

درین مسئلہ کہ خالد اسپ کذا از زید را در ولایت کذا بمبلغ کذا از وی خریدہ است برائکہ
خالد این مبلغ ثمن این اسپ را بوی در ولایت کذا او بگر دہد و زید آنرا بر وجہ مذکور
فروختہ است وجواز اسقاط اجل مجہول قبل از حلول آن واقع نشدہ است بشریعت
بحجۃ مذکور این بیع نادرست باشد بشرایطہا سواہ و حررہ باعہا بالف نصفہ
نقد ونصفہ الی رجوعہ عن دہستان فہو فاسد لان الاجل مجہول قنیہ باب
اشتری شیئا ببغداد علی ان یوفی ثمنہ بہم قند لا یجوز لجہالت الاجل مختصر جراتہ
بیع فاسد دلال باع شیئا بحضرۃ المالک وقبضت دلالتہ ثم رد المشتری المبیع
فانہ لا یسترد الدلالۃ جواہر مختصر جراتہ اذا باع الثمار علی الاشجار فالمسئلۃ
علی ثلثۃ اوجہ احدہا ان لم یبع ولم تصر منتفعا بہا بان لم یصلح لتناول بنی آدم و
لا تعلق الدواب وفی ہذا الوجہ اختلاف المشایخ رہ وذکر شمس الائمۃ السرخسی رہ وشیخ
الاسلام ابو بکر رہ وقال القاضی الامام المنتسب الی اسبیجاب رہ انہ یجوز وحیلۃ
الجواز ان یبیعہ مع الاوراق بان یبیع الکثری فی اول ما یخرج من وردہ
مع اوراقہ فیجوز البیع فی الکثر تبعا ویجعل کان الکل ورق فیجوز البیع فی الکل والوجہ
الثانی اذا باعہ بعد ما صار منتفعا بہ الا انہ لم یتناہ عظمہ وفی ہذا الوجہ یجوز البیع
مطلقا وکذا ان باع بشرط القطع وان باع بشرط الترک فالشرط فاسد فصول عم
الوجہ الثالث اذا باع بعد ما تناہی عظمہ ولا شک فی جواز العقد اذا باع مطلقا
او علی شرط القطع وان باع بشرط الترک لا یجوز قیاسا وہو قولہما فی الاستحسان
وہو قول محمد رہ یجوز قال لانہ اذا تناہی عظمہ یاخذ النضج من الشمس واللون
من القمر والطعم من الکواکب ہذہ الجملۃ فی فتاوی قاضی خان ظہیر الدین
رہ فصول فی ہذا اوراق الفتوی علی ان البیع فاسد ویوفر علیہ احکام البیع
الفاسد وہو سید فصول درین مسئلہ کہ خالد قرمیہای کذا آ خود را
بمبلغ

بمبلغ کذا بعمرو فروختہ است مع التقابض فی البدلین المبیع وبعض الثمن بشریعت بر
تقدیر آنکہ بعدہ عمرو آنرا قبض شرعی کردہ بخالد بعضی آنرا امانت سپردہ باشد
درینصورت اگر خالد گوید کہ آنچہ نزد من ماندہ است بوی نمیدہم بآن سخن خود کہ امانت سپردہ مال
من در وقتی کہ بوی آنرا فروختہ بودم ارزان بود الحال قرمیہای وی قیمت شدہ
شدہ است این قول از خالد بحجۃ مذکور نادرست باشد بشرایطہا سواہ و حررہ
ولو اشتری فرسا فوجدہ کبیر السن ہل لہ الرد بذلک کانت الواقعۃ الفتوی و
قیل ینبغی ان لا یکون لہ الرد بہ الا اذا اشتری علی انہ صغیر السن بناء علی ما مر من
مسئلۃ الحمار اذا وجد بطی السیر فصول عم وجد الحمار بطی الذہاب فلیس لہ
الرد الا اذا اشتری انہ عجول فصول ولو ضرب العبد بعد ما علم بالعیب ان
کان اثر الضرب فیہ لا یردہ ولا یرجع بالنقصان وان لطمہ او ضربہ لو طین او ثلثۃ
ثم یاثر فیہ لہ ان یردہ مختصر جراتہ وذکر فی رہن الفتاوی الدینار بایع سیم
آوردہ است پیش از آنکہ مشتری غلہ بردارد قاضی جبر کند بر اقالت یا فسخ تا آنکہ غلہ
بردارد واللہ اعلم وذکر فی فواید بعض المتاخرین سئل شیخ الاسلام عماد الدین علی
ابن عبد الوہاب وشیخ الامام علاء الدین بدر وشیخ الامام منہاج الدین محمد
ابن الحسن خرندہ بیع وفا محمد ودار ابو بکر فروخت بہ بیع بات بتا یا بہ بیع وفا کنید
این تصرفات از وی نافذ باشد یا نی اجابو جمیعا نی واللہ اعلم وما قولہم خرندہ بیع
وفا مردہ پیش از اقالت بیع این بیع بمرگ وی ورثہ وی را میراث شود یا نی اجابوا
ان ورثتہ یقومون مقامہ فی احکام الوفا واللہ اعلم فصول عم واستفتی شیخ
الامام علاء الدین بدر عمر عثمان والشیخ الامام عماد الدین عبد الوہاب والشیخ الامام
منہاج الشریعۃ محمد بن محمد الحسن رحمہم اللہ مردی زری خرید بہ بیع وفا وغلہ این زر
نزدیک آمد پیش از آنکہ غلہ بردارد فروشندہ سیم باز دہد قاضی وی را بر گرفتن

بسیم جرکند یا نی اجاب عمادالدین نی واجاب منهاج الشریعه کند و اجاب علاء الدین کند بشرط آنکه حصه گذشته از رب هو وما قولهم اگر برحال بود و پسال اول غله برداشت و غله سال دویم نزدیک آمد فروشنده بسیم نقد کرد قاضی مرد خریدار اجبر کند برکرفتن بسیم تا بیع فسخ کند یا نی اجاب عمادالدین نی واگر از پسال دویم ثلثی گذشته بود و اجاب جوارت وما قولهم اگر مسئله برحال باشد و بیع منتقل بود یا جانه بود برکاه که بود تواند که بسیم دهد اجابوا جمیعا نتواند والله اعلم فصول در ورق مذکور لقوله علیه السلام المسلمون عند شروطهم دینار در بن مسئله که خالد مشتری شتر کذا دعوی ظهور وقدم عیب کذا موجب الرد در بن شتر کرده بر بایع ان بحضور قاضی السلام مرافع الیه کما هو طریقه وقاضی مذکور بعد از ظهور عیب مذکور اقدام بر سو کند این بایع منکر قدم آن کما هو طریقه نموده اند بعد از عجز مشتری مذکور از اقامت بینه عادله بر قدم عیب مذکور کما هو طریقه وبایع مذکور ابا از بن سو کند نموده نکول کرده بهت نی آنکه آفتی در وی بود باشد و سو کند نی خورده بهت وقاضی مذکور حکم برد این شتر بر بن بایع نموده اند بسبب عیب مذکور کما هو طریقه بشریعت و لایت باشد این بایع را که این شتر را بسبب مذکور نیز بر بایع خود رد نماید بر وجه صحت شرعیه بشرایط تا سوا نوجروا من باع عبدا فباعه المشتری ثم رد علیه بعیب فان قبل بقضاء القاضی باقرار او بینة او باباء یمین له ان یرده علی بایعه هدایه

[illegible]

در بن مسئله

بوم البقر عیب
فصول

در بن مسئله که درکاو کاری کذا مشتری در دست خالد مشتری آن در وقت کار رفتن عیب خاب رفتن قدیم عیب الرد ظاهر شده بهت که خالد عالم باین عیب نبوده است نه عند البیع و نه عند القبض بشریعت رسید خالد را که این کاو را بسبب عیب مذکور برزید بایع آن رد نماید بشرایطه تا سوا نوجروا

العیب

ولو اشتری بقرة وقبضها فوت الی منزل البایع قال صاحب المحیط فی فوایده هو عیب فان محمد ره وذکره حلع الرأس عیب من الدابة وقیل ان کان بهذا مرة او ثلاثا لا یکون عیبا وان کان علی السبیل الدوام یکون عیبا کما زنا العبد فصول عم رجل باع عقارا وامراته او ولده او بعض اقاربه حاضر فسکت

بیع العقار والکوت للزوجة والاولاد

ولم یقل شیئا ثم ادعی علی المشتری من کان حاضرا وقت البیع ان العقار کان له فتوی مشایخ سمرقند علی انه یسمع دعواه وجعل سکوته فی هذه الحالة کان لا فصاح بالاقرار دلالة قطعا للاطماع الفاسد وسد الباب التلبیس وفتوی مشایخ بخارا ره انه یسمع دعواه فینبغی للمفتی ان ینظر فی ذلک فان کان البایع والمدعی معروفا بالتلبیس والخصومات الباطلة ینبغی ان یفتی بالقول الاول وان لم یکن کذلک یفتی بصحة الدعوی فتاوی قاضی خان ره فصول عم

[illegible]

تسترد و انکمه خاره بستود

ولو اشتری ثورا فاذا هو ینام بعینه کاو بوقت کار کردن در خسبد یکون عیبا وکذا لو اشتری بقرة فوجدها تشرب اللبن من ضرعها فهو عیب هذه الجملة فی فوایده صاحب المحیط فصول عم جدجراله بدانکه مرادی ملکی ضرب به است از دیگر الشرط آنکه هر وقت که این بایع بیع بهما بوی بازدهد مشتری مبیع باز دهد تا بدان شرط که چون بهما باز دهد علا مبیع بهما و قبض کردن بدین بیع مبیع مشتری مبیع شود یا نی کتب برهان الدین صاحب المحیط ابن الامام تاج الدین شود والله اعلم وکذا اجاب علاء الدین شود در حق انتفاع والله اعلم وما قولهم اگر مشتری مبیع را بکسی دیگر فروخته بیع صحیح بایع اول را رسید که باز کرد چنانچه در بیع مطلق وبار رسید چنانچه در بیاعات فاسده کتب برهان الدین وظهیر الدین مرشد وکتب صدر الایمه نی چون

برضا تسلیم بود کتب علاء الدین بهر این بیع مشتری در بیت بنود و هکذا اختیار صدر الاسلام برهان الدین واولاده ره وعلی هذا اتفق مشایخ زماننا ان المشتری شاء جاز للا تملک البیع من غیره وعلیه الفتوی فصول عم وفی المبسوط ابتچی بالجرون عیب وهو الکسل فی الدابة علی وجه لا یسیر الا بتدبیر البلیغ وذکر قاضی خان ره لو اشتری حمارا فوجد حرونا وهو الذی یقف فی الطریق فی بعض المواضع من غیر مانع کان له ان یرده صح در بن مسئله که زید ماده کاو کذا خالد را از خالد بمبلغ کذا خریده است بر آنکه این ماده کاو در شکم خود بچه دارد و خالد نیز بر وجه مذکور فروخته است بشریعت این بیع فاسد باشد بشرایطه تا و ولایت باشد زید مذکور را که فسخ نماید بیع مذکور بشرایطه تا سوا نوجروا فی بیوع حاوی الفتاوی اشتری بقرة علی انها حبلی فولدت عنده وشرب من لبنها وانفق علیها للمشتری ولایت الفسخ لان البیع کان فاسدا وفی فتاوی ظهیر الدین ولو اشتری شاة علی انها حامل او علی انها تحلب کذا فهو فاسد للغرور وفی مختصر طحاوی ولو اشتری حیوانا سوی بنی آدم علی انها حامل او تضع حملها او یحلب کذا وکذا فی کل یوم لا یجوز شیبانی درانجه در زمین مملکه خارها بر آمده است بی صنع وسعی وانبات احدی شرعا در بن صورت فروختن اینچنین خارها قبل از جمع کردن درست ونافذ باشد بوجه شرعی بلا اجاب نی والله اعلم ولا یجوز بیع الشرکة فی الاحتکاب والاصطیاد والاحتشاش وکذا فی احراز جمیع المباحات شیبانی والکلب المعلم الجوارح والماشیة وللصید ونحوها یجوز بیعه ویغرم مستملکه عندنا خلافا للشافعی ره وبیع الفرد جایز علی روایة الحسن عن ابی حنیفة ره ولهذا عند محمد ره بمنزلة الکلب المعلم فصول عم وفی فتاوی الفضلی اذا باع الاب او الوصی شیئا او استخدام مرتین یکون رضا بالعیب وفی باب من عقار الصغیر ورای القاضی نقضه اصلح للصغیر کان له نقضه قبله وبه افتی فی شرح بیوع عصام الامام صغری نقض الولادة عیب فی بنی آدم وفی البهایم لا الا ان یوجد نقصانا فی المال دون بجواهر زاده وبه یفتی صغری ویوجد الولد ان استحق امرتیه وان اقر بها الاصوب تهار جل اشتری جاریة فهولدت

عنده

بار ور شده دابه

بیع بشرط انها حامل فاسد

فاستحقها رجل فانه یاخذها و ولدها وان اقر بها الا ان البینة حجة مطلقة فیظهر بها ملکه من الاصل والاقرار حجة قاصرة یثبت الملک ضرورة صحة الاخبار فیندفع الضرورة بثبوت الملک بعد انفصال الولد شرح وقایه عیب الحبل یثبت بقول النساء لکن لا یرد بقولهن فی آخر الباب الیمین فی شرح آداب القاضی للخصاف اذا اشتری خفین فوجد احدهما ضیقا ان کان لا یدخل لعلة فی الرجل لیس له ان یرده وان لم یکن کذلک له ان یرد ذکره خواهر زاده فی شرح بیوعه لان الناس یعدون عیبا ان یلبس احدهما ضیقا والآخر متسعا لانه لا یلبس زوجا یقال جفت نیست بر یکی راجفت دیکر می باید واذا کانا کلاهما ضیقا لا یوجد هذا المعنی فلا یرد صغری ومن اشتری ثوبا فاذا هو صغیر فله ان یرده وکذلک القلنسوة فصول عم البایع لا یجبر علی دفع صک القدیم الی المشتری ان ابی اما یطلب فله واذا ابی لا یجبر لکن کیف یصح تمامه فی اول شقه مختصر الکافی لو امر باحضار الصک حتی ینسخ من تلک النسخة فیکون حجة فی ید المشتری والصک القدیم فی ید البایع حجة له ایضا وبیانی نحوه فی کتاب الاقرار صغری اشتری جاریة فوجدها لا تحیض لا یسمع منه الخصومة ما لم یدع ارتفاع الحیض بسبب الداء او الحبل فان ادعاه بسبب الحبل تریها النساء فان قلن هی حبلی یحلف البایع ان ذلک لم یکن عنده وان قلن لیست بحبلی الایمن علی البایع وان ادعی المشتری ارتفاع الحیض بسبب الداء تریها الاثنین من اطباء المسلمین فان ثبت العیب یحلف کما تقدم وان لم یثبت لا یحلف فالمرجع فی معرفة الحبل قول النساء وفی معرفة الداء قول الاطباء فی فتاوی الفضلی صغری لو اشتری ارضا یدخل الشجر من غیر ذکر صغیرا کان او کبیرا هو الصحیح وان کان فیه اختلاف المشایخ فی بیعه وذکر بعد هذا الشجر یدخل فی بیع الارض من غیر ذکر قال مشایخنا ان کان شجر الغرس للقطع لا للبقاء کشجرة الحطب وغیره لا یدخل لانها بمنزلة الزرع وذلک لا یدخل بیع الارض من غیر ذکر واختلف المشایخ فیها منهم من قال کالثمرة ذکره فی النوازل وهذا فی فتاوی ومنهم من قال یدخل کالشجرة فی نسخة خواهر زاده صغری اذا وهب بعض الثمن قبل البعض

عیب خف

عیب ثوب

اباء دفع صک قدیم

اشتری ارضا دخل الشجرة

فهو حط واذا وهب الكل وهو حط ايضًا في باب المرابحة لشمس الائمة الا ان هبة الكل لا يلتحق باصل العقد وهبة البعض يلتحق في آخر باب المساومة من الجامع وفيه هبة الدين ممن عليه الدين لا يشترط قبول من عليه الدين عندنا خلافا لزفر ره في هبة شمس الائمة الحلوائي يقول الدين قال فكان هبة تمليكا فيتوقف على القبول كهبة سائر الاموال صغرى لو اشترى خفين فوجدهما ضيقا لا يدخل فيهما رجلاه ان كان لا يدخل لعلة في رجليه لا يرده وان كان لا يدخل لا لعلة في رجله قال محمد ره ابن الفضل ان اشتريهما ليلبسهما له ان يردهما وان اشتريها مطلقا لا يرد قال القاضي الامام علي السعدي ره له ان يرد اشترى اللبس او غير لبس فان وجدهما اضيق على الآخر خارجا عما عليه خفاف الناس في العادة ردها والا فلا هذه الجملة في فتاوى قاضي ظهير الدين ره لو كان لا يدخل لا لعلة في رجليه فقال له البايع در پاى تو فراخ ميشود فاخذ المشتري ولبس يوما فلم يسع هل له ان يرد كانت واقعة الحكم لعوى واجاب بعض الائمة انه لا يرده

فصول عم واذا اشترى جارية فوطيها قبل القبض ان كانت بكرا فالوطي نقصان لا محالة فيصير المشتري قابضا حتى لو هلكت تهلك من المال المشتري فان احدث البايع منعًا بعد وطي المشتري صار بهذا ناقضا قبض المشتري حتى لو هلكت تهلك من المال البايع الا انه يبقى حصة النقصان والحاصل بسبب زوال البكارة على المشتري من الثمن لان ذلك القدر من الثمن تقرر على المشتري وان كان ثيبًا فالوطي ليس بنقصان لكن يصير المشتري قابضًا فان احدث البايع منعا بعد وطي المشتري ثم هلك كلها من مال البايع في باب الكسب والعلة والروايات في بيوع الجامع ايضًا صغرى المشتري اذا باع من غيره فمات في يد الثاني ثم اطلع على عيب رجع بنقصان العيب على المشتري الاول وليس للمشتري الاول ان يرجع على بايعه الاول بنقصان العيب عند ابي حنيفة ره خلافا لهما حتى لو صالح المشتري الاول مع بايعه عن ذلك على شيء لا يصح عند ابي حنيفة ره لانه لا حق له في كتاب الصلح لعصام صغرى القاضي اذا باع مال اليتيم من نفسه لا يجوز لانه حكم حكمه لنفسه

لا يجوز

لا يجوز ولو اشترى من وصي اليتيم يجوز ان كان هذا القاضي جعله وصيا ولان وهي نايب عن الميت لا عن القاضي صغرى البايع اذا ابرا المشتري عن الثمن اشترى دارا وبنى فيها فاستحقت يرجع بالثمن وقت البناء على البايع في الجامع في باب القاضي الشركة صغرى ثم وجد عيبا لا يرده ولا يرجع الشيء في باب ما يقدر على ان يرد بالعيب من الدوات صغرى بيع مال المديون ذكر في النكاح محضر عصام في باب النفقة ان القاضي لا يبيع عقار المديون في قولهم وذكر في جامع الصغير انه يبيع عندهما وهو الصحيح ثم على قولهما اذا ملك القاضي لا يبيع عقار المديون يمهر باي قدر يبيع المختار انه يبقى دستين من الثياب حتى اذا غسل احدهما يبقى له في الآخر من باب الحبس بسبب الدين من ادب القاضي وكتب في شرح ادب القاضي للخصاف في باب الملازمة اذا كان للمديون ثياب يمكنه حبسه الاكتفاء بما دونه يبيع ويقضي الدين ويشتري بالباقي ثوبا يكفيه صغرى وكذا ان شرط انه ان لم ينقد الثمن الى ثلثة ايام فلا بيع جاز عند علمائنا الثلثة لان هذا في معنى شرط الخيار وهذا استحسان والقياس انه لا يجوز وهو قول زفر ره اذ هو بيع شرط فيه اقالة فاسدة لتعلقها بالشرط وان اشترى على انه ان لم ينقد الثمن الى اربعة ايام او اكثر فلا بيع لا يجوز عند الشيخين وعند محمد ره يجوز وان نقد الثمن في الثلثة جاز في قولهم جميعا ملا عبد العلي محمود باعد النكاح في العقد في شركة خواهر زاده اذا اختلفا في الطوع والكره قبل اقامة بينة كما تقول لمن يدعي الكره لا نكرا ابدا لا في مسئلة الجامع الصغير وهكذا افتى القاضي المنتسب الى اسبيجاب صغرى وكان ابن ابي ليلى يقول لا يصح البراءة من كل عيب مع التسمية ما لم يره المشتري وقد جرى هذه المسئلة بينه وبين ابي حنيفة في مجلس الى جعفر الدوانيقي فقال له ارأيت لو باع جارية في موضع المالة منها عيب احوكان لا يجب على البايع ان يري المشتري ذلك الموضع منها ارأيت ان حرم امير المؤمنين باع عبدًا برئ من ذكره برص اكان يلزمه ان يري المشتري ذلك وما ذال

او اكثر م

يمنع اذا اشترى على انه ان لم ينقد الثمن الى ثلثة ايام فلا بيع

حتى انهم وضحك الخليفة مما صنع به كذا في المبسوط ومن رأى شيئا ثم اشترى فله الخيار ان تغير لان تلك الرؤية لا تحصل بها المعرفة باوصافه وان لم يتغير فلا خيار له وفي الذخيرة ومن رأى شيئًا ثم اشترى شيئا فلا خيار له الا ان يطول المدة والشهر الطويل وما دونه قليل وقيل ان رأى غير قاصد شراء فله الخيار والقول للبايع في عدم تغيره اي قال المشتري تغير وقال البايع مع يمينه وعلى المشتري البينة وهذا اختيار الامام خواهر زاده للمشتري في عدم الرؤية اي اذا قال البايع انه راه قبل الشراء وقال المشتري لم اره فالقول للمشتري مع يمينه وعلى البايع البينة عبد العلي در اين مسئله كه خالد كنيزك كذاى قلماقيه اصلية خود را بمبلغ كذا بزيد فروخته است بر آنكه اين كنيزك نغزگان براور ده است وزيد بر وجه مذكور خريده است بشريعت اكر بعده اين كنيزك نغزگان براور ده است وبسبب مذكور فوت شده باشد در صورت ولايت باشد زيد را كه نقصان عيب مذكور را طلب نموده بگيرد بر وجه صحت شرعيه بشرايطه تا هيچ مانع از آن اصلا موجود نبوده است سوال و جواب كل عيب يدخل تحت تقويم المقومين بان يقول مقوما بالف ويقومه مقوم آخر مع العيب بالف فهو يسير وما الذي لا يدخل بان اتفق المقومين في تقويمه صحيحًا بالف واتفقوا في تقويم مع هذا العيب باقل فهو فاحش صغرى در اين مسئله كه وصي شرعي جمع معلومين صغار را اقامت بينة عادله ميكند كه خالد پدر اين صغار كتاب باغ اين صغار را كه بمبلغ كذا بزيد فروخته است وقت البيع ثمن مثل وقيمة عدل في بوده است كما هو طريقه بشريعت اين گواهي بوجه مذكور درست باشد بشرايطه يا هر چند زيد گويد كه من بثمن مثل خريده ام وبغبن فاحش نه خريده ام سوال و جواب واذا باع الاب مال ابنه الصغير ثم ادعى ان فيه غبنا لا يسمع وذكر في آخر الجامع في الفتاوى هذا اذا اقر بقبض ثمن المثل واشهد على ذلك

في

في الصك فاما اذا لم يقر بقبض ثمن المثل ولم يشهد على ذلك او قال بعت ولم اعلم بالغبن ولم اعلم ان البيع لا يجوز فلو ادعى بعد ذلك يسمع وفي موضع آخر اذا حصل بيع الاب بغبن فاحش فالقاضي ينصب قيما عن الصغير حتى يدعي على المشتري ويثبت ملك الصغير ولا يسمع دعوى الاب فلو ادعى الابن بعد البلوغ والذي باع منك حال الصغر بغبن فاحش فانه كان قيمته يوم باع مائة وقد باع منك بخمسين وجحد الخصم ورد على ملكه وقال المدعى عليه لا بل كان قيمته خمسين فانه يحكم الحال اذا لم يكن المدة قدر ما يتبدل فيه الاسعار فان كانت مدة يتبدل فيه الاسعار فالقول المشتري وان اقام بينة فالبينة المدعي للزيادة اولى فصول ذكر في موضع الذخيرة فصل ما يمنع الرد وما لا يمنع الرد اشترى به جملا وظهر به عيب فوقع والكر عنقه فنحره ليس له ان لا يرجع على البايع بشيء لان النحر حصل بعد العلم وذلك يمنع الرجوع بالنقصان وذلك فيها ايضا نقلا عن فتاوى اشترى بعيرا وقبضه فلما ادخله داره سقط فذبحه انسان فنظروا الى امعائه فوجدها فاسدة فسادًا قديما ينظر ان ذبحه الذابح بغير امر المشتري لم يرجع المشتري على البايع بنقصان العيب لان الذابح يضمن القيمة وان ذبحه بامر المشتري يرجع عند ابي يوسف ره هذا بمنزلة ما لو اشترى طعاما واكله ثم وجد به عيبا فله ان يرجع بنقصان العيب صورة شيبلي ولو اشترى عبدا فباعه من غيره ثم علم به عيب فصالح البايع الاول لا يجوز لانه لما باعه من غيره وقد انقطعت الخصومة فيما بينهما لانه صار ممسكا له حيث باعه من غيره واذا امسك بطل الرجوع بنقصان العيب فلو رده على الثاني له ان يرده على البايع الاول ولو كان العبد من يد المشتري الثاني ثم علم الثاني بالعيب يرجع على بايعه وهو على المشتري الاول بنقصان العيب وليس له ان يرجع على بايعه الاول بذلك النقصان عند ابي حنيفة ره ولو صالحه يجوز هذا الصلح هذا الحلف في صلح المبسوط والله اعلم فصول عمادي في الصلح عن العيب ولو غير البايع المشتري فله ان يرده قسته در اين مسئله كه خالد شتر كذا را بمبلغ كذا به بيع صحيح از زيد خريده است مع التقابض في البدلين بعده خالد بر تقدير آنكه وي شتر را بمبلغ كذا شخص ديگر فروخته باشد و اين

شتری بسبب عیب کذا قدیم درست این شخص بهلاک رسیده باشد و این شخص بعده
از رجوع بنقصان عیب مذکور این شتر را بر خالد رد کرده مبلغ کذا از خالد را گرفته باشد کما هو طریقه
بشریعت اگر خالد گوید که من بنزر جوع بنقصان عیب مذکور شتر بر زید مذکور رد نموده مبلغ
کذا او وی را میگیرم درین صورت بمجرد مذکور این قول از خالد نادرست باشد بشرائط تا سوالو جروا
درین مسئله که خالد مریض مرض موت که امتداد مرض وی کم از یکسال
بوده باشد سکنیات چهار باغ کذا او خود را که قیمت آن مبلغ سیصد تنکه کذا بوده است
بخالد فروخته مبلغ دویست سکه موصوفه فروخته است مع التقابض فی البدلین و خالد همین
مرض فوت شده است و ورثه وی در این محاباه کرده اند و متروک زید قائم معروف مهر بین عایشه زوجه وی
شده است بشریعت ـــــــ رسد این ورثه زید را که مثل این مبلغ یکصد سکه موصوفه دیگر را از خالد
طلب نموده گیرند بروجه صحت شرعیه بشرائطها سوالو جروا المریض الذی علیه دین
تحیط بماله اذا باع عینا من اعیان ماله من اجنبی بغبن یسیر لا یصح المحاباة عند الکل اجاز الورثة او لم یجز
او یقال للمشتری ان شئت مبلغ تمام القیمة وان شئت فافسخ البیع وان لم یکن علیه دین یجوز اذا کانت
المحاباة بقدر الثلث فصول عم کتاب البیع فی ع۲۴ مئونة رد المبیع
بالعیب او بخیار الرؤیة او بخیار الشرط علی المشتری قال ذکر البقالی اذا اشتری الطعام وحمله الی موضع آخر
ثم اراد ان یرده بعیب او بخیار رؤیة ثم رده الی الموضع الذی جری فیه العقد ثم یرده الی البائع بخیار الرؤیة او عیب
قال ره فی فوایده وقد وقعت هذه المسئلة بسمرقند وصورتها رجل اشتری قطنا فی بلد کرمینیه وحمل المبیع
الی سمرقند ثم رآه فی سمرقند واراد رده بخیار الرؤیة او بالعیب افتی بعض المشایخ بسمرقند ان یرده کنت
الجواب فی الفتوی لیس له ان یرده هنا بل یرد المبیع الی الموضع الذی جری العقد بینهما فیه ثم یرده ثم وهکذا عرضت
علیهم الروایة فی البقالی رجعوا عن ذلک وفوق کل ذی علم علیم فصول عم اشتری ارضا فو
قفها لا یرد بعد ذلک بالعیب لان الوقف تحریر فصار کالاعتاق ویرجع النقصان اشتری شیئا فوجده معیبا وقد
حدث بعنده عیب آخر رجع بالنقصان وان قال البائع انا اقبله کذلک ولا اؤدی النقصان فانه یخیر المشتری علی

الرد

الجامع المحیط
الرد اذا اراد الرجوع بالنقصان ولا یرجع بالنقصان فی باب جنایة العبد فی البیع من الصغری فواید حاجب
اذا وجد فی المبیع عیبا وصالحه علی مال وقبضه المشتری ثم وجد به عیبا آخر له ان یرده
مع ما قبض من بدل الصلح وان قبض بدل الصلح و زال ذلک العیب فانه یرد بدل الصلح الذی قبضه لاجل
العیب وقیل هذا اذا زال بغیر علاجه وان زال بعلاجه لا یرد فصول فی الصلح عن العیب
اذا اکله ای اکل الطعام ثم اطلع علی عیب لم یرجع بشئ عند ابی حنیفة ره وعندهما
یرجع بنقصان العیب وقوله استحسانا ذکره فی الهدایة وفی المبسوط الامام السرخسی ره ان قولهما
استحسانا و فی الخلاصة الفتوی علی قولهما ملا عبد العلی ولو اشتری جاریة قد کانت ولدت
عند البایع او عند غیره ولم یعلم به المشتری کان له ان یردها فی احدی الروایتین وعلیه الفتوی فصول
وفی فواید شیخ الاسلام رحمه الله فقد ولادت عیب فی ادم و فی بهایم لا الا ان
یوجب نقصان و به یفتی فی التتمة صورتها شیبانی درین مسئله که شب کوری
در مبیع عیب است یا نی بشرائطها سوالو جروا وذکر قاضی خان ره علیه فتوی
ومن اشتری طعاما و باعه ثم علم بعیب کان عند البایع لا یرجع بنقصان العیب ولو
باع بعضه ثم وجد به عیب عند ابی حنیفة ره وهو قول ابی یوسف ره و بعض روایه عن
محمد ره لا یرد ما بقی ولا یرجع بالنقصان لا فی ما باع ولا فی ما بقی وعن محمد ره فی روایة
انه لا یرجع بالنقصان ما باع و یرد الباقی بحصته من الثمن وبه اخذ فقها ابو اللیث
وابو جعفر رحمهما الله وعلیه الفتوی هذا اکان الطعام فی وعاء واحد ولم یکن فی
وعائین وان کان فی وعائین وان کان فی الجوالقین او ما اشبه ذلک فاکل ما
فی احدهما او باع ثم علم بعیب کان ذلک عند البایع کان له ان یرد الباقی بحصته
من الثمن فی قولهم جمیعا لان الملک والموزون اذا کان فی وعائین کان فی حکم العیب
بمنزلة شیئین مختلفین فصول عم درین مسئله که زید مبلغ کذا
را به بیع سلم بمقدار کذا گندم کذا بخالد داده است بجمیع شرائطه سلم فی المجلس

والقبول والوزن والمکان الایفاء والاجل والنقض ورأس المال کما هو طریقه بشریعت
ان بیع سلم درست باشد بشرائطها سوالو جروا درین مسئله که خالد مبلغ
کذا بزید داده که زید با این مبلغ بعد از گذشتن یکماه مقدار کذا گندم کذا بوزن
کذا در مکان کذا بخالد دهد و زید این مبلغ را در مجلس آن قبض کرده است بروجه مذکور
بشریعت این بیع سلم درست باشد بشرائطها سوالو جروا درین مسئله که
خالد در ضمن مرافعه شرعیه در علام کذا او مشتری بر زید بایع آن دعوی کو کنار خوردن
قدیم موجب الرد را نموده بعد از انکار زید آنرا اقامت بینه عادله خالد بر ظهور
عیب مذکور در دست خود مرعاید کما هو طریقه شرعا و بر تقدیر اگه خالد از اقامت
بینه عادله بر قدم عیب مذکور عاجز آید کما هو طریقه شریعت حضرت قاضی
مرافع العدل که بطلب خالد زید را سوگند مغلظه بر نشان دهند بروجه صحت
شرعیه بشرائطها سوالو جروا درین مسئله که خالد حویلی کذا را بمبلغ کذا ببیع
صحیح بزید فروخته است مع التقابض فی البدلین بشریعت بیع بروجه مذکور درست باشد
بشرائطها سوالو جروا واگر بعده خالد دعوی نموده گوید که من فسخ این دعوی
بیع مذکور میسازم با آن بیع خود که حویلی از عمرو است درین صورت بمجرد مذکور این
دعوی در حق زید منکر نادرست باشد بشرائطها سوالو جروا ولو باع دارا
ثم ادعی انها کانت ملکا لغیره لان لا یسمع فصول اشتری جاریة علی انها
بالغة فوجدها الحیض فسخ ولو باع شاة علی انها حامل فسد البیع ولو باع
عبدا علی انه خباز او کاتب جاز البیع ولو باع جاریة علی انها لم تحبل جاز و الا لو باع
علی انها حامل البیع جاز الا ان یظهر المشتری ان یردها لان الحبل فی الجواری عیب عند
الناس فکان شرط البراءة الحبل بمنزلة شرط البراءة من العیب فیجوز البیع فی الصحیح
الجواب جمع لو کان فی بلد یرغبون فی شری الجواری لا حل الاولاد کان فاسدا احرار ابه المفتین
فی المبیع

غیر ادا وا انفاع انما حاصل بالمشتری

وفی البیع الفاسد للبایع ان یسترد المبیع ما لم یوجد ما یبطل حق الفسخ بالاجارة ولا بموت المشتری
لان الملک فاسد ینتقل الی وارث المشتری ویقوم الوارث مقام المشتری اما مجرد الحق لا یورث
وفی فواید جد ره المشتری فی البیع الفاسد اذا مات تبقی ولایة الاسترداد ومن ورثة المشتری و
کذا لو مات البایع یثبت لورثته ولایة الاسترداد منه فصول ولو اشتری شیئا بشراء
فاسد ثم مات احدهما فلورثته النقض قنیه ع قال البایع لقد ملک معیبا وقال
المشتری لا بل سلم فالقول قول المشتری درین مسئله که خالد ده گاو و کذا از زید بمبلغ
کذا به بیع صحیح از وی خریده است مع التقابض فی البدلین و بعده خالد مدت کذا شیر این
ماده گاو را خورده تلف کرده است کما هو طریقه بشریعت بعده اگر خالد گوید که من این
ماده گاو را بخیار خریده ام با سبب عیب کذا بر زید رد میکنم درین صورت این قول از خالد
نادرست باشد بشرائطها سوالو جروا روزی خرید و میوه با خرید خورده گاو و گوسفند
خرید شیر با خورد تواند بعیب رد کردن برضای فروشنده اجاب فی والله اعلم و اقاله
نیز نتواند کردن دینکاری وفی النوازل اذا اشتری شاة او بقرة فحلب لبنها
بطل خیاره مع خیار الرؤیة والشرط وقال ابی یوسف ره لا یبطل ما لم یستهلک و کذا یمنع
الرد بالعیب لان اللبن زیادة متولدة فیمنع الرد فصول عم درین مسئله که
در کنیزک کذا او مشتراة درست خالد مشتری آن عیب داغ کذا قدیم موجب رد ظاهر شده است و این
مشتری عالم بان عیب فی بوده است فی عند البیع فی عند القبض بشریعت ولایت باشد مشتری
را که این کنیزک را بسبب عیب مذکور بر بایع آن رد نماید بروجه شرعیه بشرائطها سوالو جروا
حق عیب ظاهر شده است عند القاضی و عند الناس درین صورت بینه ظهور عیب
مذکور غیر لازم باشد بشرائطها و نحو درین بیع مدت کذا گذشته است که این عیب
درین مدت مما لا یحدث مثله بمثلها است درین صورت بینه بر قوم عیب مذکور غیر لازم
بشرائطها سوالو جروا درین مسئله که در آنجه اگر قاضی حکم میکند بجواز بیع ام ولد

شیر خورد با میوه با
خورید نتواند رد کرد

نافذ باشد نا والله اعلم   في الفتاوى الظهيرية المرغينانية واذا قضى القاضي بجواز بيع ام ولد
نفذ قضاؤه في قول ابي حنيفة وابي يوسف رح وفي قول محمد رح لا يجوز البناء على مسئلة الاصولية ان
الاجماع المتقدم هل يرفع بالاختلاف المتأخرين عندهما لا يرفع لما فيه من تضليل بعض
الصحابة وعند محمد رح يرفع والفتوى على قول محمد رح في هذه المسئلة لانه لا ينفذ قضاؤه
فتوى خاني   درين مسئله كه خالد غلام كذا را بمبلغ چهار صد تنكه كذا از عمرو خريده
است مع التقابض في البدلين بر تقدير آنكه خالد درين غلام عيب كذا قديم موجب الرد
بر عمرو دعوى كرده باشد بعده خالد و عمرو ازين دعوى صلح كرده مقرر ساخته باشند
و خالد مبلغ يكصد تنكه موصوفه از ثمن مذكور كم ساخته و عمرو نيز مبلغ يكصد تنكه
وطلح   موصوفه را از ثمن مذكور كم ساخته بصلح راضي شده بمبلغ دويست تنكه بقيه آن خريده است
بشريعت اين كم ساختن عمرو نادرست باشد بشرايطها و ولايت باشد طلح را كه اگر خواهد
اين غلام را نگرفته ترك كند بعد تحقق شرايطها هر چند خالد گويد كه بكل عيوب آن فروخته
بودم اين غلام را   سوابوحروا   رجل اشترى امة بالف وتقابضا فطعن المشتري
فصالحه فاصطلحا على ان يحط كل واحد بينهما عشرة دراهم ويأخذ رجل اجنبي رضي ذلك
رجل معهم واخذها وراء المحطوط فالبيع من الاجنبي جايز وحط المشتري ايضا جايز وحط
البايع لا يجوز والاجنبي ان شاء اخذ الجارية بتسع مائة وتسعين وان شاء ترك   خلاصه
درين مسئله كه غلام كذا مكلف در وقتي كه خالد وى را از زيد مالك آن بمبلغ مى خريده
كفته حال   است بخالد فروخته است كه من بنده و مملوك زيدم و مرا زيد خريده است و خالد باين گفت و تقرير اين
غلام وى را باين مبلغ از زيد خريده است مع التقابض في البدلين شرعا بعده اين غلام
اثبات حر الاصلي بودن خود را به بينه عادله و بحكم قاضي اسلام مرافعه الله نمايد كما هو طريقه
شرعا درينصورت چون زيد غايب است و مكان وى معلوم نيست اصلي رسيد خالد را كه بسبب مذكور
مثل اين مبلغ را ازين غلام طلب نموده گيرد بر وجه صحت شرعيه بشرايطها   سوابوحروا

ومن

ومن اشترى عبدا فاذا هو حر وقد قال العبد للمشتري اشترني فاني عبد فان كان البايع حاضرا او غايبا
معروفة غيبته لم يكن على العبد شيء وان كان البايع لا يدرى اين هو رجع على العبد   هدايه
درين مسئله كه مشترى حويلى كذا به بايع ان گفته است كه ازانچه از ثمن اين حويلى اين
بده اين حويلى را بتو دادم و بايع قبول انرا نموده در مجلس كذا مذكور بشريعت اين بيع
منفسخ شده باشد بشرايطها وان اقاله باشد بعد تحقق شرايطها   سوابوحروا
درين مسئله كه خالد اسب كذا خود را بمبلغ كذا از زيد فروخته است بشرط آنكه اين اسب اسپ نسب
وزيد بر وجه مذكور خريده است بشريعت رسد زيد را كه فسخ بيع مذكور نمايد بشرايطها هر چند اين اسپ درست
زيد زاييده باشد بشرايطها   سوابوحروا   درين مسئله كه بر تقدير آنكه خالد غلام كذا خود را
بمبلغ كذا بزيد فروخته باشد قبل ازانكه اين غلام مقبوض شود اين غلام بهلاكت رسيد بشريعت
بمجرد مذكور اين بيع بر وجه مذكور منفسخ شده باشد بشرايطها   سوابوحروا   لانه اذا هلك المبيع في يد
البايع ينفسخ البيع   عند العلي   ولو هلك في يد البايع ينفسخ البيع ولا شيء على المشتري اعتبارا
بالصحيح المطلق   هدايه   يهلك المبيع قبل القبض بفعل البايع او بفعل المبيع او بآفة سماوية يبطل
البيع وان كان بفعل اجنبي يتخير المشتري ان شاء اجازه واخذ الضمان من المستهلك   فصول عمادي فصل ...
درين مسئله كه زيد اسب كذا خود را بمبلغ كذا بعمرو فروخته است مع التقابض في المبيع و درين بيع غبن فا
حش مع التغرير از اسب واقع شده است از زيد بر عمرو وقبل ازانكه عمرو فسخ بيع مذكور نمايد اين اسب در دست
او تلف شده است به بيع و تسليم بشريعت درينصورت بر عمرو زياده از قيمت يوم القبض اين است چيزي
غير لازم باشد بشرايطها   سوابوحروا والصحيح انه يفتى بالرد اذا وجد التغرير معنى   ويعتبر قيمته يوم القبض
وان زادت قيمته يوم الاتلاف او نقصت   عند العلي   درين مسئله كه خالد اسب كذا خود را بمبلغ
كذا بزيد فروخته است مع التقابض في البدلين وبعده بر تقدير آنكه بينهما اقاله بيع مذكور واقع شده باشد چون
درين اسب عيب حادث كذا در دست زيد ظاهر شده بوده است كه خالد عالم آن عيب في عقد الاقاله وعند القبض
بشريعت رسد خالد را كه اين اسب را بسبب عيب مذكور بر زيد رد كند بر وجه صحت شرعيه بشرايطها   سوابوحروا

المشترى شيا بثمن الى النيروز وذكر في الصل انه لا يجوز قالوا هذا لم يعلم البايع والمشتري بما بقي الى النيروز فاما
علما جاز   قاضيخان   ولو باع شاة على انها حامل فسد البيع ولو باع عبدا على انه خباز او كاتب جاز
البيع ولو باع جارية على انها بريء من الحبل جاز ولو باع على انها حامل البيع جايز الا ان يظهر المشتري انه يحتاج
فاذا اشترى جارية على انها حامل فاذا هي غير حامل كان البيع لازما وليس للمشتري ان يرد لان الحبل في الجواري
عيب عند الناس فكان شرط الحبل بمنزلة شرط البراءة من العيب فيجوز البيع في الصحيح من الجواب حتى لو كان
في بلد يرغبون في شراء الجواري لاجل الاولاد كان فاسدا   خزانة المفتيين   اشترى جارية فقبضها
فوجد بها عيبا فردها على البايع ثم علم البايع بعيب حدث عند المشتري كان للبايع ان يردها على المشتري بالعيب
الحادث مع ارش في يده العيب الذي كان عند البايع او تمسك الجارية ولا شيء له كذا في الفصول العمادي
درين مسئله كه بر تقدير آنكه زيد شتر كذا خالد را از وى بمبلغ يكصد تنكه قزلباشي در
مشهد خريده باشد بشريعت چون زيد و خالد برضاء يكديگر فسخ بيع مذكور نمود بعده خالد اين
شتر را بكل عيوب آن بمبلغ يكصد هفتاد تنكه از بكي در ولايه بخارا از وى خريده است و ديده و دانسته
و بكل عيوب مع التقابض في المبيع و بعض ثمن درين صورت رسد خالد را كه بقيه ثمن انرا از زيد
طلب نموده گيرد بر وجه صحت شرعيه بشرايطها   سوابوحروا   و اگر زيد گويد كه من اين شتر را
بسبب عيب كذا بر خالد رد ميكنم و بقيه ثمن را نمى دهم درينصورت اين قول از وى بوجه مذكور
نادرست باشد بشرايطها   سوابوحروا   و حالا آنكه اين شتر در دست زيد بر جاى مانده شده
است   سوابوحروا   درين مسئله كه زيد غلام كذا عمرو را بمبلغ كذا از وى خريده است و بعده اين
مبلغ پنجاه تنكه كم ساخته به بقيه آن زيد اين غلام را از عمرو ديده و دانسته بعيب جنون و بجميع عيوب آن
خريده است مع التقابض في البدلين بشريعت اگر بعد ذلك زيد گويد كه اين غلام را بسبب عيب
جنون و بسبب عيب ديگر بر عمرو رد ميكنم درينصورت اين قول از وى بوجه مذكور نادرست باشد
بشرايطها   سوابوحروا   درين مسئله كه زيد قالين كذا خود را بمبلغ كذا بعمرو فروخته
است عمرو خرنده اين قالين را فروخته كه اين مبلغ را بزيد دهد و عمرو بر وجه مذكور خريده است چون اسقاط

اجل

اجل مجهول قبل از حلول آن واقع نشده است بشريعت اين بيع نادرست باشد بشرايطها و
حالا آنكه غبن فاحش مع التقرير واقع شده است ازين بر اين مشترى   سوابوحروا
درين مسئله كه جمع معلومين اسب كذا و زيد را از براى خود با بمبلغ كذا خريده اند مع
التقابض في المبيع بشريعت رسد زيد را كه مثل مبلغ مذكور را ازين جمع طلب نموده گيرد بر وجه
صحت شرعيه بشرايطها   و گواهان اين درين قضيه حالا آنكه اين جمع را درين گواهان منفعت
و شريكند نادرست باشد بشرايطها   سوابوحروا   درين مسئله كه زيد انگور باغ كذا خود را
بمبلغ كذا ديده و دانسته هر چه باشد بخالد فروخته است مع التقابض في المبيع و بعض الثمن بشريعت
اگر بعد ذلك زيد گويد كه من اين بيع را فسخ كرده چيرا انرا از خالد ميگيرم درينصورت اين قول
از وى بوجه مذكور نادرست باشد بشرايطها   درين مسئله كه بر تقدير آنكه زيد اسب كذا خود را
بمبلغ كذا بعمرو فروخته باشد مع التقابض في البدلين بر تقدير آنكه شخصى اين اسب را بر خالد
دعوى نموده استحقاق شرعى آورده گرفته باشد

وصلح المشتري قبل
~~درين مسئله كه خالد ...~~
الزام القاضي يمنع الرجوع على البايع كذا في الفصولين
درين مسئله كه خالد سكنيات باغ كذا خود را بعايشه بمبلغ كذا بيع جايز شرعى فروخته است مع التقابض
في البدلين والانتفاع في النصف چون درين بيع مدت هشت ماه گذشته است بشريعت بر تقدير آنكه
بينهما فسخ بيع مذكور واقع شده مبلغ مذكور را خالد بتسليم شرعى عايشه نمايد درينصورت رسد
عايشه را كه باندازه هشت ماه ثلث حاصل آن را طلب نموده گيرد بر وجه صحت شرعيه بشرايطها
و حالا آنكه بعد از بيع مذكور را بجانبين مقرر ساخته رند   سوابوحروا   درين مسئله كه
در دكان كذا بعد از شكستن آن در دست مشترى آن عيب زبونى چوب وى آن ظاهر شده است كه اين

مشتری عالم بآن عیب نی بوده فی عند البیع فی عند القبض بشریعت رسید این مشتری را که نقصان
عیب مذکور را از بایع آن طلب نموده کیرد بروجه صحت شرعیه بشرایطها چه این جوب و بی نقصان — بوسیده و
دار بوده است که ظاهر شده است عند الفاهر وعند الناس بینوا توجروا — درین مسئله که
خالد اقرار صحیح شرعی کرده است که دو قطعه زمین کذا ملک خود را بمبلغ کذا بعمرو فروخته ام
بجمیع حقوق و مرافق آن مع التقابض فی البدلین بشریعت اگر بعد ذلک خالد کوید که من این
دو قطعه زمین را بمبلغ کذا فروخته ام و حق شرب آن را نی فروخته ام و آب این زمین را نی
فروخته ام و نگاه میدارم درینصورت این قول از وی بوجه مذکور نادرست باشد بشرایطها بینوا توجروا
واذا اشتری ارضا لا یدخل الشرب فی غیر ذکره و کذلک فی الاقرار و الصلح و الوصیة الا اذا
ذکر ذلک نصا او دلالة بان قال بجمیع حقوقها او قال بمرافقها مغنی کتاب البیع
درین مسئله که عایشه مقدار کذا کندم و جوار که از وجه بدل اجاره یا بیع زمین مملکه که
بخالد باجاره داده بوده است آنرا از خالد میطلبیده است بمبلغ کذا و حال آنکه بپیه فروخته است
بخالد بشریعت این بیع نادرست باشد بشرایطها بینوا توجروا — درین مسئله که زید حویلی کذا
خود را بمبلغ کذا به بیع جایز فروخته است مع التقابض فی البدلین بشریعت اگر بعد ذلک خالد
از سکنیات این حویلی را که تلف کرده است بغیر حق و نیز اگر بعض از بنیاد این حویلی در دست خالد
ویران شده باشد نقصان بقیمت این حویلی شده باشد درینصورت آنچه خالد تلف کرده است ازین
سکنیات ضامن تمام تاوان آن چه ویران شده است ازین حویلی خالد ضامن آن بحصه شده
باشد از برای زید بعد تحقق شرایطها چه این ضامن شدن خالد این مذکور را بر وجهی بوده است که
تاوان زیاده از اصل ثمن مذکور دارد چنین و در ینصورت تمام ثمن مذکور را از زید باز فقط
باشد بشرایطها و ولایت باشد زید را که زیاده آن را از خالد طلب نموده کیرد بر وجه صحت
شرعیه بشرایطها بینوا توجروا — درین مسئله که زید بمبلغ ربع آسیاء کذا را از مالک
آن خریده است بر آنکه اگر زید این مبلغ را بمالک آن دهد شریک باشد با او و اگر زید این مبلغ را نی دهد
بمالک

بمالک شریک نی باشد مع قبوله بشریعت این بیع بر وجه مذکور نادرست باشد بشرایطها و
چه مدت شانزده روز برین گذشته هنوز نی داده است این مبیع را زید بمالک آن بینوا توجروا
وان وقت زایدا علی الثلثة او ولم یوقت او وقت مجهولا فسد کذا فی الذخیره
درین مسئله که بشریعت خریداری کرده خالد سکنیات آسیاء کذا را از عمرو متصرف آن
مانع دعوی مالکیت خالد این آسیا را بعمرو و مصرف آن باشد بعد تحقق شرایطها بینوا توجروا
درین مسئله که اسپ کذا که مشترک بوده است میان جمع معلومین بمبلغ کذا باتفاق
بکر این جمع این اسپ را بخالد فروخته اند مع التقابض فی البدلین بشریعت این بیع بر وجه
مذکور درست باشد بشرایطها و چه زید این اسپ را قبل ازین بیع مذکور از بکر که یکی ازین جمع است
بمبلغ کذا به اذن و رضای این بقیه جمع خریده است و این بقیه فسخ بیع مذکور نموده اند باتفاق
بکر بکما هو طریقه بخالد فروخته اند بر وجه مذکور درینصورت اگر زید کوید که این اسپ را خالد
میکرم چه این قول از وی بوجه مذکور نادرست باشد بشرایطها بینوا توجروا
درین مسئله که جمع معلومین غلام کذا و خالد را بمبلغ کذا از برای خود با خریدن قبض نموده
آزاد کرده اند کما هو طریقه شرعا بشریعت اگر بعده این جمع کویند که ما بان این غلام را رد میکنیم چه بر خالد
درینصورت این قول ازین جمع بوجه مذکور نادرست باشد بعد تحقق شرایطها بینوا توجروا
درین مسئله که بر تقدیر آنکه زید اسپ کذا را بمبلغ کذا از مالک خریده باشد مع التقابض فی البدلین
و بعده این اسپ بهلاکت رسیده مرده است بشریعت اگر بعد ذلک زید کوید که تاوان اسپ را از جمع معلومین
دیگر میکیرم بآن سخن خود که در وقتی که چهار باغ کذا را خریده بودم به شرکت با این اسپ کار کرده بوده
ام درینصورت این قول از زید بوجه مذکور نادرست باشد بشرایطها حالا آنکه این اسپ را شخص دیگر
داده است و این اسپ در دست وی بهلاکت رسیده است بینوا توجروا — درین مسئله که خالد اسپ کذا
را بزید بمبلغ کذا فروخته است مع التقابض فی البدلین و زید این اسپ را بمبلغ کذا بعمرو فروخته است مع
التقابض فی البدلین و عمرو این اسپ را بطلح فروخته است مع التقابض فی البدلین و طلح این اسپ را به بکر

فروخته است مع التقابض فی البدلین و بکر این اسپ را بمبلغ کذا بقربان فروخته مع التقابض فی البدلین
و بعده شیخ این اسپ را دعوی ملکیت مطلقه خود نموده به بینه معدله و بحکم قاضی اسلام مرافع الیه از قربان
کرفته است و بعده هر یک از این مشتریان رجوع خود نموده به بینه و بحکم قاضی اسلام مرافع الیه بثمن مذکور خود کما هو
طریقه شرعا تا که منتهی شده است این رجوعات بزید و زید بر سبیل دفع در جواب رجوع مذکور گفته است که
این اسپ خانه زاد خالد مذکور است که از ملک وی برامده است غیر از بیع مذکور و اثبات دفع مذکور خود نموده
است بر سبیل قهقرا به بینه عادله و حکم قاضی اسلام مرافع الیه کما هو طریقه شرعا بر شیخ مذکور و مشتری خود و این
مشتری بعده رجوع بر سبیل قهقرا نموده اند هر یک به بینه معدله و بحکم قاضی اسلام مرافع الیه تا که منتهی شده
است این رجوعات بقربان مذکور کما هو طریقه شرعا بشریعت رسید قربان را که این اسپ که در دست شیخ
موجود است بر سبیل قهقرا از وی طلب نموده کیرد بر وجه صحت شرعیه بشرایطها بینوا توجروا
درین مسئله که خالد کنیزک کذا را بمبلغ کذا از عمرو خریده است مع التقابض فی البدلین و چه
درین کنیزک عیب سببی ظاهر شده است که مشتری عالم بان نی بوده است نی عند البیع نی عند القبض
بشریعت ولایت باشد مشتری را که این کنیزک را بسبب علت مذکور بر بایع مذکور رد نماید بشرایطها
بالی هر چند این مشتری و بایع مذکور این وکیل بوده باشند درین بیع کما هو طریقه شرعا و چه این
علت ظاهر بوده است عند الفاهر وعند الناس درینصورت بینه بر ظهور علت مذکور برین مشتری
غیر لازم باشد بعد تحقق شرایطها بینوا توجروا — درین مسئله که زید خراس کذا خود را
بخالد فروخته است بمبلغ کذا بر آنکه این خراس با اسپ است و عوارضات منحرفه نی دارد و چه خالد
بر وجه مذکور خریده است و این خراس را عیب ظاهر شده است و عوارضات منحرفه داشته است بشریعت
ولایت باشد خالد را فسخ بیع مذکور را بسبب عیب مذکور نماید بشرایطها بینوا توجروا — درین مسئله که
زید مقدار کذا کندم خود را بمبلغ کذا بخالد فروخته است برین وجه که خالد پاره این مبلغ مذکور را
در نوروز و بقیه آنرا در تیره ماه بزید دهد و خالد بر وجه مذکور خریده است چه اسقاط اجل مجهول
قبل از حلول آن واقع نی شده است بشریعت این بیع بر وجه مذکور نادرست باشد بشرایطها چون
این

این کندم در دست خالد تلف شده است بعد بیع مذکور درینصورت زیاده از مثل این مقدار کندم
چیزی بر خالد غیر لازم باشد بشرایطها و اگر درین صورت اختلاف شده باشد در کیفیه بیع مذکور برین وجه که
بایع مذکور میکوید که من این بیع را بی شرط مذکور کرده ام و این مشتری میکوید این بیع بشرط مذکور
واقع شده است و هر یک از بایع و مشتری اقامه بینه می نمایند بر حق مذکور درینصورت بینه عادله این
مشتری بر وجه مذکور اولی بسماع باشد از بینه این بایع بر وجه مذکور بشرایطها بینوا توجروا
درین مسئله که بر تقدیر آنکه خالد سکنیات کندم و علف دوابه خود را با همراهی
بایع عرصه آنکه عبارت از مال و بیه توده منقبله آن است بمبلغ کذا بعمرو به بیع جایز فروخته باشد
بشریعت این بیع درست باشد بشرایطها و اگر عمرو کوید که مال بیه توده این سکنیات را بی بیع کور
میکرم درینصورت این قول از وی بوجه مذکور نادرست باشد بشرایطها بینوا توجروا
درین مسئله که بیحاه عایشه زمین ملک کذا خود را بمبلغ کذا بعمرو فروخته است بر وجه که عمرو نصف این
مبلغ ثمن این زمین را بعد از یکسال و بقیه آنرا بعد از دو سال بسماه مذکوره دهد مع قبوله بشریعت
این بیع بر وجه مذکور درست باشد مع تحقق شرایطها بینوا توجروا — درین مسئله که زید اشیاء
کذا خود را که خریده بوده است بخالد بده یازده سکه فروخته است بشریعت بر تقدیر آنکه بیان ثمن این
اول این اشیا شده باشد چون معلوم شده است که درین بیع غبن فاحش واقع شده است از زید بر
خالد کما هو طریقه شرعا درین صورت رسید خالد را که اگر خاهد فسخ بیع مذکور نماید بعد تحقق
شرایطها هر چند کوید که من این اشیا را فروخته ام بول بینوا توجروا — حکم شریعت
غرا آنست اگر شخصی تمام رمه گوسفندان خود را بیک صفقه بعمرو بمبلغ کذا فروخته باشد به
بیع صحیح بشریعت این بیع صحیح درست است بشرایطها و اگر شخصی کوید که این بیع نادرست
بآن سبب خود که این گوسفندان متفاوت میباشند این قول ازین شخص نادرست باشد بشرایطها
بینوا توجروا — درین مسئله که زید مقدار یکمن کندم خود را که در ذمه خالد داشته است بمبلغ
یازده تنکه فروخته است و خالد خریده است و قبل از آنکه این مبلغ را قبض شرعی نماید از یکدیگر جدا شده اند

بشریعت این بیع نادرست باشد بشرائط ها و زیاده از مثل این مقدار گندم چیزی بر خالد جبرا لازم نیست

بشرائطها واگر بعده زید مقدار کذا جواری وار زن خالد گرفته باشد درینصورت ما ولایه باشد خالد را که

آنچه زید گرفته باشد طلب نموده کیرد بر وجه صحت شرعیه سوالوجوا درین مسئله که خالد گندم کذا

خود را در جوال بوده ست بمبلغ کذا بعمرو فروخته ست برانکه این گندم مقدار کذا ست بوزن موضع کذا بشریعت

اگر عمرو بر وجه مذکور این خریده بوزن مذکور بر کشیده معلوم شده ست که این مقدار ازین گندم کم آمده ست

بر عمرو غیر لازم باشد از وجه مذکور بشرائطها بر حسبه اعمرو آنچه ازین گندم گرفته تا کی کرده باشد سوالجوا

والمقدار في حكم الاصل فيقابله شئ من الثمن كذا في الهداية وغيرها ولنا ان المقدار في المقدار

المقبوض فالقول للقابض مع اليمين شرح وقاية كتاب المضاربة درین مسئله که زید مقدار کذا گندم

خود را بجمع معلومین داده مؤثر ساخته ست که این جمع هر یکمن گندم را یکمن ده سیر بوزن آن بزید دهند

بشریعت این معامله نادرست باشد بشرائطها و بر تقدیر آنکه زید بعد از تلف ساختن این جمع این مقدار

گندم را باین مبلغ کذا فروخته خط گرفته باشد ازین جمع بر وجه مذکور درینصورت این بیع از جانب زید این مقدار

گندم را که در ذمه این جمع ست و این خط گرفتن ازین جمع نیز نادرست باشد بشرائطها سوالوجوا

درین مسئله که خالد بکلیات خانه کذا خود را که عرصه آن وقف لازم شرعی بر مصرف کذا ست بمبلغ

بزید فروخته ست مع التقابض في البدلین و بعده زید عرصه آنرا از راه رد وغیره با مر متولی شرعی آن منظر

شده ست که هو طریق شرعی است اگر خالد با وجود مذکور راه رو این خانه وی را بر بسته بالا این راه

روز ای برای خود بکلیات و دیوار کذا بنا کرده باشد بغیر حق درینصورت ولایه باشد زید را که از القاضی

نماید با مر متولی مذکور از قاضی مرافع الستان حضرت کند خالد را بر رفع آن بعد تحقیق بشرائطها سوالجوا

درین مسئله که مسماة عایشه در حال صحت ذات و نفاذ تصرفات خود ثلثان مشاع خود را از

باغ کذا که مشتمل بر دو ست میا زور و خالد بمبلغ کذا بخالد فروخته و خالد خریده ست مع التقابض في البدلین

بشریعت این بیع درست باشد و اگر بعد از فوت مسماة مذکوره ورثه وی این ثلثان باغ را بر خالد مذکور

دعوی ملکیت خود کنند ارثا از مسماه مذکوره درینصورت این دعوی ایشان بی سبب حادث شرعی نادرست

باشد

باشد و اگر مسماه مذکوره این مبلغ مذکور را از خالد بطریق تفرق گرفته بزینب بخشیده باشد مع قبولها و

قبضها في المجلس این بخشیدن نیز درست باشد و دعوی ورثه مذکور این مبلغ را ارثا از مسماة مذکوره بر خالد

و بر زینب نیز نادرست باشد بشرائطها سوالوجوا درین مسئله که زید بر عمرو دعوی کرده ست که مادیان

کذا از زید که بدست عمرو بغیر حق بوده ست تلف شده ست قیمت مادیان را از عمرو طلب نموده ست و عمرو در جوابها

گفته ست که زید از دعوی مادیان مذکوره ابرا نموده گذشته ست شرعا این دفعیه عمرو مقبول و بعد الاثبات

دافع دعوی زید باشد بشرائطها سوالوجوا رجل ادعى على آخر فقال المدعا عليه ابرأتني عن

الدعاوي فهي بينة كذا صح بهذا الدفع فصول ويجوز الشراء في المخمصة للتخليص عندنا خلافا للشافعي

لكن لا يملكه بالاتفاق قلنا هذا ليس بشراء في الحقيقة بل تخليص المسلم عن المهلكة نظم وغيره

درین مسئله که حر مسلمانی مبتلا شده باشد بامر کمک مخمصه و عسر آنست بر و حهی که ممکن نباشد بیرون

آمدن ازین امر مگر با قدام نمودن این مسلمان بر بیع نفس خود و این مسلمان بجهت بیرون آمدن ازان

بر جنبه اقدام بر بیع نفس نموده باشد بشریعت این بیع جایز باشد و غیر مفید ملکیت رقبه وی باشد

بشرائطها سوالوجوا الحر لا یملک بسبب من الاسباب كالبيع والهبة ونحوه وحرمة البيع حق

الله تعالى ولهذا لا يجوز باسعاده وان كان راضيا مستصفى قال في النظم وغيره ان بيع الحر في حالة

المخمصة غير لازم حقيقة وان كان صورته بيعا لانه في الحقيقة تخليص المسلم واحيا نفسه ببدل

المال كما قالوا في جواب الشافعي ره في عدم جواز هذا البيع من كل وجه شرح وقايه ومسطومه

والآدمي مكرم بجميع اجزاءه فلا يتبدل بالبيع ولا بالهبة للانسان الاماكان محلا للرق وسبب الرق

الكفر حواشي هدايه در انجه زید یک رمس اسب کذا را بر عمرو ذو الید آن دعوی خانه زاد

میکند در حالی که سن آن اسب را بر وجه کذا تاریخ بیان میکند و عمرو مدعا علیه در مقابله میگوید که این اسب

خانه زاد با بیع منیت و بر وجه کذا تاریخ بیان میکند و بر واحد ازین زید و عمرو بر وفق مقال خود ها

بینه عادله اقامت مینمایند شرعا درینصورت رشد مرعا قر اسلام مرافع الدعا را که ازبرای که کدام

از زید و عمرو مدعیان این اسب مذکور را بنام بر موافقت سن آن بملکیت ان حکم فرمایند تا اجابت رسید

ولو ادعى دابة وقال هي الدابة نتجت عندي منذ سنتين في ملكي وشهد شهوده كذلك فنظروا فيها ازيد او

انقص لا يقبل لظهور الكذب فصول واذا ثبت العتق في المسلم لا يرتفع برافع هدايه وغيرها

ويجوز بيع الحر في دار الاسلام بالاتفاق فاعدى نيمرتاشي وفي المبسوط والمستوفي جاز ان

يبيع نفسه ونفس ولده الصغير عند الحاجة وهي المخمصة وان في عدم البيع هلاك نفسه وفي البيع يذهب

الهلاك فلا جين ان يبع كذا قال بعض المشايخ وهو الصحيح وعليه الفتوى حاشية هدايه

ولو اشترى المسلم مسلما اسيرا من دار الحرب فهو حر لا سبيل للمشتري عليه لان الحر لا يحل للمعاوضة بل هو تخليص

واستنقاض ذخيره ومحيط والاتيصور العود الى الرق شرح ابو المكارم فقد ذكر الجائز ويراد به

جواز الفعل لا صحت العقد قال في الذخيرة وان عجز حر او عتق عما يجب في ذمتهما وبهما غرة او مخمصه

اوضرب اوحبس يجوز لهما ان يبيعا انفسهما كما نجا من التهلكه والشدة والمخمصه والحبس لان الناس

كانوا يبيعون انفسهم في زمان يوسف عليه السلام وهم مضطرون كذا في البحرة وبيع الحر

كان مباحا في الامم الماضية بسبب الحرفة والدين والافرار ونحوه ثم نسخ في شريعتنا كذا في التمهيد

وشرح قصيدة امالي حربي دخل دارنا بامان فباع ولده لا يجوز باتفاق الروايات بالاجماع لان العاصم

الاما او الذمة او الاسلام ولا يمكن ان يعود رقيقا نيمرتاشي شرح وقايه برجندي ويعرض ان

يطعم ويشرب المحتاج الفقير الغير الكاسب بمقدار ما يسد رمقه وينجح من الهلاك بحج في المخمصة

تاتارخاني وقاعدي وكافي وهدايه وبيع الحر باطل بالاجماع العلماء الامصار والانتفاع

بالآدمي واجزائه جائز بالضرورة فلا يتعدى الى غيرها وما ثبت بالضرورة يتقيد بقدرها وقد بيع الحر بسبب

الضرورة وان كان لا اقدام مباحا لكن العقد باطل غير مفيد تملكه الرقبة لان الضرورة هي التخليص عن المهلكة

تحصل بمجرد الاقدام فلا يحتاج الى افادة ملكة الرقبة المنافية بجميع الروايات المعتبرة ببطلان العقد

كذا في المصحف المستصفى والمستوفي والحر ليس بمال عند من له دين يساوي

فلذا كان العقد باطلا اذا كان احد عوضين حرا وان كان ما لا عند من له دين يساوي ولو توجه

الهلاك اليه بالمخمصة كان له ان يدفعه بمال الغير للوجهين حرمة التعرض وحرمة المال في نفسه

لاجل

لاجل المالك وبالضرورة تزيل حرمة التعرض لكن الحرمة في نفسه باقية ولهذا اضا من فلاجت الحرمة

في نفسه لان الضرورة يندفع بازالة حرمة التعرض فقط فلا تزيل الحرمة في نفسه وكذا في بيع الحر في حالة

المخمصة يزيل حرمة التعرض بسبب الضرورة التي هي الخروج عن المخمصة ودفع الهلاك فلا حاجة

الى ازالة الحرمة في نفسه التي هي سبب عدم انعقاد البيع في حق ملكية الرقبة لانه لا تزيل ولهذا قال

في النظم وغيره ان بيع الحر في حالة المخمصة ليس ببيع حقيقة وان كان صورة لان في الحقيقة تخليص المسلم

واحياء نفسه ببدل كما قالوا في جواب الشافعي ره في عدم جواز هذا البيع من كل وجه شرح هدايه ومنظوم

درین مسئله که خالد غلامی کذا را از زید خریده ست مع التقابض في المبيع بشریعت رسید

زید را که مثل مبلغ مذکور را از خالد طلب نموده گیرد بشرائطها هر چند زید از قبل مسماة عایشه وکیل

بوده باشد درین بیع و اگر خالد گوید که من این مبلغ ثمن این غلام را بزید عنید هم بآن

سبب خود که من این مبلغ را قرض بعمرو متوفی شوهر وی داده ام درصورت این قول از

خالد بمجرد مذکور نادرست باشد بشرائطها سوالوجوا درین مسئله که بر تقدیر آنکه

خالد زمین یا بی دهیکی کذا که عبارت از خراج مستقبله آنست حالا آنکه این پایس تعلق

بجمیع صغار و کبار داشته ست از انتقال زید متوفی پدر خود بمبلغ کذا از عمرو خریده باشد

بشریعت این قول نادرست باشد بشرائطها سوالوجوا درین مسئله که زید اسب

کذا خود را بمبلغ کذا بخالد فروخته مع التقابض في المبيع و در ثمن مذکور این اسب تاجیل

کرده گفته ست بعد از مدت سه سال ثمن مذکور این اسب را از خالد میگیرم و خالد بر وجه

مذکور خریده ست بشریعت اگر بعد ذلک زید گوید که من ثمن مذکور این اسب را قبل از گذشتن مده

تاجیل مذکور حالا ازوی میگیرم درین این قول از زید بمجرد مذکور نادرست باشد بشرائطها سوالوجوا

ومن اشترى بثمن حال ثم اجله اجلا معلوما صار موجلا لان الثمن حقه فله ان يأخره

تيسيرا على من عليه الا يرى انه يملك ابراءه مطلقا فكذا موقتا شيباني نقل من الهدايه

درین مسئله که مسماة عایشه مقدار کذا گندم خود را که در ذمه زید بوده ست بمبلغ کذا بزید

بیع مع اجل المعلوم

فروخته است مع التقابض فی بعض الثمن فی المجلس قبل الافتراق بشریعت بیع مذکور وانچه قبض ثمن مذکور به بر وجه مذکور درست باشد بعد تحقق جمیع شرائطها روایتها فی الفصولین

درین مسئله که خالد پدر جمیع معلوم ابن صغار بولایت ابوة بمبلغ کذا این صغار حویلی کذا از زید از برای این صغار خریده است مع التقابض فی البدلین مع شرائط بشریعت این حویلی حق این صغار شده باشد بشرائطها و اگر بعد از فوت خالد عایشه زوجهٔ خالد گوید که این حویلی این صغار حق میگرم جبرا ازشامنه درینصورت این قول عایشه بمجرد مذکور نامسموع باشد بشرائطها سوال و جوابا

درین مسئله که خالد فالیز کذا از زید و عمرو فروخته است مع التقابض فی المبیع والبدلین و بعض الثمن و بعد مقدار کذا خربزه این فالیز زید و عمرو برده فروخته تلف کرده باشند و بعده بر تقدیر آنکه زید و عمرو بقیه ازا بر خالد اقاله نموده فسخ بیع مذکور کرده بخالد داده باشند و بعد خالد ازا بیکر و طلیح فروخته باشد بشریعت اگر بکر و طلیح گویند ما آنچه خربزه که زید و عمرو برده اند از وجه مذکور بهر منع بیه تنکم از ایشان پل میگیریم جبرا درین صورت این قول از ایشان بمجرد مذکور بهر وجه شرعی نامسموع باشد بشرائطها درین مسئله که بر تقدیر

آنکه زید زمین کذا مملکهٔ پادشاهی باهمراه پکنیات و باغ و علف و درختان خود بمبلغ کذا بعمرو فروخته بشد چون عمرو این پکنیات باغ و علف و درختان کرده است بشریعت اگر عمرو گوید که آنچه بزید داده ام ازا میگیرم جبرا و حالا آنکه عمرو درین زمین مدت کذا زراعت کرده و رفع محصول آن نموده است درینصورت این قول از وی بمجرد مذکور نادرست باشد بشرائطها سوال و جوابا . درین مسئله که زید کنیزک کذا را بعایشه بمبلغ کذا فروخته است و وی خریده است مع التقابض فی البدلین و بعده حرة الاصلیه کنیزک مذکور در ضمن مرافعه شرعیه به بینهٔ معدله و بحکم قاضی اسلام مرافع الیه ثابت شده است کما هو طریقه شرعا بشریعت رسید عایشه را که رجوع بمثل این مبلغ متلف مؤدی بزید بر وی رجوع نماید بر وجه صحت شرعیه بشرائطها هرچند که خالد رجوع بمثل این مبلغ متلف مؤدی بعایشه کرده باشد بر بدل مبلغ کذا دیگر صلح کرده شد چون مانع اصلانی بوده باشد سوال و جوابا

مرفوع زاکی کمانا تا شهر چورده بینات اهل دانش میکرد انداکه آنچه از تتبع کتب فقه مفهوم میشود بیع حر در حالت مخمصه و مهلکه هرچند خوف هلاک باشد باعتبار اقدام نمودن نفس این بیع در حق خروج از مهلکه

درین

درست است و پس زیرا که ضرورت که داعی شده است بهمین مقدار دفع میشود و حاجت نداریم که حکم بصحت این نموده مقید ملکیت رقبه شود چنانچه در تبصره و ذخیره تصریح نموده است زیرا که در جمیع کتب خصوصا در ذخیره و محیط با وجود آنکه همین روایت جواز بیع را گویند در وقت مخمصه نیز در مواضع متعدده تصحیح کرده اند که حر محل بیع نمیباشد هرچند در حالت مخمصه باشد و پس بالضرورة باید که توفیق کرده شود به همین طریق که صاحب تبصره گفته است زیرا که اصل در روایات توفیق و رفع اختلاف بهما امکن و رفع تعارض و توافق شد بجمیع روایات معتبره مصرحه است و فقیر تحقیق نموده نوشته بمهر فقیر فرستاده بودم و آن عالی حضرت شان عالی فرستاده اند که خرنده و فروشنده را منع بسازند و بجمیع ماوراء النهر و آن مفتی را منع از فتوی کرده اند و در منکر شده است که من عربی نوشته ام و تحریر فاکر نکرده ام هر چه استاد العلماء عالم خواجه هر ماه مفتی بخارا درین مسئله که زید اسب کذا را بخالد فروخته است مع التقابض فی البدلین و درین وقت از بینی این اسب زرداب میرفته است و زید بخالد گفته است که این سبب زیرا ندگی است که درین اسب موجود شده است بشریعت اگر بعد معلوم شود که این زرداب رفتن سبب منقه بوده است و عیب قدیم موجب الرد بوده است و سبب زیرا ندگی نبوده است درینصورت رسید خالد را که این اسب را بسبب عیب مذکور بر زید رد کند بعد تحقق شرائطها سوال و جوابا فان بین سببا آخر برد کبیری و قاضی خان

درین مسئله که زینب گاو کذا را بمبلغ کذا از خالد خریده است مع التقابض فی البدلین بشریعت اگر بعده شخص این گاو را به بینهٔ معدله و بحکم قاضی اسلام مرافع الیه استحقاق شرعا آورده دعوی خانه زادی نموده گرفته باشد کما هو طریقه شرعا درینصورت رسید زینب را که مثل مذکور ثمن این گاو را از خالد طلب نموده گیرد بر وجه صحت شرعیه بشرائطها سوال و جوابا

درین مسئله که زید تمام خانهای حویلی کذا عمرو را از وی خریده است بشریعت رسید زید را که بخیار رؤیت فسخ بیع مذکور نماید کما هو طریقه شرعا بشرائطها هرچند عمرو گوید که بعضی از آن دیده بود سوال و جوابا و بعضهم شرطوا رؤیة الکل هو الاظهر والاشبه کذا فی الفصولین

بیکسات

من حیث الرؤیة و هو المختار فتاوی جواهر زمیه درین مسئله که زید حویلی کذا را بمبلغ کذا بیع جایز شرعی بعمرو فروخته مضر علی تسلیم وی نموده است مع التقابض فی البدلین و بعده زید این پکنیات حویلی را بمبلغ کذا از عمرو باجارهٔ صحیحه گرفته است مع قبضه تا مدتی کذا مع قبوله و برین مدت کذا گذشته است بشریعت رسید عمرو را که اجرهٔ این مدت را از زید طلب نموده گیرد بر وجه صحت شرعیه بشرائطها سوال و جوابا درین مسئله که زید اسب کذا را که مشترک بوده است میان وی و میان خالد تمام آنرا بمبلغی بی اذن و رضاء خالد فروخته است چون خالد بعد از علم بآن تجویز آن نکرده است بلکه رد آنرا نموده است بشریعت این بیع در حصهٔ خالد ازین سبب نافذ و نادرست باشد بشرائطها سوال و جوابا رجل قال لآخر بعت منک نصیبی من هذا الدار بکذا و علم المشتری نصیبه و لم یعلم البایع جاز البیع بعد ان یعلم البایع انه کما قال ابو حنیفه ره لا یجوز علم البایع او لم یعلم و هو قول محمد ره و قال ابی یوسف [illegible] البایع او لم یعلم هذا روایة عصام و فی الآخر شفعه شرح الکافی ذکر قول محمد مع ابی یوسف و فی عیون المختلف لابی نصر محمد ابن هروی قال ابو حنیفه و محمد رحمهما الله رجل قال نصیبی من هذه الدار منک ولا یعلم المشتری کم نصیبه منها فالبیع فاسد علم او لم یعلم و قال ابی یوسف ره البیع جائز للمشتری الخیار اذا علم و اجمعوا ان المشتری یعلم مقدار نصیب البایع جاز البیع علم بایع او لم یعلم فصول عم باع کرا من حنطة ان تکن فی ملکه بطل وان کان بعضه فی ملکه بطل فی المعدوم و فسد فی الموجود وان کانت فی ملکه لکنه فی نوعین او فی موضعین لا یجوز وان کانت من نوع واحد لکنه لم یضف الیها قال بعت منک هذا امنا من الحنطة جاز اذا علم المشتری مکانها بالخیار ان شاء اخذ بذلک الثمن فی ذلک المکان وان شاء ترک و عن ابی یوسف ره لا یجوز قنیه کتاب البیع اذا بطل العقد فی البعض بطل فی الکل اختیار شرح مختار بطل فی المعدوم و فسد فی الموجود قاضی خان و فی الفصول العمادیة الروایة محفوظة لو باع مطلقا ثم اجل الثمن الی وقت الحصاد والدیاس لا تفسد و یصح الاجل [illegible] لقوله علیه السلام البینة علی المدعی والیمین علی من انکر فکل شیٔ

یثبت

ثبت بالبینة [illegible] و عند العجز یتوجه الیمین علی المنکر شرح وقایه کتاب البیع الهبة نوعان هبة لذی رحم محرم و هبة لاجنبی او لذی رحم لیس بمحرم او بمحرم لیس بذی رحم و فی جمیع اللواهب حق الرجوع قبل التسلیم ذخیره کتاب القسمة درین مسئله که بشریعت اگر قسام ترکه بطلب ورثه متروکه متوفا را علی فرائض الله میان این ورثه قسمت کرده باشد ازشامنه درینصورت اجرهٔ قسمت ربع عشر ترکه باشد بشرائطها سوال و جوابا درین مسئله که ورثهٔ خالد متوفا اشیاء کذا را که مشترک بوده است میان این ورثه ازشامنه بر تقدیر آنکه میان یکدیگر قسمت کرده باشند چون زید که از این ورثه است درین قسمت مغبون شده است بشریعت رسید زید را که فسخ قسمت مذکوره نماید بشرائطها هرچند که ورثه برضا یکدیگر قسمت کرده باشند سوال و جوابا للمغبون ان یفسخ القسمة وان کانت القسمة بالتراضی قاضی خان درین مسئله که بر تقدیر آنکه ورثهٔ خالد متوفا اموال کذا متروکهٔ خالد را میان ذکور و اناث علی السویه بر خلاف کتاب الله قسمت کرده باشند بشریعت این قسمت بر وجه مذکور نادرست باشد بشرائطها سوال و جوابا قسمة الترکة بین الذکور والاناث علی السویة لا تصح لانها تغیر للمشروع بکتاب الله تعالی ذکر شمس الائمه فی شرح کتاب القسمة و اذا اقسم الورثة دار المیت و علیه دین ردت القسمة قلیلا کان او کثیرا اما اذا کان مستغرقا للترکة فظاهر و اما اذا کان الدین اقل الترکة فلانه شاغل بکل جزء من الترکة ظهیریه درین مسئله که بشریعت اداء دین لازم الاداء زید که در ذمهٔ خالد متوفا بوده است زمان موته مقدم باشد بر تقسیم ترکهٔ وی میان ورثهٔ وی ازشامنه بشرائطها هرچند دین اقل از ترکهٔ وی باشد سوال و جوابا درین مسئله که زمین کذا ملک خود را بمبلغ کذا بخالد فروخته است مع التقابض فی البدلین چون بعد از علم بیع آن عمرو شفیع و جار ملاصق مبیع است طلب شفعه این مواثبه و عند العقار نیز کرده است بشریعت رسید عمرو را که این زمین را بطریق شفعه از خالد طلب نموده گیرد بر وجه صحت شرعیه بشرائطها هرچند خالد گوید که قبل از بیع عمرو گفته بود که من که خالد چه طریقه میکرد سوال و جوابا درین مسئله که مسماة زینب و عایشه نصف حویلی کذا را بمبلغ کذا بزید فروخته اند مع التقابض فی البدلین

مسماه فاطمه وطلحه شفیعین وشریکین در نفس این مبیع اند طلب شفعه آن مواثبه وعند العقار نیز کرده اند این شفیعین کما هو طریقه شرعا بشریعت رسد این شفیعین را که این مبیع را بطریق شفعه طلب نموده گیرد بر وجه صحت شرعیه بشرائطها سوال وجوا درین مسئله که زید چوبلی کذا خود را بمبلغ کذا بعمرو فروخته است مع التقابض فی البدلین وخالد که شفیع وجار ملاصق این مبیع است طلب شفعه مواثبه کرده است وعند العقار نیز کرده است بشریعت مع تحقق شرائطه زید خالد را که این چوبلی را بمثل این مبلغ از عمرو بطریق شفعه طلب نموده گیرد بر وجه صحت شرعیه بشرائطها سوال وجوا درین مسئله که جمع معلومین ربع مشاع اراضی ملک کذا را بمبلغ کذا خریده اند از مالک آن مع التقابض فی البدلین بشریعت بر تقدیر انکه شفیع وشریک در نفس مبیع بوده باشد و بر تقدیر انکه بحجت شرع شریف ثابت شود که خالد بعد از علم بیع مذکور طلب شفعه آن نبه وعند العقار نیز کرده باشد چون خالد یکماه وزیاده طلب خصومت از عند القاضی کرده تاخیر کرده است بی عذر شرعی درینصورت بسبب مذکور شفعه وی بر وجه مذکور ودعوی وی باطل باشد بشرائطها سوال وجوا درین مسئله که زید چوبلی کذا را از عمرو مالک آن خریده است مع التقابض فی البدلین بر تقدیر انکه خالد شفیع وجار ملاصق این مبیع است بشریعت اگر خالد طلب مواثبه وعند العقار نیز بعد از علم باین بیع بی عذر شرعی ترک کرده است کما هو طریقه شرعا درینصورت اگر بعده خالد گوید که این چوبلی را بسبب مبیع مذکور بطریق شفعه میگیرم این قول از وی بمجرد مذکور نادرست باشد بشرائطها حالا انکه خالد بعد از علم بیع مذکور مبارکباد کرده است بعد از شش روز سوال وجوا وفی ظاهر الروایة بشرط علی علمه بالبیع حتی لو سکت ساعة تبطل وذهب مشایخ بخارا کما فی محیط وغیره وقیل فی الیوم وقیل فی سنة وقال الکرخی ثلثة ایام کما هو فی النظم والاول اصح علی ما قال الحصاص کما فی الظهیریة شمس الدین

وثبوته شهر ابطل عند محمد وبه یفتی مختصر

درین مسئله که زید چوبلی کذا را از مالک آن بمبلغ کذا خریده است مع التقابض فی البدلین بشریعت بر تقدیر انکه زید شفیع وجار ملاصق این مبیع بوده باشد چون خالد نیز شفیع وجار ملاصق این مبیع است و طلب شفعه آن مواثبه وعند العقار نیز کرده است کما هو طریقه شرعا درینصورت زید خالد را که آن را بطریق شفعه

شفعه از زید نموده گیرد بر وجه صحت شرعیه بشرائطها سوال وجوا واشتری ذمی بخمر او خنزیر شفیعها ذمی اخذها بمثل الخمر وقیمة الخنزیر لان هذا البیع مقتضی بصحته فیما بینهم وحق الشفعه یعلم المسلم والذمی والخمر لهم کالخل لنا والخنزیر کالشاة لنا وانما یأخذ فی الاول بالمثل وفی الثانی بالقیمة قال وان کان شفیعها مسلما اخذها بقیمة الخمر والخنزیر اما الخنزیر فظاهر لانه من ذوات القیم فواجبا القیمة وذوات القیم کالمراطاة وکذا الخمر لامتناع التسلیم والتسلیم حق المسلم فالتحق بغیر المثل هدایه درین مسئله که خالد چوبلی کذا از زید بمبلغ کذا به بیع جایز خریده است وبعده زید برضا اجازه خالد این چوبلی را به بیع بات لازم شرعی بکر فروخته است مع التقابض فی البدلین بشریعت این بیع بات درست ونافذ باشد بشرائطها و بر تقدیر انکه خالد شفیع وجار ملاصق این مبیع بوده باشد درینصورت بمجرد مذکور اگر خالد گوید من از بکر بطریق شفعه میگیرم این قول از خالد نادرست باشد بشرائطها سوال وجوا وسئل مولانا علاء الدین خریده بیع جایز رضا داده است واجازت کرده است بیع بات را دعوی شفعه است باطل شود یا نی اجاب ره شود بخلاف المستاجر که اجازت کند باطل نشود لان له ملک المنفعة والآخر ملک الرقبة هکذا اعلل ره فصول کتاب الهبه درین مسئله که خواجه بابا در صحت ذات خود مبلغ کذا خود را بخواجه مومن پسر خود بخشیده است مع قبوله وقبضه فی المجلس بشریعت این بخشیدن درست باشد بشرائطها وچون خواجه بابا فوت شده است بر تقدیر انکه مسماه خدیجه زوجه خواجه بابا در ذمه وی مبلغ کذا مهر بوده باشد زمان موته وچون مسماه بی بی بهار متوفات زوجه دیگر خواجه بابا را در ذمه مبلغ کذا مهر بوده است زمان موتهما وقبل از انکه بقیه ورثه بی بی بهار حصص شرعیه خود را ازین مبلغ مهر اکثر منهما از خواجه بابا گیرند وی نیز فوت شده است واز وی ترکه مانده است که غیر وافیه است باین مبلغ مهرین مسماه خدیجه وازین حصص بقیه ورثه درینصورت باید که هر یک از مسماه مذکوره [illegible] بقیه ورثه مسماه بی بی بهار مذکوره را که ازین ترکه غیر وافیه بیکدیگر بسهم تقسیم کنند بشرائطها سوال وجوا درین مسئله که بر تقدیر انکه عایشه جهت سکنیات چوبلی کذا وسکنیات زراعت کذا خود را که عرصه این سکنیات مملکه پادشاهی بوده است همراه زمین مملکه پادشاهی با سبب بزید بخشیده باشد بشریعت

این بخشیدن نادرست باشد بشرائطها سوال وجوا درین مسئله که زید در صحت ونفاذ تصرفات خود اشیا کذا خود را که صلاحیت قبض داشته است بمسماه عایشه زوجه خود بخشیده است مع قبولها وقبضها فی المجلس بشریعت این بخشیدن درست باشد بشرائطها واگر بعد از فوت زید زینب زوجه دیگر وی گوید که ازین اشیا چیزی میگیرم از ترکه درینصورت این قول از وی بوجه شرعی مسموع باشد بشرائطها سوال وجوا درین مسئله که عایشه زوجه خالد اقرار صحیح معتبر شرعی کرده است که من از مهر وحق خود که در ذمه خالد داشتم گذشته بوی بخشیدم مع قبوله بشریعت این اقرار از عایشه درست باشد وبسبب مذکور خالد بری از مهر معجل ومؤجل عایشه نیز شده باشد بشرائطها واعاده دعوی مهر معجل ومؤجل خود از عایشه بمجرد مذکور نادرست باشد بشرائطها هر چند عایشه در وقت بخشیدن وگذشتن تصریح بمعجل ومؤجل نکرده باشد سوال وجوا الحق یتناول الدیون والاعیان وکذا لفظ المهر یتناول المعجل والمؤجل کذا فی جمیع الکتب الفقهیة درین مسئله که زید متوفا در حال حیوات ونفاذ تصرفات خود اراضی کذا خود را بعمرو پسر خود تملیک کرده است کما هو طریقه شرعا مع قبوله وقبضه بشریعت اگر بعد از فوت زید بقیه ورثه وی گویند که ازین اراضی که در دست عمرو است چیزی میگیریم از ترکه درین صورت این قول ازین بقیه ورثه بمجرد مذکور نادرست باشد بشرائطها سوال وجوا درین مسئله که زید متوفا در حال حیوة ونفاذ تصرفات خود غلام کذا وکنیزک کذا خود را بخالد پسر خود بخشیده اقرار بملکیة خالد کرده است مع قبوله وقبضه کما هو طریقه شرعا بشریعت این بخشیدن بر وجه مذکور درست باشد بشرائطها واگر بعد از فوت زید بقیه ورثه گویند ازین غلام وکنیزک چیزی میگیریم از ترکه درین صورت این قول از بقیه ورثه بمجرد مذکور نادرست باشد بشرائطها سوال وجوا درین مسئله که مسماه عایشه بر خالد دعوی مینماید که خالد زمین کذا مملکه پادشاهی را مع سکنیات آن بمن تملیک کرده داده است بجا نا مدت یکنیم سال است بشریعت این دعوی از وی بمجرد مذکور نادرست باشد بشرائطها سوال وجوا درین مسئله که بر تقدیر انکه مسماه زینب زوجه زید حال جواز جمیع تصرفاتها بخالد شوهر خود گفته باشد که من ترا بحل کردم بشریعت زید مذکور بری شده

مذکوره خود صاحب [illegible] ... درست باشد سوال وجوا

یرجع بذلک علیهم لان الدین مقدم علی المیراث هکذا ذکر شمس الائمة الحلوانی وبهذا المسئله دلیل علی ان الدین اذا ثبت علی واحد من الورثة بالبینة یستوفی من جمیع مما فی یده لا بحصته فصول کتاب درین مسئله که زید از خالد مبلغ کذا را از دراهم مغشوشه که نقده بلده بخارا بوده است قرض گرفته بحوائج خود صرف نموده است وقبل از انکه زید ادا مثل این مبلغ قرض خالد را بخالد ادا کند درین بلده حکم حضرت من له الولایة سکه دیگر رده اند و آنانکه که وقت الاقراض رایج بوده است کاسد شده است و آدمیان ترک آن نموده اند معامله باذن شریعت رسید خالد را که رجوع بقیمة یوم الاقراض این دراهم مغشوشه کاسده بر زید نماید بر وجه صحت شرعیه بشرائطها سوال وجوا اجاب استادنا وفی حقایق المنظومة نقلا عن العیون ما قال ابی یوسف ره دفع للضرورة فاخذنا للفتوی شرح الوقایة ملا فصیح الدین فی کتاب البیع درین مسئله که خالد مرکب کذا را از مالک آن در وقت بمبلغ کذا خریده است مع التقابض فی البدلین زید از برای خالد اشتراط وکفیل با نقل این مالک شده است کما هو طریقه شرعا بشریعت بر زید لازم باشد بطلب خالد حاضر گرداند این مالک از برای خالد در جاری که ممکن باشد مرافعه کردن بوی کما هو طریقه شرعا بعد تحقق بشرائطها سوال وجوا احکام الدین درین مسئله که خالد مستقرض مبلغ کذا دین زید مقرض را که در ذمه وی بوده است بعمرو حواله شرعیه کرده تاجیل کرده است که عمرو این دین زید را در مدت یکماه بزید دهد مع قبولهما کما هو طریقه شرعا بشریعت این حواله بر وجه مذکور درست باشد بشرائطها واگر بعده زید گوید که من آنرا قبول نمیدارم وهم این دین خود را از خالد میگیرم ویا از عمرو الحال میگیرم از مدت مذکوره درین صورت این هر دو قول از زید نادرست باشد بشرائطها سوال وجوا والحیلة فی صحة تاجیل القرض ان تاجیل المستقرض بمستقرض علی آخر بدین فاجله المعرض ذلک الرجل مدة معلومة فانه یصح حتی لو اراد ان یطالب المستقرض ذلک الدین لیس له ذلک لان الحواله درین مسئله که خالد مبلغ کذا از عمرو قرض گرفته بحوائج خود صرف نموده است بشریعت ولایت باشد عمرو را که مثل این مبلغ قرض خود را از خالد مذکور طلب نموده گیرد بر وجه صحت شرعیه بشرائطها سوال وجوا الواجب فی القرض اداء المثل فصول الدیون یقضی بامثالها هدایه

درین مسئله که خالد بعوض مبلغ کذا قرض خود را که در ذمه زید مستقرض خود داشته است از وی قبض نموده
گذشته است ابراء زید ازوی نموده است مع قبوله بشریعت این گذشتن و ابراء درست باشد بشرائطها و زید زید را
که این مبلغ را از خالد طلب نموده گیرد بشرائطها بیّنوا توجروا   کتاب الحوالة
درین مسئله هنده مسماة عائشه که مخدره و مستوره است و اختلاط بغیر محارم نمیکند خالد را در جواب دعوی مالیه کذا که بر
مسماة عائشه دارد وکیل بارد از خود مع قبوله و حال آنکه مسماة مذکوره از بنات اشراف و سید صحیحة
النسب است بشریعت این وکالت درست و لازم باشد بشرائطها هرچند زید قبول آن نمی کرده باشد سوا توجروا
المخدرة وهی التی لم تخالط الرجال بکرا کانت او ثیبا حلیة الفتوی و لو کانت المرأة مخدرة لم یجر عادتها بالبروز
وحصول مجلس الحکم قال الرازی یلزم التوکیل   کبیری   المخدرة هی التی لا تخرج من البیت اصلا اما لو خرجت
الی الحمام لیلا و نهارا فلیست بمخدرة وکذا لو خرجت الی الکرم و لو صعدت علی السطح … فهی مخدرة والا
فلا   تمه   ولو ثبت خروجها الی الحمام ولم تکن مریضة ولا نفساء فلا بد من احضارها بامر الحاکم ولو کانت عفیفة
لا تخرج من بیتها وقعت البهام من جانبها ولا تحضر …   درین مسئله که خالد گفته است که عائشه املاک
اراضی کذا را وکیل ساخته است از قبل خود در فروختن این اراضی و عمرو مشتری آن تصدیق آن نموده است کما هو طریقه
شرعا بشریعت اگر دو شخص گواهی داده باشند بر توکیل مذکور در غیبت عائشه که آنکه بینهما بی خصمه شرعیه وقع
شده باشد درینصورت حال آنکه عائشه منکر است این گواهی در حق توکیل مذکور غیر معتبر باشد بشرائطها سوا توجروا
الشهادة اذا اجتمعت الشرائط قبلت والا ردت کذا فی کتب المعتبرة
والوکیل لا یملک الایداع فیضمن اذا لم یدفع مع القدرة علی الدفع   فصول   وقال الطحاوی التوکیل
بالاقرار یصح عند ابی حنیفة و محمد رحمهما الله حتی لو اخذ الموکل باقرار الوکیل   قنیه فی کتاب الوکالة
خلاف لو وکیل اذا رد علیه بالبینة او بالنکول حیث یلزم الرد علی الوکیل رد علی الموکل حتی لا یحتاج الی الخصومة
الموکل لاتحاد العقد ثمه و تعدده هنا وان رده برضا المشتری الاول فالمشتری الاول لا یرده علی بائعه
لان الرد بالعیب بعد القبض بالتراضی بیع جدید فی حق الثالث فسخ فی حق المتعاقدین   کما فی درر ثانی
فاذا انفسخ انفسخ فی حق الموکل   کفایه   ولو ادعی عند القاضی ثم اتی بشهود لیقیمها ولم
یرض الخصم الی المدعی علیه بالوکیل و یرید ان یخاصم مع الخصم لیس له ذلک بعد سماع الدعوی قال رضی الله عنه
وهذا کله علی اصل ابی حنیفة رحمه الله خلافا لهما   قنیه کتاب الوکالة   الوکیل بالبیع اذا رد علیه بعیب

مالس

بالنسبة حیث یلزم رده علی الموکل لان البیع هنا که واحد   بداله   درین مسئله که زید صحیح مقیم در
مصر است در دعوی کذا که بر خالد دارد خود را خفی شده است در مجلس قضا عمرو را وکیل ساز از قبل خود
بی رضاء خالد بشریعت رسید خالد را که این توکیل را قبول نکند از زید بشرائطها هرچند زید متولی
مدرسه کذا بوده باشد   سوا توجروا   درین مسئله که زید مکلف هرچند غایب شده باشد طلع مثله را
از قبل خود وکیل ساخته است در آنکه حویلی کذا که بوی انتقال کرده است ارثا عنه از خالد متوفای مورث وی
این وکیل هرچند تصرف که خواهد بکند مع قبوله بشریعت این وکالت درست باشد بشرائطها و لایت باشد
این وکیل را که بوکالت مذکوره درین حویلی تصرف نماید کما هو طریقه شرعا بشرائطها سوا توجروا
التوکیل بالاقرار اقرار فی المعلوم صحیح فیه و لیتانی روایة لا یملک اقرار حتی لو اخذ الموکل و فی سواله هو
اقرار و ان لم یقر الوکیل و قال الطحاوی التوکیل بالاقرار یصح عند ابی حنیفة و محمد حتی لو اخذ الموکل باقرار الوکیل   قنیه
درین مسئله که زید طالب بر خالد منکر دعوی میگوید که خالد وکیل شرعی است از قبل عمرو مطلوب من در جواب
دعوی مالیه کذا که من بر عمرو دارم مع قبوله و بر خالد لازم است جواب این دعوی مرا گوید و بر وفق مقال
خود اقامت بینه عادله مینماید کما هو طریقه شرعا بشریعت این دعوی و این اقامت بینه عادله بر وجه
مذکور درست باشد بشرائطها   سوا توجروا   والوکیل یجحد الوکالة فان کان وکیل الطالب
والمطلوب الوکالة والوکیل یجحد لا یقبل هذه الشهادة وان کان وکیل المطلوب والطالب یدعی الوکالة والوکیل
یجحد یعمل بهذه الشهادة و هل یجبر علی الخصومة مع الطالب ان شهد الشهود وان المطلوب وکله بالخصومة
مع الطالب وقبل الوکالة یجبر علی الخصومة مع الطالب و لم یشهدوا علی القبول   فصول عم
و صح بیع الوکیل و شراءه ممن یرد شهادته فلو باع باقل اذا کان الموکل حاضرا مع الوکیل فی مجلس من
القیمة بغبن فاحش لم یصح بالاتفاق و کذا بمثل القیمة او القضاء جاز التوکیل بغیر رضاء و بغبن یسیر فی
روایة عنه و یصحان عندهما فلو باع باکثر یحصم بالاتفاق لانه سفیر و معبر من القیمة صح بلا خلاف کذا
فی النهایة شمس الدین محمد   قاضی خان   درین مسئله که خالد شتر کذا از زید را بمبلغ کذا
از برای عمرو بوکالت خریده است مع التقابض فی البدلین بشریعت اگر بکر انرا باستحقاق شرعی آورده
به بینه معدله و بحکم قاضی اسلام مرفع الید از عمرو کرفته باشد کما هو طریقه درینصورت ولایت باشد عمرو را   که

عزل الوکیل

ابن مبلغ ثمن آنرا که حق درست از زید طلب نموده گیرد بشرائطها هرچند خالد غایب شده باشد بغیبت
منقطعه سوا توجروا   عزل الوصی او الوکیل او القاضی نفسه باب قبول الوصیة من ادب القاضی
شمس الائمة الحلوانی رد الوکیل او الوصی اذا رد الوکالة او الوصایة لا یخرج عن الوکالة والوصایة الا
بعلم الموکل او الموصی و حضرت الموکل والموصی لیس بشرط لصحة العزل الوکیل و الوصی نفسهما بل الشرط
علم الموکل والموصی و الوصی اذا لم یقبل الوصایة فی حیوة الموصی و لم یرد و قبل بعده فانه صار وصیا
ولا یخرج من الوصایة الا ان یخرجه القاضی و اذا رد ثم یرید برده فلا یصیر وصیا الا ان یعینه القاضی و فی
فتاوی رشید الدین القاضی اذا قال عزلت نفسی او اخرجت نفسی عن القضاء و سمع السلطان ینعزل   القضاء
کما هو فی الوکیل اما قبل السماع السلطان فلا و کذلک اذا کتب کتابا الی السلطان انی عزلت نفسی و اتی کتاب
السلطان صار القاضی معزولا و قیل لا ینعزل القاضی بعزله نفسه لانه نایب عن العامة و حق العامة متعلق
بقضائه فلا یملک عزل نفسه و هی القاضی اذا عزل نفسه بغیر محضر من القاضی بل ینعزل ینبغی ان یشترط علم القاضی
کعزل الوکیل نفسه فانه یشترط فیهما علم الموکل والسلطان والله اعلم   فصول عم اخر فصل اول
اذا اشتری الوکیل و قبض ثم اطلع علی عیب فله ان یرده ما دام المبیع فی یده لانه من حقوق
العقد فان سلم الی الموکل لا یرده الا باذنه لانتهاء حکم الوکالة و لان فیه ابطال یده حقیقة فلا یمکن
فیه الا باذنه زاهدی من نفسه کتاب الوکالة   درین مسئله که آدینه اصالة بوکالت خود
از برادران و خواهران خود غلام کذا را که مشترک بوده است میان وی و این موکلین دعوی ملکیت خود و این
موکلین مینماید بر عمرو ذی الید آن بر وفق مناکفته کما هو طریقه و بر وفق مقال خود اقامة بینه عادله مینماید
بشریعت این دعوی و اقامت بینه درست باشد بشرائطها   سوا توجروا   درین مسئله که خالد مرید
سفر در وقتی که بسفر میرفته است در دعوی مالیه کذا که بر زید داشته است بکر را از قبل خود درین دعوی
خود وکیل کرده است مع قبوله بشریعت اگر زید گوید که من وکیل کردن او را قبول نمی دارم درین دعوی
بجود مذکور این قول از زید نادرست باشد بشرائطها   سوا توجروا   واجمعوا علی ان الموکل لو
کان غایبا او فی مدة السفر مریضا فی المصر لا یقدر ان یمشی علی قدمیه الی باب القاضی کان له ان یوکل
مدعیا کان او مدعا علیه و ان کان لا یستطیع ان یمشی علی قدمیه و لکنه یستطیع ان یمشی علی
ظهر دابة او ظهر انسان فان کان یزداد مرضه بذلک صح التوکیل و ان کان لا یزداد اختلفوا قال بعضهم
هو علی الخلاف ایضا و قال بعضهم انه یوکل و هو الصحیح و کما یجوز للمسافر او فی مدة السفر ان یوکل
بغیر رضاء الخصم یجوز لمن اراد ان یخرج الی السفر   قاضیخان

درین

درین مسئله که زید بر تقدیر آنکه خالد را در دعوی مالیه کذا که بر عمرو داشته است از قبل خود وکیل کرده
باشد پیش از آنکه وکالت خالد این دعوی را بر عمرو نماید زید فوت شده است بشریعت بموجب مذکور
این وکالت باطل شده باشد بشرائطها   سوا توجروا   و یبطل الوکالة بموت احدهما
مختصر وقایه شرح وقایه   ثم لا یلزم التوکیل عنده من المرض او یلزم اذا اراد السفر
لتحقق الضرورة و لو کانت المرأة مخدرة لم یجر عادتها بالبروز و حضور مجلس الحاکم قال
الرازی یلزم التوکیل لانها لو حضرت لا یمکن ان ینطق بحقها لحیائها فیلزم توکیلها قال
رحمه الله و هذا شیء استحسنه المتأخرون قال و من شرط الوکالة ان یکون الموکل ممن یملک
التصرف و یلزم الاحکام لان الوکیل یملک التصرف من جهة الموکل و لو وکله بقبض دینه
علی فلان فاخبر به المدیون ثم وکله ببیع سلعة و ایفاء ثمنه الی رب الدین فباعها واخذ الثمن
و هلک یهلک من مال المدیون لا یصح له ان یکون قاضیا و مقتضیا فی الواحد فلا یصلح
ان یکون للمطلوب والطالب وکیلا فی القضاء و الاقتضاء مع المدیون دفع المال الی آخر
لیقضی عنه دینه لیس له ان یأخذ منه   و ذکر رشید الدین … فی فتاواه رجل قال المدیون
ادفع مال فلان علیک الی لا قبض لعله … و ذکر فی الروایات لیس له ان یسترد منه لانه تعلق
به حق رب الدین لان القابض قبض لاجل لعله … و ذکر فی المنتقی ان له ان یسترد منه و کذلک المدیون
دفع قدر الدین الی اجل لیدفع الی رب دینه ثم اراد ان یسترد منه له ذلک لانه وکیل المدیون
فله ان یعزل و ذکر فی الهدایة و من ادعی وکیل فلان بقبض الودیعة فصدقه المودع لم یؤمر بالتسلیم
الیه لانه اقر بمال الغیر بخلاف الدین و بعض المختلفات المقدمة … ابن سماعة عن محمد رحمه الله
ان الوکیل بقبض العین اذا صدقه صاحب الید یجبر بالتسلیم الیه کالدین و ذکر فی وکالة عیون الروایة
رجل فی یده متاع فقال هذا لفلان و هذا وکیل یجبر علی الدفع فی العین والدین کذا عن ابی یوسف
وینظر فی وکالة الجامع فی الفتاوی قال و ذکر فی دعوی الحاصل من شرح الطحاوی و لو ادعی الوکالة
بقبض الودیعة و صدقه لا یجبر علی التسلیم و لو کذبه او سکت لا یجبر ایضا و لو سلم لا یتمکن من استرداده

فاذا حضر المالک وکذبه فی وکالته فعلی وجه واحد لا یرجع علی الوکیل وهو ما اذا صدقه ولم یشترط علیه
الضمان وفی سائر الوجوه یرجع علیه بعینه ان کان قائما ویضمنه ان کان هالکا وذکر القاضی ظهیر الدین
ره فی باب القضاء بالمواریث من شرح جامع الصغیر ثم فی فصل الوکیل بقبض الودیعة اذا لم یؤمر
المودع بتسلیم الودیعة ومع هذا سلم ثم اراد الاسترداد هل له ذلک ذکر شیخ الاسلام
علاء الدین ره فی شرح جامع الصغیر لا یملک الاسترداد لانه ساع فی نقض ما اوجب او جبه فلا
قال رحمه الله وکان یحکی عن ظهیر الدین المرغینانی انه کان یتردد فی جواب هذه المسئلة وکان یقول لا
روایة لهذه المسئلة واذا لم یؤمر بالتسلیم ولم یسلم حتی ضاع فی یده هل یضمن قیل لا یضمن وکان
ینبغی ان یضمن لان المنع منه وکیل المودع فی زعمه بمنزلة المنع من المودع والمنع من المودع
یوجب الضمان فکذا وکیله کذا اورده ره فصول عم فی احکام الوکالة ص ۳۳ ۳۴
در این مسئله که زید کنیزک کذا را که بحسب ظاهر در ذل بنده گی وی بوده است بمبلغ
کذا بخالد فروخته است مع التقابض فی المبیع وبعده بکر پسر زید این مبلغ ثمن را بامر زید
پدر خود از خالد گرفته است بشریعت بعده حرة الاصلیه بودن این کنیزک در دست خالد
بینة معدله وحکم قاضی اسلام مرافع الیه ثابت شده باشد کما هو طریقه شرعا و حال آنکه بکر در
مجلس حکم قاضی مذکور بوده است درینصورت رسید خالد را که این مبلغ را از بکر طلب نموده گیرد
بر وجه صحت شرعیه بشرایطها سوال و جواب روایتها فی القاعدی در این مسئله که
مسماة عائشه مکلفه غیر مخدره که اختلاط بغیر محارم خود میکند در جواب دعوی مالیه کذا که خالد
بروی دارد اگر شخصی را از قبل خود وکیل ساخته باشد مع قبوله بعد از آنکه خود در مجلس قضا
حاضر نشود در جواب دعوی مذکوره بی رضاء خالد بشریعت این وکیل ساختن در حق خالد
غیر لازم باشد بشرایطها و ولایت باشد خالد را که این وکالت را قبول نکند کما هو طریقه شرعا
بعد تحقق شرایطها سوال و جواب در این مسئله که بشریعت رسید خالد را که مبلغ
کذا دین لازم الاداء عمرو را که در ذمه زید است بوکالت عمرو از وی طلب نموده گیرد بر وجه صحت

شرعیه بعد تحقق بشرایطها هر چند زید گوید که پاره آنرا بمادر وی داده صلح کرده ام سوال و جواب
فلو وکلت بالخصومة وتوجه الیها یمین بعث القاضی الیها عدولا تحلفها وشاهدین
علی الحلف والنکول وتمامه فی خزانة المفتین ملا شمس الدین محمد والمرأة
المستورة لها ان توکل وکیلا لیخاصم مع المدعی لئلا ینهتک سترها فلو وجبت علیها الیمین
ان کانت ممن لم یعرف بالخروج من بیتها ولا یخالط الرجال یبعث الیها الحاکم ثلثة من
العدول یحلفها احدهم ویشهد الآخران علی یمینها ونکولها مختصر خزانه
در این مسئله که مسماة عائشه مکلفه غیر مخدره که اختلاط بغیر محارم خود میکند اگر
شخصی را از قبل خود وکیل ساخته از دعوی مالیه کذا که بر عمرو دارد بی رضاء عمرو بشریعت
این وکیل ساختن در حق عمرو غیر لازم باشد بشرایطها و اگر این شخص گوید که با وجود مذکور
من این دعوی را جبرا بر عمرو میکنم بانکه عائشه غایبه مدت سفر است و وصی وی است درینصورت
این قول ازین شخص بوجه مذکور غیر معتبر باشد بشرایطها الی آنکه این شخص را ولایت
این دعوی و وصی شرعی صغیره بوده باشد درینصورت این قول از وی بوجه مذکور نادرست
باشد بشرایطها سوال و جواب در این مسئله که شرعا رسید زید وکیل عائشه چهره
مکلفه را که بوکالت مذکوره اشیاء کذا عائشه را از عم عینی وی که در دست وی موجود است
از برای عائشه متصرف شود کما هو طریقه شرعا بشرایطها هر چند عائشه کنگ اصلی بوده باشد
سوال و جواب در این مسئله که بر تقدیر آنکه خالد با عمرو مالک اراضی و اشیاء کذا کذا شده
باشد صلح که رفع بحصول این اراضی و اشیاء از برای عمرو میکرده باشد بشریعت بر تقدیر آنکه
از جمع معلومین کارندها این اراضی و متصرفین این اشیاء بعضی فوت شده باشند مفلس
و یا غایب شده باشد و یا چیزی در ایشان از مال فی بوده باشد و از حاصلات این اراضی و اشیا
در دست این کارندها و متصرفین این اشیاء از مال تلف شده باشد درینصورت اگر عمرو گوید که من تاوان
آنرا از همه طلب میکنم این قول از وی بوجه مذکور نادرست باشد بشرایطها سوال و جواب

کتاب الشرکة در این مسئله که زید و عمرو از برای خود اشیاء کذا باتفاق و شرکة
یکدیگر حاصل کرده اند و بعده عمرو بکنبات خراس کذا را که از جمله اشیاء است بزید داده
تملیک وی نموده کما هو طریقه شرعا و بعده بقیه اشیاء را خود گرفته است مع قبوله بشریعت اگر عمرو
گوید که تمام این اشیاء را همراه این بکنبات من میگیرم و بزید چیزی نمیدهم درینصورت این قول
از وی بوجه مذکور نادرست باشد بشرایطها سوال و جواب در این مسئله که زید بر تقدیر آنکه
گفته باشد که در بکنبات باغ کذا خود خالد را شریک ساختم و حال آنکه عرصه این بکنبات یا پس
مملکه است بشریعت بر تقدیر آنکه مدت کذا خالد بسبب مذکور از منافع برده باشد درینصورت
اگر خالد گوید که من در این بکنبات بسبب مذکور شریک شده ام و نصف این بکنبات حق و ملک
من شده است این قول از وی بوجه مذکور نادرست باشد بشرایطها سوال و جواب
در این مسئله که زید و خالد و عمرو بکنبات خراس کذا را بشرکت یکدیگر متصرف بوده اند
بملکیت خود ارثا از پدران متوفائین مورثین خود و حال آنکه زید و خالد اقرار صحیح شرعی کرده اند
بشرکت عمرو درین بکنبات بر وجه مذکور کما هو طریقه شرعا بشریعت اگر عمرو حصه خود را بمبلغ
کذا بشخصی فروخته باشد درینصورت اگر با وجود مذکور خالد و زید گویند که ما این بیع قبول نداریم
این بیع را تا عمرو اثبات نسازد بشرکت خود را ما ثمن نمیگذاریم آنرا میگرفته باشد این قول از خالد
و زید بوجه مذکور نادرست باشد بشرایطها سوال و جواب لو اشترکا علی ان یتقبلا
من الناس اموالا علی ان ما رزق الله تعالی فهو بینهما نصفان فتلک الشرکة فاسدة لان التوکیل بالتکا
دی والسوال باطل فصول عم کتاب المضاربة در این مسئله که
زید مضارب کذا از وجه منفعت عقد مضاربة صحیحه گفته که میان وی و خالد رب المال بوده است
بخالد داده است کما هو طریقه شرعا مدت کذا مع قبوله وقبضه بشریعت اگر بعد ذلک زید گوید که آنچه از
منفعت مضاربة مذکوره گفته بخالد داده ام از اصل مال مضاربة مذکوره حساب میکنم جبرا درین
صورت این قول از وی بوجه مذکور نادرست باشد بشرایطها سوال و جواب در این مسئله که

فا
زید مبلغ کذا خود را بعمرو داده است که عمرو باین مبلغ تجارت کرده آنچه حاصل شود از ربح میان ایشان انصافا
باشد و عمرو قبول آن نموده باین مبلغ تماکو خریده بعده فروخته از وی چهار صد تنکه ربح حاصل شده است
بشریعت آن ربح بینهما انصافا باشد بعد شرایطها و اگر گوید که من ازین ربح بمبلغ مذکور بزید چیزی
نمیدهم بهانه سیخی خود که بیع تماکو نادرست است که مال بیت درینصورت این قول از عمرو بوجه مذکور نادرست
باشد بشرایطها سوال و جواب در این مسئله که بر تقدیر آنکه مبلغ کذا خالد که نزد زید بطریق
مضاربه بوده است بی تعدی و تقصیر وی در محافظت معهوده آن تلف شده باشد کما هو طریقه بشریعت
اگر خالد گوید که من تاوان آنرا جبرا از زید میگیرم درینصورت بوجه مذکور این قول از خالد نادرست
بشرایطها سوال و جواب کتاب المزارعة در مسئله که بر تقدیر آنکه
زید در زمین کذا مملکه پادشاهی که باج و خراج شرعی آن تعلق بعمرو داشته است زراعت کرده باشد
بمصالح ملک خود و محصول این زراعت رسیده باشد بشریعت اگر عمرو گوید که من مقدار کذا
غله زیاده از سه توده و خراج شرعی آن از زید میگیرم بآن سیخی خود که من این زمین را باین مقدار
غله باجارت داده بودم درینصورت این قول از وی بوجه مذکور نادرست باشد بشرایطها و چون
بوجه مذکور مقدار کذا غله زید را زیاده از حاصل و سه توده آن گرفته باشد بغیر حق درینصورت رسید
زید را که آنچه زیاده از حاصل و سه توده گرفته بوجه شرعی طلب نموده گیرد بر وجه صحت شرعیه بشرایطها
سوال و جواب در این مسئله که زید تخم و مصالح ملک خود را زراعت کرده است در زمین
کذا مملکه پادشاهی یا باجی که تعلق بزید دارد و محصول این زراعت رسیده است بشریعت
تمام این محصول کما هو طریقه شرعا زید را باشد بشرایطها و اگر عائشه زوجه خالد متوفی گوید که
من سه یک این محصول را میگیرم بآن سیخی خود که خالد زید را کار فرموده گفته بود که من در
سه یک این زراعت شریک میباشم و خالد مدت کذا بسبب مذکور در این زراعت خدمت کرده فوت
شده بود درینصورت این قول از عائشه بوجه مذکور نادرست باشد بشرایطها سوال و جواب
در این مسئله که زید در زمین کذا المملکة پادشاهی که باجی آن تعلق بوی دارد حسب
الحکم بتخم و مصالح ملک خود از برای خود زراعت کرده است و محصول این زراعت رسیده است

این زراعت مر زید را باشد بشرایطها و اگر خالد تمام محصول را گرفته باشد بغیر حق تا آن پنج خود گوید
من این زمین را از زید خریده ام بعد از زراعت مذکور درینصورت رسید زید را که آنرا ازوی
طلب نموده گیرد بر وجه صحت شرعیه بشرایطها سوالوجوا درین مسئله که زید زمین
کذا مملکهٔ پادشاهی که باج و خراج و بیتوده آن تعلق بوی داشته بهت بمبلغ کذا یکصد تنکه
بعمرو گرو مانده بهت بشریعت این گرو ماندن درست باشد بشرایطها و بخواهد زید بمصالح ملک و تخم خود
درین زمین زراعت کرده و محصول رسیده بهت درینصورت تمام این محصول مر زید را باشد خراج
شرعی آن جیب الحکم باشد بشرایطها و اگر عمرو بجحود مذکور نصف این زراعت را از وجه گرو ماندن
این زمین گرفته باشد بغیر حق هر چند که مقر ساخته باشد زید آنرا درینصورت رسید زید را که آنچه
عمرو گرفته بهت کردانیده گیرد بر وجه صحت شرعیه بشرایطها سوالوجوا
درین مسئله که زید زمین کذا مملکهٔ پادشاهی که باج آن تعلق بخالد دارد از برای
خود پکنیات باغ و چهار باغ کذا سبز کرده بهت و مدت کذا خراج شرعی آنرا جیب الحکم چنانچه
متعارف آن موضع بهت بخالد داده بهت بشریعت اگر بعد ذلک خالد گوید که با وجود مذکور
یک این پکنیات باغ و چهار باغ را جبرا میگیرم درینصورت این قول از وی بجحود مذکور نادرست
باشد بشرایطها سوالوجوا درین مسئله که خالد در زمین کذا مملکه پادشاهی که
باج و خراج شرعی آن که در عرف عبارت از مال و بیتوده بهت تعلق بعمرو دارد جیب الحکم
حضرت خورشید منزلت مشتری خاصیت که خلیفهٔ عصر اند بمصالح ملک خود زراعت کرده رفع
محصول آنرا نموده بهت تمام آنرا بشریعت رسید عمرو را که مال و بیتوده آنرا جیب الحکم از خالد
طلب نموده گیرد بر وجه صحت شرعیه بشرایطها سوالوجوا غصب از رضا فقد عما
ثم زرع فوق زرعه رجل آخر فالزرع للثانی لکن یضمن للاول مثل بزره خلاصه و خزانه و بحرها
رجل القی بزرا فی ارضه ثم جاء آخر بذره فیها و سقی الارض فابنت یکون للثانی عند ابی حنیفه
لان خلط الجنس بالجنس مستهلکا عنده فما نبت من البذران کلها فهو له وعلی الغاصب مثل
بزره لکن مبذورا ظهیریه . درین مسئله که زید زمین کذا مملکهٔ خالد را از برای
خود

مکرر
فان حضر المالک و کذبه فی الوکالة ففی وجه واحد لا یرجع المودع علی الوکیل وهو ما اذا صدقه ولم
یشترط علیه الضمان وفی سایر الوجوه یرجع علیه بعینه ان کان قایما و یضمنه ان کان هالکا و ذکر
القاضی ظهیر الدین رح فی باب القضاء بالمواریث من شرح الجامع الصغیر ثم فی فصل الوکیل بقبض
الودیعة اذا لم یؤمر المودع بتسلیم الودیعة و مع هذا سلم ثم اراد الاسترداد هل له ذلک ذکر
شیخ الاسلام علاء الدین فی شرح جامع الصغیر انه لا یملک الاسترداد لانه ساع فی نقض ما
اوجبه قال فال رضی الله عنه وکان یحکی عن ظهیر الدین المرغینانی انه کان یتردد فی جواب هذه المسئلة
وکان یقول لا روایة لهذه المسئلة واذا لم یؤمر بالتسلیم ولم یسلم حتی ضاع فی یده هل یضمن قیل
لا یضمن وکان ینبغی ان یضمن لان المنع من وکیل المودع فی زعمه بمنزلة المنع من المودع و
المنع المودع یوجب الضمان فکذا من وکیله کذا اورده رحمه الله فصول عم
درین مسئله که زمین کذا مملکهٔ خالد را از برای خود جو کذا آب اجداث کرده بهت
و بعده بر تقدیر آنکه خالد تحویز آنرا کرده باشد و قبل از آنکه خالد زید را منع کرده باشد از آن
این را بعمرو بمبلغ کذا بیع صحیح فروخته بهت مع التقابض فی البدلین بشریعت ولایت باشد
عمرو را که زید را منع نماید از آن بر وجه صحت شرعیه بشرایطها سوالوجوا
من رضی باجراء الماء غیره فی ارضه فاطلق له فی ذلک ثم بدا له ان یمنعه فله ذلک فان باع
هذا المالک قبل المنع فللمشتری ان یمنعه . هدایة المفتین و عمدة الفتاوی
درین مسئله که بر تقدیر آنکه زید و عمرو عقد شرکت کرده باشند در زمین کذا و قنوخراجیه
بر وجه که کارکرد از عمرو و بقیه آن تمام از گاو و تخم از زید مع قبوله و بعده زید بمصالح ملک خود
درین زمین زراعت تخم گندم و جو کاشته بهت و محصول آن رسیده بهت بشریعت هر چند عمرو
گوید که من درین زراعت کار کرده ام درین صورت این شرکه نادرست باشد بعد تحقق شرایطها و اگر
معلوم شود که عمرو درین زراعت کار کرده بهت درین صورت زیاده از اجر مثل این کارکرد بر زید چیزی
غیر لازم باشد بشرایطها سوالوجوا درین مسئله که زید در زمین کذا ملک خود از برای

از برای خود زراعت گندم سبز کرده بهت و محصول این زراعت رسیده بهت بشریعت تمام این محصول
بعد از ادای حصهٔ الارض از محصول آن بمن له الاخذ مر زید را باشد بشرایطها و اگر ورثهٔ خالد
متوفا گویند که مایان در محصول این زراعت بر زید شریک میشویم بان بهانه که خالد مورث
مایان در زراعت این زمین با همراهی زید کارکرده بود درینصورت این قول از این ورثه بجحود مذکور
نادرست باشد بشرایطها سوالوجوا درین مسئله که بر تقدیر آنکه زید تخم گندم کذا خود
را که در زمین وقف کذا لازم شرعی بر مصرف کذا داشته بهت بمبلغ کذا و بمقدار تخم گندم کذا بخالد گرو
مانده باشد بشریعت این گرو ماندن نادرست باشد بشرایطها و گر خالد گوید که بسبب این گرو ماندن من
درین زراعت بر زید شریک میشوم درین صورت این قول از وی بجحود مذکور نادرست باشد بشرایطها
سوالوجوا درین مسئله که خالد در زمین ملک کذا که مشترک بوده بهت میان وی و میان
زید غایب بمقدار کذا تخم غله کذا خود زراعت کرده بهت از برای خود و محصول آن رسیده بهت بشریعت
تمام این محصول مر خالد را باشد بشرایطها و اگر زید بعد از حصول گوید که من حصهٔ مالکانهٔ
خود را ازین زمین بر وجه متعارف موضع مذکور از خالد میگیرم درینصورت این قول از زید
بجحود مذکور نادرست بشرایطها سوالوجوا زرع ارضا مشترکا بینه و بین
غیره هل للشریک ان یطالب بالربع او الثلث عوضه نقص من الارض کما هو عرف ذلک
الموضع اجیب انه لا یملک ذلک بغرم نقصان نصیبه من الارض ان دخلها نقصان
فصول عم
درین مسئله که بر تقدیر آنکه زید زمین کذا مملکهٔ پادشاهی که باج
آن تعلق بوی داشته بهت جیب الحکم بخالد گرو مانده باشد بمبلغ کذا مقر ساخته باشد که زمین
مذکور را مال من باشد و بل خالد را بوده باشد بشریعت این گرو ماندن نادرست باشد بشرایطها
و بخواهد خالد این زمین را از وجه منفعت بل خود گرفته بتخم و مصالح ملک خود زراعت کرده رفع
محصول کرده باشد درینصورت رسید زید را که خراج عشر آنرا که تعلق بوی دارد از خالد طلب
نموده گیرد بر وجه صحت شرعیه بشرایطها سوالوجوا درین مسئله که زید در
زمین

زمین کذا وقف لازم شرعی بر مصرف کذا که عبارت از خراج مقاسمه بهت و مال و بیتوده آن
تعلق بعمرو دارد بمصالح ملک خود از برای خود زراعت کرده و محصول آن رسیده بهت بشریعت
تمام این محصول بعد از خراج مقاسمه و مال و بیتودهٔ آن بمن له الاخذ مر زید را باشد
بعد تحقق شرایطها و اگر زن بکر برادر عمرو گوید که من از محصول این زراعت نقصی
میگیرم بان بهانه که بکر شوهر من درین زمین بر عمرو برادر خود شریک بهت درینصورت این
قول از وی بجحود مذکور نادرست باشد بشرایطها و حال آنکه بکر خصم شرعی نبوده بهت سوالوجوا
درین مسئله که زید زمین کذا ملک خالد که خراج شرعی آن نیز
تعلق بخالد دارد بی عقد شرعی زراعت تخم گندم کرده بهت و محصول این زراعت رسیده
بهت بشریعت رسید خالد را که حصهٔ الارض آنرا که عشر حاصل بهت بر وجه متعارف با
همراه خراج شرعی آن که بیتودهٔ باقی آنست کما هو العرف از محصول آن طلب نموده گیرد بشرایطها
سوالوجوا و تبطل المزارعة بموت احدهما ای رب الارض والمزارع وان
کثرت الاض وحصر النهر و سوی المسنات ولا یغرم ورثة رب هذا الارض شیئا فان مات قبل
المشروع فللآخر ان یمتنع و بعد الشروع تنفسخ العقد کما فی التتمة وان مات رب الارض بعد الزراعت
قبل النبات ففی بقاء المزارعة اختلاف المشایخ ولو مات بعد ما نبت قبل ان یستحصد بقی العقد
استحسانا الی ان یستحصد کما فی الذخیره شمس الدین محمد
درین مسئله که زید بخالد پسر خود امر کرده بهت که خالد مبلغ کذا قرض کرده در زراعت
کذا اوی صرف نماید بشرط الرجوع علی و خالد بامر مذکور وی مبلغ قرض کرده این مبلغ را صرف این
زراعت نموده بهت کما هو طریقه شرعا لیرجع الیه بمثله بشریعت رسید خالد را که رجوع بمثل مبلغ
مذکور بر زید نماید بر وجه صحت شرعیه بشرایطها سوالوجوا درین مسئله که
زید و خالد بیکدیگر عقد شرکت مزارعت بسته اند بدین وجه که عمل از خالد و بقیهٔ آن از زید
و خالد از محصول ربع باشد و بعد ذلک بدین خالد زراعت کرده بهت بشریعت بر تقدیر آنکه خالد

خالد حصهٔ خود را ازین زراعت قبل از انکه علف و آب شود بر بدل مبلغ کذا ابرا کرده است این ابرا
نادرست باشد بشرائطه سوال وجوا درین مسئله که جمع معلومین در زمین مملکه کذا
زید زراعت میکرده اند بلا عقد من العقود الشرعیه بشریعت رسید زید که این زمین خود را
ازین جمع گرفته متصرف میشده باشد بشرائطه و اکر عمرو که یکی ازین جمع است کوید که
این زمین را نمیکذارم بزید که متصرف شود تا آن پختهٔ خود که با بقای درین زمین زراعت
میکردم بکار زنده کی درینصورت این قول ازوی بمجرد مذکور نادرست باشد بعد تحقق شرائط
آن درین مسئله که زید در زمین کذا مملکهٔ پاشاهی که با بیع ان تعلق بوی داشته
است تخم و مصالح ملک خود از برای خود تخم زراعت کندم کرده است و محصول این زراعت
رسیده است شریعت بعده بر تقدیر انکه زید این زمین را متصرف معمر و مسلم ببایع خالد
کرده اقرار کرده تسلیم خالد پاخته خط داده باشد بوی بانکه حاصل این زراعت را تسلیم
کرده درینصورت اکر خالد کوید که از محصول این زراعت چیزی میکیرم این قول ازوی بمجرد
مذکور نادرست باشد بشرائطه سوال وجوا درین مسئله که زید تخم و مصالح
ملک خالد در زمین کذا مملکهٔ پاشاهی که با بیع ان تعلق بخالد دارد از برای خالد زراعت
فالیز سبز کرده است و محصول این زراعت رسیده است بشریعت مع تحقق شرائطه درینصورت
تمام محصول مر خالد را باشد بشرائطه سوال وجوا

کتاب المساقات

درین مسئله که بر تقدیر انکه خالد یکنیات باغ کذا خود را که
در عرصهٔ زمین مملکه خراجیه بوده است بشخصی بمعامله داده باشد که این شخص آنچه عمل لابد است آن
و محافظت و آب دادن آن باشد میکرده باشد و این شخص قبل از انکه انکور شده مرور قیمت حاصل
شده باشد ترک عمل مذکور و حفظ آن نموده باشد بروجه مذکور درین صورت اکر این شخص کوید که
من در حاصل مذکور آن شریک میشوم این قول ازین شخص بمجرد مذکور نادرست باشد بشرائط
آن هر چند این شخص کوید که من قبل ازین بکار کرده بودم سوال وجوا ولو کانت

الارض

احیاء الاموات

الارض خراجیة لایجوز هذا اذا کان موظف واما اذا کان خراج مقاسمة یجوز سقط العناوی
العامل اذا ترک الکرم بعد ما قام علیها ایاما فلما ادرکه الثمر وجاء یطلب الحصة
ان ترک فی وقت خروج الثمر وفی وقت صار العنب قیمة لو قطع بترک لایبطل الشرکة وان لم یکن
له قیمة لو قطع صح الترک ولا نصیب له خلاصه

کتاب احیاء الاموات

درین مسئله که ملا فاضل بمصالح ملک خود اشیاء کذا در زمین
مملکه که از برای خود بنا کرده است کما هو طریقه بشریعت اکر پسر خواجه احمد متوفی کوید که من درین
اشیا شریک میشوم بان پخته خود که سابقا درین زمین پدر من همراه ملا فاضل اشیا کذا
داشت بشرکت درینصورت این قول از پسر خواجه احمد بمجرد مذکور نادرست باشد بشرائطه
سوال وجوا درین مسئله که میرزا محمد شیخ تخمینا ده طناب زمین کذا مملکهٔ پادشاهی
ربیع را مدت کذا است که بکار زنده کی خود متصرف است و در وی یکنیات کذا دارد بشریعت اکر امام
کوید که این زمین را بی حکم من له الولایت از میرزا محمد میکیرم جبرا درینصورت این قول از ملا امام
بوجه شرعی نامسموع باشد بشرائطه سوال وجوا درین مسئله که مسماة عایشه بمصالح
ملک خود در زمین کذا که تعلق بوی داشته است یکنیات حویلی کذا از برای خود بنا کرده است کما
هو طریقه شرعا بشریعت این یکنیات مر مسماة مذکوره را باشد بشرائطه و اکر زید شوهر مسماة
مذکوره کوید که یکنیات این حویلی را من جبرا این قول ازوی بمجرد مذکور نامسموع باشد
بشرائطه بینوا توجروا درین مسئله که زید زمین مملکهٔ خراجیه که خراج شرعی آن
تعلق بخالد داشته است بمصالح ملک خود زراعت کرده رفع محصولات نموده است بشریعت
تمام این محصول بعد از ادای خراج شرعی آن بمن له الاخذ مر زید را باشد بشرائطه سوال وجوا
درین مسئله که خالد در زمین مملکه که متصرف وی است ببایع چاه آب از برای
خود میکند بشریعت اکر زید کوید که من نمیکذارم وی را که این چاه را کند بان پخته خود که
من درین زمین نیز چاه دکه دارم به سبب مذکور آب چاه من کم میشود درینصورت این

قول ازوی بی حکم شرعی نادرست باشد بشرائطه سوال وجوا درین مسئله که زید در
زمین کذا مملکهٔ پادشاهی بحکم من له الولایت از برای خود یکنیات اشیاء کذا احداث کرده است
بمصالح ملک خود از برای خود کما هو طریقه شرعا بشریعت اکر بعده خالد کوید که من درین یکنیات
اشیا شریک میشوم بان پخته خود که پدر من درین زمین یکنیا آسیاء دیکر داشت و خواهر
من فروخته بود بزید و من قبول نی دارم آنرا درین صورت این قول ازوی بمجرد مذکور نادرست باشد
بشرائطه بانی و حال انکه پدر خالد اقرار کرده است که این آسیا حق و ملک خواهر وی است مع تحقق شرائطه
سوال وجوا درین مسئله که خالد زمین کذا مملکهٔ پادشاهی که حسب الحکم
متصرف است ببایع حوا از برای خود یکنیات دیوار بنا میکند کما هو طریقه شرعا بشریعت اکر عمرو کوید که
خالد را نمیکذارم که این دیوار را بنا کند تا آن پخته خود که پدر من ازین زمین میکذشت و من نیز می
کذرم بدستور پدر خود جبرا درینصورت این قول ازوی بمجرد مذکور نادرست باشد بشرائطه سوال وجوا
درین مسئله که جمع معلومین رعایا اراضی کذا مملکهٔ پادشاهی را متصرف اند بکار زنده کی
بزعم انکه مملکه است بشریعت اکر زید کوید که من اثبات میکنم برین جمع که این اراضی حق و ملک من است
و من جمع وهیک میکرم بی انکه این جمع درین جواب این دعوی وی از قبل آنعالیحضرت عالیمرتبت که خلیفة
عصر اند خصم شرعی باشند درینصورت این قول از زید بمجرد مذکور نادرست باشد بعد تحقق شرائطه
و خصم شرعی در جواب این دعوی آنعالیحضرت که خلیفهٔ عصر اند و یا مامور آنعالیحضرت باشند بشرائطه
سوال وجوا لا یصح الدعوی الا من له خصم خلاصه درین مسئله که خالد اراضی کذا
ملک و هیکی خراجیه را متصرف شده است بشرا صحیح شرعی از مالک آن بشریعت اکر خالد این اراضی را
اثلاثا تقسیم نماید بمامور عالیحضرت معالیمرتبت که خلیفهٔ عصر اند برین وجه که ثلثان آنرا بامن
مامور از وجه خراجی شرعی و این ثلث باقی را خالد از برای خود نکاه دارد و برضای این مامور
بنابر مصلحتی که بر رای آنعالیحضرت را ضرار کرفته است کما هو طریقه شرعا این صورت معامله درست باشد
و این ثلث باقی ملک حر خالص از خراج شرعی خالد باشد بشرائطه سوال وجوا

ازین

درین

درین مسئله که خالد اشیاء کذا خود را که در دست وی بوده بفرزندان صغار خود بخشیده اقرار بملکیت این فرزندان
نموده است کما هو طریقه بشریعت این بخشیدن درست باشد بشرائطه بانی هر چند این اشیاء هنوز در دست خالد
بوده باشد سوال وجوا بوده باشد کهبة الاب لطفله فانه یملکه الطفل بمجرد العقد لانه
فی قبض الاب فینوب من قبض الهبة شرح ملا عبد العلی درین مسئله که بر تقدیر انکه زید
اشیاء کذا ملک خود را بمسماة زینب زوجه خود داده مسماة مذکوره از مهر ین خود که در ذمه زید داشته است بزید بخشیده
باشد در بدل آن و لو بید مرایض مرض موت بوده است و مدت مرض وی کم از یکسال بوده بهمین مرض فوت شده است
و بقیه ورثه وی تجویز آن نمیکنند بلکه رد آن بعد از فوت وی می نمایند بشریعت این دادن و بخشیدن مهر ین مذکور
نادرست باشد بشرائطه بانی و چون زید فوت شده است و از ترکه اشیاء کذا مانده است که غیر وافیه است باین مبلغ مهر ین
درین صورت تمام ترکهٔ مذکوره متعلقه باین مبلغ مهر ین شده باشد بشرائطه بانی سوال وجوا
درین مسئله که مسماة عایشه اشیاء کذا خود را که صلاحیه قبض داشته است بخالد بخشیده است مع قبول و قبضه
فی المجلس و بعده خالد این اشیاء خود را نزد مسماة مذکوره بودیعت کذاشته است مع قبولها و قبضها التزاما صلاحیة حفظ
و قبل از انکه خالد این اشیاء خود را از مسماة مذکوره کیرد مسماة مذکوره حال انکه فوت شده است مجهله و ورثه
مسماة مذکوره این اشیاء را متصرف شده اند بغیر حق بشریعت رسد خالد را که این اشیاء خود را که در دست
ورثه مسماة مذکوره موجود است ازین ورثه طلب نموده کیرد بروجه صحت شرعیه بشرائطه بانی سوال وجوا
درین مسئله که زید اشیاء کذا ملک خود را بخالد نبیره عم خود بخشیده است بروجه صحت شرعیه مع قبوله و قبضه و بعده
خالد این اشیا را که قبض شرعی نموده است بعمرو صغیر برادر عینی خود بخشیده است بروجه صحت شرعیه دیکر پدر عمرو
بولایت ابوة قبض شرعی آن نموده قبول آن کرده است کما هو طریقه شرعا بشریعت این هر دو بخشیدن بروجه
مذکور درست باشد و اکر ورثه زید بعد از فوت وی کویند که این اشیا را کردانیده میکیریم درین صورت این قول
ازین ورثه بروجه مذکور نادرست باشد بشرائطه بانی سوال وجوا درین مسئله که بر تقدیر
انکه خالد اشیاء کذا خود را بزید بخشیده است باشد چون قبل از انکه این اشیاء مقبوض زید شود خالد فوت شده است
بشریعت این هبه باطل باشد بشرائطه بانی سوال وجوا ولا یصح الهبة الا بالقبض فصول عمادی اول فصل ۲

در بین مسئله که زید اسپ کذا را بخالد بخشیده است بعد از تحقق جمیع شرایط مع قبوله و قبضه بشریعت بر تقدیر انکه
بعد ازانکه مال خالد شتر کذا را بزید بخشیده باشد کما هو طریقه شرعا درین صورت بر تقدیر انکه بعد ذلک شخصی این
شتر را دعوی ملکیت خود را بخود باستحقاق آورده گرفته باشد اگر زید بعد ازانکه این اسپ در دست خالد تلف شده است
و ازوی نتاج مانده است گوید که تاوان اسپ را با نتاج ان از خالد میگیرم بسبب مذکور این قول بمجرد مذکور نادرست باشد بوجه
شرعی بیانی   هو الموجود   درین مسئله که زید مبلغ کذا دین خود را که در زمه عمرو داشته است قبض شرعی کرده
این مبلغ را بیک دست کذا ران کرده است کما هو طریقه شرعا بشریعت اگر بعده زید این مبلغ دین خود را که در زمه
عمرو بوده است بوی بخشیده باشد مع قبوله درین صورت این بخشیدن درست باشد بشرایط بیانی و اگر بعده زید
گوید که من این بخشیدن را قبول ندارم بآن سخن خود که من در وقت بخشیدن در جهل بودم درین صورت این قول
از زید نادرست باشد بمجرد مذکور بشرایط بیانی   هو الموجود   المدیون اذا قضی الدین ثم ان رب الدین ابراه عن
الدین لا یرجع ولو وهب یرجع جلد فع فصول عم ص عمادی   درین مسئله که بر تقدیر انکه خالده کنیزک
کذا از زید پدر خود را باذن و رضای زید بزن خود بخشیده باشد چون زید بعد از علم بآن بجبر آنرا میگیرد بلکه رد کنیزک
مینماید بشریعت این بخشیدن نادرست باشد بشرایط بیانی هو الموجود و فی شروط الظهیریة صحة الهبة تبتنی علی
الملک والید کبیری وغیره   درین مسئله که بر تقدیر انکه مسماة عایشه زوجه اچا ملا خالد در
وقت بچه زاییدن مبلغ کذا مهر خود را که در زمه خالد داشته است درین وقت بوی بخشیده باشد چون مسماة
مذکوره درین وقت زاییدن بسبب مذکور فوت شده است و بقیه ورثه مسماة مذکوره بعد از علم بآن و خبر بعد از
فوت وی بجبر آنرا میگیرند بلکه رد آن را می نمایند بشریعت این بخشیدن بمجرد مذکور نادرست باشد بشرایط بیانی
هو الموجود   والمراة فی حالة الطلاق فی حکم المریض وان یکن صاحبة فراش فصول عم ف ۲۳۱
کتاب الطلاق المراة اذا وهبت فی حال الطلاق صداقها لا یصح بالاتفاق مختصر خزانه   الهبة نوعان هبة لذی رحم محرم و
لاجنبی او لذی رحم لیس بمحرم او لمحرم لیس بذی رحم ففی جمیع ذلک للواهب حق الرجوع قبل التسلیم ذخیره
درین مسئله که زید اراضی و اشیاء کذا حق و ملک خود را بخالد کبیر هر چند پسر وی باشد بر تقدیر انکه بخشیده باشد چون
خالد قبل ازانکه این اراضی و اشیا را از تسلیم زید قبض شرعی کند زید فوت شده است بشریعت این هبه باطل باشد

بشرایط

بشرایط بیانی و حال انکه زید قبل از دعوی قبض مذکور نیز رجوع نموده است از بخشیدن مذکور و اگر بعد از فوت زید و خالد ورثه
خالد گویند که این اراضی و اشیاء زید که در دست ورثه از پدر میگیریم جبرا بآن سخن خود که این اراضی و اشیا بسبب مذکور ملک
خالد شده باشد درین صورت این قول از ایشان بمجرد مذکور نادرست باشد بعد تحقق شرایط بیانی   هو الموجود
والصلات تسقط بالموت کالهبة تبطل قبل القبض   هدایه   فی اجارات قاضیخان فی هبة فتاواه قالت لزوجها المریض
ان مت فی مرضک هذا فانت بری من مهری او فی حل منه او قالت مهری علیک صدقة فهو باطل لان هذه مخاطرة و تعلیق فصول
عم ف کتاب الهبة   درین مسئله که خالد بر تقدیر انکه حصه خود را از اشیاء کذا که ما یحتمل القسمت بوده است
بمسماة عایشه زوجه خود بخشیده است بشریعت این بخشیدن بر وجه مذکور نادرست باشد بشرایط بیانی   هو الموجود
ولا یصح فی مشاع تقسیم ای ما یمکن ان تقسیم بحیث یبقی منتفعا به بعد التقسیم من جنس الانتفاع الذی کان
قبلها و ذکر الشیخ الامام الزاهد احمد الطواویسی کل ما یوجب قسمته نقصانا فهو مما لا یحتمل القسمة و کل ما لا یوجب
نقصانا فهو مما یحتمل القسمة کذا فی الذخیرة ملا عبد العلی   و ذکر الناطفی ان هبة المشاع فیما یقسم باطلة عند ابی
حنیفه ره وان اتصل بها القبض لا عند ان المفسد هو الشیوع المقارن لا الشیوع الطاری کما اذا وهب و سلم ثم رجع من البعض
فانه یصح و فی روایة عن ابی یوسف ره ان الشیوع الطاری ایضا تبطل الهبة ذکره فی فتاوی قاضیخان ملا عبد العلی
هبة الشجرة بدون الارض فاسق شرح جامع اکبر صورة شیبانی   ولا یصح هبة باسناد قائم بارا صر الملکة قاضیخان
درین مسئله که مسماة عایشه بمعتوهات در حال صحت و نفاذ تصرفات مبلغ کذا مهر خود را که در زمه زید شوهر
خود داشته است گذشته ابرا از زمه زید نموده است نا مع قبوله بشریعت اگر بعد از فوت مسماة مذکوره بقیه ورثه مسماة
مذکوره گویند که از مبلغ مذکور مهر مسماة مذکوره حصص خود را از زید میگیریم از ایشان درین صورت این قول از بقیه
ورثه مذکور نادرست باشد بشریعت بیانی   هو الموجود   درین مسئله که بر تقدیر انکه زید برج مشاع
زمین ملک کذا خود را بمسماة عایشه خواهر خود داده باشد بشریعت این دادن درست باشد بشرایط بیانی   هو الموجود
درین مسئله که بر تقدیر انکه مسماة عایشه مریضه مرض موت که موت مرض وی کم از یک سال بوده است
مبلغ کذا مهر خود را که در زمه خالد شوهر خود داشته است گذشته ابرا از زمه خالد کرده باشد و بعده چون مسماة مذکوره
بهمین مرض فوت شده است و بقیه ورثه وی بعد از فوت وی و بعد علم بآن بجبر آن را نمیگیرند بلکه رد آن می نمایند بشریعت

این ابرا بر وجه مذکور نادرست باشد بشرایط بیانی   هو الموجود   المریضة اذا وهبت مهرها من زوجها و اجازة الورثة
قبل موتها ثم ماتت لا تصح الهبة لان المعتبر انما هو الاجازة بعد الموت لا قبله لان الحق للورثة انما یثبت بعد الموت   هدایه
المصحس واکذا فی فصول عم فی الکتاب الهبة   درین مسئله که خالد مبلغ کذا را بزید اجنبی تسلیم نموده بوی بخشیده است
مع قبوله و قبضه کما طریقه شرعا و بعده زید این مبلغ را متصرف شده بحوایج خود صرف نموده است بشریعت اگر بعده
خالد گوید که من مثل انرا جبرا از زید میگیرم درین صورت این قول از وی نادرست باشد بشرایط بیانی   الکتاب الاجارة
درین مسئله که زید و عمرو و ابوعوه رعایت مجهول بکر مدت کذا کار و خدمت وی را کرده اند کما هو طریقه بشریعت رسد
زید و عمرو را که اجر مثل این کار کرد خود را درین مدت بر وجه متعارف از بکر کما هو طریقه شرعا طلب نموده گیرند
بشرایط بیانی   درین مسئله که جمع معلومین دهاقین شخصی مستحق را بار غدا حق خدای و جاش خورد
گویان صدقه داده باشند مع قبوله و قبضه فی المجلس بشریعت این حق خدای و جاش خور دادن بجمیع مشروع دیده
باشد بشرایط بیانی و اگر بعد ذلک اگر این جمع گویند که ما یان این حق خدای و جاش خور که داده ایم گردانیده میگیریم با سخن
خود با که این ملا مذکور در میان ما یان غنی باشد درینصورت این قول ازین جمع که بوجه شرعا درست نادرست باشد بشرایط
بیانی   هو الموجود   لا یصح الرجوع فی الصدقة مختصر خزانه   درین مسئله که جمع معلومین اهل محله کذا
زید را باجاره گرفته اند بوعده مجهول کذا که در مسجد این محله از برای ایشان امامت کند و فرزندان ایشان را تعلیم کند از
قران و تعلیم کند ایمان او اسلام را و ملا مذکور نفس خود را با ایشان باجاره داده است و امامت در مسجد ایشان
کرده است مدت کذا و مدت کذا بفرزندان تعلیم قران و ایمان و اسلام کرده بشریعت این عمل این ملا مذکور جایز
باشد بشرایط بیانی و رسد این ملا را که ازین جمع معلومین اهل محله اجر مثل خود را طلب نموده گیرد بشرایط بیانی
هو الموجود باشد باشد و رسد والله تعالی اعلم   ویجوز فی زماننا للامام والمؤذن والمعلم اخذ الاجر کافی
قیل یجوز الاجر علی التعلیم والامامة فی زماننا و علیه الفتوی مجمع الاختیار و مختار الفتاوی   درین مسئله که زید
در حال صحت ذات و نفاذ تصرفات خود اقرار معتبر شرعی کرده است که خالد و بکر را در زمه من مبلغ تنکه
کذا و این لازم الاداست و نفس ایشان را باجاره شرعیه گرفته ام بجهت محافظت نمودن بلکه عدد کاره کذا حق و ملک
خودم که بایشان سپرده ام بگذشتن هر یک روز مبلغ دو صرف یک تنکه کذا مع قبوله فی المجلس بشریعت زید مو...

اجرة الامام فی الصلوة الخمس خمس فلوس ... فلوس ... الوقت لمن یصلی خلفه فصول کذا فی المحیط

باین

باین اقرار خود و این اجاره درست باشد مع تحقق مذکور و دین خود را مع بدل اجاره مذکور که مساوی اصل دین
شده است از وی طلب نموده گیرند بر وجه صحت شرعیه بشرایط بیانی   درین مسئله که زید کرباس های
بر بلد کذا خود را بعمرو جهت کرا اجیر مشترک داده است بمبلغ کذا که عمرو این کرباسها را تا مدت پانزده روز جهت
رنگ کردن این کرباسها را از زید به عمرو قبول نموده قبض نموده این کرباسها را در مدت مذکوره رنگ کرده بزید
داده نگاه داشته است زیاده از ان بشریعت اگر بعده بر تقدیر انکه این کرباسها در دست وی معلوم شد که دزدیده
شده باشد درینصورت عمرو ضامن تاوان این کرباسها از برای زید شده باشد کما هو طریقه شرعا رسد زید را که تاوان این
کرباسها را مع اجزا از اجوره که بوی داده است از وی طلب نموده گیرد بر وجه صحت شرعیه بشرایط بیانی   هو الموجود
درین مسئله که زید در مسجد موضع کذا امامت و خطابت میکرده است باجره کما هو طریقه شرعا بشریعت این امامت
و خطابت از زید در مدت ده ماه از سال گذشته بر وجه مذکور بجای آورده فوت شده باشد درینصورت اگر بعضی
از اهل این مسجد گویند که اجره امامت گذشته گرفته با امام الحال که درین مسجد است میدهیم و بورثه زید نمیدهیم این قول
ازین بعض بمجرد مذکور نادرست باشد بعد تحقق بشرایط بیانی   هو الموجود   درین مسئله که زید پاده بان میکو
گوسفندان کذا عمرو که نزد وی بوده است که آنرا باجره نگاه می داشته است بخالد پسر خود انزار کرده ام و حال
انکه خالد قادر بر حفظ و نگاه داشت ان بوده است و حال انکه عادت بوده است که هر روز انرا خالد و ما سرا دنوی آورد
می بوده است و حال انکه عمرو اقرار بفرستانیدن خالد از برای آوردن آن بوده است کما هو طریقه شرعا بشریعت قول
زید مع الیمین باشد در رد مذکور بر وجه مذکور بعد تحقق بشرایط بیانی   هو الموجود   درین مسئله که بر تقدیر
انکه اسپ کذا عمرو که نزد خالد بکرا بوده است لنگ شده باشد بسبب تعدی و تقصیر بشریعت اگر عمرو گوید که تاوان آنرا از خالد
میگیرم جبرا بسبب مذکور درینصورت این قول بمجرد مذکور نادرست باشد بعد تحقق بشرایط بیانی   هو الموجود
درین مسئله که زید آسیای کذا خود را که دایر و معمور بوده است تا مدت یک سال بمبلغ کذا بخالد باجاره داده است مع
قبوله و بعده مدت کذا آب آسیا منقطع شده گذشته است بشریعت اجره این مدت که آب این آسیا منقطع
شده گذشته است بر خالد غیر لازم باشد بشرایط بیانی   هو الموجود   واذا خربت الدار وانقطع
شرب الضیعة او انقطع الماء عن الرحا انفسخت الاجارة لان المعقود علیه قد فات

صغیره   از عمرو

المخصو لم

وهي المنافع المخصوصة قبل القبض وفوت العبد المبيع الاجر بهذا انه يا فسخ الاجاره
درين مسئله كه بر تقدير انكه خالد خانه كذا خود را بمبلغ كذا به بيع جايز بزيد
فروخته باشد حالا قبل ازين كه زيد اين خانه از بايع خالد مغرور غاقبض شرع كند اين
خانه را كه مشغول بمتاع خالد بوده است بخالد بمبلغ كذا باجاره داده باشد شريعت بجرد مذكور
اين اجاره نادرست باشد بشرايطها آجر دار او هي مشغول بامتعة بيكانها او سلمها كذلك
لا يصح فتيته كتاب الاجارة وفي فوايد جدي شيخ الاسلام برهان الدين
در راه ماند اور دو پرايماه ايستادن نيست وكسي ازان مالك سوي دهد نكنا از عهده بيرون آيد
بغافر وبعد اكر بنود يكي ديكر دهد هم ضامن نه بود بقول بعض از مشايخ ره قال جدي وينبغي ان
يفتي بقول هولاء المشايخ في هذه المسئلة للضروره والبلوى قيل له هل يختلف الجواب اذا كانت
الدابة عاريه ام لا اجاب ره لا يختلف في هذا الحكم واليه الحكم وذكر في العده استاجر دابة الى
سمرقند ويجوز الماهر وبالفارسية فرو ماند فذهب ترك الحمار فضاع لا يضمن فصول عم
في اجاره الدواب ووجوب الضمان بها الحمال اذا انزل في المغارة تهيا له الانتقال
فلم ينقل حتى فسد المتاع بسرقة امطر فهو ضامن وتاويله اذا كان السرقة والمطر غالبا لانه في يكون
مضيعا فصول وهل بشرط ان لا يكون صاحب المتاع معه فلو امسك حتى جاء آخر فاخذ
منه مالا لا يضمن المحمل قنيته الاجارة بيع نفع معلوم بعوض معلوم كذا دين
او غيره مختصر لو اجل المستاجر الاجر بعد فسخ الاجاره صح بالاجماع وكذا اذا اجلت
المراة زوجها مدة معلوم في حق المهر فانه يصح بهذا التاجيل حتى لو طلقها طلاقا باينا ليس لها
ان تطالبه بالمهر ما دام الاجل باقيا فصول احكام الدين رجل استوجر لحفظ خان
يسرق من الخان شي لا ضمان عليه لانه يحفظ الابواب الحارس اجير خاص
الا يرى انه اراد ان يشتغل نفسه في موضع آخر لم يكن ذلك فلا يضمن الحارس اذا
نقب الحانوت لان الاموال محفوظة البيوت في يد مالكها وهو الصحيح وعليه الفتوى ذكر
في الذخيرة فصول ضمان الحارس

دراج در شب از كاروان سراي معين سورخ ساخته اشياء معينه خالد را دزد برده است بلا سبب وتقصير زيد
كاروان سراي بان شرعا رسد خالد را كه تاوان اين اشيا خود را از زيد طلبيده كيرد بانه اجاب بعون الله
اعلم صوره بهذا الصورة شيباني درين مسئله كه كرباس هاي كذا از زيد كه نزد عمرو جيت كر اجير مشترك
بوده است كه انرا عمرو باجره رنك مي كرده است بر تقدير انكه كرباسها در دست وي دزد ديده شد تلف شده
باشد بر وجهي كه تحرز ممكن بوده است شريعت اگر اين كرباسها در دست عمرو بسبب تعدي وتقصير وي بر وجه
مذكور تلف شده است درينصورت عمرو ضامن عام تاوان اين كرباسها كما هو طريقه شرعا از براي زيد شده
باشد واگر اين كرباسها در دست عمرو بلا تعدي وتقصير وي تلف شده است بر وجه مذكور درينصورت رسد
زيد را كه نصف تاوان آن را از عمرو طلب نموده كيرد بر وجه صحت شرعيه بشرايطها بينوا توجروا
درين مسئله كه زيد خطيب بوعده رعايت مجهول جمع معلومين رعايا موضع كذا خطابت كرده است
در مسجد موضع مذكور كما هو طريقه شرعا مدت كذا شريعت رسد زيد را كه اجر مثل خود را درين مدت
ازين جمع طلب نموده كيرد بر وجه صحت شرعيه بشرايطها بينوا توجروا من استخدم رجلا برعاية
مجهولة يجب عليه اجر المثل درين مسئله كه زيد مركب كذا خالد باجاره كرفته است بمبلغ كذا كه زيد
ازان خود سوار شده بموضع كذا رود خالد بر وجه مذكور داده است شريعت اگر بعد ذلك اين مركب خود سوار
نه شده شخصي ديكر داده اين مركب را حالا انكه اين شخص درينصورت رسد خالد را كه تاوان اين مركب خود اگر خواهد
از زيد طلب نموده كيرد بر وجه صحت شرعيه بشرايطها چون اين مركب را قبل ازان كه بخالد تسليم نمايد در دست
وي هلاك شده است بينوا توجروا درين مسئله كه بر تقدير انكه زيد وعمرو مبلغ كذا را از بكر قرض كرفته
بحوايج خود صرف نموده اجاره معهوده متعارفه بينهما واقع شده باشد بجهت محافظت شي كذا كما هو طريقه جواز
اجاره مذكوره بوده زياده است از اصل اين مبلغ مذكور قرض شريعت آنچه زياده شده است از بدل اجاره
مذكوره بر زيد وعمرو غير لازم بشرايطها هر چند اجاره مذكوره بينهما ثابت بوده باشد پس ما بعد از زياده شدن بينوا توجروا
درين مسئله كه مبلغ كذا خالد قصاب كه نزد عمرو كوشت فروش اجير وحد وي بوده است بي تعدي
وتقصير وي در محافظت معهوده آن بغارت غالبه بطريق كرجي كري از وي كرفته اند شريعت اگر خالد كويد كه تاوان آنرا

از عمرو ميكيرم جبرا درينصورت اين قول از وي بجرد مذكور نادرست باشد بشرايطها بينوا توجروا
درين مسئله كه زيد بوعده رعايت مجهول خالد مدت كذا كار وخدمت مشروع وي را كرده است كما هو طريقه
شرعا قبل ازان كه زيد اجر مثل اين كار كرد خود را از خالد كيرد خالد فوت شده است واز وي تركه مانده است كه وافيه
باين اجر مثل مذكور شريعت رسد زيد را كه اجر مثل اين كار كرد خود درين مدت بر وجه متعارف از ورثاء خالد كه متصرفين
اين تركه وافيه اند طلب نموده كيرد بر وجه صحت شرعيه بشرايطها بينوا توجروا درين مسئله كه
زيد مبلغ را بخالد قرض داده مقرر ساخته اند كه خالد را مزد نباشد وپل زيد را سود نباشد شريعت اگر
بجرد مذكور مدت ده سال وزياده خالد وخدمت زيد را در وجه منفعت قرض وي بجاي آورده است درين صورت
رسد خالد را كه اجر مثل اين كار وخدمت خود از وي طلب نموده كيرد بر وجه صحت شرعيه بشرايطها بينوا توجروا
درين مسئله كه زيد بر تقدير انكه در قضيه كذا خالد كه زن وي فوت شده بوده است مبلغ كذا با مر خالد
صرف كرده باشد وحالا انكه زيد مثل اين مبلغ را كرفته است شريعت اگر مسماة عايشه از وجه ابد بعد از فوت
وي كويد كه من اين مبلغ را از خالد مي كيرم وبان سخن خود كه اين مبلغ از من بود كه صرف كرده بود درينصورت اين
قول از مسماة مذكوره بجرد مذكور نادرست باشد بشرايطها بينوا توجروا درين مسئله كه بر تقدير
انكه خالد وارثه عمرو متوفا طلح اجنبي را كفته باشد كه مبلغ كذا صرف برداشت وآب واش عمرو پازدو بر تقدير
انكه طلح مبلغ مذكور را از مال خود صرف آن كرده باشد شريعت اگر طلح كويد كه آنچه صرف كرده ام انرا از خالد ميكيرم
درينصورت اين قول از وي بجرد مذكور نادرست باشد بشرايطها چون چيزي كه مصحح قول خالد باشد اصلا
موجود نبوده است بينوا توجروا درين مسئله كه مركب كذا خالد كه نزد عمرو بطريق امانت
بوده است بسبب تعدي وي لنك شده نقصان در قيمت وي حاصل شده است شريعت عمرو ضامن تاوان
آن از براي خالد شده باشد بشرايطها هر چند عمرو اين مركب را بخالد رد كرده باشد بينوا توجروا
درين مسئله كه زيد بر تقدير انكه مقدار دو من جواري بخالد داده باشد وخالد انرا كرفته صرف نموده باشد وبر تقدير انكه
زيد مقدار دو من يك من كندم در برداشت خالد كرفته بعد از فوت وي صرف نموده باشد شريعت اگر زيد كويد كه انرا
از پدر عمرو ميكيرم بان سخن خود كه خالد در خدمت وي بوده يا كويد كه من اين كندم را باعروي صرف كرده ام با انكه

از وي چيزي كه موجب رجوع آن باشد متحقق شده باشد درينصورت اين قول از زيد بجرد مذكور نادرست باشد
بشرايطها بينوا توجروا درين مسئله كه بر تقدير انكه خالد مبلغ كذا را از زيد قرض كرفته يا بسبب
زمين وقف خراجيه را كه بوي تعلق داشته است كرو مانده باشد شريعت چون زيد بجرد مذكور مقدار غله وغوچي
وانكور وغير ها از خالد كرفته است برغم انكه مال وبه تودة اين زمين بجهت كرو ماندن از من مي شود درينصورت
ولايت باشد خالد را كه تاوان انچه زيد از وي تلف كرده است از وي طلب نموده كيرد وبعد ازانكه اين مبلغ را بوي تسليم
نمايد بعد تحقق بشرايطها هر چند زيد سود اين مبلغ كفته كرفته باشد چون بجهت اين سود معامله وشرعيا بيان
ايشان واقع شده است بينوا توجروا درين مسئله كه زيد مبلغ كذا سكه كهنه كذا از خالد قرض
كرفته بحوايج خود صرف نموده است شريعت زياده از مثل مبلغ مذكور تنكها كهنه چيزي بر زيد غير لازم باشد
بشرايطها واگر خالد كويد كه اين مبلغ كهنه نميكيرم تنكه نو ميكيرم جبرا درينصورت اين قول از خالد بجرد
مذكور نادرست باشد بشرايطها بينوا توجروا درين مسئله كه زيد مقرض عمرو مستقرض را مدت
كذا كار وخدمت خود فرموده است از وجه قرض مذكوره وعمرو خدمت وي را كرده است درين مدت از وجه قرض
مذكور شريعت رسد عمرو را كه اجر مثل اين عمل خود را كه درين مدت كرده است از وي طلب نموده كيرد بر وجه صحت
شرعيه بشرايطها بينوا توجروا درين مسئله كه بر تقدير انكه خالد مديون زيد عمرو مبلغ يكصد تنكه
كذا قرض داده بوده است وخالد كار كذا خود را بعمرو داده نفس وي را باجارت شرعيه كرفته باشد بجهت
محافظت نمودن اين كار ومبلغ چهار تنكه موصوفه بكذشت هر يك ملاومع قبوله وقبضه والتزامه المحافظة چون
برين مدت ده سال كذشته بدل اجاره مذكوره زياده از اصل دين مذكور شده است شريعت آنچه زياده
شده است از بدل اجاره مذكوره بر اصل دين مذكور چيزي بر خالد غير لازم باشد بشرايطها وچون زياده
كرفته است عمرو از بدل اجاره مذكوره بر اصل دين مذكور كه از جنس دين مذكور است درينصورت ولايت باشد
خالد را كه آن زيادتي را از اصل دين مذكور حساب نمايد وبقيه آنرا از عمرو طلب نموده كيرد بر وجه صحت شرعيه
بعد تحقق شرايطها بينوا توجروا درين مسئله كه خالد غلام كذا محجور زيد را كه باجره نكاه
داشته اشياء كذا خود را نزد وي امانت كذاشته باشد واين غلام انرا بي اذن ورضا از زيد قبول نموده باشد شريعت

برتقدیر انکه پاره ازین اشیا در دست این غلام تلف شده باشد درینصورت اگر خالد گوید که من تاوان انرا از زید می
گیرم جبرا و یا این غلام را عوض تاوان آن میکرم جبرا این هردو قول از خالد مجرد مذکور نادرست باشد بشرایطها
سئوا ابوحروا   درین مسئله که کذا از زید در کاروان سرای کذا بوده است کد انرا خالد باجره نگاه می
داشته است ازین سرای دزد برده است بروجهی که تحرز ازان ممکن بوده است بشریعت اگر خالد گوید که من در خواب
بودم و فی دانم که که برده است این اسپ را او با شخص دیگر درین سرای راکشاده این اسپ را برده است درینصورت
خالد ضامن تاوان این اسپ از برای زید شده باشد بشرایطها سئوا ابوحروا   درین مسئله که خالد گاو کذا
عمرو را مدت کذا کار یاد واده نگاه داشته کاه و ارزن وغیره داده است بوعده عمرو که خالد این کاو را کار فرماید کما هو
طریقه بشریعت رسد خالد را که اجرت انرا کما هو طریقه شرعا از عمرو طلب نموده گیرد بروجه صحت شرعیه بشرایطها
سئوا ابوحروا   درین مسئله که فوطا کذا عمرو با همراه مبلغ کذا اوی که درین فوطا بوده است
بخالد جامه دار پسر اب سپرده است مع قبوله و قبضه والتزامه الملفوظ بشریعت چون خالد می گوید که
این فوطا را همراه این مبلغ بشخص دیگر بغلط داده ام بگمان انکه این فوطا با همراه این مبلغ ازین شخص است
درین صورت خالد ضامن تاوان آنرا از برای عمرو شده باشد بشرایطها   سئوا ابوحروا
درین مسئله که خالد مدرس وقف کذا مستحق غله این وقف شده فوت شده است بشریعت ولایت
باشد ورثه خالد را که انرا گرفته متصرف شوند چنانچه شرط واقف ان است کما هو طریقه شرعا بعد تحقیق
بشرایطها تا چون ماه نخل موجود بوده است وا وپسال ان وازوقت حصاد باشد بشرایطها
سئوا ابوحروا   امام فی مسجد سنه فلما ادرک غلة الوقف فیه بورثته بخلاف زرق القاضی قنیه
درین مسئله که خالد بر تقدیر انکه شتران کذا عمرو را از ولایت کذا کرا کرده باشد از برای خود بمبلغ کذا که
عمرو مقدار کذا غاکوی خالد را بار کرده بولایت بخارا می آورده باشد و عمرو قبول آن نموده این مقدار غاکو را
بار کرده شتران بولایت بخارا همراه بکرماه مور خود فرستاده باشد بشریعت بر تقدیر انکه کی ازین شتران
بهلاکت رسیده باشد در راه بخارا درینصورت اگر عمرو گوید تاوان این شتر را از خالد میکرم جبرا
بانچه گفتن خود که غاکوی خالد زیاده بوده است از انچه گفته بود این قول از وی مجرد مذکور نادرست باشد بشرایطها

درین مسئله که بر تقدیر انکه مبلغ کذا از زید قرض گرفته بحوایج خود صرف نموده باشد و بعده خالد کارد کذا
خود را که قیمت آن مبلغ یک تنکه موصوفه است بزید تسلیم نموده نفس زید را باجاره شرعیه گرفته باشد
بجهت محافظت نمودن این کارد بگذشتن بر یک روز بمبلغ نیم تنکه موصوفه مع قبوله و قبضه والتزامه
الملفوظ بشریعت بر تقدیر انکه برین مدت کذا گذشته باشد چون این بدل اجاره زیاده از مقدار اصل قرضی
شده است و چون وی اصل قرضی مذکور را با همقداران از جانب بدل اجاره مذکوره بزید می دهد درینصورت
مجرد مذکور زیاده از بدل اجاره بروی غیر لازم باشد بشرایطها   سئوا ابوحروا   درین مسئله که
زید فرزند صغیره خود را بعمرو داده عمرو را وعده کرده گفته است این فرزند مرا تربیت کرده نگاه داشته کلان بسازی
میداده باشد که چیزی میدهم و عمرو بوعده مذکور وی ام این فرزند را مدت کذا نگاه داشته تربیت کرده است
بروجه مذکور بشریعت رسد عمرو را که اجر مثل این عمل خود را از زید طلب نموده گیرد بروجه صحت شرعیه بشرایطها
سئوا ابوحروا   درین مسئله که بر تقدیر انکه جمیع معلومین پوستها کذا خالد حر مکلف را باجره
در خانه وی آتش انداخته با مر خالد این پوستها را از آتش براورده در بام خانه پهن کرده باشد بجهت خشک
ساختن بشریعت بر تقدیر انکه ازین پوستها سوخته را باین جمیع داده گوید که تاوان ازین جمیع میگیرم
جبرا این قول از خالد مجرد مذکور نادرست باشد بعده تحقیق بشرایطها حال این جمیع را دران هیچ صنع
نبوده است   سئوا ابوحروا   راعی الرمکة اذا توهی رمکة موقع الوهق فی عنقها فخنقها
فماتت یضمن لان الوهق لم یدخل تحت الاذن وان فعل باذن صاحب الرمکة لا یضمن سواء کان اجیرا
مشترکا او خاصا فصول عم فصل اجیر خاص   درین مسئله که زید رنگریز مدت کذا
کرباسهای خالد را از برای وی رنگ کرده است حال انکه بوعده رعایت مجهول خالد بشریعت رسد زید را که
اجرت انرا بروجه متعارف از خالد طلب نموده گیرد کما هو طریقه شرعا بشرایطها   سئوا ابوحروا
درین مسئله که جمیع معلومین خودها را بخالد باجارت شرعیه داده اند که خالد هر یک ازین جمیع را از تاریخ کذا
تا مدت یکسال کامل هر کار و خدمت مشروع که تعلق بزراعت وغیره دارد فرماید بمبلغ کذا و مقدار کذا
غله بعد ازان که خالد تعیین حصه هر یک ازین مبلغ و غله نموده است کما هو طریقه شرعا و این جمیع بروجه مذکور

نفس خود را باجارت شرعیه داده اند بشریعت بعد تحقیق بشرایطها اگر بعد ذلک هر یک ازین جمیع قبل
از گذشتن یکسال کامل گوید که فسخ اجاره می کنم با گفتن خود که خالد اجره شش ماه داده است
و بقیه انرا نمی گیرم و خدمت وی را بروجه مذکور تا یکسال کامل نمی کنم درینصورت این قول از وی مجرد
مذکور نادرست باشد بشرایطها   سئوا ابوحروا   درین مسئله که زید خالد را مدت
ده ماه باجاره فاسده کار و خدمت خود را فرموده است و خالد درین مدت کار و خدمت وی را بجای آورده است
کما هو طریقه بشریعت رسد خالد را که اجر مثل این مدت کارکرد خود را از زید طلب نموده گیرد بروجه
متعارف و صحت شرعیه بشرایطها هر چند خالد عام نساخته باشد سال را   سئوا ابوحروا
اگر تار سیده را بی اجارت و بی کار فرمایی اجره واجب شود و اگر تو روزی دینار بنان وجامه وی صرف کنی از
بتر ع بود حق طلب نبود تواند که اجره خود را طلب کند و اگر اجره دهم با ابن که بوی بدهم و بولی دهد و اگر دلی
نبود بقاضی دهد صلوة مسعودی   باب دوازده مسئله
درین مسئله که زید عمرو و شریک و مرد کار خود را امر کرده است که مقدار ارزن و کاه از مال خود بگاو کذا
زید صرف نماید و عمرو با مروی این مقدار ارزن و کاه از مال خود نموده است از وجه نفقه اوی کما هو طریقه   صرف این گاو کم
شرعا و حال انکه زید شرط ضمان رجوع کرده و عمرو بهمان طریقه صرف نموده است بشریعت رسد عمرو را که
رجوع بمثل این مقدار ارزن و کاه بر زید نماید بعد تحقیق بشرایطها   سئوا ابوحروا
درین مسئله که زید بر تقدیر انکه بابسه زمین کذا وقف قدیم را که این بابسه عبارت از خراج مستقبله است
بمقدار کذا گندم وجواری باجاره داده باشد بعمرو بشریعت مجرد مذکور این معامله نادرست باشد بشرایطها
و اگر زید در عوض این مقدار گندم وجواری بدل اجاره سکنیا زراعت ارزن عمرو را گرفته باشد درینصورت
این معامله نادرست باشد بشرایطها   درین مسئله که بر تقدیر انکه زید مبلغ کذا
از خالد قرض کرده بحوایج خود صرف نموده نفس خالد را باجاره شرعیه گرفته باشد بجهت محافظت نمودن
یک عدد کارد کذا اگر بوی تسلیم نموده است هر یک روز بمبلغ کذا مع قبوله بشریعت اگر بعد ذلک زید فوت شود
و حال انکه خالد نیز فوت شده است درین صورت این اجارت منفسخ شده باشد بشرایطها و بدل اجاره

مذکوره بورثه زید بعد از فوت وی غیر لازم باشد بشرایطها   و تنفسخ الاجارة بموت احد المتعا
قدین عقد ها لنفسه   درین مسئله که بر تقدیر انکه خالد مبلغ هزار تنکه کذا را جمیع معلومین
قرض گرفته از شخصی داده باشد و این جمیع مثل این مبلغ را بخالد داده باشند بعد از صرف قرضی مذکور
بحوایج خود بشریعت اگر خالد مبلغ دویست تنکه کذا او بگر ازین جمیع سود گویان گرفته باشد بان سخن خود که
من این هزار تنکه را ازین شخص که گرفته بودم از برای این جمیع مبلغ زیادتی را سود گویان بوی مقدر ساخته
شرعی کرده بودم درینصورت این قول از خالد نادرست باشد بشرایطها چون بجهت این سود میان این
جمیع و خالد معامله شرعیه نشده است و ولایت ان باشد که این جمیع را که این مبلغ زیادتی را از خالد طلب
نموده گیرند بروجه صحت شرعیه بشرایطها هر چند خالد گوید که این مبلغ زیادتی را باین شخص که هزار تنکه
گرفته بودم با همراه این مبلغ سود بوی داده ام   سئوا ابوحروا   ورد فتوی بهذا اللفظ یکی مرد
کی را وکیل کیرد که مقدار زر هرا نرو یکی قرض کن و اجارت شرعی بکن تا انجه بروجه شرع بر تو واجب شود
من از عهده بیرون آیم این وکیل چنانکه فرموده بود شرکیرد و مدت برین گذشت این وکیل انجه اجره محا
فظت داده باشد از موکل تواند طلب کردن یا نه ینبغی ان لا یکون له ولایة المطالبة لان الوکیل بالاستقراض
غیر صحیح فیکون للوکیل استقراضا لنفسه ثم مقرضا ایاه ماله فیعتق قوله انجه بر واجب شود من از عهده
بیرون ایم وانه مجرد عدة الله فصول عم ف ۳ ۸ ص ۲۵ فی الاجارة
درین مسئله که گوسفندان کذا خالد نزد عمرو اجیر مشترک چوپان بوده است که در عرف باجره نگاه می
داشته است دزد دیده شده است در دست وی بروجه که تحرز ازان ممکن بوده است بشریعت اگر
دزدیدن بسبب تعدی و تقصیر وی در محافظت معهوده آن بوده باشد درینصورت عمرو ضامن تاوان
تمام این گوسفندان از برای خالد شده باشد بشرایطها و اگر دزدیده شدن مدت تعدی و تقصیر
وی در محافظت معهوده آن باشد درینصورت رسد خالد را که تاوان انرا از عمرو گیرد بروجه صحت شرعیه
بشرایطها   سئوا ابوحروا   درین مسئله که خالد مدت کذا عمرو را کار و خدمت
خود فرموده است بوعده انکه پیشه ادرود که برای اموزیم درین مدت عمرو کار و خدمت خالد را بوعده

مذکور کرده است بشریعت رسد عمرو را که اجر مثل این کار و خدمت خود را درین مدت از خالد طلب نموده گیرد بر وجه
صحت شرعیه بشرایطها و حال آنکه خالد پیشه او رود گری را بعمرو نا آموخته است سئوا لو جروا
من استخدم رجلا بر عاية مجهولة يجب عليه اجر المثل حمد دربن مسئله که خالد بر تقدیر
آنکه زمین کذا را بر زید اجاره داده باشد بجهت زراعت بمقدار ده من گندم و حال آنکه تعیین مکان ایفاء این مقدار
گندم نا شده است و حال آنکه تعیین زراعت نه شده است و حال آنکه جبر کم مصحح اجاره مذکور هم نشده بشریعت
این اجاره نادرست باشد بشرایطها سئوا لو جروا دربن مسئله که چون از زید مبلغ
کذا دین عمرو را که در ذمه وی بوده است بخالد حواله شرعیه کرده است مع تحقق شرایطها بشریعت اگر عمرو گوید که من
این حواله را قبول نه دارم و این مبلغ را از زید میگیرم جبرا درینصورت این قول از وی بمجرد مذکور نادرست باشد بشرایطها
و چون زید مبلغ کذا دین عمرو را بوی داده است مع تحقق شرایطها درینصورت بر تقدیر آنکه اجاره معهوده بهمها بجهت
دین مذکور واقع شده باشد اگر عمرو گوید که بعد از ادای دین مذکور نیز اجره آینده را هم میگیرم این قول از وی بمجرد مذکور
نادرست باشد بشرایطها هر چند عمرو گوید که کار هنوز در دست من است سئوا لو جروا
دربن مسئله که خالد خانه کذا حق و ملک خود را بمبلغ کذا ببیع جایز شرعی بزید فروخته است مع التقابض في
البدلين والاذن بالانتفاع بشریعت رسد زید را که مبلغ مذکور خود را بعد از فسخ بیع مذکور از خالد طلب مثل ٢
نموده گیرد بر وجه صحت شرعیه بعد تحقق بشرایطها سئوا لو جروا
دربن مسئله خالد بزید عمل یافندگی یاد داده است بوعده آنکه زید خدمت وی سازد بشریعت رسد خالد را که
اجر مثل از از وی گیرد بر وجه صحت شرعیه بشرایطها سئوا لو جروا دربن مسئله که زید مقرض مبلغ
کذا در خانه خالد مستقرض سکنی کرده نشسته است از وجه منفعت قرض خود بشریعت اجر مثل این خانه بر زید
کما هو ظاهر المتعارف لازم شده باشد بشرایطها سئوا لو جروا المقرض اذا سکن دار المستقرض
او استعمل حماره يجب اجر المثل لانه اسكنه في داره عوضا عن منفعة القرض لاجل انه فيجب اجر المثل فصول
عم ص ٩٥ اذا قال المستاجر للآجر مال اجارة مدة فقال هلا دهم ينفسخ العقد وان لم يرفع وكذلك
في باب البيع اذا قال المشتري للبايع بهما نمس بازده فقال البايع هلا دهم ينفسخ البيع الیه اشار محمد رحمه

في الباب الرابع من الزيادات وعلى هذا اذا قال المستاجر للآجر في الاجارة الطويلة مال اجارة بده فقال روا
باشد ينفسخ الاجارة فصول ص ١٣١ و ١٣١ وذكر في المنصورية ان الضمان
انما يلزم اذا حمله المستاجر عليه اما اذا حمله صاحب الحمار عليه ولم يشارك المستاجر فلم يضمن كذا
في شرح ملا عبد العلي وفي فوايد صاحب المستاجر اذا طلب مال الاجارة فهذا دليل الفسخ حتى
لو قال الآجر نعم انفسخت الاجارة فصول عم ص ١٣١ و ١٢٥
وذكر في غريب الرواية انه استكرى ابلا على ان يحمل كل بعير مائة وخمسين رطلا ثم اتى الجمال بابله فاجره
المستكرى انه ليس في كل حمل الا مائة رطل فحمل الجمال الى ذلك الموضع وقد عطب بعض الابل فالضمان
على المستكرى لان صاحب الحمل هو الذي حمل فيقال لا ينبغي لك ان تزن اولا فصول عم ق ١٨٩
وان اخذ الدابة من يد مالكها غصبا ثم ردها في دار صاحبها على معلقها وربطها ولم يحر صاحبها
ولا خادمه يضمن كذا في الفصولين والقبض تارة بيده او تخليته ومرة بالقتال بملكه كذا
في الاجابة لكن استقرض حنطة وامره ان يزرعها في ارضه صار قابضا بدائع
اذا وضع المغصوب بين يدي المالك برى وان لم يوجد حقيقة القبض فيه من غصب شيئا ثم رد على
مالكه فلم يقبله ثم جاء به الى بيته فهلك لا يضمن فصولين وتحقق القبض بالوقوع
في ظرف غرايد المشتري بامره كذا في الهداية والكافي ولو كان حاضر البصير قابضا سواء كان
الغراير للمشتري او للبايع كذا في الهداية ولو امر البايع المشتري ان يصب المشتري في البحر فلك
من مال المشتري لان المشتري صار ملكا للمشتري فامره صادق ملكه فصح فصار قابضا كذا في الهداية
الثاني ان يكون المبيع بحضرة المشتري على صفة يتأتى فيه الفعل من غير مانع خلاصه
وفي الوديعة وغصب العين الرد يتحقق بالتخلية حتى يبرا بالوضع بين يدي صاحبه كذا
في الخلاصه فان كان الجوالق معينة وامر المشتري الاكيل فيها ففعل صار المشتري
قابضا مطلقا وان لم يكن معينة والمشتري حاضر صار قابضا كذا في الخلاصه وغيرها
فاما لو سلم الثوب الى صاحبه تسليما حقيقيا ثم هلك او سرق فلا اجر بقدر ما عمل في قولهم جميعا لانه صح

تسليم العمل في قولهم جميعا فاعدى رجل غصب طاحونة او بستانا شجرة وكان في يده
مدة فمنافع الطاحونة غير مضمونة عندنا حتى بنا اما الثمرة يكون ملكا لصاحبه جواهر الفتاوى
اجر المثل في الاجارة الفاسدة يطيب وان كان السبب حراما قنية في كتاب الاجارة
ولو اشترى طاحونة وكانت في يده مدة ثم استحقها فليس له ان يطالب المشتري بغلة الطاحونة
لانه ليس من اجزاء المبيع بل من كسبه وفعله جواهر الفتاوى
استقرض من آخر خمس مائة دينار وكتبه لصك الاقرار بهذا المقدار واستاجر المقرض كل شهر بكذا كما هو
المعهود كل ذلك فعل المستقرض قبل قبض المال ثم المقرض لم يرفع اليه الا اربعمائة دينار وخمسين
دينارا ومضى على ذلك لشهور والمقرض معترف بجميع ذلك هل تجب الاجرة المشروطة كاملة ام ينقص
بقسط الخمسين التي لم يدفع الى المستقرض كانت واقعة الفتوى وفي مسايل بيع الوفاء ما يدل على
وجوب الاجرة كاملة وصورة باع كرمه وفاء ولم يقبض الثمن حتى مضت مدة هل للبايع ان يجيب شيئا
من الغلة بقدر ما لم يأخذ من الثمن اشار الى انه لا يكون له ذلك ولا يعاس مسئلة واقعة الفتوى على ما اذا قضى
بعض المال القرض مثلا النصف ومضت مدة بعد ذلك فان المقرض لا يتمكن من مطالبة الاجرة كاملة
للمدة التي بعد قضى النصف على ما قيل لان ثمة ينفسخ عقد الاجارة في النصف من الاجرة بواسطة
الاداء من المستاجر والقبول من الاجير ولا كذلك ههنا فصول عم ص ١٣٢ و ١٣٢
العين الذي يستاجر المستقرض المقرض على حفظ كل شهر بكذا اذا كان شيئا لا قيمة له لا يجب الاجر
فصول عم ورق مذكور دربن مسئله که خالد مقدار بار کذا زید را بمبلغ کذا بکرا گرفته بر مرکب
کذا خود بار کرده است که بموضع کذا برد و بر تقدیر آنکه این مرکب در راه بهلاکت رسیده باشد بی آنکه زید را
در هلاکت آن صنع بوده باشد بشریعت اگر خالد گوید که من تاوان این مرکب خود را جبرا می گیرم از زید
درینصورت این قول از وی بمجرد مذکور نادرست باشد بشرایطها سئوا لو جروا
وذکر في المنصورية ان الضمان انما يلزم اذا حمله المستاجر عليه اما اذا حمله صاحب الحمار عليه ولم يشارك
ركبه المستاجر فلم يضمن شرح ملا عبد العلي الموجر اذا قبض الاجره كلها ثم نقضت الاجارة

كان له يحتسب ما استوى من النفقة ويرد الباقي على المستاجر خلاصه دربن مسئله که
متولی شرعی حمام وقف کذا باجر مثل آنکه مبلغ کذا است باجاره شرعیه بخالد داده است تا مدت یکسال
کما هو طریقه بشریعت چون خالد آنرا قبول کرده قبض شرعی نموده بر وجه مذکور مع تحقق بشرایطها
درینصورت اگر بعده بر تقدیر آنکه شخص دیگر بطریق تعنت در اجاره آن چیزی زیاده ساختن
باشد اگر متولی مذکور گوید که من جبرا از خالد باین شخص باجاره میدهم این قول از وی بمجرد
نادرست باشد بشرایطها سئوا لو جروا حمام الوقف اذا اجرها المتولي
من رجل فجاء آخر وزاد في الاجرة فليس للمتولي ان ينقض الاجارة الاولى اذا اجره باجر مثلها او انقص
قدر ما يتغابن الناس فيه لان الثاني في الزيادة على اجر المثل متعنت هكذا في شرح الوقف
ذخيره ص ٣ ار اجارات وفي فوايد صاحب المحيط اشترى دارا وسكنها ثم ظهر انها
وقف او كان لصغير يجب عليه اجر المثل صيانة المال الوقف والصغير فصول عم ق ١٧٣
اذا ادرك الصغير في مدة الاجارة قبل انقضاء المدة فان كانت الاجارة على النفس فله
الخيار ان شاء ابطل الاجارة وان شاء امضاها وان كانت الاجارة وقعت على املاكه فلا خيار له
وليس فسخ البيع الذي نفذ عليه في صغر فصول اول ص ٢٧ و ١٢٦
كتاب العارية دربن مسئله که زید اسب کذا عمرو را بطریق
تجاوز نیاس ٣ عارية گرفته است که از موضع کذا دیگر بسر زید به رضا عمرو از بن موضع تجاوز کرده بشهد آمده است
و قبل از آنکه زید این اسب را بعمرو سلیما تسلیم نماید این اسب در دست زید بهلاکت رسیده است
بشریعت زید ضامن تاوان این اسب از برای عمرو شده باشد بشرایطها سئوا لو جروا
دربن مسئله که زید اسب کذا را که بعاریت از خالد گرفته است که تا موضع کذا رود از بن
موضع تجاوز کرده بسبب تعدی وی این اسب در دست زید بیمار شده بر جای مانده است
بشریعت بر تقدیر آنکه زید این اسب را بعیب مذکور بخالد رد کرده باشد و بر تقدیر آنکه شخصی
این اسب را در دست خالد ذبح کرده باشد بعد از آنکه این اسب بسبب مذکور بشرف هلاکت رسیده

درین صورت رسد خالد را که نقصان قیمة این اسپ را که بسبب مذکور درین اسپ شده است
از زید طلب نموده گیرد بر وجه صحت شرعیه بشرائطها   سوا بوجروا
روایتهافی الکبری وغیره ۲ ولو استعار دابة الی مکان مسمی فجاوز بها المستعیر المکان المسمی
ثم عاد الیه فهو ضامن الا ان یردها علی المالک وعلیه الفتوی کبیری
درین مسئله که طوق کذا مسماة زینب که نزد عایشه بطریق عاریت بوده است با تعدی
وتقصیر وی در محافظت معهوده آن تلف شده و دزدیده شده است بشریعت بمجرد مذکور اگر مسماة
مذکوره گوید که تاوان این طوق خود را از عایشه میگیرم جبرا درینصورت این قول از وی بمجرد
مذکور نادرست باشد بشرائطها وحالا انکه بارها از اموال عایشه را نیز بهمراه این طوق دزدیده
شده است سوا بوجروا   درین مسئله که گاو کذا از زید که نزد خالد بطریق امانت
بوده است با تعدی وتقصیر وی در محافظت معهوده آن تلف شده است بشریعت اگر زید گوید که
من تاوان انرا از خالد میگیرم جبرا درینصورت این قول از زید بمجرد مذکور نادرست باشد بشرائطها
واگر زید گوید که من تاوان انرا از خالد میگیرم بآن سخن خود که خالد گاو را در وقتیکه عادت آدمیان
سر دادن بجهت چریدن بوده است بجهت چریدن سر داده است درینصورت این قول از وی
بمجرد مذکور نادرست باشد بشرائطها   سوا بوجروا
درین مسئله که زید در حال حیوة ونفاذ تصرفات خود از قاضی کذا ملک خالص خود را بخالد
وعمرو فرزندان خود بطریق عاریت داده است خالد وعمرو هر زراعتی که خواهند درین اراضی میکرده
باشند وخالد وعمرو این اراضی بعاریت گرفته آن برای خود زراعت کرده اند کما هو طریقه شرعا
بشریعت منافع وتمام محصول این زراعت هر خالد وعمرو را باشد بشرائطها وچون خالد وعمرو این
زراعت تخم ومصالح خود کرده اند کما هو طریقه   سوا بوجروا   وصح اعارة الارض للبنا والجمع
درین مسئله که زید اسپ کذا عمرو را که بطریق امانت وعاریت بوده است حال انکه
بسبب تعدی وتقصیر وی بر جای مانده است بشریعت بر تقدیر انکه این اسپ را بیچ در دست زید

بشرفه بهلاکت رسیده باشد وبعده زید این اسپ را ذبح کرده کشته است بلا اذن ورضای عمرو درینصورت
رسد عمرو را که تاوان این اسپ خود را از زید طلب نموده گیرد کما هو طریقه شرعا بعد تحقق بشرائطها
سوا بوجروا   درین مسئله که بر تقدیر انکه گاو کذا زید که نزد خالد بطریق
عاریت بوده است بیمار شده باشد با تعدی وتقصیر خالد در محافظت معهوده آن وبعده خالد این
گاو را بزید تسلیم نموده باشد وبعده این گاو در دست زید بهلاکت رسیده باشد بشریعت اگر زید گوید که
من تاوان گاو خود را از خالد میگیرم جبرا درینصورت این قول از زید بمجرد مذکور نادرست باشد
بشرائطها   سوا بوجروا   درین مسئله که خالد مقرض گاو ان عمرو
ومستقرض امدست کذا کار خود کرده است در زراعت خود از وجه منفعت قرض خود بشریعت
اجر مثل این کار کرد این گاو ان درین مدت بر خالد لازم شده باشد بر وجه متعارف بشرائطها
سوا بوجروا   المقرض اذا استعمل حمار المستقرض یجب علیه اجر المثل کذا
فی القنیة   کتاب الودیعة   درین مسئله که زید میگوید که اشیاء
کذا را که خالد بمن امانت سپرده بود باین خالد غامی ازار رسانیده واده ام مع قبوله وقبضه
بشریعت قول قول زید مع الیمین باشد کما هو طریقه شرعا بشرائطها   سوا بوجروا
درین مسئله که مسماة عایشه میگوید که اشیا کذا امانتی خالد را بوی رسانیده ام بشریعت
هرچند خالد گوید که این امانتی خود را نگرفته ام درینصورت قول قول مسماة مذکوره مع الیمین باشد
بعد تحقق بشرائطها   سوا بوجروا   وذکر فی باب الشرکة من فتاوی رشید الدین
انه اذا ادعی مال الشرکة او المضاربة او الودیعة فقال دفعا دادهام رسانیدهام یقبل قوله مع الیمین
شیبانی   فالحاصل ان فی کل موضع کان المال امانة فی یده فالقول قوله مع الیمین وکذا البینة
بینة   شیبانی   درین مسئله که خالد اسپ کذا از زید بعاریت گرفته است
وخالد این اسپ را بر زید رد کرده است وزید این اسپ را از عمرو خریده بوده است بوی رد کرده است تسلیم
نموده است کما هو طریقه شرعا بشریعت اگر طلب این اسپ را بر خالد وزید دعوی نموده باشد که این اسپ

هرا است ایشان غصبا گرفته اند دعوی تاوان این اسپ نموده باشد درینصورت باوجود انکه خالد در جواب
دعوی گفته باشد که این اسپ را بر زید رد کرده ام وزید این اسپ را بعمرو رد کرده است کما هو طریقه شرعا
وباوجود انکه بر زید مذکور بینهٔ عادله بوده است اگر قاضی موضع کذا حکم بمدعای طالب نموده تضمین این اسپ
کرده باشد این حکم نادرست باشد بشرائطها وبعد از انکه معلوم شود رد مذکور کما هو طریقه شرعا
خالد وزید بری از ضمان این اسپ شده باشند بعد تحقق شرائطها   سوا بوجروا
وفی الفتاوی المودع اذا دفع الودیعة الی المودع ثم استحقها رجل فلا ضمان علی المودع لانه یرد ما اخذ الی
من اخذ منه وکذلک کل امانت وغصب   فصول عم ف ۲ ق ۳
فی کفالة الجامع فی الفتاوی دلال معروف فی یده ثوبه بین انه مسروق فقال رددته علی الذی اخذ
منه یبرا کالغاصب اذا ورد علی الغاصب الاول یبرا وذکر فی متفرقات غصب الذخیرة انما
یبراء اذا اثبت الرد بالحجة اما بدون الحجة فلا یصدق فی دعوی الرد   فصول عم ف ل ۲ ۳
درین مسئله که خالد وکیل بالبیع زید می گوید که مبلغ کذا از زید که نزد من بطریق بود از وجه ثمن گوسفندان
مبیعه وی با عمرو باین مبلغ فروخته بودم مع التقابض فی البدلین تمامی آنرا بوی دادم مع قبضه بشریعت
قول قول خالد باشد مع الیمین باشد در عدم ضمان از وجه مذکور بشرائطها   سوا بوجروا
درین مسئله که خالد مودع می گوید که اسپ کذا زید که نزد من بطریق امانت بود این اسپ با تعدی
وتقصیر من حتف انف بهلاکت رسید مرده است بشریعت قول قول خالد مع الیمین باشد بشرائطها
سوا بوجروا   بان قال المودع هلکت الودیعة او قال رددت وانکر المودع فالقول قول
المودع مع الیمین لانه امین والقول قول الامین مع الیمین   نهایه
درین مسئله که اسپ کذا خالد که نزد زید بطریق امانت بوده است باوجود طلب این اسپ را از زید
وباوجود قدرت زید بر تسلیم این اسپ بخالد این اسپ را نگاه داشته بوی تسلیم نه نموده است
وبعده ازین اسپ باوجود مذکور بسبب این تعدی زید در دست زید تلف شده است بشریعت زید
ضامن تاوان این اسپ از برای خالد شده باشد بشرائطها   سوا بوجروا

فان طلبها صاحبها فحبسها وهو یقدر علی تسلیمها ضمنها لانه متعد بالمنع وهذا لانه لما طالبه لم یکن راضیا
بامساکه بعده فیضمن بحبسه عنه   هدایه کتاب الودیعة   درین مسئله که اسپ
کذا خالد که نزد زید بطریق امانت بوده است بسبب تعدی وتقصیر زید در محافظت معهوده دزدیده
تلف شده است بر وجهی که تحرز از ان ممکن بوده است بشریعت بمجرد مذکور زید ضامن تاوان این اسپ
از برای خالد شده باشد بشرائطها   سوا بوجروا   فلا یضمن ان هلکت
الودیعة بلا تعد وان تعدی علیها فهلکت یضمن کالعاریة   شرح ملا عبد العلی کتاب الودیعة
درین مسئله که زید میگوید که مبلغ کذا خالد را بامر خالد بعمرو داده ام مع قبوله وقبضه بشریعت
قول قول زید مع الیمین باشد در برائة نفس خود ودر عدم ضمان مبلغ مذکور چون خالد قایل است
بامر مذکور هرچند عمرو منکر قبض مذکور بوده باشد بشرائطها   سوا بوجروا
کتاب الغصب   درین مسئله که بر تقدیر انکه بمقدار کذا گندم خود را
در خانهٔ خالد امانت مانده باشد بشریعت بر تقدیر انکه حاکم موضع کذا بجهت انکه اسپان شخصی
بباغ خالد آمده بود واین اسپان را خالد گرفته بود خانهٔ خالد را تاراج کرده باشد وزید این گندم
فروخته باشد در غیبت خالد وبر تقدیر انکه حاکم مذکور ثمن این گندم را از زید گرفته باشد بجهت مذکور
برغم انکه این گندم از خالد است درینصورت اگر زید گوید که تاوان انرا از خالد میگیرم جبرا بآن سخن خود که
باعث خالد شده است بر وجه مذکور این قول از زید بمجرد مذکور نادرست باشد بشرائطها
سوا بوجروا   درین مسئله که زید سکنیات کذا خالد را متصرف شده بیخ گاو گرفته است
بغیر حق بشریعت رسد خالد را که تاوان این سکنیات خود را از وی طلب نموده گیرد بر وجه صحت
شرعیه بشرائطها   سوا بوجروا   درین مسئله که زید اراضی کذا مملکهٔ ابائی
اباءعن جد مع سکنیات ~~بملکیت خود~~ کذا که درین اراضی است بیاباسی عرصه انرا متصرف بوده واین سکنیات را
بملکیت خود متصرف از قدیم بوده عوارضات وطنابانهٔ انرا از قدیم داده است والحال نیز میدهد بشریعت
اگر بمجرد مذکور عایشه این اراضی وسکنیات را از کارندهٔ زید متصرف شده احداث بد کرده باشد درینصورت

اگر مجرد مذکور عایشه گوید که من ذات الیدان شده ام این قول ازوی بمجرد مذکور نادرست باشد بشرایطها
وباید قاضی اسلام مرافع الیه را کاهر فرماید وی را کماینجز متصرف شده است بر وجه مذکور بر زید تسلیم
نماید بعد ماکرد عوی بر زید داشته باشد میکرده باشد بعد ازان که قاضی مذکور عالم شود بر وجه مذکور بشرایطها
سوا ابو حروا   عقاب فی ید رجل جا داخر وغلب واحدث یده فیه لا یبر بهذا اذا الید ولو
علم القاضی به یامره بالتسلیم الیه   فصولین وغیرها   درین مسئله که زید در قضیه
مالیه کذا در باره عمرو سعی بغیر حق نزد حاکم مغرم الیه کرده است واین حاکم بسبب سعی مذکور زید مبلغ
کذا از عمرو گرفته است وگرفتن این مبلغ ازین حاکم ممکن نیست بشریعت رسد عمرو را که مثل مبلغ
مذکور را بسبب مذکور از زید طلب نموده گیرد بر وجه صحت شرعیه
ولو کتب عامل اسامی اهل بلد بامر السلطان ورفع الی اعوان فاخذ منهم فالمطلبة علی کل من التفتنز
فی الدنیا والاخرة وذکر صدر الشهید انه لو امر انسانا باخذ مال الغیر فالضمان علی الاخذ لان الامر لا یصح
وکذا فی کل موضع یکون الامر فیه غیر صحیح الکل فی الجواهر   شرح شمس الدین محمد
درین مسئله که زید اشیاء کذا عمرو را گرفته است بغیر حق بان سخن خود که عمرو را تهمت کرد ابیاته
مرا دزدیده است وبی اسباب شرعیه ازا از من گرفته بود بشریعت رسد عمرو را که این اشیا خود را که در دست
زید موجود است ازوی طلب نموده گیرد بر وجه صحت شرعیه بشرایطها وحال انکه زید مشهور ومعروف
بدزدی بوده بحضور قاضی اسلام مرافع الیه اقرار بدزدی نموده است کما هو طریقه شرعا
سوا ابو حروا   درین مسئله که بر تقدیر انکه گوسفندان زید از گندم خرمن خالد را خورده است
بی انکه زید را در انا موضع بوده باشد بشریعت اگر خالد گوید که تاوان این گندم را از زید و یا این گوسفندان را در
عوض این گندم خود بگیرم درینصورت این هر دو قول از خالد بمجرد مذکور نادرست باشد بشرایطها
سوا ابو حروا   ولو افسد دابة انسان زرع الغیر لا یجب الضمان علی صاحب الدابة ان لم
یسقها کذا فی الفصول   فعل العجما جبار کذا فی الهدایه وغیرها
درین مسئله که زید اشیا که املاک عمرو را متصرف شده است بغیر حق وبعده این اشیاء در دست

زید تلف شده است بشریعت رسد عمرو را که تاوان این اشیا را از زید طلب نموده گیرد بر وجه صحت
شرعیه بشرایطها وحال انکه زید اقرار نموده است هر چند زید گوید که این اشیا را باعز گرفته برده است
از دیت من   سوا ابو حروا   التصرف فی مال الغیر حرام   هدایه
اخذ مال الغیر موجب للضمان کذا فی القاعدی   ومنافع الغصب لا تضمن ان اهلکها او دو نها
فی یده فلو غصب عبدا خبازا او دابة واستعمل ایاما ثم رده علی مالکه لا یضمن وفیه اشعار بانه لو غصب
منافعه بدون الاهلاک لا یضمن بالطریق الاولی کما اذا غصب ذلک العبد ایاما بلا استعمال ثم رده کما
فی الکرمانی ویستثنی منه منافع غصب الوقف فانها تضمن وعلیه الفتوی کما فی العمادی وسمی من ظن
الاجارة غصبا واعترض علی ماذکره من الاصل اعتراضا فعلیها کما فی السراجیة انه لو سکن دارا معدة
للاستغلال وجب اجر المثل وعلیه الفتوی   شرح ملا شمس الدین محمد القهستانی
فی غصب العقار والدور الموقوفة بالضمان نظرا للوقف کما ان الفتوی فی غصب منافع بالضمان
نظرا للوقف   فصول عم ص ١٥   وفی کل موضع لا یصح یصح الامر لا یصح الزمان
علی الاخر   فصول   رجل سعی الی السلطان فاخذ منه مالا ثم مات الساعی فلا
مظلوم ان یاخذ قدر الخسران من الترکة للساعی هکذا ذکر هو الصحیح وکان یری تضمین الساعی جواهر
ولان هلک المال فی یده لا ضمان علیه جواهر   رجل وضع حملا علی حمار اخر بدون رضاه الی موضع
وسلم الی رالی صاحبه بلا خلل ثم هلک بعد ایام لا یجب الضمان علیه   جواهر
وکل ما یکال او یوزن ولیس فی نقضه مضرة یعنی غیر المصنوع فهو مثلی   فصول عم
قع اتلاف ورسه فعلیه قیمته مت لان کل ما کان من صنع العباد لا یمکنهم مراعاة المماثلة لتفاوتهم فی الحذق
قنیه   مت بیع العنب بالدبس ینبغ ان یجوز کیف ما کان لتغیره بالنار بدلیل ان العصیر
من ذوات الامثال والدبس من ذوات القیم   مح   قال الکواغذ والتبن والجمد والماء مثلیة
قنیه   رجل غصب حنطة او شعیرا فوجد المالک الغاصب فی بلدة اخری وسعره فی تلک
البلدة اقل او اکثر فهو بالخیار بین ثلثة اشیاء ان شاء اخذ منه للحال وان شاء اخذ قیمته یوم یختصمان فی

البلدة التی غصب فیها وان شاء صبر حتی یرجع الی تلک البلدة فیاخذ منه مثله   مختصر خزانه
وفی الفتاوی الحل والعصیر مثلیان وکذا الدقیق والنخالة والحبر والنورة والقطن والصوف وغزلها والتبن
بجمیع انواعه مثلی فی المبسوط وفی فتاوی رشید الدین وفی فوائد صدر الاسلام طاهر بن محمد رح بخطه
ان التبن مثلی علی کل حال   فصول   الرمان والسفرجل والقثاء والقند والبطیخ
کلها مما یتفاوت آحاده فیکون من ذوات القیم مذکور فی الاصل والصابون والسکنجبین والشکر من ذوات
القیم فی فتاوی رشید الدین   کل موزون اذا اختلط بحیث لا یمکن التمیز بینهما یخرج ذلک من ان یکون
مثلیا ویصیر من ذوات القیم وانما یکون کذلک لان فی الاخر ربما یکون الدهن اکثر او اقل ربما یکون فی هذا اقل
منه فی ذلک حتی لو کانا علی السواء بان اتخذا اعلی صابونین من دهن واحد یضمن مثله   فصول و ٣٢
الکاغذ مثلی   فصول   والعدة یوقع احدی قوایم الدابة ان لم یکن ماکولة اللحم ضمن جمیع القیمة
وان کانت ماکولة اللحم ان شاء سلمها الیه وضمنه تمام قیمتها وان شاء امسکها وضمنه النقصان وذکر فی العیون
قال ابو حنیفة رح اذا استهلک رجل حمار غیره او بغله یقطع یده او رجله ان شاء صاحبه ضمنه وسلم الیه
وان شاء صاحبه ولا یضمن شیا وعلیه الفتوی ولو ضرب رجل الدابة حتی صارت عرجاء فهو کالقطع
کذا ذکره فی العده   فصول عم   ص ٣٣   وفی العدة دفع خفیه
الی خفاف لیصلحه فترکه فی حانوته لیلا فسرق ان کان فی اللیل نوبت حافظ او حارس فی السوق لا یضمن
والا یضمن ذکره فی الذخیرة وکان ظهیر الدین المرغینانی یفتی بعدم الضمان وان لم یکن ثمة حافظ ولا حارس
وقد قیل یعتبر العرف ان کان العرف فیما بین الناس انهم یترکون الاشیاء فی الحوانیت من غیر حارس
فی السوق ولا حافظ فلا ضمان وان کان العرف بخلافه یضمن   فصول عم   ص ٣٣
ضمانات قبیل ما یضمن المودع وما لا یضمن المودع میت دفع فی ارض انسان بغیر اذن المالک بلا الی ان شاء
رضی بذلک وان شاء امر باخراج المیت وان شاء سوی الارض وزرع لان الارض ظاهرها وباطنها مملوکة له
قاضیخان   درین مسئله که خالد آینه کذا خود را بمبلغ کذا بزید گرو مانده است مع التقابض
فی البدلین در ولایت بخارا وبعده خالد این مبلغ را بزید در ولایت مذکوره داده این آینه را از زید طلب

نموده است وزید باوجود انکه قدرت داشته است بدادن این آینه بخالد این آینه را نگاه داشته
نداده است بشریعت اگر باوجود مذکور این آینه در دست زید تلف شده باشد هر چند که این را دزد برده
باشد درین صورت زید ضامن تمام تاوان این آینه از برای خالد شده باشد بشرایطها
سوا ابو حروا   درین مسئله که خالد اشیاء خود را که قیمت ان مبلغ دویست تنکه کذا
بمبلغ چهل تنکه موصوفه بزید گرو مانده است مع التقابض فی البدلین وبعد از فوت زید ورثه اوی
بعضی ازین اشیا را تلف کرده اند بغیر حق چون قیمت ان زیاده است از دین مذکور بشریعت تمامی
دین از خالد ساقط شده باشد بشرایطها وولایت باشد خالد را که بقیه قیمت ان تلف ساخته را
باهراهی انچه ازین اشیا موجود است ازین ورثه طلب نموده گیرد بر وجه صحت شرعیه بشرایطها
سوا ابو حروا   غصب او سرق من ذمی شیئا یخاصمه الذمی یوم القیامة ویعاقب
المسلم الغصب والسرقة من الذمی والظلم علیه اشد منه علی المسلم وظلامته علی المسلم یوم القیامة اشد
واصعب لانه من اهل النار ویقع له التحقیق فی النار بالظلامات التی له قبل الناس فلا یرجی منه العفو
ولا وجه ان یعطی ثواب طاعة المؤمن وان یضع وبال کفره علی المؤمنین فیتعین عقاب المؤمن بما جنی
علیه ولهذا قالوا ان خصومة الدابة اشد علی الادمی من خصومة الادمی علیه جامع الفتاوی
الماء والنار فی فتاوی النسفی رح سئل عمن اوقد النار فی ملک غیره بغیر اذنه فتعدت الی کدس حنطة
او شیء اخر من الاموال فاحرقته هل یضمن قال لا ولو احرقت شیئا فی المکان الذی اوقد فیه یضمن
قال وفرق اصحابنا رح بین الماء والنار قالوا اذا اوقد النار فی ارض نفسه فتعدت الی ارض غیره فاحرقت
شیئا لا یضمن ولو اسال الماء الی ارض نفسه فسال الی ارض غیره واتلف شیئا یضمن لان طبع النار
الخمود والتعدی انما یکون بفعل الریح ونحوه فلم یضف الی فعله فلم یضمن ومن طبع الماء السیلان فاضیف
السیلان والاتلاف الی فعله ومن مشایخنا من فصل الجواب فقال ان اوقد النار فی یوم الریح وهو یعلم
ان الریح یهب الی مال غیره فیلزم ضمن وان اسال الماء الی ارض نفسه وهو یعلم ان ارضه تتحمل ذلک
لا یضمن لکن اصحابنا اطلقوا الجواب کما ذکرنا   وفی التجرید البرهانی اوقد نارا فاحرقت جاره لا یضمن ان او

قد نارا تو قد مثله بكذا ذكر شيخ الاسلام وذكر شمس الائمة السرخسي بوانه لا يضمن مطلقا سئل
صاحب المحيط عن مزارع او قد نارا في ارض المملكة في يوم الريح فاحرق المشمش ومررت النار الى
لاكداس واحرقت هل يضمن الموقد اجاب ره ان كانت الريح وقت الايقاد يجانب مثلها بمثل
تلك النار الى تلك الاكداس يضمن والله اعلم فصول عم ص ٣٢
ضمان الحمامي والثياب ذكر في اجارات الذخيرة رجل دخل الحمامي وقال لصاحب الحمام احفظ
الثياب فلما خرج لم يجد ثيابه فهو ضامن لانه ترك الحفظ وحيث لم يمنع القاصد وهو يراه
وان اقر اني رايت احدا قد رفع ثيابك الا اني ظننت ان الرافع انت فلا ضمان لانه لم يصر تاركا للحفظ لما
ظن ان الرافع هو وان سرق وهو لا يعلم به فلا ضمان عليه ان لم يذهب عن ذلك الموضع ولم يضيع وهذا
قول الكل لان صاحب الحمام مودع في حق الثياب اجر او كان له الاجرة باذاء الانتفاع بالحمام والحفظ
فحينئذ يكون على الاختلاف وان دفع الثياب الى خادم دار فعلى هذا الاختلاف لا ضمان عليه فيما
سرق عند ابي حنيفة ره خلافا لهما لانه اجير مشترك، وذكر في العدة لو نام واضاع جنبيه
على الارض فضاعت الدابة يضمن من زرع ارض غيره بغير امره يجب الثلث فصول عم ص ٣٢
او الربع عرف ٧ وان نام قاعدا لا يضمن وفي السغناقي التجنيس في الوجهين فصول عم ص ٣١
ولو احرق كدس انسان قال محمد ره ان كانت قيمة البر في السنبل اقل من قيمته لو كان خارجا من
السنبل عليه قيمة الكدس وان كانت قيمة البر في السنبل اكثر كان عليه قيمة الحل
ومن احرق حصايد ارضه فتعدت الى ارض جاره واحرقت فصول عم ص ٣٣
زرعه لم يضمن اذا كان الريح ساكنة وقت الايقاد محيط وغيره
في فوايد الحسن الرستغفني، غصب عجولا واستهلكه ويبس لبن امه يضمن الغاصب قيمة العجل
ونقصان الام وان لم يفعل الغاصب في الام فعلا لمكان التسبب في تحريد صاحب المحيط
اذا ربط حماره على موضع فربط اخر حماره على ذلك الموضع فعض احد الحمارين الاخر لا يجب الضمان
اذا كان الربط في موضع لهما ولاية الربط على ذلك الموضع وذكر في الجامع في الفتاوى

فان اقر صاحب الحمام ان غيره رفعها فهو بريء وظن انه برفع ثياب صحيح

فصول عم ص ٣٣

ولو ربط حماره على سارية في اخر وربط حماره على تلك السارية فعض احد الحمارين الاخر ان لم يكن
ذلك الموضع طريقا ولا ملكا لاحد فلا ضمان على صاحب الحمار بعد ان يكون في المكان سعة لانه لو ضمن
ضمن بالربط والربط ليس بجناية ذكر هذا التعليل صاحب فتاوى ظهير الدين ره وان كان ذلك المسلمين
او في موضع لم يكن لهما ان يربطا حمارهما فهو ضامن لما اصاب حماره لان ربطه جناية فيما تولد منه ضمنه
التعليل من القاضي في فتاواه ولو ارسل دابة في مرعى المباح في اخر وارسل دابة فعض احدهما
الثانية الاولى وان عضها على الفور ضمن والا فلا وان كان ذلك في مربط لاحدهما لا ضمان على صاحب المربط
فصول عم ص ٣٢ درين مسئله كه بر تقدير انكه خالد مركب كذا خود را در جبر اكاه كذا
اورده مانده است وبعده زيد نيز اسب كذا خود را درين موضع آورده مانده باشد واين اسب زيد
اين مركب وي را زده كشته باشد انكه زيد را دران صنع بوده باشد بشريعت اگر خالد گويد كه من تاوان
اين مركب را از زيد ميكرم جبرا درينصورت مجرد مذكور اين قول از خالد نادرست باشد بشرائط
چون زيد را نيز ولايت ان بوده باشد كه اسب خود را درين موضع آورده ماند بدائع
وحد القديم الالا يحفظ اقرانه وراء هذا الوقت كيف كان يجعل اقصى الوقت الذي يحفظ الناس حد القديم
وبين عليه الامر فعلى ما ذكر في الصغرى يحتاج الى الفرق بين المسئلتين والفرق ان في مسئلة البيتين
الذين يريد البناء يمنع صاحبه عن الضوء والضوء من الحوائج الاصلية وفي مسئلة الاصل يمنعه عن الشمس
والريح وذا من حوائج الزايدة وكذلك لصاحب الساحة يتخذ فيها حماما او تنورا او بالوعة او بيرا ما لانه
يتصرف في خالص ملكه وينتفع به انتفاع مثله فان نز من ذلك حايط جاره لا يجبر على تحويله ولا يضمن
ما سقط من حايط جاره وكذلك لو اراد ان يحدث فيها رحى او حدادة او قصارة ليس لجاره ان يمنعه
فجواب ظاهر الرواية ان من تصرف في خالص ملكه وينتفع به انتفاع مثله لا يمنع عنه وان اضر بجاره حكي
عن ابي حنيفة ره ان رجلا شكا اليه من بير حفرها جاره في داره فقال احفر في دارك بقرب تلك البير بالوعة
ففعل فنتنت البير الاول فكبسها صاحبها الا الا يرى انه رحمه الله تعالى لم يامر الشاكي بمنع الحافر لانه
وانما هداه الى هذه الحيلة وفي مضاربة النوازل اذا اتخذ داره حفيرة غنم في سكة غير نافذة والجيران

يتاذون بنتن السرقين ولا يامنون على الدعا ليس لهم في الحكم منعه وفي الذخيرة حكي عن بعض
مشايخنا رحمهم الله تعالى ان الدار اذا كانت مجاورة للدور فاراد صاحب الدار ان يبني فيها تنور الخبز
الدائم او رحى للطحن او مدقة للقصارة يمنع عنه لانه يتضرر به جيرانه ضررا فاحشا وعن ابي يوسف
رحمه الله تعالى فيمن اتخذ داره حماما وتاذى الجيران من دخانها فلهم منعه الا ان يكون دخان الحمام مثل دخان
الجيران وقيل كان ابو عبد الله الضميري اذا استفتي عمن اراد ان يبني في ملكه تنور الخبز في وسط الدارين تارة
يفتي بان له ذلك وتارة كان يفتي بانه ليس له ذلك في اجارة النوازل رجل اراد ان يتخذ خرابا
في بيته فيضر ذلك بدار جاره ضررا بينا بان كان يعلم بان دوران الرحى او ريح دولاب ... يهن بناء الجار
يمنع عن ذلك هكذا اجاب ابو القاسم ره وان كان يتصرف في خالص ملكه ولكن يضر ضررا بينا
وكثير من مشايخ بلخ ومشايخ بخارا وافقه في هذا الجواب والحاصل ان في هذه المسائل وفي اجناسها
القياس ان كل من تصرف في خالص ملكه لا يمنع منه في الحكم وان كان يلحق ضررا بالغير لكن
ترك القياس في موضع يتعدى ضرر التصرف الى غيره ضررا بينا وقيل بالمنع وبه اخذ كثير من مشايخنا
رحمهم الله تعالى وعليه الفتوى فصول عم ص ٣١
درين مسئله كه زيد شتر كذا عمرو را رانده است بغير حق بر وجه كه اين شتر بسبب اين راندن
در چاه كار زيد افتاده بهلاكت رسيده است بشريعت زيد ضامن تاوان اين شتر از براي عمرو
شده باشد بشرائطها سوالوجروا درين مسئله كه جمع معلو
مين بخالد جنگ وخصومت كرده در آويز شده اند بخالد بر وجهي كه از خالد مبلغ كذا افتاده
واشيا كذا ديگر خالد نيز از وي ساقط شده از نظر وي غايب شده است غامي آن درين
وقت وحال انكه گرفتن خالد اين اشيا واين مبلغ خود را درين وقت ممكن نبوده است بشريعت
اين جمع ضامن اين اشيا واين مبلغ از براي خالد شده باشد بشرائطها
سوالوجروا في فتاوى اذا تعلق برجل وخاصمه فيسقط من المتعلق به شيء ضمن المتعلق
فصول عم درين مسئله كه گوسفند كذا زيد مقدار كذا نقره خالد را كه مرواريد بوده است

فروبرده است وقيمت اين نقره زياده است از قيمت اين گوسفند كما هو طريقه شرعا بشريعت
رسد خالد را كه اگر خاهد تاوان اين مقدار نقره خود را از زيد طلب نموده بگيرد بر وجه صحت شرعيه
بشرائطها سوالوجروا في المنتقى قال بشر عن ابي يوسف ره في طاير
ابتلع لولوة فاراد صاحب اللولوة ان ياخذ الطاير قال لا اجبر صاحب اللولوة ان يعطيه الطاير
وياخذ قيمة الطاير وكذلك كل شيء يبتلع اللولوة وقيمة اللولوة خير منه ره معنى بعبارته
قال مشايخنا هذا اقرب من مسائل حفظت من محمد رحمه الله تعالى منها ان دجاجة لانسان
لو ابتلعت لولوة الاخر ينظر الى قيمتهما فان كانت قيمة الدجاجة اقل يخير صاحب اللولوة بين ان ياخذ
الدجاجة ويضمن قيمتها وبين ان يترك اللولوة وياخذ قيمتها شرح كنز
ولو اخذ رجل والقاه في حوض او نهر او في جيب هذا الرجل او في كتبه دراهم فسقطت في الحوض
قال ان سقطت عند القاته في الماء يضمن لانها سقطت بفعله وان سقطت عنه وقت خروجه
عن الماء لا يضمن لانها ضاعت بفعل صاحبها فصول عم ص ٣٣
درين مسئله كه بر تقدير انكه حاكم موضع كذا مع كذا جرمانه گويان كه از خالد گرفته باشد بغير حق وخالد
اين مبلغ را حالا انكه حسب الحكم ازين حاكم گرفته باشد بشريعت اگر اين حاكم گويد كه اين مبلغ را
از عمرو تاوان ميگيرم بان سخن خود كه عمرو گفته بود كه خالد را مي گويند كه بزن شخصي در امده است
درينصورت اين قول ازين حاكم بمجرد مذكور نادرست باشد بشرائطها سوالوجروا
من حمل دابة الغير بغير امره حتى هلك الدابة يضمن معنى اميليه وذكر في السراجية
اذا غصب دابة الغير او عبدا فيستعمل لم يضمن قيمة المنافع حسب المفسد
درين مسئله كه زيد در خندق ديوار كذا خالد آب سر داده اين ديوار را اشكافته آب كذا ابنده است
بغير حق وبسبب مذكور ديوار وي ويران شده است بشريعت زيد ضامن تاوان اين ديوار شده
باشد كما هو طريقه شرعا بشرائطها سوالوجروا درين مسئله كه خالد مبلغ
كذا از زيد را بسويمنجي گويا گرفته تلف كرده است بغير حق بشريعت رسد زيد را كه مثل مبلغ مذكور

خودرا ازخالد طلب نموده کیرد بر وجه صحت شرعیه بشرائطها　　　　بسوا بوجروا
درین مسئله که غلام کذا خالد مبلغ کذا خالد کرفته بر زید داده است وحال انکه زید کرفته انرا تلف کرده
بغیر حق بشریعت رسد این غلام را که مثل این مبلغ را از زید کرفته بخالد دهند حال انکه خالد نیز حاضر
است بعد تحقق بشرائطها　　　　بسوا بوجروا　　　　درین مسئله که خالد زمین
کذا جملکه یا شاهی را از انتقال زید متصرف است برایست خود وعوارضات وطنابانه انرا ابید بود این
زمین از افدغ معدین آب می خورده است بشریعت اکر بعده عمرو این افدغ را همواره ساخته همراه
زمین یا پس خود کرده دانیده باشد بغیر حق بانه بکفن خود که نمی کذارم بدستور سابق ازین
افدغ آب می کذرانیده باشد دربنصورت این قول از عمرو بجرد مذکور نا درست باشد بشرائطها
بسوا بوجروا　　　　درین مسئله که بر تقدیر انکه خالد کوشش کذا از زید را بریده
باشد بشریعت اکر زید کوید که من تاوان یو قصاص انرا از بکر میکرم با نسخن خود که چرا بکر نکاه داشته
بود که خالد کوشش مرا بریده است دربنصورت این قول از وی بجرد مذکور نا درست باشد
بشرائطها چون چیزی که مصحح قول زید باشد آن بوده است ومانع از کرفتن آن از خلف بوده است
بسوا بوجروا　　　　رجل فدمن ظالم فاخذه انسان حتی ادرکه الظالم واخذه او
طلب ظالم رجلا لیقبض منه جنایة فدله رجل علیه فاخذ منه مالا فنع قیاس قول محمد لا یضمن
الاخذ له والدال علیه لانه سبب لاخذ ماله والفتوی علی قول ابی حنیفة رح لا یضمن
فصول عم ص ۳۳ و ۱۶۱　　　　وکذا لو خاصم رجلان وضرب احدهما الآخر فذهب المظلوم الی
الوالی فاخذه لا یضمن المظلوم لانه طلب الغوث　　　　ص مذکور
درین مسئله که زید اغلام کذا خالد را کرفته بغیر حق بخانه اخود برده حبس کرده است وبعده
این غلام از دست زید فرار نموده غایب شده است بشریعت دربنصورت بجرد مذکور
زید ضامن قیمت این غلام خالد از برای خالد شده باشد بشرائطها　　　　بسوا بوجروا
علی الید ما اخذت حتی یرد　　　　درین مسئله که بر تقدیر انکه حاکم موضع کذا از وجه جرمانه

مبلغ کذا که از خالد طلب داشته است بر زید دست کذران کرده خالد از میان بر امده زید ازین حاکم
قرض دار شده باشد بشریعت بر تقدیر انکه زید فوت شده باشد دربنصورت اکر این حاکم کوید که
من این مبلغ را از خالد میکیرم جبرا این قول ازین حاکم بجرد مذکور نا درست باشد بشرائطها
وحال انکه خالد می کوید که این مبلغ را بزید داده ام　　　　بسوا بوجروا
درین مسئله که خالد اسپ کذا زید را غصبا متصرف شده سوار شده این اسپ را
بر جای ماده کرده باشد بغیر حق وبر تقدیر انکه خالد عمرو فرموده باشد که ذبح کند عمرو
حال انکه با مر وی این اسپ را ذبح کرده باشد بشریعت رسد زید را که تاوان تمام این
اسپ خود را اکر خواهد از خالد طلب نموده کیرد بر وجه صحت شرعیه بشرائطها
بسوا بوجروا　　　　درین مسئله که خالد امین رود کذا را بر پشته بر سکنیات
تخم کندم وحویلی وباغ کذا جمع معلومین سر داده انداخته است بغیر حق وبسبب مذکور
این سکنیات تخم کندم وحویلی وباغ تلف شده است بشریعت خالد مذکور ضامن
تاوان آن از برای این جمع شده باشد بشرائطها　　　　بسوا بوجروا
درین مسئله که خالد اسپ آبستن کذا زید را بی اذن ورضای وی غصبا بغیر حق متصرف
شده سوار شده است واز این اسپ مذکور تای نارسیده افتاده بهلاکت رسیده مرده است
بشریعت خالد ضامن تاوان نقصان این اسپ آبستن از برای خالد شده باشد بشرائطها
بسوا بوجروا　　　　درین مسئله که بر تقدیر انکه خالد سکنیات باغ کذا خود را که
بر عرصه او قف لازم خراجیه بوده است بمبلغ کذا بزید کرو مانده باشد بشریعت این کرو
ماندن نا درست باشد بشرائطها وبجرد مذکور اکر زید مدت دو سال منافع اعیانیه این
باغ را کرفته تلف کرده باشد دربنصورت ولایت باشد خالد را که تاوان انرا از زید طلب نموده
کیرد بر وجه صحت شرعیه بشرائطها چون چیزی که مانع است اصلا موجود نبوده است
بسوا بوجروا　　　　درین مسئله که خالد شتر کذا از زید را بغیر حق متصرف شده در دست

خالد با این شتر شکسته شده است بشریعت بر تقدیر انکه خالد این شتر پای شکسته را
بزید واده باشد دربنصورت ولایت باشد زید را که تاوان این شتر خود را از خالد طلب نموده
کیرد بر وجه صحت شرعیه بشرائطها　　　　بسوا بوجروا　　　　درین مسئله که بر تقدیر
انکه زید مبلغ کذا بعمرو اراجی داده است که یک ارابه کلوخ از تل کذا از برای وی آورده باشد وبر تقدیر
انکه یک ارابه کلوخ ازین تل عمرو از برای وی آورده باشد وبر تقدیر انکه زید این کلوخ را همراه
شربت خود ساخته باشد بشریعت اکر زید کوید که من تاوان این شربت خود را از عمرو می
کیرم باین سخن خود که این کلوخ این شربت مرا ویران کرده است واین کلوخ فاسد بوده است
دربنصورت این قول از زید بجرد مذکور نا درست باشد بشرائطها　　　　بسوا بوجروا
درین مسئله که زید در زمین کذا خود حال انکه این زمین بلند از زمین باغ عمرو بوده است
آب آورده بر وجهی که احسد این متحمل این آب نی بوده است واین آب دیوار باغ عمرو را ویران ساخته
انکور باغ عمرو غوطه خورده تلف شده است بسبب تعدی زید درین آب دادن زمین خود
بشریعت زید ضامن وتاوان این انکور از برای عمرو شده باشد بشرائطها　　　　بسوا بوجروا
درین مسئله که بر تقدیر انکه زید بعایشه از وجه اعمرو کفته باشد که کنیزک کذا خالد را
دیدم در فلان موضع بکر همراه بود بشریعت اکر بعد ذلک این کنیزک فرار نموده رفته باشد بی
انکه زید را دران صنع بوده بجرد مذکور اکر خالد کوید که تاوان این کنیزک خود را از زید می کیرم
ویا زید را جبرا می کنم که کنیزک را یافته دهد دربنصورت این قول وی بوجه شرعی غیر مسموع
باشد بشرائطها　　　　بسوا بوجروا　　　　ولو قال ول ترک کتابه او متاعه باین یدی
جماعة فقام واحد ثم واحد فالضمان علی اخرهم وکذا من ترک باب حانوته مفتوحا فقام واحد ثم
واحد فالضمان ما ضاع علی اخرهم　　　　ملتقط　　　　کتاب الرهن
درین مسئله که زید دستار کذا خود را که قیمت آن مبلغ بیست تنکه کذا بوده است بمبلغ ده
تنکه مذکور بخالد رهن شرعی کرده است مع التقابض فی البدلین وبعده اکر دستار زید در دست

خالد در حفظت معهوده آن تلف شده باشد بسبب تعدی وتقصیر وی بشریعت این
مبلغ از ذمه زید یا قط شده باشد بشرائطها ورسد زید را که مبلغ تنکه دیکر قیمت این
دستار خود را از وی طلب نموده کیرد تحقق بشرائطها　　　　بسوا بوجروا
درین مسئله که بر تقدیر انکه خالد پوستهای کذا خود را بمبلغ کذا بزید کرو مانده باشد مع
التقابض فی البدلین بشریعت بر تقدیر انکه درین پوستها نقصانی شده باشد بجهت
آفتاب سوختکی در دست زید واین نقصان بحسب شرع شریف ثابت شود کما هو
طریقه شرعا دربنصورت بحساب این نقصان از مبلغ مذکور ساقط شده باشد از
ملاحظه کردن قیمت این پوستها وقت الرهن واین مبلغ دین کما هو طریقه شرعا بشرائطها
بسوا بوجروا　　　　ولو سوس ثوبا قیمته عشرون فاکله السوس وصار قیمته عشرة
والدین به عشرة تسقط کذا فی الکافی
درین مسئله که زید اراضی ملک کذا را که مشترک بوده است میان خواهران وی بی اذن
ورضا این خواهران بخالد کرو مانده است بمبلغ کذا وچون این خواهران بعد از علم بآن تجویز آن
نمیکنند بلکه رد آن می نمایند بشریعت این کرو ماندن نا درست باشد بشرائطها
بسوا بوجروا　　　　درین مسئله که بر تقدیر انکه خالد اشیا کذا خود را
بعمرو بمبلغ کذا کرو مانده باشد مع التقابض فی البدلین وبر تقدیر انکه قیمت این اشیا زیاده
ازین مبلغ بوده باشد وبر تقدیر انکه بعضی ازین اشیا در دست عمرو تلف شده باشد
بی تعدی وتقصیر وی در حفظت معهوده آن بشریعت بمقدار انچه این اکه تلف شده است
از مبلغ مذکور بحصه ساقط شده باشد بشرائطها　　　　بسوا بوجروا
والرهن اذا هلک سقط الدین بقدر قیمته　　　　فصول عم ص ۳۰۲
درین مسئله که خالد اشیا کذا خود را در بدل مبلغ کذا دین زید که در ذمه خالد بوده است
کرو مانده بوی داده است مع قبول وی بشریعت بر تقدیر انکه بعده خالد فوت شده باشد

درینصورت اگر شخصی گوید که نمیگذارم زید را که ازین اشیا میگرفته باشد بآن سخن
خود که هر دم دیگر را نیز زور زند خالد قرضه ست این قول ازین شخص بمجرد مذکور نادرست
باشد بشرائط تا سموا لوحروا اعاره من المشاع فلا یجوز لا من الشریک
ولا من غیره فیما یحتمل القسمة وفیما لا یحتملها فصول عم ص ۳۹
درین مسئله که بر تقدیر انکه خانه اکذا اگر مشترک بوده ست میان وی و میان برادر او
هر چند اگرا بمبلغ کذا ابوی گرو مانده باشد بشریعت بمجرد مذکور این گرو ماندن نادرست
باشد بشرائط تا سموا لوحروا درین مسئله که کلیم خالد نزد
عمرو بمبلغ کذا گرو مانده بوده ست بشریعت چون عمرو این کلیم را انداخته استعمال
کرده ست بغیر حق و بسبب مذکور نقصان در قیمت ان حاصل شده ست درینصورت
عمرو ضامن تمام این نقصان از برای خالد شده باشد بشرائط تا سموا لوحروا
درین مسئله که خالد اشیا اکذا خود را اگر قیمت ان مبلغ دویست تنکه اکذا ست بمبلغ
جهل تنکه موصوفه بزید گرو مانده ست مع التقابض فی البدلین و بعد از فوت زید ورثه
وی بعضی ازین اشیا را تلف کرده اند بغیر حق حق چون قیمت ان زیاده ست ازین مذکور
بشریعت تمامی دین از خالد ساقط شده باشد بشرائط تا و ولایت باشد خالد را که بقیه
قیمت ان تلف ساخته را باتمام اهی انچی ازین اشیا موجوده ازین ورثه طلب نموده گیرد بروجه
صحت شرعیه بشرائط تا سموا لوحروا درین مسئله که خالد آینه اکذا
خود را بمبلغ کذا بزید گرو مانده ست مع التقابض فی البدلین در ولایت بخارا و بعده خالد
این مبلغ را بزید در ولایت مذکوره داده این آینه را از زید طلب نموده ست و زید با وجود
انکه قدرت داشته ست بدادن این آینه بخالد این آینه را نگاه داشته نی داده ست بخالد
اگر با وجود مذکور این در دست زید تلف شده باشد هر چند که این آینه را دزد برده باشد
درینصورت زید ضامن تمام تاوان این آینه از برای خالد شده باشد بشرائط تا

سموا لوحروا درین مسئله که خالد متوفا بعایشه سکنیات یک درخانه خود را
گرو مانده بمبلغ کذا مع التقابض فی البدلین و بعده خالد فوت شده ست بشریعت رسد
عایشه را که مثل مبلغ مذکور را از ترکه وافیه وی استیفا نماید بروجه صحت شرعیه بشرائط تا
سموا لوحروا کتاب الکفالة
درین مسئله که مسماة عایشه گفته ست که اگر مدت کذا تن عمرو برادر خود و مدیون
خالد را حاضر نسازم من ضامن مبلغ کذا دین خالد و جواب این مال بر من مع قبوله و بعده
مسماة مذکوره تن مذکور را درین مدت حاضر نساخته ست بشریعت رسد
خالد را که بسبب مذکور مبلغ کذا دین مذکور خود را از مسماة مذکوره طلب نموده گیرد بروجه
صحت شرعیه بشرائط تا هر چند مسماة مذکوره تن عمرو مذکور را بعد ازین مدت حاضر سازد
سموا لوحروا درین مسئله که زید مبلغ کذا دین لازم الادا خالد را که در ذمه
بکر بوده ست از برای وی ضامن شده ست مع قبوله بشریعت رسد خالد را که مثل مبلغ مذکور
خود را که در ذمه بکر دارد از زید بسبب مذکور طلب نموده گیرد بروجه صحت شرعیه بشرائط تا
هر چند این مبلغ ثمن گرنج خالد بوده باشد که بکر دلال بوده باشد و بکر تلف کرده باشد بشرائط تا
سموا لوحروا درین مسئله که بر تقدیر انکه خالد گفته باشد که مبلغ یک
هزار و صد تنکه بعمرو قرض داده ام بشریعت بر تقدیر انکه زید گفته باشد بطریق وعده که من می دهم درین
صورت اگر خالد گوید که مثل این مبلغ را از زید میگیرم جبرا این قول از وی بمجرد مذکور نادرست باشد
بشرائط تا سموا لوحروا درین مسئله که زید و عمرو نفس خالد را از برای
بکر کفیل شده ام مع قبوله چون زید و عمرو نفس خالد بجهت کفالت مذکوره ببکر تسلیم نموده اند
در موضعی که ممکن بوده ست مرافعه کردن خالد کما هو طریقه شرعا بشریعت زید و عمرو از کفالت
مذکوره بری باشند بشرائط تا و اگر بعد ذلک بکر بگوید که من جبرا میکنم زید و عمرو را که خالد را از برای
من حاضر گردانند درینصورت این قول از بکر بمجرد مذکور بموجب شرعی نادرست باشد بشرائط تا

سموا لوحروا واذا احضره وسلم فی مکان تقدر المکفول له ان یخاصمه فیه مثل ان یکون فی مصر
بری الکفیل من الکفالة لانه اتی بما التزمه وحصل المقصود به وهذا لانه ما التزم التسلیم الا مرة
هدایه درین مسئله که زید نفس خالد را از برای عمرو کفیل داده شده ست
مع قبوله چون زید نفس خالد را بجهت کفالت مذکوره بعمرو تسلیم نموده ست در موضع که
ممکن بوده ست مرافعه کردن عمرو کما هو طریقه شرعا بشریعت زید را کفالت مذکوره بری شده
باشد بشرائط تا و اگر عمرو مبلغ کذا از زید را بجهت کفالت مذکوره گرفته باشد بغیر حق درینصورت
ولایت باشد زید را که مثل این مبلغ را از وی طلب نموده گیرد بروجه شرعیه بشرائط تا
سموا لوحروا درین مسئله که بر تقدیر انکه خالد کفیل بالنفس زید از برای
عمرو شده باشد چون قبل از انکه خالد نفس زید را بعمرو تسلیم نماید زید فوت شده ست
بشریعت خالد بری کفالت مذکور باشد بشرائط تا سموا لوحروا
ویبری الکفیل بموت من کفل به مختصر وغیره درین مسئله که بر تقدیر انکه خالد کفیل
بالنفس زید از برای عمرو شده باشد مع قبوله چون زید غایب ست که مکان وی اصلا معلوم نیست
بشریعت اگر عمرو گوید که من خالد را جبر می سازم خالد زید را یافته بمن دهد درینصورت این
قول از وی بمجرد مذکور نادرست باشد بشرائط تا سموا لوحروا
درین مسئله که در ولایت بخارا کفیل بالنفس زید را برای عمرو شده ست مع قبوله کما هو طریقه
شرعا بشریعت ولایت باشد عمرو را که التماس نماید از حضرت قاضی الاسلام مرافع الیه که تا اخضر
مهلت دهند خالد را که زید را که در ولایت بلخ ست مدتی که خالد درین مدت رفته از انجا زید را در مکانی
حاضر کند که ممکن باشد مرافعه کردن در ان مکان بروجه صحت شرعیه بشرائط تا سموا لوحروا
فان غاب المکفول عنه ولا یعرق مکانه لا یواخذ به الکفیل وان کان یعرق مکانه یواخذ به لکن یمهله مدة
المجی والذهاب شرح ملا عبد العلی وقول محمد ره انظر فی حق المستقرض لان قیمة یوم الاستقراض
اکثر وقیمة یوم الانقطاع اقل وکذا فی حق المشتری بالنظر الی قول ابی حنیفه ره کذا فی الکافی والکفایة

وفی المحیط والحقایق والبزازیة والتتمة یفتی فی الثمن القول محمد ره رفقا بالناس فتح التقدیر
قال ازین دراهم مغشوشه یا فلوس رایج وام کرده ست یا غصب کرده ست یا کاله خریده ست پیش
ازانکه حق بمستحق دادی ان دراهم رد کردن و درم دیگر بیرون آوردن حکم مسایل چه بود اجاب عند
محمد ره قیمت یوم الرد وعلیه الفتوی قاعدی کتاب البیع وکثیر من المشایخ کانوا یفتون
بقول محمد ره نهایه و کفایه واختار البخاریون قول محمد ره فی الانقطاع المثلی بسبب ان له حظا من قول
ابی حنیفه ره وابی یوسف ره قاعدی الاجاره ولو باع رجل متاعا بدراهم طریه فکسدت
قال ابو یوسف ره علیه قیمتها یوم وجبت وقال محمد ره وهو قول ابی حنیفه ره علیه قیمت یوم کسدت
کذا فی جامع والملتقط وفی الکساد الفتوی علی قول محمد ره کذا فی قاضیخان والمحیط والصغری
والکبری والتتمة والحقایق والمضمرات والتجرید والخلاصه والواقعات والخزانه وقران حالتی
والبزازیة وغیرها واذا کان مع ابی حنیفه احد صاحبیه فالفتوی علی قوله دون غیره کذا فی قا
ضیخان والخزانه یرجح ما اختاره علماء ماوراء النهر علی ما اختاره غیرهم کذا فی التبصره واعلا الکتب
وافضلها الخلاصه ثم قاضیخان ثم المحیط فالفتوی علی هذا الترتیب کذا فی الفصیحیه وهدایه المفتین
واداب درین مسئله که بشریعت تاجیل کردن خالد مقرض مبلغ کذا قرض خود را که
در ذمه زید وارد بوی نادرست وغیر لازم باشد بشرائط تا هر چند خالد بوی خط داده باشد
سموا لوحروا وکل دین اذا اجل صاحبه صار مؤجلا کما ذکرنا الا القرض فان تاجیله لا یصح لانه
اعارة وصلة فی الابتداء حتی یصح بلفظ الاعاره هدایه ولو استقرض الفلوس
الرایجه فکسدت قال ابو حنیفه ره علیه مثلها ولا یغرم قیمتها وقال ابو یوسف ره علیه قیمتها یوم
القبض وقال محمد ره علیه قیمتها فی آخر یوم کانت رایجه وعلیه الفتوی فصول عم ص ۶۹
اذا ادعی علی المیت دینا والورثه الکبار غیب والصبی حاضر ینصب القاضی عن الصغیر وکیلا ویدعی
علیه واذا قضی علی الوکیل یکون قضاء علی جمیع الورثه غیر ان الغریم یستوفی دینه من نصیب الحاضر
اذا لم یقدر علی نصیب الکبار واذا حضر الکبار یرجع

والانقطاع

درین مسئله که بر تقدیر انکه حویلی کذا خالد را در قدیم راه رو کذا بوده باشد در کوچهٔ کذا بعد خالد این راه را بربسته راه رو دیگر از برای این حویلی در کوچهٔ دیگر کشاده باشد بشریعت بعد از انکه خالد حویلی را بمبلغ کذا بزید فروخته باشد بحقوق و مرافق آن درینصورت اگر زید گوید که این راه رو قدیم نیز در بیع داخل است و من آنرا متصرف میشوم بسبب مذکور این قول از زید بوجه مذکور ما درست باشد بشرائطها سوانوحروا

درین مسئله که زید زمین کذا مملکهٔ پادشاهی را بر سهام عاشه ذی الید آن دعوی نموده میگوید که وی بمن انتقال میکند و سهام مذکوره انکار آن نموده بطریق دفع میگوید که خالد در حال جلوه ومرا دران هیچ نوع دخلی نیست مع تصدیقها ایاه بشریعت این دفع از سهام مذکوره درست باشد مع تحقق شرائطها سوانوحروا

درین مسئله که زید اقرار صحیح شرعی کرده است که از وجه حقابه چشمهٔ کذا بر جمیع معلومین آب خواران آن هیچ نوع دعوی و دخلی نیست مع تصدیق من له ولایت التصدیق بشریعت اگر بعد ذلک زید گوید که از حقابهٔ مذکوره بر این دعوی دارم درینصورت این قول از وی بوجه مذکور نادرست باشد بشرائطها و بوجه مذکور زید ماخوذ باقوال خود باشد بشرائطها
سوانوحروا

درین مسئله که جمیع معلومین متصرفین الاراضی کذا مملکهٔ پادشاهی که بیابی خود آنرا متصرفین بوده اند از جوی کذا این نیز مملکه است آب خورند و ازین جوی باین الاراضی آب میبرارند بشریعت اگر خالد که یکی ازین جمع است بر بالای این جوی دیوار باغ بنا کرده باشد از برای خود بی امر من له الولایت و حال انکه ازین عمل ضررش بآب این جوی و آب خواران مذکورین این جوی نیز میرسد درینصورت این عمل از خالد بوجه مذکور نادرست باشد بشرائطها هر چند خالد گوید که در قدیم نیز بر بالای این جوی بروجه مذکور دیوار بود
سوانوحروا تدبیر امور المملکه الی السلطان فی معاملتها کذا فی المغنی وغیره

درین مسئله که بر تقدیر انکه خراج و به توده دیه کذا که حسب الحکم تعلق بخالد داشته است زید را از جانب خود امر فرموده باشد برفع آن از رعایای آن دیه و زید ازرا خط کرده رفع نموده جمع ساخته باشد و بر تقدیر انکه این رعایا بعد از تحقق آن گفته باشند که آنچه خراج و به توده این دیه را بزید داده ایم و رفع نموده

زیاده از ان بوده که آنرا زید خط کرده است و بر تقدیر انکه خالد این زیاده تی را از زید گرفته باشد بشریعت اگر زید گوید که آنچه خالد از من گرفته است من آنرا ازین رعایا میگیرم با آنچه خود که این رعایا بغیر حق نموده اند اگر خالد را گفته اند درین صورت این قول از زید بوجه مذکور نادرست باشد بشرائطها
سوانوحروا

درین مسئله که سهام عاشه زمین کذا ملک خود را همراه سکنات غواجی و علف دو آبه شده که درین ملک است بیک بیع بزید بمبلغ کذا فروخته است مع التقابض فی البدلین بشریعت اگر بعد ذلک سهام مذکوره گوید که این سکنات و حاصل انرا بزید نمی دهم و خود میگیرم درین صورت قول از وی بوجه مذکور نادرست باشد بشرائطها و حال انکه سهام مذکوره اقرار کرده است که این زمین را بجمیع حقوق و مرافق آن فروخته ام بمبلغ مذکور در آنچه خط بمهر قاضی ناطق است بران

درین مسئله که خالد جوی آسیا از قدیم دارد درین جوی آسیا کذا بریست از قدیم بشریعت اگر شخصی ازین جوی شکافته جوی دیگر احداث کرده باشد بغیر حق حال انکه باین جوی خالد و آسیاء وی ضررش میرسد درین صورت این عمل ازین شخص نادرست باشد بشرائطها هر چند در سید قاضی اسلام مرافع الیه را تا امر فرمایند این شخص را برفع آن بروجه صحت شرعیه بشرائطها
سوانوحروا

درین مسئله که جمیع معلومین جوی کذا قدیم خالد را بهموار ساخته عمداً بر بالای وی از برای خود با خانها ساخته اند بشریعت این عمل ازین جمع نامشروع باشد بشرائطها و برین جمع واجب و لازم باشد که رفع این عمل نمایند بروجه صحت شرعیه بشرائطها سوانوحروا

درین مسئله که بر تقدیر انکه جمیع معلومین در نهر عام کذا پل بنا کرده باشند بامر من له الولایت کما هو طریقه شرعاً بشریعت بر تقدیر انکه شخص شتر کذا را گذارنده باشد ازین پل و این شتر در آب افتاده معیوب شده باشد درینصورت اگر این شخص گوید که من تاوان آنرا ازین جمع میگیرم چرا این قول ازین شخص بوجه مذکور نادرست باشد بشرائطها
درین مسئله که بشریعت رسید زید را که بمصالح ملک خود بر بالای جوی عام موضع کذا از برای مرور عامهٔ مسلمین و غیرهم پل بنا نماید بعد از انکه جمیع شرائط صحت آن متحقق بوده باشد چرا این

بنا

بنا بامر من له الولایت بوده است بشرائطها سوانوحروا درین مسئله که زید زمین کذا مملکهٔ پادشاهی را متصرف است بیابی خود مدت پنجاه سال و زیاده و عوارضات در حبال دور معین زید بوده است بعد از فوت وی گویند که ازین زمین چیزی میگیرم از نامه آنچه خود که پدر ما یان در جلوه خود این زمین را خریده بود درینصورت این قول ازین بقیهٔ ورثه بوجه مذکور نادرست باشد بشرائطها سوانوحروا

درین مسئله که کوچه غیر نافذ کذا که محل مرور خالد و عمرو است و مشترک است میان ایشان بشریعت اگر خالد گوید که دیوار کذا از برای خود بنا کرده پارهٔ آنرا که حصهٔ من است ازین کوچه داخل حویلی خود میسازم چرا حال انکه عمرو راضی باین نمیباشد و ممکن نیست که در بقیهٔ آن عمرو مرور میکرده باشد درینصورت این قول از خالد بوجه مذکور نادرست باشد بشرائطها سوانوحروا درین مسئله که زید زمین کذا ابا عن جد مملکهٔ پادشاهی را بیابی خود متصرف است از انتقال پدران خود اگر شخصی این زمین را بر زید دعوی ملکیت خود نماید با انکه زید درین دعوی خصم شرعی نیست از قبل عالیحضرت که خلیفهٔ عصر اند درینصورت این دعوی ازین شخص بوجه مذکور نادرست باشد بشرائطها و حال انکه این شخص اقرار صحیح معتبر شرعی کرده است که مرا از وجه این زمین هیچ دعوی نیست سوانوحروا و یحکم فی دعوی الارض السلطانیه اونایبه کذا فی کتب المعتبره

درین مسئله که زید اراضی کذا را که میته بوده است آنرا بطریق کارنده گی متصرف شده احیا کرده مصروع من له الاخذ داده است بشریعت اگر عمرو در حضور قاضی موضع کذا این اراضی را دعوی بابی خود نموده باشد و دو شخص بر وفق مقال وی اخبار نموده گواهی داده باشند و این قاضی بوجه مذکور حکم بدعای عمرو نموده باشد و حال آنکه زید خصم شرعی نبوده است و حال انکه زید نیز غایب بوده است درینصورت این دعوی و این گواهی و این حکم بوجه مذکور نادرست باشد بشرائطها سوانوحروا
درین مسئله که زید و خالد زمین کذا مملکهٔ پادشاهی را از انتقال پدران خود بیابی خود مدتی کذا متصرف اند عوارضات و طنابانهٔ آنرا درین مدت علی السویه داده اند بشرکت خود بشریعت اگر خالد گوید که من زیاده میگیرم ازین زمین از زید بان سبب خود که پدران این زمین را قسمت کرده پدر من زیاده گرفته بوده است درینصورت این قول از وی بی حکم خلافت مکانی نادرست باشد بشرائطها رسید زید را که

حصهٔ خود را که د
حصهٔ خود را که نصف است ازین زمین متصرف شود حسب الحکم بعد تحقق شرایط تا سوال وجوا

کتاب الوقف

درین مسئله که عایشه اراضی کذا وقف لازم شرعی آنرا
که این اراضی را از عایشه گرفته بجمیع معلومین نگارنده کی دهد کما هو طریقه شرعا بشرایط باقی سوال وجوا

درین مسئله که خالد اراضی کذا ملک خود را وقف صحیح لازم شرعی کرده است بر اولاد و اولاد اولاد و اولاد خود و اولاد اولاد اولاد خود بطنا بعد بطن شرط کرده است بشریعت بطن اول مقدم باشد بر بطن دوم از اولاد واقف و هکذا بشرایط تا و اگر بطن دوم گویند که با وجود بطن اول مایان از حاصل این وقف چیزی میگیریم بر خلاف شرط واقف مذکور درینصورت این قول ازین بطن دوم بمجرد مذکور نادرست باشد بشرایط تا سوال وجوا

درین مسئله که زید زمین وقف کذا را بیابی متصرف است مدت ده سال و زیاده است عوارضات و طنابانه از ادرین مدت داده است و الحال پیر میدهد بشریعت اگر ورثهٔ عمرو متوفا گویند که این بابی را مایان متصرف بشویم چرا درینصورت این قول از ایشان حسب الحکم نا مسموع باشد بشرایط تا سوال وجوا

درین مسئله که جمع معلومین اراضی کذا وقف لازم شرعی بر مصرف کذا زراعت کرده اند لا یعقد من العقود الشرعیة از برای خودها و رفع محصول آن نموده اند بشریعت رسید متولی شرعی این اراضی را که وقفانه آنرا کما هو طریقه شرعا ازین جمع طلب نموده گیرد بر وجه صحت شرعیه بشرایط تا سوال وجوا

درین مسئله که متولی اراضی کذا وقف لازم شرعی بر مصرف کذا این اراضی را بر تقدیر انکه بجمع معلومین باجاره بمقدار کذا غله داده باشد و حال انکه این اجاره بغبن فاحش واقع شده است و اجر مثل آن نیز بوده است وقت العقد و حال انکه نیز این اراضی مشغوله بزراعت دیگران بوده است بشریعت این اجاره بر وجه مذکور نادرست باشد بشرایط تا سوال وجوا

درین مسئله که بر تقدیر انکه متولی اوقاف کذا و خالد که یکی از اولاد واقف این اوقاف است بعضی ازین اوقاف را بشخصی بمبلغ کذا فروخته باشد بعد از انکه این وقف صحیحهٔ لازمهٔ شرعیه گردیده باشد کما هو طریقه شرعا بشریعت این بیع نادرست باشد بشرایط تا و چون ازین متولی خیانت و بی پروای ظاهر شده است درینصورت رسید قاضی اسلام را که — اوقاف است ۴

این

این اوقاف در تحت ولایت اعالی حضرت است از برای این اوقاف متولی دیگر نصب کنند تا ان متولی این اوقاف را طلب نموده گیرد بعد تحقق شرایط تا سوال وجوا والقاضی ایعزل اذا کان الوقف فصول وللقاضی ان یعزل المتولی اذا کان فیه مصلحة الوقف تتمة الفتاوی

درین مسئله که زید زمین ملک کذا خود را در بدل اشیاء بخالد بخشیده مع قبولهما و قبضهما و بعده خالد این زمین را وقف بلا لازم شرعی بر مسجد کذا کرده است بشریعت این وقف بساختن خالد درست و اگر شخصی از ورثهٔ زید بعد از فوت زید این زمین را فروخته باشد این بیع نادرست باشد بشرایط تا سوال وجوا

درین مسئله که زید دو قطعه زمین مملکهٔ پادشاهی را که بیابی خود متصرف است مدت کذا و حال انکه عوارضات و طنابانه از ادرین مدت داده است و الحال نیز میدهد بشریعت اگر شخصی این دو قطعه زمین را دعوی وقفیت نماید بر مصرف کذا هر چند که این شخص متولی باشد درینصورت خصم شرعی این دعوی اعالی حضرت که خلیفهٔ عصر اند و یا نایب ان عالیحضرت باشند بشرایط تا سوال وجوا

درین مسئله که زید یکپتی باغ کذا را که عرصهٔ آن مملکهٔ پادشاهی است بیابی بوده است بر تقدیر انکه وقف کرده باشد و حال انکه زید مریض مرض موت بوده است بشریعت این وقف کردن نادرست باشد بمجرد مذکور بشرایط تا سوال وجوا وقف الدار والبناء لم یجز وهو الصحیح کذا فی الواقعات وغیره

درین مسئله که خط وقف نامهٔ کذا که نزد مسماة عایشه بطریق امانت بوده دزدیده شده بی تعدی و تقصیری وی در حفظ معهودهٔ آن بشریعت اگر حاکم موضع کذا گوید که جبر میکنم مسماة مذکوره را که از ا یافته بدهد درینصورت این قول از وی بمجرد مذکور نادرست باشد بشرایط تا و قول قول مسماة مذکوره باشد مع الیمین کما هو طریقه شرعا بشرایط باقی و اگر حاکم این موضع گوید من عمرو و خالد را هو کنند بطلاق میدهم درینصورت این قول از وی بمجرد مذکور نادرست باشد بشرایط تا سوال وجوا

قدیم ۴ — درین مسئله که وقف مدرسهٔ پیت قدیم و مشهور و مصرف و قدر ما یصرف الی المصارف واقف مشتبه شده است و تعامل درین از قدیم آن بوده است که هر شخصی که امام و امامتی مدرسه کذا را زید درین

درین مدرسه اکثر سنه امامتی انرا بجای آورده است کما هو طریقه شرعا درینصورت باید متولی شرعی انرا که بدستور سابق وظیفهٔ امامتی آنرا زید از حاصل این وقف بدهد بطلب وی کما هو طریقه شرعا بشرایط تا سوال وجوا

وقف قدیم اشتبهت مصارفه الی مصارفه بالنظر الی ما قبله ان القوام کیف کانوا یعملون و من یعطون بینی علی ذلک لان الظاهر ان القوام یعملون علی موافقة شرط الواقف کذا فی الذخیرة

درین مسئله که جمع معلومین در اراضی کذا وقف لازم شرعی مصرف معین از برای خود زراعت و درخت و باغ و خانه ر وی دریچه کاشته اند بلا عقد من العقود الشرعیه بشریعت رسید متولی شرعی این وقف را که اجر مثل این وقف را که حاصل و با غیر آنست کما هو المتعارف فی ذلک الموضع ازین جمع طلب نموده گیرد بر وجه صحت شرعیه بشرایط تا و نیز رسید این متولی را که اگر خواهد التماس نماید از حضرت قاضی اسلام رافع الله تا آن حضرت امر فرمایند این جمع را برفع آن سکنیات کما هو طریقه شرعا بشرایط تا سوال وجوا

درین مسئله که جمع معلومین اراضی کذا وقف لازم شرعی بر مصرف معین نگارنده کی متصرف بوده زراعت کرده اند از غله و غیر آن بلا عقد من العقود الشرعیه بشریعت باین هر یک ازین جمع را که اجر مثل از اکه عشر حاصل است کما هو المتعارف فی ذلک الموضع بمتولی شرعی آن بدهد بعد تحقق شرایط تا و رسید متولی شرعی انرا که این اراضی ازین جمع گرفته بجمیع معلومین دیگری نگارنده کی بدهد بعد تحقق شرایط تا سوال وجوا

درین مسئله که جمع معلومین یابی و خراج اراضی کذا که وقف قدیم را متصرف اند عوارضات و طنابانه از امدت بیست سال و زیاده است که میدهند علی السویه و الحال نیز میدهند علی السویه بشریعت اگر زید گوید که زیاده ازین از یابی آن متصرف میشوم بسبب خود که در بارهٔ آن جوی عام برابر ورده شده است و آنچه جوی ورود برابر و رشته است در حصهٔ این بقیه چاب میشایم درینصورت این قول از وی بمجرد مذکور نادرست باشد بشرایط تا سوال وجوا — داده ندل

ومن الحرام المحض ما یوکل من الاوقاف من غیر شرط الواقف زاهدی
ولا یحل اخذ الوظیفة من الاوقاف واین اعطاه المتولی ضمن کذا فی الملتقط

درس

علم را بامر متولی شرعی ۴

درین مسئله که زید فرجهٔ کذا وقف لازم شرعی بر طلبه آن متصرف است کما هو طریقه شرعا بشریعت اگر بجده خالد گوید که من این فرجه را از تصرف زید مذکور میگیرم چرا بغیر حق تا پنج خود که هموا این متولی بعده بمن خط داده است درینصورت این قول از خالد مذکور بمجرد مذکور نادرست باشد بشرایط تا و چون از خالد مذکور نامشروع صادر شده است که این فرجه را بزید متولی مذکور داده است و خط ثانی غیر معتبر باشد بشرایط تا و اگر خالد گوید که این فرجهٔ مذکور از بکر غایب است و من از جانب بکر مذکور میگیرم بی انکه خالد مذکور از جانب وی خصم شرعی باشد این قول از خالد مذکور بمجرد مذکور نادرست باشد بشرایط تا این روایه مزین بمهر احودی ملا شاه محمد است

درین مسئله که جمع معلومین در اراضی کذا وقف صحیح لازم شرعی بر مصرف معین بی اذن متولی شرعی آن از برای خود سکنیات و خانها و درختان ثمره و غیر ثمره احداث کرده اند بغیر حق بشریعت درینصورت ولایت باشد متولی شرعی آنرا که التماس نماید از قاضی اسلام رافع الله تا قاضی مذکور امر فرمایند این جمع را برفع آن بعد از تحقق شرایط تا و اگر این جمع این سکنیات خانها و درختان را با همراه این اراضی که عرصهٔ آن است بمبلغ کذا بشخص دیگر فروخته باشند بیک بیع درینصورت این بیع درین اراضی نادرست باشد بعد تحقق شرایط تا هر چند درین سکنیات باشد و نیز این متولی را ولایت باشد که التماس کند از قاضی مذکور تا قاضی مذکور امر فرمایند این مشتری را برفع بعد تحقق شرایط تا و نیز ولایت باشد این متولی را که اجر مثل این اراضی را که در مدت کذا این سکنیات خانها درین اراضی بوده است از مالک این سکنیات خانها و درختان برابر است که کاشتگی باشد یا مشتری کاشتگی باشد طلب نموده گیرد چنانچه متعارف این موضع است از ده یک و یا غیره بعد تحقق شرایط تا سوال وجوا

تحقق ۴ — احدث عمارات فی ارض بغیر اذن متولی وللمتولی ان یامر بالرفع جواهر وغیره من بنا فی ارض غیره امر بالقلع مختصر وغیره ومشایخنا یقول بالرد علی کل حال سواء کان المصرف بزعم المشتری والهبة والغصب وغیرها کذا فی الفصولین والمحیط والمغنی والذخیرة والتمرتاشی وغیرها

ولو باع المتولى او غيره دار الوقف فسكنها المشترى رفع الى القاضى بهذا الامر فابطل البيع
وظهر الاستحقاق للوقف كان على المتولى اجر المثل وكذا الحكم فى الغصب وبادن المتولى بلا
اجره سواء كان معدا للاستغلال او غير معد له كذا فى فتح القدير وغيره

درين مسئله كه خالد بر تقدير انكه سكنيات دكان گذارد حال انكه وقتى كه مرض مرض موت بود دكان
و مدت مرض وى كم از يكسال بوده وقف كرده باشد حال انكه خالد مديون فوت شده است از وجه
قرضى جمع معلومين و مدين زن خود تركه وى غير وافيه است بان شريعت اين وقف كرده غير
معتبر باشد بشرايطه حال انكه خالد بهمين مرض فوت شده است چون چيزى كه مصحح اين وقفيت
موجود نبوده است سوال وجواب

درين مسئله كه عزيزى املاك كذا خود را
وقف لازم شرعى كرده است بر خانقاه كذا و ساكن آن كما هو طريقه شرعا و تعامل درين وقف
كه قديم است الجنان بوده است كه هر سه كه اكبر و اسن و اقرب اولاد اين عزيز است متولى
شرعى اين خانقاه و اوقاف مذكوره ميشده باشد بشريعت با وجود انكه خالد كه اكبر و
اسن و اقرب اولاد اين عزيز است اگر زيد كه اكبر و اسن و اقرب اولاد اين عزيز نيباشد
گويد كه من متولى شرعى اين وقف ميباشم برخلاف تعامل درين صورت اين قول ازوى
بمجرد مذكور نا درست باشد بشرايطه سوال وجواب

درين مسئله كه عزيزى املاك كذا خود را وقف لازم كرده است بر مصرف كذا بشريعت چون
عاليحضرت خورشيد منزلت كه خليفه اعظم اند حكم فرموده اند كه خالد كه اكبر و اسن و اقرب
اولاد اين عزيز است متولى شرعى اين اوقاف است باشد درينصورت ازان عاليحضرت درست
باشد بشرايطه و حال انكه تعامل درين وقف كه قديم است موافق اين حكم است كما هو
طريقه سوال وجواب

اين حكم

درين مسئله كه زيد در حال صحت ذات و نفاذ تصرفات خود نه حصه اراضى كذا را كه اين نه حصه
ملك وى بوده است وقف صحيح لازم شرعى كرده است بر مصرف كذا و بعده قاضى اسلام مرافع اليه در
ضمن مرافعه شرعيه به بينه معدله بر خصم حكم كرده اند كه اين اراضى وقف است بر مصرف مذكور و بعده
قاضى اسلام ديگر كه عالم بوده اند بمحل خلاف و اختلاف علماء دين رضوان الله تعالى اجمعين
در ضمن مرافعه شرعيه به بينه معدله حكم كرده اند كه اين حكم از قاضى اول بر وقفيت اين اراضى
مذكور حكم است بر كافه ناس هو موافقا لرأى من رأى ذلك من العلماء العظام والفقهاء
الكرام بشريعت اين وقف از واقف مذكور بر وجه مذكور درست است و موجب ثواب جزيل باشد
بشرايطه و اين وقف بر وجه مذكور وقف صحيح لازم شرعى مسجل شده باشد بشرايطه هر چند ديگر
اين اراضى مذكوره وقف صحيح لازم شرعى بر مصرف ديگر از واقف ديگر شده باشد بشرايطه
سوال وجواب شده بشد اين روايت بمهر صدر الدين شيخ اعلم بخارا و بمهر قاضى عارف
مفتى عسكر بخارا مزين كرديده است

درين مسئله كه زيد اراضى كذا و ملك خود را وقف صحيح لازم شرعى كرده است بر مصرف معين و بعده حضرت قاضى
اسلام مرافع اليه كه عالم بوده اند بمحل خلاف و اختلاف علماء دين رضوان الله تعالى عليهم اجمعين در ضمن مرافعه
شرعيه بر وجه خصم شرعى حاضر به بينه معدله حكم كرده اند بوقفيت اين اراضى بر مصرف مذكور و بعده حضرت
قاضى اسلام مرافع اليه ديگر كه ايشان نيز بر وجه مذكور بوده اند در ضمن مرافعه شرعيه به بينه عادله بر وجه
خصم شرعى حاضر حكم كرده اند باين كه اين حكم از قاضى اول حكم است موافقا لرأى من رأى ذلك من
علماء العظام والفقهاء الكرام جعل الله تعالى مثواهم دار السلام بشريعت رسول اكرم صلى الله عليه
وسلم اين وقف كردن از زيد مذكور درست و اين حكم معتبر و ابطال آن غير جايز باشد بشرايطه
و بعد از گذشتن سيصد سال و زياده بعضى ازين اراضى را بكر بمبلغ كذا بعمرو فروخته باشد و عمرو آنرا
خريده بر مصرف ديگر وقف كرده باشد درينصورت اين بيع از بكر و وقف كردن عمرو نادرست باشد بشرايطه
هر چند اولاد عمرو گويند كه عمرو آنرا مسجل كرده است و حكم كافه ناس شده است و حال انكه وقف معروف
و مشهور است سوال وجواب وما الملك المؤرخ فعلى الكافة من وقت تاريخ الاقبل

اشباه و نظاير ومن الشروط الملك وقت الوقف فتح القدير الاستحقاق يابى على
الوقف اذا صح لم يبطله كذا فى القدورى لو قضى القاضى على قول العقد يبطل العقد لانه
بيع الوقف لا يجوز محيط وغيره من اقوال العلماء لكن ظهر به ان العقد لم يباشره
وعلى وفاقه يجعل المختلف فيه صحيحا وليس لاحد ان يبطل الملك كافى وغيره
مجمعا عليه الى مختصر الى يوم القيمة تنق الفتاوى اين روايت را حضرت
مخالفة الاجماع ضلال باطل الوقف اذا حكم على الكافة مولانا شريف و حضرت
ابراهيم تحفة شاهى لم يصح الدعوى فيه كذا فى قاضى فخر الدين و قاضى
اذا صح البيع لا يباع هدايه فتاوى الظهيريه ميرناصر و جميع علماء
بخارا بمهر مزين كرده اند

درين مسئله

درين مسئله كه خالد اراضى كذا و ملك خود را وقف لازم شرعى بر مصرف كذا كرده شرط كرده است تا
خالد زنده است بخورد و بخوراند و يصرفه عمن يشاء و كيف يشاء و لا من يشاء و هر نوع تصرف كه
در حاصل آن خواهد مى ساخته باشد و بعد از وفات خالد عايد بزوجه وى بر وجه مذكور تصرف
ساز د كما هو طريقه بشريعت اين شرط و اين وقف كردن درست باشد بشرايطه سوال وجواب

درين مسئله كه حضرت قاضى اسلام مرافع اليه نافذ الحكم در ضمن مرافعه شرعيه حكم فرموده
اند بوقفيت قطعه زمين كذا بالبينة العادلة كما هو طريقه شرعا و حضرت قاضى اسلام نافذ
الحكم ديگر كه عالم بوده اند بمحل خلاف و اختلاف علماء دين حكم كرده كما هو طريقه شرعا باين كه
اين حكم آنحضرت بوقفيت مذكوره بر وجه مذكور حكم بر كافه ناس شده است موافقا برأى
من رأى ذلك من العلماء العظام جعل الله مثواهم دار السلام بشريعت اين حكم بر كافه از
آنحضرت درست باشد و اگر شخص بعد ذلك اين زمين را دعوى ملكيت يا دعوى وقفيت بر
غير اين مصرف كند اين دعوى نادرست باشد بشرايطه سوال وجواب

اذا قضى القاضى على قول من اقاويل احد العلماء لم يحل
لاحد نقضه الى يوم القيمة تنق الفتاوى در انجه زيد كامل الاهليه يكسال
مصحف معين خود را وقف كرده است بشرايطه در مسجد معين بجهة قراءة شرعا درينصورت
اين وقف درست و لازم باشد و رسد زيد را كه اين مصحف را بخالد كه از غير اين محله است
ندهد بجهة قراءة اجابه باشد من وقف مصحفا فى مسجد معين للقراءة ليس له بعد
ذلك ان يدفعه الى آخر من غير اهل تلك المحلة للقراءة قنيه فى كتاب الصورة شيانى فى
باب مسايل المنفرقات درين مسئله كه متولى شرعى اراضى وقف كذا
حاصلات ازا گرفته بعضى از انرا تلف كرده صرف بحوايج خود نموده است بغير حق خيانت
كرده كما هو طريقه بشريعت اين عمل ازين متولى نامشروع باشد و اين متولى بسبب مذكور
مستحق عزل از توليت آن شده باشد بشرايطه سوال وجواب

ولو عمل المتولى فى عمارة الاوقاف و اخذ الاجر فعلى قياس ما ذكر فى المضاربة

بجوز ولکن الفتوی انه لایجوز لانه لایصح ان یکون اجرا ومستأجرا والحیلة فیه ان یرفع الامر الی القاضی حتی یأمره بالعمل فیه فیجوز ولو یستهلک المتولی مال الوقف حتی صار ضامنا ثم وضع مثل ذلک علی مال الوقف لا یخرج عن العهدة لان الواحد لا یصح تملکا ومتملکا والحیلة ان یرفع الامر الی القاضی حتی ینصب رجلا فیرفع الیه ثم ذلک الرجل الیه ولو نفق فی عمارة الوقف یخرج عن العهده فصول عم

درین مسئله که وقفیت قدیم ومشهور واقف وشهود آن نیز فوت شده اند وتعامل از قدیم آن بوده است که درین وقف متولی شرعی آن حاصلات آنرا بر مصارف کذا بروجه کذا صرف مینموده اند بشریعت اگر خالد که متولی شرعی این وقف است الحال بدستور مذکور حاصلات انرا صرف نماید درینصورت این عمل ازین متولی شرعی درست باشد بشرایط تا سوال وجوا

درین مسئله که اراضی کذا وآسیاء کذا وسکنات چهار باغ کذا که درین اراضیست وقف صحیح لازم شرعیست بر جمیع معلومین فرزندان خالد متوفی کما هو طریقه شرعا بشریعت اگر بعده زید که از جملهٔ این جمیع است تمام منافع اعیانیهٔ بعضی ازین اراضی وآسیا وچهار باغ را متصرف شده تلف کرده باشد حصهٔ عمرو را که از بقیهٔ این جمیع است بغیر حق مدت کذا درینصورت رسید عمرو را که تاوان حصهٔ شرعیه خود را از منافع درین مدت از زید طلب نمود گیرد بروجه صحت شرعیه بشرایط تا سوال وجوا

سئل عن شیخ الاسلام عن وقف مشهور شبهت مصارفه وقدر ما یصرف الی مستحقه قال ینظر الی المعهود من حاله فیما سبق من زمان ان قوامها کیف یعملون فیه والی من یصرفون وکم یعطونه فیبنی ذلک لان الظاهر انهم کما یفعلون علی موافق شرط الواقف محیط ومغنی

درین مسئله بر تقدیر انکه متولی حمام وقف کذا این حمام را بمبلغ کذا بخالد باجاره داده باشد تا مدت یکسال برانکه این حمام برابر است که درین مدت کرده ویا بی کرده مع قبوله بشریعت این اجاره نادرست باشد بعد تحقق شرایط تا وحون این حمام مدت کذا گذشته است واز انتفاع

باز مانده است بجهت عمارت آن وغیر آن درینصورت اگر این متولی گوید که من تمام این مبلغ اجره را میگیرم واجر مثل آنچه درین مدت گذشته است میگیرم از خالد درینصورت این قول ازین متولی بوجه مذکور نادرست باشد بعد تحقق شرایط تا سوال وجوا

درین مسئله که زید بکنیات خراس وجواز خانهٔ خود را که بر عرصهٔ زمین وقف کذا است بر مسجد کذا که مصرف این زمین نی بوده است وقف کرده است بشریعت این وقف که نادرست می باشد بعد تحقق بشرایط تا سوال وجوا

درین مسئله که در آنجه شخصی مسجد کذا بنا میکند ودر پهلوی وی زید را کرم ملکیست وزید برضای خود این زمین را نمیدهد که داخل ساخته مسجد باشد بشریعت اگر این زمین را قیمتش را داده بکره از زید گرفته داخل این مسجد کرد انیده شود مشروع باشد بشرایط تا والله اعلم ودرهمین صورت اگر در پهلوی این مسجد زمین باشد برهمین مسجد ومیخواهد که آنرا داخل یا خل ساختن بامر قاضی جایز باشد بشرایط تا سوال وجوا

ولو ضاق المسجد علی الناس وبجنب المسجد ارض لرجل یؤخذ ارضه بالقیمة کرها ولو کان بجنب المسجد ارض وقف علی المسجد ارادوا ان یزید وا شیئا فی المسجد جاز ذلک بامر القاضی خزانه الفقه اذا کان بجنب المسجد ارض لرجل ضاق المسجد علی الناس یوخذ ارضه کرها بالقیمة مسجد ضاق علی اهله وبجنبه طریق العامة لا بأس بان یلحق بالمسجد من الطریق ولو جعل شیئا من المسجد طریق فی الکراهیة شروط الواقف یجب رعایتها قاضیخان ومحیط وقف م

مدرس یدرس بعض النهار فی مدرسة وبعضه فی مدرسة آخر ولا یعلم شروط الواقف یستحق غلة المدرس المدرس فی المدرستین ولو کان یدرس بعض الایام فی هذه المدرسة وبعضها فی الاخری لا یستحق غلتها بتمامها ثم فالحکم المتعلم والمدرس فی المسلمین سواء قنیه من نفیه

وفی فواید صاحب المحیط اشتری دار او سکنها ثم ظهر انها وقف او کان للصغیر یجب علیه اجر المثل صیانة لمال الوقف والصغیر فصول مسئله در آنجه زید مدت کذا در مسجد کذا امامت کرده پیش از انکه غلهٔ امامت گیرد فوت کرده است شرعا زید ورثه امام که این غله را از متولی این وقف طلب نموده گیرند یا نی اجاب نی والله اعلم

درین مسئله که بر تقدیر انکه زید در زمین وقف خواخته زراعت کرده باشد بی عقد از عقود شرعیه بشریعت زیاده از عشر حاصل انکه اجر مثل آنست جیزی بر زید غیر لازم باشد از جهت این وقف از حاصل این وقف بعد تحقق شرایط تا واگر متولی آن گوید که من نصف حاصل آنرا میگیرم جبرا درینصورت این قول ازوی بوجه مذکور نادرست باشد بشرایط تا سوال وجوا درین مسئله که جمیع معلومین اراضی کذاء وقف لازم شرعی بر مصرف معین را بمبلغ کذا خریده اند از خالد وزراعت کرده رفع محصول آن نموده اند مدت کذا بشریعت رسید متولی شرعی آنرا که اجرهٔ مثل آنرا که عشر تعامل است چنانچه متعارف است در آن موضع ازین جمیع طلب نموده گیرد بروجه صحت شرعیه بشرایط تا سوال وجوا

درین مسئله که بشریعت متولی شرعی وقف لازم شرعی کذا شخص بیگانه را ساخته اند مادام از واقف ویا از اهل وی شخصی که صالح این تولیت موجود شود درست باشد بلا سبب شرعی تا سوال وجوا درین مسئله که زید قطعهٔ از زمین وقف لازم شرعی که در وی مقابر مسلمین است داخل حویلی خود ساخته در وی عمارت کرده است بشریعت این عمل از زید نا مشروع باشد بشرایط تا وزید بسبب عمل مذکور مستحق تعزیر بنا سبب علی ما یراه الحاکم الشرع الشریف من الضرب والحبس والمنع شد باشد بشرایط تا سوال وجوا

الوقف اذا حکم علی الکافه لم یصلح الدعوی فیه فتاوی ظهیریه

چه فرمایند علماء اسلام رضوان الله تعالی علیهم اجمعین اندرین صورت که قاضی تا اسلام نافذ الامر در ضمن مرافعهٔ شرعیه کما هو طریقه شرعا حکم کرده است بانکه حکم قاضی نافذ الامر که عالم است بمحل خلاف واختلاف الوقفیت کذا حکم است بر کافه الناس شرعا بعد ذلک کسی را ولایت دعوی وقفیت ویا ملکیت بر موقوف مذکور باشد تا اجابنی

التوقیع شیخ الاسلام
... بن بهرام شاه

والله تعالی اعلم محمد بن سعد الدین تفتازانی احمد بن علی

والله تعالی اعلم احمد بن محمد الامام قاضی قطب الدین احمد قاضی

درین مسئله که خالد اراضی کذا را که حق وملک خود گفته وقف صحیح شرعی کرده است بر مصرف کذا وبعده خالد این اراضی را بمتولی شرعی آن تسلیم نموده است وبعده قاضی اسلام مرافع الیه که عالم بوده اند بمحل خلاف

والله تعالی اعلم محمد یونس صدر الدین

واختلاف در ضمن مرافعهٔ شرعیه حکم بصحت ولزوم آن نموده اند کما هو طریقه شرعا وبعده حکم قاضی السلام مرافع الیه دیگر در ضمن مرافعهٔ شرعیه وبینهٔ معدله ثابت شده است که این اراضی در وقتی که حق وملک خالد بوده است وقف صحیح لازم شرعی کرده است کما هو طریقه شرعا بر مصرف مذکور وبعده بحکم قاضی اسلام دیگر در ضمن مرافعهٔ شرعیه وبینهٔ معدله بطریق دفع ثابت شده است که این حکم از قاضی مذکور بوقفیت مذکور بروجه مذکور حکم است بر کافه ناس موافقا للشرع الشریف بعد از انکه این احکام ثلثهٔ مذکوره بروجه مذکور علی سبیل الاطلاق واقع شده باشد بشریعت اگر بعده شخصی بطریق تولیت محکوم علیه شده است بدفع مذکور گوید که این اراضی در وقت کذا حق وملک عمرو بود آنرا بانفاق وقف صحیح شرعی کرده است بر مصرف کذا واحکام مذکورهٔ ثلثه نیز واقع شده بود درینصورت این قول ازین شخص معتبر باشد بلا سبب شرعی تا سوال وجوا اذا قضی القاضی علی قول من اقاویل احد العلماء لم یحل لاحد نقضه الی یوم القیمة تنف الفتاوی

درین مسئله که وقف کذا است که ویران شده واز منفعت باز مانده بشریعت ولایت باشد خالد را که وارث واقف است این ویران شده را صرف مسجد دیگر واقف دیگر مذکور که در موضع دیگر است میساخته باشد حال انکه این صرف یا ختن بامر قاضی اسلام مرافع الیه است سوال وجوا

درین مسئله که خالد ساکن حجرهٔ وقف مدرسهٔ کذا دو ماه بلکه زیاده بی عذر شرعی ترک بیتوته کرده است بی عذر شرعی غایب شده است بشریعت رسید متولی شرعی این مدرسه را که این حجره را بطالب العلم دیگر بدهد تا این طالب العلم درین حجره سکنا کند بشرایط تا جمیع معلومین برین مضمون اخبار میکنند کما هو طریقه شرعا سوال وجوا درین مسئله که زید در زمین کذا وقف لازم شرعی بر مصرف معلومین سکنیات درختان سفیدار سهان کذا اینجا کرده است از برای قطع ودرین مدت کذا گذشته است وحال انکه از وجه درختان درین مدت چیزی نداده است بمتولی شرعی آن واین عمل از زید بی عقد شرعی بوده است کما هو طریقه بشریعت رسید متولی شرعی این وقف را که اجر مثل این سکنیات را که عشر حاصل است کما هو طریقه شرعا بعد از رسیدن آن از برای این که مصرف است بدهد کما هو طریقه شرعا بشرایط تا سوال وجوا

قال الحکم ابن ... [illegible]

پوشیده نماند که مسلمانی بطریق کارنده کی درختان کاشته در زمین وقف لازم شرعی بی عقد شرعی حکم
شرعی آنست که اگر برای قطع کاشته اند مرة کالزراعت حصه الوقف کما هو العرف عشر خارج است
مثل آنکه در زمین وقف ملک کاشته اند که قطع کرده باشند مرة بعد اخری و اگر از برای قطع
نکاشته باشند بلکه غرض کاشتن میوه است یا ظل یا مانند آن حکم شرع اجر مثل است فی ذلک الموضع
تحریر حضرت میرزا شریف
و ذکر فی ظهیر الدین ره فی فتاواه متولی
الوقف اذا آجر بدون اجر المثل یلزم تمام ذالک وکذا الاب اذا آجر منزل الصغیر بدون اجر
المثل یلزمه تمام اجر المثل لانه لیس لکل واحد منهما ولایت الحط والاسقاط وکذا من غصب
ارض ... ارض الوقف یجب اجر المثل علی قول من یری غصب الزروع والعقار فی فوائد
صاحب المحیط اذا اشتری دارا وسکنها ثم ظهر انها وقف او کانت للصغیر یجب علیه اجر المثل
صیانة للوقف والصغیر فصول عم نعه
درین مسئله که متولی شرعی آسیاء وقف کذا صرف عمارت و مرمت لابدی این آسیاء
کرده از مال خود حال آنکه یرجع علی مال الوقف بمثله و حال آنکه موقف شرط و معامل است این
عمارت شریعت رسد متولی مذکور را که رجوع مثل مبلغ مذکور بر مال وقف مذکور کند بروجه
صحت شرعیه بشرائطها و اگر اهل وظائف آن گویند که ما بان این عمارت را قبول نی داریم درین
صورت این قول از ایشان بمجرد مذکور نادرست باشد بشرائطها سوال و جواب
ولو انفق علی الوقف من مال نفسه له ان یرجع وان لم یشترط کالوصی و ذکر فی الملتقط
انه ان شرط الرجوع رجع والا فلا فصول عم
درین مسئله که تعامل از قدیم
در وقف کذا آن بوده است که حاصلات آنرا میان جمع معلومین که شیخ مزار فایض الانوار میداده پاکنوه
اند ابدا باتفاق و برین وجه که هر شخص که فوت میکرده است حصه او را بفرزندان وی میداده اند
و دیگری آنرا نمیگرفته است هر چند که از بطن اول بوده باشد موافقا للشرط الواقف شریعت رسد خالد
را که حصه پدر خود را از حاصلات این وقف از فوت وی کما هو طریق شرعا طلب نمود کرد بروجه
صحت شرعیه بشرائطها و اگر زید پسر عم خالد گوید که من حصه وی را میگیرم تا آنچه خود که من مدتی
است که آنرا گرفته ام درین صورت این قول از وی بمجرد مذکور نادرست باشد بشرائطها و حال آنکه زید
اقرار

بدعای مذکور خالد نبوده مسلم حصه وی را داده کما هو طریقه شرعا بشرائطها سوال و جواب
کتاب الکراهة
واعلم ان الاصل سوی الفرج الاباحة قال
الله تعالی هو الذی خلق لکم ما فی الارض جمیعا و قال و کلوا مما فی الارض حلالا طیبا وان
ما ثبت الحرمة بعارض نص متلو او خبر مروی فی لم یوجد شیء من الدلائل المحرمة فهی
علی الاباحة زاهدی
الاصح ان لبن الرماک حلال لان حرم لحمه لکراهة لا لنجاسة
نهایه
الاکل فرض ان دفع به هلاک و ما جوز علیه ان امکنه من صلوته ومن صومه
مباح الی الشبع لیزید قوته و حرام فوقه الا لقوة صوم الغد او لئلا یستحی ضیفه ... و ما نه
والضیف باکل ایضا فوق الشبع لفرح المضیف
اما الخصی فلانه یحل یجامع
حتی قیل هو اشد الناس جماعا و کذالک المجبوب لانه یسحق فینزل فان جف ماء المجبوب
فقد رخص بعض مشایخنا له الاختلاط بالنساء لوقوع الامن من الفتنة والاصح انه
لا یحل له ذلک لعموم النص ملا عبد العلی
ولا یحل الخیل عند اصحاب ابی حنیفة وهو
قول مالک ره قال ابی یوسف و محمد ره و شافعی ره لا باس باکله لحدیث جابر رض قال نهی
رسول علیه السلام عن لحم الحمر الاهلیة واذن لحم الخیل یوم الخیبر متفق علیه
فصلح الدین
ذکر الشاة او غدد و ما طبخ فی اللحم فی المرقة لا یکره المرقة وکراهة هذه الاشیاء کراهة
تنزیه لا کراهة تحریمیة
فی الجامع الصغیر الحافی لا باس بان یصلی الی ظهر الرجل
القاعد الذی یتحدث و اما الصلوة الی ظهر الرجل لما روی ان رسول الله کان اذا اراد ان یصلی
فی الصحراء امر عکرمه ان یجلس بین یدیه و یصلی ولان صف الاول یصلی الی ظهر الامام و صف
الثانی یصلی الی ظهر الصف الاول علم انه لا باس به انما المکروه ان یصلی الی وجه غیره لما روی ان
عمر رض رای رجل یصلی الی وجه رجل قال فلاهما بالذرة ای ذیبهما و قال للمصلی استقبل
الصورة فی صلوتک قال لغیر المصلی استقبل المصلی لا بوجهک علم ان ذلک حرام وفی قوله
مع قوم یتحدثون اشارة الی انه لا باس بان یصلی وان کان بقربه قوم یتحدثون ومن الناس

من کره ذلک لما روی عن النبی علیه السلام نهی ان یصلی الرجل وعنده قوم یتحدثون او نائمون
تاثل ذلک اذا رفعوا اصواتهم علی وجه یخاف وقوع الغلط فی الصلوة و فی النائمین اذا کان یخاف
ان یظهر صوت باد من النائم فیضحک فی صلوته ویخجل النائم اذا انتبه فان لم یکن ذلک فلا باس
شرح اوراد
از گوسفند طیب است و مباح است و مکروه است آنچه طیب است پرو
پای جد و گوشت و چربو و مانند اینها آنچه مباح است جگر و سپرز که رسول علیه السلام فرموده است که
خداوند عز و جل دو خفه و دو خون را بر امتان من مباح کرده اند و دو خفته ماهیست و ملخ
و آن دو خون جگر است و سپرز چون گوشت پاکیست دلیل بر آنکه روایت میکنند مادر مؤمنان
عائشه صدیقه رض وقتی بود که شوربای ما از جگر گشته و متغیر شده بود و ما او را بخوردیم و
رسول علیه السلام ما را منع نمیکرد آنچه مکروه است غدد است و مثانه و خصیه و زهره
هیچ پیغمبری دسه نخورده است که وی محل نجاست است اما چون آنرا بشوی پاک شود و آنچه حرام
است خون بسمل است و نخود دل و زهره و ابدان از زهره آبش پلید است و پوستش پاک است
دلیل آنکه امیر المؤمنین عمر را انگشت مجروح شده بود زهره را تهی کرد و در انگشت کشید
و بر آنجا مسح میکشید و نماز میکرد پس معلوم شد آبش پلید است و پوستش پاک کذا فی
صلوة مسعودی
درین مسئله که هر یقین آنکه شخص مکتوبی را که در آن
میت مسلمی را نسبت بکفر داده اند ظاهر کرده باشد شریعت اگر این خط را حجت کرده
حکم بکفر این مسلمان کردن از این شخص مشروع باشد و اشاعت فاحشه بلا ضرورت شرعیه
حرام باشد و اگر شخص اشاعت فاحشه میکرده باشد بی ضرورت شرعیه درین صورت این
شخص بنحو مناسب علی ما یری القاضی شد باشد بشرائطها سوال و جواب
در آنچه زید مسئله گوی میکند و این مسئله گوی را وسیله گدائی بسیار نمود و زید هر بار که جمله
میگوید از مردم چیزی میطلبد و بعضی مردم را که از معرکه وی بر میخیزند آنها بد قدم میگوید
شریعت درین صورت این عمل از زید نادرست باشد و رسد محتسب را که زید را ازین عمل منع کند
بشرائطها تا رسد جره شیخ
بلخی
و یکره

و یکره الجلوس علی باب الدار لانه عمل الجاهلیة فوائد ملا کان سمرقندی
و یکره الاکل منفردا اذا کان الطعام یکفی للاثنین فصاعدا اما اذا کان الغیر کراهة
الطبع او تارک الصلوة فلا یکره منفردة بالاتفاق خزانه
کره مسح الید والسکین
بالخبز و وضع الخبز تحت القصعة والملحة و انتظار الادام ان حضر الخبز واکل طعام
الحار و شمه و نفخه و یکره مسح الاصابع والسکین بالخبز لانه استخفاف
جلود السباع
کیک را نشاید کشتن که او رسول خدا را از خواب بیدار کرده است در وقت اما چون مؤذیست
ما لیدن روا است قال النبی علیه السلام لا تقتلوا البراغیث فانها یقیض من النوم جرث الفقها
حکم شریعت غرا آنست که اگر مسلمانی پوستین گرگ و یا مانند وی را از حیوان
درنده پوشیده باشد آن مکروه باشد هر چند این پوست را دباغت کرده پاک ساخته باشند
چنانچه در امینه در کتاب الکراهة تصویر کرده است و روایة عربی وی را از تتف الفتاوی موافق
در یافتیم
ومن اللباس المکروه جلود السباع کلها والله تعالی اعلم تتف الصاوی
تلقین کلمة الکفر
و فی الجامع الصغیر قال الفقیه ابو القاسم من لقن انسانا کلمة الکفر لیتکلم بها کفر الملقن وان
کان علی وجه اللعب والضحک و هکذا روی عن ابن مبارک ره والمروی عنه ان من امر امراة حتی
ترتد عن الاسلام لتبین من زوجها فهو کافر ومن افتی به فهو کافر و روی الثلجی عن ابن مالک
عن ابی یوسف عن ابی حنیفة رحمهما الله تعالی من امر رجل بالکفر صار الآمر کافرا کفر المامور او لم
یکفر
و فی النوازل عن ابی حنیفة ره ان من علم الآخر بالارتداد کفر المعلم ارتد الآخر او لم یرتد
در عمده آورده است که نامهای حق تعالی توقیفیست یعنی بجا عیبست آن نامها که خدای
تعالی ذات خود را بدان نامها خوانده است ما هم بدان نام او را بخوانیم و در تفسیر عمده آورده است که
خدای عز و جل را فقیه و طبیب نشاید گفت چنانچه که بعضی عوام میگویند خدایا طبیبم توئی از
آنکه جویم اینچنین گفتن خطا است نشاید گفتن و نیز الله تعالی را عاشق و معشوق و محبوب نشاید

کفت اما لفظ محبوب مر خدا را نزد یک بعض روایت ثنوی طایفه اند که میگویند که خدای دو هست یکی را اهرمن نام هست و دیگری را یزدان و این سخن ایشان باطل هست و کفر و الحاد شرکیست قال الله تعالی انما الله اله واحد یعنی بدرستی که خدای عز و جل یکی هست و آوردن قول ایشان برای آنست که خدای عز و جل را یزدان نشاید گفت زیرا که همچنین در شرح دار و نیست عمدة الاسلام

درین مسئله که مرد عزیزی در خانقاه کذا نشسته متابعت و موافقت شریعت مصطفی صلی الله علیه وسلم و خلفاء راشدین و امام اعظم کرده جمعی معلومین از طالبین حق را تبلیغ و هدایت شریعت ایشان مینماید که بهوط به شریعت این محل ازین عزیز درست و مشروع و مقبول باشد بشرایطها اگر جمع معلومین دیگر این عزیز را نسبت به فسق داده گویند که این مرد عزیز فاسق شده است بسبب آنکه گفته است که کسی قرآن را بلند خواند و ذکر بلند گوید کنه کار میشود و این نامشروع و بدعتست و چون این عزیز منکر آنست و اگر این جمع گویند که ما مان اثبات کفته او برا میپاریم درینصورت بحجد مذکور این قول و این اثبات بروجه مذکور اشاعت فاحشه است نامشروع باشد بشرایطها و بسبب مذکور هر یک ازین جمع و کواهان این جمع مستحق تعذیر مناسب علی ما یراه الحاکم الشرع الشریف من الضرب والحبس وغیرها شده باشند بشرایطها و اگر جمع معلومین دیگر گویند که این مرد عزیز گفته است که کسی که قرآن را بلند و ذکر الله را بلند گوید نامشروع و بدعتست و این مرد عزیز بسبب این گفته خود فاسق شده است و مایان اثبات این گفته او برا میپاریم و این عزیز منکر آنست درینصورت بحجد مذکور این قول ازین جمع اشاعت فاحشه است نا درست باشد بشرایطها و حال آنکه این عزیز قرآن را که افضل ذکر است بلند میخواند و یاران ایشان نیز بلند میخوانند و ذکر الله نیز بلند میگویند سئوا و اجروا والله اعلم بالصواب

استفتی عن شیخ الامام سراج الدین العزنوی ره عن جماعة آمده اند و ذکر بلند میکویند و اسعاء مرداث الله شاید که بلند گویند فقال ره اسعاء مرصات الله پست گویند نقل عن العلامة مولانا شمس الائمة الکردری ره انه سئل عن هذا فقال رضی الله عنه النوم خیر من ان

یجتمع القوم و یرفعون اصواتهم بذکر الله تعالی لان النوم مباح والذکر بهذا الصفة بدعة سئل عن الشیخ ابو الفضل الکرمانی ما تقول فی حق جماعة یقولون یا الله علی سبیل الجهر والعلانیة قال هذا بدعة جهیمة لم یؤمر ولم ینه عنها احد قال الشیخ الامام مولانا علاء الدین ره اندرین صورت که جماعتی دف از مسلمانان دف میزنند و دیکی بر میجهند و با صول الله الله میگویند و انرا طاعت میدارند کافر شوند سئوا و اجروا قال ره اینچنین کسان بدبخت بوند و والی آن موضع و یکان او را لازم بود منع ایشان ازچنین بدعتها والله اعلم بالصواب

درآنجه صبیان از ماکولات چیزی نزد معلم خود می آرند و با بولد معلم میدهند بشریعت کرفتن آن معلم را حلال باشد بلا سبب شرعی المعلم اذا اخذ من الصبی شیا من ماکولات او یرفع الصبی الی ولد المعلم لایحل له امینه درآنجه تنها خسپیدن آدمی در خانه در دست شرعا مکروه باشد شرایطها والله اعلم قد روی عن رسول الله صلی الله علیه وسلم فی بعض الاخبار عن انس ابن مالک رض انه نهی ان یبیت الانسان وحیدا فی البیت فتاوی فقه الیس

درآنجه کسی را چیزی بخاطر میرسد که اکر آنرا اظهار کند موجب کفر است و این کس آنرا کاره است او را مضر باشد بلا سبب شرعی والله اعلم من خطر بباله اشیاء توجب الکفر تکلم بها وهو کاره لذلک لایضر و هو محض الایمان فصول من قال السماع حلال فهو منافق وملعون لان السماع من اللعب والرقص وضرب الید من آیة الجاهلیة بل هو حرام کما قال الله تعالی وما خلقت الانس والجن الا لیعبدون و قال الشافعی ره من قال السماع حلال فقد برء من اربعة مذاهب و قال مالک ره من قال السماع حلال فهو منافق و زندیق فکانما هدم الکعبة سبع مرات واحبط الله تعالی عمله سبع سنة و قال احمد بن حنبل السماع حرام کما فعل ابو جهل علیه اللعنة لان السماع الملاهی حرام والجلوس علیها فسق والتلذذ بها کفر بالاتفاق جامع الفتاوی

اعلم ان الصواب والخطاء یستعملان فی الفروع والحق والباطل فی المعتقدات حتی اذا سئلنا عن مذهبنا و مذهب مخالفنا فی الفروع یجب علینا بان نقول مذهبنا صواب یحتمل

الخطاء و مخالفنا خطاء یحتمل الصواب و اذا سئلنا عن معتقدنا و معتقد مخالفنا فی المعتقدات یجب علینا ان نقول بحق ما نحن فیه منا والباطل ما علیه خصومنا هکذا نقل مشایخنا رحمهم الله مستطفی در شرح مشکاة مذکور است که فش مانده از سنتهای مؤکده است و در گذاشتن وی گمان وعده و وعید واقع شده است عن رسول الله صلی الله علیه وسلم رکعتان مع الذنب افضل من سبعین رکعة بغیر ذنب وعنه علیه السلام ذنبوا فان الشیطان لایذنب یعنی با دم پا زید و دستارهای خود را فش مانید که بدرستی که شیطان فش نمی ماند و این حدیث مبنی بر وعید که لیس منا من تشبه بغیرنا یعنی از ما نیست کسی که مانند کند بغیر ما خود را و دیگر نهی صریح است از اتباع شیطان در نص قرآن ولا تتبعوا خطوات الشیطان انه لکم عدو مبین ملا عصمت الله

والمستحب ارسال ذنب العمامة بین کتفیه الی وسط الظهر و منهم من قال الی موضع الجلوس و منهم من قدر بالشبر مختصر خزانه وکذا شتن عذب در جانب راست جب بدعت است کذا قیل و قول مقدار عذب چهار انگشت است و اکثر یک شبر است و در تطویل آن متجاوز از نصف پشت بدعت است و داخل اسبال و اسراف و ممنوع و اکر بطریق تکبر باشد حرام والا مکروه و مخالف سنت و گفته اند که تخصیص ارسال عذب بوقت نماز نیز سنت نیست و صواب آنست که ارسال عذب مستحب است و از سنت زواید مقابل سنن هدا است و در ترک او اثم و اساءتی نیست اگرچه در فعل آن ثواب و فضیلتی باشد و قول به بودن او مؤکده خلاف تحقیق است شرح مشکاة مولانا عبد الحق

سئل عن انس بن مالک ره من اهل السنة والجماعة فقال ان یفضل الشیخین و یحب الختنین و یمسح علی الخفین اما القول بتفضیل اولادهم فقال بعضهم لایفضل بعد الصحابة احد الا بالعلم والتقوی والاصح افضل اولادهم علی ترتیب فضل آبائهم الا اولاد فاطمة رضی الله عنها فانهم یفضلون علی اولاد ابی بکر و عمر و عثمان رضی الله عنهم لقربهم من رسول الله صلی الله علیه وسلم فهم العترة الطاهرة والذریة الباطنة الطیبة طهرهم الله تطهیرا کما نه صلواة

کتاب الذبایح

درین

درین مسئله که شکم گوسفند کذا را خوک پاره کرده است بعده زید این گوسفند را در زمانیکه این گوسفند زنده بوده است از حلق او ذبح کرده است بشریعت درینصورت این گوسفند حلال شده باشد بشرایطها باشد ولو قطع الذئب اوداجها و هی حیة فان ذالاتزکی اذا لم یبق محل الذبح لفوات موضع الذبح الذکوة واذا انفر الذئب بطن شاة بحیث لاتعیش و هی حیة بعد و یجوز ذکوتها و یحل بالذکوة لبقاء موضع الذکوة مجموع النوادر واذا قطع الذئب رأس شاة ولم یبق واذا قطع الذئب الاوداج والحلقوم من الشاة موضع الذبح و هی حیة لم یحل خزانه ثم ذکوة لم یحل سواء کان من فوقه او من تحته کنز العباد سور و رأس الدجاجة لایحل اکله وان کان یحرک کنز العباد

پیزر و پشت مازه حلالست نه حرام مکروه واو حرام مغز است نه حرام مغز و حرام مغز از غلطهای عوام است حیرت الفقها مخفی نماند که در تمام کتب پشت مازه را از جمله محرمات نکفته اند و از بن زبانی معلوم میشود بشنو ز من این حدیث ای فخر کرام هفت چیز ز گوسفند بر قول امام فرج ذکر خصیه پس خون غدود باز هرا بدان شد این جمله حرام واآنچه بنظر این احقر بعد از تتبع کتب معتبره و الله معتبره در آمده است سیر و پیاز و مانند آن هر چیز که بوی ناخوش دارد خوردن در مسجد و مجمع آدمیان مکروه است بجهت متأذی شدن مسلمان در ملاقات و این چنین سیر و پیاز خام ضرر میکند خوردن آن نیز ممنوعست از جهت ضرر و این خصوصیه سیر و پیاز ندارد و هر چیزیکه ضرر کند مثل نمک و خاک و چوب و غیر آن خوردن آن حرام است پس سیر و پیاز خوردن ممنوعست از جهت ضرر کردن و این خصوصیت سیر و پیاز ندارد چنانچه معلوم میست پس اکر در بعض کتب منع شده باشد از خوردن آن باین معنی خواهد بود و دیگر معلوم بوده باشد که در صحیح بخاری حدیث نقل کرده است از حضرت عبد الله بن عمر رضی الله عنهما پیغمبر علیه السلام در روز غزوه خیبر گفته اند که من اکل من هذه الشجرة یعنی الثوم فلا یقربن مسجدا و جمیع اهل

جمیع اهل سلف وخلف اتفاق کرده اند که نهی درین حدیث محمول بر حرمت نیست و
ظاهر حدیث مراد نیست وبعضی از ارباب ظواهر که قایل بتاویل نیستند این حدیث
را بظاهر حمل کرده سبیر را مکروه داشته واین قول معتبر نیست نزد عامهٔ فقها و
علما چنانچه از تتبع کتب معلوم شد چگونه سیر حرام باشد که درین آیت کریمه که
و فومها وعدسها وبصلها در ذیل چیزهای که حلال است الله تعالی ذکر کرده است
در تفاسیر معلوم است مراد از فوم وثوم سیر است چنانچه قاضی بیضاوی در
شرح صحیح بخاری بتفصیل کرده اند والله اعلم ائمه الاسلام رضی الله عنهم

درین مسئله که جمع از کفار فجار مشهور که بطایفهٔ قزلباشیه اند مدت
بغداد و سال بل زیاده بر شهری از شهرهای اسلام مستولی شده باشند و مذهب اهل
سنت وجماعت را بکلی مهجور ساخته باشند وطریقهٔ شنیعهٔ شیعه را آشکارا کرده باشند
بمرتبه که قاضی وحاکم ایشان شیعه باشند و سب ولعن حضرت شیخین وحضرت عائشه
رضی الله عنها میکرده باشند واهل این شهر که در ایام آن کافران متولد شده باشند
موافق ایشان بوده باشند در امور مذکوره ونکاح متعه را که باتفاق باطل است قربت
اعتقاد میکرده باشند وهیچ مؤمنی که در زمان اسلام بوده باشد بر نفس خود امین نبوده
باشد بشریعت قتال عالیحضرت خلیفهٔ جهان صاحب قران حضرت پادشاه اسلام ظل
الله تعالی بین الانام دین پناه مجاهد فی سبیل الله خلد الله تعالی ملکه وسلطانه وافاض علی
العالمین بره واحسانه بآن جماعت کفره وفجره وجمع دیگر که در امور مذکوره با جماعت کفره
موافق اند فرض باشد وجز این شهر متصل بدار حرب است این شهر باتفاق امام اعظم
وامام ابی یوسف و امام محمد رضی الله عنهم دار حرب باشد واگر نه در آن حضرت ظاهر شود
که شخصی درین شهر مسلمان است ودر امور مذکوره موافق آن جماعت نیست خون ومال وی شرعا
محفوظ باشد وتعرض غیر جایز باشد واگر از عسکر اسلام آن جماعت را کشند غازی باشند
ومقتول

ومقتول از کفار مردار ومستحق جهنم ونار ابدی باشد والعیاذ بالله اگر کسی از لشکر اسلام مقتول
شود مستحق بهشت جاودان باشد بشرایطها باشد والله تعالی اعلم باشد والله تعالی اعلم
باشد والله تعالی اعلم باشد والله تعالی اعلم العبد ملا ابن الحسینی خواجه کلان البخاری
الحسینی محمد ابن ابی الصخای باشد محمد بن شمس الدین باشد والله تعالی اعلم باشد والله تعالی اعلم
باشد والله تعالی اعلم باشد والله تعالی اعلم رکن الاسلام نور الدین محمد العبد خواجه خورد عزیزان
محمد طاهر بن شیخ شاه العبد صدر الطریق مخفی نماند که اگر خالد مسلم بخلاف
طوع قیاسا بحضرت نبی صلی الله علیه وسلم سب ولعن واقع شود نعوذ بالله من ذلک شرعا خالد
مستحق قتل که حد است میشود وتوبهٔ خالد در حق سقوط قتل که حد است غیر مقبول است واگر خالد مذکور
قیاس بحضرت شیخین رضی الله عنهما بر وجه مذکور است ولعن واقع شود العیاذ بالله شرعا خالد
مذکور به سبب مذکور کافر ومستحق قتل که حد است باشد چون سب شیخین رضی الله عنهما راجع
به سب آنحضرت صلی الله علیه وسلم است بخلاف سب سایر صحابه که مجرد آن موجب کفر نمیباشد
ونیز زنا وشرب خمر ومانند آنکه قتل مذکور است موجب تفسیق شهود وعدم قبول شهادة است
زیرا که در حد ودمذکوره دعوی شرط نمیباشد زیرا که در حقوق عباد دعوی شرط است وارتداد
وکفر مطلقا زایل میشود بسبب اسلام وجحود وتوبهٔ اسلام است اما قتل ساب که حد است ساقط
بسبب جحود وتوبه واما شهادت در غیر سب از مکفرات مقبول نیست در حق تکفیر ودر حق حرمت
زوجه مقبول است وحد در غیر سب نمیباشد قال جمهور العلماء بان سب الشیخین کفر بالله
شیخ الاسلام ولو انکر خلافة الصدیق رضی الله عنه فهو کافر خزانة المفتین
الرافضی اذا کان یسب الشیخین ویلعنهما وان یفضل علیا علی ابی بکر لا یکون کافرا غریب
الروایه اذا سب الرسول علیه السلام او واحد من الانبیاء علیهم السلام فانه
یقتل حدا ولا توبة له اصلا فانه قد وجب فلا یسقط بالتوبة ولا خلاف فیه لا حد لانه حق یتعلق
به حق العبد کسایر حقوق الآدمی بخلاف ما اذا سب الله تعالی ثم تاب لان حق الله منزه عن المعایب
ذخیره وکذا فی المجالس

بغض مرا
من سب رسول الله بقلبه کان مرتدا فالساب بطریق الاولی ثم یقتل حدا عندنا فلا یقبل توبته
فی اسقاط القتل قالوا هذا مذهب اهل الکوفة ومالک رحمه الله ونقل عن ابی بکر رضی الله عنه ولا فرق بین ان
یجیء تائبا عن نفسه او شهد علیه بخلاف غیره عن المکفرات فان الانکار فیه توبة فلا یعمل الشهادة
معه فتح القدیر ولا یسقط شیء من الحد ود بالتوبة وهو قول اسحق واصحابه رحمهم الله
سوی حد قطاع الطریق تمه وتوبة الرافضی غیر مقبول سواء تاب قبل الاخذ او بعد الاخذ
تمهید ابو شکور سالمی وسب النبی علیه السلام کفر امنه من سب نبیا او
عابه او حقره نقصا فی نفسه او نسبه او دینه او خصلة من خصاله او تشبه بشیء علی طریق الازدراء
او التصغیر لشأنه فقد کفر واستحق القتل اجماعا ناطفی
من شتم احدا من اصحاب النبی علیه السلام ابابکر او عمر او عثمان او علیا او معاویه
او عمرو بن عاص بان قال کانوا ضلال او کفر قتل شفاء قاضی غیاث الدین
مخفی نماند که نسب سیادت بنی هاشم ازین وجه است که حضرت پیغامبر علیه السلام از آن قبیله
اند وهاشم اقرب آبای ایشان است ونیز ریاست وخلافت حضرت مکهٔ معظمه صانها الله تعالی عن الآفات
در زمان جاهلیه با آبای آن حضرت صلی الله علیه وسلم است واخبار که در شأن ایشان واقع شده بود
فرق میان این دو مرتبه ظاهر وهویداست چنانچه بر عارف مخفی نخواهد بود والله اعلم بحقیقة الحال
مخفی نماند که نسب سیادت بفرزندان حضرت علی رضی الله عنه وتفضیل ایشان از جهت شرف
حضرت پیغامبر علیه السلام است کما فی الشافی وتفضیل اولاد اصحاب که از بنی هاشم وغیر بنی هاشم اند از
امام حسن وامام حسین رضی الله عنهما بحکم نسب بطریق تفضیل اصول ایشان است وبطریق فضل خود
ایشان است در روایتی که در ذیل مسطور است منظور نظر خواهد گردید والله اعلم
دیگر اولاد ابی بکر وعثمان افضل اولاد علی رضی الله عنه اند سوی حسن وحسین رضی الله عنهما
قال تفضیل الاولاد بحکم النسب یکون علی ترتیب الذی یکون تفضیل الاصول جواهر الفتاوی فی
کتاب اصولین فی باب الاول ولا یخفی ان القرابة بالنبی علیه السلام من وجهین
احد

احدهما من جهة الحسب والآخر من جهة النسب والاولی لی فیلزم الا یکون الحسب اولی من النسب فیقدم
اهل العلم علی السید واما السید اذا کان ذو حسب فهو افضل من اهل العلم الذی لا یکون سیدا اسمع
الاستاذ من استاذه ویعتمد علی قوله لانه ذو حسبتین مخفی نماند که روایاتی که
بعد ازین مسطور میگردد شاهد برانست که حرمت صدقه بر بنی هاشم در زمان حضرت نبی
صلی الله علیه وسلم بسبب تفویض خمس الخمس است بموت حضرت صلی الله علیه وسلم ساقط شد حلال
شد صدقه بایشان مخفی نماند که وجه اصل حرمت بر ایشان کرامة لهم ووجه تخصیص تغییر بنی هاشم با آل
علی وعباس وجعفر وعقیل وحارث بن عبد المطلب آنست که ایشان استحقاق پیدا کرده اند این
کرامت بنصرت دادن ایشان حضرت نبی صلی الله علیه وسلم را در جاهلیت واسلام وآل ابو لهب را سبب
ایذا کردن ابو لهب حضرت نبی علیه السلام را این کرامت حاصل نشده است واستحقاق اهانت
پیدا کرده بسبب آنست والله اعلم قال الطحاوی عن ابی حنیفة رحمه الله لا بأس
بالصدقات کلها علی بنی هاشم والحرمة فی عهد النبی علیه السلام للتفویض خمس الخمس فلما سقط
ذلک بموت النبی علیه السلام حلت لهم الصدقة وفی النتف یجوز الصرف الی بنی هاشم فی قوله خلافا لهما
وفی شرح الآثار الصدقة المفروضة محرمة علی بنی هاشم فی قولهما وعن ابی حنیفة رحمه الله روایتان فیها قال
الطحاوی بالجواز بالاخذ کفایه ملا ابو المکارم فان قیل ما الحکمة فی قرص الشمس
انها مدورة لا یزید ولا ینقص وقرص القمر یزید وینقص فقل بانه روی ان الشمس فیکون مدورة
کاملة سرورا لذلک والقمر لا یوزن فی الجود الا فی لیلة البدر الرابعة عشر من الشهور فاذا اهل الهلال
یزید فی کل لیلة فرحا انه یوزن له فی الجود ثم بعد ذلک یدق الی اخر الشهر والحکمة فی ذلک ان الله
تعالی بین معرفة الشهور بالاهلة قال الله تعالی یسئلونک عن الاهلة قل هی مواقیت فلو کان القمر ابدا
یستدیر اشکل معرفة الشهور امام مستغفری وذکر الناس ان عمر رضی الله
عنه ضرب ابن ابا شحمة الحد حتی مات وضرب الباقی بعده فهو کذب قال هذا اکاذیب محمد بن
تمیم الفاریابی وکان له کثیر الاکاذیب ووضاع الاحادیث والصحیح ان دملت جراحاته وعاش

بعد ذلک ثم مات حتف انفه ظهیریه من نفسه   وروی ان علی رضی الله عنه انه قال من نظر
الی الحرام ولم یتناول منه ولم یتمن لا یجد حلاوة الطاعة اربعین یوما ومن نظر الی الحرام واشتهاه
لا یجد حلاوة الطاعة اربعین سنة فکیف حال من یطلب الحرام ویتغذی   ظهیریه
درین مسئله که بر تقدیر آنکه عرف درمیان جمع معلومین جاری بوده باشد که هر شخصی
که ازین جمع بطور شخص دیگری ازین جمع چیزی را بطریق هدیه میاورده باشد این شخص
دیگر نیز چیزی دیگر را بطور وی میبرده است شریعت اگر بعده خالد که یکی ازین جمع است بر
کذا خود را بطور زید که وی نیز یکی ازین جمع است بر وجه مذکور آورده باشد و زید آنرا
طلف کرده باشد درین صورت اگر زید گوید که من بطور خالد چیزی نمیبرم این قول از
وی بوجه مذکور نادرست باشد بشرائطها   سوالوحروا
فال بور کسی رفته است و هدیه برده است تا وی نیز بور وی بیاید و هدیه آرد
تا وی بور کرد آن کس نیامد و هدیه نه آورد تواند باز هدیه ستود یا نی اجاب اگر این عادة
مستمره است حکم این همچون حکم ان بود و هبه بشرط عوض بقدر معلوم
آنچه نوشته شده ولایت خراسان باتفاق حضرت امام اعظم و حضرت امامین رحمهم الله
دار حرب است هیچ خلاف نیست در تاریخ شهر رمضان المبارک سنه ۹۰۹ بود که اعزه و مخادیم بلده
بخارا در مدرسه میرزا جمع شدند باتفاق یکدیگر فتوی مذکور را نوشته اند
درین مسئله که اگر قضاة حنفی طایفه را که سب و لعن حضرت شیخین و حضرت عائشه
رضی الله عنهم کرده اند و العیاذ بالله بعد از توبه کردن جدا بکشند شرعا فعل این قضاة حنفی جایز
باشد و اگر نظر بمذهب خود سیاسة بکشند این فعل این قضاة حنفی جایز باشد بشرائطها
سوالوحروا   درین مسئله که سردار طایفه مذکور بصفات
شنیعه متصفست بر تقدیر آنکه از این حضرت رسالت پناه علیه الصلوة والسلام باشد
شریعت بوجه مذکور قتل از وی ساقط شود بلا سبب شرعی یا نی   سوالوحروا

درین مسئله که جمعی از مسلمانان ماهی را حال آنکه خورد بوده است پخته میخورده باشند شریعت عمل
این عمل این جمع مشروع و خوردن آن نیز حلال باشد بشرائطها و این جمع هر چند درون ماهی را فی
شکافتند آنچه در درون وی بوده است از آنجا برتافته باشند   سوالوحروا
والسمک الصغار اذا شویت من غیر شق جوفها واخرج ما فیها حل اکلها کذا فی الانوار
الکلب اذا اکل بعض الطبیخ لا ینجس و یؤاخذ ما اصاب فمه و یؤکل ما بقی منه لانه لیس بنجس العین
عند ابی حنیفة ره وکذا الذئب والثعلب وکل ما طهر جلده بالدبغ   محیط وکذا فی فتوی قاضی و
فیروزشاهی   واذا قطع الذئب رأس شاة ویغلی الماء فی اناء ویصب علیها من غیر
شق البطن لتنتف الشعر ثم اخرج بعد ذلک ما فی البطن لا یحل اکله لان النجاسة جذبت من البطن
الی الخارج یعنی من اللحم فلم یطهر فیصیر لحمها نجسا کالمیتة وما احرقه صوفه بالنار من غیر شق
البطن فهو کذلک والبط والدجاجة وباقی الطیور کذلک   فتاوی سنجانی
کتاب الاضحیه   سور قطع رأس الدجاجة
لا یحل اکله وان کانت تتحرک کنند العباد   وفی الواقعات الحسامیه رجل اشتری
اضحیة فامر رجلا بذبحها وقال ترکت التسمیة عمدا یضمن الذابح قیمة الشاة لانه جعلها میتة
فیروزشاهی   ویشتری بقیمتها اخری ویضحی بها ویتصدق بلحمها ولا یؤکل هذا اذا کان
ایام النحر باقیا فیها وان کان ایام النحر غیر باقی یتصدق قیمتها علی المساکین لان القیمة قامت
مقام الاضحیة   فیروزشاهی   وفی الینابیع ولو ولدت الاضحیة قبل الذبح یذبح
الولد معها وقال بعضهم لا یذبح الولد ولکن یتصدق   وفی فتاوی المرغینانی واذا کان
رجل غنیا وله اولاد صغار فلیس علیه ان یضحی عنهم فی ظاهر الروایة وکذا فی الایضاح   فیروزشاهی
درآنکه زید که بروی یک گوسفند اضحیة واجب بود دو گوسفند داد شرعا هر دو
گوسفند اضحیة باشد یا یک گوسفند اجاب هر دو گوسفند باشد بشرائطها   سوالوحروا
رجل ضحی شاتین تکلموا فیه قال محمد ره لا تکون الاضحیة الا واحدة والمختار ان یکون الاضحیة

والسمک حل

قمتیها

جتابهما الدلیل علیه انه نص الحسن عن ابی حنیفة رد لا باس والاضحیة بالشاة وشاتین و الدلیل
علیه ان رسول الله صلی الله علیه وسلم کان یضحی کل سنة بشاتین وضحی عام الحدیبیة ثمانین بدنة
فیروزشاهی
کتاب الصید
درین مسئله که اگر مسلمانی تیر بسمیه ملتق بجانب صیدی که از جمله ماکول
اللحم است انداخته باشد و این صید مجروح شده باشد و این مسلمان از طلب این صید باز فرا ایستاده
باشد چنانچه در شرع مقرر است و بعده این مسلمان این صید را مرده یافته باشد بشریعت اگر معلوم
شود که این بسبب جراحت مذکوره مرده است درین صورت این صید حلال باشد بشرائطها و اگر
این مسلمان این صید را زنده یافته باشد و حیوة وی زیاده از حیوة مذبوح است درین صورت
برین مسلمان ذبح اختیاری لازم باشد تا حلال شود آن صید بشرائطها و اگر حیوة وی زیاده از
حیوة مذبوح نی باشد درین صورت برین مسلمان ذبح اختیاری از وجه حلال شدن آن غیر لازم باشد
بشرائطها و اگر معلوم شود که این صید بسبب جراحت مذکور نی مرده است بلکه بسبب ثقل مرده
است درین دو صورت این صید حرام باشد بشرائطها و اگر در همین دو صورت صید مذکور را
زنده یافته باشد هر چند که قلیل از حیوات بوده باشد درین مسلمان ذبح اختیاری لازم باشد
تا حلال شود صید مذکور بشرائطها   سوالوحروا   جرره خواجه میرماه مفتی
اما الجرح الذی یدق فی الباطن ولا یخرق فی الظاهر ولا یحصل به سبیل الدم فهو
بمعنی الموقوذة وهی حرام بالنص ومثقل الحدید وغیر الحدید سواء کذا فی المغنی فی کتاب الصید
فی الآلة وکذا فی المحیط والذخیره والبزازیة وغیرها وقد ینظر العمه جم من المسایل بالنظر
الی الاصول والقواعد   تبصره   والاصل فی هذه المسایل ان الموت اذا
کان مضافا الی الجرح بیقین کان الصید حلالا واذا کان مضافا الی الثقل بیقین کان الصید
حراما احتیاطا   کافی و هدایه   این عبارت هدایه و کافی در حرمة الفقها و روح المفتین
و در فتاوی خوارزمیه و در جمیع کتب شرعیه معتبر است

رسول علیه السلام فرموده است که هر آلت که بدان صید مجروح میشود حلال میشود زیرا که
خون مردار از وی بیرون میکند و هر آلت که صید را نرم میکند و اندرون شکسته میشود و خون
بیرون روان نمیکند حرام است و بسیار زحمت دیدیم تا این مسئله را به فارسی توانستیم درست
نوشت حیرت الفقها   معروض آنکه آنچه از تتبع کتب معتبره مفهوم
میشود آنست که مدار روایت را کافی و هدایه بر تعارض سبب حرمت و اباحت مانده اند و
مراد بشک مذکور همین صورت تعارض است فاما باندازه تحقیق که در عامه کتب معتبره در
قصاص کرده اند مدار در قتل بمثقل و بجراحت مانده اند پس هر چند که احتمال قتل بمثقل
در صورت مذکوره نیز متحقق است و اگر گفته شود که در صورت قتل بمثقل که مجروح شود قصاص
است گفته است مقید بصورتیست که مضاف بجرح است جواب گفته میشود که هر چند که این
قول مطلق است و تقیید خلاف ظاهر است و بی دلیل است این تحریر مشترک است در ذبح بمثقل در
صورت جراحت پس چگونه حکم کرده میشود علی الاطلاق بر حرمت و مقرر است که قصاص
بشبهه ساقط میشود و اهر احتیاطی که در باب ذبح و حرمات است در باب سقوط قصاص نیز
مرعی و معتبر است چنانچه در ضابطه که در خلاصه نقل کرده است همین را رعایت کرده ایراد
کرده است والله اعلم   تحریر میرماه مفتی   مسئله اگر تیر گز بجانب
صید انداز و عرض تیر گز رسید آن صید هلاک شود حلال نیست و همچنین اگر بصید تیر
کمان غولک و یا تیر ملتق رسید هر چند تیر ملتق تیزی داشته باشد و مجروح شده آن صید
مرده باشد بروایت معتبر حلال نیست و قطع است که تیر ملتق بمثقل بوده باشد و او را
تیزی بوده باشد ثقل آن موجب قتل شده است بلکه تیزی آن موجب قتل شده است آن
حلال باشد و اصل آن است که اگر قتل مضاف بمثقل شود بیقین حرام است و اگر
مضاف بجراحت شود بیقین حلال و اگر شک شود که دانسته نمیشود که از وجه
جراحت است یا از وجه ثقل حرام است   خانیه میرزا شریف

كتاب الابق   درين مسئله كه بر تقدير انكه خالد غلام كذا او آبق زيد گرفته در آن
وقت اشهاد كرده باشد كه اين غلام را گرفته ام كه بمالكش رد نمايم وبر تقدير آنكه خالد اين غلام
بجهت ضرورتى كه عارض شده بود نزد عمرو مانده باشد كه عمرو آنرا بمالكش رد نمايد كما هو طريقه
شرعا و حال آنكه برين جمع معلومين گواهى ميدهند بشريعت بر تقدير انكه غلام بعده بسبب بيمارى
كه بروى عارض شده فوت شده باشد بى آنكه خالد و عمرو را در ان صنعى بوده باشد درينصورت اگر زيد
گويد كه تاوان اين غلام را از خالد يا از عمرو ميگيرم جبرا بغير حق اين قول از وى بوجه مذكور نادرست
شرائطه   سوالو حروا   كتاب اللقيطة

غريب مات فى دار رجل وليس له وارث و خلف مالا يساوى خمسمائة وصاحب الدار
فقير فله ان يتصدق بها على نفسه لانها بمنزلة اللقطة   فروز شاهى   وفى الذخيرة
يجب ان يعلم بان اخذ اللقطة على نوعين وذلك يبين فى محله   فروز شاهى   سكران ذهب
العقل وقطع ثوبه فى الطريق فجاء رجل واخذ الثوب ليحفظه لاضمان عليه لان ذلك الثوب
ضايع فصار بمنزلة اللقطة كذا فى الينابيع   فروز شاهى   كتاب المفقود

درين مسئله كه خالد مفقود را حيوة و ممات وى معلوم نيست اصلا در ولايت بخارا
اموال گذاشته است بشريعت رسيد قاضى اسلام را كه زيد را قيم نصب كند تا از قبل خالد تا
زيد اين اموال را متصرف شده حفظ نمايد از براى خالد بعد تحقق شرائطه واگر بعد از آن كى
خالد گويد كه من اين اشيا را گرفته بولايت بلخ ميبرم بر انكه وى را ولايت آن نبوده باشد درينصورت
اين قول از وى بوجه مذكور نادرست باشد بشرائطه   سوالو حروا   درين مسئله كه
بشريعت رسيد قاضى اسلام موضع كذا را كه اموال زيد غايب را كه از عائشه متوفات موروثه
خود ارث نامنهاى وى انتقال كرده است شخص امين را برضاء وى از قبل زيد قيم نصب كند تا
اين شخص اين اموال را از براى زيد مذكور حفظ نمايد بعد تحقق شرائطه   سوالو حروا
درين مسئله كه خالد غايب شده است و مكان حيوة و ممات وى معلوم نيست شريعت
اگر

اگر باوجود مذكور برادران وى گويند كه ما يان در غيبت وى اثبات ميكنيم بر زن وى كه ما يان را در
ذمه وى خالد مبلغ كذا دين است بى انكه از قبل وى خصم شرعى باشد اين زن وى ما يان اين
مبلغ دين خود را از زن وى ميگيريم جبرا درينصورت اين قول از برادران وى بوجه مذكور
نادرست باشد بشرائطه   سوالو حروا   ولا يقضى على مفقود بدين لغريمه فصولين

كتاب القضاء   درين مسئله كه زيد خطيب مسجد جامع موضع
كذا خالد را در مسجد مذكور در خطابت و امامت مذكور نايب كرده است بى آنكه وى را ولايت
استخلاف بوده باشد بشريعت اين استخلاف از زيد نادرست باشد امامت و خطابت
خالد مذكور بوجه مذكور غير معتبر باشد   لا يجوز للخطيب ان يستخلف اصلا الا فى حال
شروعه لها ولا بعد تخلل العارض فى اثنائها من المرض وغيره الا اذا كان مأذونا من
السلطان   حاشيه رميه   وليس للقاضى فى صحته ولا مرض الا ان يفوض
ذلك اليه فيملكه كما انه اذ خرج فيه بالمنع يمتنع منه وهذا لانه قلد القضاء به دون التقليد فصار
كالوكيل ليس له ان يوكل بخلاف المامور باقامة الجمعة حيث جاز له ان يستخلف لانه لتوقته
بحيث لو عرض فى وقته ما يمنعه كان لا الى خلف ومعلوم الانسان عرض الاعراض فكان كالمولى له اذ نظر استخلافه   درين مسئله كه خالد دو تا حويلى كذا را
كه فاصله بوده است از قديم ميان ديوار حويلى وى و ميان ديوار حويلى عائشه بحويلى خود همراه ساخته
كرسى ديوار خود را بر بالاى آن و بر بالاى بيخ ديوار اين حويلى عائشه بنا كرده است عمدا بغير حق
بشريعت اين عمل از وى نامشروع وموجب تعزير مناسب على ما يراه الحاكم الشرع الشريف
من الحبس والضرب وغيرهما باشد ونيز ولايت باشد عائشه را كه التماس نمايد از حضرت قاضى
اسلام مرافع اليه تا ان حضرت خالد را از ان منع فرمايند بشرائطه   سوالو حروا
دراجه بشريعت قاضى ولايت ان باشد كه بر ضرر يا بر نفع خود بر نفس خود حكم
كند بلا سبب شرعى والله اعلم   حكم القاضى على نفسه ولنفسه لا يجوز مختصر خزانة المفتين

لان الاصل ان القاضى يقضى بما هو حق عنده حتى تبين خلافه نقل من الاستاذ
درين مسئله كه زيد قطعه زمين كذا المملكه بادشاهى را مدة دوازده سال است كه بيابى خود
متصرفست و عوارضات وطنابانه ادا كرده درين مدت داده است الحال نيز ميدهد بحكم عالى حضرت متعالى
مرتبت خورشيد منزلت كه والى عصر اند حكم فرموده اند كه زمين مملكه بادشاهى را مدت سيه سال
بيابى خود متصرف بوده درين مدت عوارضات وطنابانه ادا داده باشد قضاه اسلام
دعوى ديگرى را بيابى درباب اين زمين بسماع نفرمايند بشريعت اگر بعد ذلك خالد اين زمين را
دعوى بيابى خود بر زيد نمايد درينصورت بايد حضرت قاضى اسلام مرافع اليه كه اين دعوى را
از خالد حسب الحكم آنعالى حضرت درباب مابى اين زمين بسماع نفرمايند بشرائطه
سوالو حروا   امور المملكة مفوضة الى رأى السلطان مطيع
درين مسئله كه بشريعت بايد حضرت قاضى اسلام مرافع اليه را كه از براى مسماة عائشه
زوجه خالد غايب نفقه فرض كند بطلب مسماة مذكوره مع الامر بالاستدانة عليه كما هو طريقه
شرعا بشرائطه   سوالو حروا   درين مسئله كه بدار القضا حاضر شده در
جواب دعوى ماليه كه او خالد بروى دارد از قبل خود شخص را سفير مى سازد مع قبوله
بشريعت اين سفارت بوجه مذكوره درست باشد بشرائطه هر چند خالد راضى بآن نباشد
سوالو حروا   اذا كان الموكل حاضرا مع الوكيل فى مجلس القضاء جاز التوكيل من
غير رضاء الخصم لانه سفير ومعبر قاضى خان   درين مسئله كه زيد قطعه زمين
كذاء مملكه بادشاهى را بيع را مدت بيست سال است كه متصرف است بكارنده گى عوارضات
وخراج شرعى ادا درين مدت داده است والحال نيز ميدهد بشريعت اگر خالد گويد كه اين
زمين را از زيد ميگيرم با شخص خود كه با در تصرف بكر عم من بود بكارنده گى درين
صورت اين قول از وى بوجه مذكور نادرست باشد بشرائطه   سوالو حروا
درين مسئله كه حضرت خورشيد منزلت كه والى عصر اند حكم فرموده اندكه
قضاة

دفع
قضاة اسلام الدفع را در امر افعات بسماع نفرمايند در دعوى مركب وغيرها بشريعت بر قضاة
واجب ولازم باشد انقياد بحكم حضرت العالى بر وجه مذكور بشرائطه واگر قاضى اسلام موضع
كذا انقياد حكم مذكور نكرده باشد دفع الدفع را قبول كرده حكم كرده باشد بدفع الدفع درين
صورت بوجه مذكور اين حكم از قاضى مذكور غير معتبر باشد بشرائطه   سوالو حروا
اطاعت السلطان واجب بما لم يخالف الشرع بيقين كذا فى المحيط وغيره
درين مسئله كه بر تقدير انكه زيد در زمين كذا كه در دست عمرو متوفا بوده است دعوى داشته
باشد و اين دعوى را مدت پنج سال بلكه زياده بى عذر شرعى ترك كرده است بعد از انكه
زيد و عمرو در يك موضع بوده اند كه در ان موضع قاضى اسلام بوده اند كه قطع خصومات
شرعيه بين المتخاصمين ميكرده اند بشريعت اگر بعد ذلك زيد اين دعوى را بعد از فوت عمرو
نمايد درينصورت بايد قاضى اسلام مرافع اليه را كه اين دعوى را از زيد بسماع نفرمايند كما هو طريقه
شرعا بشرائطه و حال انكه حضرت خورشيد منزلت حكم فرموده اندكه اين دعوى را بر وجه مذكور
قضاة اسلام بسماع نفرموده اند و نفرمايند كما هو طريقه   سوالو حروا
والمدعى والمدعى عليه اذا كان فى موضع واحد ولا مانع بينهما فادعى عقارا او شاعا بعد
ثلث وثلثين سنة لا يسمع دعواه كذا فى جميع الكتب المعتبرة   درين مسئله كه
زيد متوفا در حيات خود خالد برادر خود را كه امين وكافى بوده است از براى جمع معلومين
فرزندان صغار خود وصى شرعى ساخته است مع قبوله بشريعت اگر بعد از فوت زيد برادر
اين صغار گويد كه من وصى را عزل كرده خود وصى اين صغار ميشوم درينصورت اين
قول از وى بوجه مذكور نادرست باشد بشرائطه   اعلم ان التصرف فى مال الصغير
الى الاب ثم الى وصيه ثم الى الاحد ثم الى وصيه ثم القاضى او وصيه كذا فى الفصولين
درين مسئله كه مسماة زوجه خالد غايب ميگويد كه از براى من خالد نفقه
نگذاشته است و من حاجت بنفقه لا بد به دارم خالد را در ذمه شخص مبلغ كذا دين

دین لازم الاداء ادا رد و مشاهرهٔ مذکوره از قاضی اسلام مرافع الیه طلب نموده نفقهٔ خود مینماید کما هو
طریقه شرعاً چون این شخص قابل نکاح و دین مذکور هست شریعت باید قاضی اسلام مرافع الیه را
که از برای مشاهرهٔ مذکوره بطلب وی از این دین نفقه فرض نمایند کما هو طریقه بعد از آنکه از
مشاهرهٔ مذکوره کفیل گرفته از برای این غایب مشاهرهٔ مذکوره را بو کنند مغلظه دهند که غایب
نفقه فی گذاشته هست از برای مشاهرهٔ مذکوره بعد تحقق شرایط تا سوا او حرور
ویفرض نفقة عرس الغایب وطفله وابویه فی مال له من جنس حقهم فقط عند
مودع او مضارب او مدیون او اقربه وبکاح او علم القاضی ذلک او یحلفها انه لم یعطها
النفقة ویکفلها مختصر
درین مسئله که میر سید محمد نسب خود را
از میر حسین که مشهور بوده هست بشهادت بجنید و ابطه بحفظ کرده به بینهٔ معدله و حکم قاضی
اسلام مرافع الیه اثبات کرده هست در زمن مرافعهٔ شرعی بر خصم شرعی حاضر خود کما هو طریقه
شرعاً شریعت این اثبات درست باشد بشرایط تا و بوجود مذکور تعرض به میر سید محمد نادرست
باشد بشرایط تا سوا او حروا
درین مسئله که قاضی اسلام مرافع الیه موضع کذا از برای
مشاهرهٔ عایشه زوجهٔ زید غایب بوده هست بطلب مشاهرهٔ مذکوره مبلغ کذا هر ماهی فرض کرده هست
و باوجود مذکور قاضی مذکور مشاهرهٔ مذکوره را امر باستیدانت کرده هست بر زید مذکور
مع قبولها بعد تحقق شرایط تا و درین مدت گذاشته هست شریعت اگر بعده زید حاضر شده
باشد درین صورت رسید مشاهرهٔ مذکوره را که رجوع نماید بر زید مذکور به نفقهٔ گذشته خود
کما هو طریقه شرعاً و حال آنکه مشاهرهٔ مذکوره مدیونه شده هست بجهت نفقهٔ مذکوره بعد تحقق
شرایط تا سوا او حرو
وفایدة الامر بالاستدانة مع الفرض ان یمکنها
احالة الغریم علی الزوج بکدایه
اذا استدانت علی الزوج بامر القاضی فلرب الدین ان
یرجع بذلک علی الزوج کما ان یوخذ من المستدینة کفایه
درین مسئله که حویلی
کذاء خالد متصل بحویلی زید بوده باشد شریعت اگر خالد بر بالای بام خود برآمده خواب رفته
وبا

وبالای نشسته باشد و غیر آن چون بام خانهٔ خالد مشرف هست بر حویلی زید که محل زنان هست درین
صورت رسید زید را که التماس نماید از قاضی اسلام مرافع الیه تا آن حضرت فرمایند خالد که
ازین عمل باز ایستد و ممنوع باشد سوا او حرور والفتوی علی ان
الباحة موضع النساء یمنع کذا فی التاتارخانی ونصاب الاحتساب
درین مسئله که زید فوت شده هست ترکه اشیا کذا در دست خالد مانده
هست و عمرو دعوی مبلغ کذا قرض لازم الاداء زید میکند شریعت درینصورت رسید حضرت
قاضی اسلام را که خالد را خصم اعتبار کنند درین دعوی و فرمایند که عمرو اقامت بینه بر
خالد کند و رسید حضرت قاضی اسلام را که بعد از اثبات مقدمات مذکور حکم کنند که
خالد این مبلغ را ازین اشیا بعمرو تسلیم نماید بر تقدیر آنکه زید را وارثی غایبین باشد
بشرایط تا للقاضی ولایة نصب الوصی عن المیت بالاجماع اما لا یملک له ولایة
نصب الوکیل عن الغایب الا روایة عن ابی یوسف ره محاضر ابو المحامد
درین مسئله که زید دیوار خانهٔ خود را که متصل بدیوار خانهٔ خالد هست بلند میسازد
کما هو طریقه شریعت اگر خالد گوید که من زید را نمیگذارم که این دیوار خانه خود را بلند
سازد بانیخ خود که تا که این خانه مرا که بجانب روی حویلی زید هست تاریکی میسازد
درینصورت این قول از وی بوجود مذکور نادرست باشد بشرایط تا چون روشنای را بالکلی
زایل نمیسازد سوا او حروا
درین مسئله که شریعت اداء دین لازم الاداء
خالد در ذمهٔ عمرو متوفا بوده هست زمان موته مقدم باشد بر تقسیم ترکهٔ عمرو و وارثان میانهٔ
ورثهٔ وی بعد تحقق شرایط تا سوا او حروا
درین مسئله که بر تقدیر آنکه
غلام کذا مقدار کذا گندم بر خالد دعوی نموده از اقامت بینهٔ عادله عاجز آمده قاضی
اسلام مرافع الیه خالد منکر را سوگند داده اند بطلب این غلام کما هو طریقه شرعا
شریعت این سوگند دادن درست باشد بشرایط تا هر چند این غلام ماذون شخصی
بوده باشد سوا او حروا

درین مسئله که عالیحضرت متعالی مرتبت کیوان رفعت که خلیفهٔ اعصار اند حکم همایون عنایت فرموده اند که
موذن مسجد فلانی مرفوع القلم از سر مردی باشد و حال آنکه خالد که موذن موضع کذا هست مدت شده
هست شریعت انقیاد این حکم عالیحضرت واجب و لازم باشد و اگر باوجود مذکور رعایای موضع کذا
گویند که ما پیاز از خالد سر مردی میگیریم این حکم را قبول نداریم درینصورت این فعل از ایشان بوجود
مذکور نادرست باشد بشرایط تا سوا او حروا
درین مسئله که بر تقدیر آنکه خالد برادر و عایشه
خواهر زید غایب مقدار کذا آرد گندم و پس کوسفند کذا خود را از نزد عمرو آورده آب و آتش کرده
بجمع معلومین داده باشند بجهت آنکه فاطمه دختر عمرو را از برای زید برادر خود میگیریم شریعت بر تقدیر
آنکه بعده زید حاضر شده گوید که من فاطمه را نمیگیرم و قبول نه دارم درینصورت بوجود مذکور اگر بعده
خالد و عایشه گویند که ما پیاز آنرا که آب و آتش کرده باین جمع داده بودیم از عمرو جرا میگیریم درینصورت
این قول از ایشان بوجود مذکور نادرست باشد بشرایط تا سوا او حرو

طلب آب و آتش از برای نکاح

درین مسئله که قاضی اشیاء کذا را که از خالد متوفا انتقال بجمع معلومین فرزندان صغار و کبار
وی کرده هست ارثاً منه موافق شرع شریف بعد از آنکه این صغار در تحت ولایت این قاضی بوده اند
و بطلب آن کبار تقسیم کرده اند کما هو طریقه شریعت بعد تحقق شرایط تا این عمل ازین قاضی درست
باشد بشرایط تا و اگر خالد که تغای این صغار هست گوید که من آنرا قبول نه دارم درصورت این
قول از وی بوجود مذکور نادرست باشد بشرایط تا سوا او حرو
درین مسئله که بر تقدیر آنکه ورثهٔ ملا محمد متوفا را بر خالد دعوی مالیه کذا بوده باشد و
چون خالد میگوید که من عاجزم از حاضر شدن بدار القضا بجهت جواب دعوی مذکوره و بیمارم
کما هو طریقه شریعت ولایت باشد این [illegible] را که التماس نماید از قاضی اسلام مرافع الیه تا مذکور
امر فرماید خالد را که وکیل پیش زد شخصی را از قبل خود در جواب این دعوی مع قبوله بشرایط تا
سوا او حروا
درین مسئله که زید همسایهٔ خالد در روی حویلی خود در ته دیوار خانهٔ
کذاء خالد متصل چاهی کنده هست بجهتی که بسبب مذکور ضرری باین خانهٔ خالد میرسد شریعت
رسد

خالد را که التماس نماید از حضرت قاضی اسلام مرافع الیه تا آنحضرت زید را ازین عمل منع فرمایند
بشرایط تا بینوا او حروا لیس للانسان ولایة مطلقة فی ملک الغیر کفایه
درین مسئله که بر تقدیر آنکه معلوم شود که زید پدر متوفا خالد و عمرو
صغیرین وصی این صغیرین ساخته باشند در حیات خود مع قبوله چون زید مبهم ظاهر شده هست نزد
قاضی اسلام مرافع الیه که این صغیرین در تحت ولایت وی اند شریعت رسید قاضی مذکور را که زید را
از وصایت مذکوره عزل نموده بیرون آرند و برادر پدری ایشانرا که مرد امین و کافی هست از برای
ایشان وصی شرعی نصب کنند تا حفظ اموال این صغار نماید بر وجه صحت شرعیه بشرایط تا سوا او حروا
درین مسئله که قاضی اسلام مرافع الیه خالد را وصی نصب کرده باشند از برای صغیرین
کذا که این صغیرین در تحت ولایت این قاضی بوده اند شریعت اگر قاضی مذکور این وصی را عزل
کرده باشند بنا بر مصلحتی که رای آن عالیحضرت قرار یافته هست و عمرو را که اکفی و اعلا و امین هست
وصی شرعی نصب کنند از برای این صغیرین کما هو طریقه شرعاً درینصورت این عمل از قاضی درست
باشد بشرایط تا بینوا او حروا
درین مسئله که زید در پهلوی حویلی عمرو در ملک
خود یکنیات خراس آرد کرد دانه چون ازین خراس ضرر بحویلی عمرو میرسد شریعت رسید عمرو را
که التماس نماید از حضرت قاضی اسلام مرافع الیه تا آنحضرت امر فرمایند زید را که رفع آن نماید
بر وجه صحت شرعیه بشرایط تا بینوا او حروا
رجل اراد ان یتخذ خراساً فی بیته و
یتصل ذلک بدار جاره فمنعه ضرراً بینا بان کان یعلم بان دوران الرحی و دیح دورانه یوهن
بناء الجار یمنع عن ذلک فصول عم
درین مسئله که زید اشیاء کذا را که
در تصرف مسماة عایشه بوده هست اجداث یدکند [illegible] شده هست بغیر حق بزعم آنکه مرا
درین اشیا دعوی هست شریعت باید قاضی اسلام مرافع الیه را که بعد از معلوم شدن آن امر
فرمایند زید را که این اشیا را بمسماة مذکوره تسلیم نماید بعده زید اگر دعوی بروی داشته
باشد میکرده باشد کما هو طریقه شرعاً بشرایط تا سوا او حروا

ذکر فی العدة عقار او ضیاع فی ید رجل جاء آخر وغلب علیه واحدث یده علیها لا یصیر لهذا ذا الید ولو علم القاضی به یأمر بالتسلیم فصول عم

درین مسئله که زید زمین مملکه پادشاهی را بیع را از تسلیم خالد بعمک خود متصرف شده است بکار نده کی مدت کذا و عوارضات ومال و شده تو ده آنرا این له الاخذ داده است اگر بعد ذلک عمرو گوید که ازین زمین من میراث میگیرم بانسخ خود که این زمین را عمک من در حیوة خود متصرف بود درین صورت این قول از وی بمجرد مذکور نادرست باشد بشرایطها و حال آنکه عمرو مذکور او را گفته است که این زمین زر خرید من بود سوالوحروا

درین مسئله که بر تقدیر آنکه میان خالد و جمع معلومین جنگ و نزاع واقع شده باشد و بر تقدیر آنکه شخصی که یکی ازین جمع است بر خالد دعوی کرده گوید که بچهٔ من درین جنگ بر دست خالد افتاده بود از عائلهٔ زوجهٔ من فوت شده است جواز عالیحضرت معالی مرتبت که خلیفهٔ عصر اند حکم همایون نموده اند که اگر جنگ و نزاع بچه تا هفت ساله فوت شود قضات اسلام دعوی جواز و دیت وی را بسماع نفرمایند بشریعت باید قاضی اسلام رافع العرا که این دعوی را ازین شخص حسب الحکم بر خالد بسماع نفرمایند بشرایطها سوالوحروا

السلطان اذا قلد القاضی رجلا واستثنی خصومة مع الاستثناء تلک ولا یصیر قاضیا فی الخصومة مختصر خزانه

درین مسئله که بر تقدیر آنکه از نایب قاضی کذا چوبی بخطا افتاده بر شخص رسیده باشد و این شخص مرده باشد بسبب مذکور بشریعت بمجرد مذکور اگر گویند که این نایب معزول شده است از قضا درینصورت این قول بمجرد مذکور نادرست باشد بشرایطها سوالوحروا

درین مسئله که بشریعت باید حضرت قاضی اسلام رافع العرا که خالد پدر زید صغیر را در دعوی مال کذا این صغیر که بر عمرو دارد شنو کنند فی دهد بشرایطها و خالد در آنچه دعوی که در مال این صغیر باشد خصم شرعی باشد در حق اقامت بینه در حق شنو کنند بشرایطها سوالوحروا

درین

(margin:) [illegible] رجل بیده ضیعة [illegible] القاضی [illegible] بالتسلیم الی المدعی فصول ذکر فی دعوی العدة عقارا [illegible]

(margin:) ترک دعوای ثلثه وثلثین

(margin:) و زید و

درین مسئله که زید اشیاء کذا را بر خالد دعوی ملکیت خود میخواهد و خالد انکار آن میخاید و زید مدت بیست وسه سال بلکه زیاده ترک دعوی مذکوره نموده است بی عذر شرعی بعد از آنکه خالد در یک موضع بوده اند که در آن موضع حضرت قاضی اسلام رافع الیه بوده اند که دفع خصومات بین المتخاصمین میکرده اند کما هو طریقه شرعا بشریعت اگر بعده زید اعاده این دعوی بروی نماید درینصورت بمجرد مذکور باید قاضی اسلام را که این دعوی را حال آنکه حسب الحکم بسماع نفرمایند بشرایطها سوالوحروا

رجل ترک الدعوی ثلاثة وثلاثین سنة ولم یکن له من الدعوی مانع شرعی ثم ادعی بعد ذلک لا یسمع دعواه لان الترک مع التمکن ولیل علی عدم الحق ظاهر کذا فی المبسوط نقل من تبصره

درین مسئله که خالد بر ورثهٔ کبار عبد الله متوفا دعوی مبلغ کذا دین لازم الادا میخاید در زمان موته و نیز خالد برین ورثه دعوی میخاید که از عبد الله مذکور ترکهٔ وافیه مانده است باین دین مذکور که در تصرف این ورثه است و بر تقدیر آنکه این ورثه انکار این دین و این ترکه نیز بر وجه مذکور میخاید بشریعت باید قاضی اسلام رافع الیه را که تا مر این ورثه را بطلب خالد مرتبه شو کنند بر علم دینیت بجهت دین مذکور و بعده شو کنند بر بتات دهند بجهت ترکهٔ مذکور کما هو طریقه شرعا جواز خالد عاجز است از اقامت بینهٔ عادله بر دین و ترکهٔ مذکور بین بعد تحقق شرایطها سوالوحروا رجل ورثه عبدا فادعاه انسان ولا بینة له یحلف الوارث علی العلم بالله ما نعلم ان هذا عبده فصول عم

والحاصل انه لو ادعی دینا او عینا علی وارث یحلف علی العلم وان ادعی الوارث دینا او عینا یحلف علی البتات وذکر فی المحیط ولو ادعی علی المیت مالا وله ورثة فله ان یحلف الورثة کلها کلهم علی علمهم ولا یکتفی بها بیمین واحد

درین مسئله که بر تقدیر آنکه عائشه کنیزک کذا را بملکیت خود متصرفه باشد بشریعت اگر عائشه را این کنیزک بی رضا وی بحضور شخصی که این شخص قاضی اسلام رافع الیه بوده است آورده اقامت بینه بر خرید خود کرده این شخص حکم بر حریت این کنیزک کرده باشد درینصورت این حکم ازین شخص در حق ثبوت این کنیزک بر عائشه بمجرد مذکور نادرست باشد بشرایطها سوالوحروا

درین مسئله که بر تقدیر آنکه خالد وصی شرعی

بمجاة عائشه صغیره غلام کذا را دعوی ملکیت بمجاة مذکوره بر عمرو ذی الید آن اقامت بینه نموده استحقاق آورده بشریعت بر خالد و بمجاة مذکوره شو کنند عشر لازم باشد بسبب مذکور بر وجه صحت شرعیه بشرایطها سوالوحروا

درین مسئله که غلام کذا که زید در حیوة خود بمبلغ کذا از خالد خریده بوده است بعد از فوت وی انتقال بفرزندان صغار وی کرده است بطریق ارث دعوی حر الاصل خود نماید و نیز این غلام اثبات بینهٔ عادله است بر وفق مقال خود جواز این صغار را اب و جد و وصیهما و وصی دیگر نیست بشریعت باید قاضی اسلام رافع العرا که از جانب این صغار عمرو را برضا وی وصی شرعی در جواب دعوی مذکورهٔ این غلام نصب کنند بطلب این غلام بعد تحقق شرایطها هر چند این صغار را وصی شرعی دیگر غایب است بغیبت منقطعه بوده باشد سوالوحروا

درین مسئله که خالد فوت شده است و از وی وارث جمع معلومین کبار مانده اند و پس ده هیچ یک ازین ورثه طلب قسمت ترکهٔ خالد از قاضی ولایت نمیکنند بشریعت اگر با وجود مذکور قاضی مذکور مبلغ کذا از این ورثه را حق الترکه گرفته باشد جبرا بغیر حق بانسخ خود که این آلوغ و طلا نیست درین صورت ولایت باشد این ورثه را که آنچه این قاضی از ایشان گرفته است از وی طلب نموده گیرند بشرایطها سوالوحروا

درین مسئله که زید دیوار خانهٔ خود را بلند میسازد بر وجهی که روشنای خانهٔ عمرو را میگیرد و بدین وجه عمرو زید را منع میکند بشریعت عمرو را ولایت باشد بشرایطها والله اعلم امنیه رجل له دار اراد برفع بناه و منعه الجار فظن ان منعه لانه یسد علیه الضوء فله المنع لان الضوء من الحوائج الاصلیة وان منعه لان یسد علیه الشمس والریح فلیس له ذلک لانهما من حوائج الزایدة والاصل ان من تصرف فی ملکه تصرفا یضر بجاره ضررا بینا یمنع منه والا فلا وعلیه الفتوی نصب الاحتساب

درین مسئله که جمع معلومین ورثهٔ کبار متوفا بر تقدیر آنکه اراضی یا بیع کذا و خالد را بهمراه اموال کذا دوی میان خود تقسیم کرده باشند و حال آنکه این تقسیم بغبن فاحش واقع شده است بر خلاف عدل بشریعت این تقسیم نادرست باشد بشرایطها هر چند نایب قاضی نیز بوده باشد سوالوحروا

درس

درین مسئله که خالد دیوانه شده است و ضرر و نفع خود را از یکدیگر جدا نمیسازد و بریشان حال شده است و اموال و املاک وی در معرض تلف شده است بشریعت باید قاضی اسلام که این دیوانه که در تحت ولایت این قاضی است شخص را امین و کافی است از برای خالد قیم عام کنند مع قبوله تا این شخص حفظ و تصرف مشروع در اموال و املاک وی نموده نیز طلب حقوق وی نموده خصم شرعی شده باشد از قبل وی بعد تحقق شرایطها سوالوحروا والمجنون والمعتق ملحق بالصبی فی حق الاحکام کشف و شرح مختصر السلطان ولی من لا ولی له هدایه

درین مسئله که عمرو زمین کذا مملکهٔ پادشاهی را متصرف است به یا بیع خود از انتقال زید پدر خود مدت پانزده سال است و زیاده عوارضات و طنابانه آنرا درین مدت داده است والحال نیز میدهد و حال آنکه بکر اقرار معتبر شرعی کرده است که این زمین یا بیع قدیم زید است و مراد از آن بیع دخلی نیست مع نصد بوایاه چنانچه خط بمهر قاضی اسلام ناطق است حال آنکه خورشید منزلت کیوان رفعت حکم فرموده اند که هر کس که زمین مملکه پادشاهی را مدت شش سال بیا بیع خود متصرف بوده و درین مدت عوارضات و طنابانه از آن داده باشد قضاة اسلام دعوی دیگری را با بیع در باب این زمین بسماع نفرمایند بشریعت اگر بکر بعد ذلک این زمین را دعوی بیا بیع خود بر عمرو نماید درینصورت باید حضرت قاضی اسلام را این دعوی را از وی حسب الحکم العالی حضرت در باب یا بیع این زمین بسماع نفرمایند بشرایطها سوالوحروا

درین مسئله که ترکهٔ زید متوفا در ولایت بخارا است و جمع معلومین صغار فرزندان وی وارث مانده اند بشریعت رسد قاضی اسلام رافع الیه ولایت بخارا را که این ترکه که در تحت ولایت این قاضی است از برای این صغار از اقربای وی که مرد امین و کافی است وصی نصب کنند تا این حصص شرعیهٔ این صغار را ازین ترکه از متصرف آن حال آنکه خاین است گرفته از برای این صغار نگاه داشته محافظت نماید بعد تحقق شرایطها جواز این صغار را اب و جد و وصیهما و وصی شرعی نیست هر چند بعضی ازین صغار ولایت خوارزم بوده باشد بینوا توحروا وعن علی رضی الله عنه القضاة ثلثة اثنان فی النار

(margin:) وی

وواحد فی الجنة اما اللذان فی النار رجل علم فقضی بخلافه ورجل جاهل فقضی بغیر علم واما الاخر فرجل اتاه
الله تعالی علما فقضی به فذلک فی الجنة خزانه   وعن ابی هریرة رضی الله عنه قال قال رسول الله
صلی الله علیه وسلم القضاة ثلثة واحد فی الجنة واثنان فی النار واما الذی فی الجنة فرجل عرف الحق وقضی به
ورجل عرف الحق فجار فی الحکم فهو فی النار ورجل قضی للناس علی جهل فهو فی النار   نهایه
قال النبی علیه السلام من جعل قاضیا ذبح بغیر سکین صدق رسول الله   درین مسئله که خالد
فوت شده است وازوی وارث جمیع معلومین فرزندان صغار مانده اند در ولایت سمرقند چون این صغار را
اب وجد ووصیهما ووصی دیگر نیست بشریعت ولایت باشد قاضی اسلام ولایت بخارا را که شخصی امین
را برضای وی وصی نصب کنند از برای این صغار تا این وصی حصص شرعیهٔ این صغار را از
ترکهٔ خالد مذکور که از ترکهٔ وی است ارثا منه از قابل آن الحال در ولایت بخارا است از برای
این صغار طلب نمود گیرد بروجه صحت شرعیه شرائطها   سوال وجواب

درین مسئله که بر تقدیر اینکه ورثه خالد متوفا مر عمرو که محکوم قاضی ولایت بخارا است دعوی
ماله کذا بوده باشد وعمرو جواب دعوی مذکوره این ورثه را نزد قاضی مذکور خود میگوید واین ورثه میگویند
که بحضور قاضی قراکول جبرا برده دعوی میکنیم شریعت درینصورت رای مر عمرو را باشد شرائطها و
این قول ازین ورثه بمجرد مذکور نادرست باشد شرائطها   سوال وجواب   درین مسئله که
زید مقدار زمین کذا مر عمرو از برای خود احداث چون کذا کرده است بغیر حق بشریعت رسد عمرو را که
التماس نماید از حضرت قاضی اسلام مرافع الیه تا آنحضرت امر فرمایند زید را که رفع آن نماید بروجه
صحت شرعیه بشرائطها واین عمل از زید نادرست باشد شرائطها   سوال وجواب   درین مسئله که
خالد وصلهای خانه خود را بر بالای دیوار خانه عمرو مانده است بغیر حق درینصورت رسید قاضی اسلام
مرافع الیه را که امر فرمایند خالد را برفع آن کما هو طریقه شرعا شرائطها   سوال وجواب
درین مسئله که بر تقدیر اینکه زید بر خالد دعوی ماله بوده است چون خالد که محکوم قاضی ولایت کذا است
گفته است که من بحضور قاضی خود رفته جواب دعوی مذکور زید را میگویم بشریعت بر تقدیر اینکه زید خالد را

جرا

جرا بحضور قاضی خود برده باشد قاضی مذکور بر خالد حکم کرده باشد بمدعای زید وحال اینکه این
حکم ازین قاضی بر وفق شرع نیست شده است درینصورت بمجرد مذکور این حکم ازین قاضی غیر
معتبر باشد بشرائطها   درین مسئله که بر تقدیر اینکه زید را در ذمهٔ خالد مبلغ کذا دین بوده
باشد چون خالد مفلس است وچیزی ندارد در شریعت باید زید را که بعد از ظهور افلاس مدارا و مواسا
شرعی کند تا خالد کسب شرعی کند آنچه از نفقهٔ وی زیاده آید آن را بادیٰ را از وجه این مبلغ دین خود می
گرفته باشد بشرائطها   سوال وجواب   درین مسئله که زید در راه عامه از برای خود سکنیات
سا باط کذا احداث کرده است بی اینکه اورا ولایت باشد وحال اینکه ازین سکنیات ضرر بر آدمیان برسد
بشریعت مع تحقق شرائطه رسد هر یک از آدمیان را که التماس نمایند از حضرت قاضی اسلام مرافع
الیه تا آنحضرت امر فرمایند زید را برفع آن بروجه صحت شرعیه بشرائطها   سوال وجواب
من احدث فی طریق العامة ان لم یضر لهم جاز کذا فی المختصر ولکل من آحاد الناس ان
الهدم بامر القاضی کما فی الذخیره   کتاب الشهادة

درین مسئله که دو شخص گواهی دهند که زید اقرار کرد که من از خالد جهل تنکه قرض دارم
بی اینکه این گواهان تعیین وتوصیف این مبلغ از اقرار مذکور میکرده باشند وزید منکر آنست بشریعت
این گواهی نادرست باشد شرائطها   سوال وجواب   درین مسئله که جمع معلومین که عدد ایشان
بهشت نفر وزیاده میرسد در قضیهٔ مالیه کذا بر ضرر خالد گواهی میدهند کما هو طریقه شرعا بشریعت اگر
خالد گوید که من این گواهی را قبول نمی دارم بآنچه خود که این جمع بمن عداوة دنیوی دارند درین
صورت باید حضرت قاضی اسلام مرافع الیه را که این قول را از خالد حسب الحکم که خلیفه عمر اند بسماع
نفرمایند بروجه صحت شرعیه بشرائطها   سوال وجواب   شهادة العدو علی عدوه یقبل وهو
الصحیح وعلیه الاعتماد اذا کان عدلا   منه   اطاعة السلطان فرض فیما لم یخالف الشرع بیقین
کذا فی المحیط   درین مسئله که زید وعمرو گواهی میدهند که مسماة عایشه زوجهٔ خالد بر خالد به
طلاق است واین گواهان مدت پنج روز وزیاده بی عذر شرعی تاخیر این شهادة کرده اند بعد از آنکه

این گواهان عالمین بوده اند بر اینکه درین مدت مذکور عایشه وخالد با یکدیگر معیشت از دواج میکرده اند بشریعت
گواهی این گواهان غیر معتبر درین قضیه باشد شرائطها   ولو اخر شهادته هل تقبل اولا اجاب انه
فی شهود شهدوا بالحرمة المغلظة بعد ما اخروا شهادتهم خمسة ایام من غیر عذر لا تقبل ان کانوا عالمین
انهما یعیشان عیش الازواج   قنیه   درین مسئله که بر تقدیر اینکه جمعی گواهی دهند که زید
تعلیقا گفته است که اگر من ده تنکه کذا را کیرم زن برمن طلاق باشد وزید مدت دو ماه وزیاده شده است که
این ده تنکه را گرفته است واین گواهان این گواهی را درین مدت تاخیر کرده اند بی عذر شرعی بعد از آنکه
عالمین بوده اند که زید وزن وی درین مدت معیشت ازدواج کرده اند با یکدیگر وزید منکر آنست
بشریعت این گواهی ازین جمع غیر عدول نادرست باشد بشرائطها وحال آنکه این گواهان بر زید عداوت
دنیویه دارند واین گواهان نیز درین گواهی جر منفعت است   سوال وجواب   درین مسئله که
دو شخص بر ضرر جمع معلومین در قضیهٔ مالیهٔ کذا گواهی میدهند چون این جمع طعن کرده این گواهان را
میگویند که این گواهان با ما یان عداوت دنیویه دارند برین وجه که این گواهان بغم ما شادوشاد ما یان
غمگین میشوند شریعت گواهی این گواهان غیر عدلین درین قضیه نادرست باشد شرائطها هر چند
این جمع اولا گفته باشند که باین گواهان ما یان عداوت دنیویه داریم   سوال وجواب
درین مسئله که جمع معلومین گواهی میدهند که عایشهٔ زوجهٔ خالد بر خالد قبل ازین سه
سال بینه طلاق شده است بسبب تعلیق کذا ووجود شرط آن واین جمع این را بی عذر شرعی
درین مدت تاخیر کرده اند بعد از آنکه این گواهان عالمین بوده اند بر اینکه عایشه وخالد درین مدت
با یکدیگر معیشت ازدواج میکرده اند بشریعت این گواهی این جمع غیر عدول درین قضیه نادرست
باشد شرائطها   سوال وجواب   وتاخیر شهادت در باب طلاق بی عذر شرعی که موجب
فسق است بعد از علم شاهدین بمعیشت ازدواج شوهر وزن با یکدیگر موجب رد شهادة ایشان باشد
بعد تحقق شرائطها   سوال وجواب   درین مسئله که بر تقدیر اینکه دو شخص گواهی داده
باشند که زید در ربکاه بخانهٔ خالد در آمده بود وحال اینکه زید منکر آنست بشریعت این گواهی در حق

تعرض

تعرض بر خالد نادرست باشد بشرائطها بمجرد مذکور تعرض دار وغه وغیره بر خالد نادرست باشد بشرائطها   سوال وجواب
درین مسئله که بر تقدیر اینکه خالد مدعی علیه اولا گوید که من دفع ندارم وبگواهان مدعی   گفته باشد
عداوات دارم چون الحال طعن کرده گوید که میان این گواهان ومن عداوت دنیویه است برین وجه که
این گواهان بغم من شاد وبشاد من غمگین میشوند واین گواهان بر ضرر من گواهی میدهند درین
دعوی بشریعت این قول از خالد درست باشد بشرائطها   سوال وجواب
وعدو بسبب الدنیا العدو من یفرح بحزنه ویحزن بفرحه وقیل یعرف بالعرف کذا فی
الخزانه عبد الحلیم   درین مسئله که دو مرد عدلین در ضمن مرافعهٔ شرعیه گواهی میدهند
که کنیزک کذا در وقیقه که حق وملک خالد بود آنرا آزاد کرد خالد مذکور کما هو طریقه شرعا بشریعت این
گواهی درست باشد بشرائطها هر چند پسر خالد گوید که این کنیزک حق وملک من است ومن گواه
دارم   سوال وجواب   بینة العتق اولی من بینة الملک کذا فی المحیط   درین مسئله که
دو مرد عدلین در ضمن مرافعهٔ شرعیه گواهی میدهند که خالد عایشه را در وقیقه که حق وملک وی بوده است
آزاد کرده است مع تحقق بشرائطها بشریعت این گواهی درست شرائطها هر چند یکی از اولاد خالد گوید که
من آنرا قبول ندارم بآنچه خود که این کنیزک از مادر من است ومن گواه دارم   سوال وجواب
درین مسئله که شریعت بینهٔ بیع جایز اولی بسماع باشد از بینهٔ بیع بات بعد تحقق شرائط
ها هر چند مدعی مبیع جایز بایع بوده باشد   سوال وجواب   درین مسئله که جمع معلومین
گواهی میدهند که کنیزک کذا که در تصرف خالد است حره الاصلیه است وخالد منکر آنست بشریعت چون
این گواهان این گواهی را بی عذر شرعی تاخیر کرده اند مدت یکسال وزیاده بعد از آن که این گواهان
عالمین بوده اند که این کنیزک را درین مدت اما میکند درین صورت گواهی این جمع بر خالد
نادرست باشد بشرائطها   سوال وجواب   درین مسئله که دو مرد عدلین در ضمن مرافعهٔ شرعیه گواهی
میدهند که خالد حر الاصل است واز مادر حره تولد کرده است در فراش حر است بشریعت گواهی این گواهان
درست باشد بشرائطها هر چند این گواهان بیان اسم ونسب مادر وی نمیکنند   سوال وجواب

ولو به يشهدوا انه حر الاصل مادرش آزاد بوده ست تقبل من غير ايهم الام وبه يهما كذا في القنية   در آنچه در قضيه كذا گواهى داده فاتحه خوانده بجاى ولك فصلي ونك نصلي خوانده وبجاى اياك نعبد ايباك نعبد خوانده شريعت اين گواهان زيد مقبول باشد بلا سبب شرعيه تا والله تعالى اعلم   وان اختلف المعنى وما قرا ليس في القرآن يفسد عند الكل خلاصه

درين مسئله كه اگر بموجب شرع شريف ثابت شود كه عايشه ماده كاو كذا را بمبلغ كذا بيع فاسد بشخصى فروخته ست شريعت اگر اين شخص اين ماده كاو را مدت كذا متصرف شده شير ورا خورده باشد درينصورت اگر بعده اين شخص اين ماده كاو را بسبب مذكور بر عايشه رد نمايد رسيد عايشه را كه تاوان شير را ازين شخص طلب نموده گيرد بعد تحقق شرايطه سوال و جوا

ولو استهلك الزوايد يجب الضمان كذا في الفصولين وغيره

درين مسئله كه دو مرد عدلين در ضمن مرافعه شرعيه گواهى ميدهند كه مسماة عايشه زوجه خالد بر وى سه طلاق ست كما هو طريقه شرعا شريعت اين گواهى درست باشد بشرايطه تا هرچند مسماة مذكوره ادعوى سه طلاق بودن خود كذشته باشد وهرچند مسماة مذكوره گويد كه من دعوى نه دارم از وجه سه طلاق بودن خود   سوال و جوا   وان شهدوا على الطلاق تقبل وان كان الزوج والمرأة منكرين لذلك كذا في الفصولين   درين مسئله كه بر تقدير انكه زيد بحضور دو شخص بمسماة زينب زوجه خود رجوع كرده باشد واين دو شخص بحضور ملا امام موضع برجوع مذكور گواهى داده باشد شريعت بر تقدير انكه بعده بحضور قاضى اسلام مرافع اليه به بينه معدله ثابت شده باشد مسماة مذكوره بر زيد سه طلاق ست درينصورت بمجرد مذكور تعرض دارو غه برين دو شخص كه گواهى بر رجعيت داده اند نا درست وغير جايز باشد بشرايطه تا   سوال و جوا

درين مسئله كه دو مرد عدلين در ضمن مرافعه شرعيه گواهى ميدهند كه مسماة عايشه زوجه خالد بسبب تعليق كذا و وجود شرط تعليق مذكور روى بر وى سه طلاق شده ست كما هو طريقه شرعا شريعت اين گواهى درست باشد بشرايطه تا هرچند خالد منكر آن بوده باشد   سوال و جوا

وتقبل

وتقبل الشهادة على الطلاق بدون الدعوى   كذا في الفصولين   درين مسئله كه دو عدلين در ضمن مرافعه شرعيه گواهى داده اند كه خالد وعايشه از پستان يك آدمى شير خورده اند در ايام رضاع وقاضى اسلام مرافع اليه حكم نموده اند بر حرمت رضاع بينهما كما هو طريقه شرعا شريعت اگر خالد گويد كه من اين گواهى را قبول نه دارم بانيجه خود كه اين گواهان اين گواهى را مدت يك سال و زياده تاخير كرده اند واين گواهان بسبب مذكور فاسق شده اند و فسق ايشان را ثابت ميسازم بوجه مذكور درينصورت اين قول از خالد بوجه مذكور نا درست باشد بشرايطه تا   سوال و جوا

درين مسئله كه زيد بر خالد مبلغ كذا دين لازم الادا دعوى نموده در ضمن مرافعه شرعيه به بينه معدله وبحكم قاضى اسلام مرافع اليه اثبات دين مذكور خود نموده ست كما هو طريقه شرعا شريعت اگر بعد ذلك خالد گويد كه من اين اثبات را قبول نه دارم بانيجه خود كه اين قاضى بر امر من اين مدعى را بيوكند داده ست درينصورت اين قول از خالد بمجرد مذكور نا درست باشد بشرايطه تا   سوال و جوا   درين مسئله كه خالد و زيد بحضور قاضى موضع كذا گواهى داده اند كه عمرو اجنبى وعايشه اجنبيه در يك خانه بوده بيكديگر كرده اند بعد ازانكه عمرو وعايشه نيز انكار آن نموده اند شريعت چون اين گواهان اظهار فاحشه وفسق عمرو وعايشه نيز نموده اند بسبب اين گواهى درينصورت اين گواهى بر فسق مذكور نا درست باشد بشرايطه تا وبسبب مذكور بريكى ازين گواهان مستحق تعزير مناسب على ما يراه الحكم الشرع الشريف من الضرب والحبس والمنع وغيرها هم شده باشد بشرايطه تا   سوال و جوا   ولا تقبل الشهادة على جرح المجرد كذا في المختصر   درين مسئله كه شريعت گواهى جمع معلومين از اربابين خواران در قضيه كذا از براى منفعت خالد آقا الوغ وكلان تر خود نا درست باشد بشرايطه تا   سوال و جوا   شهادة الجندى للامير لا تقبل وهذا اذا كانوا يحصون واذا كانوا لا يحصون لا تقبل وحد الاحصاء مائة وما دونها كذا في المضمرات

درين مسئله كه گواهى جمع معلومين در قضيه مالية كذا از براى منفعت خالد كه

واقع ست نا درست باشد بشرايطه تا چون اين جمع نوكر وخادم وملازم خالد اند كه باجره پاليانه خدمت ونوكرى خالد را ميكنند وعدد ايشان بصد نفر ميرسد   سوال و جوا

ولا تقبل شهادة الجندى للامير مرتب علاك   درين مسئله كه بر تقدير انكه دو شخص گواهى دهند كه خالد گفته ست كه غلام كذا برادر منست شريعت در حق آزادگى اين گواهى بمجرد مذكور نا درست باشد بشرايطه تا واگر اين غلام بمجرد مذكور گويد كه من بر خالد مالك خود آزاد شده ام درين صورت اين قول ازين غلام نا درست باشد بشرايطه تا   سوال و جوا   ولو قال هذا اخى لا يعتق مع انه لو قال هذا ابنى فانه يعتق ولو قال لعبده هذا عمى او خالى يعتق ولو قال هذا اخى لا يعتق لانه قد يكون من الرضاع   بمحيط خزانه   درين مسئله كه بر تقدير انكه زيد وكالة واصالة خود اشيا را محصر كرده اند بر ولكل عايشه دعوى مينمايد ارثا از خالد متوفاى مورث خود بر تقدير انكه دو مرد عدلين بما في المحضر مجملا گواهى دهند وتفصيلا اين اشيا چنانچه در محضرست نمیكرده باشند چون اين گواهان محصوبس بتهمت اند نزد قاضى اسلام مرافع اليه شريعت بايد قاضى مذكور را كه اين گواهى مجمل را درين گواهان بسماع نه فرمايند بعد تحقق شرايطه تا   سوال و جوا   والفتوى على ان القاضى اذا اجبس بتهمة من الشهادة لم تقبل الا مجملا منه كذا في السراجيه وغيرها

درين مسئله كه بر تقدير انكه دو شخص گواهى دهند كه خالد را يك كنيز بيده ست شريعت اگر بعد ذلك بر تقدير انكه خالد بيمار شده مرده باشد درينصورت اگر اقرباى خالد گويند كه ديت خالد را از زيد صاحب اين سگ ميگيريم اين قول ازين اقربا بمجرد مذكور نا درست باشد بشرايطه تا چون از زيد چيزيكه موجب آن باشد واقع نه شده ست وحال انكه خالد بعد ازين وقع كه اين ورثه ميگويند كه صحت بوده كدائى كرده ميگشته است و بعده فوت شده ست   سوال و جوا   درين مسئله كه دو مرد عدلين در ضمن مرافعه شرعيه

گواهى

گواهى ميدهند كه زيد كفيل بنفس شخص از براى خالد مع قبوله شده ست كه اين شخص را بوجه ميشناسيم بعد از ديدن ونميشناسيم اين شخص را بنام شريعت اين گواهى درست باشد بشرايطه تا   سوال و جوا   درين مسئله كه بر تقدير انكه مسماة عايشه تنها گويد كه مادر مسماة زينب ميبايد كه خالد را شير داده باشند وحال انكه بينهما شبهه رضاع نه بوده ست شريعت بمجرد مذكور گفته مسماة مذكوره هرچند كه مادر خالد بوده باشد حرمت رضاع ميانه خالد وزينب ثابت نشده باشد بلا سبب شرعى تا   سوال و جوا   ولا يثبت الرضاع الا بشهادة رجلين او رجل وامرأتين كذا في الهدايه   درين مسئله كه شريعت گواهى جمع معلومين در قضيه مالية كذا كه اين جمع را درين گواهى جر منفعت ست نا درست باشد بشرايطه تا   سوال و جوا   ولا يقبل شهادة شريك فيما يشترك له لانه يثبت الحق لنفسه عند العلم

درين مسئله كه جمع معلومين كه عدد ايشان حال انكه بهفت نفر ميرسد گواهى ميدهند كه خالد بمسماة عايشه كه زن وكنيزك وى نيست زنا كرده ست وحال انكه عايشه زوجه عمرو ومنكوحه وى ست الحال واين گواهان بيان زنا كما هو طريقه شرعا مينمايند شريعت بمجرد مذكور تعرض دارو غه وغيره از وجه حد قذف برين جمع غير لازم باشد بشرايطه تا   سوال و جوا

درين مسئله كه نسب زيد از عمرو مشهور ومعروف ست شريعت اگر بعد ذلك جمع معلومين گويند كه ما يان گواهى داده اثبات ميكنيم كه زيد پسر بكر ست با انكه اين جمع را ولايت آن نيست وحال انكه اين جمع را درين گواهى جر منفعت ست درينصورت اين قول ازين جمع واين گواهى بمجرد مذكور نا درست باشد بشرايطه تا   سوال و جوا   درين مسئله كه دو مرد عدلين در ضمن مرافعه شرعيه گواهى ميدهند كه زيد در حالت حيات خود اقرار كرده كه زينب دختر من ست چون زينب تصديق قول وى نموده واز قبيل يولد مثلها لمثله ست ومجهول از غير ست كما هو طريقه شرعا شريعت اين گواهى درست ونسب وى از زيد ثابت باشد بشرايطه تا   سوال و جوا

درين مسئله كه شريعت گواهى خالد شوهر دختر عمرو از براى منفعت عمرو در   قضيه

کذا درست باشد بشرایط تا ودیز کواهی عمرو از برای منفعت خالد در قضیهٔ کذا درست باشد بشرایط تا
هرچند دختر عمرو در نکاح خالد بوده باشد الحال چون هر یک از خالد و عمرو را درین کواهی جر منفعت
و یا دفع مضرت نیست سوالو جوا   در الخ اگر کواهی لشکریان که کم از صد باشند از
برای امیر خود مقبول باشد نی والله اعلم   درین مسئله که دو مرد عدلین در ضمن
مرافعهٔ شرعیه بر خالد خصم شرعی کواهی میدهند که خالد و عایشه از پستان یکه آدمی شیر خورده اند
در ایام رضاع بشریعت این کواهی درست باشد بشرایط تا هرچند خالد طعن کرده کوید که من
این کواهی قبول نمی دارم بانیجه خود که این کواهان در وقت این نکاح من حاضر بوده اند و
این کواهان تاخیر کرده این کواهی را نمی داده اند و کفته اند که ما یان کواه نیستیم و حال آنکه این
کوان منکر آنند سوالو جوا   درین مسئله که دو مرد عدلین در ضمن مرافعهٔ
شرعیه کواهی دهند که مسماة عایشه زوجه زید بروی سه طلاق شده است کما هو طریقه شرعا بشریعت
این کواهی درست باشد بشرایط تا هرچند زید کوید که من مسماه مذکوره را طلاق ان شاء الله کرده
ام سوالو جوا   درین مسئله که دو مرد عدلین در ضمن مرافعهٔ شرعیه کواهی میدهند که
مسماة عایشه زوجهٔ وی از جمیع دعاوی خود که بر خالد داشته است خصوصا از دعوی دیت فاطمه
صغیرهٔ متوفات مورثهٔ خود کذشته ابراء ذمهٔ وی نموده اند مجانا مع قبوله بشریعت این
کواهی و ابراء وی درست باشد بشرایط تا هرچند زید و عایشه کویند که بر بدل مبلغ کذا کذشته
ایم سوالو جوا   درین مسئله که دو مرد عدلین در ضمن مرافعهٔ شرعیه کواهی میدهند که
عایشه کنیزک ظاهر در ظل بند کی در دست شخصی نیست حرة الاصلیه است و بر تقدیر آنکه این
شخص کوید که عایشه را خالد غایب امانت مانده است نزد وی مع قبوله والتزامه الحفظ بشریعت
مادامیکه این شخص اقامت بینهٔ عادله نمیکند که این عایشه حق و ملک خالد غایب بود خالد
آنرا باین شخص امانت مانده است درینصورت این قول ازین شخص در حق دفع حریت مذکور
غیر معتبر باشد بشرایط تا و بر تقدیر آنکه این شخص اقامه بینهٔ عادله نماید که این عایشه را خالد
در

در وقتی که حق و ملک وی بود باین شخص امانت مانده بود کما هو طریقه شرعا چون عایشه نیز اقامه بینهٔ
عادله مینماید بر حریة اصلیه بودن خود درینصورت باید قاضی اسلام مرافع الیه را که حیلوله نماید
میان عایشه و این شخص حال آنکه بر وجهی که قصر ید این شخص شود از عایشه بعد از آنکه از
عایشه کفیل معتمدی کیرند تا آمدن و حاضر شدن خالد بعد تحقق شرایط تا سوالو جوا
درین مسئله که بشریعت رسید قاضی اسلام مرافع الیه را که کواهان که در قضیهٔ مالیه
کذا که کواهی میدهند تفریق کنند عند التهمة بطلب مدعی علیه بعد تحقق شرایط تا سوالو جوا
درین مسئله که بر تقدیر آنکه چهار مرد احرار کواهی دهند که
خالد و زید قبل ازین یکماه بمسماة عایشه زنا کرده اند و بر تقدیر آنکه این کواهان تعیین و توصیف
زنا مذکور نمایند چون این کواهان این کواهی را درین مدت بیعذر شرعی تاخیر کرده اند بشریعت
این کواهی این کواهان غیر عدول در حق ثبوت زنا مذکور نا درست باشد بشرایط تا سوالو جوا
التقادم مقدر بشهر و هو الاصح کذا فی الکفایة   درین مسئله که اگر بحسب
شرع شریف ثابت شود که خالد عایشه زوجهٔ خود را قبل ازین سه ماه طلاق باین کرده است بشریعت
عدت از زمان طلاق معتبر باشد بشرایط تا و چون عایشه میکوید که عدت من سه حیض در مدت
مذکوره کذشته است درینصورت این قول از عایشه درست باشد بشرایط تا هرچند خالد در مدت
مذکوره انکار طلاق مذکوره نموده و این طلاق به بینهٔ معدله ثابت شده باشد سوالو جوا
درین مسئله که زید را در ظن ذمه خالد مبلغ کذا دین لازم الادا است از وجه کذا
شریعت اگر خالد کوید که من مفلسم و چیزی نمیدارم و زید میکوید که خالد موسر است و مال
دارد و بر تقدیر آنکه هر دو اقامت بینه نمایند بر وفق مقال خود درینصورت بینهٔ عادله زید
اولی بسماع باشد از بینهٔ خالد بر وجه مذکور بعد تحقق شرایط تا و اگر زید عاجز آید از
بینهٔ مذکوره درینصورت این قول از خالد بی بینه عادله بر وفق مقال خود در حق دفع   تعرض

[illegible]
از وجه مذکور و معاد او موا یا نا درست باشد بشرایط تا سوالو جوا
درین مسئله که زید تقاضای صغیران عمرو متوفا میکوید که غلام کذا و کنیزک کذا و فرزندان این
را اثبات کرده از خالد میکیرم برادر و وصی شرعی این صغیران میکیرم از برای این صغیران با آنکه
زید را ولایت آن نیست بشریعت این قول از وی بمجرد مذکور نادرست باشد بشرایط تا
سوالو جوا   درین مسئله که دو شخص کواهی میدهند که بر ضرر خالد در قضیهٔ کذا
چون خالد طعن کرده میکوید که این کواهان بمن عداوت دنیوی دارند برین وجه که بغم من
شاد و بشاد من غمکین میشوند بشریعت اگر خالد از قاضی اسلام مرافع الیه از برای اقامت
بینهٔ عادله بر طعن مذکور خود مهلت طلبد درینصورت باید قاضی مذکور را که خالد را
مدت سه روز از برای اقامت بینهٔ مذکوره مهلت دهند بطلب وی کما هو طریقه شرعا
سوالو جوا   درین مسئله که وصی شرعی خالد صغیر اشیا را محضر کرده از ترکهٔ
عایشهٔ متوفات دعوی نموده میخواهد از برای خالد بوصایت مذکوره بر دختران عایشه
مذکوره بر تقدیر آنکه دو شخص بما فی المحضر مجملا کواهی میداده باشند و تفصیل این اشیا
و تعیین آنکه هو فی المحضر نمیکرده باشند چون این کواهان بحسب تهمت اند نزد قاضی
اسلام مرافع الیه بشریعت باید قاضی اسلام را که این کواهی مجمل را ازین کواهان بسماع
قبول نمایند بر وجه صحت شرعیه بشرایط تا سوالو جوا   درین مسئله که زید کنیزک
کذا را بمبلغ کذا بعمرو فروخته است مع التقابض فی البدلین بعد از آنکه این کنیزک در وقت
بیع مذکور انقیاد بیع و تسلیم نموده است کما هو طریقه شرعا بشریعت بر تقدیر آنکه دو شخص
در حضور بکر نام شخصی و حال آنکه قاضی نبوده است کفته باشند که این کنیزک حرة الاصلیه
است و بمجرد مذکور حکم بحریة وی کرده باشد درینصورت بمجرد مذکور اگر عمرو کوید که این
مبلغ ثمن این کنیزک را از زید میکیرم جبرا این قول از وی بمجرد مذکور نادرست باشد
رابطه

بشرایط تا و اگر بمجرد مذکور سجل نوشته باشد قاضی موضع کذا درینصورت این حکم و سجل نادرست
و غیر معتبر باشد بشرایط تا و حال آنکه این دو شخص عدل و مقبول الشهادة نبوده اند و حال آنکه
شرایط شهادة و حکم مذکور بر وفق شرع نبوده است سوالو جوا   الشهادة اذا
جمعت الشرایط قبلت والا ردت شرح جامع الصغیر   وحکم الحاکم فی زماننا لا
یقع بجوازه لفساد الزمان کذا فی کتب المعتبرة   وشرط للکل العدالة هدایه
مدعی   درین مسئله که زید مدعی علیه در مقام جرح شهود خود یکی ازین شهود را کفته باشد
که بی نماز است بشریعت بمجرد مذکور تعرض دارو غه بر زید از وجه مذکور جرمانه نادرست باشد
بشرایط تا سوالو جوا   درین مسئله که بشریعت کواهی بتسامع در نسب مع تحقق
شرایط درست باشد بشرایط تا سوالو جوا   ولا با التسامع الا فی النسب والوقف
والنکاح والدخول وولایت القاضی وان هذا وقع علی کذا مختصر   درین مسئله که
بشریعت کواهی بتسامع در اصل وقف از زید و خالد عدلین که تصریح بتسامع نمیکنند بعد از
تحقق شرایط آن درست باشد بشرایط تا چون مانع اصلا نبوده باشد سوالو جوا
لان القاضی لا یملک نصب الوکیل عن الغایب هدایه   درین مسئله که بر تقدیر
آنکه دو شخص کواهی داده کویند که خالد منکر و عایشه منکرهٔ زوجهٔ وی در ایام رضاع خود از
پستان یک زن شیر خورده اند چون این دو شخص این کواهی را بیعذر شرعی مدت یکماه بلکه زیاده
تاخیر کرده نمی داده اند بعد از آنکه این دو شخص عالمین بوده اند بر آنکه خالد و عایشه درین
مدت با یکدیگر معیشت ازواج میکرده اند کما هو طریقه بشریعت این کواهی ازین دو شخص غیر
عدلین در حق ثبوت رضاع مذکور بمجرد مذکور نادرست باشد بشرایط تا سوالو جوا
التقادم مقدر بشهر و هو الاصح کافی و هدایه و غیرهما   در الخ زید زمین
محدود و مشتمل بر اشجار کذا را بر خالد دعوی نموده اقامت بینه میکند بشریعت درینصورت
عدد این اشجار و یا اشجار یکه زید او را استثنا کرده درین دعوی شهاده لازم باشد بلا   بسبب شرعی تا
سوالو جوا

درین مسئله که شریعت گواهی بتسامع در اصل وقف بر مدرسه کذا صریح بتسامع میکنند بروجه صحت شرعیه درست باشد بشرائطها هر چند این گواهان از مدرسه باشند چو چیزیکه مانع از قبول شهادة مذکوره باشد اصلا موجود نبوده است سوالو جوابا ولو شهدوا انه علی فقراء جیرانه وهی من جیران الفقراء جازت شهادة هما لان الجوار لیس بامر لازم وکذا لو شهدوا انه وقف علی فقراء مسجده وهما من فقراء مسجده جاز شهادتهما فصول درین مسئله که دو مرد عدلین در ضمن مرافعه شرعیه گواهی میدهند که خالد غلام کذا را در وقتیکه حق وملک وی بوده است مدبر کرده است بروجه صحت شرعیه مع قبوله کما هو طریقه شرعا شریعت این گواهی بروجه مذکور درست باشد بشرائطها چو از خالد دو چندان قیمه این غلام ترکه فارغه مانده است درینصورت بموجب مذکور این غلام از مال وی آزاد باشد بشرائطها چو چیزیکه مانع آن باشد اصلا موجود نبوده است سوالو جوابا درین مسئله که دو مرد عدلین در ضمن مرافعه شرعیه گواهی دهند که مسماة عائشه زوجه خالد بسبب تعلیق کذا او وی و وجود شرط تعلیق وی به طلاق شده است کما هو طریقه شریعت این گواهی بروجه مذکور درست باشد بشرائطها هر چند شرط تعلیق مذکور امر عدمی باشد سوالو جوابا درین مسئله که خالد مدعی دفع بر تقدیر انکه از برای اقامت بینه عادله بر دفع مذکور خود از قاضی اسلام مدت سه روز مهلت گواه گرفته باشد شریعت اگر خالد گوید که من بعد از گذشتن این مدت بی رضاء زید مدعی از برای اقامت بینه بر دفع مذکور نیز از قاضی مذکور مهلت دیگر میگیرم باینمعنی خود که زید مدکور درین مدت مذکوره من همراه بوده نتوانستم که گواه آرم درین صورت این قول از وی بموجب مذکور نادرست باشد بشرائطها سوالو جوابا درین مسئله که عائشه که مجهول النسب در دل بنده کی خالد است دعوی نموده میگوید که من حرة الاصلیه ام و از مادر حره تولد کرده ام در فراش حر بت وی و دو مرد عدلین بروفق مقال وی در ضمن مرافعه شرعیه گواهی میدهند کما هو طریقه شرعا شریعت این دعوی و این گواهی دادن بروجه مذکور درست باشد بعد تحقق شرائطها سوالو جوابا درین مسئله که خالد در حیوة خود عمرو را وصی شرعی کرده اند داموال خود را

بوی

بوی سپرده است مع قبوله و بعده خالد فوت شده است و عمرو این اموال را بولایت بخارا آورده است شریعت چو زید را در ذمه خالد دین لازم الادا ثابت بوده است زمان موته در ولایت بخارا درینصورت ولایت باشد زید که این اثبات دین مذکور برین وصی نموده استیفاء دین مذکور رعایدا این اموال که ترکه واقعه اوی است و حال آنکه قاضی اسلام مرافع الیه دعمرو نیز وصی خالد اعتبار نموده اند و ورثه خالد غایبین اند بغیبت منقطعه که در ولایت مشهد اند بشرائطها سوالو جوابا درین مسئله که ورثه خالد متوفا اشیاء متروکه خود را از باغ و خانه و غلام و کنیزک وغیرها را از نامه میان یکدیگر قسمت نموده این کنیزک با همراهی بچه وی بزید که یکی ازین ورثه است داده و بعده زید این کنیزک را و بچه وی را بعمرو فروخته است بمبلغ کذا مع التقابض فی البدلین شریعت اگر بعده حرة الاصلیه بودن این کنیزک و بچه به بینه معدله و بحکم قاضی اسلام مرافع الیه شده باشد در دست عمرو درینصورت این قسمت نادرست باشد بشرائطها و حال انکه درین قسمت غبن فاحش شده بود و درین وقت زید صغیر بوده است سوالو جوابا درین مسئله که دو مرد عدلین در ضمن مرافعه شرعیه گواهی داده اند که عائشه مکلفه حره وقتیکه خالیه از فراش غیر بود نفس خود را بزنی بخالد مکلف کفو خود بخشیده است و خالد قبول آن نموده است کما هو طریقه شرعا شریعت این گواهی درست باشد بعد تحقق شرائطها و اگر جمع معلومین گویند که این گواهان گواهی را بغیر حق داده اند و این گواهان بسبب این گواهی به فاسق شده اند و ما بان فسق این گواهان را اثبات میسازیم درینصورت این قول ازین جمع بموجب مذکور نادرست باشد بشرائطها و حال انکه این گواهان گویند که ما بان این گواهی را بحق داده ایم سوالو جوابا درین مسئله که اختلاف واقعه شده است میان جمع معلومین فرزندان خالد متوفا و میان عمرو برین وجه که عمرو میگوید که شتران کذا که از نتاج شتر کذا موروثی من است در دست این جمع تلف شده است از جهت کار فرمودن این جمع بغیر حق و این جمع میگویند که این شتران را ما بان رد کرده بودیم بعمرو و در دست وی هلاک شده است شریعت بر بعد سرانکه هر یک ازین جمع

وعمرو بروفق مقال خود اقامه بینه نمایند کما هو طریقه درین صورت بینه عادله عمرو بروجه مذکور درست باشد و این جمع ضامن این شتران از برای عمرو باشند بعد تحقق شرائطها البینة المثبتة للضمان مقبولة فی المغنی درین مسئله که دو مرد عدلین در ضمن مرافعه شرعیه در دعوی مالی کذا بحضور قاضی اسلام مرافع الیه گواهی داده اند موافقا للشرع الشریف شریعت ولایت باشد قاضی مذکور را که یکی ازین دو گواه را که رای قاضی بآن قرار گیرد سوگند مغلظه دهند کما هو طریقه شرعا و حکم بمدعا مدعی آن نماید بعد تحقق شرائطها هر چند مدعی علیه آن راضی نبوده باین سوگند و لعنت مکرده باشد در ان بسبب انکه معطل شود حکم بمدعا مذکور تحلیف احد الشاهدین بمنزلة التعدیل فی زماننا مبسوط والتحلیف فعل القاضی ظهیریه وغیرها درین مسئله که بر تقدیر انکه خالد و زید در قضیه کذا بر ضرر عمرو گواهی داده باشند و بر تقدیر انکه عمرو در مقام جرح باین گواهان گفته باشد که این گواهان بمن عداوت دنیوی دارند شریعت بموجب مذکور تعرض حاکم برین گواهان از وجه مذکور نادرست باشد شرائطها سوالو جوابا الظلم حرام شرعا وعقلا لا یباح بوجه ما ولا بحال ما اختیار شرح مختار درین مسئله که دو مرد عدلین در ضمن مرافعه شرعیه گواهی داده اند که خالد در وقتیکه کنیزک کذا حق و ملک وی وخالیه از فراش غیر بود این کنیزک را وطی کرده از وی فرزندی تولد کرده بود و این فرزند را بخود دعوت کرده است بطریقه استیلاد کما هو طریقه شرعا و عمرو اثبات نسب خود را در ضمن مرافعه مذکوره به بینه مذکوره و بحکم قاضی اسلام مرافع الیه نموده است بموجب مذکور شریعت این اثبات درست باشد بعده حال انکه خالد نیز اقرار بروجه مذکور نموده است مع تصدیقه ایاه و بعده اگر ازین کنیزک فرزندان دیگر تولد کرده باشد در وقتیکه خالیه از فراش غیر باشد کما هو طریقه شرعا درینصورت این فرزندان نیز از خالد ثابت باشد و هر یک ازین فرزندان نیز حره باشند شرائطها سوالو جوابا درین مسئله که بر تقدیر انکه دو شخص در قضیه کذا گواهی داده باشند و این گواهی ایشان را قاضی اسلام مرافع الیه بسبب

از

از اسباب شرعیه رد کرده است باشد شریعت اگر دو شخص گویند که ما بان درین قضیه دویم باره گواهی میدهیم درینصورت بموجب مذکور این قول ازین دو شخص نادرست باشد شرائطها سوالو جوابا والشهادة اذا ردت مرة فی حادثة لا یقبل فیها ابدا شرح قایه کتاب الحدود درین مسئله که خالد پسر عائشه متوفاة در ضمن مرافعه شرعیه بر عمرو خصم شرعی خود اثبات حرة الاصلیه بودن خود و این مادر خود را به بینه عادله و بحکم قاضی اسلام مرافع الیه نموده است کما هو طریقه شرعا شریعت این اثبات درست باشد شرائطها و اگر بعده هر یک ازین آدمیان دعوی بنده گی خالد را نماید درینصورت این دعوی از ایشانان بموجب مذکور نادرست باشد شرائطها سوالو جوابا القضاء بالحریة بالبینة قضاء علی الناس کافة فصول درین مسئله که در صورت اختلاف بینه در حر الاصل بودن خالد و در بنده و مملوک بودن خالد بینه عادله حر الاصل بودن خالد شرعا اولی به سماع باشد از بینه بنده و مملوک بودن خالد بروجه صحت شرعیه بشرائطها سوالو جوابا درین مسئله که بر تقدیر انکه خالد مدعی علیه طعن گواهان مدعی خود کرده گفته باشد که این گواهان بمن عداوت دنیویه دارند کما هو طریقه شرعا شریعت اگر نایب قاضی موضع کذا این را قبول کرده گفته باشد که خالد قبل ازین گفته بود که این گواهان بمن عداوت دنیویه دارند با وجود انکه خالد تفسیر بروجه مذکور را کرده است این قول را ثابت ساخته حکم بمدعا مدعی کرده بسخن خالد را قبول نکرده باشد درینصورت بموجب مذکور این عمل ازین نایب قاضی درست باشد شرائطها سوالو جوابا

کتاب الاقرار

درین مسئله که خالد اقرار معتبر شرعی کرده است که حاصلات اراضی وقف لازم شرعی که در تصرف من بود از ابتولیت متصرف شده قبض نموده ام و مر ازوجه مذکور حق نیست مع تصدیقه ایاه شریعت این اقرار از وی درست و مؤاخذ باین اقرار خود باشد شرائطها سوالو جوابا المرء مؤاخذ باقراره نهایه درین مسئله که زید در حال ذات و نفاذ تصرفات خود اقرار معتبر شرعی کرده است اراضی کذا که در دست ورثه

عایشه متوفات ست حق وملک این ورثه ست که از عایشه ارث منها بایشان انتقال کرده ست و
مرا دران هیچ نوع حقی نیست مع تصدیقهم ایاه بشریعت این اقرار از زید درست و مؤخذ این
اقرار خود باشد بشرایطها و اکر بعد از فوت زید ورثه زید این اراضی را دعوی ملکیت خود
برین ورثه عایشه نمایند ارثا منه درینصورت بوجه مذکور این دعوی ازین ورثه زید نادرست
باشد بشرایطها سوا او حروا اقرار المورث یمنع صحت دعوی الوارث
درین مسئله که زید قطعه زمین کذا مملکه پادشاهی را مدت ده سال است که بکاریده کی
متصرف بوده بکنیات زراعت کذا دارد بر تقدیر انکه بسبب اکراه معتبر شرعی که زید را کرده
اند آنرا بخالد اقرار کرده باشد بشریعت بوجه مذکور این اقرار را بسبب این کراه نادرست
باشد بشرایطها سوا او حروا اقرار المکره کلها باطلة عبد العلی درین مسئله که
خالد اشیاء کذا را محضر کرده نزد قاضی اسلام مرافع الیه بر زید خصم شرعی خود دعوی ملکیت
مینماید و زید در جواب دعوی مذکوره خالد دفع کفته است که من این اشیا را بعینها بخالد
تسلیم نموده ام چون خالد زید را درین اقرار تصدیق نموده انکار دفع مذکور وی را میکند
بر وجه مذکور بشریعت این قول از زید اقرار بمدعاء مذکور خالد باشد و این قول از زید
در حق دفع دعوی مذکوره خالد بی اثبات شرعی آنرا نادرست باشد بشرایطها سوا او حروا
درین مسئله که بر تقدیر انکه خالد اقرار کرده باشد که بکنیات باغ کذا
حق و ملک زید است مع تصدیقه بعده خالد میکوید که من درین اقرار خود کاذب بودم و صادق
نی بودم و زید میکوید که خالد درین اقرار خود صادق بود و کاذب نی بود بشریعت درین
صورت باید قاضی اسلام را که زید را سوکند مغلظه دهد که خالد درین اقرار خود صادق
بود کاذب نی بر وجه صحیح شرعیه بشرایطها سوا او حروا وقد قبل التحلیف علی فعل الغیر
انما یکون علی اذا قال الذی لا علم لی بذلک فصول ان المقر له یحلف ان المقر لم
یکن کاذب شرح وقایه
درین مسئله که زید اقرار معتبر شرعی کرده است از وجه زمین

مملکه که بیاپی متصرف بکر است مرا هیچ دعوی و حق نیست مع تصدیقه ایاه بشریعت این اقرار
از زید درست و وی مواخذ باین اقرار خود باشد بشرایطها و اکر بعده زید اعاده دعوی
مذکوره را بر بکر نماید درینصورت بوجه مذکور این دعوی از وی نادرست باشد بشرایطها
سوا او حروا ولو قال المدعی لا دعوی لی قبل فلان او لا خصومة لی قبل فلان یصح
خزانة المفتاوی درین مسئله که بر تقدیر انکه خالد دعوی مال کذا بر زید منکر
آن نموده باشد بشریعت بر تقدیر انکه زید ازین دعوی طلب صلح کرده باشد درینصورت
این طلب صلح از زید اقرار بمدعاء خالد نباشد بلا سبب شرعی سوا او حروا
اقرار المریض لوارثه باطل ~~جواهر و مجموعه خزانه~~ فصول لو قال صالحنی من
هذه الدعوی لا یکون اقرارا جواهر درین مسئله که ورثه عایشه متوفات
اقرار صحیح معتبر شرعی کرده اند که آنچه در ید تصرف خالد است از اشیا همه آن حق و ملک خالد
است و ما یان را دران هیچ حقی نیست که عایشه در حیوة خود بوی تملیک کرده داده است
مع قبوله بشریعت این اقرار ازین ورثه درست باشد بشرایطها سوا او حروا
درین مسئله که اختلاف واقع شده میان خالد مقر له و بقیه ورثه زید متوفا
بدین وجه که خالد میکوید که زید مذکور در صحت ذات و نفاذ تصرفات خود اقرار صحیح معتبر
شرعی کرده است که اشیاء کذا همه آن حق و ملک خالد مذکور است و مرا دران هیچ حق و دخلی
نیست مع تصدیقه ایاه و این بقیه ورثه میکویند که زید مذکور این اشیا را در وقتیکه
مریض مرض موت بوده است آنرا اقرار بملکیت خالد کرده است و در وقت مذکور که خالد
میکوید اقرار نی کرده است بشریعت بر تقدیر انکه هر یک از خالد و بقیه ورثه بر وفق مقال
خود اقامة بینه کنند درینصورت بوجه مذکور بینه عادله خالد بر وجه مذکور اولی بسماع
باشد از بینه بقیه ورثه بر وجه مذکور بشرایطها و بر تقدیر انکه خالد از اقامة بینه بر
وفق مقال خود عاجز آید درینصورت بوجه مذکور باید قاضی اسلام مرافع الیه را که بطلب

بیاپی زمین کذا مر خالد پسر برادر عینی و زینب دختر و ارثین خود کرده باشد حال انکه
زید مریض مرض موت نا بوده است و مدت بیمار کم از یک سال بوده است و حال انکه بقیه ورثه
وی تجویز ان نمیکنند بلکه رد آن میکنند بشریعت این اقرار از زید غیر معتبر باشد بشرایطها
سوا او حروا درین مسئله که زید اقرار معتبر شرعی کرده است که غلام بچه کذا که مجهول
ظاهر در ظل بنده کی من است حال انکه این غلام بچه تصدیق کرده است زید را در اقرار
مذکور و این غلام بچه مجهول النسب است از غیر و من قبیل یولد مثله بمثله است بشریعت
این غلام بچه حر الاصل و نسب وی از زید ثابت باشد بشرایطها
فان کان المقر له یولد مثله بمثله و یکون الولد مجهول النسب کان حرا و ثبت النسب
منه کذا فی جمیع الکتب المعتبرة ومن اقر بغلام یولد مثله بمثله و لیس له نسب معروف
انه ابنه و صدقه الغلام ثبت نسبه منه و ان کان مریضا هدایه
درین مسئله که زید مریض مرض موت اقرار کرده است که اشیاء کذا و مبلغ کذا
که در دست و ذمه عمرو است حق و ملک وی است و مرا دران هیچ دخلی نیست و زید بهمین
مرض و اقرار فوت شده است و عمرو قبول انرا کرده است در حیوة خود بعد از وفات زید
و حال انکه از زید دو چند ان اشیا مال دیکر مانده است و حال انکه عمرو وارث وی نیست
شریعت این اقرار درست باشد بشرایطها هر چند ورثه وی بعده کویند که ما یان انرا
قبول نی داریم سوا او حروا درین مسئله که خالد در حال نفاذ تصرفات خود
اقرار معتبر شرعی کرده است که در انچه ید تصرف من است همه آن حق و ملک فرزند صغیر من است
و مرا دران هیچ نوع دخلی نیست و نیز خالد اقرار معتبر شرعی کرده است که زمین کذا مملکه پادشاهی
را مقرر و مسلم بیاپی زید مذکور کرده است ام و مرا دران هیچ نوع دخلی نیست مع المن له
تصدیق من له التصدیق و حال انکه بمهر قاضی اسلام ناطق است بر اقرار مذکور خط
بشریعت بر تقدیر انکه عایشه زوجه خالد را در ذمه وی مبلغ کذا مهرین بوده باشد درین

خالد این بقیه ورثه را سوکند مغلظه کما هو طریقه شرعا و بینه بر وجه صحت شرعیه بشرایطها
سوا او حروا درین مسئله که مسماة عایشه اقرار صحیح معتبر شرعی کرده است که مبلغ
کذا مهرین خود را که در ذمه زید شوهر خود داشتم کذشته ابرا از ذمه زید کرده ام مع قبوله
بشریعت مسماة مذکوره مواخذه باین اقرار خود باشد بشرایطها و اکر بعد ذلک مسماة مذ
کوره اعاده دعوای مهرین مذکوره خود را بر زید نماید درینصورت این دعوی از مسماة مذکوره
نا مسموع باشد بشرایطها سوا او حروا ولو ابرئه ثم ادعی بعد ذلک لا یسمع فصولین
درین مسئله که جمع معلومین بکنیات باغ کذا را بر خالد ذی الید ان دعوی
ملکیت خود مینماید و خالد بطریق دفع میکوید که حال انکه این جمع بحضور قاضی اسلام مرافع مجمع
الیه اقرار صحیح معتبر شرعی کرده اند که این بکنیات را بمبلغ کذا بیع باتی بخالد فروخته ایم
مع التقابض فی البدلین مع تصدیقهم ایاه حال انکه این اقرار بعد از بیع مذکور واقع
شده است بشریعت این دفع از خالد درست و بعد الاثبات دافع دعوی مذکوره این جمع
باشد بشرایطها سوا او حروا درین مسئله که زید در حال صحت ذات و نفاذ
تصرفات خود اقرار صحیح معتبر شرعی کرده است که اشیا کذا ملک خود را در بدل مبلغ کذا مهرین
مسماة عایشه زوجه خودم که در ذمه من دارد داده ام مع قبولها و قبضها و زید نیز اقرار
صحیح معتبر شرعی کرده که اشیاء کذا دیکر حق و ملک مسماة مذکوره است و مرا دران هیچ نوع
حقی نیست و نیز زید اقرار صحیح معتبر شرعی کرده که اراضی کذا مملکه پادشاهی بیاپی قدیم و دخل
مسماة مذکوره است و مرا دران هیچ نوع دخلی نیست مع تصدیقها ایاه بشریعت زید مؤ
مواخذ باین اقرار خود و این هر سه اقرار از زید درست باشد بشرایطها و اکر بعد از
فوت زید بقیه ورثه وی این اشیا را دعوی نمایند ارثا منه درین صورت این دعوی ازین
بقیه ورثه بوجه مذکور نادرست باشد بشرایطها و حال انکه حطوط قضا باین اقرار زید
مذکور ناطق است سوا او حروا درین مسئله که بر تقدیر انکه زید اقرار

صورت اگر عایشه گوید که از اشیاء کذا که وقت الاقرار در دست خالد بوده است دو چه من نا
خود میگرفتم جبراً او یا گوید که خالد این زمین را بعده بیایع من اقرار کرده است و من آنرا
میگیرم جبراً این قول از عایشه بمجرد مذکور نادرست باشد بشرایطها سوال و جوابا
درین مسئله که جمع معلومین اجرا مکلفین بطوع و رغبت خود اقرار
معتبر شرعی کرده اند که خالد را مایان باتفاق عمرو برادر وی بآلت جارحه زده کشته ایم مع
تصدیق من له الولایة التصدیق بشریعت هر یک ازین جمع مواخذ باین اقرار خود باشند
بشرایطها چون عمرو میگوید که این جمع که میگویند که من شریک با شما درین کشتن مذکور
کاذب اند و صادق نیست اند و من شریک ایشان نبودم و من خالد را نه زده ام و نه
کشته ام درینصورت این اقرار ازین جمع در حق عمرو غیر معتبر باطل باشد بشرایطها و قول
قول عمرو باشد مع یمین بشرایطها سوال و جوابا اقرار الانسان یصح فی حق نفسه
ولا یصح فی حق غیره درین مسئله که بر تقدیر اینکه زید زمین یا بیع وقف
لازم شرعی بر مصرف معین را که تعلق بخالد دارد اقرار کرده باشد که یا پس قدیم ملک
عمرو است و مرا در آن هیچ دخل نیست چون خالد درین اقرار تصدیق این نمیکند بلکه رد
آن مینماید شریعت این اقرار در حق خالد نادرست باشد بشرایطها سوال و جوابا
اقرار المکره باطل فی ای شیء کان المقر له هدایة المفتین درین مسئله که
عایشه بحضور قاضی اسلام مرافع الیه اقرار معتبر شرعی کرده است که اراضی کذا را بیع
بات بمبلغ کذا بخالد فروخته ام مع التقابض فی البدلین و مع قبوله ایاها شریعت اگر
عایشه بعد ذلک گوید که این اراضی را بخالد به بیع جایز فروخته ام و بیع بات نه فروخته
ام درینصورت این قول از عایشه در حق خالد منکر آن نادرست باشد بشرایطها سوال و جوابا
درین مسئله که بر تقدیر اینکه زید اقرار کرده گفته باشد که من بمسماة عایشه در آمده
ام و حال اینکه زید ازین گفته خود رجوع کرده است شریعت درینصورت بمجرد مذکور

تعرض

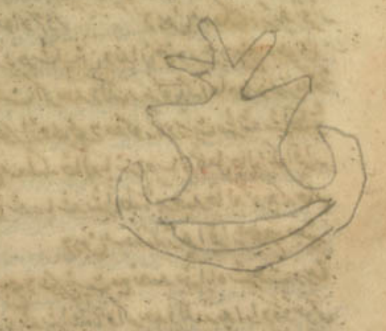
تعرض حاکم وغیره بر زید نادرست باشد بشرایطها سوال و جوابا درین مسئله که زید
در وقتیکه از خالد مرکب کذا او غایب شده خود را طلب میکرده است اقرار معتبر شرعی کرده است که
این مرکب را من گرفته ام مع قبوله بعد از اینکه خالد در وقت مذکور تعیین و نشانهای این
مرکب نموده باشد کما هو ظاهر شرعاً شریعت زید مواخذ باین اقرار خود باشد بشرایطها سوال و جوابا
درین مسئله که زید و خالد باتفاق یکدیگر یکقطعه زمین کذا را تخمیناً پنجاه
باشد مقرر و مسلم بیایع عمرو نموده تسلیم وی کرده گفته اند که مایان را در آن هیچ نوع دخلی نیست
مع تصدیقه ایاهما و حال اینکه عمرو پاره این زمین را شده کار کرده در بقیه این زمین نیز زراعت
کرده است و حال اینکه عمرو مدت سه سال و زیاده است که عوارضات و طی بانه آنرا داده است و
الحال نیز میدهد شریعت اگر بعد ذلک زید و خالد گویند که مایان این زمین را از عمرو
میگیریم جبراً بانتفی خود که چک این زمین که پابقا خریده بودیم بنام مایان بود و یا گویند
که این زمین بابس صغیر است درینصورت این قول ازین هر دو نادرست باشد بشرایطها
سوال و جوابا درین مسئله که زید و بقیه ورثه خالد متوفات اشیاء کذا را که ارثاً
انتقال کرده است از وی بایشان میان یکدیگر قسمت کرده هر یک حصه خود را متصرف شده اند کما هو
ظاهر شرعاً شریعت اگر بعد ذلک زید گوید که آنچه این بقیه ورثه ازین اشیا گرفته اند آنرا کردا
بنده میگیرم جبراً بانتفی خود که خالد این اشیا را در حیوة خود بمن اقرار کرده بود چون این بقیه
ورثه میگویند که زید در وقت تقسیم مذکور اقرار بملکیت این اشیا مر خالد را نموده زمان
موته قابل بتقسیم مذکور و ابراء ذمه این بقیه ورثه نموده است کما هو ظاهر شرعاً مع قبولهم درین
صورت این دفع ازین بقیه ورثه درست و بعد الاثبات دافع دعوی مذکوره زید
مذکور باشد بشرایطها سوال و جوابا درین مسئله که مسماة عایشه بی بی زمین ملکه
بادشاهی کذا را که در قبض تصرف زید بوده است اقرار بیایع وی مقرر و مسلم بیایع نموده
کما هو ظاهر شرعاً مع قبوله شریعت اگر بعد از فوت مسماة مذکوره عمرو پسر عم مسماة مذکوره

گوید که آنچه زمین که بمن داده است درست بانتفی خود که مسماة مذکوره زمین مرا بر سر وی فیه
تعیین کرده بمن داده است و زمین مذکوره در تصرف عمرو است بیان چند و دوی کرده است و من این
زمین را از وی میگیرم درینصورت این قول از وی بمجرد مذکور نادرست باشد بشرایطها و حال
اینکه زید نیز پسر عم مسماة مذکوره است و حال اینکه زید این زمین را مدت کذا است که بیایع
خود متصرف است و عوارضات آنرا درین مدت داده است سوال و جوابا
درین مسئله که ورثه کبار زید متوفی اشیاء کذا را که زید زمان موته متصرف بوده است
بملکیت خود میان خود با متروکه زید گفته قسمت نموده هر یک حصه شرعیه خود را
متصرف شده اند کما هو ظاهر شرعاً شریعت اگر عمرو که یکی ازین ورثه است گوید که من آنچه
حصص این بقیه ورثه است میگیرم بانتفی خود که زید در حیوة خود این اشیا را این
اقرار کرده بود این اشیا بسبب این قرار ملک من میشود درینصورت این قول از عمرو
بمجرد مذکور نادرست باشد بشرایطها سوال و جوابا درین مسئله که بر تقدیر اینکه خالد
و مسماة عایشه ماده گاو کذا را بعمرو تسلیم نموده اقرار معتبر شرعی کرده اند که این ماده گاو
حق و ملک بکر پسر عمرو است بعد از اینکه عمرو قبض شرعی نموده باشد و کالةً از قبل بکر مذکور
کما هو ظاهر شرعاً شریعت این اقرار از خالد و مسماة مذکوره درست باشد بعد تحقق
شرایطها سوال و جوابا درین مسئله که بر تقدیر اینکه زید اقرار کرده باشد
که عمرو را در ذمه من مبلغ دویست تنکه کذا است چون بعده اختلاف واقع است
میان زید و عمرو برین وجه که زید که عمرو را در آنچه در ذمه من است مبلغ یکصد و چهل
تنکه است و زیاده نیست و در زیادتی آن درین اقرار خود کاذب بودم و صادق نبودم
و عمرو میگوید که زید درین زیادتی آن درین اقرار خود نیز صادق بود و کاذب نبود
شریعت باید قاضی اسلام مرافع الیه را که سوگند مغلظه دهد عمرو را بطلب زید که
زید در زیادتی آن درین اقرار خود صادق و کاذب نبوده است بعد تحقق شرایطها سوال و جوابا

والبایع

والبایع اذا اقر بالبیع ثم انکر وقال اقررت کاذباً فاراد ان یحلف المشتری فصول
وفقعل التحلیف فعل الغیر انما یکون علی العلم اذا قال الذی لا علم لی بذلک
فصول درین مسئله که زید بر تقدیر اینکه بطریق هزل گفته باشد که من
برادر خالد را کشته ام و حال اینکه این اقرار از وی در وقتیکه هست و لا یعقل
بوده است واقع شده است و حال اینکه خالد گفته است که مرا بر زید هیچ دعوی نیست
مع قبوله شریعت بمجرد مذکور تعرض حاکم وغیره از وجه جرمانه و بر عقوبت بر زید
نادرست باشد بشرایطها سوال و جوابا درین مسئله که زید اقرار
معتبر شرعی کرده است که مرا از وجه شکستن دندان خود بر عمرو هیچ دعوی
نیست مع تصدیقه ایاه شریعت اگر بعد ذلک زید گوید که اعاده دعوی مذکوره
بر عمرو نماید درینصورت این دعوی از وی بمجرد مذکور نادرست باشد بشرایطها
سوال و جوابا درین مسئله که خالد با نزده ساله کامل حال اینکه اقرار
ببلاغت خود میکند شرعاً بالغ شده باشد بشرایطها هر چند خالد گوید که خواب
نه دیده ام سوال و جوابا درین مسئله که زید اقرار صحیح معتبر
شرعی کرده است که مرا بر عمرو هیچ دعوی نیست مع تصدیقه ایاه شریعت درین
صورت زید مؤاخذ باین اقرار باشد بشرایطها و اگر بعد ذلک زید اراده دعوی
بر عمرو نماید درین صورت بمجرد مذکور بسبب حادث آن نادرست باشد بشرایطها
سوال و جوابا درین مسئله که زید اقرار صحیح معتبر شرعی کرده میکند که مقدار
کذا گندم خود را که نزد عمرو بود بیعت داشتم از اینکه عمرو فروخته ام به بیع صحیح
مع التقابض فی البدلین و مرا بر عمرو هیچ دعوی نیست مع تصدیقه ایاه شریعت

باوجود مذکور اگر جمع معلومین گویند که مایان در ذمهٔ زید مبلغ کذا دیونست و مایان گواه داریم که این مقدار گندم از آن زید است و مایان این مقدار گندم زید را در بدل مبالغ دیون که در ذمهٔ زید داریم میگیریم جبراً در ینصورت این قول از ایشان بمجرد مذکور نا درست باشد بشرائطها سواتوجروا
المخاصمت والمزاحمة بلا سبب شرعی لا یجوز فاضیخان

در ینمسئله که زید میگوید مبلغ کذا تاوان مرکب خود را از خالد میگیرم بآن سخن خود که خالد گفته بود که اگر مرکب ترا یافته نتوانم تاوان آنرا میدهم و حال آنکه خالد منکر التبت [illegible] شرعیت این قول از زید بمجرد مذکور نا درست باشد بشرائطها بهر چند زید گوید که گفته خالد دارم سواتوجروا در ینمسئله که زید اراضی کذا املاک موروثی خالد را مدت کذا الکار ننده کی متصرف بوده از حاصلات آن مالکان آن گفته مقدار کذا غله تسلیم وی نموده است کما هو طریقه شرعا شرعیت الگر بعد ذلک زید گوید که انچه از وجه مالکان بوی داده ام میگیرم جبراً در ینصورت این قول از وی بمجرد مذکور نا درست باشد بشرائطها سواتوجروا
من سعی فی نقض ما تم من جهته فسعیه مردود علیه کذا فی الظهیریة المرکوم اخذ باقراره نهایه وغیرها
در ینمسئله که زید اقرار صحیح معتبر شرعی کرده است که بالبیع و خراج شرعی زمین کذا التعلق بخالد در دو سال بر توده این زمین را از غله حاصل آن تسلیم بخالد نموده است کما هو طریقه شرعا جامع لتصدیقه ایاه شرعیت الگر بعده زید گوید که انچه از وجه مال ده توده بخالد داده ام گرد انیده از وی میگیرم در ینصورت این قول بمجرد مذکور از وی نا درست باشد بشرائطها سواتوجروا
در ینمسئله که زید اقرار معتبر [illegible] کرده است که خالد شیء مراد حضور من اهانت نی کرده است و در غیبت من اهانت کرده است مع لتصدیقه ایاه شرعیت الگر بعد ذلک زید اعاده دعوی نموده گوید که خالد مرا در حضور من اهانت کرده است و در غیبت من اهانت نی کرده است و حال آنکه خالد منکر التبت در ینصورت این دعوی از زید نا درست باشد بشرائطها سواتوجروا
در ینمسئله که بر تقدیر آنکه زید زمین کذا مملکه پادشاهی را که بالبیع آن حسب الحکم تعلق بعمرو داشته است بی اذن و رضای وی اقرار بالبیع عمرو کرده و بکر نیز زمین کذا املاک پادشاهی دیگر را که بالبیع آن حسب الحکم تعلق بخالد داشته است بی اذن و رضای وی اقرار بالبیع عمرو مذکور کرده باشد شرعیت این قول [illegible] در حق بکر و این اقرار از بکر در حق خالد نیز معتبر و نا درست باشد بشرائطها چون هر یک از بکر و خالد تجویز آن نمی کند بلکه رد آن میکنند بر چند عمرو گوید که من خط دارم و هر چند از این اقرار مدت دو ماه گذشته باشد سواتوجروا
در ینمسئله که زید بحضور قاضی الاسلام مرافع الیه اقرار صحیح معتبر

شرعی کرده است که در خانه خالد و زید بطریق کرایه گرفته بود باتفاق جمیع معلومین دیگر داده عائشه از کنیته اموال کذا انتقال کرده مع لتصدیقها ایاه شرعیت این اقرار از زید درست و مؤاخذ باین اقرار باشد بشرائطها المرء مؤاخذ باقراره نهایه وغیرها
در ینمسئله که اختلاف واقع شده است میان خالد و عمرو در وجه خالد میگوید که من بسبب اکراه معتبر شرعی که مرا کرده اند اقرار کرده ام که بیت من شامل عمرو را گرفته ام و عمرو میگوید که خالد بطوع و رغبت خود بی اکراه اقرار کرده است شرعیت بر تقدیر آنکه هر یک از خالد و عمرو بر وفق مقال خود اقامت بینه نماید در ینصورت بینه عادله هر یک برین اقرار بسبب این اکراه اولی باشد بسماع از بینه عمرو بر وجه مذکور بعد تحقق شرائطها سواتوجروا
وان اقاما البینة فبینة المکره اولی وعلیه الفتوی خلاصه وغیرها ولو اثبت اقراره انه لیتبع طائعا فاقام المدعا علیه بینة انی کنت مکرها فی ذلک الاقرار وبینة الاکراه اولی بالقبول لانها تثبت خلاف الظاهر فصول عمادی وغیرها
در ینمسئله که زید اقرار کرده میگوید که فرزند کذا که در دو بیت عائشه که زوجهٔ مطلقه من است در فراش من تولد کرده است از عائشه و فرزند من نیست و این فرزند سیزده ساله است و لقد بقی قول زید میشاید و لنسب این فرزند از شخص دیگر معروف و مشهور بوده و حال آنکه نسب این فرزند از زید بوده و مشهور است شرعیت این اقرار از زید درست باشد بشرائطها بهر چند عائشه گوید که این فرزند از زید نیست و از شوهر دیگر من است و حال آنکه جمع معلومین بر وفق مقال زید گواهی میدهند کما هو طریقه شرعا
در ینمسئله که خالد مجروح اقرار صحیح معتبر شرعی کرده است که مرا عمرو ولی زده است و این بیمار این قدیم است و مرا بوی هیچ دعوی و خصومت نیست مع لتصدیقه ایاه شرعیت این اقرار درست باشد بشرائطها و بعده بغرض حاکم و غیره بر عمرو از وجه مذکور نا درست باشد سواتوجروا
اذا قال المجروح لم یجرحنی فلان صح اقراره حتی لو مات لیس للورثة علی فلان سبیل وقال صاحب المحیط هذا اذا کان الجارح اجنبیا فان کان وارثا لا یصح فصول العمادی

کتاب

کتاب الهبه قبیل کتاب الاقرار در ینمسئله که خالد مجروح در حیوة خود گفته است که مرا جاجی برادر من مجروح ساخته است و جمیع معلومین دیگر مرا مجروح نی کرده اند مع قبولهم حال آنکه این جمع وارث وی نی بوده اند و جراحت نکردن و این جمع و برادر و غیره مشهور تر در خانه و ادعائی بوده است شرعیت بر تقدیر آنکه خالد بهمین جراحت فوت شده باشد در ینصورت اگر ورثه خالد بر این جمع دعوی جراحت و خون وی را نموده گویند که مایان اثبات میکنیم بر بینه اقرار این قول از بین ورثه بمجرد مذکور نا درست باشد بشرائطها سواتوجروا
رجل جرح فقال قتلنی فلان ثم مات واقام الورثة البینة علی رجل اخر انه قتله لم تقبل بینته فان هذا من المورث وقد کذب البینة بقوله قتلنی فلان ظهیریه و اصحاب کماذا اقر اه لبعد الجرح قبل الموت هو الاستاذ اعتماد حال القتل کتاب الجنایات ای ابراء المرمی علیه الرای عن الجنایات او عن حقه ثم اصاب السهم فمات کان الابراء صحیحا نهایه
در ینمسئله که خالد مجروح هر چند که مریض باشد اقرار صحیح معتبر شرعی کرده است که طلحه مرا مجروح نی کرده است و بر تقدیر آنکه خالد فوت شده باشد چون طلحه وارث وی نی بوده است و این جراحت مشهور از طلحه نی بوده است شرعیت این قول [illegible] اقرار از خالد درست باشد بشرائطها و بمجرد مذکور تعرض بر طلحه منکر آن نا درست باشد و دعوی ورثه وی از وجه مذکور بر طلحه نا درست باشد بشرائطها و حال آنکه ورثه لکاروی شرعی عفو کرده اند طلحه را از جراحت مذکوره کما هو طریقه شرعا سواتوجروا
در ینمسئله که زید ثلث سیکناها حویلی کذا در اراضی عائشه ذات الید ان دعوی نموده است از تاریخ ثلث ماه در متوفات مورث خود کما هو طریقه شرعا و عائشه الکار آن نموده دفع گفته است که زید در حیوة خود این دعوی را بعضها بر عمرو پدر متوفات من که ذی الید بوده در عوض مبلغ کذا مفوض از وی از این دعوی گذشته ابراء ذمه وی نموده است کما هو طریقه مع قبوله و بعده آن از تا من لعائشه انتقال کرده است و بعده قاضی الاسلام مرافع زید مثل این دفع را منکر [illegible]

مغالطه بر انکار دفع مذکور نموده است بطلب عائشه دفع بعد از آنکه عائشه عاجز آمده است از اقامت بینه عادله
بر دفع خود کما هو طریقه الشریعت چون زید نکول کرده از یمین مذکور سوگند نخورده است کما هو طریقه معتبر شرعی
و قاضی مذکور بطلب این مدعیه دفع حکم بر این نکول بر زید نموده است کما هو طریق القضا در بنصورت این حکم از این
قاضی درست و موجب دفع تعرض زوجه مذکوره باشد بر عائشه بوجه صحت شرعی بشرائطها سوله لوح
در بیمسئله که زید بر خالد در تعیین جمعی حطب خالد بوده است بهمراهی خالد اشیاء از غله و غیر آن کسب کرده
است که بشریعت تمامی این اشیاء غله و غیر آن مر خالد را باشد بشرائطها سوله لوح
اینی لو قبیح نادر العمر مرزا شریف دام عمره
در بیمسئله که ورثه مسماه فاطمه ملکه او بنت بیک متوفا تبین اشیاء کذا را دعوی مینمایند از نامنهما بر حاجی و حاجی منکر آن است بشریعت این دعوی از
بنی ورثه در حق اخذ این مدعا اثبات شرعی نادرست باشد بشرائطها سوله لوح ۷/
در بیمسئله اگر لطفعلی دعوی کند از ابو شاه محمد میکرده باشد و دو کس از شرکای شاه محمد بر مدعا وی
گواهی میداده باشند و در این گواهی این دو کس را جر منفعت بوده باشد بشریعت گواهی این دو کس
که در این گواهی جر منفعت است نادرست باشد بشرائطها در بیمسئله که زید بر عمرو دعوی میکند که
عمرو اشیاء کذا او مرا بر سبیل ... متصرف شده است بغیر حق و این اشیاء خود را از وی میطلبد و وی منکر
آن است بشریعت این دعوی از زید در حق اخذ این اشیاء از وی بعد اثبات شرعی آن نامسموع باشد
بشرائطها شهد بالبیع والقبض ولم یذکر اقدار الثمن جاز شهادتهما قاعدی کتاب الدعوی
در بیمسئله که زید النصف مشاع حویلی کذا را بر خالد ذی الید آن دعوی ملکیت خود مینماید و خالد انکار آن نموده
دفعا میگوید که زید اقرار صحیح شرعی کرده است که ابرای صحیح خالد کرده که گذشته ام از دعوی النصف مشاع حویلی مذکور و
مرا بر خالد هیچ نوع دعوی نیست مع التصدیق اباه بشریعت این دفع از خالد درست و بعد الاثبات
دافع دعوی مذکوره زید باشد بشرائطها و اگر زید بطریق دفع الدفع در جواب دفع خالد گوید که خالد
اقرار صحیح معتبر شرعی کرده است این النصف مشاع حویلی ملک زید است و مراد از آن نصف مشاع حویلی

نیست

نیست و تسلیم من کرده الله در بنصورت باید قاضی الاسلام مرافع الیه را که این دفع الدفع را جهت الحکم
بسماع نفرمایند و اگر زید این دفع الدفع را جهت دعوی مذکوره نموده کرده شنیده این دعوی خود را مرکب
راند بحرمت دفع انکه حالا این دفع را نتوانند گفتن مثل جواب و سوال مقدر در بنصورت نیز باید
قاضی الاسلام مذکور که این دعوی مرکب را از زید جهت الحکم بسماع نفرمایند بوجه صحت شرعی
بشرائطها سوله لوح در بیمسئله که زید دعوی مال کذا بر خالد نموده است کما هو طریق الشرعا
و خالد در جواب دعوی مذکوره وی دفعا میگوید که زید بر بدل مبلغ کذا مقبوض از خالد از جمیع دعاوی
وی خود که دعوی فلان مذکوره و غیره باشد بر خالد داشته گذشته ابراء ذمه وی نموده است مع
قبول فی المجلس بشریعت این دفع از خالد درست و بعد الاثبات دافع دعوی مذکوره زید باشد
بشرائطها و اگر حاکم موضع کذا مدعا علیه است گرفته بر زید مرا بهم بالا بحفظ خود که نقد خالد گرفته
بود که این مبلغ را بر زید رسانیده بودم و الحال این دفع را میگوید زید ابراء کرده است بوجه مذکور
در بنصورت این قول از وی بمجرد مذکور نادرست باشد بشرائطها در بیمسئله که اختلاف
واقع شده است میان زید و بقیه ورثه زوجه متوفاه وی بر این وجه که اشیاء کذا از جمله اهل جهت
مردان بنزد دارد میگوید که این اشیاء حق و ملک من است و مسماه مذکوره را در آن هیچ
حقی نیست و ورثه مسماه مذکوره میگویند این اشیاء حق و ملک مسماه مذکوره است زمان موتها بشریعت
فالقول قول زید مع الیمین باشد عند عدم البینة علی خلاف ذی الید این اشیاء در خانه بوده باشند
زید و مسماه مذکوره ساکنین بوده اند مع تحقق بشرائطها وان مات احدهما واختلف وارثه
والاخر فی متاع البیت فالمشکل ما یصلح للرجال والنساء مع یمینه الا ان یکون لوارثه الاخرة بینة
البیت الی دون المیت شرح ملا عبد العلی در بیمسئله که زید سکنیات باغ کذا را بمبلغ کذا از خالد پدر
خود به بیع صحیح خریده است مع التقابض فی البدلین و جمع معلوم منه فرزندان دیگر خالد بعده از جمیع

دعاوی خود خصوصا از دعوی سکنیات مذکوره بر زید داشته اند گذشته ابراء ذمه وی نموده اند مع قبول
بشریعت بر تقدیر آنکه بعد خالد فوت شده باشد در بنصورت اگر این جمع سکنیات را دعوی نمایند بر
زید این دعوی از این جمع بمجرد مذکور نادرست باشد بشرائطها سوله لوح در بیمسئله که بر تقدیر
آنکه زید دعوی نموده گفته باشد که عمرو اشیاء کذا او مراد از دیده است و بر تقدیر آنکه زید تو را این
دعوی کرده باشد بشریعت اگر بمجرد عمرو دعوی امانت خود بر زید نماید در بنصورت این د
عوی از عمرو بمجرد مذکور نادرست باشد بشرائطها بمجرد مذکور تعرض بر زید نادرست باشد
بشرائطها سوله لوح در بیمسئله که بقیه ورثه زید متوفا بر مسماه عائشه زوجه وی
حویلی کذا را که در تصرف مسماه مذکوره است دعوی ملکیت خود مینمایند ارثا از زید و مسماه مذکوره
انکار آن نموده دفعا میگوید که زید در حال حیوة و قیام تصرف خود این حویلی را در عوض مهر
مجل مسماه مذکوره که در ذمه وی بوده است بوی داده است مع قبولها و قبضها فی المجلس و حال انکه این
بقیه ورثه اقرار صحیح معتبر شرعی کرده اند که این حویلی حق و ملک مسماه مذکوره است و ما باندار ان
بالبیع نوع حقی و دخلی نیست مع تصدیقهما ایاها بشریعت این دفع از مسماه مذکوره است و بعد
الاثبات دافع دعوی مذکوره این بقیه ورثه باشد بشرائطها
کذا که عمرو از ابراهیم بدیه است از بکر اقرار کرده گفته است که این اسب از من نیست مع قبول بشریعت در بیمسئله که خالد مدعی است
اگر بعد ذلک خالد اعاده دعوی مذکور نموده گوید این اسب حق و ملک من است در بنصورت
این دعوی بر عمرو منکر آن نادرست باشد بشرائطها سوله لوح
در بیمسئله که زید مبلغ کذا دین لازم الاداء بر عمرو دعوی نموده است و عمرو انکار آن نموده بطریق دفع گفته است که
این مبلغ را بزید رسانیده ام مع تحقق بشرائطها و حال انکه جمع مبلغ معین بر وفق مقال عمرو
گواهی داده اند کما هو طریقه شرعا بشریعت زید هر چند منکر آن باشد بعده بر تقدیر آنکه
بینهما صلح واقع شده باشد بقبول مبلغ کذا از دعوی مبلغ کذا در بنصورت این صلح نادرست

باشد بش

بشرائطها چون زر رسانیدن مذکور کما هو طریقه شرعا معلوم شود مع تحقق بشرائطها سوله لوح
در بیمسئله که بر تقدیر آنکه زید در زمین مملکه پادشاهی که بابالی آن که عبارت است از خراج مستقبله
تعلق بخالد داشته باشد زراعت کرده باشد چون خالد بجهت مال و به بوده آن بر زید دعوی
نموده بینهما صلح واقع شده باشد کما هو طریقه شریعت اگر زینب گوید که از وجه مال
و به بوده مذکور و ثبتی در دعوی مسلم از زید بان سخن خود که خالد بعد از این گفته بود که زینب
این زمین خراج وی بتر شریک است بمن در بنصورت این قول از زینب در حق در دعوی مذکور
حق دار و وجه اخذ مدعای مذکور از زید منکر غیر معتبر باشد بمجرد اقرار خالد مذکور که حجت قاصره است
بر وجه مذکور بشرائطها در بیمسئله که زید بر تقدیر آنکه بر عمرو دعوی نماید که عمرو گاو مملوک مرا
متصرف شده بیع و تسلیم تلف کرده است بغیر حق و عمرو منکر آن است بشریعت مادام که زید تصحیح دعوی
مذکوره خود کما هو طریقه شرعا نموده اثبات مدعای مذکوره خود نکرده باشد در بنصورت این دعوی
از زید در حق اخذ تاوان این گاو از عمرو دلیل معتبر باشد بشرائطها در بیمسئله که دو تن زنی را دعوی
کرده اند یکی را مقرامد اجاب مقرله اولی تر بود و اگر بینه آرد یکی اولی تر بود و اگر هر دو بینه آرند مقرله اولی
تر بود و اگر زن مر جارج را مقرامد اجاب خواجه امام اسبیجابی چنین گفته است که مقرله صاحب بود گردد و غیر
من المشایخ قالوا صاحب بیان کس بود که تحسین بخانه وی کسیل کرده شود والاکثر اسلم لفظ قالوا اشار
الی الضعف جامع شیخ الاسلام وان اقرت لمن لا حجة منهما لتقادم فهما فان برهن الاخر بعد
اقرت للاول قضی له ای للذی برهن لان البینة اقوی من الاقرار فان برهنا بعد الاقرار لا احدهما فان
دفعا حالا اولی وان لم یوقعا فالذی رکبت بینة اولی وان لم یذکرا سبقهما او رکبا فعند بعض المشایخ
للذی اقرت بالنکاح القاد هو الاقرب و عند بعضهم لا یقضی لواحد منهما کذا فی المحیط ملا عبد العلی
والبینة حجة مطلقة فی حق الدفع ولا یشبحفا علی الغیر والابطال کذا فی الفصولین ولو انکر وا فام
بینة ثم اقر قضی علیه بالاقرار لا بالبینة علی ما هو الاقرب الی الصواب کذا فی الفصول للبین امراة

فی بلد رجل یدعی نکاحها وهی تنکر ذلک فادعی آخر علی انها امرأته فاقام البینة علی وفق دعواه فالقاضی یقضی بالمرأة للمدعی فان اقام صاحب الید بینة علی مثلها ان هذه منکوحته یجعلها فالقاضی یقضی ببینة صاحب الید وبه مع بها بینة المدعی کذا فی الظهیریة بالتفصیل وغیرها ودر شروط محیط داده شد کی اور دیلت که اگر قاضی حکم کند ببینة ذی الید مندفع خارج باین بینة ذی الید و خارج مر این دفع را خواهد که دفع بیارد که آن دفع الدفع کوید بدیر وجه است وجه اول آنکه دعوی کند خارج بر ذی الید که این ذو الید مرا ببیست فلان طلاق باین یا رجعی کرده است وابن مدعی خارج این بیست فلانه را بعد انقضاء عدتش بنکاح صحیح خواسته است وثانیه

فی المجلس وصدقتها المقرة فان المدعی یحتاج الی اقامة البینة فان اقام زنلیت یحتاج المقر الی اقامة البینة ولو ادعی بنکاح امرأة فانکرت واقرت بالنکاح لرجل آخر حاضر البینة علی هذه المدعی بحضرة هذه المرأة واذا اقامة للمقر له بعد اقامة البینة من المدعی کان اولی بالبینة للاقرار کذا فی الفصولین والظهیریة ولو ادعی النکاح فدفعه دعوی الطلاق کذا فی الفصولین وبینة ذی الید انما تقبل اذا کانت متضمنة معنی الدفع والابراء عن الزوجیة طلاق سواء بلفظ العربیة او الفارسیة کذا فی القاعدی وغیره هدایة وکافی والدفع من غیر احد علی علیه لا یصح کذا فی الفصولین والخلاصة دفع جبر بود که حکم بوی تعلق دارد ادعی زوجة المرأة فی بلد جاء وادعی انها تزوجت بی فی عدتی تسقط عن الدعوی اجاب نعم لان یوفیق منقول تزوجت فی عدتی عن طلاق رجعی الآن الفیلح بهذا العدة فاعده اورد مردی برزنی دعوی زوجیت کرد وکواه گذرانید بی تاریخ زن دعوی اقرار مدعی می کند به سه طلاق فی تاریخ دفع درست بود یانی اجاب بود فیحمل بحتمل ان الاقرار کان قبل النکاح اجاب لا یحمل علی ما قبل النکاح للانه لو اقرار فاسد فیحمل علی ما بعد النکاح یکون صحیحا فاعده ورا ۱۸۱ شرح دعوی فاستحلف لو ادعی علی امرأة نکاحا والمرأة فی نکاح الغیر ولا بینة للمدعی یستحلف الزوج والمرأة تبتدی بیمین الزوج بالله ما تعلم انها امرأة هذا المدعی فان حلف انقطع الخصومة وان نکل حلف المرأة علی البتات بالله لیست امرأته

هذا

بهذا المدعی فان نکلت قضی علیهما بالنکاح وهکذا امذکور فی الذخیرة کذا فی الشیبانی حکم عشار کن الاسلام علی السغدی رحمه الله تعالی ان الازوج احدی البنتین الا باحدی معان ثلث احدها اقرار المرأة الثانیة کونهما فی الید احدهما الثالثة دخول احدهما بها الا ان یعلم الاخر البنت ان نکاحها سبق کذا فی الخلاصة کفایة در تیمیه که خالد بر زید که ساکن در ولایت بخارا است دعوی نموده میکوید که من بامر زید کفیل بنفس زید از برای عمرو در ولایت سمرقند شده ام ومن دیر بولایت مذکور ومیرم وزید منکر انیست بشریعت این دعوی واین قول از وی در حق تعرض از وی مذکور بر زید به اثبات شرعی آن نادرست باشد بنز الطا ومن المشتهر من الفقهاء ان دفع الدعوی ودفع الدفع من الدافع وما زاد علی ذلک صحیح قبل القضاء وبعده قبل اقامة البینة او بعدها اذا وقع الدفع من الدافع فی المجلس بساعة او بیوم او بیومین او اکثر ان الی بالدفع لا یسمع منه الا انه حیلة یلقنها الماجن فلا یسمع مثل هذا الدفع من مثل هذا الدافع لکثرة فساد الزمان هو المختار وعلیه المختار لوامع البیان وعند البعض الدفع بعد القضاء مسموع اذا کان فی المجلس وان طال المجلس وبعد الیوم والیومین غیر مسموع فوائد منیر والصحیح ان الدفع کما قبل الحکم قبل بعده اذا لم یمض ثلثة ایام واما اذا مضی ثلثة لا یقبل فتاوی عتابی وغیره فی در تیمیه که خالد کنیزک کذا خود را بغلام کذا خود امانت مانده غایب شده است بشریعت اگر زید کوید که من این کنیزک را بر عاریت زوجه خالد دعوی ملکیت مطلقه خود در غیبت وی نموده اثبات کرده میکیرم یا بیچون خود که این کنیزک را خالد بابن غلام امانت لی بوده ماند است وبعا کنده امانت مانده است حصم شرعی از قبل خالد مذکور لی بوده است در تصور اوی این قول مذکور بی مصح شرعی آن نادرست باشد بنز الطا در تیمیه وفی فتاوی ظهیر الدین اذا کان العاریة موقتة وامسکها بعد الوقت فهو ضامن وبیتوک فیران العاریة موقت البغال یجا اوولا ... من استعار ... والبکس الحفظ وامسکها حتی هلک ضمن در تیمیه که زید اولا بر خالد دعوی نموده کفته است که مرا بر خالد مبلغ یکصد پنجاه تنکه ادین است ومرا بر خالد زیاده از این مبلغ هیچ حقی نیست مع قبول شرعیت آخر بعده زید اعاده این دعوی را بر خالد نموده کوید که این دین

معامله بیست پنجاه تنکه موصوف است در بنصورت مجرد مذکور این دعوی ثانی متناقض دعوی اول باشد بنز الطا سوانوحرا اذا ادعت المهر فی ترکة الزوج فانکر الورثة النکاح فاقامت بینة علی کلیهما ثبت کلاهما ولو اقامت الورثة بینة علی انها ابرأت الزوج عن المهر قبل موته لا یقبل للتناقض کما هو الیوم ولو ادعی انه یعتنی هذا العبد وانه معیب فانکر البیع فاقام المشتری البینة وادعی البائع انه ابرانی عن هذا العیب لا یسمع دعواه وقیل الصحیح انه یسمع دعواه علی البراءة کما لو ادعی علیه الفا فانکر ثم قال قضیت او ابرانی ذکره فی الجامع الصغیر انه یجوز هکذا ههنا ولو صدقها الورثة فی النکاح لکن انکروا هذا القدر من المهر وادعت المرأة المهر بالبینة ثم ان الورثة اقاموا البینة علی الابراء للدفع کان اولی کذا فی الفصولین فصول عم ولا التخارج ووفوا البیداء اذا ادعیا المیراث من واحد فصاحب الید اولی انه اخته فلانة ثم ماتت فلانة وانا وارثهما فلان مات وترکها ان فلانة ماتت قبل فلان یعنی مورثها صح الدفع والله اعلم بالصواب خلاصه سنجش الدافع دعوی المراث ادعی علیه انه اشتریه من ابیه منذ عشر سنین والاب میت للحال وقام البینة انه مات منذ عشرین سنة یسمع دفعا الی الحافظ لا یسمع قال رضی الله عنه والصواب جواب الحافظ فینبغی ان یحفظ الان زمان المدعی ابن عم فلان ویبطل دعوی المدعی لکن ادعی الدیة علی العاقلة فاقام العاقلة بینة ان قاتله ابیکم فلان بن فلان لا یقبل البینة حتی لا یجب الدیة علیهم ان کانت هذه البینة لا تقبل فی حق ثبوت القتل من ذلک الرجل ولکن تقبل فی حق دفع الدیة عنهم کذا ههنا وذکره فی ثبوت النسب من فتاواه ولو ان مجهول النسب ادعی ابن فلان ان صدقه فلان ثبت نسبه وان لم یصدقه لا یثبت ولو اقام البینة علی انه ابنه یقبل ولو ان المدعی علیه النسوة اقام بینة ان المدعی ابن فلان آخر بطل بینة الابن علی اثبات نسب من فلان لا لان المدعی علیه لیس بخصم عن فلان الآخر حتی اثبتا النسب ولکن یقبل فی حق دفع النسب عن المدعی علیه کما هو فی مسائل الدیة والله اعلم واقعة الفتوی رجل ترک اموال زید وصیه فادعی انسان علی الوصی انه ابن عم المیت لاب

وام

وام واقام الوصی بینة ان المیت للوصی الداخل واخالاب وام بیلدة کذا هل یقبل بینة هذه وهل یندفع بها دعوی هذا المدعی سوع للمیت لا لان هذا المدعی لا انه یزعم ان الملک فی ما یده لغیره وهو اخو المیت فاخذه من لطیف جدا کم فرمن له شهادة فی الفقه کذا فی الذخیرة شیخ ادعی علی ختن مهر بنت المیت فقال ابراتنی عن مهرها حال حیاتها فقال الاب لیس لک دعوی الابراء لانک اقررت بعد موتها بهذا المهر یسمع هذا الدفع کیف کثیر من المفتین منهم القاضی علاء الدین المروزی اذ ادعی لا یسمع فانکر شیخ جوابهم وقال بل هذا دفع صحیح لان دعوی الابراء لیس لدفع لدعوی الاب بل هو دفع اقرار بدعواه کما اذا ادعی الایصال وکما لو ادعی علینا فقال ذو الید هذا الشتریة منک فادعی المدعی اقراره وحوش هذا المباحثة بجامع الحکم الی ما علم هو بجواب شافی فی کتاب الدعوی وذکر فی الذخیرة ایضا ادعی انه اشتری الله لغیر حقه هلاک فی یده واقام المدعی علیه بینة انه اخذها بحق لانها ملکی کان دفعا صحیحا لان حاصل دعوی المدعی فی الضمان وبینة المدعی علیه دافع لدعواه فصول عم الاور کمر ذکر نجم الدین البخاری فی الدعوی من قضاء اداء الدفع بعد الرفع بعضهم عما ورابان لا یسمع بعد الثلاث والمختار انه یسمع صورته ادعی ملکا مطلقا فقال المدعی علیه ابنی لیس منک فقال المدعی قد اقلت البیع فلو قال الاخر انک قد اقررت انی اشتریت منک یسمع ذکره فی مجموع النوازل ادعی کرمانی بید رجل میراثا عن جده الی ابیه وقال انا محمد واسم ابی حمزه دبوبا جد الحارث بن سیماع فاقام المدعی علیه بینة ان المدعی کان یزعم قبل هذا انه ابن عائشة بنت علی ابن حسین فاجاب شیخ الاسلام عطا بن حمزه انه دفع لدعواه کمن ادعی عبا فی یدا بیشان میراثا عن ابیه ثم ادعاها میراثا عن امه وکان شمس الاسلام الاوزجندی یفتی فی مثل هذه انه لا دفع لدعوی المدعی ولا تقبل بینته المدعی علیه علی ما ادعاه وتابعه فی ذلک بعض مشایخنا وبه کان یفتی ظهیر الدین المرغینانی وهو الصواب عندنا فان صاحب الحوض ولانما ان قلت اما ان تقبل علی اثبات اسم جد المدعی وانه لیس بخصم فیه او لنفی ما ادعاه من المیراث والی علی النفی غیر مقبولة وعلی الاثبات لکانت واقعة الفتوی ادعی علی

علیه علی اخر انه کان لابیه علی ابن القاسم ابن بجه علیک لکذا وانه مات قبل البیع فما ابتغاه شیئ
فصار ذلک میراثا للمدعی فقال المدعی علیه ان والد القاسم اجد لابلوهن هذا دعا الدعوی ولا یقبل
ذلک علی ما اختاره شمس الائمة شیخ الاسلام عطاء ابن حمزه اختار شیخ الاسلام علی اسعد کوا اختار سید الامام
الاجل ناصر الدین قول قلت نا امیل الی هذا والجواب علی غیبک کز شمس الاسلام ومن تابعهما
مر بین مسئلة الدین و مسئلة العین من فتاوی رشید الدین علی الحاشیه و بقصر قولهما انه لمنع
وصول عمرو
در مسئلة که عایشه اشیاء کذا را محضر کرده دعوی ملکیت خود نموده باشد بر خالد
ارثا از زید پدر متوفا مورث خود بحضور قاضی اسلام مرافع الدعوی خالد انکار ان نموده باشد بجهت
مذکور خالد را سیو کنند مغلظ داده باشند بطلب عایشه بعد از انکه عایشه عاجزه از اقامت بینه بر عادله
بر وفق مدعا مذکور امده باشد مرا بینه بر وفق بینه بشریعت اگر بعده عایشه اعاده دعوی
مذکوره نموده گوید که مرا بر وفق مدعی مذکور بینه عادله است درین صورت این دعوی از وی بجهت مذکور
نادرست باشد بشرایطها ولو قال لا بینة لی و حلف ثم ادعی لا یسمع و علیه الفتوی کذا
فی الیتیمه التجنیس المنسوب
در مسئلة که خالد مبلغ کذا دین به عمرو دعوی نموده بحضور نایب قاضی اسلام مر ا
خالد مذکور و بخود را سیو کنند معظما داده است کما هو طریقه شرعا نموده است و نایب مذکور عمرو را بعد از انکار وی مدعا
بینه عادل و خالد گفته است که مرا گواه بر مدعا مذکور خود بینه است وطلب سیو کنند عمرو ار نایب
مذکور نموده است بشریعت اگر بعده خالد اعاده دعوی مذکوره خود در آنجه نموده گوید که مرا بر مدعای مذکور
خود بینه عادل است و با عمرو را سیو کنند میدهیم درین صورت این قول از وی بجهت مذکور نادرست
بشرایطها بشریعت رفع اولا مرتبه از ذی الید درست باشد و از غیر ذی الید بجهت مذکور
نادرست باشد بشرایطها
در مسئلة که بر تقدیر انکه خالد به عمرو دعوی نسب برادر متوفا
مورث خود را کرده باشد و حاکم حکم موضع کذا مبلغ کذا از عمرو را گرفته باشد بشریعت

الرکم

اگر عمرو گوید که این مبلغ را از خالد میگیریم که سبب ان دعوی نسب برادر وی این مبلغ من اعاده کرد
درین صورت این قول از وی بجهت مذکور نادرست باشد بشرایطها
درین مسئلة که حالت اقرار عمرو
صحیح معتبر شرعی کرده است که مرا از زید بجهت نوع دعوی و خصومت نیست الجامع الصدیق اباه کما هو طریقه
شرعا بشریعت اگر بعده خالد دعوی کذا را بر زید نموده گوید که مرا بر زید مذکور دعوی هست درین صورت
این دعوی از وی بجهت مذکور نادرست باشد بشرایطها ولو قال لا دعوی لی الیوم لیس له ان یدعی بعده کذا
فی المحیط وغیره
وذکر فی باب الشرکه من فتاوی رشید الدین اذا ادعی مال الشرکه او المضاربه او الودیعه
فقال رب المال الیه لم یقبل قوله مع الیمین ولو حلف رب المال او المودع او الشریک کذبا فقد ابرا لا یعتبر ذلک و مفهوم
ازین مسئلة که خالد اسب کذا را که در دست زید ذی الید ان در دست دعوی ملکیت خود نموده میگوید که این اسب
حق و ملکیت من است و در دست زید بغیر حق است کرم نموده کذا است که اثر ادرد البیدم و زید انکار ان
نموده لطریق دفع میگوید که این اسب حق و ملک من است بسبب انشرای صحیح از مالک کذا است کذا الله سابق
بیست درین مدت کما هو طریقه شرعا در دست من است وارد دست من نی بر آمده است درین مدت بشریعت
این دفع از زید درست و بعد الاثبات دافع دعوی مذکوره خالد باشد بشرایطها ولو اقام الخارج
بینة ان هذا المتاع سرق منی منذ شهر و نصب ما قام ذو الید بینة انه ملک فلان ورثه من الاقبل
هذا او بینة ثم اشتری منه فهذا دفع عند ابی حنیفة ره و الی یوسف ره و محمد ره کذا فی الکتاب
دالشهاده فی باب الیمین المتضادین
در مسئلة که خالد تو بلکی کذا را حق و ملک خود گفته
بمبلغ کذا بزید فروخته است مع التقابض فی الیدین بیع صحیح کما هو طریقه شریعت این بیع
مذکور درست باشد بشرایطها
و اگر بعده خالد دعوی نموده گوید که من بیع مذکور را که
بیازم ها بالیقین خود که این حویلی از برادر در من است درینصورت این قول از وی بجهت مذکور در حق

مدعی زید منکر نادرست باشد بشرایطها
در مسئلة که خالد مبلغ کذا را محضر کرده بر وارث زید متوفا که
متعرفین فرد و انه وی الذی ادعی نموده است کما هو طریقه این وارث منکر بن اللدو بر تقدیر انکه خالد از اقا
مت بینه بر وفق مقال خود عاجز آید بشریعت درین صورت باید قاضی اسلام مرافع الیه را که هر یک از این ورثه
نکلفنی را بطلب خالد سیو کنند و هنکا هو طریقه بر وجه صحت شرعیه بشرایطها
سوالی جرمن
ادعی دارا میراثا من جهته و مات بلا وارث سوا هما ثم ظهر ان لهما وارثا امر لصح دعوی بها فقد حقهما
المیراث لانه لا حق لهما فی الزیاده وفی الذخیره اذا ادعی المیراث وقال لا وارث له غیری فقال المدعا
علیه ان لک اخا من اخوانه او قد تحلت لا وارث له غیری حکی شمس الاسلام اذ جندی روان المدعی علیه تبطل
بتطیل الدعوی والشهاده اما لو اراد المدعی علیه اثباته لا یسمع قال جیاله خزونه کعب الجنایات البیع
بشر وصول عمرو
در مسئلة که خالد اشیاء کذا را محضر کرده بحضور قاضی موضع کذا بر عمرو ذی
الید ان دعوی نموده گفته است که این اشیاء حق و ملک زید متوفا پدر مورث من بود زمان موت وا
ذوی وارث یک پسر من مدعی مانده ام و لیس وارثی وارث دیگر نیست کما هو طریقه بشریعت اگر بعده معلوم
شد باشد که زید ایک دختر دیگر وارث بهتر بوده است و خالد اقرار با این دختر کرده است مع قبول لها دارد
بصورت این دعوی وی باشد بجهت مذکور بشرایطها
وما قولهم رضی الله عنهم درج زید ایک
گفتار ابو عمرو ذی الید ان دعوی ملکیت خود میکند و میگوید که این است خانه زاد من است و عمرو میگوید که
این است نتیجه زاد من است و هر یک از زید و عمرو اقامت بینه میکند بر طبق مقال خود بشریعت
بینه عمرو ذی الید به نتاج او فی باشد از بینه زید خون زید دعوی فعل نمیکند بشرایطها باشد
بینه ذی الید النتاج انما یرجح علی بینة الخارج
و فصول عمرو
النعت اذا الوجه
الخارج علی النتاج اعلی الملک المطلق اذا لم الخارج علی ذی الید فعله نحو
وما قولهم رضی الله عنهم در ان زید مرکب
میکنند که این مرکب خانه زاد من است بشریعت نسبه نتاج افعل باشد بشرایطها
وان الملک بالنتاج
ادعی فی ید النتاج سواد عی الخارج انه ملک غصب منه ذو الید او اودعه منه اعاده منه کمانت بینه

النتاج

النتاج اولی
مخط خزانه اسب
وانما قال خارجان لانه اذا برهن خارج وذو الید
علی النتاج یقضی بها لذی الید استحسانا لما روی ان النبی صلی الله علیه وسلم قضی لذی الید فی ناقه ادعا
هو الخارج غیرهما اقاما بینه عبد الملک
اما لو ادعی ذو الید النتاج و ادعی الخارج انه ملک غصبه منه
ذو الید او آجره منه او اعاره او اودعه منه یقضی من ذی الید واما البینة یقضی لبینة الخارج و
الطحاوی ان بینة ذی الید علی النتاج انما ترجح علی بینة الخارج علی النتاج او علی ملک المطلق بان یدعی
جاؤو الید فعلا نحو الغصب او الوده او الاجاره او الرهن و العاریت وما اشبهه فالک ما ادا ادعی الخارج
فعلا مع ذالک فبینة الخارج اولی کذا ذکره فی دعوی الذخیره وذکر الغصب ابو اللیث فی باب دعوی النتاج من المبسوط
ما یخالف المذکور فی الذخیره دابه فی ید رجل اقام آخر بینة انها دابته اجرها من ذی الید و انکار ما من اوانها
ابیاه و صاحب الید اقام بینة انها دابته فنتجت عنده فانه یقضی بها لصاحب الید لانه یدعی ملک النتاج و الاخر
یدعی الاعاره والاجاره والنتاج اسبق من الاعاره و الاجاره والرهن فیقضی لذی الید وهذا خلاف ما ذکر فی الذ
خیره
مصول اثمر
در مسئلة که خالد اشیاء کذا را ابو صاحب بشریعت خود از قبل داد مصغر بکر و متوفا
بر بکر ذی الید ان به دعوی ملکیت این صغیر شاهد ابو صاحب مذکور و بکر انکار آن را نموده بطریق دفع
میگوید که طلب بدل این صغیر در حیوة و لقاء در وفات خود این اشیاء را مبلغ کذا که ثمن مثل و قیمت عدل آن بوده است
وقت البیع بمن فروخته است بیع صحیح مع التقابض فی البدلین کما هو طریقه شرعا بشریعت این دفع
از وی درست و بعد الاثبات دافع دعوی مذکور خالد بشرایط و اگر خالد بعده در جواب دفع مذکور زوی بطریق
دفع الدفع گوید که این مثل وقت البیع ثمن مثل آن نبوده است درینصورت بجهت مذکور این دفع الدفع از خالد
حال انکه حجت نکاح نادرست باشد بشرایطها
وان اقام صاحب الید بینة وان ابا الک باع منه فهی
حال الصغر بثمن المثل قبلت بینة واندفع خصومة الابن ذکر ما ما حاصله الدعوی
وان اشتری اگر جاریه شراء فاسدا او جایزا او ملکها هبه او صدقه او وصیه و ولدت الاولی دا ائم

او يستعار حلي بنت اقامها فاذا بغضي للمستحق بالجارية اولادها الان الاولاد فرع ملك منكوله ظهيرية
درين مسئله كه ورثه كبار خالد متوفا دعوى وبرا ارثا من سر زيد مي نمايد نزد حضرت قاضي الاسلام مرافع
اليه وزيد انكار آنرا نموده دفعا ميكويد كه اين ورثه ازين دعوى خود كه بر من داشتند مجانا كذ
شته ابرا نموده من نموده الذمه قبول و باوجود لكن زيد را بر دفع مذكوره خود بينه عادله بوده اگر
قاضي مذكور العاجز بدفع مذكور في بواد كرده حكم بمدعاء اين ورثه بر زيد كرد آيا اين ليت جهز زيد المحا
اقامت بينه عادله بر دفع مذكور خود ميتماند در ينصورت اين دفع و اين اقامت بينه از زيد درست
والبعد الاثبات مبطل اين حكم قاضي باشد بشرائطها بينوا توجروا
اذا قضى حقا فكان المدعا عليه البراءة واستمهل يوم على الدفع وقف القاضي عليه ثم جاء بالشهود فالمختار الا يسمع ويبطل القضاء باقامة البينة فصول الاسروشني
درين مسئله كه خالد بر ورثه كبار زيد متوفا دعوى نموده ميكويد كه مرا
در ذمه زيد مبلغ كذا دين لازم الادا بهت زمان موت وبعد از فوت متعلقات از وى تركه مانده بهت
كه وافى بهت باين مبلغ نشر ليت بر تقدير انكه اين ورثه اقرار بموت زيد كرده باشند چون اين انكار
دين مذكور و موصول تركه مذكوره منيماليد كما هو الطريق در ينصورت بايد قاضي اسلام مرافع اليه اگر
اين ورثه را داد سوكند بر علم دهند كه خالد را در ذمه زيد مبلغ مذكور في بوده بهت و دو بهم مرتب اين
ورثه را سوكند بر اثبات دهند كه تركه بسبب بهت باين ورثه تركه مذكوره و كمتر از ان اصلا كما هو الطريق
شرعا چون خالد عاجز بهت از اقامت بينه عادله بر وفق مذكور و طلب سوكند اين ورثه نمايد بشرائطها
هرچند بعضى ورثه كويند كه تمامى اين تركه حق بعض معين اين ورثه بهت و متروكه زيد نمى باشند و بما يان
از تركه حق زيد اصلا چيزى نرسيده بهت سوحورا والاصح انه يحلف الوارث مرتين مرة على
العلم من الدين ومرة على الثبات في وصول التركه كذا في الخزانة وانما يحلف على العلم لان الحلف
بعمل ما

فيما يجب على الاغير ليس الا على شرح وقايه كتاب الكفالة
درين مسئله كه زيد كه احد ورثه خالد متوفاست دعوى وبرا بحذ كرده نزد
قاضي اسلام مرافع اليه حصه خود را موافق شرع شريف بر طلح منكر دعوى نموده است
وبعد از زيد از اقامت بينه عادله بر وفق مقال خود عاجز آمده اقرار معتبر شرعي كرده است كه
مرا بر وقف مقال بينه عادله اصلا كواه نيست وبعده حضرت قاضي مذكور طلح مذكور را بطلب
زيد سوكند مغلظه داده اند كما هو طريقه شرعا شريعت اگر بعده بقيه ورثه خالد
اعاده دعوى مذكوره را بر طلح نموده كويند كه ما يان طلح را سوكند مغلظه ميدهيم
درينصورت بوجه مذكور اين دعوى بر وجه مذكور از بقيه ورثه نا درست باشد
ولو ادعى على ميت مالا وله ورثة فله ان يحلف كلهم على علمهم ولا يكتفي
بيمين احدهم ولو ادعى الورثة مالا للميت على رجل وحلف احدهم المدعا عليه عند
القاضي اكتفى به حتى لم يكن لبقية الورثة ان يحلفوه لان النيابة لا تجري في الحلف
وتجري في الاستخلاف فصول عم درين مسئله كه خالد حويلي كذا
را كه در دست ذى اليد آنست بحد كرده حدود اربعه آنرا درين بحد تعيين
كرده بر زيد منكر آن دعوى ملكيت خود نموده است وبعده اقرار معتبر شرعي كرده
است كه من درين حد وغلط كرده ام مع تصديقها آيا شريعت اين دعوى
خالد بسبب اين اقرار وى موجب فساد اين دعوى وى باشد بشرائطها ونيز
خالد مواخذ باين اقرار خود باشد بشرائطها بينوا توجروا ذكر في المحاكمة
ره في الدعوى من فتاواه الدفع بعد الدفع بعضهم افتوا بانه لا يسمع بعد
الثلث والمختار انه يسمع صورته ادعى ملكا مطلقا فقال المدعا عليه اشتريته
منك فقال المدعي قد اقلت البيع فلو قال الآخر انك اقررت اني ما اشتريته
يسمع درين مسئله كه خالد مبلغ كذا را كه نزد زيد است بغير حق دعوى

ملكيت خود مينمايد ارثا از عمرو متوفا مورث خود كما هو طريقه شرعا و بر تقدير انكه
خالد از اقامة بينه عادله بر وفق مقال خود عاجز آيد كما هو طريقه شريعت
بايد قاضي اسلام مرافع اليه را كه زيد را بطلب خالد سوكند بر بطلان دهند بعد انكار
زيد مدعاى خالد را كما هو طريقه بشرائطها چون مانع في بوده باشد بينوا توجروا
درين مسئله كه بر بعد بر انكه زيد دعوى مالي كذا را بر عمرو نموده وعمرو دفع
گفته اثبات دفع خود را بكواه و بحكم قاضي و با نايب قاضي اسلام مرافع اليه في بوده است خالدكه
كرده باشد بشريعت اين حكم بوجه مذكور نادرست باشد بشرائطها بينوا توجروا
درين مسئله كه خالد در وقتي كه معين و در عيال زيد پدر خود بوده است
اموال كذا از براى اين پدر خود حاصل كرده است كما هو طريقه شريعت تمامي اين اموال
مر اين پدر خالد را باشد بشرائطها بينوا توجروا المال كله للاب اذا كان الابن
في عيال الاب قنيه درين مسئله كه خالد بر زيد دعوى نموده ميكويد
كه زيد شتر كواه مرا كه نزد وى امانت بود آنرا كشته كوشت آنرا تلف كرده است
بغير حق و تاوان آنرا بحد كرده از وى كما هو طريقه شرعا طلب نموده مينمايد و بر وفق
مقال خود اقامت بينه عادله كما هو طريقه شرعا مينمايد بشريعت اين دعوى و اين
اقامت بينه درست باشد بشرائطها هرچند زيد كويد كه من آنرا في كشته ام و تلف
في كرده ام و من كواه دارم بينوا توجروا درين مسئله كه خالد مسماة
عائشه كه بحسب ظاهر در نكاح زيد است دعوى زوجيت خود نموده مينمايد و زيد انكار
ان نموده بطريق دفع ميكويد كه اين دعوى خالد باطل است بسبب انكه خالد در
نزد قاضي كذا بر مسماة مذكوره در حضور من دعوى نموده كفته است كه مسماة مذكوره زوجيت
بصوت دو ماه است كه بزني نفس خود را بمن بخشيده است و من در حضور خالد باتفاق
مسماة مذكوره در جواب دعوى وى كفته ام كه مسماة مذكوره قبل ازين مدت كه خالد
ميكويد

مدت سه سال است كه مسماة مذكوره بزني نفس خود را بمن بخشيده است در وقتيكه
از فراش غير بوده است و من قبول آن نموده ام بحضور شهود عدول كه ايجاب و
قبول ما يان را معاينه شنوده اند كما هو طريقه شرعا و بر وفق مقال خود در حضور منكر خالد
آن اقامت بينه عادله نموده ام و قاضي مذكور بعد از اثبات دفع مذكور در حضور
خالد مذكور هم حكم بمدعاء مذكور من بر وى نموده است كما هو طريقه شرعا بشريعت اين
قول از وى درست باشد و بعد الاثبات دافع دعوى مذكوره خالد باشد بشرائطها
بينوا توجروا ان ارخا فالسابق احق وان لم يؤرخا او ارخ احدهما فان كان
في يد احدهما فذو اليد الى شرح وقايه درين مسئله كه خالد مسماة عائشه
را كه الحال بحسب ظاهر در نكاح شرعي زيد است دعوى زوجيت خود را نزد قاضي اسلام
مرافع اليه در حضور زيد مينمايد و مسماة مذكوره انكار آن نموده بطريق دفع نزد
قاضي مذكور باتفاق زيد ميكويد كه خالد مذكور در وقتيكه در نكاح وى بودم سابق
برين نكاح زيد بمن امر داده است كه اگر وى از نزد من مدت شش ماه پيوسته بلا
نفقه كفايه غيبت غايب من و ليكن باشم كه امر انداز هم و نفس خود را بروى بيك طلاق
باين حرام كردانم هر وقتيكه خواهم مع قبول في مجلس و بعده وى از نزد من مدت
مذكوره بلكه زياده بلا نفقه كفايه غيبت نموده است و شرط امر مذكور وجود گرفته است
و من بعد از وجود شرط امر مذكور امر انداخته نفس خود را بروى بيك طلاق باين
حرام كردانيده ام و بعده عدت من از وى كما هو طريقه شرعا منقضيه شده است و من
بعده بنكاح مذكور زيد كفو خود در آمده ام بر وجه صحت شرعيه بشريعت اين دفع
از مسماة مذكوره درست و بعد الاثبات دافع دعوى مذكوره خالد مذكور باشد بشرائطها
تا هرچند خالد مذكور كويد كه من بى نفقه از نزد مسماة مذكوره غايب في شده ام و شرط
امر مذكور وجود في گرفته است و من بران كواه دارم بينوا توجروا

و ان ادعی نکاح امرءة ذات زوج بشرط حضرة الزوج الظاهر لسماع الدعوی و البینة فصول
درین مسئله که هر یک از عائشه و فاطمه و زینب دعوی ذات الید بودن اشیاء کذا
نموده اقامت بینه کما هو طریقه مینمایند چون مانع اصلا موجود نبوده است بشریعت این
بینهٔ هر یک بر وفق مقال وی مقبوله باشد بعد تحقق شرائطها سوا او حروا
والاختلاف فی الید کالاختلاف فی الملک هدایه درین مسئله که خالد بر
غلام کذاء محجور بکر در غیبت بکر دعوی نموده میگوید که این غلام اسپ کذاء مرا متصرف شده
تلف کرده است بغیر حق و این غلام منکر آنست بشریعت اگر خالد گوید که من در غیبت بکر برین
غلام اثبات آن اسپ لازم جرا در ینصورت بجرد مذکور این قول از خالد نادرست باشد سوا او حروا
عبد محجور لا انسان ادعی علیه رجل مالا بسبب الاستهلاک و الغضب بشرط حضرت
المولی بسماع البینة بخلاف العبد الماذون مختصر حرایه درین مسئله که زید
مرکب کذا را که در دست خالد ذی الید آنست دعوی ملکیت مطلقهٔ خود نموده میگوید که این
مرکب حق و ملک و خانه زاد من است و در دست خالد بغیر حق است و خالد انکار آنرا نموده
دفع میکوید که این مرکب حق و ملک من و خانه زاد بایع من است که عمرا بیع مذکور از دست
بایع من اصلا انتزاع ننموده است بشریعت این دفع از خالد درست و بعد الاثبات دافع دعوی
مذکورهٔ زید باشد بشرائطها سوا او حروا لو ادعی شاة انها ولدت فی ملکه و اقام
ذو الید بینة انها شاة تملکها من فلان و انها ولدت فی ملک فلان قضی بها لذی الید
فصول درین مسئله که زید نزد حضرت قاضی اسلام رافع الله بر خالد ذی الید
اسپ کذا دعوی ملکیت این اسپ را نموده گفته است که این اسپ حق و ملک من است بسبب
آنکه از بکر پدر متوفای مورث من بمن انتقال کرده است ارثا منه و در دست وی بغیر حق است
بشریعت اگر ثانیا زید مذکور نزد قاضی مذکور بر خالد منکر مذکور این اسپ را دعوی ملکیت
مطلقهٔ خود نمود در ینصورت این دعوی از وی مناقض دعوی اول باشد بشرائطها سوا او حروا

و لو ادعت الملک بسبب ثم ادعی المطلق لا یقبل و علیه الفتوی و لو ادعی المیراث اولا ثم ادعی
الشراء لا یقبل و یثبت التناقض مختصر خزانه درین مسئله که خالد بر عمرو
دعوی نموده میگوید که عمرو شتر کذا را که متصرف بود حق و ملک من است و بغیر حق در دست
عمرو بود من عمرو را جبر میکنم این شتر را حاضر سازد و عمرو در جواب این دعوی ملکیت
مطلقهٔ وی بطریق دفع میگوید که این شتر حق و ملک طلح بود که او را از طلح بطریق امانت
گرفته بود من او را بطلح سپرده ام مع قبوله و قبضه بشریعت این دفع از عمرو درست
و بعد الاثبات دافع دعوی مذکورهٔ خالد باشد بشرائطها سوا او حروا
و فی الفتاوی المودع اذا دفع الودیعة الی المودع ثم استحقه رجل فلا ضمان علی
المودع لانه رد ما اخذ الی من اخذ منه و کذلک کل امانة و غصب فصول
درین مسئله که خالد اشیاء کذا را بر زید ذی الید ان دعوی ملکیت خود مینماید ارثا
از مادر متوفاه مورثهٔ خود و زید انکار آنرا نموده بطریق دفع میگوید که این مادر در
صحت ذات و نفاذ تصرفات خود اقرار معتبر شرعی کرده است که همهٔ این اشیاء حق و ملک
زید است و برادر او را هیچ نوع حقی نیست مع قبوله کما هو طریقه شرعا بشریعت این
دفع از وی درست و بعد الاثبات دافع دعوی مذکورهٔ خالد باشد بشرائطها سوا
او حروا لو ادعی المیراث فاقام بینة علی اقرار مورثه بذلک یندفع دعوی المدعی
فصول عم درین مسئله که خالد اقرار معتبر شرعی کرده است که اشیاء کذا که در
دست زید است حق و ملک زید است و مرا در آن هیچ نوع حقی و دعوی نیست مع تصدیقه
ایاه کما هو طریقه شرعا بشریعت این اقرار از خالد درست و وی مؤاخذ باین اقرار خود
باشد بشرائطها و اگر بعده خالد این اشیاء را وصایة از قبل عمرو پسر صغیر طلح متوفا
دعوی ملکیت این بر عمرو نماید در ینصورت بجرد مذکور این دعوی از خالد نادرست
باشد بشرائطها سوا او حروا الوصی اذا اقر بعین لآخر ثم ادعی انه للصغیر لا یسمع
فصول عم

من اقر بعین لغیره فکما لا یملک ان یدعی لنفسه لا یملک ان یدعی لغیره بوکالة او وصایة
فصول عم واقعه العبور در تاریخ هفتصد هفتاد و دو در سمرقند طالب علم در
حمام در آمده و چند سکه بحمامی سپرده و بعد از بر آمدن تنکها را از حمامی طلبید حمامی
بر سید که چند است او گفت که پنج و نه است و فی الحال بر گشته گفت که پنج و هشت است
یکی را خرج کرده بودم مفتی که معتبر آن زمان بود قطع فتوی نوشته که این دعوی مقبول
نیست و فقیر نوشته ام که این دعوی مقبول هر دو فتوی را نزد قاضی زمانیکه
دانشمند بود بردند روایة طلبید خصم کتابی ظاهر ساخت بقاضی نمود قاعدی که ویکه
و فقیر از فصول عمادی نوشتم که ادعی نصف دار فی ید رجل ثم ادعی کل الدار افتی
شمس الائمة الاسلام محمود اوزجندی انه لا یسمع دعواه و لو کان علی عکس یقبل و الصواب
فی الوجهین قاضی مذکور باین ملتفت نشد و بجانب خصم میل کرد و فقیر قاعدی نداشتم
و معلوم نشد که در کدام مبحث قاعدی است بعده طالب علم مذکور را از علماء نکند
فکر آورد بر قبول این دعوی قاضی مذکور نیز قبول نکرد و بعده فقیر فتوی نوشتم
بر قبول این دعوی بنا برین روایة فصول عمادی که ادعی علی آخر بعینه اشیاء سماها
و وصفها فانکرها الخ و قاضی مذکور این قول را نیز قبول نکرد و برین مدت دو
سال گذشت و خصم درین مدت قاعدی را ننمود و نیز نگفت که در کدام جای قاعدی
است بعده بالحاح و مبالغهٔ تمام خصم قاعدی را نمود در قاعدی نوشته شده بود
که یکبار دعوی ملک مطلق کرد باز در مجلس دیگر اعادت کرد و ملک بسبب گفت
یا بر عکس اجاب متناقض بود و هر دو دعوی باطل هچنانکه یکبار پانزده درم
دعوی کند یا ده درم بار با پانزده درم و هذا لان الملک بالسبب بعض بالنسبت
الی الملک المطلق یعنی این روایة هیچ مقبول نشود و بعده تفتیش کرده در
نسخهٔ دیگر از قاعدی یافتم باین مضمون بعده بقاضی مذکور گفته شد که باین
عبارت

بهمین بدل

عبارت مختلفه که در نسخهٔ قاعدی واقع شده است و معنی آن و مقصد از آن ظاهر
نمیشود بنا بر آن ماندهٔ حق طالب علم را ضایع میباز ید با وجود آنکه در اکثر کتب متداوله
مکتوب است که اگر اول دعوی ملک مطلق کند و بعد از آن دعوی بسبب این دعوی
مقبول است و عکس این خلافیه است و بعضی مخادم دیگر که عظیم الشأن و دانشمند
بودند مدد این بکنه کردند و قاضی مذکور حکم بران تمام کرد و طالب علم بحق خود واصل شد
و فقیر مسرور شدم فواید ملا کلان درین مسئله که عائشه بر خالد ذی الید
اشیاء کذا دعوی نموده میگوید که زید متوفا در وقت کذا در حیات خود مرا وصی فرزندان
صغار خود کرده این اشیاء را بمن سپرده بود و خالد بطریق دفع میگوید که
زید بعد از من و فوت عائشه را از ین وصایة عزل کرده کما هو طریقه بعده مرا وصی فرزندان
صغار خود کرد و این اشیاء را بمن سپرده بود کما هو طریقه و من قبول آنرا نموده ام
بشریعت این دفع از خالد درست و بعد الاثبات دافع دعوی عائشه باشد بشرائطها
سوا او حروا درین مسئله که خالد بر زید دعوی نموده میگوید که مرا در
ذمهٔ زید مبلغ کذا دین لازم الادا است از وجه ثمن اسب مبیع مقبوض که بوی بیع
صحیح فروخته ام کما هو طریقه و خالد بعد از انکار زید او را بر وفق مقال خود اقامة
بینهٔ عادله مینماید کما هو طریقه شرعا بشریعت این دعوی و این اقامة بینه بر وجه
مذکور درست باشد بشرائطها هر چند خالد درین دعوی خود توصیف این اسب را
نکرده باشد چون این دعوی در حقیقت دعوی دین است سوا او حروا
و لو ادعی ثمن مبیع مقبوض و لم یبین ما ذاک المبیع قال صاحب المحیط
یقبل فی باب القاضی من دعوی فتاوی رشید الدین ره و فی الذخیرة و لو ادعی علی
احد ثمن مبیع مقبوض و لم یصف المبیع او یحد و دو لم یحده یجوز هو الاصح
فصول درین مسئله که ورثهٔ خالد متوفا بر زید دعوی نموده میگویند که

زید و خالد مذکور مورث ما بازاد در وقت کذا زده لت کرده است بغیر حق و بسبب ضرب مذکور زید خالد صاحب فراش شده فوت شده است و زید انکار آنرا نموده دفعاً میکوید که بعد از وقت مذکور که این ورثه میکویند خالد مدت کذا صحت و سلامت بوده بحوایج خود اشتغال نموده است و بعده بسبب بیماری کذا که بر خالد عارض شده است وی فوت شده است بشریعت این دفع از زید درست باشد و بعد از اثبات دافع دعوی مذکوره این ورثه خالد باشد بشرایط تا سوال وجواب ولو اقام البینة انها صحت بعد الضرب یصح ولو اقاما البینة هذا علی الصحة والآخر علی الضرب فبینة الصحة اولی خلاصه

درین مسئله که زید بر خالد دعوی نموده میکوید که اسپ کذا که میان ما من حق و ملک من بود و مشترک بود میان ما و خالد انصاف او ای انرا بمبلغ کذا تنکه کذا که رایج بود وقت البیع بطلوع فروخته مع التقابض فی البدلین و من درو قتیکه عالم باین بیع شده ام واین مبیع در دست طلوع قایم بود واین مبلغ رایج بود درین وقت تجویز این بیع را کرده ام کما هو طریقه و بر خالد واجب است که نصف ثمن مذکور را از وجه مذکور بمن دهد و زید بعد از انکار خالد انرا بر وفق مقال خود اقامت بینه عادله کما هو طریقه شرعا مینماید بشریعت این دعوی واین اقامت بینه بر وجه مذکور درست باشد بشرایط تا سوال وجواب ولو ادعی علی غیره انه باع عینا مشترکا بینه وبینه وانی قد اجزت البیع حین وصل الی خبر البیع فواجب علیه تسلیم نصف الثمن الی فصول درین مسئله که خالد زمین کذا را بملکیت خود متصرف است کما هو طریقه بشریعت اگر زید این زمین را بر خالد دعوی وقفیت بر معروف کذا نماید چون منکر آنست درینصورت بحجت مذکور این دعوی از زید در حق اخذ این مدعا بی اثبات شرعی آن درست باشد بشرایط تا و زید مقدار کذا غله کذا او خالد را معروف شده که رفته است بغیر حق درینصورت ولایت باشد خالد را که این مقدار غله

خود را که در دست زید است از زید طلب نموده بگیرد بشرایط تا سوال وجواب التصرف فی مال الغیر حرام فیجب التحرز عنه هدایه درین مسئله که خالد اشیاء کذا را بهمراه علانه زوجه خود در یک جای در یکخانه متصرفند بشریعت ذی الید اشیاء علانه و خالد باشند بشرایط تا سوال وجواب

واذا اختلفا الزوجان فی متاع البیت فلها ما صلح لها وله ما صلح له او لهما لان المرأة وما فی یدها للزوج فالاموال کلها فی یده فالقول ملا ابو المکارم

درین مسئله که خالد اشیاء کذا را محضر کرده ارثاً از پدر متوفاء مورث خود بر عمرو منکر ذی الید آن دعوی ملکیت خود نموده است و بعده بر تقدیر انکه این دعوی خالد بسبب باطل شده باشد کما هو طریقه شرعا بشریعت بحجت مذکور مانع دعوی خالد وکالة ووصایة از قبل شخص باشد بشرایط تا سوال وجواب التناقض کما یمنع الدعوی لغیره بوکالة او وصایة محیط وغیره کذا فی الفصول

درین مسئله که زید بر خالد مبلغ کذا دعوی کرده است و خالد دفعا گفته است که زید از ین دعوی خود گذشته ابراء ذمه وی کرده است مع قبوله فی المجلس بشریعت اگر خالد از اقامت بینه عادله بر دفع مذکور خود عاجز آید درینصورت باید قاضی اسلام مرافع الیه که قبل از اثبات مدعای مذکور زید به بینه معدله بر خالد منکر حکم بمدعای مذکور زید کنند بشرایط تا و بحجت این دفع خالد مقتضی سقوط حق زید باشد بلا سبب شرعی تا سوال وجواب دعوی الابراء عن الدعوی لا یلغو اقرار فصول درین مسئله که خالد اشیاء کذا او زید را بی اذن و رضای وی بمبلغ کذا بطلوع گرو مانده باشد چون زید بعد از علم بآن تجویز آنرا نمیکند بلکه رد آنرا مینماید بشریعت بحجت مذکور این گرو ماندن نادرست باشد بشرایط تا و ولایت باشد زید را که این اشیاء خود را که بغیر در دست طلوع است بحضور خالد از طلوع طلب نموده بگیرد بشرایط تا سوال وجواب

نقض ینبع الدعوی

فی دعوی العین المرهون بشرط حضرة الراهن والمرتهن فصول عم

درین مسئله که بر تقدیر انکه زید اولا بر برادران خالد دعوی نموده باشد که این برادران وی اشیاء مرا بطریق دزدی و کرفتگی گرفته اند هرچند زید کوید که آنرا برین برادران اثبات کرده بودم در غیبت خالد بشریعت اگر زید بعده کوید که این اشیا را از خالد بحجت اثبات مذکور میگیرم بان حجت خود که این برادران وی خصم شرعی از وی نبوده اند و حال انکه این اثبات موافق شرعی نبوده است درینصورت این قول از زید بحجت مذکور نادرست باشد بعد تحقق شرایط تا سوال وجواب درین مسئله که اگر زید داماد علانه بی بی متوفات بر ورثه علانه بی بی دعوی میکرده باشد که اشیاء کذا که در ید تصرف این ورثه است حق و ملک من است بسبب انکه علانه بی بی در حال صحت ذات و نفاذ تصرفات خود این اشیا را بمن بخشیده است و من قبول و قبض آن کرده ام واین ورثه منکرین آنند بشریعت مع شرایط این دعوی از زید در حق اخذ این اشیا ازین ورثه بی اثبات شرعی آن ناممسوع باشد بشرایط تا باشد سوال وجواب درین مسئله که زید دیوار کذا را دعوی ملکیت خود مینماید ارثا از خالد پدر مورث خود بر عمرو ذی الید آن و عمرو بطریق دفع میکوید که خالد در حال حیوة و نفاذ تصرفات خود اقرار معتبر شرعی کرده است که این دیوار حق و ملک بکر برادر من است مع تصدیقه ایاه و بعده بکر این دیوار را بمبلغ کذا بر عمرو فروخته است مع التقابض فی البدلین بشریعت این دفع از عمرو درست و بعد الاثبات دافع دعوی مذکوره زید باشد بشرایط تا سوال وجواب درین مسئله که زید و جمع معلومین دوازده عدد دستار و نه عدد جامه و شش عدد زین و هشت عدد قمچین و ده عدد کارد و مبلغ یک هزار تنکه کذا او جمع معلومین دیگر را متصرف شده اند بغیر حق بشریعت رسد این جمع دیگر را که این اشیاء خود را که در دست ایشان موجود است از ایشان طلب نموده بگیرند بر وجه صحت شرعیه بشرایط تا سوال وجواب

درین مسئله که زید دافع علانه مدعیه دعوی ملکیت کنبات باغ کذا که ارثا از پدر و مادر متوفاین خود بر زید مذکور که ذی الید آنست دعوی مینماید ارثا منهما میکوید که این کنبات باغ را از پدر و مادر خریده ام بمبلغ کذا و حال انکه علانه منکره آنست بشریعت مادامیکه زید اثبات دفع مذکور کما هو طریقه شرعا نکند در ضمن مرافعه شرعیه درینصورت بحجت مذکور این دفع دافع دعوی مذکوره علانه باشد بلا سبب شرعی تا سوال وجواب

درین مسئله که خالد اولا اراضی کذا را دعوی ملکیت خود نموده است ارثا از عمرو متوفای مورث پدر خود بر طلوع ذی الید آنست بشر اگر بعد ذلک خالد این اراضی را دعوی ملکیت خود نماید ارثا از علانه متوفاة مورثه مادر خود بر طلوع منکر آن درینصورت این دعوی دوم متناقض و نادرست باشد بشرایط تا سوال وجواب ادعی میراثا عن ابیه ادعی عن امه لا یسمع دعواه فصول عم درین مسئله که زید بر عمرو و علانه زوجه مطلقه وی دعوی نموده است که مبلغ صد تنکه کذا بعمرو و علانه بطریق تخییر و ضمانت یکدیگر قرض داده ام کما هو طریقه شرعا و زید بر وفق مقال خود اقامت بینه عادله مینماید کما هو طریقه شرعا بشریعت این دعوی واین بینه مقبوله باشد بشرایط تا هرچند علانه کوید که این دعوی را در شهر بر عمرو کرده بود سوال وجواب

درین مسئله که زید وکالة از قبل عمرو بر بدل ابراء مبلغ کذا و مقبوضه از بکر از جمیع دعاوی موکل مذکور خود که بر وی داشته است گذشته ابراء ذمه وی نموده است خصوصا از دعوی مبلغ پانصد تنکه و یکصد و هشتاد جیت و چهار روپیه اسپ که بر وی داشته است کما هو طریقه شرعا مع قبوله و حال انکه خط بمهر قاضی ناطق است بران بشریعت اگر بعد ذلک عمرو اعاده دعوی مذکوره بر بکر نماید درینصورت این دعوی از وی بحجت مذکور نادرست باشد بشرایط تا سوال وجواب

درین مسئله که میجاة علانه هرچند که اجنبیه باشد زمین کذا را دعوی ملکیت

متوفا مورث
خود مینماید ارثاً از پدر خود بر عمرو ذی الید آن و عمرو انکار آن نموده دفعاً میگوید که مسماة
مذکوره در وقتی که این زمین را از خالد مالک آن خریداری میکرده ام اقرار معتبر شرعی
بملکیت خالد نموده است مع قبوله و بعده من این زمین را بمبلغ کذا از وی خریده ام مع
التقابض فی البدلین بیع صحیح شرعیت این دفع از عمرو درست و بعد الاثبات دافع
دعوی مسماة مذکوره باشد بشرائطها سوا بو جروا الاقرار من طرف الدفع صحیح
عند العامة کذا فی درین مسئله که جمع معلومین بر جمع معلومین دیگر
دعوی مینمایند که این جمع گوسفند کذا و مایان را بغارت حالیه گرفته اند و تلف کرده اند
بغیر حق و این جمع انکار آن نموده دفعاً میگویند که این جمع از دعوی مذکوره خود
گذشته ابراء ذمه مایان نموده اند مجاناً مع قبولهم شرعیت این دفع ازین جمع
درست و بعد الاثبات دافع دعوی مذکوره ایشان باشد بعد تحقق شرائطها
هر چند این جمع گویند که مایان مجاناً نگذشته ایم و این جمع بمایان مبالغ کذا
داده ‌لی شده بودند سوا بو جروا درین مسئله که زید بر عمرو دعوی مینماید
که اسپ کذا را که از عمرو بمبلغ کذا خریده بوده ام مع التقابض فی البدلین من وکیل
بودم درین بیع از قبل خالد و بعده من این اسپ را بخالد تسلیم نموده بودم و بعده
خالد از اقبض شرعی نموده بطلح فروخته بود مع التقابض فی البدلین و بعده
بکر این اسپ را دعوی ملکیت خود نموده شرقی منع گفته به بینهٔ معدله و بحکم
قاضی اسلام مرافع الیه کما هو طریقه شرعاً و بعده طلح رجوع بر خالد نموده است
بمبلغ مذکور ثمن این اسپ را به بینهٔ معدله و بحکم قاضی کذا کما هو طریقه شرعاً
و خالد رجوع بمن مدعی مینماید و مرا ولایت رجوع بر عمرو بسبب مذکور هست و
عمرو منکر آنست بشرعیت این دعوی از زید در حق اخذ ثمن مذکور بر عمرو
بی اثبات شرعی آن نادرست باشد بشرائطها سوا بو جروا ۱۹

درین

درین مسئله که بر تقدیر انکه زید حال انکه بازار بیت و در عرف ایشان بکر کل کل
وغیره از الفاظ دیگر گویند که بان عار لاحق نمیشود گوید که مرا کل گفته است و
باین الفاظ بمن اهانت میشود و حال انکه زید ازین دعوی گذشته گفته است که
مرا بر عمرو دعوی نیست مع قبوله شرعیت اگر بعد ذلک زید اعاده دعوی مذکوره
نماید بر عمرو درینصورت این دعوی از وی بمجرد مذکور نادرست باشد بعد تحقق شرائطها
سوا بو جروا درین مسئله که خالد کاو کذا را بر عمرو ذی الید آن
دعوی ملکیت نموده میگوید که این کاو حق و ملک خانه زاد من است و از دست من
بر آمده است شرعیت هر یک از خالد و عمرو بر وفق مقال خود اقامت بینه مینمایند
و عمرو میگوید که
درین صورت بینهٔ عادلهٔ عمرو اولی بسماع باشد از بینهٔ خالد بر وجه مذکور و دافعهٔ
دعوی مذکوره خالد باشد بشرائطها سوا بو جروا درین مسئله که زید اسپ
کذا را بر عمرو ذی الید آن دعوی ملکیت مطلقهٔ خود نموده دعوی فعل بر ذی الید نی
کرده استحقاق آورده به بینهٔ معدله و بحکم قاضی موضع کذا گرفته است از وی و بعده
عمرو بر خالد بایع خود رجوع نموده بمبلغ ثمن این اسپ را کما هو طریقه شرعاً و بعده
خالد رجوع بثمن این اسپ نیز بر بکر بایع خود رجوع نموده است کما هو طریقه چون بکر
بطریق دفع اثبات خانه زادی این اسپ مر خود را نموده است بر خالد به بینهٔ معدله
و بحکم قاضی موضع کذا کما هو طریقه شرعاً و خالد بطریق رجوع قهقری کما هو طریقه
بر عمرو نموده به بینهٔ معدله و بحکم قاضی مذکور بکر بر وی بطریق مذکور و عمرو
بطریق رجوع قهقری به بینهٔ معدله و بحکم قاضی مذکور بر زید نموده از وی این
اسپ را گرفته است کما هو طریقه شرعاً چون زید این اسپ را بمبلغ کذا از طلح خریده
بوده است کما هو طریقه شرعاً مع التقابض فی البدلین بشرعیت رسید زید را که
رجوع بمثل مبلغ مذکور ثمن این اسپ بر طلح رجوع نماید کما هو طریقه شرعاً

بعد تحقق شرائطها سوا بو جروا درین مسئله که زید پسر خالد در وقتی که
بعیال و در عیال وی بوده است بر تقدیر انکه باتفاق خالد اشیاء کذا حاصل ساخته باشد
بشرعیت بر تقدیر انکه زید فوت شده باشد و بر تقدیر انکه مسماة عایشه زوجهٔ زید
را مهر بوده باشد زمانه موتها در ذمهٔ وی درین صورت اگر مسماة مذکوره گوید
من این اشیا را در وجه مهر خود میگیرم جبراً این قول از مسماة مذکوره نادرست باشد
بشرائطها سوا بو جروا درین مسئله که زید مرکب کذا را که دعوی ملکیت
خود نموده شرقی منع گفته در ضمن مرافعه شرعیه به بینهٔ معدله و بحکم قاضی اسلام
مرافع الیه از خالد متصرف آن گرفته استحقاق آورده است کما هو طریقه شرعاً بشرعیت
اگر معلوم شود که این مرکب در دست خالد دو رأس کره زاییده باشد درینصورت
رسید زید را که این کره ها را از خالد ذی الید آن طلب نموده گیرد بر وجه صحت شرعیه
بعد تحقق شرائطها سوا بو جروا و یؤخذ الولدان استحقت امه شرعاً
درین مسئله که بر تقدیر انکه زید اسپ کذا را بر عمرو ذی الید آن دعوی
ملکیت مطلقهٔ خود نموده به بینهٔ معدله و بحکم قاضی اسلام مرافع الیه از وی گرفته باشد
و بعده عمرو بر بایع خود رجوع نموده این بایع دعوی خانه زادی این اسپ نموده
بطریق دفع اثبات آن نموده بطریق قهقری این اسپ را گردانیده از زید
گرفته باشد بشرعیت بمجرد مذکور تعرض داروغه و حاکم بر زید و این گواهان
بسبب مذکور نادرست و غیر جایز باشد برغم انکه این مدعی و گواهان گناه
کار حاکم شده اند حال انکه زید این اسپ را از شخص خریده است مع التقابض
فی البدلین کما هو طریقه سوا بو جروا درین مسئله که خالد غلام کذا
خود را بمبلغ کذا فروخته است مع التقابض فی البدلین و زید این غلام را
بمبلغ کذا بعمرو فروخته است مع التقابض فی البدلین و عمرو این غلام را
بمبلغ

بمبلغ به بکر فروخته است مع التقابض فی البدلین و بعده طلح این غلام را دعوی ملکیت
مطلقهٔ خود نموده غائب منع گفته به بینه و بحکم قاضی اسلام مرافع الیه استحقاق آورده
از بکر گرفته است و بعده بکر رجوع بر عمرو نمود کما هو طریقه و بعده عمرو رجوع بر زید
میخواهد که نماید چون زید انکار نموده دفعاً میگوید که این غلام حق و ملک و خانه
زاد بایع مذکور من بود که از او بمبلغ به بیع صحیح خریده بودم دعمرا از بیع مذکور
از دست خالد نی برامده بود بشرعیت این دفع از زید درست و بعد الاثبات دافع
رجوع مذکور و موجب رجوع قهقری و مبطل استحقاق مذکور باشد بشرائطها
سوا بو جروا درین مسئله که بر تقدیر انکه فرزندان زید که در وقتیکه معینین
زید بوده اند و در عیال وی اشیاء کذا باتفاق زید حاصل کرده پیدا کرده باشند
بی انکه چیزی از برای ایشان جدا شده باشد بشرعیت مع تحقق شرائطها تمامی این اشیا
مر زید را باشد بشرائطها و اگر این فرزندان بعضی فوت شده باشند درینصورت
اگر اولاد ایشان گویند که ازین اشیا چیزی میگیریم ارثاً از پدران خود این قول
از ایشان بمجرد مذکور نادرست باشد بشرائطها سوا بو جروا درین مسئله که
مسماة عایشه اشیاء کذا را بر زید ذی الید آن دعوی ملکیت خود مینماید ارثاً از عمرو
متوفا مورث خود و انکار آن نموده دفعاً میگوید که عمرو در حال حیوة خود اقرار
شرعی کرده است که این اشیا حق و ملک زید برادر من است و مرا دران هیچ دخلی
نیست مع تصدیقه ایاه بشرعیت این دفع زید درست و بعد الاثبات دافع دعوی
مسماة مذکوره باشد بشرائطها سوا بو جروا ولو ادعی المیراث فاقام المدعی
علیه بینة ان المورث اقر فی حال حیوته ان المدعی لیس له او هو ملک المدعا علیه
او قال اقر الوارث قبل الموت المورث او بعده انه لم یکن لابیه کان کله دفعا
فصول عم درین مسئله که زید بر عمرو دعوی میکند که عمرو مرکب کذا را فروخته

بود مع التقابض فی البدلین خالد این مرکب را استحقاق آورده دعوی ملکیت مطلقه
خود کرده به بینهٔ معدله و بحکم قاضی اسلام مرافع الیه از من گرفته است و مرا ولایت
رجوع بمثل این مبلغ متلف مؤدی بر عمرو است و عمرو انکار آن نموده دفعا میگوید که
این مرکب حق و ملک و خانه زاد من است بشریعت این دفع از وی درست و بعد الا
الاثبات دافع دعوی مذکورهٔ وی و موجب رجوع قهقری باشد بشرائطها سوا لو حروا
درین مسئله که زید مرکب کذا را بر خالد ذی الید آن دعوی ملکیت خود نموده
میگوید که این مرکب حاضر حق و ملک من است و در دست خالد بغیر حق است که مدت
شش سال است که از دزد دانیده ام و برو فق مقال خود اقامت بینهٔ عادله مینماید
کما هو طریقه شرعا بشریعت این دعوی از زید درست و این بینه مقبوله باشد
بشرائطها هرچند خالد گوید که این مرکب پنج ساله است و حرف خالد دفعا میگوید
که این مرکب را از زید خریده ام و زید منکر آنست درینصورت این دفع از خالد
در حق ترک تعرض بی اثبات شرعی آن نادرست باشد بشرائطها سوا لو حروا
درین مسئله که اگر بحسب شرع شریف ثابت شود که خالد دین کذا را که
مشترک بوده است میان خالد و عمرو کما هو طریقه شرعا از طلب مدیون خود گرفته
نقد کرده است بشریعت مع تحقق شرائطه درینصورت رسد عمرو را که حصهٔ خود
را ازین دین از خالد طلب نموده گیرد بروجه صحت شرعیه بشرائطها هرچند
خالد گوید که از وجه این دین چیزی گرفته ام و حال آنکه طلب نیز میگوید که از
وجه این دین داده ام بینوا لو حروا درین مسئله که زید اشیاء کذا را بر خالد
دعوی کرده باشد ارثا از عمرو متوفا مورث خود بی آنکه بتصحیح دعوی مذکورهٔ خود کما هو
طریقه شرعا کرده باشد و تعداد ورثهٔ عمرو مذکور کرده باشد بشریعت بمجرد مذکور اگر زید
خالد را ابو کند داده باشد درینصورت مع تحقق شرائطه این ابو کند دادن از وی غیر
معتبر

معتبر شرعی باشد بشرائطها سوا لو حروا الاستحلاف یجری فی دعاوی الصحیحه
دون فاسدتها فصولک درین مسئله که بر بعد برانکه از زید واقع
شده باشد که در بیخ شمایان زبون و اعتمادی نی بوده است بشریعت بمجرد مذکور اگر
جمع معلومین دعوای اهانت خود بر زید نمایند درینصورت این دعوی ازین جمع نا
درست باشد بشرائطها سوا لو حروا درین مسئله که زید اولاً بر عمرو دعوی نموده
گفته است که عمرو ریش مرا کنده مرا با لفاظ کذا که موجب التعزیر دشنام داده و
اهانت کرده است بغیر حق بشریعت اگر بعد ذلک زید گوید که عمرو مرا باین الفاظ دشنام
نکرده است و ریش مرا نه کنده است و عائشه منکره ریش مرا کنده باین الفاظ اهانت کرده
است درینصورت این قول از زید مناقض قول اول وی و نادرست باشد بشرائطها یا فی
سوا لو حروا ادعی فعلا علی رجل ثم ادعی ذلک الفعل علی رجل آخر لا
یسمع دعواه و یکون مناقضا تتمه الفتاوی درین مسئله که زید بوکالة شرعیه
خود از قبل جمع معلومین برادران و همشیره های خود و اصالة اولا بر جمع معلومین
دعوی نموده گفته است این جمع خالد را متوفای مورث ما یان را رده کشته اند بغیر حق بشریعت
اگر بعد ذلک زید بوکالة مذکوره و اصالت بر عمرو دعوی نموده گوید که عمرو کشته است خالد را
و این جمع نه کشته اند درینصورت این دعوی دوم از زید بر عمرو منکر آن نادرست و مناقض
دعوی اول زید باشد بشرائطها سوا لو حروا درین مسئله که بر بعد برانکه مسماة
عائشه زوجه زید غایبه شده باشد و مدت غیبت مسماة مذکوره شانزده سال شده باشد
بشریعت اگر اقربای مسماة مذکوره بر زید شوهر وی دعوی نموده گویند که از اشیاء مسماة
مذکوره چیزی میگیریم ارثا منها با وجود غیبت مذکوره درینصورت این دعوی ازین اقربا
بمجرد مذکور نادرست باشد بشرائطها و هی از ولادت وی تا الحال مدت نود سال نه گذشته
است کما هو طریقه شرعا سوا لو حروا درین مسئله که زید اولا بر جمع معلومین

دعوی نموده گفته است که این جمع خالد متوفا مورث مرا بضرب زده کشته اند بغیر حق بشریعت
اگر بعد ذلک زید بر عمرو که یکی ازین جمع است دعوی نموده گوید که بتنهایی عمرو خالد را زده کشته است
و بقیهٔ این جمع نه کشته اند خالد را درینصورت این دعوی از زید بر عمرو و منکر آن نادرست
و مناقض دعوی اول باشد بشرائطها سوا لو حروا درین مسئله که بر بعد برانکه
انکه عائشه را بر زید دعوی دیت خالد متوفا مورث خود بوده باشد و حال انکه زید
منکر آنست بشریعت اگر بمجرد مذکور حاکم موضع کذا مبلغ کذا را از زید جرمانه گویا
گرفته باشد حال آنکه بی اثبات شرعی بوده باشد درینصورت رسد زید را که این مبلغ
را ازین حاکم طلب نموده گیرد بروجه صحت شرعیه بشرائطها سوا لو حروا
درین مسئله که مسماة عائشه زوجهٔ خالد متوفا بعد از فوت وی بر بقیهٔ
ورثهٔ وی دعوی مینماید که مرا در ذمهٔ خالد مذکور مبلغ کذا مهر بین است زمان موته
و این مبلغ مهر بین مثل من است از اقربای پدر و این مبلغ را از ترکهٔ وی میگیرم
و این بقیهٔ ورثه میگویند که این مبلغ مهر بین مسماة مذکوره نیست و ازین
مبلغ کمتر است بشریعت این قول از مسماة مذکوره در حق اخذ آن بی اثبات
شرعی آن نادرست بعد تحقق شرائطها و قول قول این بقیهٔ ورثه مع الیمین
باشد عند عدم البینه علی خلاف بشرائطها سوا لو حروا ویشترط فی الا
الاخبار بمهر المثل رجلان او رجل و امرأتان ویشترط لفظ الشهادة فان لم
یوجد شهود فالقول قول الزوج مع یمینه فتح القدیر درین مسئله که
جمع معلومین یکیات باغ کذا را بر خالد ذی الید آن دعوی ملکیت خود مینمایند
و خالد بطریق دفع میگوید که حال انکه بحضور قاضی اسلام مرافع الیه اقرار
صحیح معتبر شرعی کرده اند که این یکیات را بمبلغ کذا به بیع بات بخالد فروخته
ایم مع التقابض فی البدلین مع تصدیقه ایاهم حال انکه این اقرار بعد از بیع مذکور
واقع

واقع شده است بشریعت این دفع از خالد درست و بعد الاثبات دافع دعوی مذکورهٔ
این جمع باشد بشرائطها سوا لو حروا درین مسئله که زید بر عمرو و مسماة
عائشه که برادر و خواهر مسماة زینب متوفاة اشیاء کذا را که ذی الیدین اند دعوی
ملکیت خود مینمایند و میگویند که زینب در حال حیوة خود در وقت کذا این اشیا
را باین اقرار کرده بود کما هو طریقه شرعا بشریعت حال انکه عمرو و مسماة عائشه
انکار نموده دفعا میگویند که مسماة مذکوره قبل ازین وقت مذکور اقرار صحیح
شرعی کرده بود که این اشیاء حق و ملک عمرو و مسماة عائشه است و مرا در آن هیچ نوع
دخلی نیست مع تصدیقهما ایاها هم درینصورت این دفع از ایشان معتبر باشد
بشرائطها سوا لو حروا درین مسئله که زید بر عمرو دعوی مینماید که
عمرو بینی مرا بریده است بغیر شریعت جواب عمرو انکار آن نموده دفعا میگوید که زید اقرار
معتبر شرعی کرده که بر عمرو هیچ دعوی نیست خصوصا از وجه بینی بریدن مذکور اباه درینصورت
این دفع از عمرو درست باشد بشرائطها سوا لو حروا درین مسئله که ورثهٔ
خالد متوفا وجب قصاص خالد را بر جمع معلومین دعوی مینمایند کما هو طریقه شرعا
بشریعت اگر این جمع بروجه دفع گویند که خالد و این ورثه بطریق کوفجی گری آمده بوده
اند و ما یان بجهت آن خالد را کشته بودیم و حال انکه این جمع مضطر نه بوده اند در
کشتن خالد بجهت مذکور و حال انکه این ورثه منکرین آنند درین صورت این قول
ازین جمع در دفع مذکور از وجه مذکور بمجرد مذکور نادرست باشد بشرائطها سوا لو حروا
اذا امکنه بطریق آخر یکون القتل مضمونا علیه کرمانی
درین مسئله که حصهٔ شرعیه خود را که دو سهم است از یکیات باغ کذا که مشترک بوده است
میان زید و خواهر خود ارثا از پدر متوفا مورث خود بر خالد ذی الید آن دعوی
ملکیت خود مینماید و خالد انکار آن نموده دفعا میگوید که زید حصهٔ شرعیهٔ خود را که

دو سهم مذکور است بعد از فوت پدر خود بمبلغ کذا به بیع صحیح فروخته است مع التقابض
فی البدلین شریعت این دفع از خالد درست و بعد الاثبات دافع دعوی مذکوره زید
باشد بشرائطها و اگر زید در جواب دفع مذکور گوید که خالد پیش این سکنیات را که
حصه من است بمن تسلیم نموده اقرار بملکیت من نموده بود در وقت کذا و یا گوید که
چیزی دیگر را که دفع الدفع میشده باشد در جواب دفع مذکور و یا زید دفع الدفع را
جزء دعوی خود کرده اند دعوی غاید بر خالد منکر آن درینصورت باید قاضی اسلام مرانع
الله را که این همه اقوال را از زید جیب الحکم بسماع نفرمایند بشرائطها و اقاله و رد
کردن سکنیات باغ مذکور بعد از آنکه انگوری را خورده است مشتری مذکور نا درست
باشد بشرائطها و دفع دعوی الملک النفی من المستحق بیع و نحوه قاعدی
تر زری خرید میوه ها خورد و کاوی خرید و شیرها خورد بعیب رد توان کرد یا نه اجاب
نه و اینچنین اقاله نه توان کرد دیناری درین مسئله که عائشه مدعیه
دفع کذا از برای اقامت بینه عادله بر دفع مذکور خود مهلت میطلبد از قاضی اسلام
چونکه خالد مدعا علیه دفع مذکور مرید سفر است و قصد خروج سفر کرده الحال
بشریعت مع عموم شرائطها در ینصورت مهلت از برای بینه عادله مذکوره تا آخر
مجلس قضا باشد بشرائطها سواًو جواباً درین مسئله که خالد مدعی دفع
از برای اقامت بینه عادله بر وفق خود از حضرت قاضی اسلام مهلت میطلبد
چونکه زید مدعی علیه دفع مرید سفر است شریعت باید قاضی مذکور را که مهلت دهد
خالد را که از برای اقامت بینه بر دفع مذکور تا آخر مجلس قضا کما هو طریقه
شرعاً بشرائطها سواًو جواباً درین مسئله که زید بر خالد که مسافر کم زید
سفر است دعوی مالکه کذا دارد و خالد منکر آنست بشریعت چونکه زید از برای
اقامت بینه بر وفق دعوی خود مهلت مطلبد از حضرت قاضی اسلام درینصورت
باید

قاضی مذکور را که بر زید مهلت دهد تا آخر مجلس قضا بشرائطها سواًو جواباً
درین مسئله که خالد حر مکلف غایب شده است شریعت اگر طغای خالد
بر زید دعوی نموده گوید که من جبر میکنم زید را که خالد را حاضر کرداند بآن پنجم
خود که پدر خالد و برادر عمرو و زید بمبلغ کذا از زان فروخته بوده احتمال دارد که
عمرو و زید افراد شخصی دیگری فروخته باشند و حال آنکه عمرو فوت شده است درین
صورت این قول از طغای دعوی بمجرد مذکور نا درست باشد بشرائطها هر چند طغای
گوید که من گواه دارم که پدر وی با ایشان بجبر فروخته است آنرا سواًو جواباً
درین مسئله که زید اشیاء کذا را که بر خالد برادر خود دعوی ملکیت
خود نموده است و خالد بطریق دفع گفته است که زید از جمیع دعاوی خود در بدل مبلغ کذا
مقبوض گذشته ابراء ذمه وی نموده است مع قبوله شریعت اگر بعده خالد از برای اقامت
بینه عادله از برای دفع مذکور مهلت طلب کرده گوید که من بعد از دو ماه از ولایت بلخ
گواه می آرم بولایت بخارا درینصورت این قول از خالد نامشروع باشد بشرائطها و مهلت
بر قاضی زیاده از سه روز از برای اقامت بینه بر وفق مذکور جایز نباشد بشرائطها
سواًو جواباً درین مسئله که زید بر مسماة عائشه دعوی زوجیت خود و اشیاء کذا
دیگر نموده است و مسماة مذکوره در جواب دعوی مذکوره وی بطریق دفع گفته است که بحضور قاضی موضع
کذا را که زید از دعوی مذکوره خود گذشته ابراء ذمه وی نا نموده است مع قبولها شریعت اگر
باوجود آنکه مسماة مذکوره قادر بوده است بر اقامت بینه بر وفق خود قاضی مذکور را صلح کرده
باشد بر بدل مبلغ کذا مقبوض از مسماة مذکوره درین صورت این صلح ازین قاضی نا درست
باشد بشرائطها سواًو جواباً درین مسئله که بر تقدیر آنکه غلام و کنیزک کذا را خالد
متوفا که ارثا از وی بعائشه دختر وی انتقال کرده است این غلام و کنیزک در نزد قاضی موضع
دعوی حریت خود نموده بر وفق مقال خود اقامت بینه معدله نموده باشد بی آنکه

از قبل عائشه خصم بوده باشد و این قاضی حکم بعد عادی غلام و کنیزک نموده باشد بی آنکه حکم قاضی
مذکور بوده باشد و رغبت عائشه مذکوره شریعت این حکم و این اثبات بر وجه مذکور نا درست
باشد بشرائطها سواًو جواباً درین مسئله که بر تقدیر آنکه خالد اسپ کذا را سوار
بوده باشد و بر تقدیر آنکه گویند خالد درین وقت بر زید نام شخص رسیده است خالد
اسپ زید را زده زید ازین اسپ افتاده فوت شده باشد چونکه این اسپ خالد درین وقت
سرکشی کرده است که خالد قادر بر منع آن نبوده است کما هو طریقه شرعاً شریعت اگر ورثه
بر تقدیر آنکه برین مضمون بر وجه مذکور اقامت بینه نمایند بر خالد این دعوی ازین ورثه
بمجرد مذکور نا درست بشرائطها نی و حال آنکه برین واقعه مدت سی سال و زیاده
گذشته این ورثه ترک این دعوی بی عذر شرعی درین مدت کرده اند سواًو جواباً
درین مسئله که زید بر عائشه که الحال در نکاح عمرو است دعوی زوجیت
خود مینماید بحضور عمرو و عائشه حال آنکه باتفاق عمرو در جواب دعوی مذکوره زید بطریق
دفع میگوید که زید بمن امر الداخته داده بود که اگر من از نزد عائشه مدت یکسال
بیوسته بی نفقه کفایه غیبت نمایم عائشه وکیل باشد که امر انداز دو نفس خود را بر من
بیکطلاق باین حرام کرداند هر وقت که خواهد مع قبوله فی المجلس و بعده زید از نزد من
مدت مذکوره بلکه زیاده بی نفقه کفایه غیبت نمود شرط امر مذکور وجود گرفته است بعده
امر الداخته نفس خود را بر وی بیکطلاق حرام کردانیده ام کما هو طریقه شرعاً بنکاح شرعی
عمرو در آمده ام بعد از انقضاء عدت خود از وی شریعت این دفع از عائشه درست و
بعد الاثبات دافع دعوی مذکوره از زید باشد بشرائطها هر چند زید گوید که من نفقه
کفایه غیبت نی نموده ام و شرط امر مذکور وجود نی گرفته است بمجرد مذکور تعرض حاکم
بر وی نا درست باشد بشرائطها سواًو جواباً درین مسئله که زید بر جمع
معلومین دعوی مینماید که کنیزک کذا را بطریق تخییر و ضمانت بکید بکر بمبلغ کذا ازین
جمع

جمع خریده ام مع التقابض فی البدلین و بعده جره الاصلیه بودن این کنیزک در دست من
به بینه و بحکم قاضی اسلام ثابت شده است و مثل مبلغ مذکور را ازین جمع طلب مینمایم و این
جمع بطریق دفع میگویند که زید از دعوی مذکوره بر بدل جوبلی کذا مقبوضه از بکر که یکی
ازین جمع است در بدل ثمن مذکور گذشته ابراء ذمه این جمع نموده است کما هو طریق شرعاً
بشریعت این دفع ازین جمع درست باشد و بعد الاثبات دافع دعوی مذکوره زید باشد
بشرائطها سواًو جواباً درین مسئله که بر تقدیر آنکه زید بر عمرو دعوی نموده باشد
که عمرو زمین کذا را خندق کنده شتر کذا من درین خندق افتاده بهلاکت رسیده است و
حال آنکه تصحیح دعوی مذکوره موافق للشرع شریف نی شده است و بر تقدیر آنکه دو شخص بر وفق
مذکور گواهی داده باشند شریعت اگر بمجرد مذکور قاضی موضع کذا حکم باین گواهی مدعا
مذکور زید کرده باشد درینصورت این گواهی و این حکم ازین قاضی بمجرد مذکور نا درست
باشد بشرائطها سواًو جواباً درین مسئله که ورثه عائشه متوفات بر جمع
معلومین دعوی مینمایند که این جمع عائشه را در وقت کذا الت کرده عائشه صاحب فراش شده
از وی پا قطع شده بر دو فوت شده اند بسبب مذکور و این جمع انکار نموده دفعاً میگویند
که عائشه بعد ازین وقت که این ورثه میگویند مدت کذا صحت و سلامت بود و بعده این
بچه بسبب کذا از عائشه افتاده فوت شده است شریعت این دفع ازین جمع درست و بعد
الاثبات دافع دعوی مذکوره این ورثه باشد بشرائطها و بینه مذکور این جمع اولی بسماع
باشد از بینه این ورثه بعد تحقق شرائطها سواًو جواباً درین مسئله که
مقبوضه زید دعوی دفع خود در جواب دعوی اسپ مبیع مقبوضه خود از برای اقامت بینه دفع خود
در ضمن مرافعه شرعیه مدت سه روز از قاضی اسلام مهلت گرفته است کما هو طریقه شرعاً
شریعت چونکه این مدت گذشته است درینصورت اگر زید گوید که دویم باره نی رضای خالد
از برای اقامت بینه بر دفع مذکور خود مهلت دیگر میگیرم این قول از وی بمجرد مذکور

نادرست باشد شرایط تا سوا و هو روا   درین مسئله که جمع ملو معلومین از مادر
و برادر و خواهر عینی زید متوفا بر جمع معلومین دعوی نموده میگویند که زید مذکور را نیز
این جمع مبالغ کذا است و مایان وارث منحصر وی میباشیم و غیر از مایان وارث دیگری نیست
بشریعت اگر این جمع گویند که مایان ثبات میکنیم زید را در ولایت هند و پتان زن
و فرزند هست با این جمع چیزی نشده هیچ ازین مبالغ بی آنکه این جمع خصم شرعی باشند درین
قول خود درین صورت این قول ازین جمع مدعا علیهم بمجرد مذکور نادرست باشد شرایطها
سوا و هو روا   درین مسئله که زید بر عمرو دعوی نموده میگوید که عمرو در زمین
کذا خود زیاده از متعارف آب آورده تعدی کرده باغ مرا غوطه داده انگور مرا
تلف کرده است بغیر حق و عمرو انکار آن نموده میگوید که این آب از بالا زیاده شده است
و من تعدی نکرده ام شریعت این قول از زید بی اثبات شرعی آن در حق اخذ تاوان انگور
این باغ نادرست باشد شرایطها   درین مسئله که بر تقدیر آنکه خالد مدعا علیه
در دعوی قضیهٔ کذا که عمرو مدعی بروی دارد گوید که من این مدعی را جبر میکنم که این دعوی
مذکورهٔ خود را بر من کرده اقامت بینه نماید شریعت این قول از خالد مذکور
بمجرد مذکور نادرست باشد شرایطها   المدعی من لا یجبر مختصر وقایه
درین مسئله که عمرو بر خالد دعوی نموده که غلام کذا من مبلغ کذا مرا بغیر حق
بخالد داده آنرا تلف کرده است بغیر حق و این مبلغ را بر وجه مذکور طلب نموده و بعده
عمرو از دعوی این مبلغ گذشته ابراء ذمهٔ خالد نموده است کما هو طریقه شرعا بشریعت اگر بعد
ذلک عمرو اعادهٔ دعوی مذکوره را بر خالد نماید هرچند این غلام باشد بر وجه مذکور
درینصورت این دعوی از وی بمجرد مذکور نادرست باشد شرایطها سوا و هو روا
درین مسئله که زید بخصوص نایب شرعی قاضی اسلام موضع کذا بر خالد دعوی
ده نموده است که خالد اشتر کذا مرا در زدیده تلف کرده است بغیر حق و تاوان آنرا از خالد
طلب

طلب نموده است کما هو طریقه شرعا بعده نایب مذکور بطلب زید خالد را پیش کند معلط
داده است بعد از انکار وی مدعای مذکور زید را کما هو طریقه بشریعت اگر
بعد ذلک زید اعادهٔ دعوی مذکور بعینها بر خالد نموده اقامت بینه نموده نایب مذکور
حکم بمدعای مذکور زید بر خالد نموده باشد با آنکه زید در وقت پیش کند گواه نه دارم گفته
باشد و حال آنکه خواقین سابق خصوصا خاقان جم جاه حضرت خلافت مرتبت حکم فر
موده اند که بعد از پیش کند دادن بر وجه مذکور اگر عمرو اقامت بینه نماید بر مدعای خود
قضات اسلام سماع نفرمایند درینصورت این اقامت بینه و حکم مذکور نادرست باشد شرایطها
و اگر بمجرد مذکور زید مبلغ کذا از خالد را تاوان این اشتر گفته گرفته باشد جبرا و نیز حاکم
موضع کذا مبلغ کذا از وی را جرمانه گویان گرفته باشد درین صورت ولایت باشد و بر آنکه آنچه
زید و این حاکم گرفته باشند گردانیده گیرد بر وجه صحت شرعیه شرایطها سوا و هو روا
اذا ادی ثمن مبیع مقبوض ولم یصف المبیع یجوز وهو الاصح اشروشنی
درین مسئله که خالد اولا اشتر کذا را بر عمرو ذی الید آن دعوی ملکیت مطلقهٔ خود بحضور
قاضی موضع کذا نموده خواب منع گفته از عمرو و اثبات کرده گرفته است و بعده عمرو دعوی نموده رجوع
بر زید بایع خود بثمن آن نموده زید در جواب این دعوی بطریق دفع گفته است که این اشتر
خانه زاد من است که از ملکیتم بغیر بیع مذکور نبرآمده است شریعت اگر بعده خالد در جواب
این دفع دعوی فعل نموده بطریق گوید که این اشتر را دزدانیده بودم درینصورت این قول را
در جواب دفع وی از خالد باید قاضی اسلام را حال آنکه حسب الحکم العالی حضرت که خلیفهٔ
عصر اند سماع نفرمایند شرایطها سوا و هو روا   درین مسئله که بر تقدیر آنکه
خالد بر مسماة عائشه دعوی زوجیت بوده باشد و بر تقدیر آنکه خالد بجهت دعوی مذکوره
خود مهلت گواه طلب نماید از قاضی اسلام بشریعت باید قاضی مذکور را که خالد را
جبر نماید که تا آخر مجلس قضا بینه عادله بر وفق مقال خود دلالت نماید و اگر عاجز

آید از اقامت بینه تا آخر مجلس قضا پیش کند دهد مسماة مذکوره را بر انکار خود بعد تحقق
شرایطها چون مسماة مذکوره مبافره و مریده سفر است شرایطها سوا و هو روا
درین مسئله که خالد گاو کذا را بر عمرو ذی الید آن دعوی ملکیت مطلق خود مینماید
و عمرو انکار آن نموده بطریق دفع میگوید که این گاو خانه زاد من است از دست
من نبرآمده شریعت این دفع از عمرو درست باشد شرایطها سوا و هو روا
درین مسئله که خالد اولا مرکب کذا را از زید ذی الید آن دعوی ملکیت خود نموده
گفته است که این مرکب حاضر حق و ملکم است که آنرا از دزدانیده ام شریعت بر تقدیر
آنکه بعده خالد گفته باشد که این مرکب حق و ملک من است و در دست وی بغیر حق است و
لفظ و دزدانیده ام را نه گفته باشد درین صورت این دعوی بمجرد مذکور باطل باشد
بلا سبب شرعی تا سوا و هو روا   درین مسئله که خالد مبلغ کذا دین
لازم الاداء بر عمرو دعوی مینماید و عمرو بطریق دفع میگوید که این مبلغ را خالد دین
تسلیم نموده است آنرا ابن بخشیده است مع قبوله و قبضه کما هو طریقه شرعا و بعده من انرا
بحوایج خود صرف نموده ام کما هو طریقه بشریعت این از وی درست و بعد الاثبات دافع
دعوی مذکوره از وی باشد شرایطها سوا و هو روا   درین مسئله که خالد اراضی
کذا مملکه را با امر من له الولایت متصرف است بزعم مملکه و بر تقدیر آنکه زید بر وی
در نزد قاضی اسلام دعوی نموده گفته باشد که این اراضی ملک من است و بر تقدیر آنکه
دو کس بر وفق قول وی گواهی داده باشند و این قاضی حکم بر مدعای زید بر خالد کرده
باشد شریعت درینصورت بمجرد مذکور را این حکم ازین قاضی نادرست شرایطها
چون زید را ولایت این دعوی و خصم شرعی شدن نبوده است اصلا از فعل من له
الولایت سوا و هو روا   درین مسئله که زید مسماة عائشه را که بحسب ظاهر در
نکاح خالد است دعوی زوجیت خود میکند سابق بر نکاح خالد و خالد انکار آنرا
نموده

نموده بطریق دفع میگوید که زید از دعوی زوجیت خود گذشته ابراء ذمهٔ وی نموده است
کما هو طریقه شرعا شریعت این دفع از خالد درست و بعد الاثبات دافع دعوی مذکور زید
باشد بعد تحقق شرایطها سوا و هو روا   درین مسئله که هر یک از خالد و زید
مسماة عائشه را که بحسب ظاهر در دست هیچ یک نیست دعوی زوجیت خود مینمایند بر
تقدیر آنکه هر دو تاریخ علی السویه بیان کنند در دعوی مذکوره خود چون مسماة مذکوره
تصدیق قول خالد میکند کما هو طریقه شرعا شریعت بر تقدیر آنکه هر یک از خالد و زید
اقامت بینه بر وفق مقال خود نمایند درینصورت مسماة مذکوره مر خالد را باشد بعد
تحقق شرایطها سوا و هو روا   درین مسئله که دو کس دعوی زوجیت
کنند و تاریخ بیان نکنند قول قول عائشه باشد شرایطها سوا و هو روا
درین مسئله که ورثهٔ کبار زید متوفا بعد از آنکه زید مجروح و مرده یافته
شده باشد در دکان خراس ملک خالد در محلهٔ کذا گفته اند که ما بانزا با اهل محله از
وجه دیت زید خصوصا عمرو و جمع دیگر معلومین که در دکان چلواگری عمرو اند هیچ
دعوی نیست مع تصدیقهم ایاهم و حال آنکه بکر که وکیل این ورثه بوده است اقرار
معتبر شرعی کرده است که از دعوی زید گذشته ابراء ذمهٔ عمرو و این جمع معلومین
کرده ام بوکالهٔ مذکوره شریعت اگر بعد ذلک این ورثه بر عمرو و این جمع دعوی نموده
گویند که مایان دیت زید را از عمرو و ازین جمع میگیریم بانتجه چو دکه دکان چلواگری
عمرو و دیوار در میان است با این دکان خراس که زید را در آنجا کشته یافته ایم درین
صورت این قول ازین ورثه بمجرد مذکور نادرست باشد شرایطها سوا و هو روا
درین مسئله که خالد چهار باغ کذا را متصرف است بولایت خود از قبل
جمع معلومین فرزندان صغار خود بشریعت جاء عمرو را درین چهار باغ و باغ
دعوی ملکیت است کما هو طریقه شرعا درینصورت زید عمرو را که بر خالد اثبات مدعای

دیت

خود نموده کما هو طریقه شرعا آنچه مدعا مذکور خود را ثابت سازد مع حاصل آن از خالد
طلب نموده کیرد بر وجه صحت شرعیه بشرائطها سوال و جواب درین مسئله که
بر تقدیر انکه زید بر خالد مبلغ کذا دعوی نموده است و خالد بطریق دفع گفته است که مبلغ کذا را
بزید رسانیده ام شریعت بر تقدیر انکه بینهما بمبلغ یکصد تنکه کذا صلح واقع شده باشد
از دعوی این مبلغ مذکور درینصورت اگر بعد ذلک خالد اقامت بینه عادله بر دفع مذکور
خود نماید این بینه مقبول و مبطل صلح مذکور باشد بعد تحقق شرائطها ولو ادعی دینا وادعی
مدعا علیه الایفاء فلم یقدر فصالح ثم اقام البینه علی الایفاء یقبل **فصول**
درین مسئله که مسماة عائشه اولا بر خالد دعوی نموده گفته است که خالد مرا بنکاح
شرعی خود در آورده این حمل از وی است شریعت اگر بعد مسماة مذکوره بر زید دعوی نموده گوید
که زید مرا بنکاح شرعی خود در آورده این حمل از وی است و از خالد نیست و خالد مذکور مرا
بنکاح خود نه در آورده است درینصورت این دعوی بر زید منکر آن نا درست باشد بشرائطها
درین مسئله که جمع معلومین سکنیات آسیاء کذا را بر زید که پسر واحد
ورثه خالد متوفا است آنرا ارثا منه متصرف است بعد از فوت وی و ذی الید است دعوی
نموده گفته اند که این آسیاء حق و ملک ما یان است که از زید احداث بکرده غصبا
متصرف شده است بغیر حق و زید در جواب دعوی مذکوره این جمع بطریق دفع گفته است که
این آسیاء را این جمع بمبلغ کذا بخالد پدر من در حیوت وی فروخته اند بیع بات
مع التقابض فخرج بدل البدلین و بعده این جمع آسیا ارثا منه انتقال بمن و جمع
معلومین دیگر از صغار و کبار کرده است شریعت این دفع از زید درست و بعد
الاثبات دافع دعوی مذکوره این جمع باشد بشرائطها و با وجود مذکور اگر این جمع
زید را بحضور شخص حال انکه قاضی نبوده است جبرا برده اقامت بینه بر وفق
دعوی مذکوره خود نموده این شخص حکم بمدعاء این جمع نموده این جمع آنرا گرفته
باشند

۲۷۰

ازین شخص و این گرفتن

باشند بغیر حق درینصورت این حکم ازین جمع بمجرد مذکور نا درست باشد بشرائطها
حال انکه این جمع از دعوی مذکوره ابراء و صلح شرعی ذمه زید کرده اند کما هو طریقه
سوال و جواب درین مسئله که جمع معلومین زید کذا را دعوی بنده گی خود می
نمایند بر تقدیر انکه این جمع اقامت بینه نمایند بر مدعاء خود و چون زید بطریق دفع
گوید که در وقتیکه حق و ملک خالد بوده است خالد آنرا آزاد کرده است کما هو طریقه
شرعا شریعت این آزاد کردن درست و این دفع زید نیز درست و بعد الاثبات دافع
دعوی مذکوره این جمع باشد بشرائطها سوال و جواب درین مسئله که زید و عمرو
مقدار کذا گندم دین لازم الاداء بر خالد و بکر دعوی نموده اند کما هو طریقه شرعا
و بعده هر یک از زید و عمرو از اقامت بینه بر وفق دعوی خود عاجز آمده اند و قاضی
اسلام هر یک از خالد و بکر را بطلب زید و عمرو سوگند داده اند بعده اگر
هر یک از زید و عمرو اعاده دعوی خود نمایند بمجرد مذکور نا درست باشد بشرائطها
سوال و جواب درین مسئله که زید مبلغ کذا دین لازم الاداء در ذمه
عمرو متوفا دعوی مینماید بر ورثه وی این ورثه منکرین آنند شریعت این دعوی
از زید در حق اخذ این مبلغ بی اثبات آن نا درست بشرائطها هر چند این ورثه
گفته باشند که تو خدا که پل داری و ترا بخدا مراند ازیم درین مسئله که
زید بر جمع معلومین دعوی مینماید که این جمع مبالغ کذا او را بطریق رشوت گرفته
اند و این جمع انکار آن مینمایند شرعا این دعوی از زید در حق اخذ این
مبالغ بی اثبات شرعی آن نا درست باشد بشرائطها بمجرد مذکور تعرض برین جمع
نا درست بشرائطها درین مسئله که بکر اراضی کذا را دعوی ملکیت خود
مینماید که ارثا از خالد پدر متوفاء مورث خود بزید که مأمور و خصم شرعی آنست
از قبل حضرت که خلیفه عصر اند بعد از انکه زید این زمین را بزعم انکه مملکه پادشاهی است

کویان متصرف شده است بامر من له الولایت و بکر اقامت بینه عادله بر وفق مقال خود می
نماید شریعت این دعوی و این بینه از بکر درست باشد بعد تحقق شرائطها سوال و جواب
درین مسئله که مسماة عائشه مشتریه کنیزک کذاء مبیعه مقبوضه که بر خالد بایع آن
دعوی مینماید که بعد از قبض مذکور در کنیزک عیب قدیم در روان خون از رفتن بجهت مذکور
عیب استحاضه است ظاهر شده است که آنرا عالم نبوده است فی عند البیع و فی عند القبض
و بر وفق مقال خود اقامت بینه مینماید کما هو طریق شرعا شریعت این دعوی و این
بینه از مسماة مذکوره درست باشد بشرائطها درین مسئله که عمرو وصی شرعیه
طلحه صغیره بر خالد ذی الید شتر کذا بحضور قاضی اسلام دعوی میکند برین وجه که
این شتر حق و ملک طلحه مذکوره است و در دست خالد بغیر حق است و بر وفق مقال
اقامت بینه مینماید شریعت این دعوی مسموعه و این بینه مقبوله باشد بشرائطها
هر چند خالد این شتر را از بکر استحقاق آورده گرفته باشد چون مانع از صحت
دعوی میان عمرو و خالد متحقق نیست اصلا سوال و جواب درین مسئله که زید
بر خالد ذی الید حویلی کذا دعوی میکند که نصف مشاع این حویلی حق و ملک من است
و در دست خالد بغیر حق است و خالد منکر آنست شریعت این دعوی از زید در
حق اخذ مدعاء خود از خالد بی اثبات شرعی آن نا درست باشد بشرائطها سوال و جواب
درین مسئله که زید بر عمرو دعوی نموده است که اسپان کذاء مرا عمرو
دزدیده است و بعده زید ازین دعوی مذکوره گذشته ابراء ذمه عمرو نموده کما هو
طریقه شرعا مع قبوله و قبضه شریعت اگر زید اعاده دعوی مذکوره نموده باشد
بحضور شخصی بر عمرو درینصورت این دعوی از زید نا درست باشد بشرائطها هر چند
زید گواه آورده باشد و این گواهان گواهی داده باشند بحضور این شخص
سوال و جواب درین مسئله که بر تقدیر انکه زید بر خالد مبلغ بیست
تنکه

۲۷۲

تنکه کذا دعوی نموده باشد بحضور قاضی اسلام مرافع الیه و بر تقدیر انکه
زید عاجز آمده باشد از اقامت بینه و فق مقال خود و بعده قاضی مذکور
در صدد سوگند دادن خالد بوده اند و بر تقدیر انکه زید گفته باشد
که یک تنکه موصوفه مدارم در ذمه خالد نزده یک را گرفته ام و مرا اختیار
شده بود او لازم نه شریعت تعرض حاکم و داروغه بزید غیر لازم باشد بسبب
انکه زید ناحق کرده است بمجرد مذکور بعد تحقق شرائطها درین مسئله که زید بعد
فوت عائشه اشیاء کذا را که عائشه در حیوة خود این اشیاء را متصرف بوده بملکیت خود
دعوی مینماید بر ورثه عائشه که این اشیاء حق و ملک من است بسبب انکه عائشه در حیوة خود
این اشیاء را بمن اقرار کرده بود و حال ورثه انکار آن مینمایند شریعت این دعوی
از زید بمجرد مذکور نا درست باشد بشرائطها سوال و جواب درین مسئله که مسماة
عائشه ذات الید شتر کذا که دافعه دعوی ملکیت این شتر بوده است در جواب دعوی مذکور
زید اقامت بینه نموده است بر دفع مذکور خود شریعت بر تقدیر انکه این گواهان دفع جرح
گفته باشند که این گواهان بمن عداوت دنیوی دارند درینصورت با انکه زید اقامت بینه بر
وجه مذکور خود نه کرده است بغیر حق این شتر را از مسماة مذکوره بطریق تعدی و غصب گرفته
باشد بزعم انکه من این اشتر را دعوی ملکیت خود نموده بوده ام این عمل از زید بمجرد مذکور
نا درست باشد بشرائطها سوال و جواب درین مسئله که ورثه عائشه متوفاة را بر جمع
معلومین دعوی بما له کذا است ارثا منها شریعت بر تقدیر انکه بحسب شرع ثابت شود که این
ورثه گفته باشند که ما را نزاع بر خالد که یکی ازین جمع است دعوی نیست درین صورت بمجرد
مذکور دعوی این ورثه بر بقیه این جمع باطل باشد بلا سبب شرعی سوال و جواب
درین مسئله که مسماة عائشه زوجه زید متوفی بر خالد دعوی نموده میگوید
که زید پا بق در حق خود زمین کذا مملکه پادشاهی رعیتی را بمبلغ کذا بخالد فروخته بود

که آنکه وی را ولایت بوده باشد و این مبلغ را زید نگرفته فوت شده است و من آن را از خالد میگیرم
شریعت این دعوی ازوی بوجه مذکور نادرست باشد بشرائطها سوا او جوا

درین مسئله که ورثه زید متوفا اولا بر جمع معلومین دعوی نموده اند که
این جمع زید مورث ما یا نزاع کنند به اندبالت جارحه بغیر حق و حال آنکه این ورثه بر
بدل مبلغ کذا مقبوض ازین جمع گذشته ابراء ذمه این جمع نموده اند مع قبولهم بشریعت
اگر بعد ذلک این ورثه اعاده دعوی مذکوره طور بر جمع معلومین دیگر منکرین نمایند
درینصورت این دعوی ازین ورثه بوجه مذکور نادرست باشد بشرائطها سوا او جوا

درین مسئله که بر تقدیر آنکه خالد پسر عمرو متوفا از دعوی دیت عمرو
که بر جمع معلومین دیگر داشته است گذشته ابراء ذمه این جمع کرده باشد شریعت رسد
فرزندان دیگر عمرو را که بقیه ورثه وی اند حصص خود را ازین دیت ارثا منه ازین
جمع طلب نموده گیرند بروجه صحت شرعیه بشرائطها سوا او جوا

درین مسئله که زید بر خالد دعوی نموده است که خالد مقدار کذا گندم که نزد
امانت مانده بودم تلف کرده است بغیر حق و خالد بطریق دفع گفته است که این مقدار
گندم را از زید خریده ام بمبلغ کذا مع التقابض فی البدلین بشریعت این دفع از
خالد بعد اثبات شرعی آن در حق دفع تعرض از وجه مذکور نادرست باشد بشرائطها
و با وجود مذکور اگر نایب قاضی موضع کذا خالد را پیوکند داده حکم ترک تعرض از
وجه مذکور کرده باشد بی اثبات شرعی آن درین صورت این حکم ازین نایب بوجه
مذکور نادرست باشد بشرائطها سوا او جوا

درین مسئله که مسماة عایشه از جمع دعاوی خود از مهر این وغیره که بر زید
شوهر خود داشته است گذشته ابراء ذمه وی نموده است تا مع قبول ازو شریعت
بر تقدیر آنکه زید مسماة مذکوره را چیزی نداده خلاف کرده باشد درین صورت

اگر مسماة

اگر مسماة مذکوره بعده گوید که من این را قبول نه دارم بآن سخن خود که مرا مکابره زید طلاق
کرده است بی چیزی داده است این قبول ازوی بوجه مذکور نادرست باشد بشرائطها سوا او جوا

درین مسئله که زید بر خالد دعوی نموده است که کنیزک کذا را بمبلغ کذا این فروخته
است مع التقابض فی البدلین و درین کنیزک عیب کذا ظاهر شده است و بسبب مذکور برو عارد
میکنم و خالد بطریق دفع گفته است که این کنیزک را بمبلغ مذکور دیده و دانسته راضی شده بعیب
مذکور خریده است مع التقابض فی البدلین بشریعت این دفع از خالد درست و بعد الاثبات
دافع دعوی مذکوره زید باشد بشرائطها و اگر بوجه مذکور قاضی مرافع الیه گفته باشد که این دفع
را از خالد قبول نمیکنم بآن سخن خود که خالد بحضور من اقرار کرده بود که این کنیزک من بشخص
دیگر فروخته بودم بمبلغ مذکور و من آن را بزید حواله کرده بودم و این قاضی بوجه مذکور
حکم بمدعا زید مذکور فرموده که خالد این کنیزک را گرفته این مبلغ را بزید بدهد جبرا درین
صورت این قول و این حکم مذکور ازوی نادرست باشد بشرائطها سوا او جوا

درین مسئله که بر تقدیر آنکه بر عمرو از مسماة عایشه صادر شده باشد که حق ازان وی است
ناحق ازان من است شریعت بوجه مذکور تعرض خالد بر مسماة مذکوره نادرست باشد بشرائطها
هرچند خالد گوید که مسماة مذکوره بر من دعوی داشت چون مسماة مذکوره میگوید که مقصود
من ازینا کلام چیزی بوده سوا او جوا القول قول المجمل المجمل کذا کذا فی الاصول
والفروع

درین مسئله که زید بر تقدیر آنکه بر عمرو دعوی نموده باشد که عمرو غلام
کذا مرا گرفته تلف کرده گفته بمبلغ کذا عمرو را گرفته باشد و بعده زید این غلام را یافته بشد
شریعت رسد عمرو را که آنچه زید ازوی گرفته است تاوان این غلام خود گفته جبرا از زید طلب
نموده گیرد بروجه صحت شرعیه بشرائطها سوا او جوا

درین مسئله که زید
مشتری گاو کذا بر خالد بایع آن دعوی عیب مینماید درین گاو برین وجه که درین گاو عیب
قدیم درون موجب الرد و نیز عیب سی موجب الرد ظاهر شده که من مدعی عالم آن نه بودم

فی عند البیع نه عند القبض شریعت این دعوی ازین مشتری بر خالد درست باشد بشرائطها
و چون هر یک ازین دو عیب ظاهرست الحال عند القاضی و عند الناس درینصورت بینه بر ظهور عیب
مذکور بر زید غیر لازم باشد بشرائطها و بر تقدیر آنکه زید عاجز آید از اقامت بینه بر عیب
قدیم مذکور درینصورت باید قاضی اسلام را که خالد منکر آن را پیوکند مغلظه دهند
بطلب زید بروجه مذکور بعد تحقق بشرائطها سوا او جوا

درین مسئله که
ورثه خالد متوفا بر زید که وکیل الخصومه بوده است از قبل عایشه ذات الید باغ کذا در جواب
دعوی این ورثه که این باغ را دعوی ملکیت مینمایند ارثا منه و زید در جواب این دعوی
ورثه میگوید که خالد در حیات خود این باغ را بمبلغ کذا بعمرو فروخته است مع التقابض فی
البدلین و بعده عمرو این باغ را بمبلغ کذا به بکر فروخته است مع التقابض فی البدلین
و بعد از فوت بکر انتقال کرده این باغ را ارثا منه بعایشه مذکوره شریعت این از زید
درست بعد الاثبات دافع دعوی مذکوره ورثه باشد بشرائطها و اگر این ورثه در جواب
این دفع گویند که عمرو قبل از بیع مذکور بخالد اقاله بیع مذکور نموده بود مع قبوله
درین صورت این قول ازین ورثه در جواب دفع مذکور الدفع باشد بشرائطها و باید
قاضی اسلام را که این دفع الدفع از ورثه حسب الحکم بسماع نه فرمایند بشرائطها
و اگر این ورثه در دعوی مذکوره خود این اقاله را که دفع الدفع است جز گردانیده
این دعوی خود مرکب ساخته بجهت دفع این دفع مذکور که باطل شود مثل
جواب از سوال مقدر درینصورت باید قاضی اسلام را که این دعوی مرکب را که نیز از
ورثه حسب الحکم این عالی حضرت که خلیفه عصر اند بسماع نه فرمایند بروجه صحت شرعیه
بشرائطها سوا او جوا

درین مسئله که خالد بر عمرو دعوی مبلغ کذا ثمن
کنیزک مقبوضه مبیعه بحرقه نموده است و عمرو انکار آن نموده در دعوی مذکوره
گفته است که خالد ابرا کرده گفته است مرا بر عمرو هیچ دعوی نیست مع تصدیقه ایاه شریعت

بر

بر تقدیر آنکه بوجه مذکور بینها بر بدل مبلغ کذا ازین دعوی صلح واقع شده باشد درین
صورت اگر بعد ذلک عمرو اقامه بینه بر دفع مذکور خواهد در ضمن مرافعه شرعیه کما هو طریقه
شرعا مقبوله و مبطله صلح مذکور باشد بشرائطها سوا او جوا

درین مسئله که
خالد اولا بر عمرو دعوی نموده است که عمرو گاوان کذا مرا دزدیده است بغیر حق و ازین دعوی خود
گذشته ابراء ذمه عمرو نموده است مع قبوله بشریعت اگر بعد ذلک خالد اعاده این دعوی
بعینها بر بکر میکرده باشد و بکر در جواب دعوی مذکوره خالد بطریق دفع گفته است که خالد این
دعوی را بعینها بر عمرو نموده ابراء ذمه عمرو نموده است و بعده خالد اقرار کرده گفته است که
این گاوان را عمرو فی دزدیده است و بکر دزدیده است درینصورت اگر با وجود مذکور بکر را
بر دفع مذکوره گواه عادله بوده است قاضی موضع کذا التفات باین دفع نکرده حکم بمدعا
مذکور خالد بر بکر کرده باشد این حکم بوجه مذکور نادرست باشد بشرائطها سوا او جوا

درین مسئله که زید بر خالد دعوی نموده میگوید که خالد مبلغ کذا مرا گرفته
است بغیر حق و خالد در جواب این دعوی بطریق دفع میگوید که این مبلغ را از زید بحق گرفته
ام بجهت آنکه زید اشیاء کذا مرا و اشتران وغیرها را از من بغیر حق گرفته تلف کرده بود
و من این مبلغ را از وجه اشیاء و اشتران خود گرفته ام از زید بشریعت این دفع از خالد
درست و بعد الاثبات دافع دعوی مذکوره زید باشد بشرائطها سوا او جوا

درین مسئله که زید شوهر مسماة عایشه متوفاة میگوید که اشیاء کذا را در
جلوه مسماة مذکوره متصرف بودم در یک خانه همه آن حق و ملک من است و مسماة مذکوره
را هیچ نوع دخلی نیست و این اشیاء از مشکلات و صلاحیت مردان دارد و پس شریعت
قول قول زید مع الیمین باشد عند تحقق شرائطها سوا او جوا

درین مسئله که زید اسپ کذا را که حاضر و مشار الیه بوده است بر خالد
ذی الید آن دعوی ملکیت خود نموده دزدانیده ام گفته به بینه معدله و به حکم قاضی اسلام

مرافع الیه استحقاق شتر آورده کرفته است کما هو طریقه بشریعت این استحقاق واثبات
بر وجه مذکور درست باشد بشرائطها هر چند قاضی مذکور سجل این اسپ مطلق نوشته
باشد و بحرف منی نوشته باشد و ذکر انو نوشته باشد و رکورت صرح نکرده باشد در کتابت
وولایت باشد خالد را که رجوع بثمن این اسپ بر بایع نماید کما هو طریقه سوال وجواب
درین مسئله که بر تقدیر آنکه زید شتر کذا خالد را که در دست عمرو بودیعت بود
است از عمرو استحقاق آورده دعوی ملکیت خود بر عمرو کرده از عمرو کرفته باشد در غیبت
وی بشریعت رسید خالد را که این شتر را دعوی کرده از زید کیرد بشرائطها وبعده اگر زید
دعوی داشته باشد بر خالد میکرده باشد   درین مسئله که ورثه زید متوفا بر خالد
ذی الید اشیاء کذا دعوی مینماید که این اشیا حق وملک زید مذکور بوده است زمان موته
و بر وفق مقال خود بینه عادله اقامت مینماید بعد تحقق جمیع شرائط صحت الدعوی و
الشهادة بشریعت این دعوی واین کواهی درست باشد بشرائطها هر چند خالد کوید
این اشیا حق وملک پدر متوفا من بود که آنرا در حیوة خود بعمرو امانت مانده بود
وعمرو آنرا بتسلیم نموده است سوال وجواب   درین مسئله که بر تقدیر آنکه جمع
معلومین مبلغ کذا از خالد قرض کرفته بحوایج خود صرف نموده باشند چون این مبلغ
را بخالد داده اند از وجه قرض مذکور بشریعت اگر بعد از فوت خالد برادر
وی کوید که این مبلغ را ازین جمع میکیرم ارثا منه درینصورت این قول از
وی بمجرد مذکور نادرست باشد بشرائطها سوال وجواب
درین مسئله که مسماة عائشه زوجه زید متوفا میکوید که اشیاء
کذا که از جمله املاک خانه است همه آن حق وملک من است واین اشیا صلاحیت
جهیز وملکیت مردان وزنان نیز دارد بشریعت قول قول مسماة مذکوره
مع الیمین باشد عند عدم بینه علی خلافه بشرائطها ومسماة مذکوره را در
ذمه

ذمه زید مبلغ کذا مهرین بوده است زمان موته و بر تقدیر آنکه فاطمه متوفات زوجه
دیکر زید را مهرین بوده باشد زمان موتها درینصورت باید که هر یک از مسماة مذکوره
وبقیه فاطمه را که از ترکه غیر واقفه زید باندازه حصه خود کرفته بر یکدیگر بیتم شریکی نه
کنند بشرائطها سوال وجواب   درین مسئله که بقیه ورثه عائشه متوفاة زوجه
زید بعد از فوت زید بر جمع معلومین ورثه زید دعوی نمایند که مسماة مذکوره زوجه زید
را مبلغ کذا مهرین بوده است زمان موتها و قبل از آنکه این بقیه ورثه حصص شرعی خود را
از زید کیرد وانا منها زید فوت شده است واز وی ترکه اشیاء کذا مانده است بتصرف این
جمع ورثه زید است واین جمع ورثه انکار آنرا نموده ادعا میکویند که مسماة مذکوره از مبلغ
کذا مهرین خود که در ذمه در داشت در حیوة ونفاذ تصرفات خود ناکذشته ابراء ذمه زید نموده
است مع قبوله بشریعت این دفع ازین جمع ورثه زید درست وبعد الاثبات دافع
دعوی این بقیه ورثه مسماة مذکوره باشد بشرائطها سوال وجواب
درین مسئله که جمع معلومین ورثه زید متوفا اولا دعوی نموده کفته اند که جمع معلومین دیگر
اهل قریه کذا زید مذکور را زده کشته اند بشریعت اگر بعد ذلک این جمع ورثه بر خالد منکر
دعوی نموده کویند که خالد زید مذکور را زده کشته است واین جمع نه کشته اند زید را در
ینصورت این قول دوم ازین ورثه مناقض قول اول ایشان باشد بشرائطها وبمجرد مذکور
قصاص از وجه دیت بر خالد منکر آن نادرست باشد بعد تحقق شرائطها سوال وجواب
التناقض کما یمنع صحت الدعوی یمنع صحت الشهادة کذا فی لا قول
للمناقض محیط   درین مسئله که زید اراضی کذا را بر وصی جمع معلومین
صغار ذی الایدی آن دعوی ملکیت عائشه مینماید بوکالت عائشه بشریعت بر تقدیر آنکه
اثبات مدعاء مذکوره خود به بینه معدله نماید چون این وصی بطریق دفع میکوید که
عائشه بر بدل مقدار کذا کندم مقبوضا از خالد از دعوی ملکیت این اراضی کذشته

ابراء ذمه وی نموده است مع قبوله وبعده خالد فوت شده است واین جمع معلومین صغار
وی ارثا منه انتقال نموده کما هو طریقه درینصورت این دفع ازین وصی درست وبعد
الاثبات دافع دعوی مذکوره زید باشد بشرائطها سوال وجواب
درین مسئله که زید اسپ کذا را بر خالد ذی الید آن دعوی ملکیت
خود نموده میکوید که این اسپ حالا حق وملک من است ودر دست خالد
بغیر حق است وخالد دفعا میکوید که زید این اسپ را از برای خود خریدار
کرده است ومن از آن ابا نموده ام بشریعت این دفع از خالد وبعد الاثبات
دافع دعوی مذکوره زید باشد بشرائطها سوال وجواب   درین
مسئله که زید بر مسماة عائشه دعوی زوجیت خود واشیاء دیکر نیز نموده
ومسماة مذکوره در جواب دعوی مذکوره بطریق دفع کفته است که بحضور
قاضی موضع کذا زید مذکور از دعوی مذکور کذشته ابراء ذمه مسماة مذکوره
مجانا نموده است مع قبولها بشریعت اگر با وجود آنکه مسماة مذکوره
قادره بوده است بر اقامت بینه بر وفق دفع مذکور خود نزد قاضی مذکور
بمجرد مذکور نادرست باشد بشرائطها سوال وجواب   درین مسئله که

درین مسئله که خالد فوت شده است واز وی وارث یک پسر ودو
دختر مانده اند و پس شریعت با وجود مذکور اگر پسر خواهر یا پسر عم وی
دعوی نموده ارثا منه کویند که ما یان بر زید اثبات میکنیم که خالد را کشته است
بی آنکه ایشان خصم شرعی باشند درین دعوی درینصورت این قول بمجرد مذکور از
ایشان نادرست باشد بشرائطها سوال وجواب   درین مسئله که محمد
امین حال آنکه نزد حضرت اقضی القضاة اقرار معتبر شرعی کرده است که
مهر

مهر بر مسماة عائشه اصلا هیچ دعوی نیست مع مصدقیها ایاه بشریعت این اقرار درست مواخذ
باین اقرار خود باشد واگر بعده محمد امین اعادة دعوی کذا از مهر بر مسماة مذکوره نموده کوید
که مهر بر مسماة مذکوره دعوی است بمجرد مذکور این دعوی از وی نادرست باشد بشرائطها
سوال وجواب   ولو قال لا دعوی لی الیوم لیس له ان یدعیه بعد ذلک فصول
درین مسئله که خالد اشیا کذا با همراهی عائشه زوجه خود در یک خانه متصرف
است بشریعت ذی الید این اشیا عائشه وخالد باشند بشرائطها   واذا اختلفا
الزوجان فی متاع البیت فلها ما یصلح لها وله ما یصلح له سوال وجواب
کتاب الصلح   درین مسئله که زید از دعوی حد قذف که بر ~~...~~
معلومین داشته است ابراء ذمه این جمع نموده است قبل از مرافعه وخصومت عند
القاضی مع قبولهم بشریعت ابراء وعفو از زید مانع خصومت وی از وجه مذکور
باشد بشرائطها سوال وجواب   ویقام حد قذف الا بطلب المقذوف ولا تقبل
الله علیه الا عند الدعوی ولا یسقط الحد بالعفو ولا بالابراء بعد ثبوت العفو
درین مسئله که بشریعت ابراء وعفو از مقذوف در حد قذف بعد از مرافعه معلوم
شدن نزد قاضی نادرست وغیر معتبر باشد بشرائطها سوال وجواب   لان دعوی الحد
لانه حق الله تعالی لا حق العبد   درین مسئله که مقدار کذا کندم کذا را بر زید
تسلیم نموده بر بدل آن زید را از جمیع دعاوی که بروی داشته است مع قبوله وقبضه کما
هو طریقه بشریعت این صلح وابراء بر وجه مذکور درست باشد بشرائطها واگر بعده خالد
کوید که من این صلح وابراء قبول نه دارم درینصورت بمجرد مذکور این قول از وی
نادرست باشد بشرائطها   ولو ابرء ثم ادعی لا یسمع بعد ذلک فصول
درین مسئله که اگر مدعی ملکیت غلام کذا بعد از دعوی این غلام اقرار کرده
باشد که این غلام قبل از صلح مذکور آزاد بود بشریعت این صلح باطل شده باشد بشرائطها
سوال وجواب

ذکر فی المحیط ولو کان علی رجل کر حنطة فصالحه علی عشرة دراهم فان قبض العشرة قبل الافتراق جاز وان تفرقا قبل القبض بطل وان قبض خمسة وبقی خمسة متفرقا صح الصلح فی النصف وبطل فی النصف فصول
درین مسئله که بر تقدیر انکه حاجی بدیع در حیوة حاجی مومن متوفا پدر خود بر بدل مبلغ کذا از حصه شرعیه خود از متروکات حاجی مومن ارثا منه کذشته باشد شریعت این کذشتن نا درست باشد بشرایطها سوا لو ورد والصلح جایز عن دعوی الاموال لانه فی معنی البیع علی ما مر لان کل مال یجوز فیه البیع جاز فیه الصلح والمنافع
درین مسئله که مسماة عایشه مبلغ کذا مهرین خود را که در ذمه خالد شوهر متوفا خود داشته هست بر بقیه ورثه خالد که متصرفین ترکه وافیه وی اند دعوی میکند واین بقیه ورثه دفعا میکویند که مسماة مذکوره ازین مهرین خود بر بدل مبلغ کذا مقبوضه از مایان کذشته ابراء ذمه مایان کرده هست مع قبوله فی المجلس شریعت این دفع ازین بقیه ورثه درست وبعد الاثبات دافع دعوی مسماة مذکوره باشد شرایطها واکر بعد ذلک مسماة مذکوره در جواب دفع مذکور بطریق دفع الدفع کوید که من درین ابرا مکره بوده ام درینصورت باید قاضی اسلام مرافع الیه که این دفع الدفع را حسب الحکم خورشید منزلت که والی عصر اند ازوی بسماع فی فرمایند شرایطها سوا لو ورد والطاعة السلطان فرض مالم یخالف الشرع محیط
درین مسئله که مسماة عایشه زوجه خالد در حال صحت ذات ونفاذ تصرفات خود از مبلغ کذا مهرین خود که در ذمه خالد شوهر متوفا خود داشته هست بر بدل هشتاد تنکه کذا مقبوضه از بقیه ورثه وی از دعوی حصه ارثیه خود از ترکه خالد مذکور هرین بقیه ورثه وی که داشته هست ارثا منه ونیز از جمیع دعوی دیکر خود که بر بقیه ورثه مذکوره داشته هست کذشته ابراء ذمه این بقیه ورثه کرده هست مع قبولهم فی المجلس شریعت این ابرا درست باشد شرایطها واکر بعد ذلک مسماة مذکوره دعوی این مبلغ مهرین خود ویا حصه خود از ترکه خالد مذکور بر بقیه ورثه مذکوره کند ارثا منه درینصورت این دعوی از مسماة مذکوره بوجه شرعی نا مسموع باشد

شرایطها

شرایطها سوا لو حررا ولو ابرئ ثم ادعا بعد ذلک لا یسمع فصول عم
درین مسئله که زید بوصایه شرعیه از قبل خالد صغیر بکر متوفا وبوکالت جمیع معلومین کبار فرزندان بکر مذکور از دعوی متروکه کذای بکر مذکور که بر جمیع معلومین رجح معلومین دیکر داشته است بر بدل مبلغ کذا مقبوض ازین جمیع دیکر وصایة ووکالة صلح کرده کذشته ابراء ذمه این جمیع دیکر کرده هست بعد از انکه جمیع شرایط صحیه صلح نیز در حصه این صغیر متحقق بوده هست چنانچه خط مهر قاضی اسلام برین مضمون ناطق هست بشریعت این صلح بر وجه مذکور درست باشد بشرایطها سوا لو حررا درین مسئله زید بر بدل مبلغ کذا مقبوض از عمرو برادر خود از جمیع دعاوی خود بر عمرو داشته هست کذشته ابراء ذمه عمرو نموده اقرار صحیح معتبر شرعی کرد که وی مر این عمرو مذکور را هیچ دعوی وحق نیست خصوصا از وجه متروکات پدر مورث خود که بر داشته ام مع قبوله بعد ابا ده شریعت اکر بعد ذلک زید زمین کذا را که عمرو وقت الابرا متصرف بود بملکیت خود دعوی نماید ارثا منه از پدر متوفا خود بر عمرو کوید که از دعوی دیکر کذشته ام واز دعوی این زمین نه کذشته ام درینصورت این دعوی واین قول از زید بوجه مذکور نا درست باشد شرایطها سوا لو حررا ولو ابرئ ثم ادعی بعد ذلک لا یسمع فصول عم
درین مسئله که عایشه از دعوی سکنیات چهار باغ کذا که بر خالد داشته هست کذشته ابراء ذمه وی نموده هست بر بدل مبلغ کذا مقبوضه از وی مع قبوله شریعت اکر بعد ذلک عایشه اعاده دعوی مذکوره نماید بر خالد درین صورت این دعوی از وی بوجه مذکور نا درست باشد شرایطها سوا لو حررا ولو ابرا ثم ادعی الی اخره فصول
درین مسئله که زید میکوید مبلغ کذا که بعایشه داده ام از وجه بدل صلح کذا داده ام مع قبولها وعایشه میکوید که این مبلغ را از زید روج خود بدل صلح نه کرفته ام واز وجه مبلغ مذکور قرضی که در ذمه زید داشتم

از وی کرفته ام آنرا شریعت چون زید منکر قرض مذکور هست درینصورت این قول از عایشه در حق دفع تعرض از وجه مذکور بی اثبات شرعی آن نا درست باشد شرایطها سوا لو حررا
درین مسئله که زید از دعوی مبلغ یکصد سکه کذا دین لازم الادا خالد که در ذمه عمرو داشته است بوکالت خالد بر بدل هشتاد تنکه مقبوضه از عمرو کذشته ابراء ذمه وی نموده هست مع تحقق شرایط صحت این کذشتن درست باشد شرایطها واکر بعد ذلک خالد اعاده دعوی مبلغ مذکور نماید بر عمرو از وجه مذکور درینصورت این دعوی از وی بوجه مذکور نا درست باشد شرایطها سوا لو حررا
درین مسئله که ورثه خالد متوفا از دعوی دیت وی که ارثا منه بر جمع معلومین داشته اند بطوع ورغبت این جمع بر بدل مبلغ کذا صلح کرده اند مع قبولهم شریعت رسید ورثه را که این مبلغ بدل صلح را ازین جمع طلب نموده کیرند بر وجه صحت شرعیه شرایطها واکر این جمع کویند که مایان این مبلغ بدل صلح را باین ورثه نمیدهیم درین صورت این قول ازین جمع بوجه مذکور نا درست باشد شرایطها
درین مسئله که بر تقدیر انکه ورثه خالد متوفا بر بدل مبلغ کذا از دعوی دیت خالد بر جمع معلومین داشته اند کذشته باشند مع قبولهم شریعت اکر این جمع کویند مایان مبلغ کذا را از زید وبکر وعمرو میکیریم چرا انسخ خود که این مبلغ مایان درین دعوی هیچ ایشان برامده بود بر وجه مذکور درینصورت این قول ازین جمع بوجه مذکور نا درست باشد شرایطها
درین مسئله که زید بدفعات بر بدل مبالغ کذا مقبوضه از بقیه ورثه خالد متوفا پدر مورث خود از جمیع دعاوی متروکات خالد مذکور ارثا منه بر بقیه ورثه داشته هست کذشته ابراء ذمه ایشان نموده هست مع قبولهم بشریعت اکر بعد ذلک زید اعاده دعوی مذکوره بر بکر کرده کوید که این متروکات را بکر متصرف بود وتمامی آنرا باین بقیه ورثه داده هست بی انکه حصه مرا جدا ساخته باشد بعد از انکه این بقیه ورثه متروکات را از تسلیم بکر متصرفین بوده

اند

اند در وقت ابرای مذکوره درین صورت این دعوی از زید بر بکر مذکور بوجه مذکور نا درست باشد شرایطها سوا لو ورد
درین مسئله که بر تقدیر انکه عایشه مادر زینب متوفاة اشیاء کذا را محضر کرده بی انکه موافق شرع تصحیح اشیاء مذکوره نموده باشد دعوی نموده باشد بر خالد شوهر زینب مذکوره وحال انکه بجبر واکراه مجبر شرعی خالد قبول صلح از دعوی مذکوره نموده باشد بشریعت این قبول بدل بر وجه مذکور نا درست باشد شرایطها سوا لو حررا
درین مسئله که بقیه ورثه مسماة عایشه متوفاة از دعوی حصص شرعیه خود ارثا منها از مبلغ کذا مهرین مسماة مذکوره که بر خالد شوهر مسماة مذکوره داشته اند کذشته ابراء ذمه وی نموده اند بجانا مع قبوله شریعت این کذشتن وابراء بر وجه مذکور درست باشد شرایطها واکر بعده این بقیه ورثه اعاده دعوی مذکور بر خالد نمایند درینصورت این دعوی از این بقیه ورثه بوجه مذکور نا درست باشد شرایطها سوا لو حررا
درین مسئله که بر تقدیر انکه بقیه ورثه زید متوفا از جمیع دعاوی خود که بر مسماة عایشه زوجه وی داشته اند ارثا منه کذشته ابراء ذمه وی نموده باشند چون بعده در ترکه چیزی از اموال ظاهر شده هست که در وقت ابراء ظاهر نبوده هست بشریعت رسید این بقیه ورثه را که حصص خود را ازان طلب نموده کیرند ارثا منه بعد تحقق شرایطها سوا لو حررا
درین مسئله که بر تقدیر انکه جمع معلومین ورثه زید متوفا اشیاء کذا متروکه زید را ارثا منه میان یکدیکر قسمت نموده ابراء ذمه یکدیکر نموده باشند از جمیع دعاوی خود که بر یکدیکر داشته اندی بهر طریق بشریعت چون زید را در ذمه خالد که اجنبی هست مبلغ کذا دین لازم الاداء بوده هست زمان موته درینصورت رسید ورثه زید را که این مبلغ را ارثا منه از خالد طلب نموده کیرند بعد تحقق شرایطها سوا لو حررا
درین مسئله که خالد اجنبی عایشه زوجه زید متوفا را از مبلغ کذا مهرین عایشه که در ذمه زید بوده هست

کذرانیده بر بدل مبلغ کذا قبول صلح کرده برانکه بقیه ورثه قبول آنمانید و حال انکه این قبول
بی اذن و رضاء این بقیهٔ ورثه بوده است و این بقیهٔ ورثه قبول آنمیمانید بلکه رد آن مینمایند
بشریعت این معامله نادرست باشد بشرایطها سوا بوحروا   درین مسئله که جمع معلومات
دختران خالد متوفا بر جمع معلومین دعوی دین خالد نموده اند بر تقدیر انکه زید وکیل شده
باشد درین دعوی از قبل این دختران حالا این دختران بر بدل این مبلغ کذا مقبوض از ین جمع
از دعوی مذکوره کذشته ابراء ذمهٔ این جمع نموده اند کما هو طریقه شرعا بشریعت اکر این
جمع کویند که خالد درین واقعه با مایان شریک است و یا آنچه از مایان بر آمده است شریک میکنند بان
سخن خود که قاضی نام خالد را در خط ابرا انداخته است و با خالد داده نشده بود درینصورت
این همه اقوال ازین جمع بمجرد مذکور نادرست باشد بشرایطها و حال انکه خالد منکر آنست
سوا بوحروا   درین مسئله که بر تقدیر انکه خالد پسر عمرو متوفا بسماة عایشه زوجهٔ عمرو
را بر بدل یک اشتر کندم و یک کوسفند از مبلغ کذا مهر ین شرعیهٔ وی از ترکهٔ او از اشیاء کذا
وی داشته است کذرانیده باشد حالا تمام این بدل مقبوض نی شده است بشریعت این کذشتن
نادرست باشد بشرایطها چون شرایط صلح و کذشتن از وجه بدل مذکور موافق شرع شریف
نی شده است سوا بوحروا   درین مسئله که خالد بر عمرو و صغیر زید صغیر کوسفندان
کذا را که در دست وی بوده است دعوی ملکیت خود نموده اقامت بینه عادله نموده است بر
وفق مقال خود کما هو طریقه شرعا بشریعت اکر قاضی اسلام باستصواب جمع معلومین
خالد را ازین دعوی بر بدل پارهٔ ازین کوسفندان کذرانیده صلح کرده تسلیم خالد
نموده باشد کما هو طریقه شرعا بعد از انکه ابرا کرده باشد از بقیهٔ آن مع قبوله خیره
للصغیر درینصورت این صلح درست و معتبر باشد بشرایطها سوا بوحروا
درین مسئله که بر تقدیر انکه عایشه دختر اوکی خالد اشیاء کذا بر خالد محضر کرده
دعوی نموده است ارثا از پدر فاد مورث خود و حال انکه خالد انکار آن نموده دفعا میکوید که
عایشه

عایشه از جمیع دعاوی خود کذشته ابراء ذمهٔ من نموده است بمعنا مع قبوله بشریعت بر تقدیر
انکه جمع معلومین حال انکه بی اذن و رضاء خالد صلح و ابرا کرده کفته باشند بعایشه بر
بدل مبلغ کذا از دعوی مذکوره که بر خالد داری کذر و عایشه برین وجه صلح و ابرا کرده باشد
چون خالد بعد از علم بآن تجویز آن نمیکند بلکه رد آن مینماید درینصورت نادرست و غیر نافذ
باشد بشرایطها و اکر عایشه اقامت بینه نماید که این صلح و ابرا بر بدل مبلغ مذکور باذن و
رضاء خالد واقع شده است چون خالد اقامت بینهٔ عادله بر وفق مذکور خود مینماید درینا
صورت این بینه درست از خالد و مبطل این صلح باشد بشرایطها سوا بوحروا
درین مسئله که بر تقدیر انکه وصی شرعی خالد صغیر از دعوی حصهٔ شرعیه وی
از غلامان کذا بر بدل مبلغ کذا حال انکه این مبلغ کمتر بوده است از حصهٔ وی صلح کرده ابراء
کرده کذشته باشد بحضور قاضی اسلام بشریعت اکر خالد از بلاغت خود اعادهٔ این
دعوی نموده اقامت بینهٔ عادله بر وفق مقال خود کما هو طریقه شرعا کرده باشد درینصورت
این دعوی و این اقامت بینه درست باشد بشرایطها سوا بوحروا   درین مسئله که
بر تقدیر انکه خالد در حین زید متوفا پدر خود بر بدل مبلغ کذا از حصهٔ شرعیهٔ خود از متروکات
زید مذکور ارثا منه کذشته باشد بشریعت بمجرد مذکور این کذشتن نادرست باشد بشرایطها
سوا بوحروا   درین مسئله که خالد وصی شرعی صغیران زید متوفا از مبلغ کذا
دین این صغیرین که ارثا منه انتقال کرده است در ذمهٔ عمرو بوده است بر بدل مبلغ موصوف
دیگر صلح کرده باشد با انکه بینه عادله بر اصل دین مذکور بوده است بشریعت این صلح نادرست
باشد بعد تحقق شرایطها سوا بوحروا   درین مسئله که خالد پدر عمرو صغیر از
دعوی باغ کذا این صغیر که بر عایشه ذات الید آن داشته است بر بدل مبلغ کذا صلح کرده
کذشته است و زید وکالة قبول این صلح نموده است بعد از انکه جمیع شرایط صحت صلح
مذکور متحقق بوده است بشریعت این صلح درست باشد بشرایطها   سوا بوحروا

وصح صلح الاب عن مال الصغیر اذا کان شرطه متحققا فصول   درین مسئله که
خالد که یکی ازین ورثهٔ عمرو متوفا است بی اذن و رضاء بقیهٔ ورثهٔ وی از دعوی اشیاء کذا متروکهٔ
وی بر زید داشته است صلح و ابرا کرده است و حال انکه این بقیهٔ ورثه قبول آن نمیکنند
بشریعت این صلح و ابرا نادرست باشد بشرایطها سوا بوحروا   درین مسئله که بر تقدیر
انکه ورثهٔ خالد متوفا بر زید دعوی دیت وی نموده بر بدل مبلغ کذا از دعوی مذکورهٔ خود
کذشته صلح واقع شده باشد بینهما   و این صلح بموجب شرع فاسد باشد بشریعت چون بعد
این ورثه اعادهٔ دعوی مذکوره بر زید مینمایند و زید در جواب این دعوی دفع صحیح
کفته اثبات میکند موافق شرع درینصورت اکر این ورثه کویند که مایان این دفع را قبول
نی بآن سخن خود که زید از وجه مذکور قبول صلح از دعوی مذکوره نموده بود و این
اقرار میبود و این قول از ین ورثه بمجرد مذکور نادرست باشد بشرایطها سوا بوحروا
والعفو و الابراء و الصلح یمنعه عن الخصومة ذخیره   درین مسئله که
خالد از دعوی اهانت و حد قذف خود که بر زید داشته است قبل از مرافعه بحضور قاضی
اسلام و معلوم شدن آن ابرا کرده عفو کرده مع قبوله بشریعت این ابرا و عفو مسقط و
مانع دعوی مذکور بر زید باشد بعد تحقق شرایطها سوا بوحروا
در حد قذف
بشریعت ابراء عفو از مقذوف بعد از مرافعه و معلوم شدن نزد قاضی مرافع
الیه درست باشد بشرایطها بینوا بوحروا   ولا عن دعوی الحد لانه حق الله تعالی
شیخ الاسلام   درین مسئله که زید فوت شده است و از وی وارث یکی زن عایشه
حامله مانده است بشریعت بر تقدیر انکه از زید زمین مملکهٔ بایر مانده باشد درین
صورت اکر بدل مبلغ دویست تنکه از وجه حصهٔ این حمل پسر فرض کرده صلح کرده باشند
با انکه زید مدیون فوت شده است و از وی ترکه غیر از زمین مذکور مانده است که غیر وافیه
بوده است باین دین که در ذمهٔ زید بوده است زمان موته درین صورت این صلح نادرست باشد
بشرایطها

درین مسئله که زید چه مکلف عایشه مثله را از اجزاء نو ثنت لته کرده در شکم وی زده است
بضرب عمدا و بسبب مذکور حمل مرده از وی ساقط شده است که تمام اعضاء وی ظاهر بوده است
بشریعت دیت این حمل کما هو طریقه بر زید که از عجم است و عاقله نی دارد لازم شده باشد بشرایطها
یا نی هر چند زید کوید که بعضی از اعضاء این حمل ظاهر نشده بود سوا بوحروا
کتاب الاکراه   درین مسئله که بر تقدیر انکه بسبب اکراه
معتبر شرعی که زید را کرده اند زید اقرار کرده باشد که کوسفندان خالد را من در دیده ام
بشریعت این اقرار از زید بسبب این اکراه نادرست باشد بشرایطها سوا بوحروا
درین مسئله که مسماة عایشه بسبب اکراهی که وی را کرده اند از مبلغ کذا مهر ین
خود که در ذمهٔ خالد شوهر خود داشته است و اشیاء دیگر وی نیز کرفته کذرانیده است
مسماة مذکوره را بشریعت این کذشتن بسبب مذکور نادرست باشد بشرایطها سوا بوحروا
درین مسئله که زید و خالد را بسبب معتبر شرعی که ایشان را کرده اند اقرار کرده
باشند که مایان اموال کذا عمرو را دزدیده کرفته ایم و حال انکه ازین اموال در دست
زید و خالد ظاهر نی شده است بشریعت این اقرار بسبب این اکراه غیر معتبر باشد بشرایطها
و اکر دو شخص بمجرد مذکور کواهی داده باشند و قاضی موضع کذا حکم کرده با بر زید و
خالد مذکور درین حال این کواهان تعدیل نی یافته و مدعی احد شاهدین را پسو کند نی داده
است درینصورت این حکم ازین قاضی بمجرد مذکور نادرست باشد بشرایطها سوا بوحروا
درین مسئله که اکر بموجب شرع شریف ثابت شود که زید بسبب اکراهی که
وی را کرده اند اقرار کرده باشد که من از خالد مبلغ کذا قرض دارم بشریعت این
اقرار بسبب این اکراه غیر معتبر باشد بشرایطها سوا بوحروا   ولو اکره علی الاقرار
بالطلاق و العتاق و نحوهما لا یلزمه شئ   درین مسئله که بر تقدیر انکه بسبب
اکراهی که خالد را کرده اند اقرار کرده باشد که من زید را کشته ام بشریعت این اکراه اقرار

بسبب این اکراه از خالد نادرست باشد بشرائطها و اگر دو شخص مجرد مذکور برین اقرار
گواهی داده قاضی موضع کذا حکم کرده باشد بر خالد بقتل حالانکه این گواهان تعدیل نیافته و مدعی وارث هم برین را سوکند نداده است درینصورت مجرد مذکور این حکم ازین
قاضی نادرست باشد بشرائطها سوا او صوا
درین مسئله که خالد یکلیات
باغ کذا را که بملکیت خود متصرف بوده است زید آنرا بسبب اکراهی که خالد را کرده است مبلغ
کذا از خالد داده وی را کذا رانیده گرفته است شریعت مجرد مذکور این کذرانیدن بسبب
این اکراه نادرست باشد بشرائطها سوا او صوا

کتاب الحج

درین مسئله که بر بعد برانکه شاه بیگه مادر باقی محمد و بابا خواجه از مبلغ کذا
دین صغیرین که در ذمه میرزا محمد بوده است بجانا کذشته ابراء ذمه وی کرده باشند
بشریعت مع شرائطه این ابرا و کذشتن نادرست باشد بشرائطها سوا او صوا
درین مسئله که زید و عائشه زوجه وی وصیت کرده گفته اند که بعد از پسر ما بان
جمیع اموال متروکه ما بان مرهون اجنبی را باشد بعده ایشان بهمین وصیت فوت
شده اند و چون قبول از اکرده است حال حیوة ایشان و بعد ممات ایشان بشریعت بعد از
فوت ایشان هر چند ورثه ایشان تجویز این وصیت نمیکرده باشند درینصورت این وصیت
از ثلث اموال ایشان نافذ و درست باشد بشرائطها سوا او صوا
درین مسئله که زید متوفا در حال حیوة خود گفته است که بعد از پسر من جمیع
اموال متروکه من از خالد باشد و بهمین کلام فوت شده است و خالد تجویز آن کرده
و بعد از فوت آن نیز قبول نموده است بشریعت بر بعد برانکه بحسب شرع شریف ثابت شود که
بکر وارث وی بوده است و بکر تجویز آن نمیکند بلکه رد آن مینماید درینصورت این معامله
در جمیع ثلث اموال زید درست و نافذ باشد بشرائطها و رسید خالد را که ثلث جمیع اموال
زید را بجهت مذکور طلب نموده بگیرد در دست هر شخص که باشد بر وجه شرعیه بشرائطها
سوا او صوا

درین مسئله که عائشه صغیره را پدر و وصی پدر نیست و این صغیره را عمرو نام پدری هست که
این صغیره در تحت ولایت وی هست کما هو مضبوط بشریعت در اموال این صغیره ولایت
تصرف مر عمرو را باشد بعد تحقق شرائطها با وجود مذکور اگر قاضی توامان کذا گوید که من
گرفته نگاه میدارم اینرا و با قرض میدهم او را جبرا درینصورت این قول از وی مجرد مذکور
نادرست باشد سوا او صوا درین مسئله که زید صبیح الوجه دوازده ساله
پسر خالد میگوید که من از خالد جدا شده بشخص دیگری همراه میباشم بشریعت ولایت
خالد را که زید را جبرا با خود نگاه دارد و نگذارد که بشخص دیگری همراه شود
بشرائطها هر چند زید گوید که من بالغ شده ام سوا او صوا الامرد اذا
کان صبیح الوجه فللاب الا ینضم حتی یلتحی و افعات درین مسئله که زید
مریض مرض موت حال آنکه مرض وی کم از یکسال بوده است بر بعد برانکه گفته باشد که
دیون خود را که در ذمه جمع معلومین دارم بخالد داده ام و این جمع را امر کرده باشد
که بخالد دهند آنرا و حال آنکه زید قبل از گرفتن خالد آنرا فوت شده است بشریعت
این معامله نادرست باشد بشرائطها و اگر خالد و یا جمع معلومین گویند که این دیون
را ما بان میگیریم و به پسر برادر عینی زید که وارث منحصر وی است نمیدهیم درینصورت
این قول از ایشان مجرد مذکور نادرست باشد بشرائطها و حال آنکه این پسر برادر
وی بعد از فوت زید تجویز آن نمیکنند بلکه رد آن میکنند سوا او صوا
درین مسئله که خالد مریض غیر مدیون کنیزک کذا خود را آزاد
کرده است چون خالد بهمین مرض فوت شده است و مدت مرض وی کم از یکسال بوده
است و ورثه خالد تجویز آن نمیکنند بشریعت این آزادی از ثلث مال خالد معتبر
باشد و نیز ولایت باشد این ورثه را که آنچه زیاده از ثلث مال خالد است از قیمت
این کنیزک دران زیادتی این کنیزک سعایت فرمایند بعد تحقق شرائطها سوا او صوا

درین مسئله که بر بعد برانکه عائشه گفته باشد که آنچه در ید من است از حویلی و غیر آن
همه را بعد از پسر خود بخالد دادم و از خالد باشد و هیچ شخص را بعد از فوت من در
وی کاری نباشد و بر بعد برانکه خالد قبول آن نموده باشد بشریعت مجرد مذکور رسید
عائشه را که ازین قول خود رجوع نموده آنچه در ید تصرف خود دارد آنرا بملکیت خود
متصرف شده دران هر تصرفی که خواهد بکند کما هو مذهب شرعا بشرائطها سوا او صوا
وکل تصرف مضاف الی ما بعد الموت فهو فی حکم الوصیت و له للموصی ان
یرجع فی حیوته کذا فی جمیع الکتب
درین مسئله که زید اشیاء کذا خالد را
وصایة متصرف شده است شریعت چون زید انکار تصرف این اشیا از وجه وصایة
مذکوره میکند درینصورت رسید عمرو را که وصی شرعی خالد است در محاصه مذکوره اثبات این اشیا
بر وجه صحت شرعیه از برای این صغیر غایب بعد تحقق شرائطها سوا او صوا
درین مسئله که خالد مریض در حیوة خود وصیت کرده است از برای عمرو
اجنبی بمثل نصیب پسر خود از مال خود مگر نصف آنچه باقی ماند از ثلث مال وی بعد از
بیرون آوردن نصیب این دختران از مال خود و مگر ثلث آنچه باقی ماند از ربع مال وی
بعد از بیرون آوردن نصیب این دختران خود از مال خود و نیز خالد در وقت مذکور
وصیت کرده است از برای طلحه اجنبی بمثل نصیب پسر و دختر خود از مال خود مگر سدس
مال وی ازان و خالد بهمین وصیت فوت شده است و عمرو و زید و طلحه موصی لهم قبول این
وصیت [illegible] حیوة خالد و بعد از وفات نیز کرده اند و حال آنکه ورثه خالد یک پسر و دو
دختر اند [illegible] خالد اذن کرده اند در وقت مذکور باین وصیت و بعد از وفات
خالد نیز تجویز این وصیت کرده اند کما هو مضبوط بعد شرعا بشریعت اگر تمامی ترکه خالد فارغه از دین
کرده شود که [illegible] وصیت [illegible] موصی لهم بر بیست چهار تیر ملاحظه کرده شود برین وجه که قسمت
[illegible] شش تیر و هر یک از دختران سه تیر و هر یک از عمرو و طلحه را پنج تیر و زید را
دو تیر

[illegible] تیر داده شود درینصورت این قسمت درست باشد بعد تحقق شرائطها سوا او صوا
درین مسئله که خالد متوفا در حیوة خود بر بعد برانکه وصیت کرده باشد
که جمیع اموال من بعد از پسر من از آن زید که پسر وارث من است باشد بشریعت این وصیت
غیر معتبر باشد بشرائطها و اگر بعد از فوت خالد زید گوید که جمیع اموال متروکه خالد
بسبب وصیت مذکور ملک من میشود درینصورت مجرد مذکور این قول از [illegible] درست
باشد بشرائطها سوا او صوا ولا لوارثه لقوله علیه السلام لا وصیة لوارث
والحکمة فیه انه یتاذی الباقون من الورثة بذلک وفی ذلک قطیعة الرحم عبد العلی
درین مسئله که خالد متوفا در حیوة خود وصیت کرد که زید اجنبی را از مال
من مثل حصه پسر من بدهند و مر وی را باشد و خالد بهمین وصیت فوت شده است و زید قبول
این وصیت کرده است در حیوة وی و بعد وفات وی بشریعت بر بعد برانکه از خالد یک پسر
و یک دختر مانده باشد و ایشان قبول نمیکنند درینصورت این وصیت به یک جمیع اموال خالد
معتبر و تمام این ثلث یک ازین اموال مر زید را باشد شرائطها سوا او صوا
درین مسئله که بر تقدیر آنکه خالد از قبل جمع معلومین صغار وصی شرعی شده
باشد و بر بعد برانکه شخصی را برین صغار دعوی مال کذا بوده است و بر بعد برانکه این
شخص عاجز آمده باشد از اقامت بینه عادله بر وفق مدعا خود [illegible]
این شخص گوید که من این وصی را بجهت دعوی مذکور سوگند میدهم [illegible]
این قول ازین شخص نادرست باشد شرائطها و وصی نیز در [illegible]
این صغار خصم در اقامت بینه باشد شرائطها سوا او صوا

کتاب الخنثی

اذا کان له [illegible] فهو خنثی فان کان یبول
من الذکر فهو غلام وان کان یبول [illegible] فهو انثی لان النبی علیه السلام سئل
عنه کیف یورث فقال [illegible] وعن علی رضی الله عنه مثله ولان البول من ای عضو

فقد دلالة على انه هو العضو الاصلي الصحيح والآخر بمنزلة العيب وان بال منهما فالحكم
للاسبق لان في ذلك دلالة اخرى على انه هو العضو الاصلي وان كانا في الاسبق سواء فلا
معتبر بالكثرة عند ابي حنيفة ره وقالا ينسب الى اكثرهما بولا لانه علامة قوة ذلك العضو
وكونه عضوا اصليا ولان الاكثر حكم الكل في اصول الشرع فيترجح بالكثرة وله ان كثرة
الخروج ليست دليل القوة لانه قد يكون للاتساع في احدهما وضيق في الآخر وان يخرج منهما
على السواء فهو مشكل بالاتفاق لانه لا مرجح واذا بلغ الخنثى وخرجت لحيته او وصل
الى النساء فهو رجل وكذا اذا احتلم كما احتلم الرجال او كان له ثدي مستو لان هذه علامة
الذكران ولو ظهر له ثدي كثدي المرأة او نزل له لبن في ثدييه او حاض او حبل او امكن
الوصول اليه من الفرج فهو امرأة لان هذه من علامات النساء وان لم يظهر احد
هذه العلامات فهو خنثى مشكل هدايه والمراد به من له آلة الرجال
وآلة النساء معا او ليس له شيء منهما اصلا على ما نقل من ان الشعبي سئل عن ميراث
مولود ليس له شيء من الآلتين ويخرج من سرته شبه بول غليظ ومثل هذه المخلوق
قد ابن والعطاف شرح فرائض سيد اگر خنثى نعوذ بالله مرتد شد شرعاً
كشتن او مباح باشد ... ولا يقتل بالردة فوايد فيروز شاهى
... خنثى را بيرون گرفت و برين سال بها گذشت هيچ حال ايشان روشن
... نشد حكم ميراث ايشان جارى باشد يانى
فرايض ثم صاب برجله فقطع وارثه الحبل فوقع
... ولو مات عن اخت المعتق وبنت ابن المعتق والتركة
بينهما نصفان
... و اختيار مشايخ بخارا ابنات المعتق و
ذكوا رجاله يرثون ...
... ث وكذا يرد على الزوج والزوجة في
زماننا قنيه در ين مسئله كه عا ... ... بوارث شوهر ماند